T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KONYA MEVLANA VE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE BULUNAN BELGRADLI KEN'AN EFENDİ'NİN BAYTARNÂMESİ

(TENKİTLİ METİN, DİZİN VE TEMATİK SÖZLÜK ÇALIŞMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FERHAN GÖKÇEK

İSTANBUL 2014

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KONYA MEVLANA VE İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE BULUNAN BELGRADLI KEN'AN EFENDİ'NİN BAYTARNÂMESİ

(TENKİTLİ METİN, DİZİN VE TEMATİK SÖZLÜK ÇALIŞMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FERHAN GÖKÇEK

TEZ DANIŞMANI : PROF. DR. MESUT ŞEN

İSTANBUL 2014

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Ferhan GÖKÇEK'in "Konya Mevlana ve İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Belgradlı Kenan Efendi'nin Baytarnâmesi (Tenkitli Metin, Dizin ve Tematik Sözlük Çalışması)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof.Dr. Mesut ŞEN Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Ahmet KANLIDERE Marmara Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..21../..07../ 2014 tarih ve 2014/14-05 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I
ÖN SÖZ IV
ÖZET VI
SUMMARY VII
İŞARETLER VE KISALTMALAR VIII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ IX
I. GİRİŞ 1
1. BELGRADLI KEN'AN'IN BAYTARNAMESİ 1
1.1. Eserin Müellifi ve Müstensihi 1
1.2. Eserin Nüshaları 1
1.3. Eserin Konusu ve Bölümleri 1
2. İMLA VE DİL ÖZELLİKLERİ 8
2.1. İmla Özellikleri 9
2.1.1. Harekeleme 9
2.1.2. Şeddenin Kullanımı 9
2.1.3. Ünlülerin Yazılışı 9
2.1.3.1. "a" Ünlüsü 9
2.1.3.1.1. Ön Seslerde 9
2.1.3.1.2. İç Seslerde 9
2.1.3.1.3. Son Seslerde 9
2.1.3.2. "e" Ünlüsü 10
2.1.3.2.1. Ön Seslerde 10
2.1.3.2.2. İç Seslerde 10
2.1.3.2.3. Son Seslerde 10
2.1.3.3. "ı, i" Ünlüleri 10
2.1.3.3.1. Ön Seslerde 10
2.1.3.3.2. İç Seslerde 10
2.1.3.3.3. Son Seslerde 10
2.1.3.4. "o, u, ö, ü" Ünlüleri 11
2.1.3.4.1. Ön Seslerde 11
2.1.3.4.2.İç Seslerde 11
2.1.3.4.3.Son Seslerde 11
2.1.4. Ünsüzlerin Yazılışı 11

2.1.4.1.“ç” Ünsüzleri 11
2.1.4.2.“g” , “k” ve “ñ” Ünsüzleri 12
2.1.4.3.“ġ” , “ķ” Ünsüzleri 12
2.1.4.4.“ “ḥ”, “ḫ”, “h” ünsüzleri 12
2.1.4.5.“p” Ünsüzü 12
2.1.4.6. “d”, “ t”, “ṭ” ünsüzleri 12
2.1.4.7. “s” , “ṣ” ünsüzleri 12
2.1.5.Yükleme Hali Ekinin Yazımı 13
2.1.6. Edatların Yazımı 13
2.2. Dil Özellikleri 14
2.2.1.Ses Hadiseleri 14
2.2.1.1. Kalınlık- İncelik Uyumu 14
2.2.1.2. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu 14
2.2.1.3.Ünsüz Değişmeleri 14
2.2.2. Çekim Ekleri 15
2.2.2.1. İsim Çekim Ekleri 15
2.2.2.1.1.Çokluk Ekleri 15
2.2.2.1.2. İyelik Ekleri 15
2.2.2.1.3. Hâl Ekleri 16
2.2.2.1.3.1. Yalın Hâl 16
2.2.2.1.3.2. İlgi Hâli (Genitif) 16
2.2.2.1.3.3.Yükleme Hâli (Akkuzatif) 16
2.2.2.1.3.4. Yaklaşma Hâli (Datif) 16
2.2.2.1.3.5. Bulunma Hâli (Lokatif) 16
2.2.2.1.3.6. Ayrılma Hâli (Ablatif) 17
2.2.2.1.3.7.Vasıta Hâli (İnstrumantel) 17
2.2.2.1.3.8. Eşitlik Hâli (Ekvatif) 17
2.2.2.1.3.9. Yön Hâli (Direktif) 17
2.2.2.2. Fiil Çekim Ekleri 17
2.2.2.2.1. Şahıs Ekleri 17
2.2.2.2.1.2. Birinci Tip Şahıs Ekleri 17
2.2.2.2.1.3. İkinci Tip Şahıs Ekleri 18
2.2.2.2.1.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri 18
2.2.2.2.2. Bildirme Kipleri 19
2.2.2.2.2.1. Görülen Geçmiş Zaman 19
2.2.2.2.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 19

2.2.2.2.2.3. Geniş Zaman 19
2.2.2.2.2.4. Gelecek Zaman 20
2.2.2.2.2.5. Şimdiki Zaman 20
2.2.2.2.3.Tasarlama Kipleri 20
2.2.2.2.3.1. Emir Kipi 20
2.2.2.2.3.2. İstek Kipi 20
2.2.2.2.3.3. Şart Kipi 21
2.2.2.2.3.4. Gereklilik Kipi 21
2.2.2.2.4. Birleşik Kipler 21
2.2.2.2.4.1. Hikaye 21
2.2.2.2.4.2. Şart 22
2.2.2.2.4.3. Rivayet 22
2.2.2.2.5. Bildirme Ekleri ve Cevheri Fiil 22
2.2.2.2.5.1. Geniş Zaman 22
2.2.2.2.5.2. Şart 22
2.2.2.2.5.3. Görülen Geçmiş Zaman 22
2.2.2.2.5.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman 22
2.2.2.2.5.5. Cevheri Fiilin Olumsuzu 23
2.2.2.2.6. Partisipler 23
2.2.2.2.7.Gerundiumlar 23
2.2.2.2.8. Fiillerde Olumsuzluk 24
2.2.3. Birleşik Fiiller 24
2.2.3.1. Birinci Unsuru İsim Olan Birleşik Fiiller 24
2.2.3.2. İki Unsuru da Fiil Olan Birleşik Fiiller 25
II. TENKİTLİ METİN 26
III. DİZİN VE TEMATİK SÖZLÜK 92
1.DİZİN 92
2.TEMATİK SÖZLÜK 279
KAYNAKÇA 385
ÖZGEÇMİŞ 387
TIPKIBASIM 388

ÖN SÖZ

Bu tez, İstanbul Arkeoloji Kütüphanesinin 739 numara ile ve Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi 2822 numara ile kayıtlı olan el-Hâc Muhammed bin el-Hâc Alî bin el-Hâc Muhammed el-Belgrâdi tarafından I. Ahmet'in hattatı Kenʿān Efendi'nin kendi hattıyla yazmış olduğu eserinden istinsah edilen "Bayṭar-nāme" isimli nüshaların üzerinde yapılan bir dil çalışmasıdır.

Söz konusu Baytarname'nin Konya nüshası üzerine yapılan çalışma 2010 yılında Bahar Kunul tarafından Prof. Dr. Yakup Karasoy danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.[1] Bu çalışmada Konya nüshası incelenmiş ve sözlük yapılmıştır. Bizim çalışmamızda ise bu eserin diğer nüshası olan İstanbul Arkeoloji Müzesi Nüshası esas alınmış, Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Nüshası ile arasında karşılaştırma yapılmş, nüshalar arasındaki farklılıklar ortaya çıkarılarak bir tenkitli metin elde edilmiştir. Aslına en yakın ve en doğru olan nüsha tespit edilmeye çalışılmış, bu anlamda 18. yüzyıl veterinerlik-tıp terimlerini ortaya çıkararak zengin bir dil varlığına sahip olan Türkçe'ye katkıda bulunabilmek amaçlanmıştır.

Eserin Arkeoloji Müzesi Nüshası harekeli nesih, atlın cetvelli ve ebru cilt olup 1b-76b varaklarından oluşmaktadır. Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Nüshası ise, harekeli nesih olup 1b-80b varaklarından meydana gelir.

Çalışmamız tenkitli metin, dizin ve tematik sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Tenkitli metin bölümünde, transkripsiyon alfabesiyle Latin harflerine aktarılmış metin, nüsha karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Transkripsiyonlu metinde noktalama imleri kullanılmış, satır başı yapılarak paragraflar oluşturulmuş, kısaca ifade etmek gerekirse metin, esas alınan nüshanın sayfa düzenine göre değil, bir kompozisyon dahilinde verilmiştir. Arkeoloji nüshası içerisinde verilen satırların Konya nüshasında kaçıncı varak ve satırda bulunduğu satırlar arasına yerleştirilmiştir. Nüshalar arası farklılıklar ise dipnotlarla belirtilmiştir.

Giriş bölümünde eserin yazarı, eserin mütercimi ve eserin bölümleri ile eserin dil ve imla özellikleri anlatılmıştır.

[1] Kunul, Bahar, Belġrādlı Ken'ān'ın Baytarnāmesi (Metin- İnceleme-Sözlük) Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.

Dizin bölümünde transkripsiyonlu metinde bulunan tüm söz ve söz grupları bulunmaktadır. Kelimeler anlamlandırılırken metindeki anlamları esas alınmıştır. Bu bölümden sonra eserin tematik sözlük bölümü ele alınmıştır. Konuyla ilgilenen diğer araştırmacılara faydalı olmak amacıyla eserdeki baytarlık ile ilgili tüm terimler bu başlık altında incelenmiştir. Bu bölümden sonra eserin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Bu çalışmayı hazırlarken benim için büyük değeri olan yardım ve katkılar gördüm. Bu anlamda böyle bir çalışmanın ortaya çıkması adına yazmanın Arkeoloji Nüshasına ulaşmamı sağlayan Arkeoloji Müzesi görevlilerine; Türk dünyasına gramatikal indeks programını kazandırarak çalışmalarımızı kolaylaştıran değerli hocam Prof. Dr. Ceval Kaya'ya; hiçbir zaman desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali'ye ve bu bölümde öğrenim görmemi sağlayan, engin bilgileriyle beni daima aydınlatan, destekleyen ve bu çalışmanın her satırında büyük emeği bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Mesut Şen'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

FERHAN GÖKÇEK

ÖZET

Bu tez, İstanbul Arkeoloji Kütüphanesinin 739 numara ile ve Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi 2822 numara ile kayıtlı, Muharremü'l-harâm ayının ortalarında 1158'de (17? Şubat 1745) el-Hâc Muhammed bin el-Hâc Alî bin el-Hâc Muhammed el-Belgrâdi tarafından I. Ahmet'in hattatı Kenʿān Efendi'nin kendi hattıyla yazmış olduğu eserinden istinsah edilen "Bayṭar-nāme" isimli iki nüshanın tercümesi üzerinde yapılan bir dil çalışmasıdır.

Eserin biri İstanbul'da diğeri Konya'da olmak üzere iki adet nüshası vardır. İstanbul Arkeoloji Müzesi nüshası harekeli nesih, atlın cetvelli ve ebru cilt olup 1b-76b varaklarından oluşmaktadır. Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi nüshası ise, harekeli nesih olup 1b-80b varaklarından meydana gelir.

Bu çalışma giriş, tenkitli metin, dizin ve tematik sözlük ile tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin yazarı, mütercimi, nüshaları ve bölümleri ayrıntılı olarak anlatılmış, eserin dil ve imla özellikleri de verilmiştir.Tenkitli metin bölümünde, transkripsiyon alfabesiyle Latin harflerine aktarılmış olarak metin ele alınmış, Arkeoloji Müzesi nüshası ve Konya nüshası karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Dizin bölümünde, transkripsiyonu yapılmış metinde yer alan tüm kelime ve kelime grupları verilmiştir. Kelimelere anlam verilirken kelimelerin metindeki anlamları esas alınmış, alıntılarda kelimenin geldiği dil belirtilmiştir. Tematik sözlük bölümünde ise baytarlık ile ilgili tüm terimler bir başlık altında anlamlandırılmıştır.

Çalışmanın sonunda, Arkeoloji Müzesi nüshasının tamamının tıpkıbasımı yer almaktadır.

SUMMARY

This dissertation is a linguistic study that has been writen by el-Hâc Muhammed bin el-Hâc Alî bin el-Hâc Muhammed el-Belgrâdi from the work of Kenan Efendi,the calligrapher of Ahmed I, which was written in his own calligraphy in the middle of the month of Muharram'ul Haram in 1158 (17? February 1745) based on two manuscripts named "Baytarname", one of them is in İstanbul Archeology Library with nr. 739 and the second one is in Konya Mevlana Museum Library with nr. 2822.

By considering İstanbul Archeology Museum manuscripts as a basic, they have been compared with Konya Mevlana Museum manuscripts. The aim is to determine which one was the first text and 18th century veterinarian terms have been spotted to conribute to Turkish as a language.

The manuscript of Archeology Museum of the text is composed of the pages 1b-76b. The manuscript of Konya Mevlana Museum Library of the text is composed of the pages 1b-80b.

Introduction, analysed text and detailed index and thematic dictionary form the three basic arguements of the dissertation.

In the introduction, the author, the translator, the parts of the text, linguistic and punctuation characteristics of the text are mentioned.

In the analysed text , the text is presented with transcriptions and comparisons. Related punctuation signs are used and paragraphs are formed. The differences between the manuscripts are stated in the footnotes.

The words and word groups that are in the transcriptions have been taken from the text. When a meaning is given to a word, the meaning in the text is taken as a base.

Complete copy of the work is attached at the end of the work.

İŞARETLER VE KISALTMALAR

A. Çalışmamızda esas alınan Arkeoloji Müzesi Kütüphanesinde kayıtlı nüshayı belirtir.

Ar. Arapça.

Bk. Bakınız.

c. Cilt.

Far. Farsça.

K. Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi'nde kayıtlı olan nüshayı belirtir.

Krş. Karşılaştırınız.

+ İsim tabanına gelen ek.

- Fiil tabanına gelen ek.

< Aslının hangi kelimeden geldiğini belirtir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ʾ
ا	a, e
آ	ā
ب	b
پ	p
ت	t
ث	ṯ
ج	c
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	o, ö, u, ü, v
ه	a, e, h
ى	ı, i, y

I. GİRİŞ

1. BELGRADLI KEN'AN'IN BAYTARNAMESİ

1.1. Eserin Müellifi ve Müstensihi

Üzerinde çalıştığımız Baytarnāme adlı eser, el-Hâc Muhammed bin el-Hâc Alî bin el-Hâc Muhammed el-Belgrâdi tarafından Muharremü'l-harâm ayının ortalarında 1158/ 17(?) Şubat 1745'de, I. Ahmet'in hattatı Belgıradlı Kenan Efendi'nin kendi hattıyla yazmış olduğu nüshadan istinsah edilmiştir. Eserin müellifi ve müstensihi hakkındaki bu bilgilere Konya nüshasının ön kapağında 80a-80b varaklarında yazılanlardan ulaşılmıştır.

1.2. Eserin Nüshaları

Eserin iki nüshası vardır. Bizim üzerinde çalışma yaptığımız nüsha Arkeoloji Müzesi'nde bulunan 739 numaralı nüsha ile Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi, 2822 numarada kayıtlı, harekeli-nesih, 1b-80b varaklarından oluşan nüshadır.

1.3. Eserin Konusu ve Bölümleri

Belgradlı Ken'an'ın Baytarname'si, o dönemde çok önemli bir yeri olan atlarda hasıl olan hastalıklar ve bu hastalıklara deva olacak ilaç ve tedavi yöntemlerini anlatmaktadır.

Arkeoloji nüshasını incelediğimiz Baytarname, bir giriş bölümünden ve on üç ana bölümden meydana gelir.

Giriş bölümü, bütün salih kimselerin, alimlerin, bilginlerin, gaza edenlerin birleşerek buyurdukları sözle başlar. Bu sözlerde, at terbiyesine rağbet eden ve o ata binerek süvar olan her kim varsa o kimselere atları için birtakım ilaçlar ve faydalı bilgilerin gerektiği yer almıştır. Burada atı daima sıhhatli tutmak önemlidir, der ve bunun yanısıra şerefli bir duayı da atın boynundan çıkarmamak gerektiğini dile getirir. Bu duanın onu kötü gözlerden, şeytanların hilesinden ve hastalıkların türlüsünden koruyacağını söyler. Ayrıca bu dua, atın sahibini de düşmandan selamete çıkarır ve tuhaf şeylerden korur. Sözün kısası böyledir, koruyucu dua budur diyerek duayı eder.

Edilen duadan sonra, tevhid edenlerden, mücahitlerden, gazaya gitmiş sefer ehlilerinden rivayet olduğunu söyleyerek atların sahip olması gereken birtakım alamet ve izleri olduğu hakkında söze girer.

Atların üç yerinin deveye ve katıra benzemesi gerektiğini söyler. Burada hünerli bir atın sahip olduğu nitelikleri sayar. Saçı mülayim kadın saçı gibi olan, karnı ve göbeği latif ve şirin olan, bileği öküz bileği gibi olan, kuyruğu kamçı kuyruklu olan, boynu deve gibi uzun olan, tırnağının da katır tırnağı gibi sert ve katı olan atın hünerli bir at olduğunu, böyle ata her yerde itibar ettiklerini söyler. Aynı zamanda bu atlar hakkında, eski zaman yiğitlerinin benzer atlara göre susuzluk ve açlığa dayanıklı olduklarını söylediğini aktarır. Hatta gaziler ve sultanların, böyle atlara isimler vermiş olduğunu, onlara "sadık yarim" , "yoldaşım" "zorlu yollarda arkadaşım" dediklerini belirtir.

Bu noktadan sonra (7a/01) sahih bir rivayetten bahseder. Bu rivayette padişahlığın 27.senesinde Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad fethini anlatır. Sırp ve Macar kavmiyle mücadele edildiğini, Sultan Süleyman'ın ömrünün her senesine bir kale fethi sığdırdığını, Belgrad fethinden sonra buz tutmuş Tuna ve Sava nehirlerinin üzerinden on bin bahadır asker geçirdiğini ve dört beş aylık kar ve soğuk sonrasında birçok kaleyi aldıklarını anlatır. Bu kıssadan sonra, padişahın toru ata ziyadesiyle kıymet verdiğini söyleyerek, atının onu gazalarda koruduğunu belirtmiştir. (10b/12)

Varak (10b) ile (13a) arasında toru atın, alaca atın, çakır atın ve sisli atın özellikleri dile getirilmiş, atın yelesinin, kuyruğunun, ayaklarının ve başının hangi renkte olması gerektiği anlatılmıştır.

Varak 14b'ye kadar bir kıssaya daha yer verilmiştir. Kıssanın Belgrad gazilerinden bir mert kişi tarafından, başka bir sadık dostuna rivayet edildiği söylenerek, anlatmaya başlar. Müslüman gazilerin, uğursuz askerlerle karşı karşıya kaldıklarını, kafir askerlerin on kat alayları ile duvar gibi üzerlerine geldiğini, buradan sağ çıkmak için ancak kaçmak gerektiğini, ancak din uğruna hep bir kalpten birleşerek kafir düşman üzerine saldırdıklarını anlatır. Ve tam o sırada, bir asker kılıcını kınından ayırıp, kafir üstüne giderek, Allah'ın hikmeti ve kudretiyle sürdüğü atının hayran olunacak şekilde uçar gibi havaya kalkmış olduğunu ve muzaffer gelindiğini söyler. Kıssanın bitişinden sonra ilk bölüme geçilir.

1. Bölüm : El-bābü'l-evvel atuñ sancu ʿilletleri ve devāları beyāndadur

Bu bölümde atın sancı ve ağrı çekmesinin nedenleri anlatılmıştır. Atın ağrısının, ona terli iken su vermekten veya soğuğa bağlamaktan olacağını belirterek, atta bazı alametler olacağını söyler. Bu belirtilerden biri, atın karnının şişmesi, sertleşmesi ve işeyemez olmasıdır. Bunun için yapılması gereken ilk ilaç tarifini verir. Bu taride göre, has tiryak alınıp su ile ezilmeli, içine bir miktar zeytin yağı ilave ederek karıştırılmalıdır. Bu karışım ısıtılarak ılık hale getirildikten sonra, atın burnundan veya boğazından dökülmelidir. Sonrasında atın üzerine kalın bir çul sararak, terleyene kadar gezdirilmelidir. Böylece şifa bulup iyileşebilir.

Bölümde atın ağrı ve sancılarının giderilmesi için birbirinin alternatifi olan birçok ilaç tarifi verilmiş ve tedavi yöntemi anlatılmıştır.

1. Bölüm : El-bābü'ṣ-ṣānī atuñ öksürük ʿilletleri ve devāları beyānında

Bu bölümde atta meydana gelen öksürük hastalığı ve bu hastalığa yapılması gereken ilaçlar anlatılmaktadır.

Atın öksürük olmasının sebebini, ona terli iken su vermeye veya yeminde tüy ya da başka yabancı bir şey bulunmasına bağlar. Ardından öksürük hastalığının ilacının tarifini vermeye başalar. Sığırın iç yağı ve yüz dirhem şarap alarak bunları ateş üstünde yağ ile eritilip, atın boğazına döküldüğünde, öksürükten kurtulacağını söyler. Bu noktada sığırın iç yağı bulunmazsa, sade yağ da mübarektir. Bunu ocak kurumundan alarak, soğan ve sarımsak ile karıştırıp süzdükten sonra, içine bir kaşık bal, üç kaşık badem yağını karıştırmalı, atın burnuna ve boğazına dökmelidir. Böylece atın iyileşeceğini dile getirir. Bu tarifler dışında, öksürük hastalığı için Bukrat hekimden alınan bir tarifi de anlatır.

2. Bölüm : El-bābü'ṣ-ṣāliṣ atuñ yüregi sürmek ʿilletleri ve devāları beyānındadur

Bu bölümde, sürmemantarıgillerin yol açtığı bir hastalık olan sürmek hastalığının nedeni ve ona iyi gelen ilaçlar tarif edilmiştir.

Sürmek hastalığı anlatılana göre, ata soğuk geçmekten ve yemin üzerine hemen su içmesinden kaynaklanır. Bu hastalığın iyi olması için ise, öncelikle, atı kuyruğundan bağlamak, bir gün ve bir gece yem ve su verilmemek gerekmektedir. Eğer bu iyi gelmezse, palamut, mersin ve bellut ağaçlarının benzerlerinden biraz alarak, bunları

çekirdeği çıkmış keçiboynuzu ile un gibi öğütüp sığırın iç yağıyla karıştırmalıdır. Bu karışım yoğrulduktan sonra elma gibi haplar haline getirilerek, sabah akşam birer tane vermeli ve böyle üç gün boyunca devam etmelidir. Böylece at, bu hastalıktan şifa bulabilir.

Bölümde, bu hastalık için bunun dışında birçok sağaltma yöntemi ve ilaç tarifi verilmiştir.

3. Bölüm : El-bābü'l-erbaʿi atuñ sidügi tutulmak ʿilletinüñ sebebi ve muʿalece ve devāları beyānındadur

Bu bölümde atın sidiğini yapamamasının sebepleri ve bunun için yapılması gereken ilaçları ve tedavi yöntemlerini anlatmıştır.

Atın sidiğinin tutulması hastalığının, ata soğuk geçmekten olabileceğini söyler ve ardından ilacını tarif etmeye başlar. Bu hastalığın geçebilmesi için, kızıl soğan kabından bir miktar alıp, yirmi dirhem kızıl boya, üç dirhem safrana şarap ilave ederek bir çömlek içinde karıştırmalı ve ardından süzmelidir. İçine insan sidiği, tuz ve birkaç solucanı katarak atın burnuna dökmelidir, böylece at şifa bulacaktır. Bu yöntemle hastalığın geçmemesi halinde alternatif tedavi yöntemleri de anlatmıştır.

4. Bölüm : El-bābü'l-ẖāmis atuñ ḳan ḳaşanmasınuñ sebeblerin beyān ve ʿilletlerüñ ʿalāmet ve muʿāliceleri beyanındadur

Baytarname'nin 5. bölümü olan bu bölümde, atın kan işemesinin sebepleri ve bunlara deva olacak ilaçlar anlatılmıştır.

Anlatılana göre, atın kan işemesinin sebebi ata ağır yük vermekten, onu çok koşturmaktan veya yüksekten alçağa atlatmaktan ileri gelir. İlacının ise, iki kıçından fazla olmamak kaydıyla kan almak, onu on dirhem has safran, on dirhem demir dikeni, onu dirhem kara çalı tohumu ve biraz şarapla karıştırırak çömlek içinde kaynatmak olduğunu anlatır. Ardından bu karışım süzülerek ata burnundan verilmelidir böylece at şifa bulup iyileşecektir.

Bölümün devamında, bu hastalık için anlatılan tedavi dışında birçok sağaltma yöntemi ve ilaç tarifi verilmiştir.

5. Bölüm : El-bābü'l-ḫāmisden sādise geldük atuñ ṣoluma ve żīḳu'n-nefes ʿilletlerüñ ve ʿalāmet ve sebeblerüñ ve devā ve muʿālicelerinüñ beyānındadur

Bu bölümde, atın nefes alıp verme zorluğunun belirtileri ve rahatsızlığın ilaçları anlatılmıştır.

Atın nefes alıp vermesinde zorlanmasının sebebini, ata yorgunken fazlaca yem ve su vermeye bağlar. Böylece atın dalağı ve ciğeri dolup şişer, zorlukla nefes alır.

Atın nefesindeki bu zorluğunun geçmesi için ilk ilaç tarifini verir. Bir miktar kepek, turak otu, incir ve kimyonu kaynatıp süzerek, buna on dirhem çam sakızı, on dirhem bezir yağı, elli dirhem sığırın iç yağını eklemelidir. Bu karışımı toz gibi oluncaya dek karıştırdıktan sonra ılık halde iken ata burnundan vermelidir. Bu ilaç atı bir kerede iyileştirmezse, iki üç defa yapmalıdır. Böylece şifa bulup iyileşebilir.

Bölümün devamında, bu hastalık için anlatılan tedavi dışında birçok sağaltma yöntemi ve ilaç tarifi verilmiştir.

6. Bölüm : El-bābü's-sābiʿ atuñ ayaḳlarında ve ḳollarında olan envaʿ ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūr ve ʿalāmetleri beyānındadur

Yedinci bölüm olan bu bölümde, atın kollarında veya ayaklarında meydana gelen hastalıklar, bunların belirtileri ve ilaçları anlatılmaktadır.

Öncelikle nefha denilen bir hastalık olduğunu ve bu hastalığın atın ön ayaklarında çıkarak döküldüğünü anlatır. Bu hastalık madde madde olup dökülür ise, at kolunu kıpırdatamaz olur ve kütük gibi şişer. Ardından bu hastalık için görülebilecek başka belirtilerden bahseder.

Atın ayakları şişerek harekete geçemez gibi olursa, sarımsak, sirke, tuz ve zeytin yağı ile bir ilaç yapılması gerektiğini anlatır.

Türki'de tabak denen bir hastalık olduğunu ve at tımar edilmezse atın tırnağının çıkacağını anlatır. Tırnağından irin gibi sarı su aktığını söyler. Hastalığın iki türlü olduğunu ilave ederek bu iki türüne nasıl bir ilaç yapılacağını anlatır.

Atın ayağı bıçılgan olduğunda ve atın tırnağına mıh değip yere basamadığında neler yapılması gerektiğini anlatır.

Yine deride görülen şikak denen bir hastalık olduğunu, durduğu yerde atın ayağı yarılıp çatlayacağını ardından neler yapılması gerektiğini anlatır. Çeşitli ilaçları anlattıktan sonra baytarnamelerde pek çok tarif ve ilaç verildiğini fakat bir kerede hastalıkların geçmeyeceğini ve bir ata yarayan bir ilacın başka bir ata iyi gelmeyeceğini belirtir.

Şemiş denen bir hastalıktan da bahseder. Bu hastalıkta atın baldırı şişer, ön ayakları kabarır ve at ayağını kaldıramaz olur. Bu belirtiler için yapılması gereken ilaçları da anlatmıştır.

7. Bölüm : El-bābüs'ş-şāmin atuñ baġa ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūr ve muʿāleceleri ve her nevʿi ʿalāmetleri beyānındadur

Bu bölümde baga denilen hastalığın, sebebi, belirtileri ve yapılması gereken ilaçları anlatılmıştır. Baga, atların ayaklarının altında zorlamadan ileri gelen şişlik anlamına gelmektedir.Eğer at baga olursa,bir parça demirden çuvaldızı ısıtarak atın tırnağının orta yerine vurmalıdır, böylece at halas olup iyileşebilir.

8. Bölüm : El-bābü't-tāsiʿ atuñ sırāca ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūr ve ʿalāmetleri ve muʿāleceleri beyānındadır

Bu bölümde atta görülen sirace hastalığının sebebi, belirtileri ve ilaçları anlatılmıştır. Sirace hastalığı, deride ve boyunda görülen lenf düğümlenmeleri nedeniyle meydana gelen şişlik ve tüberküloz benzeri bir hastalıktır. Sirace atın sağ yanında görülürse sağ yanına ve sol yanında görülürse sol yanına bağlanmalıdır. Burada hastalığı geçirbilecek mübarek ve tılsımlı bir dua verilir. Dua ile beraber yapılması uygulanması gereken ilaç da anlatılır.

9. Bölüm : El-bābü'l-ʿaşr a atuñ ebraş ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūrı ve ʿalāmet ve muʿalece ve devāları beyānındadur

Onuncu bölümde abras illeti, sebepleri ve iyi gelecek ilaçları anlatılmıştır. Abras adı verilen hastalık, çevresel sinir sistemini etkileyen, cüzzam benzeri bulaşıcı bir hastalıktır. Atta görülen bu hastalık için, kaplumbağa ve karpuz ile yapılan bir sağaltma anlatılmıştır. Bu tedavi yöntemi iyi gelmezse bir serçe boğazlayıp kebap gibi pişirerek ata yedirmelidir.

10. Bölüm : El-bābü'l-ḥādī ʿaşer atuñ şaḳaġu ʿilletleri ve başında olan imrās-ı muḫtelife ve ʿalāmetleri beyānındadur

On birinci bölümde, sakağı denilen bir hastalığa iyi gelecek ilaçlar ve başı tarafında görülen çeşitli hastalıklar anlatılmaktadır.

Atların boğazlarında ve başlarında hunnam denilen bir hastalık hasıl olabilir. Bu hastalık atın kulağı arkasında başlayarak, oradaki damardan önce gözüne ardından karnının altından ve iç yanından ayaklarına kadar iner. Belirtileri önce gözlerde görülür ve irin aktığı görülür. Aynı zamanda hastalık bulaşıcı olup, başka atlara da tesir eder.

Sakağı hastalığı için hazırlanan bazı ilaçlar anlatılır ve ilaçların hunnamı kuruttuğu söylenir. Eğer kurumazsa başka bir ilaç tedavisi anlatılır. Burada mübarek bir dua da verilmiş ve bununla iyi olacağı belirtilmiştir.

11. Bölüm : El-bābü'ş-şānī ʿaşra atuñ ḫastelikleri ve yara ve bere ʿilletleri ve bağırlarında ve omuzlarında olan cidāvi marażları ve ba'żı mechūl müteferriḳ uyuzların devāları beyānındadur

Bu bölümde atın bağrında, omuzlarında görülen yara ve bereler, cidavi hastalığı ile bazı bilinmeyen birbirinden farklı uyuzların tedavisi anlatılmıştır.

Cidavi, atın iki omzunun başında oluşan derin yara veya büyük çıbana verilen addır. Bu hastalık görüldüğünde atı sıtma gibi titrettiği anlatılır. Anlatılana göre illetin sebebi, atı yaz gününde sıcak yere veya güz gününde yağmurlu yere bağlamaktır. At bundan dolayı, üşütür, titrer, tüyü ürperir, yemini az yer, kafasını kaldırmaz, nefesini zorlukla alır ve gözlerinden yaş akar. Belirtilerin ardından hastalığa ilaç olacak tedavi de anlatılmıştır.

Son bölüme kadar devam eden bu bölüm atın pek çok rahatsızlığının yer aldığı bölümdür. Hastalıklar belirtilerek hemen ardından ilaçları ve sağaltma yöntemi anlatılmıştır. Anlatılan hastalıklar ve rahatsızlıklar arasında; atın imtila olması yani kan toplaması, ayağının bir yerde durararak şişmesi, yaralarının iyileşmesi ve orada tüy bitmeyerek kel kalmsı, kuluncu çıkarak şiddetli sırt ve omuz ağrısına sahip olması, ayaklarında nasır eti oluşması, ayağının örik olması (atın ayağına bağlanan ipten dolayı ayakta oluşan hastalık), kabarcıklar çıkarması, uyuz hastalığına yakalanması, ham iken

yola çıkmış ve yolda kalmış olması, kuru öksürük olması, ayaklarında ve ellerinde pertik (el ve ayaklarda incinme ile oluşan şişlik) olması yer almıştır.

12. Bölüm : El-bābü'ş-şālisü ʿaşer atuñ cemiʿ āʿżāsınuñ eczā'i müteferriḳasında olan ḫavāṣ ve menāfiʿ beyānındadur

On üçüncü bölüm olan son bölümde atın bütün organları ile yapılabilecek ilaçların faydalarını anlatmaktadır.

Bir kimsenin göz nuru zayıflarsa, atın beyninden biraz alıp bal ile karıştırarak gözünün üzerine koymasını ve Allah'ın hikmetiyle o kimsenin gözünün nurunun geleceğini söyler. Uçuklu kimse atın beyninden bir miktar yerse iyi olacaktır. Eğer atın dili parçalanarak yenilirse bütün hastalıkların def olduğu söylenir. Bir kimse atın sağ gözünü misk ile kuruttuktan sonra kendi üzerine gezdirirse, halk içinde şerefli ve hürmetli kimse olacağına inanılır. Ayrıca sarılık illetine, atın bağrını kesip yemenin iyi geldiğini söyler. Doğurmayan bir kadına atın sütünün beş defa içirilmesi, kadının hamile kalmasını sağlayarak, kısırlık illetini giderir. Eli ve ayağı çatlayan kimseye, atın kanını birkaç defa sürmelidir. Bir kimsenin saçı dökülürse, atın kanı o yere sürüldüğünde iyileşir.

Yukarıda sayılan hastalıklar dışında, deride oluşan ve döküntü yapan hastalıklara, uyuma problemlerine (horlama), kızamık hastalığına, yüreğinde sızı ve ağrısı olanlara, zararlı cin ve şeytanlardan korunmak isteyenlere, kanaması durmayanlara atın organlarının iyi geldiği, ve bütün rahatsızlıkları iyileştirdiği anlatılır.

(76b) numaralı varakta baytarname yazarının kim olduğunu anlatır. Bu bölümden sonra gelen bir dua bölümü vardır ve Arkeoloji nüshasında yer almamıştır.

2. İMLA VE DİL ÖZELLİKLERİ

Metnimiz Eski Anadolu Türkçesi özellikleri göstermekle beraber, Konya Nüshası ve Arkeoloji Nüshası arasında birtakım farklılıklar da göze çarpar. Arkeoloji Nüshası göz önünde bulundurularak yapılan imla incelemeleri aşağıdaki gibidir:

2.1. İmla Özellikleri

2.1.1. Harekeleme

Metinin her iki nüshası da genel itibariyle harekelenmiştir. Fakat Konya nüshasında harekelenmeyen kelimeler sıklıkla görülebilirken, Arkeoloji nüshasında bu sıklık azalmaktadır.

2.1.2. Şeddenin Kullanımı

Bünyesinde çift ünsüz bulunan bazı kelimeler şedde ile yazılmıştır. Her iki nüshada da görülür.

mücerrebdür (A- 22b/06) ıssı (A- 23b/13) ḥattā (K-7b/03)

2.1.3. Ünlülerin Yazılışı

Ünlülerin yazılış özellikleri bazı seslerde farklılık gösterebilmekle beraber Arkeoloji nüshası ve Konya nüshasında birbirine yakın nitelikler görülmüştür. Örneği verilen kelimelerin yanında Konya nüshasından örneklenmiş olduğunu gösteren "K" harfi veya Arekoloji nüshasından örneklenmiş olduğunu gösteren "A" harfi yer almaktadır.

2.1.3.1. "a" Ünlüsü

2.1.3.1.1. Ön Seslerde

Ön seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere her iki nüshada da genellikle (ا , ٰ) kullanılmıştır.

andan (A-24a/10) ammā (K-11b/02)

2.1.3.1.2. İç Seslerde

İç seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere her iki nüshada da (ا) ve (□) kullanılmıştır. Harekeli ve harfsiz kullanımına da rastlanır.

kifāyet (A-18b/12) āşikār (K-14b/11)

2.1.3.1.3. Son Seslerde

Son seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere her iki nüshada da genellikle (ه) harfi kullanılmış, alıntı kelimelerde ise yoğunlukla (ٰ) harfi görülmüştür.

evvelā (A-20a/12) duṭmaġa (A-20b/12) boġazına (K-19a/08) şifā (K-22a/06)

2.1.3.2. “e” Ünlüsü

2.1.3.2.1. Ön Seslerde

Ön seste e ünlüsünü karşılamak üzere (ﺇ) kullanılmıştır.

eger (A-23b/14) eyü (K-17a/14)

2.1.3.2.2. İç Seslerde

İç seste e ünlüsünü karşılamak üzere genellikle harfsiz ve harekesiz kullanımlar vardır. Bunun yanı sıra hem (◌ِ) hem de harekeli kullanım görülmüştür.

itmekdedür (A-30b/13) geldikden (K-16b/13)

2.1.3.2.3. Son Seslerde

Son seslerde e ünlüsü her iki nüshada da (◌ِ) harfi ile ve harekeli kullanımı görülmüştür. Özellikle Türkçe kelimelerde harf ile, alıntı kelimelerde ise hareke ile yazıldığına rastlanmıştır.

ʿillete (A-30a/12) içinde (K-22a/04) üzerine (K-21a/09)

2.1.3.3. “ı, i” Ünlüleri

2.1.3.3.1. Ön Seslerde

Her iki nüshada da, ön seslerde ı, i ünlülerini karşılamak üzere (ﺍﻯ) harfleri ile (ﺍ) harfleri kullanılmıştır. Bunun yanısıra yalnızca harekeli kullanım da görülür.

ideler (A-23b/15) ikişer (K-20b/01) ıssı (A-23b/13) ısıcaḳ (K-32b/06)

2.1.3.3.2. İç Seslerde

İç seslerde i, ı ünlüleri her iki nüshada da (ﻲ) harfi ile gösterilmiştir. Ayrıca bu sesler harfsiz ve harekesiz olarak da gösterilmiştir.

ısıcaḳ (A-30a/09) sıḳalar (K-17a/12) dirhem (K-20b/12) üzerine (A-25a/12)

2.1.3.3.3. Son Seslerde

Son seslerde i, ı ünlülerini karşılamak üzere çoğunlukla (ﻲ) ve (ﺀ) kullanılmıştır. Fakat nüshalar arasında “i” ünlüsünün imlası ile bir farklılık görülmektedir. Metni

incelerken edisyon kritik adı altında da incelediğimiz bu farklılık, özellikle alıntı kelimelerden kaynaklıdır. Konya nüshasında cezm ile biten çoğu Arapça kelime, Arkeoloji nüshasında üstün harekesi ile kullanılmıştır. Bu da Arkeoloji nüshasında imla hatasının yer aldığını örnekler.

ayaġı (K-32b/07) yaġı (A-41a/11) gibi (K-32a/07) terk (A-41a/15)

2.1.3.4. "o, u, ö, ü" Ünlüleri

2.1.3.4.1. Ön Seslerde

Ön seste bu ünlüleri karşılamak için iki nüshada da çoğunlukla (او) harfleri, ve ötreli elif kullanılmıştır.

üzerine (A-25a/12) olur (K-32a/05) ölmek (A-12b/04)

2.1.3.4.2.İç Seslerde

İç seslerde bu ünlüleri karşılamak üzere her iki nüshada da çoğunlukla (و) kullanılır.

dört (A-26a/15) içüreler (K-25b/05) illetüñ (A-25b/05)
ẓuhūr (K-41a/06) olur (K-32a/05)

2.1.3.4.3.Son Seslerde

Son seslerde bu ünlüleri karşılamak üzere her iki nüshada da çoğunlukla (و) kullanılır.

eyü (K-17a/14) bu (A-15a/02)

2.1.4. Ünsüzlerin Yazılışı

2.1.4.1."ç" Ünsüzleri

Ç ünsüzü kelime başlarında karşılanırken her iki nüshada da (چ) harfi, kelime sonlarında ise (ج) harfi kullanılmıştır.

çıḳmayınca (A-13b/04) birḳaç (A-14a/08)

2.1.4.2.“g” , “k” ve “ñ” Ünsüzleri

Metinde ince sıradan kelimelerde g, k ünsüzleri (ﻙ/ ﻛ) harfi ile gösterilmiştir. Bunlardan hangisinin k, hangisinin g sesi için kullanıldığını ayırt edebileceğimiz herhangi bir işaret kullanılmamıştır. ñ ünsüzü de (ﻙ/ ﻛ) ile karşılanmıştır.

kāfir (A-14a/13) segirtmekden (K-23a/11) atuñ (A-16a/15)

2.1.4.3.“ġ” , “ķ” Ünsüzleri

Metnimizin her iki nüshasında da, kalın sıradan kelimelerde ķ ve ġ ünsüzlerini göstermek için (ﻕ) ve (ﻍ) harfleri kullanılmıştır.

ķudreti (K-15a/03) suķup (A-16a/12) ġaflet (K-23a/06) baġlayalar (A-15b/07)

2.1.4.4.“ “ḥ”, “ḫ”, “h” ünsüzleri

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde ķ ve ġ ünsüzlerini göstermek için (ﺡ) ve (ﺥ) ve (□) harfleri kullanılmıştır.

ḥāṣıl (K-23a/12) baʿdehu (K-22b/07) ḥurma (A-30a/06) ḫaṣṣa (A-30b/13)

2.1.4.5.“p” Ünsüzü

P ünsüzü genellikle (پ) harfi ile yazılmıştır. Bazen de bu ses (ﺏ) harfiyle karşılanmıştır.

pervāz (A-14a/13)

2.1.4.6. “d”, “ t”, “ṭ” ünsüzleri

İnce sıradan kelimelerde bulunan t ünsüzleri (ﺕ) harfiyle, kalın sıradan kelimelerde ön seste bulunan t ünsüzleri ise genellikle (ﻁ) gösterilmiştir.

yāḫūd (A-30b/09) itmekdedür (A-30b/13) ṭırnaġı (A-32a/12) deyü (A-13b/05)

2.1.4.7. “s” , “ṣ” ünsüzleri

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde genellikle (ﺹ) harfi, ince sıradan kelimelerde(ﺱ) harfi kullanılmıştır.

bulmışdur (K-33b/15) eylemişdür (A-33a/06)

2.1.5.Yükleme Hali Ekinin Yazımı

Metnimizde yükleme hali eki -(y)ı, -(y)i genellikle (ى) harfiyle gösterilmiştir.

ḳarnı (A-4a/06) ḳuyruġı (A-4b/05) mertebesi (A-5a/14) kireci (A-28b/09)

2.1.6. Edatların Yazımı

Metinde *"daḫī, gibi, ḳadar, içün, deñli"* kelimelerinin edat olarak kullanıldığı görülür.

…bir daḫı eger at bıçılġan olsa… (A-30a/06)

…eger bir at ayaġı çıban olsa meselā uyuz gibi… (A-30a/10)

…şol ḳadar aḳıdalar… (A-30b/07)

…imdi hükemā'-i ṣabıḳın bir maraz içün… (A-33b/02)

…bu minvāl üzere… (A-35b/10)

…ol miḳdār deñli… (A-36a/12)

"ile" edatının metinde genellikle kendisinden önceki kelimeyle birleşik yazıldığı görüldüğü gibi ayrı yazıldığı da görülmüştür.

olmamaġ-ıla (A-9a/05)

şarṭı-ıla (A-11b/06)

…bal ile yoġuralar… (A-27b/14)

…ıssı ṣu ile ova… (A-27b/15)

Metinde *"ile"* edatının yanısıra *"birle"* edatı da geçmiştir.

…ṣıṭma birle mübtelā olmuş… (A-52b/04)

Metinde *"ki"* ve *"kim"* edatları da kelimeden ayrı yazılmak suretiyle kullanılmıştır.

…alışduralar ki merhem gibi ola… (A-57a/13)

…tā kim biribirine eyüce ḳarışmış ola… (A-55a/08)

2.2. Dil Özellikleri

2.2.1.Ses Hadiseleri

2.2.1.1. Kalınlık- İncelik Uyumu

Metnimizde bulunan Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumu tamdır.

ḳaynadup (A-58b/09) birinden (A-62a/14)

Alıntı kelimelerde kalınlık-incelik uyumu aranmaz.

miṣālinde (A-63b/15)

2.2.1.2. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu

Metnimizde kelimelerde de eklerde de düzlük yuvarlaklık uyumu sıklıkla görülmez.

atuñ (A-2a/02) ḳarnınuñ (A-4a/10)

Metinde bazı kelimelerin nadiren düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu görülmüştür.

ḳuyruġına (A-5a/03) ṣıġırın (A-4b/03)

2.2.1.3.Ünsüz Değişmeleri

Metinde Türkçe kelimelerde ön seste "ẖ" sesi yoktur. Ancak iç ses durumunda ḳ >ẖ değişimi görülür.

daẖı (A-6b/08)

Kelime içinde ġ > v değişimi görülür.

ṣovuḳ (A-10a/04) ṣovuduḳdan (A-16b/10) ṭavıḳ (A-17b/10)

Eski Türkçede ön ses durumundaki kalın ve ince sıradan "t" lerin bir kısmı "d" ye dönüşmüştür.

daẖı (A-6b/08) degin (A-49b/09)

Eski Türkçede ön ses, iç ses ve son sesteki "b" sesi Eski Anadolu Türkçesi'nde "v" ye dönüşmüş, metinde de örneği görülmüştür.

ṭava (A-49b/14)

İki vokal arasında bulunan tonsuz ünsüzlerin genellikle tonlulaştığı görülmüştür.

ḳaynadalar (A-49a/12) ṭırnaġı (A-5b/09)

Vokalle biten bir kelimeye vokalle başlayan ek veya edat getirildiğinde "y" yardımcı sesinin kullanıldığı görülür.

deveye (A-5b/15) ṣuyı (A-15b/13)

İyelik ekleri ve –ki aitlik eki ile isim çekim ekleri arasında kullanılan zamir çekimlerinde de görülen türemede "n" sesinin kullanıldığı görülür.

burnına (A-15b/15) bunuñ (A-31b/04) üzerinden (A-10a/02)

Bazı kelimelerde "s" ünsüzü ikizlenmiştir.

ıssı (A-7a/02)

Bazı kelimelerde "t" sesi korunmuştur.

ṭaġlaya (A-4b/15) ṭaġ temüri (A-4b/14)

Bazı kelimelerde "ç" sesi korunmuştur.

niçe (A-8a/04)

2.2.2. Çekim Ekleri

2.2.2.1. İsim Çekim Ekleri

2.2.2.1.1.Çokluk Ekleri

Metinde kullanılan çokluk eki: -lar/-ler

devāları (A-1b/10) yaralardan (A-2a/06) atların (A-3b/09)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri

Teklik 1. şahıs: -m, -(u)m/-(ü)m, -(i)m

…benim refiḳ-ı şefiḳım… (A-10a/13)

Teklik 2. şahıs: -ñ, -(u)ñ/-(ü)ñ

atuñ (A-15b/05)

Teklik 3. şahıs: -ı/-i, -u/-ü, -sı/-si

ʿavratın saçı (A-3b/15)

Çokluk 1. şahıs: -(u)muz/-(ü)müz, -muz/-müz

…bizüm ahvālimüz… (A-13b/08)

Çokluk 2. şahıs: -(u)ñuz/-(ü)ñüz

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 3. şahıs: -ları/-leri

siñirleri (6b/07)

2.2.2.1.3. Hâl Ekleri

2.2.2.1.3.1. Yalın Hâl

Yalın hâl eksizdir.

deve (A-6b/09) ṭamar (A-11a/15)

2.2.2.1.3.2. İlgi Hâli (Genitif)

İlgi hâli -nuñ/-nüñ, -uñ/-üñ şeklindedir.

atuñ (A-6b/14) ḳaplubaġanuñ (A-49b/07)

2.2.2.1.3.3.Yükleme Hâli (Akkuzatif)

Yükleme hâli eki -ı/-i, -(y)ı/-(y)i, üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra ise bazen -n şeklindedir.

orduyı (A-8a/10) suyı (A-16a/13) suyın (A-16b/13) yemin (A-16b/12)

2.2.2.1.3.4. Yaklaşma Hâli (Datif)

Yaklaşma hâli -a/-e şeklindedir. Ünlüyle biten kelimeye geldiğinde arada -y- ve - n- sesleri türemektedir.

ʿalemine (A-14b/14) burnına (A-16b/10)

2.2.2.1.3.5. Bulunma Hâli (Lokatif)

Bulunma hâli -da/-de şeklindedir.

şeklinde (A-11a/09) atlarda (A-11a/15)

2.2.2.1.3.6. Ayrılma Hâli (Ablatif)

Ayrılma hâli -dan/-den şeklindedir.

delülikden (A-11a/15) kerāmetden (A-15a/06)

2.2.2.1.3.7.Vasıta Hâli (İnstrumantel)

Vasıta hâli -la/-le şeklindedir.

…burın ṭaşı-y-ıla… (A-25b/03) şarāb-ıla (A-16b/09)

2.2.2.1.3.8. Eşitlik Hâli (Ekvatif)

Eşitlik hâli -ca/-ce şeklindedir.

yenice (A-28a/01) tāzece (A-30b/02) eyüce (A-35a/10)

2.2.2.1.3.9. Yön Hâli (Direktif)

Yön gösterme hâli -ra/-re, -aru/-eru şeklindedir.

taşradan (A-42a/01) içerü (A-30b/05) yuḳaru (A-34a/05)

2.2.2.2. Fiil Çekim Ekleri

2.2.2.2.1. Şahıs Ekleri

2.2.2.2.1.2. Birinci Tip Şahıs Ekleri

Teklik 1. şahıs : -m (Geniş zaman, görülen geçmiş zaman kipi kullanımı görülür.)

…vāsıl oluram… (A-43a/09)

…eyledüm… (A-15a/01)

Çokluk 1. şahıs: -k, -um/ -üm , -(y)uz / -(y)üz (Görülen geçmiş zaman, istek, şimdiki zaman kipi görülür.)

…eyledük… (A-2a/12)

…beyān idelüm… (A-15b/02)

…taḳrib itmekdeyüz... (A-43a/06)

2.2.2.2.1.3. İkinci Tip Şahıs Ekleri

Teklik 2. şahıs : -sın/ -sin , -gıl/ -gil (İstek, emir kipleriyle birlikte eksiz kullanımlar da görülür.)

…depesin kesesin… (A-40b/10)

…ḳarpuz içine aḳıdasın… (A-40b/12)

…bilgil kim… (A-3b/02)

Çokluk 2. şahıs : -sız/ -siz (İstek kipinde görülür.)

…bilesiz ki ol at hüner-mend olur… (A-4a/01)

…ayaza ḳoyasız ki ṭura… (A-22b/09)

2.2.2.2.1.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri

Teklik 3. şahıs : -sa/ -se , -sun/ -sün , -dı/ -di , -ar/ -er , -makda/ -mekde , -a/ -e (Geniş zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman, istek, şart ve emir kiplerinde görüldüğü gibi, eksiz kullanımlar da vardır.)

ḳaṣar (A-32a/12)

olsa (A-29b/02)

eyledi (A-14b/05)

yesün (A-48a/04)

itmekdedür (A-30b/13)

ola (A-15b/03)

olmasun (A-36b/01)

Çokluk 3. şahıs : -lar / -ler (Geniş zaman ve istek kipleriyle görülür.)

itmezler (A-32a/13)

ideler (A-32a/06)

2.2.2.2.2. Bildirme Kipleri

2.2.2.2.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki (-dı/-di) bu dönemde 1. ve 2. şahıslarda yuvarlak, 3. şahıslarda ise düz olarak kendini gösterir.

Teklik 1. şahıs: -dum/-düm

…ḫayrān oldum… (A-14b/12)

Teklik 2. şahıs: -duñ/-düñ

Metinde bu kullanıma rastlanmamıştır.

Teklik 3. şahıs: -dı/-di

…eyledi ki küffār… (A-14b/05)

Çokluk 1. şahıs: -duḳ/-dük

…iḫtisār eyledük… (A-2a/12)

Çokluk 3. şahıs: -dıñız/-diñiz/ -duñuz/ -düñüz

…gördüñüz mi sāḫir Türki… (A-14a/15)

Çokluk 3. şahıs: -dılar/-diler

… saʿīd eylediler… (A-61a/10)

2.2.2.2.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mış/-miş şeklindedir.

Teklik 3. şahıs: -mış/-miş

batmış (A-31b/12)

Çokluk 3. şahıs: -mışlar/-mişler

itmişlerdür (A-23a/08)

2.2.2.2.2.3. Geniş Zaman

Geniş zaman eki -ar/-er, -ur/-ür, -r şeklindedir.

Teklik 1. şahıs: -arım/ -erim

iderüm (A-4b/01)

Teklik 3. şahıs: -ar/-er, -ur/-ür, -r

ḳuvvetlenür (A-70b/15)

Çokluk 3. şahıs: -urlar/-ürler, -arlar/-erler, -rlar/-rler

bağlarlar (A-15b/07)

2.2.2.2.2.4. Gelecek Zaman

Bu dönemde kullanılan gelecek zaman eki -sar/-ser şeklinde olup, metinde görülmemiştir.

2.2.2.2.2.5. Şimdiki Zaman

Metinde şimdiki zaman eki olarak –makda/ -mekde eki kullanılmıştır.

itmekdedür (A-30b/13) itmekdeyüz (A-43a/06)

2.2.2.2.3.Tasarlama Kipleri

2.2.2.2.3.1. Emir Kipi

Tekil 2. şahıs: Yalın halde ya da -gıl/-gil şeklinde kullanımı görülür.

bilgil (A-3b/02)

Teklik 3. şahıs: -sun/-sün

yesün (A-48a/04)

Teklik 2. şahıs ve 3. şahıs çekimi dışındaki çekimlere metinde rastlanmamıştır.

2.2.2.2.3.2. İstek Kipi

İstek eki -a/-e şeklindedir.

Teklik 1. şahıs: -ayın/-eyin; -am/-em

ideyidüm (A-14b/02)

Teklik 3. şahıs: -a/-e

eriye (A-70a/04)

Çokluk 1. şahıs: -alum/-elüm

itmeyelüm (A-9b/14)

Çokluk 2. şahıs: -esiz/-asız

ḳoyasız (A-22b/10)

Çokluk 3. şahıs: -alar/-eler

göreler (A-29a/01)

2.2.2.2.3.3. Şart Kipi

Şart eki -sa/-se şeklindedir.

Teklik 1. şahıs:

ḳovarsam (A-4b/01)

Teklik 3. şahıs: -sa/-se

tutsa (A-35b/15)

Çokluk 3. şahıs: -salar/-seler

gömeḳosalar (A-75a/05)

2.2.2.2.3.4. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipinin eki yoktur. Bu kip metnimizde gerek kelimesiyle kurulmuştur.

…mülāyim ʿavrat saçı gibi olmak gerekdür… (A-3b/15)

2.2.2.2.4. Birleşik Kipler

Birleşik kipli fiil çekimi “i-” cevher fiilinin yardımıyla yapılır.

2.2.2.2.4.1. Hikaye

ide-y-idüm (A-4b/01)

2.2.2.2.4.2. Şart

olmadı ise (A-33a/03)

2.2.2.2.4.3. Rivayet

iderler imiş (A-7a/06)

2.2.2.2.5. Bildirme Ekleri ve Cevheri Fiil

Bildirme eki, geniş zamanda, 1 ve 2. şahıslarda, şahıs ekleriyle çekimlenmiştir; 3. şahısta ise eksizdir. Bazen "dur-" fiilinin geniş zamanlı şekli ve bu şeklin ekleşmiş biçimi olan -dur/-dür'le çekimlendiği görülür. Görülen ve öğrenilen geçmiş zaman ile şart kipinde ise i- cevheri fiil kullanılmaktadır.

2.2.2.2.5.1. Geniş Zaman

Tekil 3. şahıs: -dur/-dür; durur

devādur (A-39a/14) lāzımdur (A-39b/13)

2.2.2.2.5.2. Şart

Teklik 1. şahıs: -(ı)sam / sam

ḳovar-(ı)-sam (A-4b/01)

Tekil 3. şahıs: ise

…sancu var ise… (A-74b/06)

Çokluk 3. şahıs: -salar/ -seler

ursalar (A-59a/13)

2.2.2.2.5.3. Görülen Geçmiş Zaman

Tekil 3. şahıs : idi

…muʿayin iderler idi… (A-8b/13)

2.2.2.2.5.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Tekil 3. şahıs: imiş

…mübārek at imiş… (A-10b/07)

2.2.2.2.5.5. Cevheri Fiilin Olumsuzu

Cevheri fiilin olumsuzu "degil" kelimesi ile yapılır.

…mertebesinde degildür… (A-11a/04)

…perişān olmuş degil idi… (A-14b/06)

2.2.2.2.6. Partisipler

Partisipler fiillerin sıfat şekilleridir. Fiil kök ve gövdelerine partisip ekleri getirilmek suretiyle yapılır. Fiil kök veya gövdeleri bu şekillere girerek nesneleri hareketleriyle ifade ederler. Metinde geçen partisip ekleri şunlardır:

-an/-en

… bir ata yarayan ʿilāc… (A-33b/10)

-duk / -dük

…urduġı yer… (A-36a/15)

-ecek/ -acak

… ʿİtībār idecek ve saḳlayacaḳ metāʿ… (A-11a/04)

-mış/ -miş

… erimiş ḳurşunun üzerine ṣaçup… (A-39a/07)

-maḳ/ -mek

olmaġ-ıla (A-42b/06)

2.2.2.2.7.Gerundiumlar

Fiillerin zarf şeklini yapan eklerdir. Metnimizdeki gerundium ekleri şunlardır:

Fiillerin zarf şeklini yapan eklerdir. Metnimizdeki gerundium ekleri şunlardır:

-ken/ -kan

…ılıcaḳ iken… (A-36a/04)

-arak/ -erek

doḳunaraḳ (A-14b/14)

-ıp/ -ip/ -up/ -üp

ilişdürüp (A-28a/13)

-ınca/ -ince

ṣovıyınca (A-35b/08)

-medin/ -madın

görmedin (A-49b/01)

2.2.2.2.8. Fiillerde Olumsuzluk

Fiil kiplerinde olumsuzluk -ma/-me ekleri ile yapılır. Olumsuzluk ekleri fiil kök ya da gövdesine getirilir. Geniş zamanın olumsuzu -maz/-mez ekleri ile yapılmaktadır.

olmasun (A-36b/01) sevmez (A-37a/15) ḳoyuvirmeyeler (A-40b/05)

2.2.3. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir fiile, ondan önce gelen başka bir fiilin ya da isim cinsinden bir kelimenin birlikte kullanılmasından meydana gelirler.

2.2.3.1. Birinci Unsuru İsim Olan Birleşik Fiiller

Birinci unsuru isim olan birleşik fiiller et-, it-, eyle-, ḳıl-, ol- yardımcı fiilleriyle kurulur.

…defin eyledüm… (A-15a/01)

…fā'ide itmez… (A-26b/09)

…ḫayrān oldum… (A-14b/12)

…iḳdām etdirirler… (A-14b/11)

Metinde yardımcı fiil olmayan fiillerin de isimlerle anlamca bütünleşerek birleşik yapı meydana getirdikleri de görülmüştür.

…şifā bula… (A-16a/04)

…vefādarlıḳ gelmez… (A-5b/13)

2.2.3.2. İki Unsuru da Fiil Olan Birleşik Fiiller

Bu örnekler de fiil+fiil birleşmesiyle meydana gelmiştir.

baḳaḳalup (A-14a/14) gömeḳosalar (A-75a/05) ḳoyuvirmeyeler (A-40b/05)

II. TENKİTLİ METİN

[01b A/ K]

(1) (2)

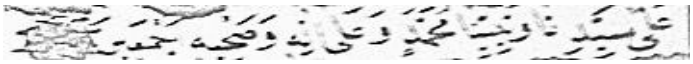 (4) Ve baʿdū cemiʿ selef-i ṣāliḥīn ve ḥukemā-i rāsihīn (5) ve ʿulemā-i yaḳīn ve ġāziyān-ı müteaḫḫirīn. İttifāḳ idüp (6) buyurmuşlardur ki at terbiyyesine her kim rāġıb olup (7) ata süvār olsa ve seyr ve sefere tālib ve muḥibb ol- (8) sa ol kimesneye lāzım ve mühimdür ki at içün (9) iḳṭizā iden muʿālicātı ve münāfiʿāt ve devāları (10) bile ve ḥīn-i ḥācetde āḫire muḥtāc olmaya **[K 2a]** ve atı

[02a]

(1) dā'im ṣıḥḥat üzere muḥāfaẓa ide ve mübārek duʿā'-i (2) şerīfi ḥamā'il idüp atuñ boynından gidermeye, tā kim (3) sūʿ-i ʿaynden ve āfāt-ı lisāndan ve mekr[2]-i dīv ve perī[3] (4) ve żarār-ı cin ve şeyāṭīnden ve ḥasteliklerin (5) envāʿından[4] ve ʿillet ve emrāżın cemīʿinden ve ḥīn-i (6) muḳātile ve zamān-ı muḥārebede[5] yaralardan ve cerāhat (7) ve berelerden ve tekerlenmek ḳażāsından emīn ve sālim olduġından[6] (8) ġayrı ġāyet yügrük olup ṣāḥibini düşmandan (9) selāmete çıḳara ve düşmanı taʿkīb idüp (10) ḳomaḳda vāsıl ide. Bu duʿā'-i şerīfüñ ḫavāṣṣ (11) ve münāfiʿine nihāyet ve esrār-ı ġarībesine ḥadd u ġaleb (12) bu ḳadar bir şerḥini hemān iḫtiṣār eyledük.

(13) 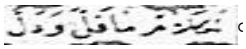 ʿİnde'l-ʿuḳalā memdūḥ olan (14) ḥulāṣa'-i icmālidür ġaflet olunmaya **[K 2b]** ol (15) bī-bedel ve bī-naẓīr[7] olan duʿā'-i şerīf ve ḥırẓ-ı laṭīf budur.

[02b]

(1) (2) 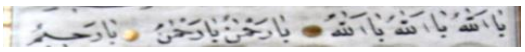

(3) 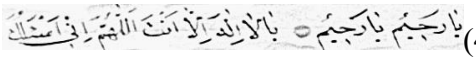 (4) 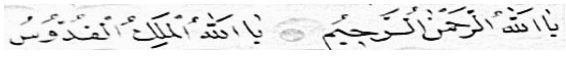

(5) 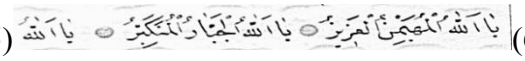 (6) 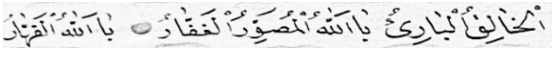

[2] mekr : A meger
[3] perī : A perri
[4] envāʿından : A [e]nvāʿından
[5] muḥārebe : A muḥāribe
[6] olduġından : A oldu[ġından]
[7] bī-naẓīr : A bī-naẓīrī

(7) 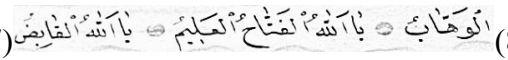 (8) 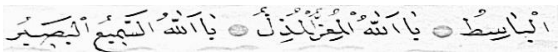

(9) (10) 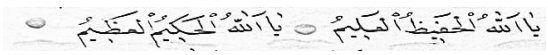

(11) 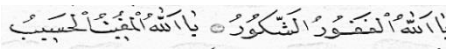 (12) 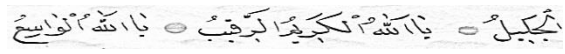

(13) 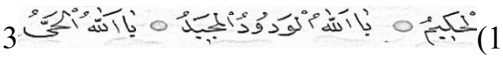 (14) 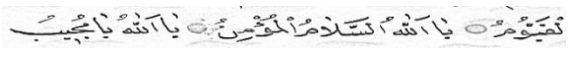

(15) 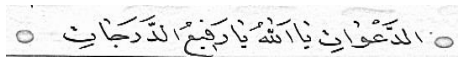

[03a]

(1) 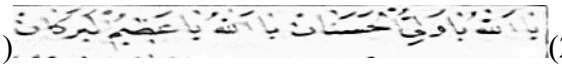 (2) 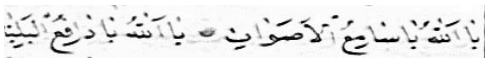

(3) 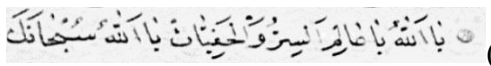 (4) 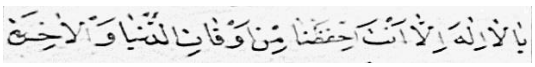

(5) 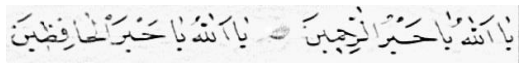 (6) 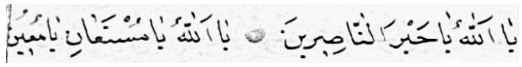

(7) 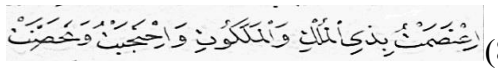 (8) 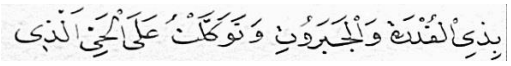

(9) 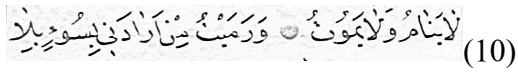 (10) 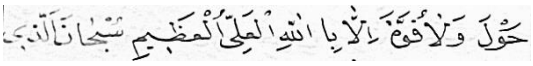

(11) 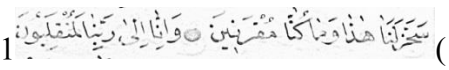 (12) 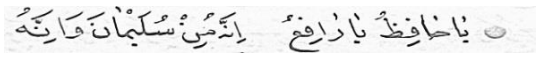

(13) 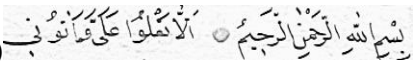 (14) 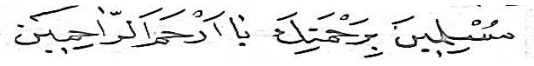

(15) 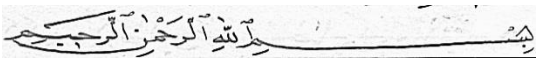

[03b]

(1) Elḥamdülillāhi rabbi'l-ʿālemīn. Ve'ṣṣalavātu ve'sselāmu (2) **[K 3b]** ʿalā seyyidinā muḥammedin ve ālihī ve ṣaḥbihī ecmaʿīn.

Ammā baʿdū bilgil (3) kim erbāb-u ḫayr ve ehl-i sefer olup cihād u ġazāya (4) raġbet iden müslimīn, muvaḥḥidin dā'īm at binüp düşmen-i (5) dīn ile ḥarb[8] ve ḳıtāl iden mücāhidīn ve ġazāt-ı (6) mü'minin tecribe ile at ʿilmini ve ʿilletlerini bilüp (7) bir ʿillet

[8] ḥarb : A ḥarbi

ve maraż ẓuhūr eylese fi'l-ḥāl ʿilāc ider- (8) ler idi. İmdi anlardan rivāyet ve naḳil ve ḥikāyet (9) olunmışdur[9]. Atların ʿalāmeti ve nişānları vardur. (10) Andan her bir atuñ hüneri ve maʿrifeti ve nişānı maʿlūm (11) olur. Evvelā atuñ üç yeri deveye beñzeye ve üç (12) yeri ḳaṭıra beñzeye ve üç yeri ṣıġıra beñzeye ve üç (13) yeri ʿavrata beñzeye. Ammā ʿavrata beñzeyen üç yerin (14) biri evvelā ṣaçı mülāyim ʿavrat ṣaçı gibi olmaḳ (15) gerekdir. Eger ṣaçı ʿavratın ṣaçı gibi mülāyim

[04a]

(1) olur ise bilesiz ki ol at hüner-mend[10] **[K 4a]** olur. (2) Zirā ṣaçı sert[11] ve ḫaşīn olan at bī- (3) hüner olur. İkinci yanacıḳları ʿavratuñ gibi çoḳ (4) ve ṭolı olmaḳ gerekdür. Şīrīn ve ḫūb olur (5) ve ṣaġrısı laṭīf ve şīrīn olur. Üçünci (6) ḳarnı ve göbegi ʿavrat ḳarnı ve göbegi gibi laṭīf (7) ve şīrīn olmaḳ gerekdür. Eger olmaz ise (8) ḳolan sürür, raḥat ile ol at binilmez, ḳatı (9) ʿayıb ve ata noḳṣan virir. ʿÖẕür-i ḳabīḥdür, almayalar. (10) Ammā ṣıġıra beñzeyen üç yerin biri evvelā ḳarnınuñ (11) altı yaṣṣı olup ṣıġır ḳarnına beñzeye zirā bī-hikmeti'l- (12) lāhī Teʿālā yürük bahādır olur. Eski zamān (13) bahādır ġāzileri böyle olan ata mürüvvetlü (14) Yaṣṣı Āḫlād Aġācım ṣāġ ola, atuñ üzerine (15) süvār olur ve "Düşmandan necāt buluram

[04b]

(1) ve eger düşmanımı ḳovarsam irişüp helāk **[K 4b]** iderim" (2) deyüp ʿaẓīm-i iftiḫār ve sürūr-ı iẓhār iderler idi. (3) İkinci atuñ ḳuyruḳ yatacaḳ yeri ṣıġırın gibi geñiş (4) ve açıḳ olup dar olmaḳ gerekdür, eger atuñ (5) ḳuyruġı yataġı dar olur ise ḳatı meẕmūm ve ʿayıbdur. (6) Üçünci atuñ bilegi öküz ṣıġır bilegi gibi olmaḳ gerekdür (7) ve hemān ṣıġır bilegine müşābih ḳışacıḳ olup (8) tamām beñzemekdür. Eger kim öküzin bilegine beñzemeyüp (9) ḳoyun bilegine beñzer ise ol at aṣlında ʿillet (10) ile sıḳıṭ[12] doġmışdur, dirler zirā ehli olan (11) ve ʿömrini at aḥvaline ṣarf[13] iden bahadır ser- (12) verler ve dilīr ve şeciʿ ġāziler tecribe ile taḥḳiḳ (13) itmişlerdür. Ammā üç yeri ki ḳaṭıra beñzeye, evvelā biri (14) atuñ ḳulaġı[14] gerekdür ki ḳaṭıra beñzeye ince ola (15) ve uzun ola ve mevzūn ve şīrīn olmaḳ gerekdür.

[9] olunmışdur : A olunmuşdur
[10] hüner-mend : A hüner-mendi
[11] sert : A serti
[12] sıḳıt : A saḳıt
[13] ṣarf : A ṣarfı
[14] ḳulaġı : A ḳula[ġı]

[05a]

(1) Atuñ ḳulaġı kedi ḳulaġı **[K 5a]** gibi ḳışacıḳ olur ise (2) ol at bī-hüner olur, bahādır olmaz. İkinci atuñ ḳuyru- (3) ġı hemān ḳatır ḳuyruġına müşābih olup beñzemek (4) gerekdür ḳaba ve perişān olmayup ḳamçı ḳuyruḳlu olmaḳ (5) gerekdür, zirā mücerrebdür ki, ḳaba ve perişān ḳuyruḳlu at (6) hüner-mend[15] olmaz. Nitekim Ḳavsın ḳaba ve perişān bıyıḳlu ādemlerin (7) hiç birisi bahādır ve şeciʿ ve hüner-mend ve dilīr ve ġuyūr (8) ve vaḳūr olmaz, bıyıġından ādem aşılmaḳ mümkin olan (9) lifāfeleri maḥall[16]-i maʿreke[17] ve ḳıtalde şiddete taḥammül itmeyüp (10) bī-ʿārlıḳ ve ġayretsizlıḳ idüp kendi firār eyledü- (11) ginden başḳa nice ādemlerin ḫavf-ı ḳulubına bāʿiṣ (12) olup firār-ı hezimetlerine sebeb olmışdur[18]. Nice (13) nice cenglerde ve nice seferlerinde tecribe olmunmuşdur. (14) mertebesine varmamaḳ[19] ve din düşmanına ḳarşu ṭur- (15) mamaḳ ve ṭop ve tüfenk[20]**[K 5b]** ṣadāsını işitmemek

[05b]

(1) içün ʿan-ḳaṣdin[21] bir mizāc-ı insana mażarr[22] ve muḫālif nesne (2) ekil idüp kendüsini maḫṣuṣ ḥastad itmekle āh vāh (3) iderek ve atın[23] te'essüf idüp sahteden lāf (4) ve güẕāf ve çadır içinde ḫilāf ile yatup cā-be-cā yine (5) böyle iken ʿaceb bu maḥalle ṭop dānesini gelüp (6) düşer mi deyü kemāl ḫavfındur su'āl ve tefaḥḥuṣ eyleyen bī- (7) ġayret ve bī-nāmuslar ḳanı çoḳ görülmişdür[24]. Üçünci (8) atuñ ṭırnaġı hemān ḳatır ṭırnaġına beñzemek gerekdür. (9) Ve ḳatır ṭırnaġı gibi berk[25] ve müdevverce[26] degirmi olmaḳ gerekdür. (10) Ehli ḳatında böyle olan ata ṭop ṭırnaḳlı dirler ve ziyāde (11) ʿitibār iderler. Zirā ince yapraḳlu ṭırnaḳlu atda hüner (12) ve maʿrifet olmaz ve yapraḳ ṭırnaḳlu at tīz ʿillet getürür. (13) Andan hiç yoldaşlıḳ ve vefādārlıḳ gelmez. Bu sebebden (14) ehl-i sefer-i dilīrler ʿindinde maḳbūl degildür, ammā evvel (15) **[K 6a]** üç yeri ki hemān deveye beñzemek gerek. Evvela biri atuñ

[15] hüner-mend : A hüner-mendi
[16] maḥall : A maḥill
[17] maʿreke : A maʿrike
[18] olmışdur : A olmuşdur
[19] varmamaḳ : A var[ma]maḳ
[20] tüfenk: A tüfenki
[21] ʿan-ḳaṣdin : A ʿan-ḳaṣdī
[22] maẕarr: A muẓırr
[23] atın : A atını
[24] görülmişdür : A görülmüşdür
[25] berk : A berki
[26] müdevverce : A midüvvürce K medevverce

[06a]

(1) boynı hemān deve boynı gibi uzun ve dal boyunlu olup (2) gerdanı kemerlü[27] ola ve eñsesi balıḳ ṣırtı miṣālinde (3) olmaḳ gerekdür, ehli ʿindinde buña sazān balığı (4) eñselü dirler ve ziyāde muʿteber ṭutarlar. Ekserī böyle (5) olan at ziyāde yükrük ve açıḳ bahādır olagelmişdir. (6) Bu ʿalāmet, mücerreb ve mübārek ve memdūḥdur. Zirā boynı (7) ḫınzīr boynı gibi ḳısa ve ḳalıñ olan at nā-münāsib (8) olup ol at ekserī evḳātde sürcek ve ezmineden (9) aḳsaḳ olur, cüz'ūyi yorulsa sir-ḫakīn olur (10) ve dā'imā ol at tekerlenür, üzerinde olan ādem (11) āfetden hiç emīn ve sālim olmaz, nā-mübārek ve ehli (12) ʿindinde meẕmūm dutarlar[28] maḳbūl degildür, mücerrebdür. (13) Saḳınup binmeyeler, bu vaṣiyyet itmişlerdür **[K 6b]** bā-ḫuṣūṣ (14) vaḳt-i muḥārebede ṣāḥibini neʿūẕub'illāh düşmana ẕelīl (15) ve bende[29] ve esīr ve ḫāk-i meẕelletde[30] ḥaḳīr ve ḥürmetin

[06b]

(1) ḳalīl ider. İkinci atuñ kirpügi deveye beñzemek gerekdür. (2) Zirā ol atuñ kim kirpükleri deve kirpügi gibi uzun ola (3) ol at alma gözlü olur laṭīf ve şīrīn olur (4) ve ammā üçünci atuñ siñirleri deve siñirine beñzeye. (5) Zirā siñiri deve siñirine müşābih olan at ḳutlu (6) ve tamām şiddetlü olup yola ve çoḳ segirdime ve ḳoşuya (7) dayancı ḳavī olur. Devenüñ siñirleri ḳalıñ ve tamām (8) mertebe yoġun olur. Gerekdür kim atuñ daḫī hemān (9) deve siñiri miṣālinde ola. Ammā atda ṭaban yaṣṣı olmaḳ (10) şōm ve ḥammāl bā-ẕikrī ṭabanı büyük ve yaṣṣı olmaḳ ġāyet (11) meẕmūmdur. Ve ḳarnı ṣarma ve dik olan at ḳatı (12) bār-keş **[K 7a]** olup zaḥmete ve aġır yüke taḥammül[31] ider. Ammā bahādır (13) ve hüner-mend[32] olmaz. Mücerreb nişāndur. Ammā bir at ki ṭoru (14) olup yelesi ve ḳuyruġı ve hem ayaḳları siyāh ola (15) ġāyet ḫūb ve merġūb ve ehli ʿindinde maḳbūl ve maḥbūbdur.

[07a]

(1) Dilīrān-ı ḳadīm tecribe itmişlerdür ki bu nişānda olan (2) at ıssıya ve hem ṣoġuġa ve maḥalinde açlıġa ve ṣusuz- (3) lıġa ṣabr itmekde cümle sā'īr atlardan ziyādedür ve daḫi (4) aşmada ve yürtüp ḳoşmada bahādır ġuyūr ve yürük (5) olur, Düldül-i zamān dimekle

[27] kemerlü : A kemerli
[28] dutarlar : A ṭutarlar
[29] bende : A bened
[30] meẕelletde : A müẕilletde
[31] taḥammül : A taḥammil
[32] hüner-mend : A hüner-mendi

selefde ġāziler ve selāṭīn (6) sürürlar böyle tavar[33] vü ata ismi tesmiyye iderler imiş. (7) “Gāyet muʿteber ḥıfẓ idüp ḳarındaşım ve yār-i ṣādıḳ (8) yoldaşım ve vaḳt-i meşaḳḳat ve belāda[34] ḫāldaşımdur.” (9) deyüp ziyāde iḥtirām ve ikrām **[K 7b]** iderler imiş. (10) Eṣlāḫ pāk ṣa’īr ve laṭīf üzere ot (11) ve pāk elekden elenüp ṭozı ġubārnı defʿ olmaḳ (12) ṣaman yedürürler imiş. Ḥattā ṣaḥīḥ rivāyet ve ricāl-i (13) muʿtemedden naḳil ve ḥikāyet iderler ki, cennet-mekān (14) ve firdevs-āşiyān[35] Ḥażret-i Sulṭān Ḫān ʿaleyhi’l- (15) raḥmetu’l-Melikü’l-mennān evḳātlarını fī-sebīl-illāh

[07b]

(1) cihāda ve küffār-ı cehennem ḳarār-ı ḫākesāri[36] ġazāya ve ḥarab (2) ve ḳıtāle maḫṣūṣ idüp aḳālim-i sebʿadan ārāżī (3) ve memālik ve ḳalʿe-i fetḥ itmekle Memālik-i İslāmiyye açup (4) şarḳen ve ġarben tevsiʿ itmişlerdür. Ol vaḳit kim Diyār-ı (5) Macār-ı Engürüse cihād[37] ve ġazā ve ʿazimet ve sefer ve düşmān-ı (6) dīne ẓafer bulup ol Memālik-i Meʿmūn żemime-i memālik-i (7) İslāmiyye itmek endişelerine ve fikr-i tedbirlerine ṣarf-ı (8) **[K 8a]** zihnī ve efkār ve żamīr-i münīrinde fütūḥatınuñ semt[38]-i sühūlet (9) ve nādir’ül-vuḳuʿ[39] tedbirine ḳarar virdükden ṣoñra ālāt-ı (10) ḥarbiyye ve levazimāt-ı sefer ve mühimmāt-ı cünūdiyyeye (11) şürūʿ ve cidd ü ihtimām buyurup pādişāhlıġı (12) ḳırḳ[40] sekiz señe-i kāmileye bāliġ olmuş bir tācidār-ı (13) ḳavīyyü’l-iḳtidārdur. Ḥażret-i Rabbi’l-ʿālemīn ve Cenāb-ı (14) Rezzāḳ-ı Müsteʿān ve Muʿin’uñ aña olan keremi ʿaẓime (15) ve tevfiḳ ve ʿināyet ve iḥtirām-ı ʿamime ve ecr-i feżāīil

[08a]

(1) ḫīme-i ʿaliyyesi şāhān-ı İslāmiyyeden hiç bir aḥad (2) müyesser olmamuşdır. Pādişāhlıġınuñ yigirmi yedinci sene-i mübāreke- (3) sinde sefer-i Üngirüse ʿazimet idüp Ġāzi Tatar Ḫān (4) niçe yüz biñ cünūd-ı keşire ile evvelā Ḳırımdan ḥareket (5) ve Eflāḳ[41] memālikinden ʿubūr ve mürūr idüp Diyār-ı En- (6) gürüs şarḳında vāḳiʿ-ı ez-dil **[K 8b]** nām-ı kişverüñ[42] ḳılaʿ ve beḳāʿ (7) vü ḳarāsını nehb[43] ve ġarāt ve emvāli ve

[33] tavar : A tovar
[34] belāda : A bilādī
[35] firdevs-āşiyān : A firdevs-i āşiyān
[36] ḫākesāri : A ḫākisāre
[37] cihād : A cihādı
[38] semt : A simmet
[39] nādir’ül-vuḳuʿ : A nādir’il-vuḳuʿ
[40] ḳırḳ : A ḳırḳı
[41] Eflāḳ : A Eflāḳı
[42] kişverüñ : A kişvürüñ
[43] nehb : A nehbi

eşyaların selbi (8) ve ġanimet ve ṣıbyanı[44] ve nisvān bi'l-külliye ḥasāret[45] (9) ve esīr ve bend[46] ve ḥaḳāret[47] olınup manṣūrān ve muẓafferān (10) Ṭımışvār-nām maḥale[48] ricʿat ve ġanāyimi Belġırada orduyı (11) İslāma irsāl ve pādişāhı Cimcāha ʿarż-ı (12) ʿubūdiyyet īṣāl eyledikde ġāyet mesrūr (13) ve ṣafā-yāb olup buyurmışlar ki diyār-ı Engürüsüñ (14) arısını ʿasker-i cerrār-ı rūzigār Tatara ḫışm-ı (15) reftāre söndürtdük, İnşā'allāhu ḫavf[49] olunmaz.

[08b]

(1) Şimdengirü ʿaslını yemek bize asān olur hemān ṣıdḳ-ı (2) niyyet ve şarṭ-ı istiḳāmet üzere sizlerle dīn-i (3) mübīn uġrına iʿzāz[50]-ı dīn ve devleti ve şerāfet-i mülk (4) ve millet ve taḥṣīl-i rıżā-i peyġamber ṣāḥib-i **[K 9a]** saʿādet ve risālet (5) içün cidd ve saʿy ve ihtimām idelüm[51] deyüp iẕẕet-i hümāyūn-ı (6) saʿādet meftūnları bī-nihāye ʿasker ile ṣaḥrāya yaʿni (7) Serim[52] didikleri zemīn nām-ı mevżiʿe naḳil ve ʿazīmet olınup (8) ümerā-yı nām-dār ve vüzerā-yi kār-güzārı ve mīr-i mīrān (9) ġayūr[53] ve ṣāḥib-i ʿār olan dilīrān ẕī-şān fevc (10) fevc gelüp ordu-yı hümāyūn ẓafer-i reh-nümūna duḫūl (11) ile müstesʿid ve būs-dāmen pādişāh-ı girdūn[54] vaḳār (12) ile mümtāz ve ser-firāz olup her birin bir maḥale taʿayyün (13) ve birer ḫiẕmete[55] me'mūr ve muʿayin iderler idi. (14) Ol zamanda Yaḥya Paşā-zāde Meḥmed Paşā mīr-i (15) mīrānuñ mümtāz ve müsellīmi ve dāvirān-ı ẕī-şānuñ sürür.

[09a]

(1) ve şeciʿī Rūm ili beglerbegisi bulınup maḳarr-ı hükūmeti (2) kürsi-i eyālet-i Rūm ili Ṣofyā-nām belde-i ḥasene[56] **[K 9b]** olan (3) maḥalden ḫükm-i hümāyūn ile eyālet-i Rūm ili (4) ʿaskeri on iki biñ siyāhī süvāri merd-ü meydān (5) ve dilīrān-ı āteş-feşān olmaġ-ıla maʿiyyet-i Meḥmed Pāşā- (6) yı ġāzi ile rāhı ve ṭayy-ı merāḥil[57] ve ḳaṭʿ-ı menāzil

[44] ṣıbyanı : A ṣıbyan
[45] ḥasāret : A ḥisāret
[46] bend: A bendi
[47] ḥaḳāret : A ḥıḳāret
[48] maḥalle : A maḥille
[49] ḫavf : A ḫavfı
[50] iʿzāz : A aʿzār
[51] idelüm : A idelim
[52] Serim : A Serem
[53] ġayūr : A ġuyūr
[54] girdūn : A gerdūni
[55] ḫiẕmete : A ḫuẕimite
[56] ḥasene : A ḥüsne
[57] merāḥil : A murāḥil

iderek (7) Ṣaḥrā-yı Belġırada vuṣūl bulduḳda Ḳalʿe-i Belġırad muḥā- (8) ṣara[58] ve feṯḥ-i tesḫīr-i ʿuhdesine sīne-i tefvīż olunmaġın (9) biʿavni'l-ḫālīḳu'l-müsteʿān ve bī-himmet-i ġāziyān-ı ġayūrān[59] (10) feṯḥ-i ḳalʿe ile ehl-i īmān-ı kāmırānı ve Meḥmed Pāşāyı (11) ġāzi müşāru'n ileyhi bi'l-benān olmaġ-ıla ḳayd-ı ḥayāt ile (12) te'yīden Belġırad muḥafaẓası şarṭı-y-la Serim Sancaġı (13) ṭarafı cihān-dār-ı İskender vaḳār ve pādişāh-ı Cim-Cāh (14) Dāradan ʿināyet ve iḥsān olınup eṭrāf-ı Ḳalʿe-i (15) Belġırad duḫūrında metīn ve müstaḥkīm ḳalāʿ ve palanḳa

[09b]

(1) larda küffār-ı Ṣırf ve Macar taḥaṣṣun itmek-ile tedrīcen bir ḳaç (2) **[K 10a]** senede cümlesin feṯḥ ve tesḫīr[60] itmişdür. Ḥikmet-i İlāhī (3) ve ʿAvn-ī Sübhāni ile yetmiş iki pāre ḳalʿe ve palanḳa feṯiḥ (4) itmişlerdür. Ve ʿömr-i ʿazizleri yetmiş iki sene tamamına bāliġ (5) ve aṣıl olduḳda Belġıratda merḥūm olup rūḥ-ı pür-feyż-i (6) fütūḥları civār-ı raḥmet-i Raḥmāna[61] ʿurūc idüp (7) Ġufrān-ı Rabbāniyye'ye müstaġraḳ olmışlardur[62]. Raḥmetu'llāhi (8) Teʿāla raḥmeti vasiʿeten ʿömr-i şerīflerinüñ her sene- (9) sine bir ḳalʿe feṯḥi vāḳıʿ olduġı ʿaceb u ḳudret ve aġreb-u (10) vaḳāiʿāt ḥikmetdür. Ḥattā feṯḥ-i Belġıraduñ üçünci yılında ʿaẓīm-i (11) şiddet-i şitā vaḳʿi olmaġın Nehr-i Ṭuna ve Nehr-i Ṣāva mücemmed (12) ve seng-i mermer gibi münʿaḳid olup cisre iḥtiyāc olmamaġ-ıla (13) bu furṣat[63] ṭarf-ı Ḥaḳḳdan bize, bir ruḥṣat ve ʿināyetdür. (14) Fevt itmeyelüm[64] deyüp eṭrāfı ve civārıda**[K 10b]** ki sancaḳ (15) ʿaskerini on gün içinde Belġırad'a daʿvet ile

[10a]

(1) cemʿ idüp ve ḳalʿeden ṭoylar çıḳarup ʿasker-i (2) İslām'dan on biñ bahādır kimesne ile buz üzerinden (3) ṭoylar ile geçüp dört beş ay ḳış icinde ḳar (4) ve ṣovuḳ dimeyüp Ḳalʿe-i İyrik ve Ḳalʿe-i Selanḳımın (5) ve Ḳalʿe-i Merovik ve Bögürdelen ve Palanḳa-i Numçe ve Ḥavāle (6) Ḳalʿesi ve Ḳalʿe-i Metroviçe ve Ḳalʿe-i Rāçiḳa ve Ḳalʿe-i Çāç-(7) ḳa ve Ḳalʿe-i Vāleyvā ve Ḳalʿe-i Şabçe ve Ḳalʿe-i Rodinük (8) ve Ḳalʿe-i Atiniçe ve Ḳalʿe-i Urubçe bu maʿdūd olan (9) ḳalāʿuñ mecmūʿısını zamān-ı ḳālide feṯiḥ ve tesḫīr itmişdür. (10) Muṣuḳ ve muʿtemed-i ricālden ḥikāyet ve naḳil ve rivāyet (11)

[58] muḥaṣara : A muḥaşıra K maḥaşıra
[59] ġayūrān : A ġuyūrān
[60] tesḫīr : A teshīr
[61] Raḥmāna : A Raḥmānı
[62] olmışlardur : A olmuşlardur
[63] furṣat: A fırṣat
[64] itmeyelüm : A itmeyelim

iderler ki, merḥūm ve maġfūr Paşā-i müşārü'n-ileyhi bir (12) ṭoru ata ziyāde raġbet ve iḥtirām iderler imiş. (13) Benim refīḳ-i **[K 11a]** şefīḳım ve ġāzālarda yoldaşımdır, deyü otuz (14) seneden ziyāde bunca seferlerde ve ġāzālarda ve vaḳt-i (15) ḥarb-i ḳıtālde ol ata süvār ve rükūb iderler imiş.

[10b]

(1) çoḳ yoldaşlıḳ ve kerāmet ol atda müşāhede[65] olunmuş (2) idi. At bir gün fevt[66] olup ḫaberi paşaya vāṣıl (3) olduḳda būḳā idüp ve maḫṣūṣ atı kefinleyüp ve defn[67] eyledük- (4) den[68] ṣoñra ḳabri üzerine bir ḳubbe binā idüp ve ʿalā- (5) met-i ḳabr-i bünyād itmek- ile çoḳ ikrām iderler imiş. (6) Bu vāṣıf olınan nişān ve ʿalāmet ile pür-kemāl ve cemāl (7) bir mübārek at imiş. Lāyıḳ-ı tekrīm ve şāyeste-i tʿaẕīm olmış[69] (8) imiş. Meḥmed Paşā daḫī merḥūm olduḳda atuñ ḳabri (9) civārında defin olınup ḳubbe-i vasiʿā-i ʿāliyye binā ve türbeʿi (10) ḥasene[70]-i şerīfeleri vezīrāne müzeyyen[71] ve müstesnā olunmuş (11) idi. Raḥmet'ullāhi ʿaleyhi yaʿni **[K 11b]** zamān-ı evvelde eyü cins (12) ata bu mertebe ʿitibār ve raġbet iderler imiş. (13) Ammā ḳır at eger ḳır atuñ yelesi ve ḳuyruġı siyāh (14) olur ise hüner-mend olur ve daḫī ṣoġuġa (15) ziyāde dayanur ve ṭaşlıḳ maḥallede ṣāḥibine yoldaş

[11a]

(1) ider. Ammā tor at bī-hüner olur meger kim mukaddemen (2) vaṣf-ı ẕikir eyledigümüz ʿalāmet ve nişānlar mevcūd (3) ola eger mevcūd ise eyüdür, lākin sā'ir atlaruñ (4) mertebesinde degildür. ʿİtībār idecek ve saḳlayacaḳ (5) metāʿ degildür. Ammā "ḳula at bir pula ṣat" dimişler- (6) dür. Ḳaba ve şom ve leīm-i meẕmūm olur. (7) Meger ki yelesi, ḳuyruġı çoḳ ve ḳaba olmayup, (8) yelesinden ḳuyruġı ṣoḳumına[72] varınca elif (9) şeklinde bir ḫaṭṭ[73] çekilmiş ola. Bu ʿalāmet olur ise (10) muʿteber ve mübārek olur ve illā ḫaẕer ideler. Ammā al (11) al at ġāyet yürük ve serīʿü'l-ḥareket **[K 12a]** olur. (12) ʿAle'l-ḫuṣūṣ ki başı ḳurı ve ḳıç ayaḳları dik (13) ola. Vilāyet-i Baġdad'uñ al atı ve ḳır atı ehl-i tecribe (14) ʿindinde ġāyet mübārek ve muʿteberdür. Ammā siyāh (15) atlarda delülikden bir ṭamar vardur ḥālī degildür.

[65] müşāhede : A müşāhide
[66] fevt : A fevti
[67] defn : A defni
[68] eyledükden : A eyledikden
[69] olmış : A olmuş
[70] ḥasene : A ḥüsne
[71] müzeyyen : A müzeyyin
[72] ṣoḳumına : A ṣoḳumuna
[73] ḫaṭṭ : A ḥaṭṭ

[11b]

(1) Ol vechden ekṣerī bed-ḫuy olur. Tecribe iden (2) ehl-i firāsetden rivāyet ve naḳīl ve ḥikāyet olunmışdur[74]. (3) Ammā alaca at muʿteber degildür, meger kim cemīʿ nişān (4) ve uṣlūbı yerinde ola. Ol vaḳit mübārekdür. (5) Ammā çaḳır at ḫoşdur, hüner-mend olur. Ammā şol şar- (6) ṭı-ıla kim aşaġı dudaġında aḳı ola. Ammā sis (7) at şom ve ḳabiḫ ve meẕmūmdur, aṣlā evin içinde (8) öyle sisli atı uġratmayalar. Ammā ṣıçan renginde (9) olan atı evin içinde uġratmayalar maḳbūl ve muʿteber (10) degildür. Andan daḫī baʿīd olup almayalar, nā-münāsibdür, (11) **[K 12b]** ḫaẕer ideler. Şerri ġālib ve keṣirdür serverān[75]-ı (12) sābiḳīn ve dilīrān-ı sālifin seferlerde ve ceng[76] (13) ve ḍarb-ı şiddetlerde tecribe itmişlerdür. Ammā çaḳır göz- (14) lü at şīrīn başdur zinhār zinhār aḫurde ṭutmaya- (15) lar, ġayetde şom ve nā-mübārek ve meẕmūmdur, ḫaẕer

[12a]

(1) olına. Ve daḥī maʿlūm ola ki, atuñ şekli beni (2) ṭarafında olmaḳ gerekdür ve hem tā ḳıç ayaġında (3) olmaḳ gerekdür, zirā şarṭı budur ki ön ḳara ayaġıñ (4) ḳaldurup yirine ḳıç ayaġın başṣa eger aḳ ayaġın (5) ḳaldurup yirine[77] siyāh ayaġın başar ise yaʿni ön (6) ayaġı aḳ ve ḳıç ayaġı siyāh olur ise ehl-i tecribe (7) itmişlerdür ki ol at ġāyetde uġursuz ve şom (8) ve ḫayırsızdur. Her ne ḥācetde gitmek içün üzerine (9) rükūb iderler ise**[K 13a]** bī-ḥikmet'illāhi Teʿālā ḳasd ve ṭaleb (10) eyledügi ḥācet revā olmaya ve maḳṣūdı müyesser ol- (11) mayup me'yūs ve maḥrūm ola. Ammā 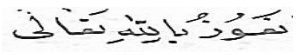 (12) 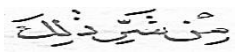 eger ki ol ṣāḥibinüñ ḥāceti revā, murā- (13) dı sezā[78] olup ṭalebi müyesser olur ise elinde (14) ṣāḥibinüñ ʿömr-i ḳalīl ve kūtāh olduġına (15) delīldür zirā ʿArab[79] ve ʿUrbān sürürları

[12b]

(1) tecribe ile taḥḳīḳ ve żararın müşāhede itmek-ile tedḳīḳ (2) ve ṣıḥḥatini tevfīḳ ve temyīz itmişlerdür. Ve ol aṣıl ata fevt-i (3) meftūḥ diler ve beyn-i ḳabāili'l-ʿArab meşhūr ve mücerreb (4) olmışdur[80], fevt-i meftūḥ dimek, ṣāḥibine ölmek ḳapu- (5) sı

[74] olunmışdur : A olunmuşdur
[75] serverān : A sürürān K serürān
[76] ceng : A cengi
[77] yirine : A yerine
[78] sezā : A sizā
[79] ʿArab : A ʿIrab
[80] olmışdur : A olmuşdur

açıḳ[da]dur[81] dimekdür. Hemān ol şekilde olan ata (6) rākib olan kimesne ölümini ḡāżır ve yaḳīn bilüp (7) kefinini ḳoltuġı altından dūr itmeye dimişlerdür. (8) **[K 13b]** 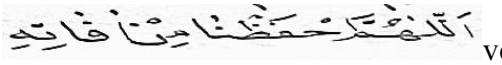 ve daḫī bir atuñ ṣol iküsi (9) eksük[82] olsa ol at ehl-i tecribe ʿindinde ġāyet (10) muʿteberdür. Böyle nişānda olan atı aġır baha ile (11) alup ceng[83] içün ṣaḳlayalar ġāyet hüner-mend olur (12) dimişlerdür ḥattā ricāl-i serḥadd-i Engürüs[84] ġāzilerinden (13) bir merd-i meydān bir ṣādıḳı'l-ḳavl-i muʿtemed dostına[85] (14) naḳil ve ḥikāyet ve ṣaḥiḥ rivāyet eylemiş ki ittifāḳān (15) bir niçe fāziler ile bir gün diyār-ı küffāra ġazā ve cihād

[13a]

(1) fi-sebili'llah niyyeti-y-ile ve ḥelāl māl-i ġanāim[86] ṭalebi ile resmī (2) me'lūf-ı ḳadīm ve ʿādet-i ʿörf-i serḥadd-i müslimīn, muvaḥḥiddīn (3) üzre ʿAzīz ve Müntaḳīm olan Allāh ẕü'l-celālden ʿavn (4) ve nuṣret ve isti'ānat olınup cünūd-ı ḳalīl ile (5) 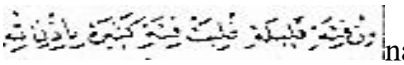 naṣṣ-ı burhān-ı (6) kerīme sırr u ṣıdḳına ʿitimād ve iʿtiḳād **[K 14a]** ve niyyet-i ḡāliṣa (7) ile ittikāl olınup ber-rūz-ı mübārek firūz-nümūnda ʿilm-i (8) İslām-küşāda[87] ve cemiʿ ġāziyān ve şeciʿān taḥt-ı ʿilimde (9) ḡāżır ve āmāde[88] olup mütevvekilen ʿalā'ullāhi ṭayy-ı (10) merāḥil ve ḳaṭʿ-ı menāzil iderek bir ṣabāḥ namāzı vaḳtinde (11) küffār-ı ḡākisār alaylarına ve bī-nihāye leşker-i menḡūsa- (12) larına rast ve muḳābil gelindi, küffār leşkeri (13) on ḳat metin alaylar ve nice müzeyyen sancaḳ (14) ve ḥaçlı ʿalemler ile istiḥkām üzere hemān (15) üzerlerimüze ol ḳara cizfe ve Macar cizfe-i

[13b]

(1) küffārlar dīvār gibi metin yürüyüp cümle idince bizlere (2) girüye gerizāne ve ḳarāra ʿār nāmusın ġayret-i İslām- (3) lā olup şerbet-i şehādeti nūş ve şaraba ittifāḳ (4) ve cān başdan çıḳmayınca meydān-ı cenkden[89] firār ve esīr- (5) pend-i küffār olmaḳlıġı **[K 14b]** birümiz ḳabūl-i iḫtiyā[r][90] itmeyelüm[91] deyü (6) derūndan ittiḥād ve bizlerden

---

[81] açıḳ[da]dur : A açıḳ[da]dur
[82] eksük : A eksik
[83] ceng : A cengi
[84] Engürüs : A Engürüsi
[85] dostına : A dostuna
[86] ġanāim : A ġınāyim
[87] İslām-küşāda : A İslām-ı küşāda
[88] āmāde : A ʿāmāde
[89] cenkden : A cengiden
[90] iḫtiyā[r] : A iḫtiyā[r]

ṣoñra lisān-ı ser-i ceddlerde[92] (7) raḥmet ile yād olınup dīn-i mübīn uġrında şehīd (8) olalum tā ḥattā bizüm[93] aḥvālimüz dillerde dāsitān[94] ve ḳurbı (9) ve menzilimüz canānı ve maʿşūḳ ve maḥbūbumuz ḥūri ve ġılman (10) olur deyü cān ve dilden küffār-ı cehenneme ḳarār ile cenk (11) ve cidāl –i ḳahrımān ve Rüstemleri gibi ḍarb[95] ve ḫarb[96] ve ḳıtāl (12) iderek biʿavniʻllāh hīç küffār hezīmet-i ʿuḳalā taḳrīb (13) olunmayup muḥālātdan olduġı melḥūẓ iken ʿalāim-i (14) hezīmet ẓāhir ve āşikār olup ol keşret (15) ve şiddet metānet üzere olan ceyş[97]-ı küffār-ı murdār-ı fevc

[14a]

(1) baʿde fevc-i müteferriḳ ve perişān, nālān ve ḥüsrān semt-i (2) firāra gürīzān[98] olup bī-nihāye raḫat ve **[K 15a]** besaṭ ve emvāl-i (3) ġanāyim[99] ile emīn ve sālim ve şühedā'i ve mecrūḥ-ı ḳalīl vāḳiʿ (4) olmaġ-ıla Cenāb-ı Ḥaḳḳuñ ḳudreti ve ḥikmetlerine ḫayrān ve (5) şükür ve ḥamd-ı bī-pāyān olundı. 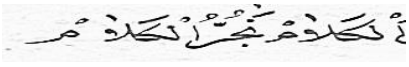 (6) maṣduḳınca[100] maḳṣūd-ı aṣlı rivāyeti girüye ḳaldı. (7) Ol ġāzi ḥāḳānı bir kāfir-i Ehriman ṣıfatı ḳarşulayup (8) cenk[101] ve ḳıtāl ve bir ḳaç defʿā hücūm ve cümlesin reddi (9) ve defʿ[102] idüp muḳābile[103] üzere iken ardından (10) ʿale'l-ġafle Cālut hey'et bir Macar kāfiri elinde (11) sell-i seyf[104] hücūm idüp ḳafasından ḍarb idecek (12) vaḳitde bī-ḳudretu'llāhi Teʿālā süvār olduġı at ḳuş (13) miṣāli havaya pervāz ve ṭayrān idüp kāfir aşaġıdan (14) baḳaḳalup ḫayrān olur vesāʿir kāfirlerde (15) ḫitāb idüp **[K 15b]** dir ki: "Gördüñüz mi sāḫir Türki

[14b]

(1) ben boynuñı urmaġ içün ardından ḥamle idüp (2) sehli ḳaldı ki ḳılıç ile boynuñı urup atı helāk ide (3) -y-(i)düm. Siḫir-(i)le perrān[105] olup atı-y-(ı)la bile havaya ṭayerān[106] (4)

---

[91] itmeyelüm : A itmeyelim
[92] ceddlerde : A ciddlerde
[93] bizüm : A bizim
[94] dāsitān : A dāstān
[95] ḍarb : A ḍarbu
[96] ḫarb : A ḫarbu
[97] ceyş : A cıyş
[98] gürīzān : A gerūzān K girüzān
[99] ġanāyim : A ġunāyim
[100] maṣduḳınca : A maṣdıḳınca
[101] cenk : A cengi
[102] defʿ : A defiʿ
[103] muḳābile : A maḳābile
[104] seyf : A seyfi
[105] perrān : A pürān
[106] tayerān : A tayirān

idüp ḫalāṣ oldı.” Ol ġāzi ḳısım idüp (5) dimiş ki: “Ol ḳadere ṭayerān[107] eyledi ki küffār henüz münhezim (6) ve perīşān olmış[108] degil idi. Alayları henüz müretteb ve (7) ṣāfları dīvār gibi iken büyük bir sancaḳ menḫusları (8) dibinde muḫteşem[109] kāfirler cemʿ olup şīş taʿbīr olunur. (9) Ṭavīl ālāt-ı ḥarblerin ellerinde dutup fāʿideleri (10) üzere ʿaskerin cenge sürüp terġīb ve taḳviyet (11) virür ve iḳdām etdirirler. Gördüm ki, at beni alup (12) ve iḥtiyārım elden çıḳup **[K 16a]** ḫayrān oldum. Ḥattā ol (13) büyük sancaḳ üzerinden aşup iki ḳıç ayaḳları (14) sancaḳ ʿalemine doḳunaraḳ geçüp beni selāmete çıḳar- (15) dı. ʿÖmri olduḳça ben daḫī ḫiẕmetinde ve ikrāmında

[15a]

(1) ḳuṣūr itmeyüp baʿde’l-fevt kefinleyüp defin eyledüm.” (2) deyü naḳil ve ḥikāyet ve bu sırr-ı ʿacayībe’ bu vechi rivāyet (3) idüp “kerāmet-i mücerred[110] ol mübārek atda idi” deyü (4) ʿitirāf ve niçe ḫavāṣ ve fevāid beyān itmişler. Naḳildir (5) ki zamān-ı ḳadīm ġāzileri ve serḥadd ve şuʿūr-ı İslāmiyye (6) bahādır erleri kerāmetden bir an ḫalī olmayup rākib (7) olduḳları atları daḫī kerāmetlü ve saʿadetlü idi. (8) 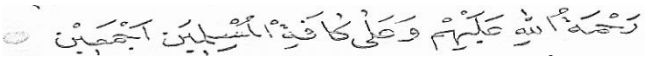 (9) ve bir nişān daḫī budur ki, atuñ bir almacığı olmasa ol (10) at hüner-mend[111] ve yürük olur. Bir nişānı **[K 16b]** daḫī budur (11) ki bir atuñ ön dişleri ḫurde ve incü gibi berraḳ (12) ve aḳ olsa ol at ġāyetde hüner-mend ve bahādır (13) ve yürük olur. Ṣāḥibine çoḳ ḫayrı ve fā’idesi (14) olur. Ehl-i tecribe ʿindinde muʿteber ve maḳbūl (15) ve mübārekdür. İmdi şimden girü atlarda ẓuhūr

[15b]

(1) iden ʿillet ve marażları ve devāları ve muʿāleceleri[112] (2) beyān idelüm[113] [tā kim] temyīze ḳudret gelüp ẓuhūr iden maraż (3) ve ʿillete devā-i muʿālece[114] ile şifā ḥāṣıl ve müyesser ola. (4) Biʿavni’llāh Teʿālā

[107] tayerān : A tayirān
[108] olmış : A olmuş
[109] muḫteşem : A muḫteşim
[110] mücerred : A mücerret
[111] hüner-mend : A hüner-mendi
[112] muʿāleceleri : A muʿāliceleri
[113] idelüm : A idelim
[114] muʿālece : A muʿālice

El-bābü'l-evvel atuñ sancu ʿilletleri (5) ve devāları beyāndadur

Eger bir atuñ eger sanculansa (6) sebebi budur kim[115], derlemiş iken şu virirler ve yoldan (7) geldükden şoñra atı şovuġa bağlarlar, andan sancu- (8) lanur. ʿAlāmeti budur ki at yatur, yuvarlanur ve ṭurur (9) ve ḳarını şişer ve bir **[K 17a]** daḫī bögürü ṭaş gibi ḳatı olur (10) ve ḳaşanmaz olur ve burnunuñ iki yanı ḳalḳalanur (11) ve tīz tīz ve ḳatı ḳatı şolur ve başını yatup yire döker. (12) Bu ʿillete hīç degme [bir] at doymaz zaḥmet ziyāde olur. İmdi (13) ʿilācı budur ki, ḫāṣ tiryāk alup şu içinde eze- (14) ler ve miḳdārı zeyt[116] yaġı ḳarışdurup baʿdehu bir ān (15) ısıdalar. Muʿtedil ve ılıcaḳ olduḳdan şoñra atuñ burnına

[16a]

(1) ve yaḫūd boġazına dökeler ve üzerine ḳalıñ çul (2) olur atı örtüp eyüce gezdüreler tā kim (3) at derleye hemān der-ʿaḳab ḫalāṣ olup şifā (4) bula. Ve eger kim iki kişi ol atuñ ḳarınını iki yanından (5) bir ʿacele sıḳalar[117] cidd[118] ü saʿy ideler ki ḳaşana ve ters- (6) leye ḫalāṣ olur. Eger bu ʿamel ile olmaz-ise (7) alnı eyüce ṣabunlaya yāḫūd zeyt yaġına ve yāḫūd (8) bezir yaġına batura ve atuñ **[K 17b]** ṣofrasına ṣoḳa ve (9) bulınan tersi eliyle çıḳara, ḫalāṣ olur. (10) Eger önce bir ḳalıb ṣabunı yunup ṣāf idüp (11) maḳʿadına ṣoḳa, bu daḫī mücerrebdür. Bir daḫī eger (12) ṣoġanı dögüp ve ṣuḳup ṣuyını alduḳdan ṣoñra (13) bir sidük yaʿni ṣoġanuñ ṣuyı ḳadar ādem sidügi (14) ḳatup ve biraz ṭuz [daḫi] ḳatup çalḳayalar ki ḳa- (15) rışa. Baʿdehu atuñ burnına döke yaḫūd boġazına

[16b]

(1) ḫalāṣ ola. Ve bir daḫī eger atuñ ditredügi gitmez (2) -ise evvelā bir ḳaç yıllıḳ eski ṣaman bulup alalar ve şarāb (3) içinde ḳaynadalar ve atuñ ḳarnı altına ḳoyalar tā kim buġular (4) ḳarnına uralar ve atı üzerinden ve yanlarından bir ḫoş (5) çul ve kilim ve kebe ile yürüyeler tā kim at derleye, (6) ḫalāṣ olup ṣıḥḥat bula. Ve daḫī eger ziyāde zaḥmet (7) virüp defʿ olmasa iki dirhem atdar **[K 18a]** ve beş dirhem eger (8) ve on dirhem riṣve ve dört dirhem büber bunları havānda (9) saḥḳ idüp eski şarāb-ıla ḳaynadalar, baʿdehu süzeler (10) bir miḳdārını ṣovuduḳdan ṣoñra atuñ burnına dökeler (11) ve üzerine binüp ḳatı ḳatı yürüdeler tā ki derlede- (12) ler. Ümiẓdür kim ḳaşana ve

[115] kim : A ki
[116] zeyt : A zeyti
[117] sıḳalar : A saḳalar
[118] cidd : A cedd

yemin daḫī ısıdup vireler (13) ve ṣuyın[119] daḫī az vireler ve biraz ılıdup vireler (14) şifā bula. Ve bir daḫī eger ʿIraḳī baṭman-ıla yarım (15) baṭman arpa unın[120] bişüreler ve iki baṭman

[17a]

(1) ılıcaḳ ṣuya ḳoyup [el] ile ezeler. Boza gibi olduḳdan (2) ṣoñra ata ḥaḳḳına şifā bula. Ve eger iki baṭman (3) ṣuya yarım baṭman ṭuz ḳatalar, ezüp atuñ boġa- (4) zına aḳıdalar ve atuñ üzerine binüp bir mil ḳadar (5) yürüdüreler tā kim derleye, içi işleye, ḫoş (6) olup şifā bula ġāyet mücerrebdür.

[K 18b] El-bābü'ṣ-ṣānī (7) atuñ[121] öksürük ʿilletleri ve devāları beyānında

(8) Eger at öksürse sebeb-i ʿillet ata derlemiş (9) iken ṣu virmekden ya yeminde yüñ gibi yāḫūd tüy (10) ya bir ġayrı muḫālif şey yemekden olur. İmdi ʿilācı (11) budur kim, altmış dirhem ṣıġıruñ iç yaġından alup (12) yüz dirhem şarāb-ile āteş üzerinde tā yaġ eriyüp (13) şarāb-ile ḳarışınca teʿhīr idüp baʿdehu āteşden (14) indirüp bir miḳdār ṣuya andan ṣonra atuñ (15) boġazına dökeler ḫalāṣ olup şifā bula.

[17b]

(1) Eger kim ṣıġıruñ iç yaġı bulunmaz ise rūġan-ı (2) sāde daḫī mücerreb ve mübārekdür ve bir daḫī [eger] bir ṭutam ocaḳ (3) ḳurumından alup ve on dirhem ṣarımṣaḳ ve bir dāne (4) aḳ ṣoġan bu cümle-i kifāyet miḳdārı şarāb içinde (5) ḳaynadup baʿdehu āteşden indirüp süzeler, (6) andan ṣoñra **[K 19a]** bir ḳaşıḳ ʿasel ve üç ḳaşıḳ bādem yaġı ḳatup (7) biraz ṣuya andan atuñ boġazına yāḫūd burnına dö- (8) keler, ṣıḥḥat bula ḫalāṣ ola. Buḳrāt hekīmden (9) menḳūldur ki at eger öksürük olsa ṭoḳuz dāne (10) tavıḳ yımurṭasın alup ġāyet ṣarp keskin sirke (11) icine ḳoyalar tā üç gün ṭura baʿdehu üç günden (12) soñra üç güne dek biri biri ardınca her gün (13) üçer yımurṭa atuñ boġazına ata ḫalāṣ ve şifā (14) bula mücerrebdür ve bir daḫı eger yigirmi dirhem (15) boyan ve yigirmi dāne ḳara incīr ve elli dirhem siyāh

[18a]

(1) İzmīr ḳurı üzüm bu cümle'i bir dāne cedīd (2) çölmek içinde şarāb eyle ki kifāyet ḳadar ola (3) ġāyet nār-ı şedīd üzere ḳaynadalar. Andan indürüp (4) pāk bir aḫīr cedīd

[119] ṣuyın : A ṣuyun
[120] unın : A unun
[121] atuñ : A atuñ atuñ

çölmege süzüp ocaḳ kenārında (5) ḳoyalar tā kim iʿtidāl bula. **[K 19b]** Üç güne dek beher gün (6) birer çanaḳ atuñ boġazına ılıcaḳ ılıcaḳ döke in- (7) şā'llahu'l-Hādi şifā bulu[p][122] ḫalāṣ ola mücerrebdür

(8) El-bābü'ş-şāliş atuñ yüregi sürmek ʿilletleri ve devā (9) ları beyānındadur

İmdi bu ʿilletüñ sebeb-i ẓuhūrı ata ṣovuḳ (10) geçmekden olur ve yemin yedükden ṣoñra tīz üzerine ṣu (11) virmekden olur. ʿİlācı budur ki atuñ evvelā ḳuyruġı (12) dibin muḥkem bağlayalar, ol gün ve ol gice yem ve ṣu (13) virmeyeler inşa'llāh ṭurur ve şifā bulur. (14) Eger ṭurmaz ise mersin ve palamud ve bellūṭ (15) aġacınuñ ḳābillerinden bir miḳdār alup ve bir miḳdar daḫı

[18b]

(1) keçi boynuzı çekirdegi çıḳmış ola alup bu cümle (2) havānda ġāyet muḫkem saḫḳ ideler ki un gibi ola. (3) Baʿdehu ṣıġıruñ iç yaġı ile ḳarışdurup yoġuralar (4) ve elma ḳadar müdevver[123] ḫablar idüp aḫşām ve ṣabāḥ (5) **[K 20a]** birer dāne ḫab boġazına atalar, üç güne dek (6) ideler. Olmaz ise atı ṣovuḳ ṣu ile yuyalar (7) ve ġāyet ova ova ḳarnı ve arḳasını vesā'ir ażāsını (8) ziyāde ıslada ve bir miḳdār vaḳit açıḳ ṭuṭup ṣoñra (9) çūl ile örtüp ṣaralar, ḫalāṣ olup (10) şifā bula mücerrebdür. Ve bir daḫı eger defʿ[124] olmaz ise (11) elli dirhem ḳurı ḳızılcıḳ alup ṣāfī çekirdegi (12) çıḳmış ola. Bir çölmek[125] icinde kifāyet miḳdārı (13) ṣu ile nār-ı şedīd üzere ḳaynadalar tā ki ḫalli ola (14) baʿdehu yigirmi dirhem üvez ala ġāyet ḳurı ola (15) havānda un gibi olunca saḫḳ ideler.

[19a]

(1) Ve ol ḳızılcıḳ içine ḳatup ḫall ideler, baʿdehu (2) kifāyet miḳdārı arpa unı ile yuġurup (3) elma ḳadarca ḫab ideler aḫşām **[K 20b]** ve ṣabāh ikişer (4) dāne ḫab atuñ boġazına atup yutduralar üç (5) güne dek ḫalāṣ ola ve şifā bula ġāyet mücerrebdür (6) ve hem ṣuyı ṣovuḳ içüreler

El-bābü'l-erbaʿi (7) atuñ sidügi tutulmak ʿilletinüñ sebebi ve muʿalece (8) ve devāları beyānındadur. Eger bir atuñ sidügi (9) ṭutulup ḳaşanmasa bu ʿilletin sebeb-i ẓuḥūrı (10) ata ṣovuḳ geçmekden ve yāḫūd feyż olup ziyāde zor (11) ile ayġını ayġını

[122] bulu[p] : A bulu[p]
[123] müdevver : A medüvver
[124] defʿ : A defiʿ
[125] çölmek : A çölmlek

terslemekde[126] ḳavuġı döner ol cihetden (12) ḳaşanamaz zaḥmet çeker. İmdi ʿilācı budur ki (13) ḳızıl şoġan ḳabından bir miḳdār alup baʿdehu yigirmi (14) dirhem ḳızıl boya ve üç dirhem zaʿfirān-ı ḫāṣ (15) bu cümle bir çölmek içinde bir vāḳıyye şarāb-ıla nār-ı

[19b]

(1) şedīd ile muḥkem ḳaynadalar baʿdehu indürüp süzeler (2) ve bir miḳdār ṭuz ve ādem sidügi **[K 21a]** ḳarışduralar (3) ve bir ḳaç şoġulcan alup ṭaş havānda ḥall olunca (4) saḫḳ idüp anı daḫı ḳarışdırup çalkayalar, (5) andan atuñ burnına dökeler, fiʿl-ḫāl ḳaşana bir daḫı eger (6) at ḳaşanmada ʿusreti var ise at belini büker (7) ve inler ve yatup raḥāṭ durmaz vaḳt[127] olur üç gün (8) ḳaşanmaz hemān elini ṣabunlayup maḳʿadı içine şoḳa (9) ve atuñ ḳavuġını çevirüp döndere[128], andan üzerine (10) binüp yürüdeler [tā] kim ḳıza inşā'llāhü'l-raḥman (11) şifā bulup ḫalāṣ müyesser ola. Eger defʿ[129] (12) olmaz ise yüz dirhem bal alup ḫāṣ ṣıġır (13) südi-y-ile şerbet ideler. Baʿdehu yigirmi dirhem aḳ (14) günlük ḥaṣ beyāż saḫḳ ideler ve şerbet içinde (15) ḳarışdurup āteş kenārında bir miḳdār ısıda

[20a]

(1) andan atuñ **[K 21b]** burnından içüreler inşā'llāh şifā bulup (2) ḫalāṣ ola bir daḫı eger elli dirhem ḳavun çekirdegi (3) alup muḥkem idüp elekden çeküreler, ununı alalar (4) ve çig süt ile ḳarışdurup, biraz ılıcaḳ idüp (5) bir ḳaşıḳ gömeç balından ḳarışdurup ezerler (6) ise, daḫı aʿlā olur. Baʿdehu atuñ burnından (7) içüreler ḫalāṣ olup şifā müyesser ola biʿavni'llāh

(8) El-bābü'l-ḫāmis atuñ ḳan ḳaşanmasınuñ sebeblerin beyān ve (9) ʿilletlerüñ ʿalāmet ve muʿāliceleri beyanındadur

(10) Atuñ ḳan ḳaşanmasınuñ sebebi aġır yük urmaḳdan (11) yāḫūd ḳatı segirtmekden ve yāḫūd yüksek yerden alçaġa (12) segirgenmekden olur. İmdi ʿilācı budur kim evvelā (13) iki ḳıçınun yanından ḳan alalar ammā çoḳ aḳıtmayalar. (14) Andan şoñra gök **[K 22a]** süsün dibi on dirhem, ḫāṣ (15) zaʿfirān on dirhem, demür tikeni on dirhem,

[126] terslemekde : A tersilmekdi
[127] vaḳt : A vaḳti
[128] döndere : A döndüre
[129] defʿ : A defiʿ

[20b]

(1) ḳara çalı toḫmı on dirhem bunları cemʿ idüp, yarım (2) vaḳıyye şarāb-ıla bir cedīd çölmek içinde ḳaynadalar (3) ve süzeler. Baʿdehu içine bir dirhem ḫāṣ tiryāḳ ḳatup (4) ezeler ve burnından içüreler ḳan kesile[130], şifā bula. (5) Ve bir daḫı eger it üzümi ve zencebīl ve ceviz-i bevvā (6) ve büber ve dār-ı filfil ve aḳ ḫardāl her birinden beşer dirhem (7) ve bir vaḳıyye daḫı zifti ve yüz dirhem çam saḳızı (8) elli dirhem, bezir yaġı bu cümle'i saḥḳ ve ḫāżır ideler (9) ve bir cedīd eyü çölmek icinde eridüp maḫluṭ (10) ideler. Baʿdehu ḥal idüp merhem ideler ve bir cedīd ḳalıñ (11) bez üzerine yaḳı idüp atuñ tā belinüñ ortasına (12) uralar ve muḥkem ṣarup ısıcaḳ duṭmaġa ihtimām (13) ideler, tamām yedi gün ṭura, ḫalāṣ bula. **[K 22b]** Ve bir (14) daḫı eger defʿ[131] olmaz ise ol atuñ beline üç (15) yerden muḥkem ṭaġ uralar ve teh ṣala inşā'llāhü'l

[21a]

(1) Raḥmān ḫalāṣ olup şifā bula. Bir daḫı arpa unı (2) ki elekden elenmiş ola yüz dirhem pāk daḳīḳ arpa ısladup (3) ḥamīr yoġuralar ve ince fodūla yufḳa şeklinde i- (4) düp ḳızmış ṣac üzerinde pişüreler, baʿdehu (5) bu yufḳa'[132] pāre pāre ṭoġrayup bir ḳap içinde bir vaḳıyye (6) keskin sirke ile yigirmi dört sāʿat ısladalar ki (7) ṭura baʿdehu elleri ile ol ḳadar ezeler tā kim ḥall olup (8) boza gibi ola andan elli dirhem ʿasel ḳarışduralar (9) ve maḫlūṭ ideler. Yigirmi dirhem ceviz-i bevvā ve yigirmi dirhem (10) leblebi unı, ki daḳīḳ gibi saḥḳ ola ḳarışdurup (11) çalḳayalar ki laṭīf ḥal ola andan iki **[K 23a]** ḫişşe (12) idüp, birin aḫşām birin ṣabāḥ iki defʿada hem (13) atuñ burnından döke inşa'llāh ḫalāṣ müyesser (14) ola, şifā bula eger ḳoyı olup cārī (15) olmaġa mānic olur ise bir miḳdār ılıcaḳ ṣu

[21b]

(1) ḳarışdırmaḳ[133] lā-be'sidür mübārek ve mücerreb bir devādur (2) ġaflet olunmaya.

El-bābü'l-ḫāmisden sādise geldük (3) atuñ ṣoluma ve żīḳu'n-nefes ʿilletlerüñ ve ʿalāmet ve sebeb- (4) lerüñ ve devā ve muʿālicelerinüñ beyānındadur:

(5) Bu ʿilletüñ sebebi budur ki, atı ḳatı ḳatı çoḳ defʿa (6) ḳoşdurup segirtmekden ve hem yorġun iken çoḳ (7) çoḳ birden yem ve ṣu virmekden ḫāṣıl olur. (8) Zīrā ciger ve

[130] kesile : A kesele
[131] defʿ : A defiʿ
[132] bu yufḳa' : A bu yufḳa bu yufḳa'
[133] ḳaruşdırmaḳ : A ḳarışdırmaḳ

ṭalaḳı ṭolup şişer. Elbette bu marażdan (9) biri ẓuhūr ider. İmdi gerekdür ki, evvelā bir miḳdār (10) kepek ve ṭuraḳ otı ve incīr ve kimyōn **[K 23b]** ḳadr-i kifāye cemʿ[134] (11) idüp bunları bir çölmekde muḥkem ḳaynadalar, baʿdehu süze- (12) ler. Andan on dirhem çam ṣaḳızı ve on (13) dirhem bezir yaġı ve elli dirhem ṣıġıruñ iç yaġından (14) ki, erimiş ola çam ṣaḳızı daḫı tamām ġubār (15) ve mesḥūḳ daḳīḳ ola bu cümle'i ḳarışdurup

[22a]

(1) ḫal ideler. Baʿdehu ılıcaḳ iken atuñ burnından (2) dökeler ve yemin ısladup[135] vireler. Eger bir defʿa- (3) da olmaz ise, iki üç defʿa bu ʿameli (4) ideler, inşā'llāhu Taʿālā ḫalāṣ müyesser olup (5) şifā bula, ġāyet mücerrebdür. Bir daḫı eger defʿ[136] ol- (6) maz ise ḫāṣ zaʿfirān, andan on dirhem alup (7) ḫāliṣ inek südi icinde yigirmi dört sāʿat (8) ışladup baʿdehu ḫal olunca ezüp bir miḳdār kenār-ı (9) nārda **[K 24a]** ısıdup, atuñ burnına dökeler. İnşāʿllāh (10) ṣıḥḥat bula, mücerrebdür. Bir daḫı eger bir at so- (11) luġan olsa, yüz dirhem ḳara çalı toḫmın devşü- (12) rüp havānda muḥkem saḥḳ idüp baʿdehu bir cedīd (13) çölmek içinde üç vaḳıyye ṣu ile ol ḳadar ḳaynada- (14) lar ki, iki ḫıṣṣē [g]idüp[137] hemān bir ḫıṣṣē ḳala, (15) baʿdehu āteşden indürüp pāk bezden süzeler

[22b]

(1) ve aç ḳarnına yeminden aḳdem üç ṣabāḥ atuñ burnına (2) dökeler inşā'llāh ḫalāṣ olup şifā bula, (3) mübārek devādur. Bir daḫı eger bir at ṣoluġan (4) olsa çayır vaḳtinde bir vaḳıyye datlu üzüm pekme- (5) zini burun ṭası-y-ıla ata içüreler inşā'llāhu'l- (6) Raḥmān şifā bulur, mücerrebdür. Bir daḫı eger at (7) ṣoluġan **[K 24b]** yāḫūd żiḳu'n-nefes olsa, bir olmış[138] (8) ḳarpuzı orta yerinden şaḳ idüp nıṣfına (9) yarım vaḳıyye pekmezi ḳoyup, bir gice ayaza[139] ḳoyasız (10) ki ṭura. Ṣabāḥ olduḳda bir ḳaşıḳ oyup, cümle (11) çekirdegi ile çıḳarup bir bezden süzüp (12) ḫal ideler. Ḥāṣıl olan şerbeti burnından içü- (13) reler. Bir ḳaç defʿa bu ʿameli iderler ise, in- (14) şā'llāhu ḫalāṣ olup şifā bulmak muḳarrerdür. (15) Bir daḫı eger żiḳu'n-nefs eger ṣoluġan

---

[134] cemʿ : A cemiʿ
[135] ısladup : A ısıladup
[136] defʿ : A defiʿ
[137] [g]idüp : A [g]idüp
[138] olmış : A olmuş
[139] ayaza : A iyaza

[23a]

(1) her ne ʿillet olur ise bir mübārek devādur; çörek (2) otı otuz dirhem, ḳara günlük yigirmi dirhem, havānda ḳatı (3) muḥkem saḥḳ idüp ġubār-ı daḳīḳ ideler, baʿdehu iç (4) yaġı-y-ıla tāze ve pāk sızmış ola, yarım vaḳıyye yaġ (5) ile eczāları **[K 25a]** ḳarışdurup ḥal ideler. (6) Ve ata içüreler, inşā'llāhu şifā bulmaḳ müyesser ola. (7) Ġāyetde çoḳ mücerrebdür. Bir daḫı ṣoluġan ata (8) ʿilāc, niçe defaʿ bunı tecribe itmişlerdür. Baḳire (9) ḳız oġlan ḫayż gördükde ol ḳandan (10) bir miḳdār alup, ṣu ile ḳarışdurup ata (11) içüreler, ḳudreti'llāhi ile ya oldur yāḫūd (12) ḳaldurur[140]. Olmaz degildür, be-her ḥāl, iki ḥālden (13) biri vāḳiʿ olur ġarib ḥikmetdür ḥāṣṣa ḳız (14) ḳanındadur, der-āḫir ḫa'iże ḳanında ḫayr yoḳdur. (15) Fehm oluna.

El-bābü's-sābiʿ atuñ ayaḳlarında ve

[23b]

(1) ḳollarında olan envaʿ ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūr ve ʿalāmetleri (2) beyānındadur

İmdi evvelā nefḥa dirler atuñ öñ ayaḳların- (3) da çıḳar vü[141] mādde olup, dökülür. ʿAlāmeti bu- (4) dur ki mādde olur ise, ḳolı **[K 25b]** şişüp ḳalıñ (5) kütük gibi olur. Ayaḳların depredimez olur. (6) ʿİlāc, evvel iki ḳıçından ḳan alalar ve andan ṣoñra (7) gülḫaṭmī yapraġın ve papatya ve ısırġan dikeni ve kil (8) didikleri çamur ve ṣarımṣak ṣapı her birinden (9) birer miḳdār alup bir cedīd çölmek icinde (10) ṣarp sirke ile şol ḳadar ḳaynadalar ki, sirke (11) gide ve bunlar merhem gibi ola. Baʿdehu taḥammül idecek (12) ḳadar olduḳda ısıcaḳ iken ol şiş olan maḥalle (13) süreler. Bir gün ve bir gice ṭura andan pāk ıssı (14) ṣu ve ṣābūn ile yuyalar, eger defʿ[142] olmaz ise (15) bir iki defʿa ideler inşā'llāh ḫalāṣ müyesser

[24a]

(1) olup şifā bula, mücerrebdür. Bir daḫı eger atuñ (2) ayaḳları ḳalıñ şişüp ḥarekete mecāli olmasa oġlan (3) aşı[143] ve ḳaḍı **[K 26a]** ve ṣarımsaḳ her birinden kifāyet miḳdārı (4) alup, ṣarp sirkede ḳaynadalar baʿdehu sirke gider, (5) ḳalmaz. Tekrār kifāyet ḳadar şarāb-ile nār-ı şedīd üze- (6) rinde ol ḳadar ḳaynadalar ki eṣer-i şarāb ḳalmayup tamām (7) merhem gibi ola. Baʿdehu içinde biraz ṭuz ve biraz rūġan-ı (8) bezir ḳōyup el ile

[140] ḳaldurur : A ḳaldırur
[141] vü : A ve
[142] defʿ : A defiʿ
[143] aşı : A işi

muḥkem ḥall idüp ʿillet olan (9) maḥalle bir ḫōşça süreler, yigirmi dört sāʿat ṭura. (10) Andan yuyalar. Eger maraż bir defʿada defʿ[144] olmaz (11) ise bir defʿa daḫı ideler şifā müyesser olur. (12) Ve at, bir yirde ṭurmaḳ eyü degildür. Binüp (13) yapça yapça gezdirmekdür[145]. Ve eger mādde yumrulanup (14) baş virir ise, deşmek lāzımdur. Andan unı (15) yımurṭa ṣarusıyla ḳarışdurup ve biraz ṭuz

[24b]

(1) ḳatup merhem gibi idüp ol **[K 26b]** dişilmiş maḥallüñ[146] ü- (2) zerine yapışdura ve muḥkem baġlayup ṣıḳa ve ṣara- (3) lar. Tamām yedi güne dek ṭura, gidermeyeler. ʿİlletlerüñ (4) cümle' defʿ idüp şifā ḥāṣıl olur, mücerrebdür. (5) Bir daḫı eger defʿ olmaz ise atuñ ṭopuġı (6) üzerine bir ḳaç yirde ṭaġ uralar ve ota ṣalalar, (7) defʿ olur. Bir daḫı, eger atuñ ḳolları dutulup[147] (8) ḥareket idemez olsa, ʿilācı budur kim[148] ; bir miḳdār (9) südi ṭuz ile ḳaynadalar tā kim ḳoyu ola ve biraz (10) nişādır ḳatalar tā kim ḥal ola. Baʿdehu ḳollarına iki (11) elleri ile muḥkem süreler ve birer pāre peynir-i ṭulumı (12) alup şarāb içinde ısladup, üzerine ṣarup (13) eyüce baġlayalar yigirmi dört sāʿate dek (14) açılmaz ise atuñ dizinüñ üsti yanında bir (15) ṭamar vardır **[K 27a]** andan ḳan alalar ṣoñra bir avuç

[25a]

(1) arpa unı ve biraz ṣayr ıskoṭozı ve biraz gülḫatmī (2) toḫumı ve biraz aḳ günlük alup havānda bu cümle'i (3) daḳīḳ saḥḳ idüp, birbirine ḳarışdurup pes (4) yumurṭa ṣarusı ile eyüce yoġurup bir pāre (5) beze yaḳı ideler ve ol ḳan alınan ṭamaruñ üzerine (6) yapışduralar muḫkem baġlayalar. Tamām bir (7) hafta ṭura ve atı daḫı baġlayalar, tā kim depretmeye göze hem (8) dehler, inşā'llā'hü'l-raḥmān şifā ve [devā] müyesser olup, (9) eyü ola. Bir daḫı eger atuñ ayaġı şiş olsa, (10) gerekdür ki siyāh ḳaṭrāndan[149] bir vaḳıyye ḳaṭrān[150] alup (11) bir cedīd çölmek içinde nār-ı şedīd ile ḳaynada- (12) lar, tā kim ġāyet ḳuvveti ola. Baʿdehu ḳalıñ bez üzerine (13) yaḳı idüp ḳollarında olan şiş üzerine (14) ura ve bir ḫōş ṣaralar tamām beş gün ṭura. (15) **[K 27b]** Baʿdehu ısıcaḳ ṣu ile ṣābun ile yuyalar,

---

[144] defʿ : A defiʿ
[145] gezdirmekdür : A gezdirmekdir
[146] maḥallüñ : A maḥalliñ
[147] dutulup : A ṭutulup
[148] kim : A ki
[149] ḳaṭrāndan : A ḳaṭırāndan
[150] ḳaṭrān : A ḳaṭırān

[25b]

(1) defʿ[151] olur. Eger olmaz ise, bir defʿa daḫı edeler. (2) Eger yoldan geldükden ṣoñra bir atuñ ḳolları (3) dutulsa hemān ādem sidüginden burın[152] taṣı-y-ıla (4) içüreler, bi-iẕni'llāhi Taʿālādefʿ ola mücerrebdür, muʿālece- (5) dür[153]. Eger atuñ ayaġına ṣu inse, ʿilletüñ (6) sebebi budur ki, at derlemiş[154] iken ṣu virürler, ayaḳlarınuñ (7) aşıḳları şişer, yumru olur, at yürümekden (8) ḳatı zaḥmet çeker. Vaḳt olur ki yürümekde (9) açılur yine dutulur. Ol ʿilletüñ ʿilācı (10) budur ki kifāyet miḳdārı kepegi ṣarp sirke ile (11) ġāyetde ḳaynadalar ve biraz ṭuz ile ezüp merhem (12) gibi ḥal ideler. Andan ḳaluñ[155] bez üzerine yaḳı idüp (13) atuñ aşıġına bir ḫōş ṣarup baġlayalar, tā kim (14) bir gice **[K 28a]** ṭura mücerrebdür. Bu ʿillete ısıcaḳ ādem necisi (15) hemān çıḳduġı gibi uralar ve baġlayup

[26a]

(1) ḥıfıẓ ideler tā kim[156] yigirmi dört sāʿat ṭura. (2) Eger bir defʿa ve zāīl olmaz ise bu ʿameli bir ḳaç defʿa (3) minvāl-i meşrūh üzere ideler, defʿ olur. (4) Bu ʿillete bir devā daḫı budur ki, bir miḳdār ṣarımsaḳ (5) ṣapından alup, rūgān-ı bezir ile ḳaynadup içine (6) biraz ṭuz ḳatup merhem gibi ḥal ideler, yaḳı ide- (7) ler. Yigirmi dört sāʿat ṭura, defʿ-i müyesser ola. (8) Bir daḫı mücerreb ʿilāc; kifāyet ḳadar arpa ola, alup (9) baʿdehu yigirmi dirhem aḳ ḫardāl saḥḳ olınup (10) ġubār gibi olduḳda arpa unı ile ḳarışdura- (11) lar ve biraz saḥḳ olunmış[157] ṣarımsaḳ ile ādem bevli (12) ile bir cedīd **[K 28b]** çölmek içinde hemān birbirine (13) ḫalṭ[158] olunca ḳaynadup indüreler, merhem (14) gibi olur. Yaḳı idüp, ısıcaḳ uralar. Yigirmi (15) dört sāʿat ṭura inşā'llāh defʿ[159] olur.

[26b]

(1) Bir daḫı eger arpa unı ṭuz icinde ḳarışdurup, (2) ḳoyı bulamaç gibi idüp, nār üzerinde muḥkem ḳaynadup, (3) merhem gibi idüp ḥal ide ve yaḳı idüp ʿillet (4) üzerine uralar, bir aḥşām ve bir ṣabāḥ tāzeden (5) tāzeye iki nevbet minvāl[160]-i meşrūḥ üzerine

---

[151] defʿ : A defiʿ
[152] burın : A burun
[153] muʿālecedür : A muʿālicedür
[154] derlemiş : A terlemiş
[155] ḳaluñ : A ḳalıñ
[156] kim : A ki
[157] olunmış : A olunmuş
[158] ḫalṭ : A ḥalṭı
[159] defʿ : A defiʿ
[160] minvāl : A menvāl

yaḳı (6) idüp uralar, cehd ideler kim ol ṣu (7) ine gide. Zīrā eger gitmez ise hemān ḳatı kemük (8) gibi olur ve ṭurur, bir daḫı ʿilāc ḫayır ve fā'ide (9) itmez. Eger olduḳdan ṣoñra bilinür-i-se lāzımdur ki (10) yumru demür ile ol ḳadar ṭaġlayalar ki tā va- (11) rup baldur kemügine ine ve ol **[K 29a]** ṭaġlanan yire (12) evvelā ḳaraca otı havānda muḥkem saḫḳ ideler (13) ve birāz süleymān ve biraz bora ve salamas ḳatalar (14) ve āteş görmemiş ʿasel-i muṣaffī ile ḳarışdurup (15) ḥal ve merhem gibi ideler ve eski penbe'i fitīl eyleyeler.

[27a]

(1) Ve ol merheme[161] bulayup, ol delüge uralar. Eger bu ʿameli (2) üç veya dört defʿa idüp ol ṭaġ delügine (3) ururlar ise, ol ṣu eriyüp ve ṭaġılup (4) gider, ḫalāṣ ve şifā müyesser olur. Fi'l-cümle ol (5) gitmeyince yaʿnī ṣu defʿ olmayınca cerāhati oñlamaġa (6) ḳomayalar ve atı hemān ḳoyuvireler, inşā'llāhü'm-münʿāl (7) şifā-i küllī ile eyü olur. Eger atı arpa du- (8) tup ayaḳları siñiri büzülür. Buġday (9) yemekden daḫı olur, ʿalāmeti budur ki, **[K 29b]** siñirleri (10) dutulur yürüyemez olur. ʿAlāmet-i āhiri (11) baġlu gibi olur. ʿİlācı hemān atı ṣovuḳ (12) ṣuya çekeler, velikin ṣu içürmeyeler, bir zamān (13) ṭura. Andan ṣoñra iki öñ ayaḳlarından ḳan ala- (14) lar ve ruġāñ-ı sāde ṭortusın ısıcaḳ (15) iken ayaġına uralar ve yemin ve ṣuyun az ve giç

[27b]

(1) vireler şifā bula, mücerrebdür. Ve daḫı lisān-ı ʿArabda [162](2) ʿırāk dirler bir ʿillet vardur ki atuñ ṣol ayaġında (3) olur. Türkīde ṭabaḳ dirler. Eger tīz tımār itmezler (4) ise, sürer atuñ tırnaġını sürer, çıḳar. ʿAlā- (5) meti budur kim, bend-i keşendeden[163] ve yāḫūd ṭırnaġı yöre- (6) sinden deşilür, iriñ gibi ṣaru ṣu aḳar ve bu (7) ʿillet iki dürlü olur: Biri erkelik, biri dişi (8) erkeliği uzunluġunca düşe. Dişisi ince (9) olur ṭırnaġı **[K 30a]** çepeçevre[164] iḫāṭa ider ve başı o- (10) lur, ṭırnaġı yerinden oynadır, belki çıḳārur. ʿİlāc (11) māzūnı on dirhem un ideler ve beş zāc (12) ve beş dirhem ḥanẓal yaġı Ebū Cehl ḳarpuzı içi ve biraz (13) daḫı ʿanzarōt bu otları havānda saḫḳ idüp (14) ve bal ile yoġuralar ve atuñ ayaġın ṣābūn-ıla (15) yuyalar ve ıssı ṣu ile ova ova pāk yuduḳdan

[161] merheme : A merhemi
[162] ʿArabda : A ʿArabide
[163] keşendeden : A keşindden
[164] çepeçevre : A çöpüçevre

[28a]

(1) şoñra ḳuru yenice bir bez ile sileler. Baʿdehu yoġrılmış[165] (2) yaḳı üzerine urup muḥkem baġlayalar, üç gün (3) ṭura. Andan şoñra defʿ[166] olmaz ise, bir ḳaç defʿa daḫı (4) ideler, defʿ olup şifā bula. Bir muʿālece[167]-i āḫir ki (5) bu ʿillete ḳatı, nāfiʿ ve mücerrebdür. İmdi evvelā bir miḳdār (6) kireci kettān bezine baġlayalar ve şu içine [ḳoyalar. Tamām yigirmi dört saʿāt ṭura. Ol şuyı dökeler ve yine tāze şu içine] vaż[168] **[K 30b]** ve tekrār (7) yigirmi dört sāʿat dura. Ḥāṣıl-ı kelām iki (8) defʿa böyle eyledükden şoñra yigirmi dirhem sülügen (9) on beş dirhem mürdeseng on dirhem esfindāc (10) ve beş dirhem kibrīt ve beş dirhem jengār ve beş dirhem (11) kār ṭaş elli dirhem [zeyt] yaġı, bu eczāları ışlanan kireç-ile (12) havānda ġāyet yaġını saḥḳ ideler ve azar azar şarp (13) sirke ile zeyt yaġını eczālara ilişdürüp (14) merhem gibi ideler. Baʿdehu ḥıfẓ[169] idüp günde iki defʿa (15) ol ʿillet üzerine süreler ṭılañuzuñ

[28b]

(1) yaġından alup, üzerine süreler şifā bula. (2) Bir ʿilāc-ı mücerreb daḫı budur ki, atuñ iki ayaḳların (3) ıssı şu ve çoġan-(ı)la ol ḳadar çoḳ yuyalar ki (4) ḳızara, ḳanmaġa yaḳın ola. Andan ḳurı ḳabaḳ alalar, (5) āteşde yaḳup kül ideler ve ol küli dehn-i bülisān ile (6) **[K 31a]** ḳarışduvüre[170] tā merhem ola ve bir pāre kāġıd üzerine (7) yaḳı idüp ol ʿillet-i ṭabaḳ olan maḥale[171] ura. (8) Üç gün ṭura inşā'llāh defʿ[172] olup ḫalāṣ (9) ola eger defʿ[173] olmaz ise bir miḳdār kireci sirke (10) ile ezüp biraz zeyt[174] yaġı daḫı ilġā idüp (11) ḳarışdura. Merhem gibi olunca andan ol ṭabaḳ ol- (12) mış[175] yere süre ve tā ḳuruyınca ṭura, andan şoñra (13) yuyalar baʿdehu bir miḳdārca mürdeseng saḥḳ idüp (14) merhem olunca rūġan-ı zeyt[176] ile ḳarışduralar, (15) baʿdehu ʿillet üzerine bir pāre beze yaḳı idüp

[165] yoġrılmış : A yoġrulmuş
[166] defʿ : A defiʿ
[167] muʿālece : A muʿālice'
[168] vaż : A vażiʿ
[169] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[170] ḳarışduvüre : A ḳarışdura
[171] maḥale : A maḥalle
[172] defʿ : A defiʿ
[173] defʿ : A defiʿ
[174] zeyt : A zeyti
[175] olmış : A olmuş
[176] zeyt : A zeyti

[29a]

(1) uralar üç günden ṣoñra göreler, inşā'llāh (2) şifā müyesser olur. Bu ʿilācları cümlesinden (3) mücerreb ve hemān bi-iẕni'llāh-i Taʿālā irişincedür, ṭoñuz (4) yaġıdur lākin murdārdur ṭabīʿat-ı teferrüt ider (5) ammā bir ḳaç defʿa ısıdup üzerine **[K 31b]** urmaġ-(ı)la (6) devādur, tīz defʿ[177] olur. Bir ʿilāc daḫı budur ki (7) atuñ ayaġı ḳaçan ṭabaḳ[178] olsa dırnaġından ḳan ala- (8) lar, andan ṣoñra der-ʿaḳab bal ve ḳızıl boya ve şeb . (9) Bunlardan ḳadr-i kifāye alup ve birbirine ḳarışdu- (10) rup merhem ola, baʿdehu üzerine yaḳı ideler, (11) üç gün ṭura. Şifā bulmaḳ müyesser ola. (12) Eger bir atuñ ayaġına ḳara ṣu inse oġlaḳ (13) yüregin alup ısıcaḳ iken şaḳḳ idüp (14) üzerine ṣarup bağlayalar. Ol gün ṭura (15) irtesi[179] gün yine bir tāze yürek vech[180] olunduġı

[29b]

(1) üzere ʿamel ideler defʿ[181] olur mücerrebdür. (2) Eger atuñ ayaġı bıçılġan olsa ʿilācı budur kim, (3) tarlaya depeler bir zamān yürüye, andan ṣoñra (4) ısıcaḳ ṣu ile ve ṣābūn-ıla yuyalar baʿdehu bir ḳaç dāne (5) ḳurı āteşde yaḳup havāñda **[K 32a]** saḫḳ idüp ġubārı (6) alalar. Andan biraz pişmiş şāb ve zencār ve biraz ṭuz (7) kifāyet ḳadar çig bal ile merhem gibi olunca ḳarışdu- (8) ralar ve üzerine uralar ve ḳatı ḳatı ovalar, defʿ[182] (9) olur. Eger olmaz ise, bir miḳdār zift alup (10) kifāyet ḳadar bal mūmı ve neft̠[183] yaġı ile bir ḳap (11) içinde eridüp tamām merhem gibi olunca ḳarışdura- (12) lar ve ʿillet üzerine uralar. İnşā'llāhü'r-raḥman şifā (13) bula, mücerrebdür. Bir mücerreb ʿilāc ve nāfiʿ devā daḫı budur. (14) Eger at bıçılġan olsa evvel ol atuñ ayaġına (15) ḫurazma uralar andan ṣoñra biraz tarḥana ve biraz

[30a]

(1) ḳızıl boya ve biraz şāb, bu üçüni bir ḳab içinde (2) ḳaynadalar ve atuñ ayaġına bağlayalar üç gün ṭura (3) andan ṣoñra bir miḳdār[184] ḫınnā ve biraz taḫīn ve biraz **[K 32b]** sirke (4) bu üçüni biri birine ḳarışduralar tā kim merhem gibi (5) ola baʿdehu atuñ ayaġına uralar şifā bula. (6) Bir daḫı eger at bıçılġan olsa, ḫurazma ura- (7) lar tā kim

---

[177] defʿ : A defiʿ
[178] ṭabaḳ : A ṭıbaḳ
[179] irtesi : K öbürisi
[180] vech : A vechi
[181] defʿ : A defiʿ
[182] defʿ : A defiʿ
[183] neft̠ : A nefṭi
[184] miḳdār : A miḳdārı

üzerinden tüyi gide. Baʿdehu biraz ṭuz alup (8) rūġan-ı sāde ile ḳaynadalar ve üzerine ısıcaḳ (9) ısıcaḳ urup bağlayalar, defʿ[185] ola. Mücerreb ʿilācdur. (10) Eger bir at ayağı çıban olsa mesela uyuz gibi (11) yayılup dizlerine degin tüyi dökülür olsa, (12) ʿilācı budur kim, evvelā ol ʿillet olan ayağı (13) ṣābūn ile yuyalar şol ḳadar kim ol uyuz ve çıban- (14) laruñ üzerlerinde olan ḳabuḳ ṣu bulup (15) defʿ[186] olunca baʿdehu bir ḳapluḳurbağa ḫāżırlayup

[30b]

(1) hemān ol dem boġazlayup, ḳanını ıssı iken tāze- (2) ce pāk penbe ile alup ol ayaġa süreler in- (3) şā'llāh şifā bula. Eger bu ʿilācdan **[K 33a]** defʿ[187] olmaz (4) ise, [imdi] atuñ ḳolında[188] iki ṭamaru vardur; andan ḳalıñ (5) ṭamarı[189] yoḳdur, biri ḳoluñ içerü yanındadur ve biri (6) ṭaşra yanındadur. Ol iki ṭamardan daḫı ḳan ala- (7) lar ve şol ḳadar aḳıdalar kim at süt ola ve andan (8) ṣoñra bir hafta ḳoyalar sākin ṭura. Baʿdehu ʿIrāḳ (9) ʿAcem baṭmanı ile yāḫūd Baġdad baṭmanı ile iki (10) baṭman ḳuyruḳ yaġı alup ısıcaḳ idüp (11) ol ʿillet olan çıban ve ḳabarcıḳlar üzerine süre (12) lakin şol ḳadar ısıcaḳ olmaḳ gerekdür ki, atuñ (13) ayaḳları ḳızara, ḳabara. ḪāṣṣaBöyle itmekdedür. (14) Andan ṣoñra elli dirhem kişnic ve elli dirhem datlu nār (15) ḳabuġı ve otuz dirhem sögüt aġacı güli

[31a]

(1) ve elli dirhem mercimek ve beş dirhem mürdeseng[190] ve beş dirhem (2) saru aġac ve otuz dirhem zeynel yemişi. Bu maʿdūdı (3) olan eczāları alup āteşde yaḳup külüni alalar, (4) yaʿnī **[K 33b]** kömür gibi olunca baʿdehu havānda saḥḳ idüp sür- (5) me gibi ġubār olduḳda iki yüz dirhem ya ḳuyruḳ yaġı (6) ve yāḫūd ṣarı rūgan-ı sāde ola bu ġubārları (7) ol yaġ-ıla şol ḳadar ḳarışduralar hem-ḥal ola (8) merhem[191] lātīf olur. Andan ṣoñra ayaḳlarındaki (9) ʿillet üzerine sürüp atı bir ḳuru yire bağlayalar (10) inşā'llāh defʿ[192] olur. Eger atuñ ṭırnaġına (11) mıḥ degse ʿalāmeti budur kim ayaġı yire başmaz (12) sürçer ve ṭurduġı yirde ayaġun aṣa, ḳurı (13) yire başmaz olur anı bilmegin

[185] defʿ : A defiʿ
[186] defʿ : A defiʿ
[187] defʿ : A defiʿ
[188] ḳolında : A ḳolunda
[189] ṭamarı : A ṭamar
[190] mürdeseng : A mürdesengi
[191] merhem : A merhemi
[192] defʿ : A defiʿ

ḳāʿidesi budur ki (14) atuñ ayaġın ḳısaç ile ṣıḳalar eger ḳoçunur- (15) sa bileler ve vaḳit olur kim ḳatı naʿllar yāḫūd

[31b]

(1) naʿlı ṭār olur ol naʿlı çekeler, eger mıḥ yerinden (2) ḳan çıḳmaz ise ḫōd mıḥ añа degmişdür. Eger ḳan (3) çıḳmaz ise, ya ḳatı bunalmışdur. **[K 34a]** Ve yāḫūd ṭār naʿl- (4) lanmışdur. Bunuñ gibi çoḳ vāḳiʿ olur atı sıḳar. (5) Ṭırnaġı ʿillet ve saḳāmet ḫāṣıl ider zevāl ve helā- (6) kına bāʿiṣ olup ol atuñ ḥaḳḳını edā itmiş olmaz (7) ve ṣıyānetde ṭaḳṣīrātı atı günāh ve ʿinde'allāh ʿiḳāb (8) ve ʿinābemaẓhar ider. İmdi eger bu deger itdügimiz (9) gibi vaḳıʿ olur ise ol naʿlı çekeler yufḳa naʿl (10) uralar ve üç gün ḳoyalar eger defʿ[193] olup gitmez-ise (11) bileler ki ṭırnaġına ve yāḫūd māyasına mīḫ degmiş (12) olur ve yāḫūd bir āḫir nesne baṭmış olur. İmdi (13) ol yeri bula ve maḥall-i ʿilleti bile, bıçaḳ-ıla oya- (14) lar. Tā ḳatı çıḳınca ol ḳanı ya sünger ile yāḫūd (15) penbe ile [ala]lar, arıdup pāk ideler ve oyulmış[194]

[32a]

(1) yirin içine ṭuz ve ḳaṭırān ısıdup ḳoyalar (2) ve bir keçe[195] pāresi-y-ile muḥkem baġlayalar ve bir on gün (3) **[K 34b]** ḳadar ṣudan bir ḫōşça ṣaḳınalar baʿdehu ṣıġırın (4) bögrek yaġın ḳadr-i kifāye ve çam ṣaḳızı ḳadr-i kifāye (5) bir miḳdār raḳı ṣābūnı ile havānda ol ḳadar saḥḳ (6) ideler ki merhem gibi olunca baʿdehu ol oyulmış[196] (7) yeri bu merhem ile ṭoldurup baġlayalar, tā ki (8) iki gün ṭura. İki günden ṣoñra naʿlıñ altına (9) yımışaḳ keçe ḳoyup naʿllıyalar defʿ[197] olup ṣıḥḥat (10) bula. Ammā eger bu didügümüz ʿalāmet[198] olmaz ise, (11) atuñ ayaġı ṭabanı iriñ ṭolar ve ṭırnaġı vecaʿ (12) ve zaḥmetinden ḳaṣar. Eger ki ġāfil olup ṭırnaġı (13) oynayınca tedbīr-i ʿilāc itmezler ise ṭırnaġı (14) oynayan maḥalden iriñ çıḳana zaḥmet virür (15) ammā tedbīr-i ʿilāc biraz şāb ve biraz māẓī

[193] defʿ : A defiʿ
[194] oyulmış : A oyulmuş
[195] keçe : A kiçe
[196] oyulmış : A oyulmuş
[197] defʿ : A defiʿ
[198] ʿalāmet : ʿilāmet

[32b]

(1) ve biraz ḳızıl boya bu üç eczāyı saḥḳ idüp (2) bir miḳdār ḳaṭrān[199] ile **[K 35a]** yoġura, merhem gibi ide. Baʿdehu (3) ol ṭırnaḳ oynayup irin çıḳduġı maḥalle her gün (4) ikişer defʿa süreler. İhmāl itmeyüp, ihtimām ide- (5) ler. İnşā'llāh tīz ve āsān defʿ[200] olup şıḥḥat bulur, (6) mücerrebdür. Şiḳāḳ dirler, atlarda olur bir ʿillet- i (7) maḥṣūṣadur Hemān ṭurduġı yirde[201] atuñ ayaġı (8) yarılup çatlar. ʿİlācı budur kim ḳurı incīri (9) bir çanaḳ içinde kifāyet ḳadar ṣu ile yigirmi dört (10) sāʿat ışladup baʿdehu eli-y-ile ezüp herişe (11) gibi ideler. Baʿdehu biraz zırnīḫ ve biraz bora ve biraz (12) kireç ve biraz jengār yaʿnī cengār bu eczāları saḥḳ (13) idüp incīre ḳarışdura tā merhem gibi olunca (14) baʿdehu ol ʿillet olan yeri ısıcaḳ ṣu ve ṣā- (15) būn ile pāk yuyalar baʿdehu bir pāre ḳalıñ

[33a]

(1) bez üzerine yaḳı idüp üzerine baġlayalar. (2) Üç gün ṭura. Giderüp yine tāze urup (3) **[K 35b]** üç gün ṭura. Eger defʿ[202] olmadı ise bir defʿa (4) daḫı uralar inşā'llāh defʿa-i ṣāliṣde defʿ o- (5) lup şıḥḥat bula. Atuñ baʿżısına defʿa-i evvelde (6) teʾṣīr eylemişdür zīrā ḥikmet-i Rabbaniye ve ḳudret-i Raḥma- (7) niyyeden bir ġarīb esrārdur ki ṭabīʿāt-ı insān ve mizāc-ı (8) ādemiyān muḫtelif olduḳları gibi ʿanṣır-ı nevʿi insān (9) müteferriʿ ve muʿālecātı daḫı her kimesnenüñ ṭabʿına (10) göre müteferrıḳ oldugına binā'en bir ilāc ve terkīb (11) bir ādeme devā ve şifā olup bir ādeme yanʿī āḫir kimesne- (12) ye devā ve maraż pür-cefā olup zaḥmet virür hemān (13) maraż at daḫı böyle muḫtelifdür kimine tīz şifā ḫā- (14) ṣıl olur ve kimine zaḥmet ile giç ḫāṣıl (15) olur ol cihetden ricāl-i ḳudemā[203] ve hükemā'-i uḳalā

[33b]

(1) dimişlerdür ki at mizācı **[K 36a]** ār mizācı gibidür. İmdi (2) hükemā'-i sābıḳīn bir maraż içün bir ḳaç yüz nevʿi (3) belki bir ḳaç nevʿi muʿālece[204]-i muḫtelife ve devā'-i (4) mütenevviʿa tertīb ve terkīb itmişlerdür. Nevʿi diger (5) ile beyān idüp, bir muʿāleceden[205] devā müyesser olmaz (6) ise nevʿi āḫire mürāciʿāt itmekle beher ḫāl

[199] ḳaṭrān : A ḳaṭırān
[200] defʿ : A defiʿ
[201] yirde : A yerde
[202] defʿ : A defiʿ
[203] ḳudemā : A ḳademā
[204] muʿālece : A muʿālice'
[205] muʿāleceden : A muʿāliceden

devā (7) ve ṣıḥḥat ve şifā müyesser olur. Bayṭarnāmelerde (8) daḫı keẕālik bir ʿilācdan defʿ olmaz ise (9) bu ʿilācı iderler deyü ḥükemā'-i yaḳīn bu ḳadar muʿā- (10) lecātı[206] taʿyin itmişlerdür. Zīrā bir ata yarayan ʿilāc (11) bir āḫir ata yaramayup devā müyesser olmaz ise, (12) āḫir ʿilāc ile taṣfiyye ile şunlar içün, (13) ḳatı çoḳ ʿilāclar tertīb ve terkīb ve tecribe ile (14) tedḳīḳ ve taḥḳīḳ itmişlerdür bir daḫı ʿilāc-ı (15) nāfiʿa budur bir miḳdār bögürtlen alup saḥḳ ide-

[34a]

(1) ler ve biraz nār ḳabuġını iḥrāḳ idüp külüni ala- (2) lar. Baʿdehu iki eczā'i ṣıġıruñ **[K 36b]** iç yaġına ḳarışdu- (3) rup merhem gibi ola. Baʿdehu günde[207] iki defʿa bir (4) aḫşām bir ṣabāḥ üzerine ura, defʿ[208] ola mücerreb- (5) dür. Eger şiḳāḳ ṭırnaḳdan yuḳaru olur ise, (6) biraz ṭuz ve biraz jengār ve biraz ḳızıl boya ve biraz (7) ṣaru zırnīḫ bu eczāları biraz sirke ve biraz (8) bal ile ḳarışdurup merhem ideler ve günde (9) iki defʿa ṣābūn ve ısıcaḳ ṣu ile pāk (10) yuyup, baʿdehu üzerine merhem gibi süreler ve muḥkem (11) bağlayalar. Eger ḳış güninde ise atı ḳar içine (12) yürüdeler, defʿ[209] ola mücerrebdür. Eger at (13) ṭopuḳ çalar olsa giñ ḳayışa ağırşaḳ (14) bağlayalar ve birḳaç gün becid becid[210] bineler ol ḫūyu- (15) nı terk idüp kese. Bir daḫı ṭopuḳ çalmaya.

[34b]

(1) Ve [daḫi] şemiş dirler bir ʿillet vardur. Atuñ balduru şişer. (2) ʿAlāmeti budur kim, atuñ ön ayaḳları ḳabarur[211] **[K 37a]** şol (3) ḳadar şişer kim piynir[212] ṭulumı gibi olur, yumrulanur. (4) At ġāyet zaḥmet çeker, ayaġını ḳaldurmaz olur. (5) İmdi cilā ve şifā bulmaḳ içün ʿilāc evvelā (6) yeşil sögüt aġacı āteşde yaḳup külini[213] ala- (7) lar ve biraz daḫı kökinden[214] alup, yaḳup külüni alalar. (8) Baʿdehu ṭaġ ḳunduzı ve zerābih adlu bir cānavarcıḳ (9) vardur kim aña Türk tā'ifesi paşmaḳçı (10) dirler ve bir de ḳanatlu alaca ḳurt olur aña (11) demür ḳurdı daḫı dirler bunları arayup (12) bulup havānda ol küller ile saḥḳ idüp, merhem (13) gibi ideler. Baʿdehu biraz ḳaranfil daḫı ḳatup ḥal ide- (14)

[206] muʿālecāt : A muʿālicāt
[207] günde : A bundan
[208] defʿ : A defiʿ
[209] defʿ : A defiʿ
[210] becid becid : A beced beced
[211] ḳabarur : A ḳabarır
[212] piynir : A peynir
[213] külini : A külüni
[214] kökinden : A kökünden

ler. Andan ṣoñra merhem gibi olʿillet üzerine (15) urup süreler ve atuñ başına yemin aṣalar tā kim

[35a]

(1) atuñ burnına[215] ol ot rāyiḥası ṭoḳunmaya. Ġā- (2) yet ḥaẕer ideler. Eger rāyiḥa ṭoḳunur **[K 37b]** ise, ölür. (3) Eger rāyiḥası atuñ burnına girür ise, ziyāndur (4) zinhār ḥaẕer idüp, ṣaḳınalar. Mücerreb ʿilācdur. (5) Eger bir atuñ ayaġı irüñ[216] olsa bir yılanı bulup (6) yaralar ve üzerine bellūṭ gülüni ekeler ve atuñ (7) ayaġına uralar, muḥkem ṣaralar, şifā ve ṣıḥḥāt bula. (8) Eger at ḳolı şişüp ayaġı aḳṣasa pāk tāze (9) tereyaġı ile günde iki nevbet ısıcaḳ idüp (10) baġlaya[lar]. Eyüce ṣarup baġlayalar, defʿ[217] ola mücerrebdür. (11) Eger at[uñ] ṭırnaġı yarılsa üzerine öyken (12) pāresi baġlayalar ol yarıḳda ḳurt olur. (13) Ol ḳurt öykene çıḳar. Andan ṣoñra birḳaç dāne (14) incīr ışlayalar ve havanda merhem gibi olunca döke- (15) ler ve ol yarıḳ üzerine baġlaya yarıḳ ḳavuşup

[35b]

(1) ḳapanur ṣıḥḥat bulur. Eger at yana olsa (2) böyle ʿilāc ideler. Mermer unından ince olmaḳ (3) **[K 38a]** üzere döküp ve baʿdehu üzerine yımurṭanuñ beyā- (4) żından biraz ḳoyup ḳarışduralar ve ʿillet üzerine (5) uralar defʿ[218] ola ve ṣıḥḥat bula. Bir daḫı ġāyet mücerreb (6) ʿilācdur. Eger at yine olsa ṭavşan deri- (7) si ısıcaḳ ısıcaḳ biri biri ardınca, yine üzerine (8) bir iki sāʿat içinde ḳaynadup ura. Biri ṣovıyınca (9) hemān der-ʿaḳab birin daḫı ḳaynar üzerine ura ve (10) baġlaya. Bu minvāl üzere ʿamel ideler defʿ[219] olup (11) ṣıḥḥat bula bi-iẕni'llāhTaʿālā eger bir at terk[220] (12) olup saḳıṭ-ı ʿalīl olsa ol ata hemān yigirmi (13) gün hāvuç yapraġı yedürüp hīç ġayrı bir nesne (14) virmeyeler. Ṣıḥḥat bula, ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür. (15) Eger bir atı arpa ṭutsa hemān bir miḳdār arpa alup

[36a]

(1) ṣu ile [muḥkem] ḳaynadalar tā ki ḳuvveti ṣuya **[K 38b]** çıḳa. (2) Baʿdehu ol ṣuyı süzüp alalar ve tekrār ol ṣu ile (3) bir kerre daḫı arpa ḳaynadalar muḥkem ḳaynaya, tā

[215] burnına : A burnuna
[216] irüñ : A iriñ
[217] defʿ : A defiʿ
[218] defʿ : A defiʿ
[219] defʿ : A defiʿ
[220] terk : A terki

kim ḳuvveti (4) çıḳa. Meger olur ol ṣuyı ılıcaḳ iken ata içü- (5) re, şifā ve ṣıḥḥat bula ve eger vaḳti olup hāvūç (6) yapraġı bulınur ise anı yedüreler. Ġāyet tīz defʿ[221] (7) ola, ġāyet mücerrebdür.

El-bābüs'ş-şāmin atuñ baġa (8) ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūr ve muʿāleceleri ve her nevʿi (9) ʿalāmetleri beyānındadur:

Eger bir at baġa getür- (10) se evvelā bir pāre demürden çuvalduz anı ḳadar (11) bir sıra miḳdārı mīl yapdurup kendi baş par- (12) maġınuñ ṭırnaġına ölçüp ol miḳdār deñli (13) yeri āteşde ḳızdura. Atuñ ṭırnaġınuñ orta (14) yerine ura. Ol dört parmaġınuñ ṭırnaġı (15) ölçilerini ol urduġı yerin iki ṭarafına

[36b]

(1) **[K 39a]** ikişer ṭırnaḳ ḳadardan ziyāde olmasun ve baş (2) parmaġın berāberlıġında ṭırnaḳ ile atuñ ara yer- (3) lerinde olup ġayrı bir yerde olmasun defʿ[222] o- (4) lup ṣıḥḥat bula. Bir daḫı baġa içün ʿilāc; imdi (5) evvelā üç endāze ḫām bez alup ḫāẓır idesin. (6) Baʿdehu bir vaḳıyyeden ziyāde çig bal alup anı daḫı (7) ḫāżır[223] idesin. Baʿdehu ol bezi ṭopuġından (8) ṭırnaġınuñ ucına varıncaya dek ölçüp (9) ḳaç ḳat olur ise biri biri üzerine ṭopuḳ- (10) dan bağlaya. Cümlesini tamām bağladuḳdan ṣoñra (11) mezbūr baldan ṭırnaḳ üzerine süre ve bir ḳat (12) bezi örte ve tekrār balı üzerine süre ve (13) beş on ṭaġı muḥkem ḳızdurup ol yerin ü- (14) zerine eyüce süre ve fī'l-cümle bezi ve balı (15) bu minvāl[224] üzere **[K 39b]** ʿamel ide inşā'llāh

[37a]

(1) eyüce olur mücerrebdür. Üç güne dek bu minvāl[225] (2) üzere gider, baġa içün olan muʿālece- (3) lerin[226] ikisini daḫı bir yerden idüp velikin demür (4) ile ṭaġladuḳdan ṣoñra tāġun yerine biraz sıçan (5) otı ḳoyup, baʿdehu bal ʿilācuñ ṣoñra ʿamel ideler. (6) Tīz eyü olur zīrā sıçan otı atı helāk i- (7) düp öldürür. Ġāyet şedīd marażdur ḥikmeti'l-hibe (8) ġāyet eyü cins olan atlarda çıḳar, ṣoyı ḳovar. (9) Baʿżı atda tīz defʿ[227] olur ve

[221] defʿ : A defiʿ
[222] defʿ : A defiʿ
[223] ḫāżır : A ḫāẓır
[224] minvāl : A menvāl
[225] minvāl : A menvāl
[225]muʿālecelerin : A muʿālicelerin
[226] defʿ : A defiʿ

ḫalāṣ olur. (10) Kiminde muʿālece[228] tīz tedārik idemeyüp azdurur (11) ve ṭırnaġını söküp atar. At sāḳaṭ olup (12) ḳalur bir daḫı muʿālece[229] ḳabul itmez, beyhūde hemān zaḥmet (13) çekerler. Ẓuhūr eyledükde hemān der-ʿaḳab ihtimām (14) ve saʿy idüp defʿ[230] ve refʿine tedbīr ide **[K 40a]** ler ihmāl (15) sevmez arar ṣoñra işābet ve devā ve muʿālece[231] tertīb

[37b]

(1) fāʿide itmez. Bir daḫı baġaya ʿilāc; evvelā çuvaldız (2) ḳalınlıġında bir sıra miḳdārı demürden bir mīl (3) düzüp, ammā başını noḫūd ḳadarca müdevvir idüp baʿdehu (4) ol mīle bir aġac-ı ḳabża geçüre. Andan mīliñ başını (5) ṭarafından üç parmaḳ miḳdārı yerine varınca ġāyet (6) muḥkem ḳızdurup, baġanuñ üzerine ortasından (7) ḳızġun başalar ve vāfirce dutalar. Ḥattā derzi (8) igne boyınca ol baġaya gire. Baʿdehu birāz şāb (9) ve ʿaṣel ve ṣıġıruñ iç yaġı bunları ḳadr-i kifāye cemʿ[232] (10) idüp havānda muḥkem saḫḳ idüp merhem gibi olunca (11) ḥal ideler. Baʿdehu ol merhemi yaḳı idüp, ol (12) ʿillet üzerine urup, bir ḫōşça ṣarup, baġ- (13) layalar. Bir ay **[K 40b]** miḳdārı bu ḥāl üzere ṭura, (14) binmeyeler. İnşā'llāhü'r-Raḥman defʿ[233] ola ve ṣıḥḥat (15) bula. Baġa'i ʿādet üzere tamām mīl ile

[38a]

(1) ṭaġladuḳdan[234] ṣoñra sıçan otundan biraz alup (2) ḳadr-i kifāye ḫınzīruñ iç yaġına ḳarışdurup (3) havānda merhem gibi olunca saḫḳ eyledüginden ṣoñra ol (4) ṭaġlanan maḥalle yaḳu idüp cedīd çūḫāsı[235] (5) ile ġāyet muḥkem baġlayup, ṣaralar. Ve ḳuru

---

[227] muʿālece : A muʿālice
[228] muʿālece : A muʿālice
[229] defʿ : A defiʿ
[230] muʿālece : A muʿālice
[231] cemʿ : A cemiʿ
[232] defʿ : A defiʿ
[233] ṭaġladuḳdan : A ṭaġıladuḳdan
[234] Bu kelime çalışılmış Konya Nüshası'nda "çuha" şeklinde okunmuştur.

yirde[236], (6) aḫurde bağlayalar ḳırḳ gün ṭura. Ammā ol (7) ʿillet üzerine şu doḳunmaya inşā'llāhTaʿālā (8) defʿ[237] olup, şıḥḥat müyesser ola, mücerrebdür.

(9) El-bābü't-tāsiʿ atuñ sırāca ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūr (10) ve ʿalāmetleri ve muʿāleceleri beyānındadır:

(11) Eger at sirāce ʿilletine mübtelā olsa evvelā (12) bu ʿameli ideler: Dāmen-i ʿanber-i kūhda yatan (13) **[K 41a]** Ḥoˆca Cengāl Āhin-pūş rūḥı-y-çün, sirāce (14) olan atuñ yelesine iki aḳçe neẕir idüp, bağlayalar. (15) Tamām ḳuruduḳtan şoñra fuḳarāya vireler, defʿ[238] ola.

[38b]

(1) Ġāyet mücerrebdür. Bir daḫı eger at sirāce getür- (2) se, eger ṣaġ yanında ẓuhūr ider ise, şol (3) yanında ve eger şol yanında ẓuhūr ider ise ṣaġ yanında (4) bağlaya. İnşā'llāh[ü'l-Raḫmān] şifā bulup defʿ[239] ola. Mübārek ṭılısım (5) ve mücerreb bir isimdür 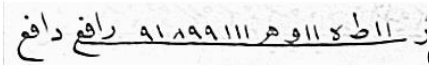 (6) 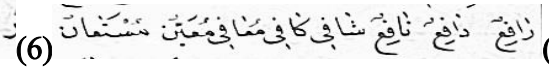 (7) 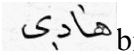bir daḫı at sirācesi-çün işbu muʿālece[240] (8) ideler, eyüdür mücerrebdür. Yorġan ignesine üç (9) dört ḳat ibrīşim geçürüp atuñ dilini çıḳarup, (10) dilinüñ altındaḳi ṭamarlarına igne'i uṣūl ile (11) geçürüp ibrīşim ile bağlaya. Tā defʿ[241] olup (12) **[K 41b]** sirāce tā ḳurumayınca çözmeye. İnşā'llāh(13) Taʿālā ṣıḥḥat bula. Bir daḫı at sirācesi-çün (14) mücerreb ʿilācdur; hemān atda sirāce ẓuhūr eyledik- (15) de bir pāre ādem kemügini āteşde yaḳup ve havānda

[39a]

(1) un gibi olunca saḥḳ idüp ʿasel şerbeti ile (2) ata içüreler. Eger bir defʿada olmaz ise, (3) bu ʿilācı iki yāḫūd üç defʿa ideler. Ġāyet (4) nāfiʿ ve mücerrebdür, biʿavnillāhiTaʿālā şifā ḥāṣıl olup, (5) ḫalāṣ[242] ola. Bir daḫı eger atda ġāyet şedīd (6) ve çoḳ sirāce ẓuhūr eylese, ḳırḳ dirhem ḳurşunı (7) erideler. Baʿdehu dört dirhem kükürdi erimiş (8) ḳurşunun üzerine ṣaçup ḳarışdura tā kim (9) kükürt ḳurşunı iḫrāḳ ide ve ġubār

---

[235] yirde : A yerde
[236] defʿ : A defiʿ
[237] defʿ : A defiʿ
[239] defʿ : A defiʿ
[240] muʿālece : A muʿālice
[241] defʿ : A defiʿ
[242] ḫalāṣ : A ḥalāṣ

olup (10) ṭopraḳ gibi ola. Baʿdehu ṣovudup her ṣabāḥ (11) üçer dirhem **[K 42a]** ḳadar ḫamūra ḳoyup ata viresin. (12) Yine sirācesi sökülür, defʿ[243] olup şifā (13) bulur. Eyüdür ve bu ʿilāc uyuz ata daḫı eyü (14) devādur ve yine vech-i meşrūḥ üzere ḫamūr ile (15) virüp yedüre ve ṣoñra bir dāne yumurṭa'i

[39b]

(1) iki pāre ḳara ve her bir fırḳa içine ṣarı ḳaṭrānı[244] (2) ḳoyup, ata içüre yaʿnī mīzānı hemān yumurṭa ḳabuġıdur. (3) Ziyāde olmasun içündür inşā'llāhü'r-Raḥman defʿ[245] (4) ola, şifā bula. Bir daḫı eger atuñ ayaḳlarında sirāce (5) ẓuhūr eylese, ʿalāmeti budur kim başçıġızlar gibi (6) ufaḳ nesneler çıḳar ve günden güne ziyāde olup, (7) yayılur. Hem atuñ ayaḳları şişüp akṣar, zaḥmet (8) ile yürür ve hem giderek irinlü ve murdār-ı ṣarı (9) ṣular aḳmaya ve yara açılmaya başlar. Eger tīz (10) tımār olunmayup ihmāl **[K 42b]** iderler-i-se yanlarından (11) bir yiri[246] ʿaḳabinde çıḳar ve girift[247] olup kök bağlar. (12) Bir fenā ve müstekreh ʿillet ve şenīʿ yıraḳlu marażdur hemān (13) taḳayyüd lāzımdur. İmdi ʿilācı budur kim gö- (14) ründügi gibi ṭaġlayalar eger görünmez ise (15) eşḳı[248] sirke-y-ile ezeler tā kim ḥal olup merhem gibi

[40a]

(1) ola ve bir dāne sıçan otı ḳatup eyüce ḥal (2) ideler. Baʿdehu eski panbuḳ ile alalar ve ʿillet üzerine (3) ḳoyalar, tā kim bir gice ṭura. Ertesi açalar, yaġ (4) süreler. Ol nesne hemān yumrulanup ṭaşra (5) gelür. Ol zamān ardıç ḳaṭrānını[249] süreler bağlayup (6) ṣaralar. Aḫşām bir kere süreler müdāvemeti terk[250] (7) itmeyeler inşā'llāh ḳuruyup defʿ[251] ola at (8) ḫalāṣ[252] ola bi'avni'llāhi'i-Müteʿāl. Bu ʿillet ve marażuñ (9) sebeb-i ẓuhūrı **[K 43a]** iki şeydendür: Biri atuñ ziyāde ḫavf[253] (10) idüp sıḳılmasından olur ve biri cīfe-i ḥayvān (11) ve ḫōd insān lāşesi bir maḥalde ya ṣaḥrā ve yāḫūd (12) çayırda çürüyüp türāb olur lakin ḥikmet-i Rabbānī (13) laḥm ve şaḥmı yayılup ol maḥalde bitüp

[243] defʿ : A defiʿ
[244] ḳaṭrānı : A ḳaṭırānı
[245] defʿ : A defiʿ
[246] yiri : A yeri
[247] girift : A girifti
[248] eşḳı : A işḳı
[249] ḳaṭrānını : A ḳaṭırānını
[250] terk : A terki
[251] defʿ : A defiʿ
[252] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[252]ḫavf : A ḫavfı

ḥāṣıl olan (14) nebātātı rāst gelüp, ekil iden at elbette sirāce (15) getürür ol menḫūs ʿillete mübtelā olur.

[40b]

(1) Zamān-ı ḳadīmden berü erbāb-ı tecribe bunı taḥḳīḳ itmişler- (2) dür. Ḳatı ẓāhir ve ẕevīu'l-ʿuḳula müberhen[254] ve bāhirdür (3) ve zihn-i mülāyim ve muvāfıḳdur[255]. İmdi seferlerde cenk[256] (4) yerlerinde ḥaẕer idüp her ne maḥalde gerek ise- (5) ler atları otlatmaya ḳoyuvirmeyeler, mücerrebdür.

(6) El-bābü'l-ʿaşr a atuñ ebraş ʿilletleri ve sebeb-i ẓuhūrı (7) ve ʿalāmet ve muʿalece[257] ve devāları beyānındadur:

(8) Ebraş ata gerekdür ki, evvelā bir dāne ḳaplubaġa bulup (9) **[K 43b]** ḫāżır idesin. Baʿdehu bir büyük ḳarpuz alup (10) depesini kesesin. Baʿdehu ḳaplubaġa'i ol ḳar- (11) puz üzerine dutup[258] boġazlayup ḳanını (12) ḳarpuz içine aḳıdasın ve bir maḥale ol (13) ḳarpuzı dört beş [gün] ḥıfẓ[259] idesin tā kim (14) ol ḳarpuz yek pāre ṣu ola baʿdehu ḳarpuzın (15) içinden ḳan ile maḫlūt olan ṣuyı bir sıḳ

[41a]

(1) bezden süzüp burun ṭası-y-ıla ol ebraṣ ata (2) içüre. Atı bir miḳdār sarḫōṣ ider ammā żarar (3) yoḳdur. Ṣaḳın ḫavf[260] idüp elem çekmeyeler. Geldük (4) ḳaplubaġānun cesedine: Zebḥ idüp ḳanını ḳarpuz (5) içine alduḳdan ṣoñra hemān der-ʿaḳab destere (6) ile arḳasındaki teknesinüñ ortasından (7) bir fincān ṣu girüp tamām ṣıġacaḳ ḳadar kesüp (8) **[K 44a]** bozmayup ṣadef ḳātı cerim vādisinde o- (9) lur, atı ol ḥālde ocaḳ başında āteş kenārında (10) ḫāẓırca ḳoya ve ḳaplubaġa'i şişe sancup (11) bişüre ve ḳata ki yaġı ṭamlaya başlayup (12) aḳdıḳça kesdügi ḳabı altına sürüp, duta (13) tā kim yaġ aña aḳup

---

[253] müberhen : A miberhen
[254] muvāfıḳdur : A mevāfıḳdur
[255] cenk : A cenki
[256] muʿalece : A muʿalice
[257] dutup : A ṭudup
[258] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[259] ḫavf : A ḫavfı

cemʿ ola. Fincān ṭolacaḳ (14) ḳadar derc[261] olunduḳdan ṣoñra ziyāde aḳıtmaya (15) terk[262] ide, kifāyet ider. Baʿdehu ol yaġı ol

[41b]

(1) kendü ḳabı ile pāk bir ḳutu içinde ḫıfẓ[263] ide- (2) ler ve cedīd panbuḳ ile atuñ ebraṣ olan yer- (3) lerine dāʿīmā süreler. Vaḳt-i muʿayyen[264] ve ḥudūd[265] (4) yoḳdur. Hemān ṣabaḥ ve müsāde-i ḫātırdan iḫrāc[266] (5) olunmayup, ʿillet-i [a]braṣ[267] defʿ[268] ve zāʿil oluncaya dek (6) süre. Eksük[269] itmeye, inşā'llāh hīç olmamış (7) gibi **[K 44b]** bī-baraṣ olup, ʿindinde sālim ola. Çoḳ (8) tecribe olup derece'-i sıdḳ ve yaḳīn ḥāṣıl (9) olmışdur[270], ġaflet olunmaya. Bir daḫı abraṣ olan (10) at içün mücerreb ṣaḥīḥ bir ʿilācdur: Bir dāne (11) serçe'i aḫiẕ idüp boġazlamayup ḳanını iḫrāc (12) itmeyeler, hemān maḫnuḳān helāk idüp baʿdehu (13) tüyleri ile kebāb idüp ḳapḳara oluncaya (14) dek bişüreler. Baʿdehu ḫamūr içinde vażʿ[271] (15) idüp ebraṣ olan ata yedüreler. ʿİllet-i

[42a]

(1) baraṣa nafiʿ ve dāfiʿdür ammā ṭaşradan baraṣ olan (2) maḥale her zamān ḳaplubaġa yaġını süreler, terk[272] (3) itmeyeler ḥattā ki defʿ[273] olup ṣıḥḥat bulunca bir daḫı (4) muʿālece[274]-i abraṣ at budur keyd ve sāde südügini (5) bir miḳdār ṣu ile içüreler. Üç gün bu minvāl[275] (6) üzere iderler ise bi-ḥikmetu'llāh Taʿālā defʿ[276] ve **[K 45a]** zā'il (7) olup atuñ ʿaybı gidüp sālim ola. Bu bir ġarīb (8) ṣanʿ-ı İlāhiyye ve ʿacayīb-i ḳudret-i Subḥāniyyedendür ki (9) ḳaplubaġa yaġı hīç bir evāni[277] içinde żabṭ u rabṭ (10) ḫıfẓı mümkin[278] olmayup ġā'ib olur. Lakin (11) bālāde ẕikir olunduġı vech-i meşrūḥ üzere (12) kendi ḳabı olmaḳ gerekdür ki żabṭ[279] ola ve illā (13) āḫir ḳāʿide, ġā'ib firār[280] ider.

---

[261] derc : A derci
[262] terk : A terki
[263] ḫıfẓ : A ḫıfẓı
[264] muʿayyen : A muʿayyin
[265] ḥudūd : A ḫudūd
[266] iḫrāc : A iḫrāc
[267] [a]braṣ : A [a]bıraṣ
[268] defʿ : A defiʿ
[269] eksük : A eksik
[270] olmışdur : A olmuşdur
[271] vażʿ : A vażiʿ
[272] terk : A terki
[273] defʿ : A defiʿ
[274] muʿālece : A muʿālice
[275] minvāl : A menvāl
[276] defʿ : A defiʿ
[277] evāni : A uvāni
[278] mümkin : A mümkün
[279] żabṭ : A żabṭı
[280] firār : A ferār

Ġaflet olunmayup (14) ḫīn-i ḥācetde böylece ʿamel olına. ʿİlm-i bayṭarīde (15) Timurlenk[281] şeyḫü'l-meşāyiḫ menzilesinde dürr-ḥattā

[42b]

(1) pādişāh Buhārī'ye intisābı ve ol ḫanedāna münā- (2) sebeti ve mīr-[a]ḫūrınıñ[282] Timur gibi birḳaç yüz ḫademe (3) ve bendesi olup, bendesinüñ ednā bir nökeri (4) olmaḳ ḥayz-ı imkāndandur ve mehcūr iken (5) şāyeste'-i niʿam Celīle'-i Raḥmaniyye'-i Raḥim ve Ġafūr (6) olmaġ-ıla baʿzı maḳbūl atlara ʿillet ʿārıż olduḳda (7) **[K 45b]** Eṭrāḳdan dā'im ṭaḥarrī ve ṭaleb ve bayṭar hünermendi (8) bulmaḳda saʿy tabʿ üzereler iken Timurlenk[283] (9) kendü nefesini ol bayṭar ṭalebinde olanlara taʿrīf (10) anlar daḫı mīr-āḫūr pādişāhiye tavṣīf eyledük- (11) lerinde Timurı iḫżāra ḳatī istiʿcāl ve gelüp (12) ḫużūr-ı mīr-āḫūr cihāndārıda Timura iḳbāl (13) ve taʿẓīm-i iclāl olınup riʿāyetden ṣoñra (14) mīr-āḫūr keşf-i mā-fi'ż- żamīr idüp didi ki (15) veliyyü'l-ni'ām ʿālem-i pādişāh Cim Sulṭān mükerrem

[43a]

(1) ve ḫān-ı muʿaẓẓam ḥaẓretlerinüñ maḳbūl ve muʿteberi (2) ve her cihetle memdūḥ ve muḥteremi olan firsāndan (3) baʿżıya āfet ve maraż ve ʿillet işābet idüp (4) bizi ḥüzün[284] ve ġam ve meşaḳḳat-i elem mertebe'-i helāke (5) ḳurbet belki mevt-i minnet ve rāḥat-ı saʿādet ile (6) cānımuza taḳrīb itmekdeyüz. Eger atlar bu ʿilletleri (7) defʿ[285] itmezler ise cihet-i ḫaṭar[286] bize **[K 46a]** rāciʿdür (8) diyince Timūra ḳatı ġarābet[287] [ve bu mertebe keşf-i żamīr ve esrār-ı taḳrīri ʿacāyib] gelüp ben senüñ maḳāmı (9) ve mertebene seriʿan inşāllāh vāṣıl oluram, deyü (10) ḥāl-i derūndan tefāül[288] idüp atları tımara mübāşeret[289] (11) ve müddet-i ḳarībde bi-ḥikmeti'llāhi Taʿālā saḳīm olan (12) atlaruñ cümlesi istiḳāmet bulup mīr-āḫūr (13) ol atları [kemāl] beşāşet ve sürūr ile

---

[281] Timurlenk : A Timurlengi
[282] mīr-[a]ḫūrınıñ : A mīr-[a]ḫūrınıñ
[283] Timurlenk : A Timurlengi
[283]ḥüzün : A ḥazan
[284]defʿ : A defiʿ
[285]ḫaṭar : A ḥaṭırra
[286] ġarābet : A ġarābit
[287] tefā'ül : A tefā'il
[288] mübāşeret : A mübāşiret

ḥużūr-ı naẓar (14) melūke ʿārż[290] iderler. Ġāyetde ṣafāsından[291] aḥvāl-i (15) ṣıḥḥat devāb-ı ḥaylden istiḫbār ve aḥvāl-i Timur

[43b]

(1) bayṭar-ı āşikār olduḳda atlaruñ aḥvālini dā'īm Pā- (2) dişāh Timūrdan su'āl ve mīr-[ā]ḫūr[292] aʿlā emlā'n- (3) nās[293] bu bayṭarı ger ki biz getürdük likin niçe (4) fesādāt aẓīme-i ḳıyāmına sebeb bir kimesne ol- (5) sa gerekdür didi. Bir gün mīr-āḫūr fevt[294] (6) olup Timūrlenk[295] nā'il-i maḳṣūd olup [K 46b] mīr- (7) āḫūrlıḳ rifʿatı ile mümtāz ve ser-firāz olup (8) günden güne ḳuvvet ve saʿādet-i ez-diyār[296] olup (9) nedīm pādişāhı ve muḳarreb cihāniyātı olup, (10) maḳbūl ve muʿteber olmaġ-ıla esrāra[297] vāḳıf ve (11) maḥrem olmaġ-ıla ṭamaʿ-ı devlet ve riyāset ve ṭālib-i (12) tāc ve taḫtı ve salṭanat fikrine ṣarf-ı zihin ider (13) idi. Pādişāh[298] bir gün vefāt idüp oġlı (14) serir-i ḫilāfete[299] cülūs idüp, birḳaç sene ḥükū- (15) minden ṣoñra evlādı olmaḳ ile Timūrlengi

[44a]

(1) velīʿahd[300] idüp ḳadrini rütbeye vezāret ile (2) terfiʿ ve müsellim ve taʿẓim ve iḫtirām ile mükerrer i- (3) düp pādişāh[301] vefāt eyledükde Timur cālis-i taḫt-ı (4) salṭanat oldı. Eṭrāf-ı memālik Ṭurān-ı zemīn (5) Özbekiyyede tavā'if-i mülūkden[302] birḳaç nefer pādişah (6) var idi. Ṭamaʿ-i ḫame döşüp memālik-i [K 47a] Timurı (7) aḫiẕ ve ḳabż[303] ve Timūrı āzāl ve helāk itmek ḳaṣdı- (8) y-ıla her ṭarafdan hücūm ve ḫurūc idüp (9) cenk[304] ve cidāl ve ḥarb-i ḍarb ve ḳıtāl iderek (10) maġlūb ve maḳhūr olup mülki ve ḥazīneleri (11) Timura naṣīb olmaḳ ciheti-y-ile şevket ve iḳbāli (12) 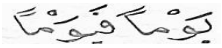 ve cāh[305] ve cilāl heybet-i aʿlā olup (13) pādişāh-ı ʿaẓīmü'ş-şān

---

[289] ʿārż : A ʿārżı
[290] ṣafāsından : A sefāsından
[292] mīr-[ā]ḫūr : A mīr-[ā]ḫūr
[293] emlā'n- nās : A emlā'n-nāsi
[294] fevt : A fevti
[295] Timūrlenk : A Timūrlengi
[296] ez-diyār : A ez-diyārı
[297] esrāra : A esrār(-ı vākıf)
[298] pādişāh : A pādişāhı
[299] ḫilāfete : A ḫelāfete
[300] velīʿahd : A velīʿahdı
[301] pādişāh : A pādişāhı
[302] mülūkden : A melūkden
[303] ḳabż : A ḳabżı
[304] cenk : A cenki
[305] cāh : A cāhı

olmasına sebeb oldı. (14) Aṣıl şöhret ve devletine[306] bāʿiṯ mücerred hemān bayṭar (15) ʿilmi olmışdur[307] ve vüzerā ve memlūk ve selāṭin

[44b]

(1) ḳurbında[308] muḳarreb olan kimesnelerde fenn[309] ve maʿrifet'üz- (2) zemm ve şarṭıdur sebeb-i saʿādet ve iḳbāli ve refiʿ (3) nühūset ve edbārı der her ẕāt ḥāl ve şānına (4) lāyıḳ ve mizāc ve ṭabʿına muvāfıḳ maʿrifet ve ʿilm[310] (5) ve sanʿat taḥṣīl idüp ölmek saʿādet-dārını (6) müştemil ve imtiyāz ve nīk-nāmı müteḥammildür . **[K 47b]** Her maʿrifet (7) ve ṣanʿatın ʿilmi yaʿnī ögrenüp bilinmesi cehlinden (8) yegdür deyü, ḥükemā'-i sābıḳīn ve ʿulemā'-i sālifīn ittifāḳ (9) itmişlerdür, ġafleti'l-nizām cehl[311] ve ẓulmetdür. Ḥaẕer (10) itmek ve saʿy-ı ʿilim ve maʿrifet eylemek cinbüş-i erbāb-ı (11) saʿādet ve ʿalāmet ehl-i hidāyet ve maẓhar-ı tev- (12) fīki'llāhi ve ʿināyetdür. ʿĀḳıl, ʿāḳıl olmaz ve taṣnīü'-l (13) evḳat eylemez ve edānī ve cehhāle hem-nişīn olmaz. (14) Maʿrifete ṭālib ve ʿilm[312] ve kemāli'l-leyli'l-nehāra rāġıb (15) olur. Sene-yi ḳırḳ[313] sāle ve elli sāle vāṣıl

[45a]

(1) olduḳdan ṣoñra ḥurūf-ı hecādan bedā idüp (2) himmet ve ciddü ve saʿī ile müddet-i ḳalīlde ʿulūm-u şetti- (3) de ʿālim[314] ve fāżıl ve muḥaḳḳaḳ-ı kāmil olup meşhūr (4) āfāḳ-ı enām olmışlardur[315]. Ṣāḥib-i maʿrifet, hem (5) merġūb ve memdūḥ olup her an ve zamānda merzūḳ (6) olur cemiʿ maḥalde.

[K /48a] El-bābü'l-ḥādī ʿaşer atuñ (7) ṣaḳaġu ʿilletleri ve başında olan imrās-ı muḫtelife (8) ve ʿalāmetleri beyānındadur:

Evvelā atuñ başında (9) olan ʿillet-i muḫtelifeden biri ḥunnām didikleri (10) marażdur ki atuñ ḳulaġı ardında olan (11) ṭamardan mādde iz ve ol ṭamar şol ṭamardur (12) kim

[306] devletine : A devletene
[307] olmışdur : A olmuşdur
[308] ḳurbında : A ḳarbinde
[309] fenn : A fenni
[310] ʿilm : A ʿilmi
[311] cehl : A cehli
[312] ʿilm : A ʿilmi
[313] ḳırk : A ḳırḳı
[314] ʿālim : A ʿālem
[315] olmışlardur : A olmuşlardur

gelür göze iner ve ol iki ṭamardan iki (13) ṭamar daḫı ayrılur ve gelür ḳārın altından iki (14) ḳıçınuñ iç yanından ayaġa dökülür ḳaluñ[316] (15) yoġun ṭamarlar olur lakin bünyādı

[45b]

(1) gözde olur ve bu ʿillet deşilür içinden, (2) irin[317] aḳar ekşerisine sebeb-i ʿillet göz raḥmı (3) olur ve eger ol atuñ yanına bir ġayrı at (4) baġlasalar bi-ḥikmeti'llāhiTaʿālā mü'essirdür, ṣaġ (5) ata ulaşup te'şir ider. İmdi ʿilāc tedbīri (6) budur kim, evvel çıfıçaḳ ṣaru zırnīḫ ve ḳalay (7) **[K 48b]** ve nişādur ve kireç ve bora her birinden birer dirhem (8) ve yarım dirhem sıçan otı bunları dökeler ve (9) sögüt aġacı gülinden alup ṣu ile ışladup (10) ve ṣuyı süzüp eczāları bu ṣu ile (11) ḥalṭ[318] idüp merhem gibi olınca yoġura, ḥal (12) ide. Baʿdehu her bir cerāhete başḳa başḳa uralar (13) ve bir gice ṭura, andan ṣoñra açalar ve üzerine (14) uralar. Mīh ḳopunca ve andan ṣoñra sümüklü (15) ḳurdı ve kirbīt ve kiremid[319] ve Şam ṣābunı

[46a]

(1) ve yumurṭa ṣarusı ve ṣıġır yaġı her birinden ḳadr-i (2) kifāye olup havānda eczālar birden birden vaż[320] (3) olınup tā merhem gibi olunca saḥḳ ideler. Tamām (4) ḥal olduḳdan ṣoñra bir cedīd ḳapda ḥıfẓ[321] o- (5) lınup ṣabaḥ ve aḫşām her gün bundan iki defʿa (6) ʿillet üzerine ura. Ve bu ʿilācun arasın (7) kesmeyesin. **[K 49a]** Her gün iki defʿa vech-i muḥarrer ü- (8) zere istiʿmāl ide, tā ṣıḥḥat bulunca inşā'llāh (9)Taʿālā tīz defʿ[322] olup şifā bula. Eger bu devā (10) ile ṣıḥḥat bulup defʿ[323] olmaz ise ḳaṭrānı[324] (11) yedi kere ṣovuḳ ṣu ile yuyalar. Baʿdehu (12) jengār ve ʿanzarot ve günlük ve çam ṣaḳızı (13) bunların her birinden ikişer dirhem alup rūġan-ı (14) zeyt[325] yigirmi dirhem bal mūmı on beş dirhem rūġan-ı (15) sāde on dirhem evvelā bunları bir ḳap içinde

[316] ḳaluñ : A ḳalıñ
[317] irin : A erin
[318] ḥalṭ : A ḥalṭı
[319] kiremid : A kermedi
[320] vaż : A vażiʿ
[321] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[322] defʿ : A defiʿ
[323] defʿ : A defiʿ
[324] ḳaṭrānı : A ḳaṭırānı
[325] zeyt : A zeyti

[46b]

(1) vaż‘[326] idüp birden erideler. Ḳarışdurup ḥal (2) ola, ba‘dehu sā’ir eczāları daḫı daḳīḳ gibi (3) saḥḳ idüp içine ḳoyup ġāyet ḳarışdu- (4) ralar tā kim merhem ola. Andan ḥıfẓ[327] ideler (5) ve günde iki def‘a ṣubḥ[328] ve mesā ‘illet üzerine (6) süreler ṣıḥḥat **[K 49b]** bula mücerrebdür. Lakin baḳup göre- (7) ler eger ki yayılup atuñ geñizine ṭoġrı ulaşup (8) ṭutmuş ise hemān ol ṭamarı atuñ ḳulaġı (9) ardından bulup uṣūl ile keseler. Eger ol (10) ṭamar bulunmaz ise atı muḥkem başalar ve gögsini[329] (11) ve gögsüni bürkān-ıla yaralar içinde balıḳ (12) gibi bezler olur ol bezleri yap yap eridüp (13) çıḳaralar, pāk ola. Ba‘dehu biraz çam ṣaḳızı (14) ḥāżırlayup taġ temüri ile ṣaḳızı ṭamarların (15) üzerine ḳoyup ṭaġlaya ammā yaḳup ol

[47a]

(1) ṭamarlar üzerine döküle kim ṭaġlanmaġ-ıla ḳanı (2) dine ve eger ol ṭamarı ibrişim ile baġlaya- (3) bilür ise daḫı eyüdür ve ol yarduḳları yire (4) ḳarşu kireç ve ḳaṭran[330] uralar lakin bir ‘acāyib (5) ot vardur kim **[K 50a]** ḳavm-i ‘Arabī ol ota necim dir- (6) ler ve mantar daḫı dirler ol zamān ve mīşe basan (7) ṭaġlarda çalılar dibinde ve ekṣeri saydarlıḳ (8) yirlerde ve aġaçlar altında olur yapraġı hemān ra- (9) ziyāne yapraġına beñzer başı hemān ḳasırġalıḳ (10) başına beñzer yumru olur onuñ dibini ḳazalar (11) ḫunnām gibi göz göz çıḳın çıḳın olur. Ol (12) otı bulalar ve ol otun bitdügi yirde üç (13) kere atı çevireler ba‘dehu otı çıḳarup bir pāre (14) pāk beze baġlayup atuñ boynına bu niyyet ile (15) baġlayalar ve diyeler kim bu ot atuñ boynında

[47b]

(1) mādam ki ṭurup ḳurur, bu ‘illet-i ḫunnām daḫı (2) böyle ḳurıyup[331] def‘[332] olsun. Ve bu (3) at ḫalāṣ olup şifā bulsun diye bi-ḳud- (4) reti’llāhi Ta‘ālā rūz-be-rūz atuñ maraż-ı ḫunnāmı (5) def‘[333] ola ve ḳurıyup[334] at şifā bula. **[K 50b]** ‘Arabda (6) meşhūrdur, çoḳ tecribe olundı. Ol ot (7) ‘Arabistan Ṭaġlarında ve Rūm memleketinüñ ekṣer (8) yüce taġlarında ve Rūm ili diyārınuñ Aḳ- (9) deñizinüñ şarḳı ve cenūbı ḥudūdınuñ ve nehr-i

[326] vaż‘ : A vażi‘
[327] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[328] ṣubḥ : A ṣabaḥ
[329] gögsini : A gögsüni
[330] ḳaṭrān : A ḳaṭırān
[331] ḳurıyup : A ḳuruyup
[332] def‘ : A defi‘
[333] def‘ : A defi‘
[334] ḳurıyup : A ḳuruyup

Ṭuna (10) ki enhār[335]-ı kibārdandur anuñ iki cānibi yaʿnī ḳar- (11) şu yaḳa ve berü yaḳa sāḥilinden tā ḥudūd-ı diyār-ı (12) Alman ve Ḫırvat ve [E]ngürüs[336] cemiʿān diyār-ı Bosna'-i (13) ḥasene ormanlıḳ olan şaḥrā ve ṭaġlarda (14) vardur[337] bir mübārek otdur ġaflet olunmaya, niçe (15) dürlü aḳā'id ve menāfi'i vardur ḥükemā'-i mütāeḫḫirīn

[48a]

(1) bulmışlardur. Atuñ ḥunnāmı eger bu devālar ile (2) gitmez-ise üç güne dek be-her gün iki buçuḳ dirhem (3) zirnīḥi ḳadr-i kifāye kepek-(i)le ḳarışdurup ṭorba (4) ile ata vireler. Yesün eyüdür. Ve bir daḫı yapraḳsız (5) şarmaşıḳ olur; baġçeler içinde ṭolaşır, anuñ (6) toḫmı **[K 51a]** ve yāḫūd kendü ḳurıyup[338] dikilmiş ve alınmış (7) ola. Anı ata vireler her ne ḳadar çoḳ virirler (8) ise eyüdür. Her gün bu üç gün içinde (9) arpa virmeyeler hemān kepek şarmaşıḳ ile zir- (10) nīḥ virüp yeydüreler biʿvani'llāhTaʿālā ḳurıya[339], (11) eṣeri ḳalmayup şifā bula mücerrebdür. Eger ḥunnām (12) gidüp eṣeri ekṣer belli olup ḳalur ise (13) yarım baṭman alçuyı ki ḳara ola, anı alup (14) dökeler ve yarım baṭman keskin sirke ile bir (15) cedīd çölmek içinde ḳaynadalar tā kim merhem

[48b]

(1) gibi ola. Baʿdehu biraz şovu[du]ḳdan[340] şoñra ol ḥunnām (2) olan maḥalle yaḳu idüp ura, eṣeri daḫı gide, (3) yeri belürsiz ola. İmdi bu ẕikir olunan[341] ʿilāc (4) lar bile defʿ[342] olup gitmez ise bu āyet-i kerīme'i (5) bir iplik üzerine oḳuyalar. **[K 51b]** Ol çıḳan ḥunnām (6) ʿadedince her ḳaç ʿaded ise ve her oḳuduḳça bir kerre (7) dügüm düge ve her bir dügüm üzerine bir kerre (8) oḳuya ve atuñ gerdānına baġlaya, şifā bula. Ol (9) āyet-i kerīme budur, ġaflet olunmaya.

(10) 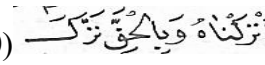 (11) 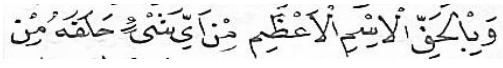

(12) 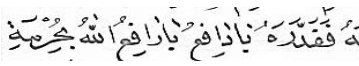 (13) 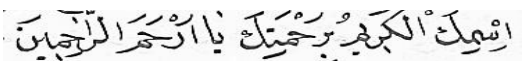

[335] enhār : A inhār
[336] [E]ngürüs : A [E]ngürüs
[337] vardur : A vardır
[338] ḳurıyup : A ḳuruyup
[339] ḳurıya : A ḳuruya
[340] şovu[du]ḳdan : A şovu[du]ḳdan
[341] olunan : A olan
[342] defʿ : A defiʿ

mücerrebdür. (14) Eger atuñ gözinde çıban çıḳsa merhem-i (15) Rūmī didikleri merhemi uralar, defʿ[343] olur.

[49a]

(1) Eger olmaz ise ʿaṣfūr çiçegin döke- (2) ler ve yumurṭa ṣarusı-y-ıla ḳarışduralar (3) ve merhem gibi olunca baʿdehu ʿillet üzerine uralar, (4) şifā bula. Eger bir atuñ gözi aġrısa (5) deñiz köpügin un gibi **[K 52a]** saḥḳ ideler, baʿdehu üç (6) dört kerre bir ḳamış-(ı)la atuñ gözine üfüreler (7) defʿ[344] ola. Eger olmaz ise ḳaplubaġanuñ (8) ödüni üç kerre dā'-i ʿayna ḳoya ṣıḥḥat müyesser (9) ola, mücerrebdür. Eger bir at ṣaḳaġu ʿilletine (10) mübtelā olup zaḥmet çekse bir miḳdār buġdayı (11) bir çölmek içinde biraz ṣarımsaġ-ıla ġāyet (12) muḥkem ḳaynadalar andan ṣoñra bir ṭorba ile (13) ısıcaḳ iken atuñ başına aṣaḳoyalar tā kim (14) buġu ve rāyiḥa dimāġına[345] gide ṣıḥḥat bula (15) mücerrebdür. Eger atuñ yeminde çetük necāseti olup

[49b]

(1) görmedin yer ise atuñ başı şişer. Hemān bu (2) ʿalāmet ẓāhir olsa ata bal şerbeti içüreler (3) ve ḳan alalar, defʿ[346] olup ṣıḥḥat bula. Bir daḫı (4) eger at ṣaḳaġu ʿilletine[347] mübtelā olsa evve- (5) lā on aḳçalıḳ ḳaṣnı alalar **[K 52b]** ve bir miḳdār çö- (6) rek otı ve bir miḳdār rūgan-ı sāde bu üçüni (7) bir yerde ḳaynadup ve ısıcaḳ iken burun (8) ṭası-y-(ı)la her bir buruna birer keşi yemden evvel virüp (9) baʿdehu yemini ṣoñra aṣup ṭorbasını ṣabāḥa degin (10) almayalar. Defʿ[348] olup ṣıḥḥat bula ġāyet mücerreb-i (11) ṣaḥīḥ bir ʿilācdur. Biri daḫı eger bir at ṣu (12) ṣaḳaġusına mübtelā olsa bir miḳdār çörek (13) otı ve bir miḳdār ṣarımsaḳ ve bir miḳdār yıllanmış (14) rūġan-ı zeyt[349]. Bu eczāları bir yeni ḳalaylı ṭava[350] (15) içinde bir sāʿat ḳaynadup baʿdehu burun

[50a]

(1) ṭası-y-ıla ata içüreler baʿdehu binüp yoḳuş (2) yuḳaru naḳil ile ḳoşdurup yordura- (3) lar tā kim derleye ve burnından aḳa, defʿ[351] ola. (4) Ṣıḥḥat ve ʿāḳıbet bula. Bir defʿa ile

[343] defʿ : A defiʿ
[344] defʿ : A defiʿ
[345] dimāġına : A damāġına
[346] defʿ : A defiʿ
[347] ʿilletine : K marażına
[348] defʿ : A defiʿ
[349] zeyt : A zeyti
[350] Kelime nüshada aslen "ṭaba" olarak geçmiş, yanına mürekkepli kalemle "tava" yazılmıştır.
[351] defʿ : A defiʿ

defʿ[352] olmaz (5) ise iki **[K 53a]** [üç] defʿa bu ʿilācı ideler, bir daḫı (6) iḥtiyāc ḳalmaz hemān mesāmaḥa[353] itmeyeler ġāyet (7) te'ṣirlī bir ʿilletdür ġayrı ata daḫı te'ṣir ider (8) yanına ġayrı bağlamayalar zīrā ulaşur.

(9) El-bābü'ṣ-ṣānī ʿaşra atuñ ḥastelikleri ve yara ve bere (10)ʿilletleri ve bağırlarında ve omuzlarında olan (11) cidāvi marażları ve ba'żı mechūl müteferriḳ uyuz- (12) ların devāları beyānındadur

Eger atūñ omuzı (13) şişer ise sebeb-i ʿillet ya ḥayvān depmekden (14) olur yāḫūd yeldür. ʿAlāmet budur kim (15) at aḳsar[354] ve el ve parmaḳ ṭoḳuyuncaḳ ḥaẓ[355]

[50b]

(1) itmeyüp ḳocunur imdi bu ʿillete ʿilāc (2) budur kim hemān iki ön ayaġından ḳan ala- (3) lar. Eger defʿ[356] olup gitmez ise bir ṭulum pāre- (4) sin alup ḳızmış kepek ṣuyı ile üzerine (5) urup eyü bağlayalar, bir gün ṭura defʿ[357] ve refʿ (6) **[K 53b]** ola mücerrebdür. Eger bu ʿilāc ile defʿ[358] olmaz (7) ise hemān ʿillet maḥalline üç yerde ṭaġlayalar (8) velikin derin ṭaġlayalar işleye ve üzerine dā'im (9) yaġ urup süreler. İnşā'llāh ṣıḥḥat bula. (10) Eger atuñ omuzını yaġır olsa ve yāḫūd şiş (11) olsa sebeb-i ʿillet ya derlemiş[359] iken egerin (12) almaḳdur yāḫūd atuñ üzerinde iken uyumaḳdur. (13) Bu ʿillete devā hemān bir pāre keçeyi ışladup (14) ve üzerine ṭuz ekeler yine egerini üzerine (15) ḳoyalar berk[360] çekeler tā kim keçe ḥareket itmeye.

[51a]

(1) Ve bu ḥāl üzere yigirmi dört sāʿat ṭura, (2) defʿ[361] olur. Olmaz ise biraz ṭuz ile (3) kepek ḳaynadalar ve üzerine yaḳı ideler ve vech-i (4) meşrūḥ üzere ṣarup egerin uralar, (5) ṣıḥḥat bula. Eger atı eger başup yaġır olur (6) ise muḳaddem **[K 54a]** ṣovuḳ ṣu ile yuyalar. Eger ḳarar- (7) mış et var ise keseler ve ḳanın sünger yāḫūd (8) eski nese ile alalar, erideler. Baʿdehu biraz defne (9) ve çam ṣaḳızı ve çam ḳabı ve mersin yapraġı

[352] defʿ : A defiʿ
[353] mesāmaḥa : A mesāmiḥa
[354] aḳsar : A aḳsarı
[355] ḥaẓẓ : A ḥaẓẓı
[356] defʿ : A defiʿ
[357] defʿ : A defiʿ
[358] defʿ : A defiʿ
[359] derlemiş : A dirlimiş
[360] berk : A berki
[361] defʿ : A defiʿ

(10) ve banbıl ot ve kiremid[362] otı ve ḳaplubaġa ḳabınuñ (11) küli. İmdi bu eczāları saḥḳ idüp un (12) gibi ideler ve sıḳ elekden eleyeler ve ḥıfẓ[363] (13) idüp atuñ yaġrın ṣubḥ ve ṣām günde iki (14) defʿa ṣovuḳ ṣu ile yuyup ġubār-ı mesḥūḳ- (15) dan üzerine ekeler ṣıḥḥat bula ammā eger

[51b]

(1) at cüdāvī[364] olur ise artuḳ[365] zaḥmet çekmeyeler. (2) Zīrā bu ġāyet müşküldür ṣıḥḥāt bulup oñulmaz. (3) Eger ṣıḥḥat bulsa daḫı yine tīz sökü- (4) lür, zaḥmete ve sefere baʿīde taḥammül itmez. Eger at (5) cins olup ṭamaʿ ideler ise kim ṣıḥḥat **[K 54b]** bula. (6) İmdi emegin ve meşaḳḳat ve kederin baḳmayup tımār (7) itmek ister ise ol cüdāvī[366] olan yeri (8) aşaġıdan deleler at ḳılı bir ḳaç dāne geçireler (9) ve üzerine mülceme[367] uralar iriñi, ṣuyı (10) aşaġıdan yol bulur iner ammā hīç bertmeye- (11) ler ve eger bu zaḥmet ġāyet üşengin olur (12) ise bir ḳaç yerde ṭaġ uralar. Ve eger ol (13) yara üstüni ġāyet ṭaġlayup yeñiden cerāhet (14) cemʿ[368] olur ise ve ṣoñra bitürüci (15) otlar ekseler ve yumaġa ṭımār itse

[52a]

(1) bu ḳadar saʿī ve ihtimāmda imkānı ola ammā bünyādı (2) olmaya bī-fāʿide ola. Eger bögrek yaġrı (3) daḫı olur ise ol daḫı ziyāde zaḥmetlü (4) olur. Atuñ daḫı ʿilācı hemān bu ẕikr olınan (5) ʿilācdur, mādām ki bunlar āsān ṣıḥḥat (6) bulmaz iḫtiyāra zaḥmet ve meşaḳḳat bī-fāʿide **[K 55a]** dür[369]. (7) Meger yara oñulduḳda atı binmeyüp beyʿ ideler. (8) Ve illā felāḥ bulmaz iḫtimāldür ki tekrār (9) sökülüp ācīle hemān beyʿ itmek binmekden (10) aḥsendür. ʿİllet-i ḥummā[370] eger bir atı sıtma gibi (11) dutup ditredir ise bunuñ sebebi yaz (12) güninde ıssı yere baġlamaḳdur ve yāḫūd güz güninde (13) atı yaġmurlu yerde ḳomaḳdur. ʿAlāmeti oldur ki (14) ıstadurur ve üşüdür, ditridür, tüyi ürperir (15) ve yemini az yir ve başını aşaġı dutar hīç yu-

[362] kiremid : A keremid
[363] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[364] cüdāvī : A cidāvī
[365] artuḳ : A artıḳ
[366] cüdāvī : A cidāvī
[367] mülceme : A milceme
[368] cemʿ : A cemiʿ
[369] bī-fāʿidedür : A bī-fāʿidedir
[370] ḥummā : A ḥammā

[52b]

(1) ḳaru ḳaldurmaz ve ḳulaḳların ṣarḳıdur ve (2) nefesin ḳatı ḳatı alur ve burnı ḳanatlanur ve nefesi (3) esseni olur ve gözlerinden yaş aḳar. Ṣuya meyli (4) çoḳ olur ḥarāretden, sıtma birle mübtelā ol- (5) muş ādem gibi zaḥmet çeker. İmdi bu ata ʿilāc (6) budur evvelā **[K 55b]** on dirhem ḳızıl ṣandal ve beş (7) dirhem serküle didikleri ot ve on dirhem keşnic (8) toḫmı. Bu eczāları bir miḳdār ṣu ile ġāyet (9) muḥkem ḳaynadalar ve süzeler ve iki üç dirhem ḳadar (10) tereyaġı ḳatup atuñ boġazına ḳoya aḳıdalar (11) ve bu ʿameli üç defʿa üç gün biribiri (12) ardınca ata içüreler andan ṣoñra çökündür (13) yapraġı biraz ve biraz yaban fesleġāni ile ġāyet (14) muḥkem ḳaynadalar baʿdehu biraz şırlaġan daḫı (15) ḳarışdurup ısıcaḳ iken ata ḥaḳına ideler

[53a]

(1) mücerrebdür. Lakin evvel atuñ ayaġından ḳan alalar, (2) eger defʿ[371] olmaz ise andan ṣoñra ʿilāca (3) mübāşiret ideler zīrā çoḳ vāḳıʿ olmışdur[372] ki (4) ḳan alınmaġ-ıla defʿ[373] olmışdur. Eger ol atuñ ditre- (5) mesi defʿ[374] olmaz ise atı **[K 56a]** derletmeye tedbīr-i muʿālece [375](6) ideler. İmdi defne yapraġı biraz ve biraz mersin (7) yapraġı ve biraz yarpuz ve biraz güyegü otı ve biraz (8) papadıyya [376]ve biraz papadıyya[377] köki ve biraz ṣarımsaḳ (9) ḳabı ve ṣapı ve biraz ḥurda ṣaman ṭozı, (10) bunları cemʿ[378] idüp bir bolca açıḳ ḳazan (11) içine vazʿ[379] ideler ve üzerine iki ḥiṣṣe (12) ṣu ve bir ḥiṣṣe ṣarāb vażʿ[380] idüp nār-ı şedīd (13) üzerinde ġāyet muḥkem ḳaynadalar. Baʿdehu āteşden (14) ḳazanı indürüp ve bir yeri ḳazup ḳazan cirmi ḳadar (15) çuḳur ideler ve ḳazanı ol çuḳur içine ḳoyalar

[53b]

(1) baʿdehu atı üzerine çeküp köstek ve pāyend ile (2) her ṭarafdan muḥkem bend[381] idüp bağlayalar tā o ḳazan (3) ḳarnı gele atuñ altına ve üzerine uzun (4) kebe ve kilīm

[371] defʿ : A defiʿ
[372] olmışdur : A olmuşdur
[373] defʿ : A defiʿ
[374] defʿ : A defiʿ
[375] muʿālece : A muʿālice
[376] papadıyya : A papatya
[377] papadıyya : A papatya
[378] cemʿ : A cemiʿ
[379] vazʿ : A vazıʿ
[380] vazʿ : A vazıʿ
[381] bend : A bendi

örteler[382]. Atuñ yanları **[K 56b]** ve ardı ve (5) öni muḥkem ḳapanup hemān nefes yeri açıḳ ḳalup (6) sā'ir maḥalleri sedd[383] ü bend[384] ola ki ḳazan içinde (7) buġu atuñ ḳarnına urup andan cemīʿ āʿżā- (8) sına yayılup at derleye[385]. Hele çoḳ cidd[386] ü saʿī ideler (9) kim derleyebile ve ol gün yemini ılıcaḳ idüp (10) [eyle] vireler. Eger bunca ve ot bulınur ise ar- (11) pa virmeyeler. Eger bir dirhem ḫāṣ tiryāḳ (12) yarım vaḳıyye şarāb içinde ezüp atuñ boġazına (13) ḳorlar ise daḫı eyüdür tīzce ṣıḥḥat bulur (14) ġāyet mücerrebdür ammā Buḳrāt hekimden[387] naḳil ve rivāyet (15) olınmuşdur ki ıssı ve gergīn yirde ve ṣovuḳ

[54a]

(1) varmış ata hīç bundan aʿlā ve eyü ʿilāc (2) olmaz. Biraz tireyaġı[388] alup erideler ve içine biraz (3) pirinç unı ve biraz şeker ü muṣṣır ḳarışduralar tā kim (4) **[K 57a]** laṭīf bir çorbaya müşābih ola. Andan ṣoñra (5) atuñ boġazına dökeler baʿdehu be-her gün iki (6) defʿa ṣubḥ ve şām anı ısıcaḳ ṣu ile yuyup (7) muḥkem ṣarup baġlayalar muḥāfaẓa üzere ola- (8) lar ve ṣoñra yüz dirhem ṣıġır yaġı eridüp muʿtedil (9) iken ḥaḳına ideler tīz şifā bula çoḳ (10) tecribe olunmışdur, mübārek bir devādır, ġaflet olunmaya. (11) Bir daḫı eger her zamān ḥasta olmaḳ ve az (12) nesne ʿillet olup atuñ tabīʿatı saḳīm olmaḳ (13) ʿādet olup cüzū-yi şeyden at hemān (14) bozılur olsa aña böyle ʿilāc ideler, (15) ġāyet ġarīb ve sırr-ı ʿacayīb bir devādır: ādem

[54b]

(1) necisinden biraz alup şarābdan bozma bir vaḳıyye (2) sirke ile cedīd çölmek içinde nıṣf[389] ḳa- (3) lınca ḳaynadup baʿdehu süzüp **[K 57b]** atuñ bo- (4) ġazına döke bir daḫı ol at ḥasta olmaya (5) ol ʿillet-i ẕemīneden ḫalāṣ ola çoḳ defʿa (6) tecribe olunmışdur. Eger atuñ bir yirinde bir oyunmuş (7) ḳan olsa ol atuñ boynından ḳan alalar. Andan (8) ṣoñra biraz ṣıġır yoġurdı ve biraz ḫaṭmī ve biraz (9) ḥınna[390] bunları alup biribirleri-y-ile ḳarışdu- (10) rup ol ḳan ayır gelen maḥalle yaḳı idüp (11) uralar şifā bula ḫalāṣ[391] ola. Eger bir at (12) imtilā olsa hemān sebeb-i ʿillet budur kim (13) çoḳ içer ve yāḫūd ṣuyı

[382] örteler : A öriteler
[383] Sedd : A sidd
[384] bend : A bendi
[385] derleye : A terleye
[386] cidd : A cedd
[387] hekimden : A hekimiden
[388] tireyaġı : A tereyaġı
[389] nıṣf : A nıṣuf
[390] ḥınna : A ḥanna
[391] ḫalāṣ : A ḥalāṣ

çoḳ içirürler ve tīz (14) virirler hemān imtilā olur ve bu imtilānun (15) ʿalāmeti oldur kim at saḳça ve gāhice

[55a]

(1) geñirir ve ḳanı şişer ṭamarları ṭolu olur (2) ve ḳarnı daḫı ḳabarur şişer ve kāhil olup ḥareketi (3) ve yürümesi ṣaḳīl olur. İmdi **[K 58a]** ʿilacı budur kim (4) eski şarāb elli dirhem ve ṣarp sirke elli dirhem (5) ve gögercin necisi on dirhem ve on dirhem ṣo- (6) ġan ṣuyı ve elli dirhem ṣığır necisi ki ḳuru mayıs (7) ayında alınmış ola bunları cemʿ[392] idüp bir cedīd (8) çölmek içinde biraz ḳaynadalar tā kim birbirine (9) eyüce ḳarışdurılmış ola baʿdehu bezden süzüp (10) atuñ oyan başında iken hemān bir defʿada bo- (11) ġazına ḳoyalar ve iki gün yemini az vireler ve eger (12) birazacıḳ buġday ışladup virirler ise ġāyet (13) eyüdir. Yemini dört günden ṣoñra vireler. Eger (14) ḳarnı ḳatı şişer ise çükündür yapraġın ṣu ile (15) ḳatı muḥkem ḳaynadalar baʿdehu süzüp ṣuyın

[55b]

(1) alalar ve ṣuya biraz şarlaġan ve biraz ṭuz ḳata- (2) lar ve ata ḥaḳına ideler defʿ[393] ola ve ṣıḥḥat bula, (3) mücerrebdür. **[K 58b]** Eger bir at, yaz güninde mizāc-ı tedbīl (4) idüp ḫasta olsa ve yemin yemese ilācı bu- (5) dur ki hemān yüz dirhem rūġan-ı sāde içinde biraz (6) ḳızıl ṣoġan ḳavuralar ve üç dirhem çivid (7) ḳatalar, baʿdehu ata yeydüreler, şifā bula. Eger (8) atı sürüp ṭavlanmasın ve āʿżāları şīrīn (9) olmasın dilersen bundan eyü ʿilāc hīç (10) olmaz. Hemān bir legin ṣabūn ṣuyı içinde (11) bir deste ṣūṣam ışladup yigirmi dört (12) sāʿat ṭura baʿdehu ol ṣuyı ata içüreler (13) bi-ḳudretu'llāh Taʿālā tīz semirüp, ṭavlana. Eger (14) bir at yemini kāhil ve yavaş yir olsa yemine üzer- (15) lik toḫmı ḳatalar, üç defʿa yemin iştihā ile yeye

[56a]

(1) ve mizācı güşāde ola, mücerrebdür. Bir daḫı ṭurup [daḫı] (2) pāre pāre idüp ata yedürmek nāfiʿdür. **[K 59a]** Bir daḫı (3) ihren dirler Rūm ili diyārında ekṣeri bağçelerde (4) maḫṣūṣ diküp ḥıfẓ[394] iderler. Hemān ḫavāṣ-ı (5) keṣīre mücerrebleri olmaġ-ıla merġūb bir otdur. Kebīr (6) ve çoḳ yapraḳları vardur. Köki hemān (7) hemān havuc gibi olur lākin uzun ve ḳalın (8) olur, ġāyet acı olur, ṭaʿamı bir miḳdār ṭurba (9) beñzer. Ol

[392] cemʿ : A cemiʿ
[393] defʿ : A defiʿ
[394] ḥıfẓ : A ḥıfẓı

otuñ kökünden bir pāre alup noḥūd gibi (10) ol ḳadarca ḫurde ḫurde ṭoḫrayup yemine ḳatalar (11) ve yeydüreler. ʿAẕīm-i mizācına ḳuvvet vire ve atuñ (12) iştihāsın aça ve ṣıḥḥat üzere anı ḥıfẓ[395] (13) ide. Ġāyet nāfiʿ, mübārek bir otdur. Ḥattā mizāc-ı insana (14) daḫı güşādelik ve iştihā'-i ṭaʿām virür meṣela ṭu- (15) rup rendeler miṣāli rendeleyüp ṭuz ile ġāyet

[56b]

(1) ovalar. Baʿdehu ṣarp sirke ve leẕiz rūḫan-ı zeyt[396] (2) ile laṭīf salata idüp ekil ideler. [K 59b] Vücūd-ı (3) insāna ġāyet çoḳ nefiʿ ve ḫayr-ı muḳarrer ġaflet o- (4) lunmaya. [Ḥattā] Rūm ili diyārına küffār-ı efrenciden baḥḥār ve (5) züvvār geldiklerinde bu mübārek otuñ köklerin ḥalḳdan (6) ṭaleb idüp vaḳt[397] olur meşke beher vaḳıyyesin (7) birer esedī-i ʿatīḳe olurlar imiş ve şifā muḳarrer (8) olmaġ-ıla baʿżı ṭaʿām peydā iderler imiş. Lisān-ı Tür- (9) kīde ihren köki dirler ve lisān-ı Yunanda ve lisān-ı (10) Ṣarfda[398] repūla dirler her lisānda meşhūr ve cemīʿ (11) enāmda merġūb ve maʿrūf[399] ve mücerreb ve maḳbūldür. (12) Eger atuñ bir yeri gicişür olsa ol yere (13) üç defʿa igne ile sancalar defʿ[400] ola, ya (14) ḳan uyuşmışdur veyā ḫōd ziyāde ṣovuḳ (15) te'ṯīr itmişdür, ġayrı ʿillet yoḳdur. Eger at

[57a]

(1) bir yerde çoḳ ṭurmaġ-ıla [K 60a] ayaġı şişer olsa evvelā (2) ökçesinden ḳan alalar. Baʿdehu ṣarmısaḳ ṣapını (3) bir miḳdār kepek ve bir miḳdār sirke ile bir cedīd çöl- (4) mek ile ḳaynadup ayaġına ʿillet üzerine urup (5) eyüce ṣara, baġlayalar. Tamām üç gün ṭura tā kim (6) defʿ[401] ola ve şiş maḥv[402] olup zā'il ola. Eger atuñ (7) yaġrı ṣıḥḥat bulduḳdan ṣoñra tüyi bitmeyü[p][403] yeri kel (8) ḳalsa tüyi henüz bitmemiş çıplaḳ sıçan yavru- (9) sından bir ḳaç dānesin bulup baʿdehu bir ṭaş havān (10) içinde muḥkem saḥḳ ideler tā kim ezile. Ve baʿdehu (11) üzerine biraz rūḫan-ı zeyt[404] ve biraz tebāşīr vażʿ[405] (12) idüp ve ol ḳadar ḳarışdurup havānda (13) alışduralar ki merhem gibi ola baʿdehu

[395] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[396] zeyt : A zeyti
[397] vaḳt : A vaḳti
[398] Ṣarfda : A Ṣarfide
[399] maʿrūf : A mafʿūr
[400] defʿ : A defiʿ
[401] defʿ : A defiʿ
[402] maḥv : A maḥvı
[403] bitmeyü[p] : A bitmeyü[p]
[404] zeyt : A zeyti
[405] vażʿ : A vażıʿ

bir ḳalıñ (14) bez üzerine yaḳı **[K 60b]** idüp yaġır üzerine (15) uralar ve çūlın çeküp ṣara ve baġlaya-

[57b]

(1) lar üç gün ṣoñra gidüp ısıcaḳ ṣu (2) ile yuyup tekrār bir daḫı uralar ve yine üç (3) gün ṭura tamām tüyi bitmeye başlaya cā-be-cā rū- (4) ġan-ı zeyt[406] ile baġlayalar tüyi bitmege ġāyet muʿīn- (5) dir, hemān olunmaya, eyüdür. Eger bir at ḳoñaḳ (6) çıḳarsa üzerine ṣubḥ ve şām hemān şırlaġan (7) süreler defʿ[407] ola ve yemine ḳabaḳ çekirdegi ḳatup (8) yeydüreler, tīz ṣıḥḥat bula, ġāyet mücerrebdür. Eger (9) bir at ḳunluca çıḳarsa ṣarp sirke ile çırpa- (10) lar. Āḫir aḳ olup defʿ[408] ola gide. Eger bir at (11) dā'im için çekse ḳulaġı ṭamarından biraz ḳan (12) alalar ve yāḫūd bögrinden[409] ṭaġlayalar defʿ[410] (13) olup bir daḫı itmeye mücerrebdür. Eger at ṭurdu- (14) ġı **[K 61a]** yirde[411] hemān belā-i sebeb arḳalasa böyle arḳalayan (15) atuñ ḳursaġında arpa ḳalup bitmişdür birḳaç gün

[58a]

(1) biribiri ardınca ṭuz yaladalar defʿ[412] olup (2) at ḫalāṣ[413] ola atuñ ḳursaġında arpa bitüp (3) ḳalmasınuñ[414] aṣl-ı sebebi budur ki yemini bir ḫōş pāk (4) itmezler baʿżı arpa ḫurdece ṭopraḳ ve toz ile ziyā- (5) dece ḳarışıḳ bulunmış[415] olur ihtimām idüp taṭhīr (6) itmezler, at daḫı sürʿat ile yeyüp ol ṭopraḳ (7) ve ġūbār cümle ḳursaġınuñ dibine çöker ara yirin- (8) de ḳalan arpa taʿaffün idüp yir hemān göze- (9) düp ḥıfẓ[416] ideler. Eger bir at sükker başı (10) taʿbīr olınan ʿillete mübtelā olup çıḳar-ise (11) ʿilācı hemān şeker ve biraz kükürd ile ṭaġlamaḳdur. (12) Ve eger ṣıġır ḳuyruġı didikleri otı biraz ṭuz (13) havānda saḥḳ ideler, merhem gibi ola. Baʿdehu **[K 61b]** üze- (14) rine uralar eyü ola ve eger yapanda ḫāṣıl (15) olup biten ṣıġır ḳuyruġı otunı üç dört

[406] zeyt : A zeyti
[407] defʿ : A defiʿ
[408] defʿ : A defiʿ
[409] bögrinden : A bögründen
[410] defʿ : A defiʿ
[411] yirde : A yerde
[412] defʿ : A defiʿ
[413] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[414] ḳalmasınuñ : A ḳalmasınun
[415] bulunmış : A bulunmuş
[416] ḥıfẓ : A ḥıfẓı

[58b]

(1) defʿa ṭuz ile saḳḳ idüp üzerine ḳorlar (2) ise tīz defʿ[417] olup ṣıḥḥat bula. Çoḳ defʿa (3) tecribe olunmışdur[418], ġaflet olunmaya, ġāyet nāfiʿdür. (4) Eger at ḳulunç olsa bir miḳdār ḳurı (5) zerrāḳī üzümi ve bir miḳdār ocaḳ ḳurımı ve iki (6) dāne ṭavşan ödi bunları birden havāna ḳoya- (7) lar ve ol ḳadar çoḳ saḳḳ ideler kim tā merhem (8) gibi ola baʿdehu bal şerbeti içinde biraz ḳaynadup (9) bezden süzeler ve ata içüreler şifā bula (10) mücerrebdür. Eger bir at ḳaşanmasa it üzümin (11) saḳḳ idüp ṣuyın alalar ve bir miḳdār ṣu ḳa- (12) ruşdurup[419] ata içüreler defʿ[420] olup şifā (13) bula mücerrebdür. Eger at yatup ṭurur (14) olsa **[K 62a]** gözünde kir var ise her bir yaṣṣıca kiremīd-i (15) ṭuġla olup āteşe ḳızdırup baʿdehu atuñ

[59a]

(1) göbegine baṣalar bir ḳaç defʿa ideler ṣıḥḥat bula. Eger (2) bir atda nāṣır eti olsa evvelā bütün eti keser ile (3) kāfir-i ḥāki-i sālīb gibi ḥarūr-iken yaralar derisini (4) ṣoyalar ol atı kesmeye[ler][421] [ve], buġdayı dökeler. Ol atuñ (5) üzerine urup baġlayalar defʿ[422] ola ve ṣıḥḥat (6) bula. Eger atuñ ayaġı örik olsar mürizeme du- (7) dalar tā kim tüyi gide andan biraz sırtlān[423] (8) yaġın ṭuz ile ḳaynadup ʿillet üzerine ura (9) ṣıḥḥat bula ve defʿ[424] ola mücerrebdür. Eger bir at yaġır (10) olsa evvelā pāk yuyalar baʿdehu biraz māżı (11) ve biraz ṣāb ve biraz çam ṣaḳızı bunları ġubār gibi (12) idüp bir ḳaç defʿa üzerine ekeler, şifā bula (13) ve eger eski panbuḳ ursalar **[K 62b]** bu daḫı eyüdür (14) ve eger biraz çiriş ve biraz zift, ādem sidügi, sidük (15) yarım vaḳıyye ḳadar ola, bir cedīd çölmek içinde

---

[417]defʿ : A defiʿ
[416]olunmışdur : A olunmuşdur
[417]ḳaruşdurup : A ḳarışdurup
[418] defʿ : A defiʿ
[419]kesmeye[ler] : A kesmeye[ler]
[420] defʿ : A defiʿ
[421] sırtlān : A sertlān
[422] defʿ : A defiʿ

[59b]

(1) ḳaynadalar ve indürüp yara üzere bir ḫōşça (2) urup ve bağlayalar ṭā ḳuruyınca ṭura baʿdehu (3) açup deri üzerinde olan tüyleri gidere- (4) ler hemān yaġır çıplaḳ at ḳala ve yine bir defʿa daḫı (5) uralar ve bir ḫōşça ṣarup bağlayalar tīz ṣıḥḥat (6) bula. Üç kerreye ḥācet ḳalmaya. Meşhūrdur üstād-ı (7) ḳāmil bu ʿilācı çoḳ yaġırlı maʿrūf atlar deh (8) ve memlūk ve selāṭīn-i süvār olduḳları Yenām ve Tüvāna (9) birer cins küheylān ḳısraḳlar meşaḳḳāt-i sefere taḥammül (10) idenlerde vāḳıʿ olup defʿ olmışdur. Ḥattā pādişāh (11) merḥūm ve şehīd maẓlūmü's-sulṭānü'l-ġāzī ʿOṯmān (12) Ḫān, ibnü's-sulṭān Aḥmed **[K 63a]** Ḫan, ibnü's-Sulṭān (13) Meḥmed Ḫan, fātiḥ-i Ḳaʿle'-i İgre ve tābūr-ı maḳhūr-ı (14) Nomçe ibnü's-sulṭān ḳahrımān-ı zemīn-i zamān Murād (15) Ḫan ʿaleyhim Raḥmetü'llāhi'l-Mennān pādişāh müşārün-

[60a]

(1) ileyh ʿOṯmān Ḫan Ḥażretleri Ḫotīn Seferi (2) ġazāsına teşrīf-i hümāyunları olduḳda niçe biñ (3) esb-ü ṣabbār[425]-ı ḳatar bilesince getürüp Fārsilige (4) ġāyet rāġıb olup her gün bi'ẕẕāt küheylān (5) atlara ve mümtāz ʿArabī ve Mıṣrī tuvāna bahadır muʿallim (6) esb-ü mübāreklere rākib olup ve iç aġalarından (7) bahadır Fārisler ile çıra ve mızraḳ laʿbına çıḳārlar (8) ve niçe hünerler iẓhār iderler idi merḫūm ve (9) maġfūr melīḥü'l-kelām ve ṣahībü'l-vechi sünnī yigirmi (10) iki sāle ḳarib-u ḫun-bār[426] bir pādişāh ʿaliü'l-şecāʿat (11) idi. Görenler ve sürūr lakin müşāhede idenler (12) ḫayrān ve sergerdañ **[K 63b]** olurlar idi. Hīç eyyām-ı (13) mürūr itmez idi ki ol at binüp selaḥşorlıḳ [427] (14) taʿlim[428] itmesey-idi keṯret-i rükūbdan atların baʿżı (15) sında ʿillet ve vecaʿ[429] ve saḳāmet ẓuhūr ider-idi

[60b]

(1) yaġır olan atlara balāde ẕikr-i mesbūḳ olan (2) ʿilāc-ıla devā iderler idi ḥattā zamān-ı salṭanat (3) ve vaḳt-i ḫilāfet ve cihāndarılarında ʿulemā-yı (4) ʿallām[430] ve fużelā-yı ẕevīi'l-fehām-ı sezā-vār (5) taʿẓīm ve iḥtirāmdan Ḳaḍızāde Efendi meşhūr (6) āfāḳ-ı ʿaleyhi'r-raḥmetu'llāhi'l-melikü'l-ḫallāḳ neşr-i ʿulūm (7) ve maʿārif ile beyne'l-aḳrān

[425] ṣabbār : A ṣıbār
[426] ḫun-bār : A ḥunābir
[427] selaḥşorlıḳ : A sellaḥişorlıḳ
[428] taʿlim : A taʿallim
[429] vecaʿ : A vücıʿ
[430] ʿallām : A ʿulām

ṣāḥibü'ş-şān o- (8) lmaġ-ıla bir baytar-nāme cemʿ[431] ve te'līfine iltimās-ı (9) hümāyūn vardu ve ṣadır olmaġın imtiṣāl-i emr-i (10) [hümā]yūn[432] ve cemʿ[433] ve te'līf ile maḳrūn-ı iḥsān bī-(11) pāyān olmışlardur. ʿOsmān Ḫan nām-ı mübārek- (12) **[K 64a]** lerine tedvīn olunmış. Zībā bir laṭīf bayṭarnāme (13) ve fażā'il ve fevā'id ve bunça[434] menāfiʿ ve ʿavā'id-i derc[435] (14) ve cemʿ[436] itmişlerdür ġāyet ṭabʿ-ı pākleri selīm idi, (15) ḫayrāta sāʿī bir pādişāh-ı Cim-gāh idi

[61a]

(1) lākin sū' ü ḳarīn ve celīs-i muhīn-i taḥvīl-i ṭabʿ[437] ve (2) tebdīl-i mizāc itdirürdiler[438]. Evżāʿ-ı nā-şayeste- (3) lerinden ḳalup ʿālem-i müteneffir olup zevāl-i dev- (4) letin ister oldılar, hīç kimse muḥabbet itmeyüp (5) ġarīb ḥikmetu'llāhdır ki, mizāc-ı ʿaskerī daḫı (6) müteġayyir olup bir ferdi merḥamet itmeyüp yedi (7) ḳulede ḥis olınup her gördügi şaḫṣa (8) ricā ve ḫalāṣ[439]-içün feryād[440] ve fezā[441] ider idi (9) kimse şefḳat itmez idi tā ki merḥūmı (10) mecnūnān şehīd ve saʿīd eylediler bu olmış[442] ve bir (11) miṣillī daḫı ne işidilmiş ve ne görülmüşdür bir pā- (12) dişāh **[K 64b]** ʿaẓīmü'ş-şān kendü[443] ḳavmi ve ṭavā'(13) if-i ʿaskerīsi elinde ḳatil olına. Bu vāḳʿıa'-ı (14) hasīme-i tarīḫ hicretüñ biñ otuz birinde vāḳıʿ (15) olmışdur imdi biz yine maḳṣūda gelelim.

[61b]

(1) Eger at yaġırında tüyi bitmese büyük bir keleri (2) tutup öldüreler ve külini almaḳ içün āteşde (3) iḥrāḳ idüp kömür gibi olur ve biraz beyāża (4) mā'il olduḳda çıḳarup ġubār-ı daḳīḳ ideler. (5) Ve biraz rūgan-ı zeyt[444] ile ḳarışdurup bir aġaç pāre- (6) siyle ol tüysüz olan maḥalle süreler, [bir ḳaç defʿa süreler] çoḳ (7) tüyi bitüp yaġır yiri hīç bilürsiz ola. (8) Velākin parmaġ-ıla zinhār sürmeyeler zīrā mümkindür (9) ki parmaḳlarda tüy bitüre. Eger atda ḳabarlar (10) olursa kepre dibin alup dökeler (11) ve beze ḳoyalar ve ol yerin **[K 65a]** çevresini yumurṭa (12) ṣarusı-y-ıla muḥkem

[431] cemʿ : A cemiʿ
[432] [hümā]yūn : A [hümā]yūn
[433] cemʿ : A cemiʿ
[434] bunça : A bança
[435] derc : A deric
[436] cemʿ : A cemiʿ
[437] ṭabʿ : A ṭabʿı
[438] itdirürdiler : A itdirirdiler
[439] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[440] feryād : A feryādı
[441] fezā : A fizā
[442] olmış : A olmuş
[443] kendü : A kendi
[444] zeyt : A zeyti

yapışduralar. Baʿdehu (13) ol ḳabarenüñ üzerinde olan tüyi giderüp (14) yapışduralar. Bir ḳaç gün ṭura, defʿ[445] ola. (15) Eger olmaz ise, iki üç defʿa bu ʿameli

[62a]

(1) uralar defʿ[446] olup gide. Baʿdehu biraz mersin (2) dökeler ve biraz rūġan-ı sāde ile ḳaynadup (3) üzerine uralar, ṣıḥḥat bula. Yerde ol (4) ʿillet ve maraż ẓuhūr itmeye. Eger at uyuz olsa (5) bir miḳdār siñirli otı yapraġın alup āteşde (6) yaḳalar ve biraz eski incīr ve biraz ṣarp sirke (7) bu üçüni cedīd çölmek içinde ġāyet pek (8) ḳaynadalar tā ḳoyı olunca. Baʿdehu havānda saḥḳ ideler (9) tā merhem gibi ola, ammā ol siñirli otın (10) ṭuz ve kepek-ile yuyarlar baʿdehu ḳarışduralar ṣoñra (11) **[K 65b]** atuñ uyuzlarına urup süreler ṣıḥḥāt (12) ve şifā bula ve eger ṣaru aġaç ve evlik (13) dibi ve bora ve ḳızıl boya ve ṭuz ve jengār (14) ve ışırġan yapraġı her birinden taḥmīnen birer miḳdār (15) alup havānda ḥall olunca dökeler ve ṣarp

[62b]

(1) sirke ile yoġuralar tā kim merhem gibi ola. Baʿdehu (2) üç dört kerre ʿillet maḥalline uralar defʿ[447] ola (3) ve eger atda ḳuru gicik olsa evvelā ketān toḫmı (4) alup ġubār gibi olunca saḥḳ ideler. Baʿdehu biraz (5) incīr ve biraz zerdālüyi yigirmi dört sāʿat (6) ṣarp[448] sirke içinde ışladup andan āteşde (7) ġāyet muḥkem ḳaynadalar tā ḳoyı olunca. Baʿdehu indü- (8) rüp ketān toḫmı ġubārı ile havān içinde (9) saḥḳ ideler. Baʿdehu taze yaş baldırān otı **[K 66a]** yapra- (10) ġından biraz ḳatup yine saḥḳ ideler. Baʿdehu birāz (11) dolaşuḳ ṣarmaşuġından[449] tāze ve yaş ola (12) alup anı daḫı başḳaca havānda dögeler tā ki (13) ḥal ola ve anı daḫı ḳarışdurup tekrār (14) ol ḳadar dökeler kim cism-ü vāḥid olup (15) tamām merhem ola havāndan çıḳarup bir çanaḳ

[63a]

(1) içinde ḥıfẓ[450] ideler andan ol otı ısıcaḳ (2) ṣu ve raḳı ṣābūnı ile eyüce yuyalar ve bu (3) merhemi gicik üzerine sürüp atı ṣarup (4) baġlayalar on gün bu minvāl[451] üzere dura. (5) Baʿdehu açup bir daḫı ısıcaḳ ṣu ve ṣābun (6) ile eyüce yuya ve birḳaç gün kendi

[445] defʿ : A defiʿ
[446] defʿ : A defiʿ
[447] defʿ : A defiʿ
[448] ṣarp : A ṣarbı
[449] ṣarmaşuġından : A ṣarmaşığından
[450] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[451] minvāl : A menvāl

ḥālinde (7) ṭura ve göreler. Eger defʿ[452] olmayup yine ẓuhūr (8) ider ise bir daḫı süreler tamām ṣıḥḥat **[K 66b]** ve şifā (9) müyesser ola. Çoḳ defʿa tecribe olunmışdur, bundan (10) āḥsen ʿilāc olmaz. Zīrā atda ḳuru giçik (11) ġāyet eşeddür. Bu ʿillete bu ʿilāc daḫı budur. Evvelā (12) ocaḳ ḳurumı biraz ve biraz şeb ve biraz ṭuz (13) ve biraz nefṭ[453] yaġı lakin ḳara nefṭ[454] taʿbīr olınan (14) ola ve biraz zırnīḥ bu eczāları saḥḳ idüp (15) daḳīḳ ideler ve nefṭ[455] yaġını biraz kil[456] yāḫūd

[63b]

(1) ḳara çamur ile ḥavānda ḥal idüp baʿdehu eczā- (2) ları ḳarışdurup ol ḳadar saḥḳ ideler kim (3) tā merhem gibi ola ve atı yuyup ʿillet olan maḥallere süre- (4) ler ve ṣarup eyüce bağlayalar. Ve pāyend[457] ve köstek (5) uralar kim at ḳaşanmaya. İhtimām idüp (6) gözedeler tā kim ḳaşanmaḳ içün yanında dīvār ya direk (7) olmaya. İnşā'allāhü **[K 67a]** defʿ[458] ve refʿ olup at ṣıḥḥat (8) bula mücerrebdür. Eger at öksürür olsa (9) ve beḥaḳ[459] ve sis gibi nesneler atda ẓuhūr idince hemān (10) yayılmazın tīzce ḫalāṣ[460] ola ve şifā bula. (11) dirsin ḳatmer yoncaġın alup bir çanaḳ içinde (12) vażʿ[461] ideler ve tāze limon alup ṭavını ol (13) yoncaġın üzerine ṣıḳup ve çanaġı örtüp (14) iki gün ḥıfẓ[462] ideler tā kim ol yoncaġlar (15) eriye ve hemān yoġurt miṣālinde ola

[64a]

(1) baʿdehu biraz şırlaġan ve biraz bādem yaġı-y-ıla bir şişe (2) içinde çalḳayalar tā kim ḥal ola. Baʿdehu bir ḳaç defʿa (3) ṣabaḥ ve āṣām beşerü'l-beşer fincān ḳadar ata içüreler, (4) ġāyetde nāfiʿ ve bu meẕkūr ʿilleti dāfiʿ mücerrebdür (5) daḫı sis vesā'ir dürlülere devā ve şifādur eger (6) **[K 67b]** bir atuñ ḳuyruġı dökülür olsa böyle ʿilāc (7) ideler. Bir murād olmış[463] kelb[464] bulup anuñ[465] başını (8) kesüp bir külḫān içinde ol başı ol ḳadar yaḳa- (9) lar ki hemān kömür gibi siyāh olduḳdan ṣoñra aġrı- (10) maya başlaya. Ol vaḳitde çıḳarup havānda saḥḳ (11) ideler kim ġubār ola. Baʿdehu bir cedīd

[452] defʿ : A defiʿ
[453] nefṭ : A nefṭi
[454] nefṭ : A nefṭi
[455] nefṭ : A nefṭi
[456] kil : A kül
[457] pāyend : A pāyendi
[458] defʿ : A defiʿ
[459] beḥāḳ : A biḥāḳ
[460] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[461] vażʿ : A vażıʿ
[462] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[463] olmış : A olmuş
[464] kelb : A kelbi
[465] anuñ : A atuñ

çölmek (12) içine ḳoyup ve üzerine ġāyet ṣarp sirke (13) vaż[ʿ][466] ideler ve ol ḳadar ḳaynadalar kim ḳoyu bu- (14) lamaç gibi ola. Baʿdehu āteşden indürüp (15) ṣovuduḳdan ṣoñra atuñ ḳuyruġın evvelā pāk

[64b]

(1) ısıcaḳ ṣu ile ve ṣābūn-ıla yuyup andan (2) ṣoñra üzerine ve her ṭarafına bir ḫoşça sürüp (3) bulayalar birḳaç defʿa itmek-ile inşā'llāh nefʿ-i ʿaẓīm (4) müşāhede[467] olınup atuñ ḳuyruġı bitüp yerine (5) gelür mücerreb muʿālece **[K 68a]** dür[468] ġaflet olunmaya. Eger (6) bir atuñ ḳuyruġı giçeyüp dā'im ḳaşuyup sürse (7) hemān atuñ ḳuyruġın bir ṭuṭam dibinden ṭu- (8) tup baʿdehu ṣaçaġı ṭarafınuñ alt yanında tüy- (9) süz yeriñ bir ṭarafından bir ṭarafına varınca deri- (10) sini bıçaġ-ıla yarup keseler tā kim ḳanaya. (11) Bi-ḥikmetü'llāhi Taʿālā defʿ[469]olup bir daḫı itmeye ve (12) ḳaşımaya ġāyet mücerrebdür. Eger bir at ṣo- (13) vuḳlasa hemān ḳulaġı yanında şah ṭamarın iki (14) ṭarafın daḫı rūġan-ı zeyt[470] ile yap ovasın (15) tamām üç gün bu minvāl[471] üzere idesin her gün

[65a]

(1) birer sāʿat ḳadar [ova baʿdehu atuñ gögsin daḫı bir saʿāt ḳadar] rūġan-i zeyt[472] ile ġāyet muḥkem (2) ovup aġır çūl ve kebe ile eyüce ṣarasın, (3) yigirmi dört sāʿat ṭura. Baʿdehu **[K 68b]** bir vaḳıyye güli (4) bir vaḳıyye ṣarp[473] sirke içinde bir cedīd çölmek (5) içinde ġāyet muḥkem ḳaynadasın tā kim bula- (6) maç gibi ḥal ola. Āteşden çıḳarup birāz ṣovuyup (7) el dayanacaḳ ḳadar olduḳdan ṣoñra atuñ gögsine (8) ve ḳulaġı ardındaki şah ṭamarlarına süre ve atı (9) yine muḥkem ṣarup örteler ṣovuduḳdan ve rūzigār (10) ve yelden ziyāde muḥāfaẓa ideler. Yigirmi dört (11) sāʿat ṭura. Baʿdehu ısıcaḳ ṣu ile ve ṣābūn (12) ile yuyalar ve çūl ile ṣarup biraz gezdüre- (13) ler, inşā'llāh ṣıḥḥat ve şifā bula, ġaflet (14) olunmaya mücerreb tedbīrdür. Eger bir at yara- (15) lansa ḳadr-i kifāye birḳaç yumurṭanuñ beyāżını alalar

[466] vaż[ʿ] : A vażı[ʿ]
[467] müşāhede : A müşāhide
[468] muʿālecedür : A muʿālicedür
[469] defʿ : A defiʿ
[470] zeyt : A zeyti
[471] minvāl : A menvāl
[472] zeyt : A zeyti
[473] ṣarp : A ṣarbu

[65b]

(1) bir vāṣiᶜ şīşe içine vażᶜ[474] idüp baᶜdehu kifāye (2) **[K 69a]** şeb ve ḳadr-i kifāye göz ṭaşı bir vech-i taḥmīn ve (3) ḳıyās[475] olup ve ġubār gibi olunca saḥḳ (4) ideler ve yumurṭa aġı üzerine ḳoyup çalḳayalar hemān (5) yoġurt gibi ola. Baᶜdehu yeni penbe üzerine bulayup (6) atuñ yarası üzerine vażᶜ[476] idüp yapışdura- (7) lar yigirmi dört sāᶜatde bir kerre ḳoya üç dört (8) defᶜa ideler, inşā'llāh ṣıḥḥat bula. Bir daḫı atda (9) her ne dürlü yara olur ise olsun cümle- (10) sine devādur hemān çirbişi sirke ile ezüp (11) tamām merhem gibi olduḳdan ṣoñra bir ḳalıñ bez üzerine (12) yaḳı ide. Baᶜdehu ḳadr-i kifāye şeb ve büber alup (13) un gibi olunca daḳ ideler andan çirbiş üze- (14) rine ekeler ve yara üstüne öylece yapışdura- (15) lar baᶜdehu biraz ādem sidügi ve biraz rūġan-ı zeyt[477]

[66a]

(1) bir çanaḳ içinde **[K 69b]** ḳarışdurup ve çirbiş yaḳısı bezinüñ (2) iki cirmi ḳadar bir panbıḳ[478] bezini içine bulayup ve bir ḫōşça (3) ışladalar ve anı daḫı üzerinden urup ḳaplaya- (4) lar kenārlarını iḥāṭa ide. Ol bezin daḫı üze- (5) rine yanup ve soyunmış un gibi olmış[479] elekden geçe (6) kireç ekeler ve üzerinden birḳaç ḳat bez baġ- (7) layup ṣaralar ve anı ṣovuḳdan ziyāde ḥıfẓ (8) ideler bu minvāl[480] üzere dört beş gün ṭura. (9) Tamām yarayı pişürür; bir, iki, üç defᶜa bu ᶜameli ide- (10) ler, inşā'llāhü'r-Raḥman her ne dürlü şedīd yara (11) olur ise olsun tīz ṣıḥḥat bulup defᶜ[481] (12) olur. Külü at yarasınuñ tīz ṣıḥḥat bulmasına (13) bundan aᶜlā ᶜilāc ve devā olmaz, ġaflet olunmaya. (14) Çok defᶜa seferlerde ve cenk[482] ve cidāl ve ḫarb[483] (15) **[K 70a]** ve ḳıtāl vaḳitlerinde ḳılıçdan ve mızrāḳ ve oḳ

[66b]

(1) yaralarından mecrūḥ olan atlar ṣıḥḥat bulduġı (2) meşhūr ve maᶜrūfdur. Lakin ḳurşun yarasında (3) vaḳti olur ḳurşun yara içinde ḳalur çıḳarup (4) ṣoñra devāya sürūᶜ

[474] vażᶜ : A vażıᶜ
[475] ḳıyās : A ḳayās
[476] vażᶜ : A vażıᶜ
[477] zeyt : A zeyti
[478] panbıḳ : A panbuḳ
[479] olmış : A olmuş
[480] minvāl : A menvāl
[481] defᶜ : A defiᶜ
[482] cenk : A cengi
[483] ḫarb : A ḫarbi

ideler mücerreb[dür][484] ihmāl. (5) Her şeyde ʿāḳıbet bāʿis-i ḫüsrān ve żarar ve ziyānda (6) te'essüf bī-fā'ide ve ḫiẕlāndur. Eger at arpa- (7) lasa biraz şarābı bal ile ḳarışdurup, biraz (8) şu daḫı ḳatalar ve bengligi ezüp saḥḳ ideler, (9) ve mezbūr şerbet içine ḳoyup çalḳayıp ḥal ide- (10) ler ve ata içüreler şifā bula, mücerrebdür. Eger bir at (11) şanculansa hemān yumurṭa ḳadar firengī şeb (12) alup havānda ġubār-ı daḳīḳ olunca saḥḳ ideler. (13) Baʿdehu ādem sidügi ile ezüp ḥal ideler ve bir (14) fincān rūġan-ı zeyt[485] ḳoyup ḳarışduralar (15) **[K 70b]** ve burun ṭası-y-ıla içüreler hemān defʿ[486]

[67a]

(1) olup şifā bula ġāyet nāfiʿ ve atuñ şancu (2) ʿilletini dāfiʿdür. Arpalanmış at içün bu ʿilāc daḫı (3) hem āsān ve tīz ve hem bī-maṣrāf[487] bir ʿacā'ib devādur. (4) At yolda gider-iken ön ayaḳların iki ṭara- (5) fından tüyi ile ṭırnaġın ḳavuşduġı yirde[488] (6) ser-ā-pā üç yirde[489] bir tīz bıçaḳ ucı-ıla ḳan alur (7) gibi urup ḳanada ḫalāṣ[490] olup eyüce (8) ola ve daḫı arpalanmasınuñ ʿalāmeti atuñ (9) buḳaġu yeri ġāyet ile ısıcaḳ olur. (10) Andan bileler ki arpalanmışdur ihmāl itmeyüp (11) ʿilācına taḳayyüd ve ihtimām ideler. Eger bir at u- (12) yuz olsa böyle ʿilāc eyleyeler. Evvelā üs- (13) tübeç alup saḥḳ ideler ve biraz ʿabdü's-selāṭin (14) alup havānda dögeler ve ḳadr-i **[K 71a]** kifāye ḳuyruḳ (15) yaġını erideler ve süzüp ol yaġ içine

[67b]

(1) müstaḥaḳ olan üstübeci ve ḥabbü's-selāṭini (2) ḳarışdurup muḥkem ḥal ideler tā kim merhem (3) gibi ola. Baʿdehu atuñ uyuz olan maḥallerine (4) ibtidā ḳaşaġu ve kepre sürüp ḳanadalar. Andan (5) şoñra üzerine süreler, bir ḳāç defʿa bu ʿameli ide- (6) ler, ṣıḥḥat bula ġāyet mücerrebdür. Eger bir at ḫām iken (7) yola gitse ve yolda ḫılḳtan ṭurup ḳalsa (8) ol ata bu ʿilacı ideler. Evvelā bir süri çu- (9) valdız gibi demür ile atuñ damaġını üç yerde (10) delüp eyüce batura tā kim çoḳ ḳan aḳa. Baʿdehu (11) yarım vaḳıyye kepek alup iki vaḳıyye ṣarp[491] sirke (12) içinde ḳaynadalar ve ḳırḳ dirhem ṭuz

[484] mücerreb[dür] : A mücerreb[dür]
[485] zeyt : A zeyti
[486] defʿ : A defiʿ
[487] maṣrāf : A muṣırāf
[488] yirde : A yerde
[489] yirde : A yerde
[490] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[491] ṣarp : A ṣarbı

ḳatup (13) ḥal ideler tā kim sirkerden eṣer ḳalmaya (14) ḳoyı **[K 71b]** ola. Baʿdehu neklini cirminden[492] biraz kiçirek (15) bir cedīd keçe pāresinde ol kepegi yaḳı gibi ide-

[68a]

(1) ler ve atuñ tamām eger ḫānesine ḳaplayup (2) ve egeri üzerine urup tamām yigirmi dört sā- (3) ʿat ṭura. Andan giderüp bineler ol at bir daḫı (4) yorulmaḳ bilmeye. Gerek ise hīç üzerinden inmeye- (5) ler, defāʿatle tecribe olunmışdur; ancaḳ hemān evvelā di- (6) māġından ḳan aḳıdup andan ṣoñra hemān ḫāżır- (7) lanmış bulınup der-ʿaḳab kepek ʿilmini bilene egeri ḫāne- (8) sine ideler biʿavni'llāhi Taʿālā dinç ve ḳolına (9) ḳuvvet gele, ʿaẓīm-i nefʿi müşāhede[493] olına, mübārek (10) ʿilācdur, ġaflet olunmaya. Bir ʿilācı mücerreb daḫı (11) budur, bir at yoldan gelüp ve ḳolları dutulsa (12) hemān burun ṭası içine işeyüp baʿdehu bir fincān- (13) dan ziyāde sirke **[K 72a]** ve bir fincān rūġan-ı zeyt[494] (14) ve bir fincān ʿasel bunları burun ṭasında (15) çalḳayup birbirine ḳarışduralar ve beş dirhem

[68b]

(1) cevz-i bevvā daḳīḳ idüp ḳatalar ve ata içüreler (2) ṣıḥḥat bulup ḳolı açıla ġāyet nāfiʿ devā- (3) dur. Çoḳ mücerreb ʿilācdur. Bir at gemüñ getürse, (4) Şam ḥurmasını[495] çekirdeki-y-ile eyüce saḥḳ ideler, (5) merhem ola ve bez üzerine yaḳı ideler. Ve ol gemüñ (6) üzerini tırāş idüp üzerine uralar. Üç (7) gün ṭura, eger defʿ[496] olmaz ise iki üç (8) kerre bu ʿameli ideler inşā'llāhü'r-Raḥman defʿ[497] (9) ola. Eger ata yaġ inse böyle ʿilāc ide- (10) ler bir diri ḳurbaġa'i dutup şişin üzerine (11) ḳoya tā ki şiş deşile. Deşildükden ṣoñra (12) **[K 72b]** bir ḳaç dāne yımurṭanuñ aḳını bir çanaḳ içine (13) alup ḳadr-i kifāye raḳı ṣābūnından bıçak-ıla içine (14) yufḳa gibi ḫurde ṭoġrayup ḥal ideler. (15) Yumurṭa aḳı-y-ıla ṣābūn hemān merhem gibi ola.

[69a]

(1) Baʿdehu bir miḳdār zift[498] alup bir ṣırlı çanaḳ içinde (2) āteş kenārında eridüp ve ol yımurṭa ile maḫlūṭ (3) olan ṣābūnı içine ḳoyup bir ḳaşıḳ ile ġāyetde (4) ezeler tā kim

[492] cirminden : A cerminden
[493] müşāhede : A müşāhide
[494] zeyt : A zeyti
[495] ḫurmasını : A ḥarmasını
[496] defʿ : A defiʿ
[497] defʿ : A defiʿ
[498] zift : A zifti

merhem gibi ola. Baʿdehu atuñ yele- (5) sinden ṭaraḳ ile ṭarayup bir miḳdār ḳıl cemʿ[499] (6) ideler ve ol ḳılı tiftik gibi yaṣlıdup (7) ol merhemden üzerine kifāyet miḳdārı vaż'[500] (8) idüp ol yaġ inüñ şişin üzerine (9) yaḳı miṣāli uralar, üç gün ṭura. Baʿdehu (10) açup göreler, eger defʿ[501] olmadı ise (11) bir defʿa **[K 73a]** daḫı uralar. İnşā'llāh üç defʿaya (12) muḥtāc olmaz ṣıḥḥat ve ifāḳat müyesser ola. (13) Eger bir at ḳuru öksürük olsa hemān (14) yılān derisini bir pāre ḫāmūr ile ata yedüre- (15) ler defʿ[502] ola mücerrebdür. Eger bir at yaralanup

[69b]

(1) şişse, aña ʿilāc hemān bir pāre tın-ı maḥtūm (2) ṭopraġından alup ve bir ṭas içinde biraz sirke (3) ile ezüp ol şiş olan maḥale süreler (4) defʿ[503] olup şifā bula, ġāyet mücerrebdür. Eger bir at (5) pertik olsa bunı ʿilāc ideler; bir miḳdār ṣarı (6) ṣabır alup ḳadr-i kifāye ṣarp[504] sirke içinde yigir- (7) mi dört sāʿat durduḳdan ṣoñra arpa (8) çamur gibi ola. Baʿdehu bir ḳaşıḳ ile alışdurup (9) ezeler tamām merhem ola. Baʿdehu sızı ve pertik (10) üzerine yaḳı ideler, yigirmi **[K 73b]** dört sāʿatde (11) bir kerre tāzeleye, üç dört defʿa ideler, (12) şifā bula mücerrebdür. Eger atuñ bir yerinde (13) bertik ve şiş olsa üç fincān ṣarp[505] sirke (14) ve bir fincān ketān toḫmı lakin ṣāfi ola ḳabı (15) çıḳmış ola bir cedīd çölmek içine ḳoyup

[70a]

(1) ve üzerine sirke'i ḳoyar ve on fincān ṣu ḳoyup (2) ve çölmeki bir ḳapaġ-ıla örtüp ġāyet āteş ide ve cā-(3) be-cā[506] açup ziyāde ḳarışduralar tā kim ol (4) toḫmı maḥv olup eriye, göre tā kim eriyüp ve ḳo- (5) yulana[507]. Baʿdehu ḳaşıḳ ile ezeler, baʿdehu biraz rūġan-ı (6) sāde ḳoyup ḳarışduralar tā ki bir lapa gibi (7) nesne ola. Baʿdehu iki yāḫūd üç yumurṭa'i (8) içine ḳırup tekrār bir ḫōş ḳarışdura- (9) lar tā kim merhem gibi ola. Baʿdehu **[K 74a]** çıḳarup ısıcaḳ (10) iken bir ḳalıñ bez üzerine yaḳı idüp ol (11) pertik üzerine urup baġlaya üç gün (12) ṭura, defʿ[508] olup şifā bula ġāyet mücerreb (13)

[499] cemʿ : A cemiʿ
[500] vaż' : A vażıʿ
[501] defʿ : A defiʿ
[502] defʿ : A defiʿ
[503] defʿ : A defiʿ
[504] ṣarp : A ṣarbı
[505] ṣarp : A ṣarbu
[506] cā-be-cā : A cā-bi-cā
[507] ḳoyulana : A ḳoyulına
[508] defʿ : A defiʿ

ʿilācdur eger bir at arıḳlasa semirüp ṭav- (14) lansa deyü murād olunsa hemān atı günde iki (15) nevbet tımār ideler ve haftada bir defʿa ısıcaḳ

[70b]

(1) ṣu ve ṣābūn ile yuyup gezdüreler bir ḳaç (2) ḳīle arpayı evvelā pāk çalḳayup ve ḳalburlayup (3) ṣāf olduḳdan ṣoñra asiyābda daḳīḳ idüp (4) baʿdehu bu daḳīḳ bir pāk ṣanduḳa[509] içinde ḥıfẓ[510] o- (5) luna ve her gice gerek ḳış ve gerek yaz olsun taʿyīn-i (6) vaḳit idüp meṣelā nıṣfü'l-leyl olduḳdan ṣoñra (7) evvelā ata ṣu virüp baʿdehu bir vaḳıyye ḳadar ol (8) daḳīḳden alup lakin içinde ḫamūr **[K 74b]** idüp (9) iki dirhem cevz-i bevvādan saḥḳ idüp ḫamūra (10) ḳata ve beş altı dirhem ḳadar ṭuz daḫı ḳatup (11) ziyāde yoġurup tamām ḥal ideler ve ol (12) ḫamūrdan yımurṭa[511] ḳadarca ḥablar idüp (13) ata yedüreler ve atı bu minvāl üzere iki ay (14) tamām ihtimām idüp terbiye iderler ise (15) at ġāyet semirüp hem ḳuvvetlenür ve hem ṭavlanup

[71a]

(1) şīrīn olur, mücerrebdür. Atı yuyup pāk ḳuru- (2) duḳdan ṣoñra her haftada bir defʿa binüp gezdüre- (3) ler, derlenüp baʿdehu muḫkem şitāf ideler ve dört (4) ayaġını dizlerine gelince ova ova pāk yurlar (5) ve deri biraz alışınca bağlayalar ve yemini pāk yu- (6) yup ve biraz ḳavrılup ḳabı çıḳmış darı (7) ḳarışduralar ve bir avuç zerrāḳī üzümi ki yetmiş (8) dirhem ḳadar ola ḳarışdura **[K 75a]** lar ve başına aṣa- (9) ḳoyarlar iki ay ḳadar müddet bu ʿamele müdāvemet[512] ider- (10) ler ise ġāyet semüz olup ḥüsn ve rengi (11) latīf ve şīrīn olur ve hem tüyi düz ve naẓīf (12) olur, mücerrebdür. At yaġrı içün incīrün (13) yapraġın devşürüp ḳurudalar, baʿdehu (14) ġubār gibi olunca saḥḳ ideler andan ḥıfẓ[513] idüp (15) vaḳt-i ḥācetde atuñ yaġrın ısıcaḳ ṣu ile

[71b]

(1) ve ṣābūn ile bir ḫōşça yuyup bu ġubārdan (2) üzerine ekeler ġāyet āsān ve tīz oñuldur. (3) Bu cümleden āsān ve tīz defʿ[514] ider ve yaġrı ḳuru- (4) dur, mücerrebdür.

El-bābü'ṣ-ṣālisü ʿaşer atuñ cemiʿ āʿżā- (5) sınuñ eczā'i müteferriḳasında olan ḫavāṣ ve (6) menāfiʿ beyānındadur

[509] ṣanduḳa : A ṣanduḳ
[510] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[511] yımurṭa : A yumurṭa
[512] müdāvemet : A müdāvimet
[513] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[514] defʿ : A defiʿ

Bir göz nūrı żaʿīf kimesne (7) atuñ beyninden biraz alup ve bal ile ḳarışdurup (8) gözi üzerine ḳosa, Ḥikmet-i İlāhi ile gözi (9) ġāyet **[K 75b]** ḳuvvetlenür rūşen ve ṣāfī olup żaʿfı (10) ve ʿilleti defʿ[515] ola mücerrebdür. Ve uçuḳlu kimesne (11) bir dirhem yese bir daḫı uçuḳ zaḥmet virmeye (12) defʿ[516] ola, mücerrebdür. Eger atuñ dilini püryān (13) idüp ʿasel ile yeseler ḥafaḳan ve marażın (14) defʿ[517] ider ve mübtelā olmayan kimesne cemiʿ ömrinde (15) emin ve salīm olup ḥafaḳan ʿilleti görmeye

[72a]

(1) ve eger bir kimesne atuñ ṣaġ gözini seker vü misk[518] (2) ile ḳurudup üzerinde getürse ḫalḳ[519] içinde (3) şerīf ve ḥürmetlü ola. Ve eger atuñ yüregin (4) ḳurudup uçuḳlu kimesneye bir miṣḳāl yedürse- (5) ler nāfiʿ ola ve eger bir kimesnenüñ meṣānesinde (6) ṭaş olsa bir pāre yüreginden ala ve ʿasel (7) ile pişürüp yiye. Ṭaşı eridüp pāre pāre (8) ide çıḳara. Eger atuñ baġrını pişirüp ṣarılıḳ (9) **[K 76a]** olan kimesne bir miḳdār yese defʿ[520] olup ṣa- (10) rılıḳ ʿilletinden ḫalāṣ ola, mücerrebdür. Eger atuñ ö- (11) düni bir miḳdār günlük ve ṭopalaḳ ile ḳarışdu- (12) rup ḥab ideler ve ḳurudup ḥıfẓ[521] ideler (13) hīn-i hācetde ḳan işeyen kimesneye bir ḳaç dāne (14) yeydüreler defʿ[522] ola ve ḳan işemekden ḫalāṣ[523] (15) ola ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür.

[72b]

(1) Eger atuñ ṭalaḳını eski sirke içinde pişirüp (2) beş miṣḳal bir ṭalaḳı olan kimesneye yedüre- (3) ler, maḥv olup ḫalāṣ[524] ola, mücerrebdür. Eger atuñ (4) ḥayāsını ṣabır ve birāz ile ġāyet muḥkem saḫḳ (5) idüp ve biraz ʿasel daḫı ḳarışdurup merhem (6) gibi olduḳda naḳrīs ʿilletine sürseler ḫōş (7) ola ve ḫalāṣ[525] ola. Ve eger sirke ile ezüp (8) ḳarınca yuvasına **[K 76b]** dökeler ḫalāṣ[526] olup cümle (9) ḳarıncalar ol maḥalden firār iderler mücerrebdür. Eger (10) atuñ südini bir ṭoġurmayan ʿavrata beş defʿa (11) içürseler ḥāmile ola ve ṭoġura. Bir daḫı (12) ḳısırlıḳ ʿilleti ol ʿavrata ʿārıż olmaya ve

[515] defʿ : A defiʿ
[516] defʿ : A defiʿ
[517] defʿ : A defiʿ
[518] misk : A miski
[519] ḫalḳ : A ḥalḳı
[520] defʿ : A defiʿ
[521] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[522] defʿ : A defiʿ
[523] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[524] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[525] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[526] ḫalāṣ : A ḥalāṣ

eger (13) bir laġır żaʿīf ve bī-ḳuvvet kimesne bir niçe defʿa (14) içe ġāyet semiz olup ḳuvvet ve ḥüsn ve beşā- (15) şet ḥāṣıl ide ve vücūdı ḳuvvet bula żaʿfı

[73a]

(1) gide, ġāyet mücerrebdür. Ḳavm-i Tatarda tamām numūne (2) müşāhede olınur, meşhūrdur anlaruñ ıstılā- (3) ḥında at südine ḳımız dirler, her dem içerler (4) ve laḥm-ı feres daḫı yerler [lakin] meẕheb-i Ḥanifīde mekrūhdur, (5) sā'ir meẕāhebde mübāḥdur. Eger atuñ ödüni (6) ṭopalaḳ ve günlük ve ṣarı sünbül ile ḳarışdu- (7) ralar ve ḥayẓı çoḳ gören **[K 77a]** kimesne yaʿnī ʿavrata (8) bir ḳaç defʿa yeydüreler, ol ʿözür ol ʿavratdan (9) defʿ[527] ola mücerrebdür. Eger atuñ ḳanını ʿuḳur (10) kelb[528] ṭalamış ādeme bir ḳatre içürüp ve hem (11) ol cerāhet üzerine sürseler nāfiʿ ola (12) ve ḫalāṣ[529] ola ġāyet ṣaḥīḥ mücerrebdür. Eger (13) atuñ ḳanını vücūdı ve ʿāżāsı şişen bir ʿalīl (14) ādeme sürseler defʿ[530] olup şifā bula, ḫalāṣ[531] (15) ola. Ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür. Eger elleri

[73b]

(1) ve ayaḳları yarılup çatlayan ādeme atuñ (2) ḳanını bir ḳaç defʿa sürseler defʿ[532] olup şifā (3) ve ṣıḥḥat müyesser ola mücerrebdür. Eger dā'ü'ş-şaʿleb (4) didikleri ʿillet ki ʿādemün ṣaçın ve ṣaḳa- (5) lıñ döküp ve ḳırar. Ol ʿillet üzerine bir niçe (6) defʿa sürseler ġāyet fā'ide ider ve ḫalāṣ (7) olup **[K 78b]** şifā ve ṣıḥḥat bula, mücerrebdür. Eger tāze (8) ḳan bulunmaz ise ḳanı ḳurudup ḥıfẓ[533] (9) ideler ḥīn-i ḥācetde ṣu ile ışladalar ve (10) istiʿmāl ideler ise yarar, hemān ihmāl itmeyeler. (11) Eger atuñ südini bir ḳaç defʿa sanculu ādem ve (12) żīḳu'n-nefes ādem içse biʿavni'llāhi Taʿālā (13) ḫalāṣ[534] ola ve şifā bula. Bir daḫı ol (14) ʿillete mübtelā olmaya mücerrebdür. Eger atuñ (15) uyḳusunda ḫorlayan kimesnenüñ başı

[74a]

(1) altına ḳosalar bir daḫı ḫorlamaz ola ve ol (2) ʿilletden ḫalāṣ[535] ola ve şifā bula (3) mücerrebdür. Eger ṣaġīr maʿṣūmların beşigine baġla- (4) salar yāḫūd gümüşleyüp

[527] defʿ : A defiʿ
[528] kelb : A kelbi
[529] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[530] defʿ : A defiʿ
[531] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[532] defʿ : A defiʿ
[533] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[534] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[535] ḫalāṣ : A ḥalāṣ

başına ṭaḳsalar (5) ol maʿṣūm cemīʿ āfāt ve beliyyātdan emīn (6) ve sālim ola. Żarar-ı cinden ve sū'i-i ʿaynden ṣıḥḥat (7) üzere maḥfūẓ ola. Eger atuñ **[K 78a]** sidügin biraz (8) sirke ile ḳarışdurup ḳızamuḳ ʿilletine ve āteş (9) per didikleri bir nevʿi maraż daḫı vardur ki hemān (10) ḳızamuḳ gibi yaḳar, ġāyet aḥmer olur ve vücūdı (11) āteş gibi yaḳar ve iḫāṭa idüp cemīʿ endāma (12) yayılup ol ʿillete at sidügi sirke ile (13) süreler defʿ[536] ider. Ve ḳan çıbanlarına ve (14) giçiyik ve uyuz ve muḫālif ḳabarcıḳlara ġāyet (15) nāfiʿdür. Hemān sirke ile maḫlūṭ idüp

[74b]

(1) penbe ile olʿillete olan yerlere süreler (2) ḫalāṣ olup şifā bulalar, mücerrebdür. Eger (3) atuñ baġrın sumaḳ-ıla pişürüp iç aġrısı (4) ʿilletine mübtelā olan ve kimesne yese ḫalāṣ ola (5) ve eger ishāli olan ve yüreginde börisi (6) ve göbeginde ʿillet ve sızı ve sancu var ise (7) bunların **[K 78b]** küllīsine nāfiʿ ve dāfiʿdür. Hemān sumāḳ- (8) la yeyeler, bi-ʿavni'llāhi Taʿālā cümle ʿilletine şifā (9) olup ḫalāṣ[537] ola ġāyet nāfiʿ ve mübārekdür, (10) ġaflet olunmaya. Eger atuñ tüyini yigirmi dört (11) sāʿat ṣoġan ṣuyı içinde ışladup (12) baʿdehu çıḳarup ṣıḳalar[538] ṣuyunı alalar ve ol (13) ṣuya biraz gül yaġı ḳatalar ve biraz ḳaynadup (14) ısıdalar ve dā'ima sancayup aġıran ḳulaġa (15) ol ṣudan biraz ṭamladalar. Eger yigirmi dört

[75a]

(1) sāʿate dek defʿ[539] olmaz ise bir defʿa yine (2) ṭamladalar üç defʿaya varmaz inşā'llāhü (3) 'r-Raḥman şifā bula ve nāfiʿ olup ḫalāṣ[540] ola (4) mücerrebdür. Eger atuñ dört ayaġ ṭırnaġın (5) alup bir evde gömeḳosalar bī-ḳudretu'llāhi Taʿālā (6) ol eve āfet ve ḥastalıḳ mekr-i sihri sūʿ-i ʿayn (7) işābet itmeye, **[K 79a]** cemīʿ żararlardan ve belā ve ḳażā- (8) lardan ol evde sākin olan kimesneler emīn (9) ve sālim olup ṣıḥḥat ve sefāda olalar elem (10) ve ḫazan[541] ve ġam görmeyeler. Çoḳ ḥaṣṣa müşā- (11) hede[542] ideler, meşhūr ʿinde'l-ḥükemā ve'l- ʿuḳalādur. (12) Eger atuñ tüyün alup ḥıfẓ[543] ideler ve ḥīn-i (13) ḥācetde ḳanı akup ṭurmayan yara ve cerā- (14) ḥat üzerine biraz ol tüyden ıssıdup (15) başdurup uralar ve bir ḫōşça bağlayup

---

[536] defʿ : A defiʿ
[537] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[538] ṣıḳalar : A ṣuḳalar
[539] defʿ : A defiʿ
[540] ḫalāṣ : A ḥalāṣ
[541] ḫazan : A ḥazan
[542] müşāhede : A müşāhide
[543] ḥıfẓ : A ḥıfẓı

[75b]

(1) şaralar ġāyet nāfiʿdür hemān ḳanı keser ṭurur (2) defʿ[544] ider mücerrebdür. Eger atuñ tüyün ya- (3) ḳup ve külin alup ḥıfẓ[545] ideler ḥīn-i ḥā- (4) cetde burnı ḳanı ṭurmayup aḳan kimesne (5) burnına bir ḳaç defʿa çekse, ḳanı dinüp (6) bir daḫı aḳmaya. Ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdür. Ve eger (7) bir muḫalif yerde yara **[K 79b]** olsa ve ṭamar deşilüp (8) ya kesilüp ḳanı aḳup dinmese hemān bu tüy (9) külinden üzerine bir miḳdār urup başdu- (10) ralar ve ekeler ve şarup baġlayalar, fi'l-ḥāl (11) ḳurıdup ḳanı keser ve şıḥḥat ve şifā bulup (12) defʿ[546] olur sā'ir yāre ve cerāhetin cümlesine (13) nāfiʿdür. Eger atuñ kemüginden bir pāre (14) kemük alup āteşde yaḳalar tā ki beyaż olunca (15) baʿdehu havānda daḳīḳ gibi olunca saḥḳ ideler

[76a]

(1) ve külin yımurṭa şarusı-y-ıla ḳarışdurup (2) ḥablar ide, noḫūd ḳadar ola. Baʿdehu ḳuru- (3) dup ḥıfẓ[547] ideler. **[K 80a]** Vaḳt-i ḥācetde ṣubḥ ve şām (4) beşer dāne ḥab, ishāl olan kimesne yise (5) şıḥḥat bula ve ishāl defʿ[548] ola ve kesilüp (6) şifā müyesser ola ve eger atuñ iç yaġından (7) alup ḥıfẓ[549] ideler. Vaḳt-i ḥācetde bir yāre (8) ve cerāhat üzerine yaḳı ideler bir ḳaç defʿa (9) bu ʿameli iderler ise tīz şıḥḥat bula ve ḫalāṣ (10) ola, şifā bula. İmdi atuñ ḫavāṣ ve menā- (11) fiʿine ḥadd u ġāyet ve nihāyet yoḳdur. Lakin (12) bu ḳadar ile iktifā iḫtiyār olundı ve bayṭar- (13) nāme-i ṣaḥīḥe bunda tamām olup ḫitām (14) müyesser oldı. Bu bayṭarnāme-i lāṭifenüñ (15) cāmiʿī ve mü'ellifi cāmiʿ-i şerīf ṣāḥibi Sulṭān

[76b]

(1) Aḥmed Ḫān ibnü's-sulṭān Meḥmed Ḫan (2) ibnü's-sultān Murād Ḫan Ḥażretlerinüñ ḥaṭṭā- (3) ṭı olan merḥūm ve maġfūr Kenʿān (4) Efendidür. Anuñ kendü ḥaṭṭ-ı desenleri[550] (5) ile olan nüsḫadan taḥrīr ve tesvīd (6) ve tastīr olunmışdur[551]. Ġāyetde memdūḥ ve (7) muʿteber kitābdur, taʿẓīm ve iḥtirām idüp (8) ġaflet olunmaya.

[544] defʿ : A defiʿ
[545] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[546] defʿ : A defiʿ
[547] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[548] defʿ : A defiʿ
[549] ḥıfẓ : A ḥıfẓı
[550] desenleri : A destileri
[551] olunmışdur : A olunmuşdur

[K 80b]

(1) Muʿālecāt mücerrebatdur derc ve cemʿ olunmuşdur.

(2) 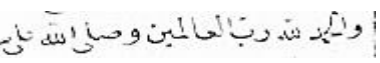

(3) 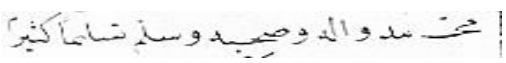

(4)

(5) 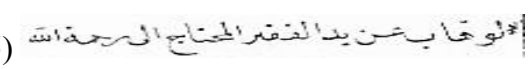

(6) 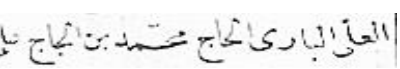

(7) 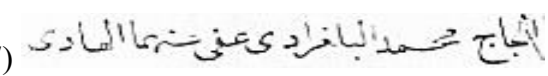

(8) 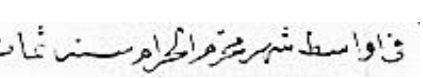

(9) 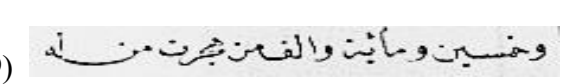

(10) 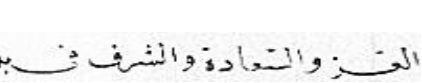

(11) 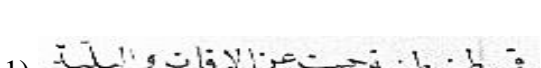

(12) 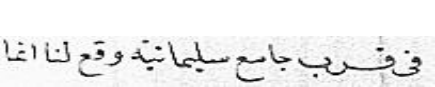

(13) 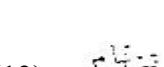

III. DİZİN VE TEMATİK SÖZLÜK

1.DİZİN

-A-

ʿabd *Ar.*Kul, köle. Hizmetçi.
a.+ü's-selātin 67a/13
[=1]

abraş Cüzzam. Çevresel sinir sistemi ve deriyi etkileyebilen, bulaşabilen bir tür hastalık.
a. 40b/06, 40b/08, 41a/01, 41b/02
a.+(ʿillet-i abraş) 41b/05
a.+(muʿālece-i abraş) 42a/04
a.+ol- 41b/09, 41b/15
[=8]

ʿacā'ib *Ar.*Şaşırtacaḳ ve hayret verici şeyler.
a. 67a/03
[=1]

ʿacayīb *Bk.* ʿacā'ib.
a. 43a/08, 47a/04
a.+(ʿacayīb-i ḳudret-i Subḥāniyye)42a/08
a.+(sırr-ı ʿacayīb) 54a/15
[=4]

ʿacayībe *Bk.* ʿacā'ib.
a.+yi (sırr-ı ʿacayībe) 15a/02
[=1]

ʿaceb *Ar.* Şaşılacaḳ şey.
a. 5b/05
a.+(ʿaceb u ḳudret) 9b/09[=2]

ʿacele Ar.Çabuk, çabukluk. Bir işi çabuk yapmaya ve çabuk bitirmeye çalışma, ivedilik.
a. 16a/05
[=1]

ʿAcemİranlı. İran'a ait.
a.+(ʿAcem batmanı) 30b/09
[=1]

acı Bazı maddelerin dilde bıraḳtığı yaḳıcı duyu, tatlı karşıtı.
a. 56a/08
[=1]

ācīl Aceleden, derhal. Hemen.
a.+e 52a/09
[=1]

aç Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.
a. 22b/01
[=1]

aç-Bir şeyi kapalı durumdan açıḳ duruma getirmek.
a.-a 56a/12
a.-alar 40a/03, 45b/13
a.-up 7b/03, 59b/03, 63a/05, 69a/10, 70a/03
[=8]

açıḳ 1. Engelsiz, serbest
a.4b/04, 6a/05
2. Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı.
a. 18b/08, 53a/10, 53b/05
a.+dadur 12b/05
3. Rengi koyu olmayan, koyu karşıtı.
a.+(açıḳ buġday) 55a/12
[=7]

açıl- Açma işine konu olmaḳ.
a.-a 68b/02
a.-maya 39b/09
a.-maz 24b/14
a.-ur 25b/09
[=4]

açlıḳAç olma durumu.
a.+a (açlıġa) 7a/02
[=1]

ʿaded Sayı, tane, miktar.
a. 48b/06
a.+ince 48b/06
[=2]

ādem İnsan.
a. 5a/08, 6a/10, 16a/13, 19b/02, 25b/03, 65b/15, 73b/12
a.+(ādem bevli) 26a/11

a.+(ādem kemügi) 38b/15
a.+(ādem necisi) 25b/14, 54a/15
a.+(ādem sidügi) 59a/14
a.+(mübtela olmuş ādem) 52b/05
a.+(sanculu ādem) 73b/11
a.+e 33a/11, 33a/11, 73a/10, 73a/14, 73b/01
a.+lerin 5a/06, 5a/11
a.+sidügi 66b/13
a.+üñ 73b/04
[=23]

ādemiyān*Ar.* İnsanlar.
a.+(mizāc-ı ādemiyān) 33a/08
[=1]

ʿādet*Ar.*Usul, görenek, alışılmış davranış. Huy, tabiat.
a. 37b/15
a.+i örf-i serḥadd-i müslimīn13a/02
a.+ol- 54a/13
[=3]

adlu Adı olan, adında.
a. 34b/08
[=1]

āfāḳ*Ar.*Ufuklar. Etraf, cihetler.
a.+ı enām 45a/04
[=1]

āfāt*Ar.*1. Afetler, bela, musibet.
a.74a/05
2. Dahiye, mucizevi güzel.
a.+ı lisān 2a/03
[=2]

āfet *Ar.*Belâ. Musibet. Büyük felâket.
a. 43a/03, 75a/06
a.+den 6a/11
[=3]

aġa Aġabey, sözü geçen kimse.
a.+cım (Yaşşı Aḫlad Aġacım) 4a/14
a.+larından (iç aġalarından) 60a/06
[=2]

aġaç Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki, ağaç.
a. 61b/05
a.+(ṣaru aġac) 31a/02, 62a/12
a.+ı (sögüt aġacı güli) 30b/15
a.+ı ḳabza 37b/04
a.+(sögüt aġacı) 45b/09
a.+ı (yeşil sögüt aġacı) 34b/06
a.+ınuñ (aġacınuñ) 18a/15
a.+lar 47a/08
[=9]

aġır 1. Tartıda çok gelen.
a.6b/12, 20a/10, 65a/02
2. Yüksek fiyatlı, pahalı.
a.+(aġır baha) 12b/10
[=4]

aġır-Ağrımaḳ. Vücudun herḪangi bir yeri ağrılı olmaḳ.
a.-an 74b/14
[=1]

aġırşaḳ İplik eğirmeye yarayan iği ağırlaştırmaḳ için alt ucuna geçirilen yarım küre biçiminde ağırlık.
a. 34a/13
[=1]

aġreb*Ar.*En garip, çok tuhaf.
a.+(aġreb u vaḳāiʿāt) 9b/09
[=1]

aġrıVücudun herḪangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ızdırap, sızı.
a.+sı (iç aġrısı) 74b/03
[=1]

aġrı-*Bk.* aġır-
a.-maya 64a/09
a.-sa 49a/04
[=2]

āh vāh Ahlanmak, vahlanmak, sızlanmaḳ.
a.+it- 5b/02
[=1]

aḥad*Ar.*Kişi, kimse.
a. 8a/01
[=1]

āḫir *Ar.*Biten. Hitam bulan. Sonra gelen. Son. Sonraḳi.
a. 18a/04, 31b/12, 33a/11, 33b/11, 33b/12, 42a/13, 57b/10
a.+(muʿālece-i āḫir) 28a/04
a.+e 1b/10, 33b/06
a.+i (ʿalāmet-i āḫir) 27a/10
[=11]

aḫiẕ*Ar.*Alan. Alıcı. Ahzeden. Esir alıcı.
a. 44a/07
a.+it- 41b/11
[=2]

Āḫlād Özel isim.
a.+(Yaşşı Āḫlād Aġa) 4a/14
[=1]

Aḥmed 1.Özel isim.
2. 17.yy'da yaşamış bir Osmanlı padişahı.
a.+(Aḥmed Ḫan) 59b/12
a.+(Sulṭān Aḥmed Ḫan) 76b/01
[=2]

aḥmer *Ar.* Kırmızı, kızıl renkli.
a.+ol- 74a/10
[=1]

āḥsen *Ar* .En güzel. Çok güzel.
a. 63a/10
a.+dür 52a/10
[=2]

aḫşam *Ar.*Güneşin batma zamanı, günün sonu.
a. 18b/04, 19a/03, 21a/12, 26b/04, 34a/04, 40a/06, 46a/05
[=7]

aḫur *Far.*Hayvanların barındığı yer, ahır.
a.+da 11b/14, 38a/06
[=2]

aḥvāl *Ar.*Hâller, durumlar.
a.+i ṣıḥḥat 43a/14
a.+i Timur 43a/15
a.+imüz 13b/08
a.+ine 4b/11
a.+ini 43b/01
[=5]

aḳ1. Beyaz renkte olan.
a. 12a/04, 12a/06, 15a/12, 19b/13, 57b/10
a.+(aḳ günlük) 25a/02
a.+(aḳḥardal) 20b/06, 26a/09
a.+ı (dudaġında aḳı ol-) 11b/06
a.+ı (yumurṭa aġı) 65b/04
a.+ını (yumurṭanun aḳını) 68b/12
a.+(aḳ soġan) 17b/04
2. Kuzeyde Avrupa, doğuda Asya, güneyde Afrika ile kuşatılan deniz.
a.+(aḳ deniz) 47b/08
[=13]

aḳ-Sıvı bir madde bir yerden çıkmak, aşağıya yönelmek.
a.-a 50a/03, 67b/10
a.-an 75b/04
a.-ar 27b/06, 45b/02
a.-dıḳça 41a/12
a.-maya 39b/09, 75b/06
a.-up 41a/13, 75a/13, 75b/08

aḳ-
a.-kan aḳ- 67b/10
a.-ar(gözlerinden yaş aḳ-) 52b/03
[=13]

aḳā'id *Ar.* Akideler. İtikad olunan hakikatlar. İtikada dâir kaziye ve hükümler, esaslar.
a.47b/15
[=1]

ʿaḳab *Ar.* Bir şeyin hemen sonrası. Hemen arkası.
a.+inde 39b/11
[=1]

aḳālim*Ar.* Dünyanın kıt'a ve memleketleri.
a.+i seb'ā 7b/02
[=1]

aḳçalık Bir miktar akçe eden. Akçelik.
a. 49b/05
[=1]

aḳçe Her tür madenî para, akça.
a. 38a/14

[=1]

aḳdem *Ar.* Daha önce. Öncesinde. Daha mühimi.

a. 22b/01

[=1]

ʿāḳıbet *Ar.* Bir şeyin sonu. Nihayet. Netice, sonuç.

a. 66b/05

a.+(ṣıḥḥat ve ʿāḳıbet bul-) 50a/04

[=2]

ʿāḳil *Ar.* Akıllı (kimse).

a. 44b/12, 44b/12

[=2]

aḳıt- Sulu veya ufak taneli maddelerin bulunduğu yerden başka bir yere doğru gitmesini, akmasını sağlamak.

a. (ḳan aḳıt-) 68a/06

a.-alar (aḳıdalar) 17a/04, 30b/07, 52b/10

a.-asın (aḳıdasın) 40b/12

a.-maya 41a/14

a.-mayalar 20a/13

a.-up (aḳıdup)68a/06 [=8]

aḳran *Ar.* Misaller, benzerler.

a.+(beyne'l-aḳran) 60b/07

[=1]

aḳsa-Hafifçe topallamak.

a.-r 39b/07, 50a/15

a.-sa 35a/08

[=2]

aḳsaḳAksayan, hafifçe topallayan.

a.+ol- 6a/09

[=1]

al Kırmızı renkte olan. Kırmızı.

a.+(al at) 11a/11, 11a/13

[=2]

al- Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak.

a.-a 18b/14, 43b/02, 72a/06

a.-alar 16b/02, 20a/03, 20a/13, 23b/06, 24b/15, 27a/13, 28b/04, 29a/07, 29b/06, 30b/06, 31a/03, 31b/15, 34a/01, 34b/06, 34b/07, 36a/02, 40a/02, 49b/03, 49b/05, 50b/02, 51a/08, 53a/01, 54b/07, 55b/01, 57a/02, 57b/12, 58b/11, 65a/15, 74b/12

a.-duḳdan 16a/12, 41a/05

a.-maḳ 61b/02

a.-maḳdur 50b/12

a.-mayalar 4a/09, 11b/10, 49b/10

a.-up 12b/11, 14b/11, 15b/13, 17a/11, 17b/03, 17b/10, 18a/15, 18b/01, 18b/11, 19a/13, 19b/03, 19b/12, 20a/03, 22a/06, 23a/10, 23b/09, 24a/04, 24b/12, 25a/02, 25a/10, 26a/05, 26a/08, 28b/01, 29a/09, 29a/13, 29b/09, 30a/07, 30b/02, 30b/10, 31a/03, 33b/15, 34b/07, 35b/15, 36b/05, 36b/06, 38a/01, 40b/09, 45b/09, 46a/13, 48a/13, 50b/04, 54a/02, 54b/01, 54b/09, 56a/09, 61b/10, 62a/05, 62a/15, 62b/04, 62b/12, 63b/11, 63b/12, 65b/12, 66b/12, 67a/13, 67a/14, 67b/11, 68b/13, 69a/01, 69b/02, 69b/06, 70b/08, 71b/07, 75a/05, 75a/12, 75b/03, 75b/04, 76a/07

a.-ur 52b/02, 67a/06

kan al- 20a/13, 49b/03, 50b/02, 53a/01, 54b/07, 57a/02, 57b/12, 67a/06

[=109]

aʿlā *Ar.*Daha iyi. Pek iyi. En yüksek. Ziyâde ve mürtefi olan.

a. 54a/01, 66a/13

a.+(heybet-i aʿlā) 44a/12

a.+ol- 20a/06

[=4]

ʿalā'llāhi*Ar.* Allah'ın yüceliği ile.

a. 13a/09

[=1]

alacaSiyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı.

a.+(alaca at) 11b/03

a.+(ḳanatlu alaca ḳurt) 34b/10

[=2]

ʿalāim *Ar.* İzler. İşaretler, deliller.
a.+i hezimet 13b/13
[=1]
ʿalāmet *Ar.* 1. İz, nişân, işâret, emare.
a.6a/06, 10b/06, 11a/02, 11a/09, 32a/10, 49b/02, 50a/14
a.+(cinbüş-i erbāb-ı saʿādet ve ʿalāmet) 44b/11
a.+i 3b/09, 15b/08, 27a/09, 27b/04, 31a/11, 34b/02, 39b/05, 52a/13, 54b/15, 67a/08
a.+i āḫir 27a/10
a.+i ḳabr-i bünyād 10b/04
a.+leri 23b/01
2. Hastalık belirtisi, semptom.
a.20a/09, 21b/03, 23b/03, 36a/09, 38a/10, 40b/07, 45a/08
[=28]
ālāt *Ar.*Aletler, vasıtalar.
a.+ı ḥarbiyye 7b/09
[=1]
alay3-4 tabur piyade veya5 bölük süvari askerinden mürekkep kuvvet.
a.+lar 13a/13
a.+ları 14b/06
a.+larına 13a/11
[=3]
alçaḳYerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı.
a.+a (alçaġa) 20a/11
[=1]
alçuAlçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilerek kullanılan madde.
a.+yı 48a/13
[=1]
ʿale'l-ġafle *Ar.*Dalgınlığa getirerek. Dalgınlığa gelerek, boş bulunarak.
a. 14a/10
[=1]
ʿale'l-ḫuṣūṣ *Ar.*Hususiyle, hepsinden önce olarak. Bâhusus.
a. 11a/12
[=1]
ʿālem *Ar.*Bütün cihan. Kâinat. Dünya.
a. 45a/03
a.+i müteneffir 61a/03
a.+i Pādişah Cim Sulṭān 42b/15
ʿalem *Ar.*Bayrak.
a.+ler 13a/14
a.+ine 14b/14
[=5]
alınYüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. Atın kulakları arasında kalan bölüm.
a.+ı (alnı) 16a/07
[=1]
alın-Alma işi yapılmak.
a.-an 25a/05
a.-maġ-ıla 53a/04
a.-mış 48a/06, 55a/07
[=4]
alış-Yadırgamaz duruma gelmek.
a.-ınca 71a/05
[=1]
alışdur-Uyar duruma getirmek. Birbiriyle hemhal olmasını sağlamak.
a.-alar 57a/13
a.-up 69b/08
[=2]
ʿali *Ar.*Üstün. Yüce. Çok büyük. Meşhur.
a.+ü'l-şecaat 60a/10
[=1]
ʿalīl *Ar.*Hasta. İlletli.
a. 73a/13
a.+(saḳıṭ-ı ʿalīl ol-) 35b/12
[=2]
ʿāliyye *Ar.*Yüksek, yüce, büyük.
a.+(ḳubbe-i vasiʿā-i ʿāliyye) 10b/09
a.+si.(ḫīme-i ʿāliyye) 8a/01
[=2]
Allāh İnsanı, dünyayı, kâinatı, görülen veya görülemiyen bütün varlıkların yaratıcısı. Allah ezelidir; yani varlığının başlangıcı

yoktur, çünki yaratılmamıştır ve varlığı devamlıdır, sonsuzdur.
a.13a/03
[=1]

ʿallām *Ar.* En çok bilen, her şeyi hakkı ile bilen.
a.+(ʿulemā-yı ʿallām) 60b/04
[=1]

alma Elma.
a.+(alma gözlü) 6b/03
[=1]

almacık Uyluk kemiğinin yuvarlak başı.
a.+ı (almacığı) 15a/09
[=1]

Alman Cermen soyundan olan halk. Almanya halkından olan kimse.
a.+(ḥudūd-ı diyār-ı Alman) 47b/12
[=1]

alt 1.Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı.
a.64b/08
a.+ı 4a/11
a.+ına 16b/03, 41a/12, 53b/03,74a/01
a.+ında 47a/08
a.+ından 45a/13
a.+ındaḳi 38b/10
2.Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.
a.+ından (ḳoltuġı altından) 12b/07
3.Bir nesnenin tabanı.
a.+ına 32a/08
[=11]

altı *sf.* Beşten bir artık.
a. 70b/10
[=1]

altmış *sf.* Altı kere on, elli dokuzdan bir artık.
a. 17a/11
[=1]

āmāde *Ar.* Hazırlanmış, hazır.
a.+(ḥāżır ve āmāde ol-) 13a/09
[=1]

ʿamel *Ar.*İş. Çalışma. Bir emri veya vazifeyi yerine getirme.
a. 16a/06
a.+e 71a/09
a.+i 22a/03, 22b/13, 26a/02, 27a/01, 38a/12, 52b/11, 61b/15, 66a/09, 67b/05, 68b/08, 76a/09
a.+it- 29b/01, 35b/10, 36b/15, 37a/05
a.+olın- 42a/14
[=18]

ʿamime *Ar.*Tüm, bütün.
a.+(iḥtirām-ı ʿamime) 7b/15
[=1]

ammā*Ar.*Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, amma, lakin.
a. 3b/02, 3b/13, 4a/10, 4b/13, 5b/14, 6b/04, 6b/09, 6b/12, 6b/13, 10b/13, 11a/01, 11a/05, 11a/10, 11a/14, 11b/03, 11b/05, 11b/05, 11b/06, 11b/08, 11b/13, 12a/11, 20a/13, 29a/05, 32a/10, 32a/15, 37b/03, 38a/06, 41a/02, 42a/01, 46b/15, 51a/15, 51b/10, 52a/01, 53b/14, 62a/09
[=35]

an 1.Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza. 2.Bir müddet.
a. 15a/06, 15b/14, 45a/05
[=3]

ʿan-ḳaṣdin*Ar.*Kasd ve niyet üzere, mahsusen.
a. 5b/01
[=1]

ʿanber *Ar.* Güzel koku.
a.+(dāmen-i ʿanber-i kūh) 38a/12
[=1]

ancaḳBiraz önce, demin, henüz.
a. 68a/05
[=1]

ʿanṣır *Ar.* Tam olan şeyin her bir parçaları. Madde, esas, kök. Element.
a.+(ʿanṣır-ı nevʿi) 33a/08
[=1]

ʿanzarōt *Ar.* Sıcak ülkelerde yetişen bodur bir ağacın yara tedavisinde kullanılan reçinesi.
a. 27b/13, 46a/12
[=2]

ʿār *Ar.* Utanma, mahcubiyet. Utanılacak şey.
a. 33b/01
a.+(ʿār nāmus) 13b/02
a.+(ṣāḥib-i ʿār) 8b/09
[=3]

ara 1. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe.
a.36b/02, 58a/07

2.Kişilerin veya varlıkların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi.
a.+sın 46a/06
[=3]

ara-1.Bir şeyin yokluğunu duyarak geri gelmesini istemek.
a.-r 37a/15

2.Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.
a.-yup 34b/11
[=2]

ʿArab Şam, Hicaz, Irak, Yemen, Mısır ve Afrika'nın şimâlinde yaşayan geniş bir ḳavmin adı.
a. 12a/15, 27b/01
a.+da 47b/05
a.+da (lisān-ı ʿArab) 27b/01
[=4]

ʿArabī Arab kavmine mensub.
a. 60a/05
a.+(ḳavm-i ʿArabī) 47a/05
[=2]

ʿArabistan Arap ülkesi. Arapların yaşadığı ülke.
a.+(ʿArabistan Ṭaġları) 47b/07
[=1]

ārāżī Araza ait, azarla ilgili. İşâret, alâmet gösteren.
a. 7b/02
[=1]

ardıç Servigillerden, güzel kokulu yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık.
a. 40a/05
[=1]

arı Temiz, tertemiz, saf, iyi.
a.+sını 8a/14
[=1]

arıḳla- Zayıflamak. Doğduktan sonra cılız kalmak, büyüyememek.
a.-sa 70a/13
[=1]

arıt- Katışıksız duruma getirmek, tasfiye etmek.
a.-up (arıdup) 31b/15
[=1]

ʿārıżMeydana gelmek. Hastalığın tekrar oluşması.
a.+ol- 42b/06, 72b/12
[=2]

arḳaBir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.
a.+sındaki 41a/06
a.+sını 18b/07
[=2]

arḳala- Arkasına almak, yüklenmek.
a.-sa 57b/14
a.-yan 57b/14
[=2]

arpa Buğdaygillerden bir bitkinin ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen taneleri.
a. 16b/15, 19a/02, 21a/02, 26a/08, 27a/07, 35b/15, 36a/03, 48a/09, 53b/10, 57b/15, 58a/04, 58a/08, 66b/06, 69b/07
a.+bit- 58a/02
a.+tut- 35b/15
a.+unı 21a/01, 25a/01, 26a/10, 26b/01
a.+yı 70b/02
[=21]

arpalan-Atın çok arpa yemesinden dolayı hareket edememesi
a.-masınun 67a/08
a.-mış 67a/02
a.-mışdur 67a/10
[=3]
art 1. Arka, geri.
a.+ı (ardı)53b/04
a.+ında (ardında)45a/10
a.+ındaki (ardındaki) 65a/08
a.+ından (ardından)46b/09
2. Arkadan gelen, sonrası.
a.+ınca (ardınca) 17b/12, 35b/07, 52b/12, 58a/01
a.+ından (ardından)14a/09, 14b/01
[=10]
artuḳ *zf.* Bundan böyle, bundan sonra.
a. 51b/01
[=1]
ʿarż*Ar.*Sunma, gösterme, takdim etme.
a.+ı ʿubūdiyyet 8a/11
a.+it- 43a/14
[=2]
as-Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.
a.-a 31a/12, 71a/08
a.-alar 34b/15
a.-up 49b/09
[=4]
asaḳoy-Asmaya başlamak, asmaya devam etmek.
a.-alar 49a/13
[=1]
āsān*Far.* Kolay, kolayca.
a. 32b/05, 52a/05, 67a/03, 71b/02
a.+ol- 8b/01
a.+ve tiz defʿ it- 71b/03
[=6]
ʿasel*Ar.*Bal, şehd.
a. 17b/06, 21a/08, 37b/09, 68a/14, 71b/13, 72a/06, 72b/05
a.+(ʿasel şerbeti) 39a/01
a.+(ʿasel-i muṣaffī) 26b/14
[=9]
ʿaṣfūr Bahçelerde yetiştirilen, sarı çiçekli, yemeklerde kullanılan bir bitki.
a.+(ʿaṣfūr çiçegi) 49a/01
[=1]
aṣıl Temel, esas, kök.Hâlis, sâfi.
a. 12b/02, 44a/14
[=2]
aṣıl ol- Hakikate ermek, ulaşmak.
a. 9b/05
[=1]
aṣıl-Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak.
a.-maḳ 5a/08
[=1]
asiyāb*Ar.*Su değirmeni.
a.+da 70b/03
[=1]
ʿasker*Ar.*Devlet ve memleketin muhafazası için ücretli veya ücretsiz olarak veya kur'a ile toplanarak hazır bulundurulan ve resmi elbise giyen silahlı adamlar topluluğu.
a. 8b/06
a.+i 9a/04
a.+ (ʿasker-i cerrār-ı rūzigār) 8a/14
a.+ (ʿasker-i İslām) 10a/01
a.+in 14b/10
a.+ini 9b/15
[=6]
ʿaskerīAskere veya askerliğe ait, askere mahsus.
a.+(mizāc-ı ʿaskerī) 61a/05
a.+si (tavā'if-i ʿaskerīsi) 61a/13
[=2]
aṣl*Ar.*Temel, esas, kök.Hâlis, sâfi
a.+ı (maḳsūd-ı aṣl) 14a/06
a.+ (aṣl-ı sebeb) 58a/03
a.+ında 4b/09
a.+ını 8b/01
[=4]
aṣlāHiçbir zaman.
a. 11b/07

[=1]
aşYemek.
a.+ı (oġlan aşı) 24a/03
[=1]
aş- Geçmek.
a.-mada 7a/04
a.-up 14b/13
[=2]
aşaġı Bir şeyin alt bölümü, yukarı karşıtı.
a. 11b/06, 52a/15
a.+dan 14a/13, 51b/08, 51b/10
[=5]
āşām*Ar.* Akşam.
a. 64a/03
[=1]
ʿaşr*Ar.* On.
a.+(el-bābü'l-ʿaşr) 40b/06
a.+(el-bābü'ş-şānī ʿaşra) 50a/09
[=1]
aşıḳ Topuk kemiği.
a.+ına (aşıġına) 25b/13
a.+ları 25b/07
[=2]
āşikār*Far.*Açık, apaçık, belli, meydanda olan.
a.+(bayṭar-ı āşikār) 43b/01
a.+(ẓāḫir ve āşikār ol-) 13b/14
[=2]
atAtgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.
a. 1b/08, 3b/06, 4a/01, 4a/02, 4a/08, 4b/09, 4b/11, 5a/02, 6a/05, 6a/07, 6a/08, 6a/10, 6b/03, 6b/05, 6b/11, 6b/13, 7a/02, 10b/02, 10b/07, 11b/07, 12a/07, 12b/09, 14a/12, 14b/11, 15a/10, 15a/12, 15b/08, 15b/12, 16a/03, 16b/05, 17a/08, 17b/09, 19b/06, 19b/06, 22a/10, 22b/03, 22b/06, 24a/12, 25b/06, 25b/07, 29b/14, 30a/06, 30a/10, 30b/07, 33a/13, 33b/01, 34a/12, 34b/04, 35a/08, 35b/01, 35b/06, 35b/11, 36a/09, 37a/11, 38a/11, 38b/01, 38b/07, 38b/13, 40a/07, 40a/14, 41b/10, 42a/04, 45b/03, 47b/03, 47b/05, 49a/09, 49b/04, 49b/11, 50a/15, 51b/01, 51b/04, 53b/08, 54a/13, 54b/04, 54b/11, 54b/15, 55b/03, 55b/14, 56b/15, 57b/05, 57b/09, 57b/10, 57b/13, 58a/02, 58a/06, 58a/09, 58b/04, 58b/10, 58b/13, 59a/09, 61b/01, 62a/04, 63b/05, 63b/07, 63b/08, 64b/12, 65a/14, 66a/12, 66b/06, 66b/10, 67a/04, 67a/11, 67b/06, 68a/03, 68a/11, 68b/03, 69a/13, 69a/15, 69b/04, 70a/13, 70b/15, 71a/12, 73a/03, 74a/12
a.+a 4a/09, 4a/13, 5b/10, 7a/06, 10a/12, 10a/15, 10b/12, 12b/02, 12b/05, 17a/02, 17a/08, 17b/13, 18a/09, 19a/10, 22b/05, 23a/06, 23a/07, 23a/10, 33b/10, 33b/11, 35b/12, 36a/04, 39a/02, 39a/11, 39a/13, 39b/02, 40b/08, 41a/01, 41b/15, 45b/05, 48a/04, 48a/07, 49b/02, 50a/01, 50a/07, 52b/05, 52b/12, 52b/15, 55b/02, 55b/07, 55b/12, 56a/02, 58b/09, 58b/12, 64a/03, 66b/10, 67b/08, 68b/01, 68b/09, 69a/14, 70b/07, 70b/13
a.+a (şovuḳ varmış ata) 54a/01
a.+a süvār ol- 1b/07
a.+bin- 3b/04, 60a/13
a.+da 5b/11, 6b/09, 10b/01, 15a/03, 37a/09, 38b/14, 39a/05, 59a/02, 61b/09, 62b/03, 63a/10, 63b/09, 65b/08
a.+ı 1b/10, 10b/03, 11b/09, 12b/10, 14b/02, 15b/07, 16a/02, 16b/04, 18b/06, 21b/05, 25a/07, 27a/06, 27a/07, 27a/11, 31a/09, 31b/04, 31b/07, 34a/11, 35b/15, 37a/06, 41a/02, 41a/09, 46b/10, 47a/13, 51a/05, 52a/07, 52a/10, 52a/13, 53a/05, 53b/01, 55b/08, 59a/04,

63a/03, 63b/03, 65a/08, 70a/14, 70b/13, 71a/01
a.+ı (al atı) 11a/13
a.+ı (kır atı) 11a/13
a.+ı (sisli atı) 11b/08
a.+ı-y-ıla 14b/03
a.+ın 5b/03
a.+lar 43a/06, 66b/01
a.+lar (yağırlu maʿrūf atlar) 59b/07
a.+lara 42b/06, 60a/05, 60b/01
a.+larda 15a/15, 32b/06, 37a/08
a.+larda (siyah atlarda) 11a/15
a.+lardan 7a/03
a.+ları 15a/07, 40b/05, 43a/10, 43a/13
a.+ların 3b/09, 60a/14
a.+laruñ 11a/03, 43a/12, 43b/01
a.+terbiyyesi 1b/06
a.+uñ 2a/02, 3b/10, 3b/11, 4a/14, 4b/03, 4b/04, 4b/06, 4b/14, 5a/01, 5a/02, 5b/08, 5b/15, 6b/01, 6b/02, 6b/04, 6b/08, 10b/08, 12a/01, 12b/08, 15a/09, 15a/11, 15b/04, 15b/05, 15b/15, 16a/04, 16a/08, 16a/15, 16b/01, 16b/03, 16b/10, 17a/03, 17a/04, 17a/07, 17a/14, 17b/07, 17b/13, 18a/06, 18a/08, 18a/11, 19a/04, 19a/07, 19a/08, 19b/05, 19b/09, 20a/01, 20a/06, 20a/08, 20a/10, 20b/11, 20b/14, 21a/13, 21b/03, 22a/01, 22a/09, 22b/01, 23a/15, 23b/02, 24a/01, 24b/05, 24b/07, 24b/14, 25a/09, 25b/02, 25b/05, 25b/13, 27b/02, 27b/04, 27b/14, 28b/02, 29a/07, 29a/12, 29b/02, 29b/14, 30a/02, 30a/05, 30b/04, 30b/12, 31a/10, 31a/14, 31b/06, 32a/11, 32b/07, 33a/05, 34b/01, 34b/02, 34b/15, 35a/01, 35a/03, 35a/05, 35a/06, 35a/11, 36a/07, 36a/13, 36b/02, 38a/09, 38a/14, 38b/09, 39b/04, 39b/07, 40a/09, 40b/06, 41b/02, 42a/07, 45a/06, 45a/08, 45a/10, 45b/03, 46b/07, 46b/08, 47a/14, 47a/15, 47b/04, 48a/01, 48b/08, 48b/14, 49a/04, 49a/06, 49a/13, 49a/15, 49b/01, 50a/09, 50a/12, 50b/10, 50b/12, 51a/13, 52a/04, 52b/10, 53a/01, 53a/04, 53b/03, 53b/04, 53b/07, 53b/12, 54a/05, 54a/12, 54b/03, 54b/06, 54b/07, 55a/10, 56a/11, 56b/12, 57a/06, 57b/15, 58a/02, 58b/15, 59a/04, 59a/06, 62a/11, 64a/06, 64a/07, 64a/15, 64b/04, 64b/06, 64b/07, 65a/01, 65a/07, 65b/06, 67a/01, 67a/08, 67b/03, 67b/09, 68a/01, 69a/04, 69b/12, 71a/15, 71b/04, 71b/07, 71b/12, 72a/01, 72a/03, 72a/08, 72a/10, 72b/01, 72b/03, 72b/10, 73a/05, 73a/09, 73a/13, 73b/01, 73b/11, 73b/14, 74a/07, 74b/03, 74b/10, 75a/04, 75a/12, 75b/02, 75b/13, 76a/06, 76a/10
a.+uñ 10b/13
al at 11a/11
alaca at 11b/03
arpalanmış at 67a/02
at kılı 51b/08
çaḳır at 11b/05
çaḳır gözlü at 11b/14
çıplaḳ at 59b/04
kır at 10b/13
ḳula at 11a/05
tor at 11a/01
yapraḳ tırnaḳlu at 5b/12
ḳaba ve perişan ḳuyruḳlu at5a/05
[=448]
at- Koymak, bırakmak.
a.-alar 18b/05
a.-ar 37a/11
a.-up 19a/04
[=3]
āteş*Far.* Isıtmak, pişirmek için kullanılan yer veya araç.
a. 17a/12, 19b/15, 26b/14, 41a/09, 69a/02, 74a/11

a.+de 28b/05, 31a/03, 34b/06, 36a/13, 38b/15, 61b/02, 62a/05, 62b/06, 75b/04
a.+de (ḳurı āteşde) 29b/05
a.+den 17a/13, 17b/05, 22a/15, 53a/13, 64a/14, 65a/06
a.+e 58b/15
a.+it- 70a/02
[=24]

āteş-feşān *Far.* Ateş saçan.
a.+(dilīrān-ı āteş-feşān) 9a/05
[=1]

āteş-per < *Far.āteş-bār* Ateş yağdıran.
a. 74a/08
[=1]

ʿatīḳa *Ar.* Asil.
a.+(esedī-i ʿatīḳa) 56b/07
[=1]

ʿavā'id *Ar.* İratlar, gelirler. Aidat.
a.+(ʿavā'id-i derc)
a. 60b/13
[=1]

ʿavn *Ar.* Mededkâr. Yardım eden. Yardımcı. Zahir.
a. 13a/03
a.+(ʿavn-i Sübḥānī) 9b/03
[=2]

ʿavrat *Ar.* Kadın, karı, eş.
a. 3b/14, 4a/06
a.+a 3b/13, 3b/13, 72b/12, 73a/07
a.+a (ṭoġurmayan ʿavrata) 72b/10
a.+dan 73a/08
a.+ın 3b/15
a.+uñ 4a/03
[=10]

avuç Elin yarı yumulmuş durumu. Bir avucu dolduracak kadar.
a. 24b/15, 71a/07
[=2]

ay Yılın on iki bölümünden her biri.
a. 10a/03, 37b/13, 70b/13, 71a/09
a.+ında (ḳuru mayıs ayında) 55a/07
[=5]

ayaḳ Vücudun, bacaktan ayak bileği ile ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı.
a.+a (ayaġa) 30b/02, 45a/14
a.+ı(ayaġı) 12a/06, 12a/06, 25a/09, 29a/07, 29b/02, 30a/10, 30a/12, 31a/11, 32a/11, 32b/07, 35a/05, 35a/08, 57a/01, 75a/04
a.+ı(ayaġı örik ol-) 59a/06
a.+ın 27b/14
a.+ın(ayaġın) 12a/03, 12a/04, 12a/04, 12a/05, 31a/14
a.+ına(ayaġına) 27a/15, 29a/12, 29b/14, 30a/02, 30a/05, 35a/07, 57a/04
a.+ına(ayaġına su in-) 25b/05
a.+ında(ayaġında) 12a/02, 27b/02
a.+ından(ayaġından) 50b/02, 53a/01
a.+ını(ayaġını) 34b/04, 71a/04
a.+ları 6b/14, 11a/12, 14b/13, 24a/02, 27a/08, 30b/13, 34b/02, 39b/07, 73b/01
a.+ların 23b/05, 28b/02, 67a/04
a.+larında 23a/15, 23b/02, 39b/04
a.+larındaki 31a/08
a.+larından 27a/13
a.+larınuñ 25b/06
a.+uñ 31a/12
[=56]

ayaz Duru, sakin havada çıkan kuru soğuk.
a.+a 22b/09
[=1]

ʿayb *Ar.* Kusur, eksiklik.
a.+ı 42a/07
[=1]

āyet *Ar.* Kur'ân-ı Kerim'deki her bir cümle.
a.+(āyet+i kerīme) 48b/04, 48b/09
[=2]

ayġını ayġını Zar zor, güçlükle
a.(ayġını ayġını) 19a/11
[=2]

ʿayıb *Bk.* ʿayb

a. 4a/09
a.+dur 4b/05
[=2]

ʿayn*Ar.* Göz.
a.+(sūʿ-i ʿayn) 75a/06
a.+a(dā'-i ʿayn) 49a/08
a.+den(sūʿ-i ʿaynden) 2a/03, 74a/06
[=4]

ayrıl-Ayırma işine konu olmak, iki kavramın birbirinden uzaklaşması.
a.-ur 45a/13
[=1]

az Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.
a. 16b/13, 27a/15, 52a/15, 54a/11, 55a/11
[=5]

āʿżā*Ar.* Vücut parçası, organ. Bedenin her bir uzvu.
a.+ları 55b/08
a.+sı 73a/13
a.+sına 53b/07
a.+sını 18b/07
a.+sınuñ 71b/04
[=5]

āzāl*Ar.*Ezeller. Başlangıcı olmayan zamanlar. Ezelden.
a.+(āzāl ve helaḳ it-) 44a/07
[=1]

azarazar Az az. Küçük ölçülerle
a.+(azar azar) 28a/12, 28a/12
[=2]

azdur-Azmasına sebep olmak, durumun veya olayın artış göstermesi.
a.-ur 37a/10
[=1]

ʿaẓīm*Ar.*Bir işteki engelleri yenme kararlılığı
a.+(nefʿ-i ʿaẓīm) 64b/03
a.+(pādişāh-ı ʿaẓīmü'ş-şān) 44a/13
a.+(ʿaẓīm-i iftiḫār)4b/02
a.+(ʿaẓīm-i mizāc) 56a/11
a.+(ʿaẓīm-i nefʿi) 68a/09
a.+(ʿaẓīm şiddet-i şitā) 9b/10
a.+(ʿaẓīmü'ş-şan) 61a/12
[=7]

ʿaẓime*Ar.*Büyük iş, fevkalâde ve çok mühim iş.
a. 7b/14
a.+iḳıyām 43b/04
[=2]

ʿazimet*Ar.*Takvâ ile amel etmek. Allah'ın emirlerini en mükemmel ve eksiksiz yapmağa çalışmak.
a. 7b/05
a.+(naḳil ve ʿazimet olun-) 8b/07
a.+it- 8a/03
[=3]

ʿaziz*Ar.*İzzetli. Çok izzetli. Sevgili. Çok nurlu.
a. 13a/03
a.+leri (ʿömr-i ʿazizleri) 9b/04
[=2]

-B-

baʿde'l-fevt*Ar.* Ölümden sonra.
b. 15a/01
[=1]

ba'żı*Ar.*Birtakım, kimi.
b. 50a/11
[=1]

bā-ḫuṣūṣ*Ar.* Hususiyle. En çok. Hele.
b. 6a/13
[=1]

bā-ẕikrī *Ar.* Zikriyle.
b. 6b/10
[=1]

baʿd*Far.*Yel. Rüzgâr.
b. 14a/01
[=1]

baʿdehu<*(Far. baʿdehā)*Bundan sonra. Ondan sonra.
b. 15b/14, 16a/15, 16b/09, 17a/13, 17b/05, 17b/11, 18b/03, 18b/14, 19a/01, 19a/13, 19b/01, 19b/13, 20a/06, 20b/03, 20b/10, 21a/04, 21a/07, 21b/11, 22a/01, 22a/08, 22a/12, 22a/15, 23a/03, 23b/11, 24a/04, 24a/07, 24b/10, 25a/12,

25a/15, 26a/09, 28a/01, 28a/14, 28b/13, 28b/15, 29a/10, 29b/04, 30a/05, 30a/07, 30a/15, 30b/08, 31a/04, 32a/03, 32a/06, 32b/02, 32b/10, 32b/11, 32b/14, 32b/15, 34a/02, 34a/03, 34a/10, 34b/08, 34b/13, 35b/03, 36a/02, 36b/06, 36b/07, 37a/05, 37b/03, 37b/08, 37b/11, 39a/07, 39a/10, 40a/02, 40b/09, 40b/10, 40b/14, 41a/15, 41b/12, 41b/14, 45b/12, 46a/11, 46b/02, 46b/13, 47a/13, 48b/01, 49a/03, 49a/05, 49b/09, 49b/15, 50a/01, 51a/08, 52b/14, 53a/13, 53b/01, 54a/05, 54b/03, 55a/09, 55a/15, 55b/07, 55b/12, 56b/01, 57a/02, 57a/09, 57a/10, 57a/13, 58a/13, 58b/08, 58b/15, 59a/10, 59b/02, 61b/12, 62a/01, 62a/08, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/07, 62b/09, 62b/10, 63a/05, 63b/01, 64a/01, 64a/02, 64a/11, 64a/14, 64b/08, 65a/01, 65a/03, 65a/11, 65b/01, 65b/05, 65b/12, 65b/15, 66b/13, 67b/03, 67b/10, 67b/14, 68a/12, 69a/01, 69a/04, 69a/09, 69b/08, 69b/09, 70a/05, 70a/05, 70a/07, 70a/09, 70b/04, 70b/07, 71a/03, 71a/13, 74b/12, 75b/15, 76a/02

[=145]

bādem *(<Far. bādām)* Gülgiller familyasından, 4-8 m yükseklikte, pembe ya da beyaz çiçekli, meyveleri tazeyken çağla olarak, olgunken kuruyemiş olarak yenen, tohumlarından yağ elde edilen, dikensiz ağaçlar

b.+(bādem yagı) 17b/06, 64a/01

[=2]

baʿdū *Ar.*Başına geldiği kelime ve tamlamalara "sonra" anlamı katarak zarf fonksiyonunda birleşik şekiller yapar.

b.01b/04, 03b/02

[=2]

bağa Hayvanların ayağının altında, zorlamadan ileri gelen şiş, ur.

b. 36a/07, 36b/04, 37a/02

b.+getür- 36a/09

b.+nuñ37b/06

b.+ya 37b/01, 37b/08

b.+i37b/15

[=8]

bağçe *Far.* Bahçe.

b.+ler 48a/05

b.+lerde 56a/03

[=2]

Bağdad *Ar.*Ortadoğu'da bir başkent.

b.+(Bağdad batmanı) 30b/09

b.+uñ (vilāyet-i Bağdaduñ) 11a/13

[=2]

bağır Göğüs, sine.

b.+ın (bağrın) 74b/03

b.+ını (bağrını) 72a/08

b.+larında 50a/10

[=3]

bağla-1.Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak

b.-rlar 15b/07

b.-salar 45b/04, 74a/03

b.-ya 35a/15, 35b/10, 38b/04, 38b/11, 48b/08

b.-maḳdur 52a/12

b.-mayalar 50a/08

b.-yalar 18a/12, 24b/13, 25a/06, 25a/07, 25b/13, 28a/06, 29a/14, 30a/02, 31a/09, 34a/11, 34a/14, 35a/12, 37b/12, 38a/06, 38a/14, 47a/15, 53b/02, 57b/04, 63a/04, 71a/05,

b.-yup 24b/02, 25b/15, 40a/05, 47a/14, 66a/06,

2. Yaraya ilaç koyup, bezle sarmak.

b.-ya35b/10,36b/10, 70a/11,

b.-yalar 28a/02, 30a/09, 32a/02, 32a/07,35a/10,50b/05,54a/07,57a/

05,57a/15,59a/05,59b/02,59b/05,63b/04,75b/10
b.-yup, 38a/05,75a/15,
b.-duḳdan 36b/10

3. Bütünleşmek, kalıplaşmak. Kök bağlamak, kökleşmek.
b.-r39b/11
kök bağla- 39b/11
sagir masumların beşigine bağla- 74a/03
[=57]

bağlayabil-Bağlama imkânı veya olasılığı bulunmak.
b.-ür 47a/02
[=1]

bağlu Bir bağ ile tutturulmuş olan.
b. 27a/11
[=1]

baha*(< Far. bahâ)* Paha, değer, fiyat.
b.+(ağır baha) 12b/10
[=1]

bahadırSavaşlarda gücü ve yılmazlığıyla üstünlük kazanan veya yiğitlik gösteren kimse, batur.
b. 4a/12, 4a/13, 4b/11, 5a/02, 5a/07, 6a/05, 6b/12, 7a/04, 10a/02, 15a/06, 15a/12, 60a/05, 60a/07
[=13]

baḥḥār*Ar.*Gemici, denizci.
b. 56b/04
[=1]

bāhir*Ar.*Aşikâr. Açık. Belirli. Apaçık.
b.+dür 40b/02
[=1]

baʿīd Uzak, ırak.
b.+ 51b/04
b.+ol- 11b/10
[=2]

bāʿiṣ*Ar.* Gönderen. Sebep olan. İcap ettiren.
b. 44a/14
b.+(bāʿiṣ-i ḫüsrān) 66b/05
b.+ol- 5a/11, 31b/06
[=4]

baḳ- 1. Uğraşmak, meşgul olmak.
b.-mayup 51b/06

2. Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
b.-up 46b/06
[=2]

baḳakal-Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.
b.-up 14a/14
[=1]

baḳire*Ar.*Cinsel ilişkide bulunmamış (dişi), kızoğlan, kızoğlankız.
b.23a/08
[=1]

bal Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.
b. 19b/12, 27b/14, 29a/08, 34a/08, 37a/05, 66b/07, 71b/07
b.+(bal mumı) 29b/10, 46a/14
b.+(bal şerbeti) 49b/02, 58b/08
b.+(çig bal) 29b/07, 36b/06
b.+dan 36b/11
b.+ı 36b/12, 36b/14
b.+ından 20a/05
[=17]

bālā Far. Eski zamanda, öncesinde.
b. de 42a/11, 60b/01
[=2]

baldıran Maydanozgillerden, nemli yerlerde yetişen zehirli bitkilerin ortak adı, ağı otu, baldırgan
b.+(yaş baldıran otı yapraġı) 62b/09
[=1]

baldur Atın bacağının dizden ayak bileğine kadar olan bölümü, incik.
b.+(baldur kemügine) 26b/11
b.+ı 34b/01
[=2]

balıḳ Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan, çoğunlukla

yumurtlama şeklin- de üreyen omurgalı hayvanların ortak adı.
b. 46b/11
b.+(balıḳ sırtı) 6a/02
b.+ı (sazan balığı) 6a/03
[=3]

balig*Ar.* Buluğ çağına ermiş olan. Ergen.
b. 9b/04
b.+ol- 7b/12
[=2]

banbılYazın tarlalarda biten, beyaz çiçekli, boz renkli yaprakları olan, develerin yediği bir ot.
b.+(banbıl ot) 51a/10
[=1]

bār-keş*Far.*Mütehammil, tahammül eden, sabırlı.
b. 6b/12
[=1]

baraşBk. abraş.
b.+a(illet-i baraşa) 42a/01
b.+ol- 42a/01
[=2]

baş-1. Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek.
b.-alar 37b/07, 59a/01
2. Yere yatırmak.
46b/10
3. Yaygın olmak, yaygınlaşmak.
b.-an 47a/06
4. Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.
b.-ar 12a/05
b.-maz 31a/11, 31a/13
b.-sa 12a/04
5.Sıkıştırarak yerleştirmek.
b.-up 51a/05
[=9]

başdur- Bir şeyi kuvvet vererek ittirmek. Basma işini yapmak.
b.-alar 75b/09
b.-up 75a/15
[=2]

baş 1.İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.
b.+dan 13b/04
b.+dur 11b/14
b.+ı11a/12,49b/01, 64a/08, 73b/15(horlayan kimesnenün başı)
b.+ına 34b/15,49a/13, 71a/08, 74a/04 (sagir masumların başına taḳ-)
b.+ında 45a/07, 45a/08 (atuñ başında)
b.+ını 15b/11, 52a/15, 64a/07
2. El ve ayakta bulunan en kalın parmak, badem parmak.
b.+(baş parmaġı) 36b/01, 36a/11
3. Başlangıç.
b.+ı 27b/09
b.+ında(ocaḳ başında) 41a/09, 55a/10 (oyan başında)
4.Bir şeyin genellikle toparlakça ucu.
b.+ı47a/09, 58a/09 (sükker başı)
b.+ına 47a/10,
b.+ını37b/03,37b/04 (milin başını)
5. Yumrulanmak, yuvarlak biçim, durum almak.
b.+vir- 24a/14
[=26]

başcıġız<*(başcuġaz)*Küçük beze.
b.+lar 39b/05
[=1]

başḳa Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.
b. 5a/11
b.+ca 62b/12
b.+(başḳa başḳa) 45b/12
[=3]

başla-Bir işe girişmek, harekete geçmek.
b.-r 39b/09
b.-ya 57b/03, 64a/10
b.-yup 41a/11
[=4]

bat-Saplanmak.
b.-mış 31b/12
[=1]
baṭman Esk. 7,692 kilogram olan ağırlık ölçü birimi.
b. 16b/15, 16b/15, 17a/02, 17a/03, 30b/10, 48a/13, 48a/14
b.+ı (ʿAcem baṭmanı) 30b/09, 30b/09 (Bağdad baṭmanı)
b. +ıla16b/14
[=10]
batur- 1. Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.
b.-a 16a/08,
2. Saplamak.
b.-a67b/10
[=2]
bayṭarHayvan sağlığı ile ilgilenen kimseler. Veteriner hekim.
b. 42b/07, 42b/09
b.+(bayṭar ʿilmi) 44a/14
b.+ı 43b/03
b.+(bayṭar-ı āşikār) 43b/01
[=5]
bayṭar-nāme Veteriner hekim kitaplarına verilen ad.
b. 60b/08
b. 60b/12
b.+i lāṭife 76a/14
b.+i ṣaḥīḥe 76a/12
b.+lerde 33b/07
[=5]
bayṭarī Bk. bayṭar.
b.+de (ʿilm-i bayṭarīde) 42a/14
[=1]
baʿżı*Ar.*Birtakım, kimi.
b. 37a/09, 42b/06, 56b/08, 58a/04, 60a/14
b.+sına 33a/05
b.+ya 43a/03
[=7]
be-her*Far.*Her, her bir, herbirisine.
b.+(be-her gün) 18a/05, 48a/02, 54a/05
b.+(be-her ḥāl) 23a/12, 33b/06
beher< *İng. beaker*Sıvıları muhafaza etmek için kullanılan, cam, porselen veya plastikten yapılmış, silindir şeklinde bir kap.
b.56b/06
[=5]
becid*Far.* < *becidd* Ciddi.
b.+(becid becid) 34a/14, 34a/14
[=2]
bed-ḫuy*Far.*Huysuz. Bed huylu, kötü huylu.
b.+ol- 11b/01
[=1]
bedā *Ar.*Acaib ve garib olma. Yeni zuhur etme.
b.+it- 45a/01
[=1]
beglerbegi Sancak beylerinin başına verilen ad.
b.+si 9a/01
[=1]
beḥaḳ*Ar.*İnsanın derisinde pul pul beyazlık ve alaca bir renk peyda eden bir çeşik hastalık.
b. 63b/09
[=1]
beḳāʿ Devamlılık. Evvelki hâl üzere kalma. Dâim ve sâbit olma. Geriye kalma.
b. 8a/06
[=1]
belHayvanlarda omuz başı ile sağrı arası.
b.+ine 20b/14
b.+ini 19b/06
b.+inüñ 20b/11
[=3]
belā*Ar.* İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, dert, gam, keder.
b. 75a/07

b.+da 7a/08
b.+i sebeb 57b/14
[=3]

belde*Ar.*İlçeden küçük, belediye ile yönetilen yer, büyük köy.
b.+(nām-ı belde-i ḥasene) 9a/02
[=1]

Belġırad Balkanlarda bir şehir.
b. 9a/12
b.+(Kalʿe -i Belġırad)9a/15
b.+(Kalʿe -i Belġırad) 9a/07
b.+a 8a/10, 9b/15
b.+a (Ṣaḥrā-yı Belġırada) 9a/07
b.+uñ (feṯḥ-i Belġıraduñ) 9b/10
[=7]

Belġırat Bk. Belgırad.
b.+da 9b/05
[=1]

beliyyāt*Ar.* Gamlar, kederler, felaketler.
b.+dan 74a/05
[=1]

belki *Ar.* Olabilir ki, muhtemel olarak.
b. 27b/10, 33b/03, 43a/05
[=3]

belli Bilinmedik bir yanı olmayan, malum.
b.+ol- 48a/12
[=1]

bellūṭ *Ar.* Pelit ağacı, meşe palamudu. Quercus.
b. 18a/14
b.+(bellūṭ gülü) 35a/06
[=2]

belürsiz Belirli olmayan, belgisiz, gayrimuayyen.
b.+ol- 48b/03
[=1]

ben Teklik birinci kişiyi gösteren söz.
b. 43a/08
b. 14b/01, 14b/15
b.+i 14b/11, 14b/14
b.+im 10a/13
[=6]

ben Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya ḳabartı.
b.+i 12a/01
[=1]

bendBk. bende.
b. 8a/09

bend *Far.* Bağlanan. Bağlanmış.
b.+(sedd ü bend ol-) 53b/06
b.+it- 53b/02
[=3]

bend-keşende*Far.bsf.* Bağ çeken, bağlayan.
b.+den 27b/05
[=1]

bende*Far.*Bağlanmış olan. Köle. Esir. Hizmetkâr. Kul.
b. 6a/15
b.+si 42b/03
b.+sinüñ 42b/03[=3]

benglik Koruğun olgunlaşıp üzüm haline gelmeye başlamış hali.
b.+i(bengligi) 66b/08
[=1]

beñze- İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.
b.-mek 5a/03, 5b/08, 5b/15, 6b/01
b.-mekdür 4b/08
b.-meyüp 4b/08
b.-r 4b/09, 47a/09, 47a/10, 56a/09
b.-ye 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13, 4a/11, 4b/13, 4b/14, 6b/04
b.-yen 3b/13, 4a/10
[=20]

ber-rūz *Far.* Gündüz üzeri.
b.+ı **mübārek** 13a/07
[=1]

beraberlıḳ Birlikte olma durumu.
b.+ında (beraberlığında) 36b/02
[=1]

bere Bir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük.

b. 50a/09
b.+lerden 2a/07
[=2]

berk Sert, katı. Sağlam.
b.5b/09, 50b/15
[=2]

berraḳ*Ar.*Duru, temiz, aydınlık, açık.
b. 15a/11
[=1]

bert-İncinmek, burkulmak.
b.-meyeler 51b/10
[=1]

bertikİncinmiş, burkulmuş.
b. 69b/13
[=1]

berüBu tarafa, bu yana, buraya, beriye.
b. 40b/01
b.+(berü yaḳa) 47b/11
[=2]

besaṭ*Ar.* Düz açık yer. Geniş.
b. 14a/02
[=1]

beş Beş rakamı ile kurulan sıfat. Sayı sıfatı.
b. 10a/03, 16b/07, 25a/14, 27b/11, 27b/12, 28a/10, 28a/10, 28a/10, 31a/01, 31a/01, 36b/13, 40b/13, 52b/06, 68a/15, 72b/02, 72b/10
b.+(on beş) 28a/09, 46a/14
[=18]

beş Rakam ismi. Dörtten sonra gelen sayının adı.
b. 66a/08, 70b/10
[=2]

beşāşet*Ar.* Güler yüzlülük.
b. 43a/13, 72b/14
[=2]

beşer *Ar.*İnsan. Âdem. Mahlûkat içinde en mükerrem, en ehemmiyetli.
b. 20b/06, 76a/04
b.+(beşerü'l-beşer) 64a/03
[=3]

beşik Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola.
b.+ine 74a/03
[=1]

bevl*Ar.*Sidik, idrar.
b.+i(ādem bevli) 26a/11
[=1]

bevva*Ar.*Hindistan cevizi.
b.+(ceviz-i bevva) 20b/05, 21a/09, 68b/01
b.+dan (cevz-i bevvadan) 70b/09
[=4]

beyʿ *Ar.* Satmak.
b.+it- 52a/07, 52a/09
[=2]

beyān *Ar.* İzah etme, açıklama. Anlatma. Açık söyleme.
b. 20a/08
b.+dadur 15b/05
b.+ında 17a/07
b.+ındadır 38a/10
b.+ındadur 18a/09, 19a/08, 20a/09, 21b/04, 23b/02, 36a/09, 40b/07, 45a/08, 50a/12, 71b/06
b.+it- 15a/04, 15b/02, 33b/05
[=17]

beyāż *Ar.* 1. Aklık, aydınlık.
b.+a 61b/03
2. Yumurtanın ak kısmı.
b.+ından 35b/03
b.+ını65a/15
2. Beyaz zehir.
b.19b/14
[=3]

beyhūde*Far.*Yararsız, anlamsız. Boş yere.
b. 37a/12
[=1]

beyn *Ar.* Arası, arasında, aralık. İki şeyin arası. İkisinin ortası.
b.+e'l-aḳrān 60b/07
b.+i ḳabāili'l-ʿArab12b/03
[=2]

beyn Kafatasının üst bölümünde beyin zarı ile örtülü, iki yarım yuvar biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, dimağ.
b.+inden 71b/07
[=3]

bez Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput.
b. 20b/11, 25a/12, 25b/12, 28a/01, 33a/01, 36b/05, 57a/14, 65b/11, 66a/06, 68b/05, 70a/10
b.+den 22a/15, 22b/11, 41a/01, 55a/09, 58b/09
b.+e25a/05, 28b/15, 47a/14, 61b/11
b.+i 36b/07, 36b/12, 36b/14
b.+in 66a/04
b.+ine (kettan bezine) 28a/06
b.+ini 66a/02
b.+inüñ 66a/01
b.+ler 46b/12
b.+leri 46b/12
[=29]

bezir *Ar.* Keten tohumu.
b.+(bezir yağı) 16a/08, 20b/08, 21b/13
b.+(ruġan-ı bezir) 24a/08, 26a/05
[=5]

bıçaḳ Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
b. 67a/06
b. +ıla31b/13, 64b/10 (bıçaġ-ıla), 68b/13
[=4]

bıçılġan Hayvanların ayaklarında hasıl olan yara, çatlak.
b.+ol- 29b/02, 29b/14, 30a/06 [=3]

bıyıḳÜst dudak üzerinde çıkan kıllar.
b.+ından (bıyığından) 5a/08
[=1]

bıyıḳlu Bıyıkları olan kimse.
b. 5a/06
[=1]

bī *Far.*Kelimenin başına getirilerek o kelime menfi yapılır.
b.bī-ʿārlıḳ5a/10
b.bī-ġayret5b/06
b.bī-baraṣ 41b/07
b.bī-bedel 2a/15
b.bī-fā'ide 66b/06, 52a/02, 52a/06
b.bī-hüner 4a/03, 5a/02, 11a/01
b. bī-ḳuvvet72b/13
b. bī-maṣrāf67a/03
b. bī-nāmuslar 5b/07
b.bī-naẓīr2a/15
b.bī-nihāye8b/06, 13a/11, 14a/02
b. bī-pāyān14a/05, 60b/10
[=19]

bi'l-benān*Ar.* Parmak uçlarıyla.
b.(Müşārun ilyehi bi'l-benān) 9a/11
[=1]

bi'l-külliye*Ar.*Büsbütün, bütün bütün.
b. 8a/08
[=1]

bi'ẕẕāt*Ar.*Kendisi, aslında. Kendi zatı ile.
b. 60a/04
[=1]

bī-ʿārlıḳ*f.a.b.i* Arsızlık, hayasızlık.
b. 5a/10
[=1]

biʿavni'llāh Allah'ın yardımıyla.
b. 13b/12, 20a/07
[=2]

bi-ʿavnillāhiTaʿālā*Ar.*Nâmı büyük olan Allah'ın yardımıyla.
b.15b/04, 39a/04, 48a/10, 68a/08, 73b/12, 74b/08,
[=6]

biʿavni'l-hālīḳu'l-Musteʿān Yaratıcı ve kendisinden yardım beklenen Allah'ın yardımıyla.
b. 9a/09
[=1]

biʿavni'llāhi'il-Müteʿāl Büyük olan Allah'ın yardımıyla.
b. 40a/08

[=1]

bī-baraṣ *f.a.b.i* Cüzzamdan kurtulmuş. Hastalıksız.

b. 41b/07

[=1]

bī-bedel *f.a.b.s* Karşılıksız.

b. 2a/15 [=1]

bī-fā'ide *f.a.b.s* Faydasız, kazançsız, karsız.

b. 66b/06

b.+dür 52a/06

b.+ol- 52a/02

[=3]

bi-ḥikmeti'llāhiTa'ālāNâmı büyük olan Allah'ın hikmetiyle.

b. 4a/11, 12a/09, 42a/06, 43a/11, 45b/04, 64b/11

[=6]

bī-himmet Gayret ile. Yardım ve lütuf ile.

b.+iġāziyān-ı ġayūrān 9a/09

[=1]

bī-hüner*f.a.b.s* Hünersiz, marifetsiz.

b. 5a/02

b.+ol- 4a/03, 11a/01

[=3]

bi-iẕni'llāh-i Ta'ālā*Ar.*Nâmı büyük olan Allah'ın izniyle.

b.25b/04, 29a/03, 35b/11

[=3]

bi-ḳudreti'llāhi Ta'ālā*Ar.*Nâmı büyük olan Allah'ın gücü ve kudretiyle.

b.14a/12, 47b/04, 55b/13, 75a/05

[=4]

bī-ḳuvvet*f.a.b.s* Kuvvetsiz, güçsüz.

b. 72b/13

[=1]

bī-maṣrāf*f.a.b.s* Masrafsız. Kolay.

b. 67a/03

[=1]

bī-nāmus*f.a.b.s* Namussuz, arsız.

b.+lar 5b/07

[=1]

bī-naẓīr*f.a.b.s* Benzersiz, emsalsiz.

b. 2a/15

[=1]

bī-nihāye *f.a.b.s* Nihayetsiz, sonsuz, tükenmez.

b. 8b/06, 13a/11, 14a/02

[=3]

bī-pāyān *f.b.s* Sonsuz, tükenmez

b.+(ḥamd-ı bī-pāyān) 14a/05

b.+ol- 60b/10

[=2]

bil- Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

b.-eler 31a/15, 31b/11, 67a/10

b.-ene 68a/07

b.-esince 60a/03

b.-esiz 4a/01

b.-gil 3b/02

b.-megin 31a/13

b.-meye 68a/04

b.-üp 3b/06, 12b/06

[=11]

bile 1. < *ET birle*bile; birlikte, beraber.

b. 1b/10

2. Da, de, dahi

b.14b/03, 31b/13, 48b/04

[=4]

bilekAtın bacağıyla ayağının birleştiği yer.

b.+i (bilegi) 4b/06, 4b/06

b.+ine(bilegine) 4b/07, 4b/08, 4b/09

[=5]

bilin-Bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek.

b.-mesi 44b/07

b.-ür-i-se 26b/09

[=2]

bilürsiz Bk. belürsiz.

b.+ol- 61b/07

[=1]

biñDokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

b. 60a/02

b.+(biñ otuz bir) 61a/14

b.+(on biñ) 10a/02

b.+(on iki biñ) 9a/04
b.+(yüz biñ) 8a/04
[=5]
bin-Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.
b.-eler 34a/14, 68a/03
b.-mekden 52a/09
b.-meyeler 6a/13, 37b/14
b.-meyüp 52a/07
b.-üp 3b/04, 16b/11, 17a/04, 19b/10, 24a/12, 50a/01, 60a/13, 71a/02
[=14]
binā*Ar.*Bir şey üzerine dayamak, oturtmak, istinat ettirmek.
b. 10b/09
b.+it- 10b/04
[=2]
binā'en Bu sebepten. Buna dayanarak.
b. 33a/10
[=1]
binil-Binmek işi yapılmak.
b.-mez 4a/08
[=1]
bir 1.*a.* Sayıların ilkini gösteren rakamın adı.
b.+i 3b/14, 4a/10, 4b/13, 5b/15, 21b/09, 23a/13, 27b/07, 27b/07, 30b/05, 30b/05, 40a/09, 40a/10, 45a/09
b.+inde (biñ otuz birinde) 61a/14
b.+inden 24a/03, 45b/07, 46a/01, 46a/13, 62a/14
[=19]
2. *sf.* Bu sayı kadar olan.
b. 2a/12, 3b/07, 3b/10, 5b/01, 6b/13, 7b/12, 8a/01, 8b/12, 9b/09, 9b/13, 10a/11, 10b/02, 10b/04, 10b/07, 11a/05, 11a/09, 11a/15, 12b/08, 12b/13, 12b/13, 12b/15, 12b/15, 13a/10, 14a/07, 14a/10, 14b/07, 15a/06, 15a/09, 15a/09, 15a/10, 15a/11, 15b/05, 15b/12, 15b/14, 16a/10, 16a/13, 16b/04, 16b/10, 17a/04, 17a/10, 17a/14, 17b/02, 17b/03, 17b/06, 18a/01, 18a/04, 18a/15, 18a/15, 18b/08, 18b/12, 19a/08, 19a/13, 19a/15, 19a/15, 19b/02, 19b/15, 20a/05, 20b/02, 20b/03, 20b/07, 20b/09, 20b/10, 21a/05, 21a/05, 21a/15, 21b/01, 21b/09, 21b/11, 22a/02, 22a/08, 22a/10, 22a/12, 22a/14, 22b/03, 22b/04, 22b/07, 22b/09, 22b/10, 22b/11, 23a/01, 23a/10, 23b/09, 23b/13, 23b/13, 23b/15, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24b/08, 24b/14, 24b/15, 25a/04, 25a/06, 25a/10, 25a/11, 25b/01, 25b/02, 25b/14, 26a/02, 26a/04, 26a/04, 26a/12, 26b/04, 26b/04, 27a/12, 27b/02, 28a/01, 28a/04, 28a/05, 28b/02, 28b/06, 28b/09, 28b/13, 28b/15, 29a/06, 29a/12, 29a/15, 29b/03, 29b/09, 29b/10, 29b/13, 30a/01, 30a/03, 30a/10, 30a/15, 30b/08, 31a/09, 31b/12, 32a/02, 32a/02, 32a/05, 32b/02, 32b/06, 32b/09, 32b/15, 33a/03, 33a/07, 33a/10, 33a/11, 33a/11, 33b/02, 33b/05, 33b/08, 33b/10, 33b/11, 33b/15, 34a/03, 34a/04, 34b/01, 34b/08, 35a/05, 35a/05, 35b/08, 35b/11, 35b/13, 35b/15, 35b/15, 36a/03, 36a/09, 36a/10, 36a/11, 36b/03, 36b/06, 36b/11, 37a/03, 37b/02, 37b/02, 37b/04, 37b/13, 38b/05, 38b/15, 39a/02, 39a/15, 39b/01, 39b/11, 39b/12, 40a/01, 40a/03, 40a/06, 40a/11, 40b/08, 40b/09, 40b/12, 40b/15, 41a/02, 41a/07, 41b/01, 41b/10, 41b/10, 42a/05, 42a/07, 42a/09, 42b/03, 43b/04, 43b/05, 43b/13, 45b/03, 45b/12, 45b/13, 46a/04, 46a/15, 47a/04, 47a/13, 47b/14, 48a/14, 48b/05, 48b/06, 48b/07, 48b/07, 49a/04, 49a/06, 49a/09, 49a/10, 49a/11,

49a/12, 49b/05, 49b/06, 49b/07, 49b/08, 49b/11, 49b/11, 49b/12, 49b/13, 49b/13, 49b/14, 49b/15, 50a/04, 50a/07, 50b/03, 50b/05, 50b/13, 52a/10, 52b/08, 53a/10, 53a/12, 53a/14, 53b/11, 54a/04, 54a/10, 54a/15,54b/01, 54b/06, 54b/06, 54b/11, 55a/07, 55a/10, 55b/03, 55b/10, 55b/11, 55b/14, 56a/05, 56a/08, 56a/09, 56a/13, 56b/12, 57a/01, 57a/03, 57a/03, 57a/03, 57a/09, 57a/13, 57b/05, 57b/09, 57b/10, 58a/03, 58a/09, 58b/04, 58b/05, 58b/10, 58b/11, 58b/14, 59a/02, 59a/09, 59a/15, 59b/04, 60a/10, 60b/08, 60b/12, 60b/15, 61a/06, 61a/10, 61a/11, 61b/01, 61b/05, 62a/05, 62b/15, 63b/11, 64a/01, 64a/06, 64a/07, 64a/08, 64a/11, 64b/02, 64b/06, 64b/07, 64b/09, 64b/09, 64b/12, 65a/01, 65a/03, 65a/04, 65a/04, 65a/14, 65b/01, 65b/02, 65b/07, 65b/11, 66a/01, 66a/02, 66a/02, 66a/09, 66b/10, 66b/13, 67a/03, 67a/06, 67a/11, 67b/06, 67b/08, 67b/15, 68a/10, 68a/11, 68a/12, 68a/13, 68a/14, 68b/03, 68b/10, 68b/12, 69a/01, 69a/01, 69a/03, 69a/05, 69a/11, 69a/13, 69a/14, 69a/15, 69b/01, 69b/02, 69b/04, 69b/05, 69b/08, 69b/11, 69b/12, 69b/14, 69b/15, 70a/02, 70a/06, 70a/08, 70a/10, 70a/13, 70a/15, 70b/04, 70b/07, 71a/02, 71a/07, 71b/06, 71b/11, 72a/01, 72a/04, 72a/05, 72a/06, 72a/09, 72a/11, 72b/02, 72b/10, 72b/11, 72b/13, 72b/13, 73a/10, 73a/13, 73b/05, 74a/09, 75a/01, 75a/05, 75b/07, 75b/09, 75b/13, 76a/07

[=376]

3.*e.* Bir daha. Bir de.

b. 15b/09, 16a/11, 16b/01, 16b/14, 17b/02, 17b/14, 18b/10, 19b/05, 20a/02, 20b/05, 20b/13, 21a/01halas.ol-, 22a/05, 22a/10, 22b/03, 22b/06, 22b/15, 23a/07, 24a/01, 24b/05, 24b/07, 25a/09, 26a/08, 26b/01, 26b/08, 30a/06, 33b/14, 34a/15, 34b/10, 35b/05, 36b/04, 37a/12, 37b/01, 38b/01, 38b/07, 38b/13, 39a/05, 39b/04, 41b/09, 42a/03, 48a/04, 49b/03, 50a/05, 54a/11, 54b/04, 56a/01, 56a/02, 57b/02, 57b/13, 63a/05, 63a/08, 64b/11, 65b/08, 68a/03, 71b/01, 71b/11, 73b/, 74a/01, 75a/15, 75b/06

[=60]

4.*zf.*Bir kez.

b. 16a/05, 24a/09, 25a/14, 25b/13, 32a/03, 37b/12, 59b/01, 59b/05

[=8]

biraz Bir parça, azıcık.

b. 16a/14, 16b/13, 17b/07, 20a/04, 24a/07, 24a/07, 24a/15, 24b/09, 25a/01, 25a/01, 25a/02, 25b/11, 26a/06, 26a/11, 26b/13, 26b/13, 27b/12, 28b/10, 29b/06, 29b/06, 29b/15, 29b/15, 30a/01, 30a/03, 30a/03, 30a/07, 32a/15, 32a/15, 32b/01, 32b/11, 32b/11, 32b/11, 32b/12, 34a/01, 34a/06, 34a/06, 34a/06, 34a/06, 34a/07, 34a/07, 34b/07, 34b/13, 35b/04, 37a/04, 37b/08, 38a/01, 46b/13, 48b/01, 49a/11, 51a/02, 51a/08, 52b/13, 52b/13, 52b/14, 53a/06, 53a/06, 53a/07, 53a/07, 53a/07, 53a/08, 53a/08, 53a/09, 54a/02, 54a/02, 54a/03, 54b/01, 54b/08, 54b/08, 54b/08, 55a/08, 55a/12, 55b/01, 55b/01, 55b/05, 57a/11, 57a/11, 57b/11, 58a/11, 58a/12, 58b/08, 59a/07, 59a/10, 59a/11, 59a/11, 59a/14, 59a/14, 61b/03, 61b/05,

62a/01, 62a/02, 62a/06, 62a/06, 62b/04, 62b/05, 62b/10, 62b/10, 63a/12, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63a/15, 64a/01, 64a/01, 65a/06, 65a/12, 65b/15, 65b/15, 66b/07, 66b/07, 67a/13, 67b/14, 69b/02, 70a/05, 71a/05, 71a/06, 71b/07, 72b/04, 72b/05, 74a/07, 74b/13, 74b/13, 74b/15, 75a/14
[=124]

birbiri*zm.*Karşılıklı olarak bir diğeri.
b.+ne 25a/03, 26a/12, 29a/09, 55a/08, 68a/15
b. +leri-y-ile 54b/09
[=6]

birden*zf.*Ansızın, aniden.
b. 21b/07, 46a/02, 46b/01, 58b/06
[=4]

birer *sf.*Herkese bir ölçüde.
b. 8b/13, 18a/06, 18b/05, 23b/09, 24b/11, 45b/07, 49b/08, 56b/07, 59b/09, 62a/14, 65a/01
[=11]

biri*zm.* Bilinmeyen bir kimse.
b. 35b/08, 49b/11
b.+n 8b/12, 21a/12, 21a/12, 35b/09
b.+nden 20b/06
b.+nden 23b/08
b.+si 5a/07
[=9]

biribiriBk. birbiri.
b. 17b/12, 35b/07, 36b/09, 52b/11, 58a/01
b.+ne 30a/04 [=6]

birḳaçÇok olmayan, az sayıda, az.
b. 9b/01, 14a/08, 19b/03, 33b/03, 16b/02, 22b/13, 24b/06, 26a/02, 28a/03, 29a/05, 29b/04, 33b/02, 34a/14, 35a/13, 42b/02, 43b/14, 44a/05, 51b/08, 51b/12, 57a/09, 57b/15, 59a/01, 59a/12, 61b/06, 61b/14, 63a/06, 64a/02, 64b/03, 65a/15, 66a/06, 67b/05, 68b/12, 70b/01, 72a/13, 73a/08, 73b/02, 73b/11, 75b/05, 76a/08
[=39]

birle Bk. bile.
b. 52b/04
[=1]

birüBk. biri
b.+miz 13b/05
[=1]

Bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm*Ar.* Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.
b. 2b/01, 3a/15, 48b/09
[=3]

bişür-Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek, pişirmek.
b.-e 41a/11
b.-eler 16b/15, 41b/14
[=3]

bit-Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek.
b.-dügi 47a/12
b.-en 58a/15
b.-mege 57b/04
b.-mese 61b/01
b.-meye 57b/03
b.-memiş 57a/08
b.-meyüp 57a/07
b.-mişdür 57b/15
b.-üp 40a/13, 58a/02, 61b/07, 64b/04
arpa bit- 58a/02
tüyi bit- 57a/07, 61b/07
[=11]

bitür-Bitmesini, yetişmesini sağlamak, oluşturmak.
b.-e(tüy bitür-)61b/09
[=1]

bitürüciSona erdirici, tamamlayıcı, tedavi edici.
b.+(bitürüci ot) 51b/14
[=1]

biz*zm.*Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.

b. 43b/03, 61a/15
b.+e 8b/01, 9b/13, 43a/07
b.+i 43a/04
b.+lerden 13b/06
b.+lere 13b/01
b.+üm 13b/08
[=9]

boğazAğız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.
b.+ına 16a/01, 16a/15, 17a/03, 17a/15, 17b/07, 17b/13, 18a/06, 18b/05, 19a/04, 52b/10, 53b/12, 54a/05, 54b/03, 55a/10
[=14]

boğazla-Boğazından keserek öldürmek.
b.-mayup 41b/11
b.-yup 30b/01, 40b/11
[=3]

bolca Oldukça geniş.
b. 53a/10
[=1]

boraÇorak arazide biten mantar gibi olan ve iç yağı ile sabun yapmada kullanılan beyaz bir madde.
b. 26b/13, 32b/11, 45b/07, 62a/13
[=4]

Bosna Balkanlarda bir kent adı.
b.+(diyār-ı Bosna'-i ḥasene) 47b/12
[=1]

boyaÜzerine sürüldüğü, içine katıldığı şeye renk veren ve bu maksatla kullanılan madeni, bitkisel veya sentetik madde.
b. 19a/14
b.+(ḳızıl boya) 29a/08, 30a/01, 32b/01, 34a/06, 62a/13
[=6]

boyanMeyan kökü.
b. 17b/15
[=1]

boyıncaBoyu veya uzunluğu kadar.
b. 37b/08
[=1]

boynuzBazı hayvanların başında bulunan, saldırma ve korunma silahı olarak kullandıkları, tırnak gibi bir maddeden, sert, sivri, kıvrık, bazen da çatallı çıkıntı.
b.+(keçi boynuzı) 18b/01
[=1]

boyunVücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.
b.+ı (boynı) 6a/01, 6a/01, 6a/06
b.+ı(hınzır boynı) 6a/07
b.+ına (boynına) 47a/14
b.+ında(boynında) 47a/15
b.+ından (boynından) 2a/02, 54b/07
b.+unı(boynunı) 14b/01, 14b/02
[=10]

boyunluBoynu olan.
b.+(dal boyunlu) 6a/01
[=1]

boz-Bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak.
b.-mayup 41a/08
[=1]

bozaArpa, darı, mısır, buğday vb. tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, tatlı veya mayhoş içecek
b. 17a/01, 21a/08
[=2]

bozıl-Sağlığını yitirip zayıflamak.
b.-ur 54a/14
[=1]

bozmaBiçimi ve kullanılışı değiştirilmiş.
b.+(şarābdan bozma bir vaḳıyye sirke) 54b/01
[=1]

böğrekKandaki zararlı maddeleri temizleyip süzen ve idrar olarak mesaneye veren, son ḳaburgalar hizasında omurganın iki yanında sağlı sollu yer alan, fasulye biçiminde iki organdan her biri.

b.+ 52a/02

b.+(bögrek yağı) 32a/04

[=2]

bögür Vücudun İki yanında ḳaburgalarla kalça kemiği arasında kalan kısım.

b.+inden (bögrinden) 57b/12

b.+ü 15b/09

[=2]

Bögürdelen Belgrat'ta bir kale adı.

b. 10a/05[=1]

bögürtlen Her çeşit toprak ve iklimde yeti- şebilen, dere, tarla, hendek ve yol kenarlarında kendiliğinden biten, çok arsız, yabani dikenli çalı. Rubus rosaceae.

b. 33b/15

[=1]

böri İç kurdu.

b.+si 74b/05

[=1]

böyle *sf.* Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu tarzda.

b. 28a/08, 30b/13, 33a/13, 35b/02, 47b/02, 54a/14, 57b/14, 64a/06, 67a/12, 68b/09

[=10]

böyle(1) *zf.* Bu yolda, bu biçimde, hakeza.

b. 4a/13, 5b/05, 5b/10, 6a/04, 7a/06, 12b/10

[=6]

böylece *zf.* Tam böyle, bu biçimde.

b. 42a/14

[=1]

bu 1.*sf.* Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz. İşaret sıfatı.

b. 2a/10, 2a/12, 5b/05, 5b/13, 6a/06, 7a/01, 9b/13, 10b/06, 10b/12, 11a/09, 15a/02, 15a/02, 15b/12, 16a/06, 17b/04, 18a/01, 18a/09, 18b/01, 19a/09, 19a/15, 20b/08, 21a/05, 21b/05, 21b/08, 21b/15, 22a/03, 22b/13, 25a/02, 25b/14, 26a/02, 26a/04, 27a/01, 27b/06, 27b/13, 28a/05, 28a/11, 29a/02, 30a/01, 30a/04, 30b/03, 31a/02, 31a/06, 31b/08, 32a/07, 32a/10, 32b/01, 32b/12, 33b/09, 33b/09, 34a/07, 35b/10, 36b/15, 37a/01, 37b/13, 38a/12, 39a/03, 39a/13, 40a/08, 42a/05, 42a/07, 43a/06, 43a/08, 43b/03, 45b/01, 45b/10, 46a/06, 46a/09, 47a/14, 47a/15, 47b/01, 47b/02, 48a/01, 48a/08, 48b/03, 48b/04, 49b/01, 49b/06, 49b/14, 50a/05, 50b/01, 50b/06, 50b/13, 51a/01, 51a/11, 51b/02, 51b/11, 52a/01, 52a/04, 52b/05, 52b/08, 52b/11, 54b/14, 56b/05, 61a/13, 61b/15, 63a/02, 63a/04, 63a/11, 63a/11, 63a/14, 64a/04, 64b/15, 66a/08,66a/09, 67a/02, 67b/05, 67b/08, 68b/08, 70b/04, 70b/13, 71a/09, 71b/01, 71b/03, 75b/08, 76a/09, 76a/12, 76a/14

[=115]

2.*zm.* Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz. İşaret zamiri.

b. 6a/13, 10a/08, 16a/11, 59a/13, 59b/07, 61a/10, 62a/07

b.+dur 2a/15, 12a/03, 15a/09, 15a/10, 15b/06, 15b/08, 15b/13, 17a/11, 18a/11, 19a/12, 20a/12, 21b/05, 23b/03, 24b/08, 25b/06, 25b/10, 26a/04, 27a/09, 27b/05, 28b/02, 29a/06, 29b/02, 29b/13, 30a/12, 31a/11, 31a/13, 32b/08, 33b/15, 34b/02, 39b/05, 39b/13, 42a/04, 45b/06, 48b/09, 50a/14, 50b/02, 52b/06, 54b/12, 55a/03, 55b/04, 58a/03, 63a/11, 68a/11

b.+ña 6a/03

b+nça 60b/13

b.+nda 76a/13

b.+ndan 46a/05, 54a/01, 55b/09, 63a/09, 66a/13

b.+nı 23a/08, 40b/01, 69b/05
b.+nlar 23b/11, 52a/05
b.+nlardan 29a/09
b.+nları16b/08, 20b/01, 21b/11, 34b/11, 37b/09, 45b/08, 46a/15, 53a/10, 54b/09, 55a/07, 58b/06, 59a/11, 68a/14
b.+nların 46a/13, 74b/07
b.+nuñ 31b/04, 52a/11
[=78]
buçuḳ Yarım.
b.+(iki buçuḳ) 48a/02
[=1]
buġdayTaneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki.
b. 27a/08, 55a/12
b.+ı 49a/10, 59a/04
[=4]
buġuBuğu, buhar.
b. 49a/14, 53b/07
b.+lar 16b/03
[=3]
BuhārīBuhara halkından olan kimse, Buharalı.
b.+ye 42b/01
[=1]
būḳā*Ar.*Sağlam ve büyük bina.
b.+it- 10b/03 [=1]
buḳaġu Hayvanın ayağına vurulan köstek.
b. 67a/09
[=1]
BuḳrāṭHipokrat.
b.+(Buḳrāṭ Hekim) 17b/08, 53b/14
[=2]
bul-Bir şeyi elde etmek.
b.-a 16a/04, 16b/06, 16b/14, 17a/02, 17a/06, 17a/15, 17b/08, 17b/14, 18a/05, 18b/10, 19a/05, 20b/04, 20b/13, 21a/01, 21a/14, 22a/05, 22a/10, 22b/02, 24a/01, 27b/01, 28a/04, 28b/01, 29b/13, 30a/05, 30b/03, 31b/13, 32a/10, 33a/05, 35a/07, 35b/05, 35b/11, 35b/14, 36a/05, 36b/04, 37b/15, 38b/13, 39b/04, 46a/09, 46b/06, 47b/05, 48a/11, 48b/08, 49a/04, 49a/14, 49b/03, 49b/10, 50a/04, 50b/09, 51a/05, 51a/15, 51b/05, 54a/09, 54b/11, 55b/02, 55b/07, 57b/08, 58b/02, 58b/09, 58b/13, 59a/01, 59a/06, 59a/09, 59a/12, 59b/06, 62a/03, 62a/12, 63b/08, 63b/10, 65a/13, 65b/08, 66b/10, 67a/01, 67b/06, 69b/04, 69b/12, 70a/12, 72b/15, 73a/14, 73b/, 73b/07, 74a/02, 75a/03, 76a/05, 76a/09, 76a/10
b.-alar 47a/12, 74b/02
b.-duġı 66b/01
b.-duḳda 9a/07
b.-duḳdan 57a/07
b.-maḳ 22b/14, 23a/06, 29a/11, 34b/05
b.-maḳda 42b/08
b.-masına 66a/12
b.-maz 52a/06, 52a/08
b.-mışlardur 48a/01
b.-sa 51b/03
b.-sun 47b/03
b.-unca 42a/03, 46a/08
b.-up 7b/06, 16b/02, 18a/07, 19b/11, 20a/01, 30a/14, 34b/12, 35a/05, 38b/04, 40b/08, 43a/12, 46a/10, 46b/09, 51b/02, 57a/09, 64a/07, 66a/11, 68b/02, 75b/11
b.-ur 18a/13, 22b/06, 32b/05, 35b/01, 39a/13, 51b/10, 53b/13
b.-uram 4a/15
[=130]
felāḥ bul- 52a/08
ġalāṣ bul- 20b/13
ġalāṣ ve şifā bul- 17b/14
iʿtidāl bul- 18a/05
ḳuvvet bul- 72b/15
necāt bul- 4a/15

ṣıḥḥat bul- 16b/06, 17b/08, 22a/10, 32a/10, 32b/05, 33a/05, 35a/07, 35b/01, 35b/05, 35b/11, 35b/14, 36b/04, 37b/15, 38b/13, 42a/03, 46a/08, 46a/10, 46b/06, 49a/14, 49b/03, 49b/10, 50b/09, 51a/05, 51b/02, 51b/03, 51b/05, 52a/06, 53b/13, 55b/02, 57a/07, 57b/08, 58b/02, 59a/01, 59a/06, 59a/09, 59b/06, 62a/03, 63b/08, 65b/08, 66a/11, 66a/12, 66b/01, 67b/06, 68b/02, 76a/05, 76a/09
ṣıḥḥat ve āḳıbet bul- 50a/04
ṣıḥḥat ve şifā bul- 62a/12, 65a/13, 75b/11
şifā bul- 16a/04, 16b/14, 17a/02, 17a/06, 17a/15, 18a/07, 18a/13, 18b/10, 19a/05, 19b/11, 20a/01, 20b/04, 21a/01halas.ol-, 21a/14, 22a/05, 22b/02, 22b/06, 22b/14, 23a/06, 24a/01, 27b/01, 28a/04, 28b/01, 29a/11, 29b/13, 30a/05, 30b/03, 34b/05, 38b/04, 39a/13, 39b/04, 46a/09, 47b/03, 47b/05, 48a/11, 48b/08, 49a/04, 54a/09, 54b/11, 55b/07, 58b/09, 58b/13, 59a/12, 63b/10, 66b/10, 67a/01, 69b/04, 69b/12, 70a/12, 73a/14, 73b/, 74a/02, 74b/02, 75a/03, 76a/10
şifā ve ṣıḥḥat bul- 36a/05, 73b/07
vuṣūl bul- 9a/07
yol bul- 51b/10
ẓafer bul- 7b/06
[=116]

bula-Bir nesnenin her yanını bir şeye değdirerek üstünü onunla kaplamak, bir nesneyi başka bir maddeye batırmak:
b.-yalar 64b/03
b.-yup 27a/01, 65b/05, 66a/02
[=4]

bulamaçSulu, cıvık hamur.
b. 64a/13, 65a/05
b.+(ḳoyı bulamaç) 26b/02
[=3]

bulın- Temin edilmek, var olmak.
b.-an 16a/09
b.-up 9a/01, 68a/07
b.-ur 36a/06, 53b/10
[=5]

bulun- Bk. bulın-
b.-maz 17b/01, 46b/10, 73b/08
b.-mış 58a/05
[=4]

bunal- Sıkılmak, sıkışmak.
b.-mışdur 31b/03
[=1]

bunca Epey, çok
b.(bunça)60b/13
b. 10a/14, 53b/10
[=2]

burḫan*Ar.* Delil, hüccet.
b.+(naṣṣ-ı burhān-ı kerīme) 13a/05
[=1]

burın Bk. burun.
b. taṣı-y-(ı)la 25b/03
[=1]

burun 1. Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı.
b.+a 49b/08
b.+ına(burnına) 15b/15, 16a/15, 16b/10, 17b/07, 19b/05, 22a/09, 22b/01, 35a/03, 75b/05
b.+ından(burnından) 20a/01, 20a/06, 20b/04, 21a/13, 22a/01, 22b/12, 50a/03
b.+ı (burnı) 52b/02, 75b/04
b.+una(burnuna) 35a/01
b.+unun (burnunun) 15b/10

2. Samandan ayrılmış buğday yığını, gözer denilen büyük harman kalburu ile elendikten sonra elde edilen temizlenmiş tahıl.
b. 22b/05
b.+(burun taşı-y-ıla) 41a/01, 49b/07, 49b/15, 66b/15, 68a/12

b.+**taşında** 68a/14
[=28]

būs-dāmen*Far.* Etek öpen.
b. 8b/11
[=1]

buyur-Söylemek, demek, düşüncesini bildirmek.
b.-mışlar 8a/13
b.-muşlardur 1b/06
b.-up 7b/11
[=3]

buz Donarak katı duruma gelmiş su.
b. 10a/02
[=1]

büber(<Yun. piper) Biber.
b. 16b/08, 20b/06, 65b/12
[=3]

bük- Sertçe çevirmek, kıvırmak
b.-er 19b/06
[=1]

bünyād*Far.*Yapı, bina.
b.+(ʿalāmet-i ḳabr-i bünyād) 10b/05
b.+ı 45a/15, 52a/01
[=3]

bürkān Bir tür kesici alet.
b. -ıla 46b/11
[=1]

bütünEksiksiz, tam.
b. 59a/02
[=1]

büyükBoyutları, benzerlerinden daha fazla olan.
b. 6b/10, 14b/07, 14b/13, 40b/09, 61b/01
[=5]

büzül- Büzme işi yapılmak, sıkıştırılmak.
b.-ür 27a/08
[=1]

-C-

cā-be-cā*Far.*Yer yer. Ara sıra. Yerden yere.
c. 5b/04, 57b/03, 70a/02
[=3]

cāh*Far.*Makam, kadr, itibar.
c. 44a/12
[=1]

cālis*Ar.*Oturan, oturucu, cülûs eden. Tahta çıkan.
c.(cālis-i taḫt-ı salṭanat) 44a/03
[=1]

CālutMÖ 11. yüzyılda yaşadığına inanılan Kur'an'da bahsi geçen savaşçı.
c. 14a/10
[=1]

cāmiʿ *Ar.*Cem'edici, toplayıcı, içine alan.
c.+(cāmiʿ -i şerīf) 76a/15,
c.+ i76a/15
[=2]

cān*Far.* 1. İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık.
c. 13b/04, 13b/10
2. Yaşama, hayat.
c.+ımuza 43a/06
[=3]

canān*Far.*Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili.
c.+ı 13b/09
[=1]

canavarcıḳ Kurtçuk.
c. 34b/08
[=1]

cānib*Far.*Yan, yön. Cihet, taraf.
c.+i 47b/10
[=1]

cārī*Ar.* Akan, akıcı.
c. 21a/14
[=1]

cedd*Ar.* Dede, büyük baba, ata.
c.+lerde (lisān-ı ser-i ceddlerde) 13b/06
[=1]

cedīd*Ar.*Yeni, kullanılmamış.

c. 18a/01, 18a/04, 20b/02, 20b/09, 20b/10, 22a/12, 23b/09, 25a/11, 26a/12, 38a/04, 41b/02, 46a/04, 48a/15, 54b/02, 55a/07, 57a/03, 59a/15, 62a/07, 64a/11, 65a/04, 67b/15, 69b/15
[=22]

cehd *Far.* Azim, gayret, fedakârlık.
c.+it- 26b/06
[=1]

cehennem *Ar.* Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer, tamu.
c.+(küffār-ı cehennem) 7b/01
c.+e(küffār-ı cehenneme) 13b/10
[=2]

cehhāl *Ar.* Bilgisizler, câhiller.
c.+e 44b/13
[=1]

cehl *Ar.* Câhillik, bilmemezlik, ilimden mahrum olmaklık, nâdanlık,
c. 44b/09
c.+inden 44b/07
[=2]

celīs *Ar.* Büyük ve sağlam olan şey.
c.+(celīs-i mühīn-i taḥvīl-i ṭabʿ) 61a/01
[=1]

cemʿ *Ar.* Toplama. Bir yere getirme, biriktirme. Yığma.
c. 60b/08, 60b/10
c.+it- 10a/01, 20b/01, 21b/10, 37b/09, 53a/10, 55a/07, 60b/14, 69a/05
c.+ol- 14b/08, 41a/13, 51b/14
[=13]

cemāl *Ar.* Yüz güzelliği. Fertteki güzellik.
c. 10b/06
[=1]

cemīʿ *Ar.* Cümle, hep, bütün.
c. 1b/04, 11b/03, 13a/08, 45a/06, 53b/07, 56b/10, 71b/04, 71b/14, 74a/05, 74a/11, 75a/07
c.+nden 2a/05
[=12]

cemiʿān *Ar.* Bütün, hep.
c. 47b/12[=1]

Cenāb *Ar.* Büyüklük ifade etmek için, hürmet maksadı ile söylenir.
c.+(Cenāb-ı Ḥaḳḳ)14a/04
c.+(Cenāb-ı Rezzāḳ-ı Müsteʿān ve Muʿinuñ) 7b/13
[=2]

ceng *Far.* Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş.
c. 11b/12, 12b/11
c.+e 14b/10
c.+lerde 5a/13
[=4]

cengār Bk. jengār.
c. 32b/12
[=1]

cenk Bk. ceng.
c. 13b/10, 14a/08, 40b/03, 44a/09, 66a/14
c.+den (meydān-ı cenk) 13b/04
[=6]

cennet-mekān "Yeri cennet olası, makamı cennet olan" meâlinde olup, vefat eden makbul ve sâlih kimselere hürmeten söylenir.
c. 7a/13
[=1]

cenūb *Ar.* Güney. Şimalin zıddı olan taraf.
c.+ı 47b/09
[=1]

cerāhat *Ar.* Yaradan akan irin.
c. 2a/06, 75a/13, 76a/08
c.+i 27a/05
[=4]

cerāhet Bk. cerahāt.
c. 51b/13, 73a/11
c.+e 45b/12

c.+in 75b/12
[=4]

cerim*Ar.*Kuru hurma.
c.+(cerim vādisi) 41a/08
[=1]

cerrār*Ar.*Yavaş yavaş giden asker alayı veya ordusu.
c.+(ʿasker-i cerrār-ı rūzigār) 8a/14
[=1]

ceset*Ar.*Ölü beden, naaş.
c.+ine(cesedine) 41a/04
[=1]

cevizbk. cevz.
c.+(ceviz-i bevvā) 20b/05, 21a/09
[=2]

cevz-i bevvā*(<Far. cevz-i būya)* Küçük Hindistan cevizi ağacı.
c.+(cevz-i bevvā) 68b/01, 70b/09
[=2]

ceyş*Ar.*Asker, ordu. En az dörtyüz nefer süvari ve piyadeden müteşekkil bir askeri kıt'a.
c.+(ceyş-ı küffār-ı murdār-ı fevc) 13b/15
[=1]

cidāl*Ar.*Muharebe. Cenk. Kavga.
c. 44a/09, 66a/14
c.+i ḳahrıman 13b/11
[=3]

cidāvi Genellikle at ve eşeklerde görülen derin işleyen yara, büyük çıban.
c. 50a/11
[=1]

cidd*Ar.*Çalışmak. Ciddiyetle yapmak.
c.+(cidd ü ihtimām) 7b/11
c.+(cidd ü saʿī it-) 53b/08
c.+(cidd ü saʿy) 16a/05, 45a/02
c.+(cidd ve saʿy) 8b/05
[=5]

cīfe *Ar.*Kokmuş et, ölü hayvan, leş.
c.+(cīfe-i ḥayvān) 40a/10
[=1]

ciger*Far.*Hayvanlarda akciğer, yürek ve karaciğerin oluşturduğu takım.
c. 21b/08
[=1]

cihād*Ar.*Düşman ile muharebe. Allah yolunda muharebe.
c. 7b/05, 12b/15
c.+(cihād u ġazā) 3b/03
c.+a 7b/01
[=4]

cihāndār*Far.*Dünyaya egemen olan hükümdar.
c.+ıda 42b/12
c.+ılarında 60b/03
[=2]

cihāniyāt*Ar.* Cihanlar, dünyalar.
c.+ı 43b/09
[=1]

cihet*Ar.* Yan, yön, taraf.
c.+den 19a/11, 33a/15
c.+i-y-ile 44a/11
c.+i ḫaṭar 43a/07
c.+le 43a/02
[=5]

cilā*Ar.*Parlaklık, parlatma
c. 34b/05
[=1]

cilāl*< Ar. cülā*Ulu, büyük
c. 44a/12
[=1]

CimFatih Sultan Mehmed'in en küçük oğlu ve II. Bayezid'in küçük kardeşi.
c.+(Cim Sulṭān) 42b/15
[=1]

cim-cāh*Far.* İtibarı olan genç delikanlı.
c.+(pādişāh-ı cim-cāh) 9a/13
c.+a 8a/11
[=2]

cim-gāh Bk. cim-cāh.
c.+(padişāh-ı cim-gāh) 60b/15
[=1]

cin<*Ar. cinn.*Bir cins ateşten yaratılmış olup, dünyanın insandan sonra en mühim sekenesidir.
c.+(żarār-ı cin) 2a/04
c.+den (żarār-ı cinden) 74a/06
[=2]
cinbüş< *Ar. cünbüş*Zevk, eğlence.
[=1]
cinsTür, çeşit.
c. 10b/11, 37a/08, 51b/05, 59b/09
[=4]
cism*Ar.* Varlığı bilinen, hayyiz olan.
c.+ü vāḥid ol- 62b/14
[=1]
cisr *Ar.*Köprü. Ağaçtan olan köprü.
c.+e 9b/12
[=1]
civār*Ar.*Çevre, yöre, etraf.
c.+(civār-ı raḥmet-i Raḥmān) 9b/06
c.+ıdaki 9b/14
c.+ında 10b/09
[=3]
cizfe *Ar.* Küçük sürü.
c.+ 13a/15
c.+(cizfe-i küffār) 13a/15
[=2]
cüdāvī*Ar.* Atın iki omzunun başında oluşan derin, işleyen yara, büyük çıban.
c.+ol- 51b/01, 51b/07
[=2]
cülūs*Ar.*Padişahın taht'a oturması.
c.+it- 43b/14
[=1]
cümle*Ar.*Hep, bütün, tam.
c. 7a/03, 13b/01, 18b/01, 19a/15, 22b/10, 58a/07, 72b/08, 74b/08
c.+den 71b/03
c.+i 18a/01
c.+'i20b/08, 21b/15, 25a/02, 24b/04
c.+i kifāyet 17b/04
c.+si 43a/12
c.+sin 9b/02, 14a/08
c.+sinden 29a/02
c.+sine 65b/09, 75b/12
c.+sini 36b/10
[=21]
cünūd*Ar.*Askerler. Ordu.
c.+(cünūd-ı ḳalīl)13a/04
c.+(cünūd-ı keşire)8a/04
[=2]
cünūdiyye*Ar.* Askeriye.
c.+ye(mühimmāt-ı cünūdiyyeye) 7b/10
[=1]
cüz'ü*Ar.* Az. Pek az.
c.+yi 6a/09, 54a/13
[=2]

-Ç-

ÇāçḳaBelgrat'da bir kale ismi.
ç.+(Ḳale'-i Çāçḳa) 10a/06
[=1]
çadır*Far. < çider*Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ.
ç.5b/04
[=1]
çaḳır 1. Açık mavi, hareli ela (göz).
ç.+(çaḳır at) 11b/05
ç.+(çaḳır gözlü at) 11b/13
[=2]
çal-Atmak, çarpmak, vurmak.
ç.-ar 34a/13
ç.-maya 34a/15
topuḳ çal- 34a/13, 34a/15
[=2]
çalıBöğürtlen, ahududu gibi küçük, dalları dibinden çatallanan ve sapları odunsu bitki.
ç.+(ḳara çalı toḫmı) 20b/01, 22a/11
ç.+lar 47a/07
[=3]
çalḳa- Çalkalamak.

ç.-yalar 16a/14, 19b/04, 21a/11, 64a/02, 65b/04
ç.-yıp 66b/09
ç.-yup 68a/15, 70b/02
[=8]
çamİğne yapraklı, kozalaklı, reçineli ağaç.
ç.+(çam ḳabı) 51a/09
ç.+(çam saḳızı) 20b/07, 21b/12, 21b/14, 32a/04, 46a/12, 46b/13, 51a/09, 59a/11
[=9]
çamurSu ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık.
ç. 23b/08, 63b/01, 69b/08
[=3]
çanaḳ Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap.
ç. 18a/06, 32b/09, 62b/15, 63b/11, 66a/01, 68b/12, 69a/01
ç.+ı(çanaġı) 63b/13
[=8]
çatla-Bir yüzeyde kırışıklar, çizgiler oluşmak.
ç.-r 32b/08
ç.-yan 73b/01
[=2]
çayırÜzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.
ç.22b/04
ç.+da 40a/12
[=2]
çek-1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.
ç.-eler 27a/12, 31b/01, 31b/09
2. Germek.
ç.-eler50b/15
3. Güç durumlara dayanmak, katlanmak.
ç.-er 19a/12, 25b/08, 34b/04, 52b/05
ç.-erler 37a/13
ç.-meyeler 41a/03, 51b/01
ç.-se 49a/10, 57b/11, 75b/05
ç.-üp 53b/01, 57a/15
elem çek- 41a/03
için çek- 57b/11
zahmet çek- 19a/12, 25b/08, 34b/04, 37a/13, 49a/10, 51b/01, 52b/05
[=16]
çekil- Çizilmek. Yazılmak. Belli etmek.
ç.-miş 11a/09
[=1]
çekirdekEtli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir ḳabukla kaplı tohum.
ç.+i (çekirdegi) 18b/01, 18b/11, 20a/02, 22b/11, 57b/07
ç.+i-y-ile 68b/04
[=6]
çekür- Elemek, öğütmek.
ç.-eler 20a/03
[=1]
çepeçevreBütün yanlarını kuşatan.
ç. 27b/09
[=1]
çetükKedi yavrusu.
ç.+(çetük necāseti) 49a/15
[=1]
çevir- Döndürerek hareket ettirmek.
ç.-eler 47a/13
ç.-üp 19b/09
[=2]
çevreBir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.
ç.+sini 61b/11
[=1]
çıbanVücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı ḳabartı.
ç. 30b/11
ç.+çık- 48b/14
ç.+larına 74a/13
ç.+laruñ 30a/13
ç.+ol- 30a/10
[=5]
çıḳ- 1. Gelmek. Ortaya çıkmak.

ç.-a 36a/01, 36a/04
ç.-ana 32a/14
ç.-ar 23b/03, 27b/04, 35a/13, 37a/08, 39b/11
ç.-ar-i-se58a/10
ç.-ınca 31b/14
ç.-maz 31b/02, 31b/03
2. Bir şeyin yukarısına doğru yürümek.
ç.-arlar 60a/07
3.Bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek, taşınmak, ayrılmak, ilgisini kesmek.
ç.-duġı 25b/15, 32b/03
ç.-mayınca 13b/04
4. Sıyrılmak, ayrılmak
ç.-mış 18b/01, 18b/12, 69b/15, 71a/06
5. Olmak, bulunmak, var olmak.
ç.-an 48b/05
ç.-sa 48b/14
6.Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.
ç.-up 14b/12
[=24]

çıḳar- 1. Erişmek, görmek.
ç.-a 2a/09, 72a/08
2. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.
ç.-a 16a/09
ç.-ar39b/06
ç.-dı 14b/14
ç.-alar 46b/13
ç.-sa 57b/06, 57b/09
ç.-up22b/11, 38b/09, 47a/13, 61b/04, 62b/15, 64a/10, 65a/06, 66b/03, 70a/09, 74b/12
ç.-ur 27b/10
3. Yollamak, göndermek.
ç.-up 10a/01,
[=20]
konaḳ çıkar- 57b/06
kutluca çıkar- 57b/09
selamete çıkar- 2a/09

çıḳın Çıkın çıkın; beze gibi şişkinlik.
ç.+(çıḳın çıḳın) 47a/11, 47a/11
[=2]

çıplaḳ Yeni doğmuş, tüysüz.
ç.+(çıplaḳ at) 59b/04
ç.+(çıplaḳ sıçan yavrusı) 57a/08
[=1]

çıra*Far*.Çam vb. reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü.
ç. 60a/07
[=1]

çırp- Çırpmak; sulu yiyecekleri hızla ve sürekli olarak çatal, kaşık vb. ile karıştırmak
ç.-alar 57b/09
[=1]

çiçekÇiçek açan kır veya bahçe bitkisi.
ç.+in (asfur çiçegin) 49a/01
[=1]

çig İşlenmemiş, ham.
ç. 20a/04
ç.+(çig bal) 29b/07, 36b/06
[=3]

çirbiş<*çerbiş* İç yağı.
ç. 65b/13, 66a/01
ç.+i 65b/10
[=3]

çirişÇiriş otunun kökünün öğütülmesiyle yapılan ve su ile karılarak tutkal gibi kullanılan esmer, sarı bir toz.
ç. 59a/14
[=1]

çivid Çivit otu, turpgillerden yapraklarından mavi boya çıkarılan bitki.
ç. 55b/06
[=1]

çoġanHelvacıkökü, sabunotu. Saponaria officialis.
ç.-ı-la28b/03
[=1]

çoḳ *sf.* Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan.
ç. 4a/03, 5b/07, 6b/06, 10b/01, 10b/05, 11a/07, 15a/13, 20a/13, 21b/05, 23a/07, 28b/03, 31b/04, 33b/13, 39a/06, 41b/07, 47b/06, 48a/07, 52b/04, 53a/03, 53b/08, 54a/09, 54b/05, 54b/13, 54b/13, 56a/06, 56b/03, 57a/01, 58b/02, 58b/07, 59b/07, 61b/06, 63a/09, 66a/14, 67b/10, 68b/03, 73a/07, 75a10
[=37]

çoḳ *zf.* Aşırı biçimde.
ç.+(çoḳ çoḳ) 21b/06, 21b/07
[=2]

çorba *Far.* Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.
ç.+ya 54a/04
[=1]

çök- Bulunduğu düzeyden aşağı inmek, çukurlaşmak.
ç.-er 58a/07
[=1]

çökündür (<Fars. çukundur - çoğundur) Pancar. Beta vulgarisfolliora.
ç.+(çökündür yapraġı) 52b/12
[=1]

çölmek Süzülmüş çamura istenen şekil ve- rildikten sonra pişirilmek suretiyle elde edilen tencere, küçük küp vb. kaplara verilen isim, çömlek.
ç. 18a/02, 18b/12, 19a/15, 20b/02, 20b/09, 22a/13, 23b/09, 25a/11, 26a/12, 48a/15, 49a/11, 54b/02, 55a/08, 57a/03, 59a/15, 62a/07, 64a/11, 65a/04, 69b/15
ç.+de 21b/11
ç.+e (çölmege) 18a/04
ç.+i 70a/02
[=22]

çörek otı Düğün çiçeğigillerden, çiçekleri saplarının ucunda ve tek tek bulunan, süs bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık otsu bitki. Nigella damascena.
ç. 23a/01, 49b/05, 49b/12
[=3]

çöz- Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.
ç.-meye 38b/12
[=1]

çūḫā *Far.* Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.
ç.+sı 38a/04
[=1]

çuḳur Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.
ç. 53a/15
ç.+it- 53a/15
[=2]

çul *Ar.* Genellikle kıldan yapılmış ḳaba dokuma
ç. 16a/01, 16b/05, 18b/09, 65a/02, 65a/12
ç.+ın 57a/15
[=6]

çuvaldız *Far.* Çuval vb. dokumalar dikmekte kullanılan, ucu yassı ve eğri, büyük iğne.
ç. 37b/01, 67b/08
[=2]

çuvalduz Bk. çuvaldız.
ç. 36a/10
[=1]

çükündür Bk. çökündür.
ç.+(çükündür yapraġı) 55a/14
[=1]

çürü- Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak.
ç.-yüp 40a/12
[=1]

-D-

dā' *Ar.* Maraz, hastalık.
d.+(dā'-i ʿayn)49a/08
d.+(dā'ü'ş-şaʿleb) 73b/03
[=2]

dā'im *Ar.*Devam eden.
d. 2a/01, 3b/04, 42b/07, 43b/01, 50b/08, 57b/11, 64b/06
[=7]

dā'imā Bk. dā'im.
d. 6a/10, 41b/03 ,74b/14
[=3]

dāfiʿ *Ar.*Def'eden, menedici. Ortadan engeli kaldıran.
d. 64a/04
d.+dür 42a/01, 67a/02, 74b/07
[=4]

daḫı "Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de" anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü.
d. 17b/14, 18a/15, 18b/10, 19b/04, 19b/05, 20a/02, 20a/06, 20b/05, 20b/07, 20b/14, 21a/01halas.ol-, 21b/14, 22a/05, 22a/10, 22b/03, 22b/06, 22b/15, 23a/07, 24a/01, 24a/11, 24b/05, 24b/07, 25a/07, 25a/09, 25b/01, 26a/04, 26a/08, 26b/01, 26b/08, 27a/09, 27b/01, 27b/13, 28a/03, 28b/02, 28b/10, 29a/06, 29b/13, 30a/06, 30b/06, 33a/04, 33a/09, 33a/13, 33b/08, 33b/14, 34a/15, 34b/07, 34b/11, 34b/13, 35b/05, 35b/09, 36a/03, 36b/04, 36b/06, 37a/03, 37a/12, 37b/01, 38b/01, 38b/07, 38b/13, 39a/05, 39a/13, 39b/04, 41b/09, 42a/03, 42b/10, 45a/13, 46b/02, 47a/03, 47a/06, 47b/01, 48a/04, 48b/02, 49b/03, 49b/11, 50a/05, 50a/07, 51b/03, 52a/03, 52a/03, 52a/04, 52b/14, 53b/13, 54a/11, 54b/04, 55a/02, 56a/01, 56a/01, 56a/02, 56a/14, 57b/02, 57b/13, 58a/06, 59a/13, 59b/04, 61a/05, 61a/11, 62b/12, 62b/13, 63a/05, 63a/08, 63a/11, 64a/05, 64b/11, 64b/14, 65a/01, 65b/08, 66a/03, 66a/04, 66b/08, 67a/02, 67a/08, 68a/03, 68a/10, 69a/11, 70b/10, 71b/11, 72b/05, 72b/11, 73a/04, 73b/, 74a/01, 74a/09, 75b/06
[=123]

daḫī Bk. daḫı.
d. 6b/08, 7a/03, 10b/08, 10b/14, 11b/10, 12a/01, 12b/08, 14b/15, 15a/07, 15a/09, 15a/10, 15b/09, 16a/11, 16a/11, 16a/14, 16b/01, 16b/06, 16b/12, 16b/13, 16b/14, 17b/02, 17b/02, 34b/01
[=23]

daḳ *Ar.*Bir şeyi yumuşatmak.
d.+it- 65b/13
[=1]

daḳīḳ *Ar.* Pek ince, ufak.
d. 21a/02, 21a/10, 25a/03, 46b/02, 70b/04, 75b/15
d.+(gubār-ı daḳīḳ) 23a/03, 66b/12
d.+(gubar-ı daḳīḳ it-) 61b/04
d.+den 70b/08
d.+it- 63a/15, 68b/01, 70b/03
d.+ol- 21b/15
[=14]

dal Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri. Uzunluğu benzetilen nesne.
d.+(dal boyunlu) 6a/01
[=1]

damaḳ Ağız boşluğunun üstünü tavan gibi kuşatan kısım.
d.+ını(damaġını) 67b/09
[=1]

dāmen *Far.*Etek. Kenar. Taraf. Zeyl. Elbise veya dağ eteği.
d.+(dāmen-i ʿanber-i kūh) 38a/12
[=1]

dāne *Far.* Adet, miktar, tane.
d. 17b/03, 17b/09, 17b/15, 18a/01, 18b/05, 19a/04, 29b/04, 35a/13, 39a/15, 40a/01, 40b/08, 41b/10,

51b/08, 58b/06, 68b/12, 72a/13, 76a/04
d.+sin 57a/09
d.+sini 5b/05
[=19]
dār*Far.* Ağaç.
d. 4b/04, 4b/05
d.+(dār-ı filfil) 20b/06 [=3]
DāraEski Fars hükümdarlarından dokuzuncusu Keykubat'ın bir ismi.
d.+dan 9a/14
[=1]
ḍarb*Ar.* Vurmak, vuruş, çarpmak.
d. 13b/11
d.+(ḥarb-i ḍarb) 44a/09
d.+(ḍarb-ı şiddet) 11b/13
d.+it- 14a/11
[=4]
darıBuğdaygillerden, kuraklığa dayanıklı bir bitki, akdarı.
d.+(ḳabı çıḳmış darı) 71a/06
[=1]
dāsitān< *(Far. dāstān)* Destan, sergüzeşt. Geçmiş hâdiseleri anlatan nesir veya nazım halinde yazı.
d. 13b/08
[=1]
datlu Tatlı.
d.+(datlu nar ḳabuġı) 30b/14
d.+(datlu üzüm pekmezi) 22b/04
[=2]
dā'ü'ş-şa'leb Ar. Saçkıran hastalığı.
d.73b/03
[=1]
da'vet*Ar.*Çağırma. Ziyafet. Duâ.
d. 9b/15
[=1]
dāvirān*Ar.* Dönüş, dolaşmak. Tedavül. Yerinde durmamak. Devretmek.
d.+ı ẕī-şān8b/15[=1]
dayan- Bütün gücünü kullanarak bir işi yapmak.
d.-acaḳ 65a/07
d.-ur 10b/15
[=2]
dayanç Sabır, dayanak.
d.+ı 6b/07
[=1]
de Daha anlamında kullanılan edat.
d. 34b/10
[=1]
de-Söylemek, söz söylemek.
d.-yüp 4b/02, 7a/09, 8b/05, 9b/14
[=4]
def' *Ar.* Ortadan kaldırmak, mani olmak.
d. 37a/14, 41b/05
d.(def'-i müyesser) 26a/07
d.+it- 14a/09, 24b/04, 43a/07, 71b/14, 74a/13, 75b/02
d.+ol- 7a/11, 16b/07, 18b/10, 19b/11, 20b/14, 22a/05, 23b/14, 24a/10, 24b/05, 24b/07, 25b/01, 25b/04, 26a/03, 26a/15, 27a/05, 28a/03, 28a/04, 28b/08, 28b/09, 29a/06, 29b/01, 29b/08, 30a/09, 30a/15, 30b/03, 31a/10, 31b/10, 32a/09, 32b/05, 33a/03, 33a/04, 33b/08, 34a/04, 34a/12, 35a/10, 35b/05, 35b/10, 36a/06, 36b/03, 37a/09, 37b/14, 38a/08, 38a/15, 38b/04, 38b/11, 39a/12, 39b/03, 40a/07, 42a/03, 46a/09, 46a/10, 47b/02, 47b/05, 48b/04, 48b/15, 49a/07, 49b/03, 49b/10, 50a/03, 50a/04, 50b/03, 50b/06, 51a/02, 53a/02, 53a/04, 53a/05, 55b/02, 56b/13, 57a/06, 57b/07, 57b/10, 57b/12, 58a/01, 58b/02, 58b/12, 59a/05, 59a/09, 59b/10, 61b/14, 62a/01, 62b/02, 63a/07, 64b/11, 66a/11, 66b/15, 68b/07, 68b/08, 69a/10, 69a/15, 69b/04, 70a/12, 71b/10, 71b/12, 72a/09, 72a/14, 73a/09, 73a/14, 73b/02, 75a/01, 75b/12, 76a/05
d.+ve ref' ol- 50b/05, 63b/07

d.+ve zā'il ol- 42a/06
[=114]

def'ā*Ar.* Kez, kere.
d. 14a/08, 21b/05, 22a/03, 22b/13, 23a/08, 23b/15, 24a/11, 25b/01, 26a/02, 26a/02, 27a/02, 28a/03, 28a/08, 28a/14, 29a/05, 32b/04, 33a/03, 34a/03, 34a/09, 39a/03, 46a/05, 46a/07, 46b/05, 50a/04, 50a/05, 51a/14, 52b/11, 54a/06, 54b/05, 55b/15, 56b/13, 58b/01, 58b/02, 59a/01, 59a/12, 59b/04, 61b/06, 61b/15, 63a/09, 64a/02, 64b/03, 65b/08, 66a/09, 66a/14, 67b/05, 69a/11, 69b/11, 70a/15, 71a/02, 72b/10, 72b/13, 73a/08, 73b/02, 73b/06, 73b/11, 75a/01, 75b/05, 76a/08
d.+da 21a/12, 22a/02, 24a/10, 39a/02, 55a/10
d.+i evvel 33a/05
d.+i şāliş33a/04
d.+ya 69a/11, 75a/02
[=67]

defā'at*Ar.*Kerreler, def'alar. Müteaddid.
d.+le 68a/05
[=1]

definBk. defn
d.+olın- 10b/09[=1]

defn*Ar.*Gömmek, gömülmek. Cenazenin mezara gömülmesi
d.+eyle- 10b/03, 15a/01
[=2]

defneDefnegillerden, yaprakları güzel kokulu ve yaz kış yeşil olan bir ağaç.
d. 51a/08
d.+(defne yapraġı) 53a/06
[=2]

deg-Aralık kalmayıncaya kadar birbirine yaklaşmak, dokunmak, temas etmek.
d.-miş 31b/11
d.-mişdür 31b/02
d.-se 31a/11
[=3]

degerBir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.
d. it-31b/08
[=1]

degilCümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime.
d. 14b/06
d.+dür 5b/14, 6a/12, 11a/04, 11a/05, 11a/15, 11b/10, 11b/03, 23a/12, 24a/12
[=10]

deginBir işin sona erdiği zamanı ve yeri gösteren edat.
d. 30a/11, 49b/09
[=2]

degirmiYuvarlak.
d. 5b/09
[=1]

degmeRastgele, sıradan, herhangi bir.
d. 15b/12
[=1]

deh Kadar.
d. 59b/07
[=1]

dehle-Hayvanı deh diyerek yürütmek:
d.-r25a/08
[=1]

dekBir işin, bir durumun sona erdiği zaman veya yer, kadar, değin.
d. 17b/12, 18a/05, 18b/05, 19a/05, 24b/03, 24b/13, 36b/08, 37a/01, 41b/05, 41b/14, 48a/02, 75a/01
[=12]

del-Delik açmak, delik duruma getirmek.
d.-eler 51b/08

d.-üp67b/10
[=2]

delil*Ar.*İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare.
d.+dür 12a/15
[=1]

delükBir cismin bir yanından öbür yanına kadar geçen oyuk şeklindeki açıklık, delik.
d.+e(delüge) 27a/01
d.+ine(delügine) 27a/02
[=2]

delülikDeli olma durumu veya delice davranış.
d.+den 11a/15
[=1]

dem*Far.* Zaman.
d. 30b/01, 73a/03
[=2]

demürDövülüp şekillendirilmesi, çekilip uzatılması, incelmesi kolay ve döküme elverişli olduğu için kullanılış veri çok geniş olan, yoğunluğu 7,8, erime derecesi 1510, atom ağırlığı 55,85, atom numarası 26 ve sembolü Fe olan element, demir.
d.26b/10, 37a/03, 67b/09
d.+den 36a/10, 37b/02
[=6]

demür ḳurdı Karıncalanmış demirin pası.
d.34b/11
[=1]

demürtikeniAkdeniz ülkelerinde doğal olarak bulunan demirdikeni, çok yıllık, tüylü ve otsu bir bitkidir.
d.+20a/15
[=1]

deñizYer ḳabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.
d.+inüñ(aḳ denizinüñ) 47b/09
[=2]

deñiz köpügiLüle taşı.
d.+49a/05
[=1]

deñliKadar.
d. 36a/12
[=1]

dep-Tepmek, tekmelemek, çifte atmak.
d.-eler 29b/03
d.-mekden 50a/13
[=2]

depeTepe, baş, uç.
d.+sini 40b/10
[=1]

depret-Kımıldatmak, sarsmak, harekete getirmek.
d.-imez (depredimez) 23b/05
d.-meye 25a/07
[=2]

der-āḫir*Far.zf.* Sonrasında, sonunda.
d. 23a/14
[=1]

der-ʿaḳab*Far.zf.*Hemen, derhâl, çabuk, arkasından, aḳabinde.
d. 16a/03, 29a/08, 35b/09, 37a/13, 41a/05, 68a/07
[=6]

derc*Ar.*İçine almak, katmak.
d.+(ʿavā'id-i derc) 60b/13
d.+olun- 41a/14
[=2]

derece'*Ar.* Miktar, rütbe.
d.+i ṣıdḳ 41b/08
[=1]

deriİnsan ve hayvan vücudunu bir örtü gibi saran koruyucu tabaka.
d. 59b/03, 71a/05
d.+si(tavşan derisi) 35b/06
d.+sini 59a/03, 64b/09
d.+sini(yılan derisini) 69a/14
[=6]

deriñKendi ölçülerine göre ağzı veya cephesiyle dibi arasındaki mesafesi fazla olan, enine ve boyuna oranla üçüncü boyutu daha uzun olan.

d. 50b/08
[=1]

derle-Vücudun gözeneklerinden ter çıkmak.
d.-miş 15b/06, 17a/08, 25b/06, 50b/11
d.-ye 16a/03, 16b/05, 17a/05, 50a/03, 53b/08
[=9]

derleyebil- Terleme imkanı ve olasılığı bulma.
d.-e 53b/09
[=10]

derlen- Terleme işi yapılmak.
d.-üp 71a/03
[=1]

derlet- Terlemesine sebep olmak.
d.-eler (derledeler) 16b/11
d.-meye 53a/05
[=2]

derūn*Far.* İç taraf, dahil.
d.+dan 13b/06
d.+dan(ḥāl-i derūndan)43a/10
[=2]

derzi*Far.*Giyisi biçip diken kimse, dikişçi.
d. 37b/07
[=1]

desen *(Far < dessin)*Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerine yapılan çizim.
d.+leri(ḫaṭṭ-ı desenleri) 76b/04
[=1]

desteCinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmışı, demet, bağlam.
d. 55b/11
[=1]

destere*(Far < dest+erre)*Ağaç, demir vb. şeyleri kesmeye yarayan, genellikle üçgen biçiminde dişleri olan, dar ve uzunca çelik araç.
d. 41a/05
[=1]

deş-Oymak, delmek, yara açmak, içini açmak.
d.-mek 24a/14
[=1]

deşil-Deşme işi yapılmak.
d.-dükden 68b/11
d.-e 68b/11
d.-üp 75b/07
d.-ür 27b/06, 45b/01
[=5]

devā*Ar.*İlâç, çare. Hastalığın iyi olmasına sebeb olan gıda.
d. 21b/04, 25a/08, 26a/04, 29b/13, 33a/12, 33b/05, 33b/06, 33b/11, 37a/15, 46a/09, 50b/13, 64a/05
d.+dır 54a/10, 54a/15
d.+dur 21b/01, 22b/03, 23a/01, 29a/06, 39a/14, 65b/10, 67a/03, 68b/02
d.+i muʿālece 15b/03
d.+i mütenevvi 33b/03
d.+it- 60b/02
d.+lar 48a/01
d.+ları 1b/09, 15b/01, 15b/05, 17a/07, 18a/08, 19a/08, 40b/07, 50a/12
d.+ol- 66a/13
d.+ve şifā ol- 33a/11
d.+ya 66b/04
[=37]

devāb*Ar. < devabb* Binek hayvanları. Hayvanlar.
d.+ı ḫayl43a/15
[=1]

deveGeviş getiren memelilerden, sırtı bir veya iki hörgüçlü, eti yenip sütü içilen, bacakları ve boynu çok uzun yük ve binek hayvanı.
d. 6a/01, 6b/02, 6b/04, 6b/05, 6b/09
d.+nüñ 6b/07
d.+ye 3b/11, 5b/15, 6b/01
[=9]

devlet*Ar.*Sınırları belli olan bir memleketin sahibi olan insanların

kurduğu siyasî, hukukî, idarî mahiyetteki merkezî teşkilât.
d.+(ṭamaʿ-ı devlet) 43b/11
d.+i 8b/03
d.+in(zevāl-i devletin) 61a/04
d.+ine 44a/14
[=4]
devşür-Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.
d.-üp 22a/11, 71a/13
[=2]
deyüHerhangi bir yargıya vararak, diyerekten.
d. 5b/06, 10a/13, 13b/05, 13b/10, 15a/02, 15a/03, 33b/09, 43a/09, 44b/08, 70a/14
[=10]
dırnaḳ Tırnak.
d.+ından(dırnaġından) 29a/07
[=1]
di- Söylemek. Söz söylemek.
d.-di 42b/14, 43b/05
d.-dikleri 8b/07, 23b/08, 45a/09, 48b/15, 52b/07, 58a/12, 73b/04, 74a/09
d.-dügümüz 32a/10
d.-mek 12b/04
d.-mekdür 12b/05
d.-mekle 7a/05
d.-meyüp 10a/04
d.-miş 14b/05
d.-mişlerdür 11a/05, 12b/07, 12b/12, 33b/01
d.-r 14a/15
d.-rler 4b/10, 5b/10, 6a/04, 23b/02, 27b/02, 27b/03, 32b/06, 34b/01, 34b/10, 34b/11, 47a/05, 47a/06, 56a/03, 56b/09, 56b/10, 73a/03
d.-rsin 63b/11
d.-yeler 47a/15
d.-yince 43a/08
[=40]
diger*Far.*Başka, özge, öteki, öbür.
d. 33b/04
[=1]
dik Yatık durmayan, sert.
d. 6b/11, 11a/12
[=2]
dik-Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.
d.-üp 56a/04
[=1]
dikenBazı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.
d.+i **(ısırġan dikeni)** 23b/07
[=1]
dikil-Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirme işi yapılmak.
d.-miş 48a/06
[=1]
dilAğız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevir- meye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli uzun ve hareketli organ.
d.+ini 38b/09, 71b/12
d.+inüñ 38b/10
d.+lerde 13b/08
[=5]
dil *Far.* Gönül, kalp.
d.+den 13b/10
dile- Bir şeyin olmasını istemek, arzu etmek.
d.-r12b/03
d.-rsen 55b/09
[=2]
dilīr*Ar.*Bahadır, cesur, cesaretli, yiğit, yürekli.
d. 4b/12, 5a/07
d.+ler(ehl-i sefer-i dilīrler) 5b/14
[=3]
dilīrān*Ar.*Bahadırlar, cesurlar, cesaretliler, yiğitler, yürekliler.
d. 8b/09
d.+ı āteş-feşān9a/05
d.+ı ḳadīm 7a/01
d.+ı sālifin11b/12
[=4]

dimāġ *Far.* Kafatasının üst bölümünde beyin zarı ile örtülü, iki yarım yuvar biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, dimağ.

d.+ından 68a/06

d.+ına(dimāġına) 49a/14

[=2]

dīn *Ar.* İman ve amel mevzuu olarak insanlara Cenab-ı Hak tarafından teklif olunan Hak ve hakikat kanunlarının hey'et-i mecmuasıdır.

d. 5a/14

d.+(düşmen-i dīn) 3b/05

d.+(iʿzāz-i din) 8b/03

d.+e (düşmān-ı dīne) 7b/06

d.+i mübīn 8b/02, 13b/07

[=6]

din- Sona ermek, bitmek, durmak.

d.-e 47a/02

d.-mese 75b/08

d.-üp 75b/05

[=3]

dinç Gücü ve sağlık durumu yerinde, canlı, zinde.

d. 68a/08

[=1]

dip Bir şeyin bulunduğu yere bitişen veya bunun hemen yanı başı.

d.+i(evlik dibi) 62a/13

d.+i (gök süsün dibi) 20a/14

d.+in(kepre dibin) 61b/10, 18a/12

d.+inde(dibinde) 14b/08, 47a/07

d.+ine(dibine) 58a/07

d.+ini(dibini) 47a/10

d.+inden 64b/07

[=9]

direk Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

d. 63b/06

[=1]

dirhem *Ar.* Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

d. 16b/07, 16b/07, 16b/08, 16b/08, 17a/11, 17a/12, 17b/03, 17b/14, 17b/15, 18b/11, 18b/14, 19a/14, 19a/14, 19b/12, 19b/13, 20a/02, 20a/14, 20a/15, 20a/15, 20b/01, 20b/03, 20b/06, 20b/07, 20b/08, 21a/02, 21a/08, 21a/09, 21a/09, 21b/12, 21b/13, 21b/13, 22a/06, 22a/11, 23a/02, 23a/02, 26a/09, 27b/11, 27b/12, 28a/08, 28a/09, 28a/09, 28a/10, 28a/10, 28a/10, 28a/11, 30b/14, 30b/14, 30b/15, 31a/01, 31a/01, 31a/01, 31a/02, 31a/05, 39a/06, 39a/07, 39a/11, 45b/07, 45b/08, 46a/13, 46a/14, 46a/14, 46a/15, 48a/02, 52b/06, 52b/07, 52b/07, 52b/09, 53b/11, 54a/08, 55a/04, 55a/04, 55a/05, 55a/05, 55a/06, 55b/05, 55b/06, 67b/12, 68a/15, 70b/09, 70b/10, 71a/08, 71b/11

[=82]

diri Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.

d. 68b/10

[=1]

diş Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.

d.+leri 15a/11

[=1]

dişi Canlıların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten, erkeği tarafından dölle- necek ve neslini üretecek biçimde yaratılmış olanı, erkeğin karşıt cinsi.

d. 27b/07

d.+si 27b/08

[=2]

dişil- Bk. deşil-
d.-miş 24b/01
[=1]
ditre-(Vücut veya bir organ) Kasların kasılması sonucu hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak.
d.-dügi 16b/01
d.-mesi 53a/04
[=2]
ditret- Titremesine yol açmak.
d.-ir(ditredir) 52a/11
[=1]
ditrit-Bk. ditret-
d.-ür (ditridür) 52a/14
[=1]
dīv *(<Far. dīv)* Çok iri çok kuvvetli korkunç masal tipi, dev.
d.+(mekr-i dīv) 2a/03
[=1]
dīvār*Far.* Duvar.
d. 13b/01, 14b/07, 63b/06
[=3]
diyār *Ar.* Memleket.
d.+(diyār-ı Bosna'-i ḥasene) 47b/12
d.+(ḥudūd-ı diyār-ı Alman) 47b/11
d.+ı Engürüs 8a/05, 8a/13
d.+ı küffār 12b/15
d.+ı Macar-ı Engürüs 7b/04
d.+ına 56b/04
d.+ında 56a/03
d.+ınuñ 47b/08
[=9]
diye Bk. deyü
d. 47b/03
[=1]
dizBacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.
d.+inüñ 24b/14
d.+lerine 30a/11, 71a/04
[=3]
doġ-Dünyaya gelmek.
d.-mışdur 4b/10
[=1]
doḳun-Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek.
d.-araḳ 14b/14
d.-maya 38a/07
[=2]
dolaşuḳ Karışmış, dolaşmış olan. Karışık.
d.+(dolaşuḳ sarmaşuġı) 62b/11
[=1]
dost *Far.*Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse,
d.+ına 12b/13
[=1]
doy-İsteği kalmayıncaya kadar yemek, açlığı kalmamak.
d.-maz 15b/12
[=1]
dög-Bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek, dövmek.
d.-eler62b/12, 67a/14
d.-üp 16a/12
[=2]
dök- 1. Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak.
d.-e 16a/15, 18a/06, 21a/13, 54b/04
d.-eler 16a/01, 16b/10, 17a/15, 17b/07, 19b/05, 22a/02, 22a/09, 22b/02, 28a/06, 35a/14, 45b/08, 48a/14, 49a/01, 54a/05, 59a/04, 61b/10, 62a/02, 62a/15, 62b/12, 62b/14, 72b/08
2. Salmak, bırakmak.
d.-er 15b/11
d.-üp 35b/03,
3. Düşmek.
73b/05
[=28]
dökül-1.Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak

d.-e 47a/01

2. Düşmek

d.-ür 23b/03, 30a/11.

3. Kaplamak, yayılmak

45a/14, 64a/06 [=5]

dön-Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

d.-er 19a/11

[=1]

dönder-Döndürmek, çevirmek

d.-e 19b/09

[=1]

dörtÜçten sonra beşten önce gelen sayının adı.

d. 10a/03, 16b/08, 36a/14, 38b/09, 39a/07, 40b/13, 49a/06, 55a/13, 58a/15, 27a/02, 62b/02, 65b/07, 66a/08, 69b/11, 71a/03, 75a/04

d.+(yigirmi dört) 21a/06, 22a/07, 24a/09, 24b/13, 26a/01, 26a/07, 26a/15, 28a/06, 28a/07, 32b/09, 51a/01, 55b/11, 62b/05, 65a/03, 65a/10, 65b/07, 68a/02, 69b/07, 69b/10, 74b/10, 74b/15

[=37]

döş-Bk. deş-

d.-üp 44a/06

[=1]

du‘ā’*Ar.*Güçsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah’a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını istemek maksatlı yazılmış ibare.

d.+i şerīf 2a/01, 2a/10, 2a/15

[=3]

dudaḳAğzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.

d.+ında (dudaġında) 11b/06 [=1]

duḫūl*Ar.*İçeri girme. İçeri dahil oluş.

d. 8b/10

[=1]

duḫūr*Ar.*Def'etme, çıkarma, kovma, uzaklaştırma.

d.+ında 9a/15

[=1]

dur- 1.Beklemek.

d.-a 28a/07, 63a/04

d.-duḳdan 69b/07

2. Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek, tevakkuf etmek.

d.-maz 19b/07

[=4]

dut- 1.Elde bulundurmak, ele almak

d.-a 41a/12

2. Denetimi ve yetkisi altına almak.

d.-up 14b/09, 27a/07, 40b/11, 52a/11,

3. Ele geçirmek, yakalamak:

d.-up68b/10

4. Asılmak, kuvvetlice sarılmak

d.-alar 37b/07

d.-alar (dudalar) 59a/07

3. Herhangi bir durumda kalmak.

d.-ar 52a/15

d.-arlar 6a/12

d.-maġa 20b/12

[=11]

dutul-Bir organ veya bir şey hareket edemez olmak.

d.-sa 25b/03, 68a/11

d.-up 24b/07

d.-ur 25b/09, 27a/10

[=5]

düg-Düğüm yapmak.

d.-e 48b/07

[=1]

düğüm İp vb. doğrusal cisimleri, birbirine tutturmak için kullanılan yöntemdir.

d. 48b/07, 48b/07

[=2]

Düldülİslam halifesi Ali'nin kır veya beyaz renkte olan katırı.

d.+i zamān 7a/05

[=1]

dür it- Bükmek, katlamak, tomar haline getirmek.

i.-meye12b/07

[=1]

dürlüÇeşitli, muhtelif.

d. 27b/07, 47b/15, 65b/09, 66a/10

d.+lere 64a/05

[=5]

dürr İnci. İnci tanesi.

d-ḫattā 42a/15

[=1]

düş-Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.

d.-e 27b/08

d.-er 5b/06

[=2]

düşmān*Far.*(Birine karşı) İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, hasım.

d.+a 6a/14

d.+dan 2a/08, 4a/15

d.+ı 2a/09

d.+ı dīn 7b/05

d.+ımı 4b/01

d.+ına 5a/14

[=7]

düşmenBk. düşmān

d.+i dīn 3b/04

[=1]

düzGirintisi çıkıntısı olmayan, doğru.

d. 71a/11

[=1]

düz-Yaratmak, oluşturmak, meydana getirmek.

d.-üp 37b/03

[=1]

-E-

ebū cehlḳarpuzİki çenekliler sınıfının ka- bakgiller familyasından, elma büyük- lüğünde, sert ḳabuklu, yağlı tohumlu, acı ve kokusuz bir meyve veren, parçalı yapraklı, sarı çiçekli, sürüngen gövdeli, çok yıllık otsu bitki. Acı hıyar, acı elma, it hıyarı. Tohumları veterinerlikte ve müshil olarak kullanılır. Citrullus colocynthis. *Krş. toḫmü'l-ḫanẓal; ḫanẓal.*

e.+(ebu cehl ḳarpuzı) 27b/12

[=1]

ecr*Ar.*Bir iş, bir hizmet muḳabilinde verilen şey.

e.+i feżāīil 7b/15

[=1]

eczā'*Ar.* Eczacılıkta kullanılan çeşitli maddeler.

e. 71b/05

e.+i 34a/02

e.+lar 46a/02

e.+lara 28a/13

e.+ları 23a/05, 28a/11, 31a/03, 32b/12, 34a/07, 45b/10, 46b/02, 49b/14, 51a/11, 52b/08, 63a/14, 63b/01

e.+yı 32b/01

[=17]

edā it- Bir davranışı yerine getirmek, gerçekleştirmek.

i.-miş 31b/06

[=1]

edānī*Ar.*Ednâlar, en deniler, en alçaklar. Alçak, pek bayağı ve aşağılık kimseler.

e. 44b/13

[=1]

ednā*Ar.*Pek aşağı, en alçak. Pek az, pek cüz'i.

e. 42b/03

[=1]

edbār*Ar.* Art ve arka taraflar. Herhangi bir şeyin sonları ve akibetleri.

e.+ı44b/03

[=1]

EfendiEğitim görmüş kişi için özel adlardan sonra kullanılan unvan.

e.+(Ḳaḍızāde Efendi) 60b/05

e.+(Ken‘ ān Efendi) 76b/03

e.+dür(Ken‘ ān Efendidür) 76b/04

[=3]

efkār *Ar.* Fikirler. Düşünceler.

e. 7b/08

[=1]

Eflaḳ Osmanlı İmparatorluğu zamanında, Romanya'yı meydana getiren asıl ülke (Merkezi Bükreş'tir.)

e. 8a/05

[=1]

Efrencī Bu kelime, Ortaçağda teşekkül ederek, o sıralarda Frankların ve bilhassa Charlemagne'in hükmü altında bulunanlara ve zamanla genişleyerek bütün Avrupalılara denmiştir. Frenk. Avrupalı ve hasseten Fransız.

e.+den (küffār-ı Efrenciden) 56b/04

[=1]

eger *Far.* Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir. Eğer, şayet.

e. 3b/15, 4a/07, 4b/01, 4b/04, 4b/08, 10b/13, 11a/03, 12a/04, 12a/12, 15b/05, 15b/05, 16a/04, 16a/06, 16a/10, 16a/11, 16b/01, 16b/06, 16b/07, 16b/14, 17a/02, 17a/08, 17b/01, 17b/02, 17b/09, 17b/14, 18a/14, 18b/10, 19a/08, 19b/05, 19b/11, 20a/02, 20b/05, 20b/14, 21a/14, 22a/02, 22a/05, 22a/10, 22b/03, 22b/06, 22b/15, 22b/15, 23b/14, 24a/01, 24a/10, 24a/13, 24b/05, 24b/07, 25a/09, 25b/01, 25b/02, 25b/05, 26a/02, 26b/01, 26b/07, 26b/09, 27a/01, 27a/07, 27b/03, 28b/09, 29a/12, 29b/02, 29b/09, 29b/14, 30a/06, 30a/10, 30b/03, 31a/10, 31a/14, 31b/01, 31b/02, 31b/08, 31b/10, 32a/10, 32a/12, 33a/03, 34a/05, 34a/11, 34a/12, 35a/02, 35a/03, 35a/05, 35a/08, 35a/11, 35b/01, 35b/06, 35b/11, 35b/15, 36a/05, 36a/09, 38a/11, 38b/01, 38b/02, 38b/03, 39a/02, 39a/05, 39b/04, 39b/09, 39b/14, 43a/06, 45b/03, 46a/09, 46b/07, 46b/09, 47a/02, 48a/01, 48a/11, 48b/14, 49a/01, 49a/04, 49a/07, 49a/09, 49a/15, 49b/04, 49b/11, 50a/12, 50b/03, 50b/06, 50b/10, 51a/05, 51a/06, 51a/15, 51b/03, 51b/04, 51b/11, 51b/12, 52a/02, 52a/10, 53a/02, 53a/04, 53b/10, 53b/11, 54a/11, 54b/06, 54b/11, 55a/11, 55a/13, 55b/03, 55b/07, 55b/13, 56b/12, 56b/15, 57a/06, 57b/05, 57b/08, 57b/10, 57b/13, 58a/09, 58a/12, 58a/14, 58b/04, 58b/10, 58b/13, 59a/01, 59a/06, 59a/09, 59a/13, 59a/14, 61b/01, 61b/09, 61b/15, 62a/04, 62a/12, 62b/03, 63a/07, 63b/08, 64a/05, 64b/05, 64b/12, 65a/14, 66b/06, 66b/10, 67a/11, 67b/06, 68b/07, 68b/09, 69a/10, 69a/13, 69a/15, 69b/04, 69b/12, 70a/13, 71b/12, 72a/01, 72a/03, 72a/05, 72a/08, 72a/10, 72b/01, 72b/03, 72b/07, 72b/09, 72b/12, 73a/05, 73a/09, 73a/12, 73a/15, 73b/03, 73b/07, 73b/11, 73b/14, 74a/03, 74a/07, 74b/02, 74b/05, 74b/10, 74b/15, 75a/04, 75a/12, 75b/02, 75b/06, 75b/13, 76a/06

[=212]

eger Binicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne.

e. 51a/05, 68a/01

e.+i 68a/02, 68a/07

e.+in 50b/11, 51a/04

e.+ini 50b/14

[=7]

ehl *Ar.* Dost, sahip, mensup. Evlâd, kavm.

e.+i 4b/10,5b/10, 6a/03, 6a/11, 6b/15
e.+i firāset 11b/02
e.+i hidāyet 44b/11
e.+i īmān-ı kāmırānı9a/10
e.+i ind 6a/11, 6b/15
e.+i sefer 3b/03
e.+i sefer-i dilīrler5b/14
e.+i sefer ol- 3b/03
e.+i tecribe 11a/13, 12a/06, 12b/09, 15a/14
[=16]
Ehriman*Far.*Ateşperestlerin şer ilâhının ismi. Bâtıl bir ilâh ismi.
e.+(kāfir-i Ehriman) 14a/07
[=1]
ek- 1. Serpmek
e.-eler 35a/06, 50b/14, 51a/15, 59a/12, 65b/14, 66a/06, 71b/02, 75b/10
2. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.
e.-seler 51b/15
[=9]
ekil it- Ekin ekmek.
e. 5b/02, 40a/14, 56b/02
[=3]
ekṣer*Ar.*Arasıra, ekseri, çoğunlukla.
e. 47b/07, 48a/12
[=2]
ekṣerī Bk. ekṣer
e. 6a/04, 6a/08, 11b/01, 47a/07, 56a/03
e.+sine 45b/02
[=6]
eksükEksik.
e.+it- 41b/06
e.+ol- 12b/09
[=2]
elKolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.
e. 17a/01, 24a/08, 50a/15, 65a/07
e.+i-y-ile 16a/09, 32b/10
e.+ini 19b/08
e.+leri 21a/07, 24b/11, 73a/15
2.Sahiplik, mülkiye.
e.+den 14b/12
e.+inde 12a/13, 14a/10, 61a/13
e.+lerinde 14b/09
[=15]
el-bāb*Ar.*Fasıl. Bölüm. Parça. Kitab.
e.+ü'l-ʿaşr 40b/06
e.+ü'l- erbaʿi 19a/06
e.+ü'l-evvel15b/04
e.+ü'l-ḥādīʿaşer 45a/06
e.+ü'l-ḫāmis 20a/08, 21b/02
e.+ü's-sābiʿ 23a/15
e.+ü'ṣ-ṣāliṣ18a/08
e.+ü'ṣ-ṣālisü ʿaşer71b/04
e.+ü'ṣ-ṣāmin 36a/07
e.+ü'ṣ-ṣānī 17a/06
e.+ü'ṣ-ṣānī ʿaşr 50a/09
e.+ü't-tāsiʿ 38a/09
[=13]
elbette*Ar.* Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.
e. 21b/08, 40a/14
[=2]
ele-Bir maddeyi eleğe koyup sallamak suretiyle içindeki yabancı öğelerden temizlemek, irisini ufağından ayırmak, elekten geçirmek.
e.-yeler 51a/12
[=1]
elekSallanarak kullanıldığı zaman üzerine konan maddenin incelerini altına geçiren, bu şekilde taneli ve toz halindeki şeyleri irilerinden ve içlerindeki yabancı maddelerden temizlemekte kullanılan, tek tarafına ufak delikli tel, kıl veya bez gerilmiş tahta bir kasnaktan ibaret eleme aleti
e.+den 7a/11, 20a/03, 21a/02, 51a/12, 66a/05
[=5]
elem*Ar.*Acı, üzüntü, dert, keder.

e. 75a/09
e.+(meşaḳḳat-i elem) 43a/04
e.+çek- 41a/03
[=3]

elen-Eleme işine konu olmak veya eleme işi yapılmak.
e.-miş 21a/02
e.-üp 7a/11
[=2]

elif*Ar.*Arap ve Osmanlı abecesinin yukarıdan aşağıya çekilmiş bir düz çizgi biçiminde yazılan ilk harfi.
e. 11a/08
[=1]

elliKırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.
e. 17b/15, 18b/11, 20a/02, 20b/08, 21a/08, 21b/13, 28a/11, 30b/14, 30b/14, 31a/01, 44b/15, 55a/04, 55a/04, 55a/06
[=14]

elmaGülgillerden, çiçekleri pembe veya beyaz bir ağacın ḳabuğu parlak, sert, kırmızı, sarı ve yeşil renkte, kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı, dokusu gevrek, ufak çekirdekli meyvesi.
e. 18b/04, 19a/03
[=2]

emekBir işin yapılması için harcanan beden veya kafa gücü.
e.+in(emegin) 51b/06
[=1]

emin*Ar.* İnanmak, güvenmek.
e. 14a/03
e.+ve sālim ol- 2a/07, 6a/11, 71b/15, 74a/05, 75a/08
[=6]

emlā*Ar.*Topluluklar, mele'ler, cemaatler, cemiyetler, bölükler, kalabalıklar.
e.+ün'n-nās 43b/02
[=1]

emr İş buyurma.
e.+(imtiṣāl-i emr-i hümāyūn) 60b/09
[=1]

emrāż*Ar.*Hastalıklar. Marazlar.
e.+ın 2a/05
[=1]

emvāl *Ar.*Mallar.
e.+i 8a/07
e.+i ġanāyim 14a/02
[=2]

enām *Ar.*Halk. Bütün mahlukat.
e.+(āfāḳ-ı enām) 45a/04
e.+da 56b/11
[=2]

endām*Far.*Vücut, beden, boy bos.
e.+a 74a/11
[=1]

endāze*Far.*1. 65 santimetrelik uzunluk ölçüsü.
e. 36b/05
[=1]

endişe*Far.* Tasa, kaygı.
e.+lerine 7b/07
[=1]

Engürüs Macar. Macaristan.
e. 47b/12
e.+(diyār-ı Engürüs) 8a/06
e.+(ricāl-i serḥadd-i Engürüs) 12b/12
e.+e(diyār-ı Macār-ı Engürüse)7b/05, 8a/03
e.+üñ (diyār-ı engürüsüñ) 8a/13
[=6]

enhār*Ar.*Nehirler, çaylar, ırmaklar.
e.+ı kibār 47b/10
[=1]

enseBoynun arkası.
e.+lü 6a/04
e.+si 6a/02
[=2]

envaʿ *Ar.*Neviler, çeşitler, türler
e. 23b/01
e.+ından 2a/05
[=2]

er Rütbesiz asker, nefer.

e.+leri 15a/06
[=1]

erbaʿ *Ar.*Dört, dördüncü.
e.+(el-bābü'l-erbaʿ) 19a/06
[=1]

erbāb*Ar.*Reis, başkan, şef.
e.+(cinbüş-i erbāb-ı saʿādet ve ʿalāmet) 44b/11
e.+ı tecribe 40b/01
e.+u ḫayr 3b/03
[=3]

eri-Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek.
e.-miş 21b/14, 39a/07 (erimiş ḳurşun)
e.-ye 63b/15, 70a/04
e.-yüp 17a/12, 27a/03, 70a/04
[=7]

erit-Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak.
e.-eler(erideler) 39a/07, 46b/01, 51a/08, 54a/02, 67a/15
e.-üp(eridüp) 20b/09, 29b/11, 46b/12, 54a/08, 69a/02, 72a/07
[=11]

erkelik Erkek; doğurgan olmayan.
e. 27b/07
e.+i(erkeligi) 27b/08
[=2]

ertesiBir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl), ferdası.
e. 40a/03
[=1]

esb*Far.*At, beygir, feres
e.+ü mübārek 60a/06
e.+ü ṣabbār-ı ḳatar 60a/03
[=2]

esedīÜzerinde arslan resmi bulunan mâdeni para.
e.+i ʿatīḳe 56b/07 [=1]

eṣer 1. *Ar.* İz, işaret, im.
e.+i 48a/11, 48a/12, 48b/02
e.+i şarāb 24a/06
e.+ḳal- 67b/13
[=5]

esfindāc*Ar.* Boyacılıkta kullanılan beyaz madeni bir madde *krş . üstübeç*
e. 28a/09
[=1]

esīr*Ar.*Kul, köle. Harpte teslim alınan düşman
e. 6a/15, 8a/09
e.+i küffār 13b/04
[=1]

eski 1. Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı.
e. 4a/12, 16b/02, 16b/09, 26b/15, 40a/02, 51a/08, 55a/04, 59a/13, 72b/01
2. Olgunlaşmış.
e.+(eski incir) 62a/06
[=10]

eṣlāḥ*Ar.*En sâlih, en iyi.
e. 7a/10
[=1]

esrār*Ar.*Sırlar. Gizli hikmetler ve mânalar. Bilinmeyen şeyler.
e.+a 43b/10
e.+dur 33a/07
e.+ı ġarībe 2a/11
e.+ı taḳrir 43a/08
[=4]

esseni*Ar.*< *esenn.* Daha yaşlı. İhtiyar.
e.+ol- 52b/03
[=1]

eşḳıEkşi.
e. 39b/15
[=1]

eşya*Ar.*Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelerin bütünü.
e.+ların 8a/07
[=1]

et 1. Genel tanımıyla bir hayvanın dokularının yiyecek olarak kullanılmasına denir
e.+(kararmış et) 51a/07
2. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka.
e.+i 59a/02
e.+i(nāṣır eti) 59a/02
[=3]

et-Bir işi yapmak.
e.-eler (edeler) 25b/01
[=1]

etdir- Devamlı çalışmasını sağlamak. İlerletmek.
e.-irler- (ikdam etdir-) 14b/11
[=1]

etrāf*Ar.* Yanlar, taraflar. Çevre.
e.+ı 9b/14
e.+ı Ḳalʿe-i Belġırad9a/14, 9a/15
e.+ı memālik 44a/04
[=4]

EtraḳTürkler.
e.+dan 42b/07
[=1]

evBir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.
e.+de 75a/05, 75a/08
e.+e 75a/06
e.+in 11b/07, 11b/09
[=5]

evāni*Far.*Kapkacaklar, kaplar.
e. 42a/09
[=1]

evelikSulu yerlerde yetişen, delikli gövdesi kenevire benzeyen, ince, uzun yapraklı, boyu bir metreyi geçmeyen bir çeşit bitki.
e.+(evelik dibi) 62a/12
[=1]

evḳāt*Ar.*Vakitler.
e.+(taṣnīü'-l evḳat) 44b/12
e.+de 6a/08
e.+larını 7a/15
[=3]

evlād*Ar.*Veledler. Çocuklar.
e.+ı (evlādı) 43b/15
[=1]

evvel *Ar. zf.* Önce.
e. 5b/14, 23b/06, 29b/14, 45b/06, 49b/08, 53a/01
e.+de (zamān-ı evvelde) 10b/11
e.+de (defʿa-i evvelde) 33a/05
[=8]

evvela*Ar. zf.*Önce, ilk önce, ilkin
e. 3b/11, 3b/14, 4a/10, 4b/13, 5b/15, 8a/04, 16b/02, 18a/11, 20a/12, 21b/09, 23b/02, 26b/12, 28a/05, 30a/12, 34b/05, 36a/10, 36b/05, 37b/01, 38a/11, 40b/08, 45a/08, 46a/15, 49b/04, 52b/06, 57a/01, 59a/02, 59a/10, 62b/03, 63a/11, 64a/15, 67a/12, 67b/08, 68a/05, 70b/02, 70b/07
[=35]

evżāʿ *Ar.*Haller. Durumlar.
e.+ı nā-şayeste 61a/02
[=1]

eyālet*Ar.*Vilâyet. Bir vâlinin idaresinde olan memleket, şehir.
e.+(kürsi-i eyālet-i Rūm) 9a/02
e.+i Rūm 9a/03
[=2]

eyle Öyle. O şekilde.
e. 18a/02, 53b/10
[=1]

eyle- Etmek, yapmak, anlamında yardımcı fiil.
e.-di 14b/05
e.-digümüz 11a/02
e.-dikde 8a/12, 38b/14
e.-diler 61a/10
e.-dügi 12a/10
e.-düginden 5a/10, 38a/03
e.-dük 2a/12
e.-dükde 37a/13, 44a/03
e.-dükden 10b/03, 28a/08
e.-düklerinde 42b/10

e.-düm 15a/01
e.-mek 44b/10
e.-mez 44b/13
e.-miş 12b/14
e.-mişdür 33a/06
e.-se 3b/07, 39a/06, 39b/05
e.-yeler 26b/15, 67a/12
e.-yen 5b/06
[=26]

defn eyle- 10b/03, 15a/01
firār eyle- 5a/10
fitil eyle- 26b/15
ihtisār eyle- 2a/12
ilāc eyle- 67a/12
isāl eyle- 8a/12
ḳasd ve ṭaleb eyle- 12a/10
maʿrifet eyle- 44b/10
saḫḳ eyle- 38a/03
su'āl ve tefaḥḥuṣ eyle- 5b/06
şarāb eyle- 18a/02
şehīd ve saʿīd eyle- 61a/10
tavṣīf eyle- 42b/10
ṭayerān eyle- 14b/05
te'sir eyle- 33a/06
vefāt eyle- 44a/03
ẓuhūr eyle- 3b/07, 37a/13, 38b/14, 39a/06, 39b/05

eyü1. Beğenilecek, makbule geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıflan taşıyan.
e. 10b/11, 20b/09, 24a/12, 37a/08, 39a/13, 50b/05, 54a/01, 55b/09
e.+dir 55a/13
e.+dür 11a/03, 38b/08, 39a/13, 47a/03, 48a/04, 48a/08, 53b/13, 57b/05, 59a/13
2. Sıhhatli.
e.+ol- 25a/09,27a/07,37a/01, 37a/06,58a/14
[=31]

eyüceGereği gibi, derinlemesine, ayrıntılarıyla.
e. 16a/02, 16a/07, 24b/13, 25a/04, 35a/10, 36b/14, 40a/01, 55a/09, 57a/05, 63a/02, 63a/06, 63b/04, 65a/02, 67a/07, 67b/10, 68b/04
[=16]

eyyām*Ar.*Devirler. Günler.
e.+ı mürūr 60a/12
[=1]

ez-dil*Far.*Gönülden.
e.+(vaḳi-ı ez-dil) 8a/06
[=1]

ez- (Bir şeyi üzerine el, ayak veya bir aletle basmak veya bütün ağırlığı ile üstünden geçmek suretiyle) Yassıltmak, çiğnemek, ufalamak, parçalamak.
e.-eler 15b/13, 17a/01, 20b/04, 21a/07, 39b/15, 69a/04, 69b/09, 70a/05
e.-erler 20a/05
e.-üp 17a/03, 22a/08, 25b/11, 28b/10, 32b/10, 53b/12, 65b/10, 66b/08, 66b/13, 69b/03, 72b/07
[=20]

ez-diyār*Far.* Diyardan.
e.+(saʿādet-i ez-diyār) 43b/08
[=1]

ezil-Ezme işine konu olmak.
e.-e 57a/10
[=1]

ezmine*Ar.* Zamanlar.
e.+den 6a/08
[=1]

-F-

fā'ide*Ar.*Kazanç, kâr, nef', menfaat. Yararlılık, işe yarama.
f.+it- 26b/08, 37b/01, 73b/06
f.+si 15a/13
f.+leri 14b/09
[=4]

Fārisİran. İranlı.
f.+ler 60a/07

[=1]

Fārsilik İranlı olma durumu.

f.+e(Fārsilige) 60a/03

[=1]

fātiḥ*Ar.*Açan, fetheden. Teshir eden, zapteden.

f.+i Ḳa'le'-i İgre59b/13

[=1]

fażā'il*Far.* Ziletler. Faziletler.

f. 60b/13

[=1]

fāżıl*Ar.*Fazilet sâhibi. Üstün kimse.

f. 45a/03

[=1]

fāzi*Ar.*Faziletli, bilginlere özgü.

f.+ler 12b/15 [=1]

fehām*Ar.*Anlayış. Zihnen kavrayış.

f.+(fużelā-yı ẕevī'l-fehām-ı sezā-vār) 60b/04

[=1]

fehm Ar. Anlama, kavrama.

f.+olun- 23a/15

[=1]

felāḥ*Ar.*Selâmet. Saadet. Kurtuluş. Hayır ve ni'metlerde refah, rahatta dâim olmak.

f.+bul- 52a/08

[=1]

fenn*Ar.*Hüner. Mârifet.

f. 44b/01

[=1]

fenā*Ar.*İyi nitelikte olmayan, kötü.

f. 39b/12

[=1]

ferd*Ar.* Birey.

f.+i 61a/06

[=1]

feres*Ar.*At, kısrak.

f.+(laḥm-ı feres) 73a/04

[=1]

feryād*Far.*Bağırıp çağırma. Yüksek sesle medet istemek. Figan.

f.+ve fezā it- 61a/04

[=1]

fesādāt*Ar.*Bozukluklar. Kötülükler. Karışıklıklar.

f. 43b/04

[=1]

fesleġāni< *feslegen*Ballıbabagillerden, saksılarda süs bitkisi olarak yetiştirilen, keskin kokulu, ufak yeşil yaprakları kekik gibi bahar ve koku verici olarak kullanılan, küçük beyaz çiçekli bitki. Ocimum basilicum.

f.+(yaban fesleġāni) 52b/13

[=1]

feth*Ar.*Zaptetme. Ele geçirme. Zafer. Nusret.

f.+(ḳal'e-i feth it-) 7b/03

f.+i 9b/09

f.+i Belġırad 9b/10

f.+i ḳal'e 9a/10

f.+i tesẖīr-i'uhde 9a/08

f.+it- 9b/03

f.+ve tesẖīr it- 9b/02, 10a/09

[=8]

fevā'id*Ar.*Faydalar. Faydalı şeyler.

f.15a/04, 60b/13

[=2]

fevc*Ar.*Dalga. Bölük. İnsan kalabalığı. Cemaat. Takım.

f.+(ceyş-ı küffār-ı murdār-ı fevc) 13b/15

f.+(fevc fevc) 8b/09, 8b/10

f.+i müteferrik 14a/01 [=3]

fevtÖlüm, mevt.

f.+i meftūḥ 12b/02, 12b/04

f.+it- 9b/14

f.+ol- 10b/02, 43b/05

[=5]

feyż*Ar.*Bolluk, bereket.

f.+ol- 19a/10

[=1]

fezā *Ar.*Korku. Havf.

f.+(feryād ve fezā it-) 61a/08

[=1]

fezāil*Ar.*Ziletler.

f.+(ecr-i fezāil) 7b/15
[=1]

fırḳa İki kulplu küçük testi.
f. 39b/01
[=1]

fi'l-cümle *Ar.* Ezcümle, minelcümle. Bir hayli. Emsalinden beri.
f. 27a/04, 36b/14
[=2]

fi'l-ḥāl *Ar.* Şimdi, hemen.
f. 3b/07, 19b/05, 75b/10
[=3]

fī-sebīl-illāh *Ar.* Allah yolunda. Allah için.
f. 7a/15, 13a/01
[=2]

fikr *Ar.* Düşünce.
f.+i tedbir 7b/07
f.+ine 43b/12
[=2]

filfil < *Ar. fülfül* Karabiber.
f.+(dār-ı filfil) 20b/06
[=1]

fincān *Ar.* Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.
f. 41a/07, 41a/13, 64a/03, 66b/14, 68a/13, 68a/14, 69b/13, 69b/14, 70a/01
f.+dan 68a/12
[=10]

firār *Ar.* Kaçma, kurtulma.
f. 13b/04
f.+a (semt-i firār) 14a/02
f.+eyle- 5a/10
f.+ı hezimet 5a/12
f.+it- 42a/13, 72b/09
[=6]

firāset *Ar.* Zihin uyanıklığı. Bir şeyi çabukça anlayış ḳabiliyeti.
f.+den(ehl-i firāsetden) 11b/02
[=1]

firdevs-āşiyān *a.f.b.s.* Cennet mekan.
f. 7a/14
[=1]

firengi-şeb <*frengi-şāb* Avrupalılara özgü bir bitki.
f. 66b/11
[=1]

firsān < *Far. fersān* Derisinden kürk yapılan bir kır sansarı.
f.+dan 43a/02
[=1]

firūz-nümūn *a.f.b.s.* Saadeti gösteren, uğura mübaşih olan.
f.+da 13a/07
[=1]

fitīl *Ar.* Derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gazlı bez şeridi.
f.+eyle- 26b/15
[=1]

fodula Yoksullara imarette verilen pidemsi bir tür ekmek şeklinde olan yufka.
f.+ yufḳa 21a/03
[=1]

fuḳarā *Ar.* Yoksullar, fakirler.
f.+ya 38a/15
[=1]

furṣat *Ar.* Müsait an, elverişli durum, uygun zaman, elden kaçırılmayacak faydalı hâl veya vakit.
f. 9b/13
[=1]

fużelā *Ar.* Faziletliler. Fâzıllar.
f.+yı ẕevïi'l-fehām-ı sezā-vār 60b/04
[=1]

fütūḥ *Ar.* Lütf-u İlâhîye ulaşmak.
f.+ları (rūḥ-ı pür-feyż-i fütūḥları)
[=1]

fütūḥat *Ar.* Fetihler, zaferler, galibiyetler.
f.+ınuñ 7b/08
[=1]

-G-

ġā'ib *Ar.* Göz önünde bulunmayan, hazırda olmayan. Kaybolmuş olan.
g. 42a/13
g.+ol- 42a/10
[=2]

ġāfil *Ar.* Dikkatsiz, iyi düşünmeyen, uyanık olmayan. Haberi olmayan, ihtiyatsız, başına geleceği önceden düşünmeyen.
g.+ol- 32a/12
[=1]

ġaflet *Ar.* Dikkatsizlik, endişesizlik, vurdumduymazlık.
g.+i'l- nizām 44b/09
g.+olun- 2a/14, 21b/02, 41b/09, 42a/13, 47b/14, 48b/09, 54a/10, 56b/03, 58b/03, 64b/05, 65a/13, 66a/13, 68a/10, 74b/10, 76b/08
[=16]

Ġafūr *Ar.* Çok mağfiret ve merhamet eden, suçları en çok afveden. Cenâb-ı Hak.
g. 42b/05
[=1]

gāhice Zaman zaman.
g. 54b/15
[=1]

ġaleb *Ar.* Üstünlük. Yeğinlik.
g.+(ḥadd u ġaleb) 2a/11
[=1]

ġālib *Ar.* Üstün. Yenen. Mağlub eden. Ekser.
g. 11b/11
[=1]

ġam < *Ar. ġamm* Keder, tasa, dert, elem, kaygı.
g. 43a/04, 75a10
[=2]

ġanāim *Ar.* Harpte ele geçen mallar. Ganimetler.
g.+(mal-i ġanāim) 13a/01
[=1]

ġanāyim *Ar.* < *ġanāim* Bk. ġanāim.
g.+(emvāl-i ġanāyim) 14a/03
g.+i 8a/10
[=2]

ġanimet *Ar.* Harpte düşmandan alınan mal.
g. 8a/08
[=1]

ġarābet *Ar.* Yabancılık. Gariblik. Tuhaflık.
g. 43a/08
[=1]

ġarāt *Ar.* Yağmalar. Çapulculuklar.
g. 8a/07
[=1]

ġarben *Ar.* Batıdan, garb cihetinden, batı tarafından.
g.+(şarḳen ve ġarben) 7b/04
[=1]

ġarib *Ar.* Acayip.
g. 23a/13, 33a/07, 42a/07, 54a/15, 61a/05
[=5]

ġarībe *Ar.* Hayret verici. Tuhaf.
g.+sine(esrār-ı ġarībesine) 2a/11
[=1]

ġāyet *Ar.* Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde.
g. 2a/08, 6b/10, 6b/15, 7a/07, 8a/12, 11a/11, 11a/14, 12b/09, 12b/11, 17a/06, 17b/10, 18a/03, 18b/02, 18b/07, 18b/14, 19a/05, 22a/05, 25a/12, 28a/12, 34b/04, 35a/01, 35b/05, 35b/14, 36a/06, 36a/07, 37a/07, 37a/08, 37b/05, 38a/05, 38b/01, 39a/03, 39a/05, 46b/03, 49a/11, 49b/10, 50a/06, 51b/02, 51b/11, 51b/13, 52b/08, 52b/13, 53a/13, 53b/14, 54a/15, 55a/12, 56a/08, 56a/13, 56a/15, 56b/03, 57b/04, 57b/08, 58b/03, 60a/04, 60b/14, 62a/07, 62b/07, 63a/11, 64a/12, 64b/12, 65a/01, 65a/05,

67a/01, 67a/09, 67b/06, 68b/02, 69b/04, 70a/02, 70a/12, 70b/15, 71a/10, 71b/02, 71b/09, 72a/15, 72b/04, 72b/14, 73a/01, 73a/12, 73a/15, 73b/06, 74a/10, 74a/14, 74b/09, 75b/01, 75b/06, 76a/11
g.+de 11b/15, 12a/07, 15a/12, 23a/07, 25b/11, 43a/14, 64a/04, 69a/03, 76b/06
[=94]
ġayret*Ar.*Dikkatle ve sebatla çalışmak.
g. 5b/07
g.+(ġayret-i İslām)13b/02
[=2]
ġayretsizlıḳ*Ar.*Gayretsiz olma durumu.
g. 5a/10
[=1]
ġayrı*Ar.*Başkası, diğeri. Artık.
g. 2a/08, 17a/10, 35b/13, 36b/03, 45b/03, 50a/07, 50a/08, 56b/15
[=8]
ġayūr*Ar.*Hamiyetli. Çok çalışkan. Dayanıklı. Çok gayretli.
g. 8b/09
[=1]
ġayūrān*Ar.* Çalışkanlar, gayretkeşler, gayretliler.
g. 9a/09
[=1]
ġazā*Ar.*Din uğrunda kâfirlerle yapılan mücadele, muhârebe, düşmana kasdetmek. Cenketmek.
g. 7b/05, 12b/15
g.+larda 10a/13, 10a/14
g.+sına 60a/02
g.+ya 3b/03, 7b/01
[=7]
ġazātGazalar, mücadeleler, muharebeler.
g.+ı mü'minin 3b/05
[=1]
ġāzi*Ar.*Din uğrunda harbeden. Cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse. Harpte ordunun başına geçen kumandan. Muzaffer olan ve harpten sağ dönen.
g. 9a/06, 9a/11, 14a/07, 14b/04
g.+(Ġāzi Tatar Ḫān) 8a/03
g.+(maẓlūmü's-sulṭānü'l-ġāzī) 59b/11
g.+ler 4b/12, 7a/05
g.+leri 4a/13, 15a/05
g.+lerinden 12b/12
[=11]
ġāziyān*Ar.*Gaza edenler, gaziler.
g. 13a/08
g.+(bī-himmet-i ġāziyān-ı ġayūrān) 9a/09
g.+ı müteaḫḫirīn 01b/05
[=3]
geç- 1.Bir yandan girip diğer yandan çıkmak
g.-e 66a/05
2. Hastalık bulaşmak, sirayet etmek.
g.-mekden 18a/10, 19a/10
3. Bir yerden başka bir yere gitmek.
g.-üp 10a/03, 14b/14
[=5]
geçir-Bir şeyi kendisine ayrılmış olan yere yerleştirmek, takmak.
g.-eler 51b/08
[=1]
geçür-Bk. geçir-
g.-e 37b/04
g.-üp 38b/09, 38b/11
[=3]
gel- 1.Ulaşmak, varmak.
g.-diklerinde 56b/05
g.-dük 21b/02, 41a/03
g.-dükden 15b/07, 25b/02
g.-e 53b/03, 68a/09
g.-elim 61a/15
g.-ince 71a/04
g.-üp42b/11, 43a/08
g.-ür 40a/05, 45a/12, 45a/13, 64b/05
2.Çıkmak, yönelmek.
g.-en 54b/10
g.-mez 5b/13

g.-üp 5b/05, 8b/10, 68a/11

3. Ortaya çıkmak, doğmak.

g.-üp15b/02,

4. Bir kimseyle veya bir durumla karşı karşıya kalmak.

g.-üp+(rāst gelüp) 40a/14

[=22]

gelin-Gelme işi yapılmak.

g.-di 13a/12

[=1]

gemAtı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç.

g.+üñ 68b/03, 68b/05

[=2]

geñir-Hayvan geviş getirirken solumak.

g.-ir 55a/01

[=1]

geñiş Eni çok olan, enli.

g. 4b/03

[=1]

geñizAğız ve burun boşluğunun arka bölümü.

g.+ine 46b/07

[=1]

ger Eger.

g. 43b/03

[=1]

gerdanKesim hayvanlarında boyun.

g.+ı 6a/02

g.+ına 48b/08

[=2]

gerekHerhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan (şey).

g. 5b/15, 40b/04, 68a/04, 70b/05, 70b/05

g.+dir 3b/15

g.+dür 4a/04, 4a/07, 4b/04, 4b/06, 4b/14, 4b/15, 5a/04, 5a/05, 5b/08, 5b/09, 6a/03, 6b/01, 6b/08, 12a/02, 12a/03, 21b/09, 25a/10, 30b/12, 40b/08, 42a/12, 43b/05

[=27]

gergīn Gerilmiş durumda olan, katı.

g. 53b/15

[=1]

gerizān*Far. < gürizān*Kaçan, kaçıcı.

g. 13b/02

[=1]

getür-Gelmesini sağlamak.

g.-dük 43b/03

g.-se 36a/09, 38b/01, 68b/03, 72a/02

g.-üp 60a/03

g.-ür 5b/12, 40a/15

[=8]

baġa getür- 36a/10

sirāce getür- 38b/01

gezdir-Birinin gezmesini sağlamak, dolaştırmak.

g.-mekdür 24a/13

[=1]

gezdür- Bk. gezdir-

g.-eler 16a/02, 65a/12, 70b/01, 71a/02

[=4]

ġılman*Ar.*Cennet'te hizmet gören delikanlılar.

g. 13b/09

[=1]

gibiBir kimsenin bir işi kendisine benzetil- diği kimse tarzında yaptığını veya bir işin kendisine benzetildiği şeydeki biçimde olduğunu göstermek için kullanılır.

g. 3b/14, 3b/15, 4a/03, 4a/06, 4b/03, 4b/06, 5a/01, 5b/09, 6a/01, 6a/07, 6b/02, 9b/12, 13b/01, 13b/11, 14b/07, 15a/11, 15b/09, 17a/01, 17a/09, 18b/02, 18b/15, 21a/08, 21a/10, 23b/05, 23b/11, 24a/07, 24b/01, 25b/12, 25b/15, 26a/06, 26a/10, 26a/14, 26b/02, 26b/03, 26b/08, 26b/15, 27a/11, 27b/06, 28a/14, 28b/11, 29b/07, 29b/11, 30a/04, 30a/10, 31a/04, 31a/05, 31b/04, 31b/09, 32a/06, 32b/02, 32b/11, 32b/13, 33a/08, 34a/03,

34a/10, 34b/03, 34b/13, 34b/14, 35a/14, 37b/10, 38a/03, 39a/01, 39a/10, 39b/05, 39b/14, 39b/15, 41b/07, 42b/02, 45b/11, 46a/03, 46b/02, 46b/12, 47a/11, 48b/01, 49a/03, 49a/05, 51a/12, 52a/10, 52b/05, 56a/07, 56a/09, 57a/13, 58a/13, 58b/08, 59a/03, 59a/11, 61b/03, 62a/09, 62b/01, 62b/04, 63b/03, 63b/09, 64a/09, 64a/14, 65a/06, 65b/03, 65b/05, 65b/11, 65b/13, 66a/05, 67a/07, 67b/03, 67b/09, 67b/15, 68b/14, 68b/15, 69a/04, 69a/06, 69b/08, 70a/06, 70a/09, 71a/14, 72b/06, 74a/10, 74a/11, 75b/15

g.+dür 33b/01

[=117]

gice Genellikle saat 22'den itibaren gün ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb. Gece.

g. 18a/12, 22b/09, 23b/13, 25b/14, 40a/03, 45b/13, 70b/05

[=7]

gicik Kaşınma, kaşıntı, uyuz hastalığı.

g. 63a/03

g.+(kuru gicik) 63a/10

g.+(kuru gicik ol-) 62b/03

[=3]

giciş- Kaşınmak, kaşıntı duymak, gidişmek.

g.-ür 56b/12

[=1]

giç Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, erken karşıtı. Geç.

g. 27a/15, 33a/14

[=2]

giçe- Kaşındırmak.

g.-yüp 64b/06

[=1]

giçiyik Bk. gicik.

g. 74a/14

[=1]

gider- Uzaklaştırmak, çıkarmak, yok etmek, kaldırmak, izâle etmek, defetmek.

g.-eler 59b/03

g.-meye 2a/02

g.-meyeler 24b/03

g.-üp 33a/02, 61b/13, 68a/03

[=6]

giñ Geniş.

g. 34a/13

[=1]

gir- Dışarıdan içeriye geçmek.

g.-e 37b/08

g.-üp 41a/07

g.-ür 35a/03

[=3]

gird *Far.* Çevre.

g.+uñ (pādişāh-ı girdūñ) 8b/11

[=1]

girift *Far.* Dolaşık. Birbiri içine girik. Girintili çıkıntılı, karışık.

g.+ol- 39b/11

[=1]

girü 1.Yine, tekrar

g.+(şimden girü) 15a/15

2.Arkada bulunan taraf, arka taraf.

g.+ye 13b/02, 14a/06

[=3]

git- Bir mesafe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak.

g.-e (gide) 23b/11, 26b/07, 30a/07, 48b/02, 49a/14, 57b/10, 59a/07, 62a/01, 73a/01

g.-er (gider) 24a/04, 27a/04, 37a/02

g.-er-iken (gider-iken) 67a/04

g.-erek (giderek) 39b/08

g.-mek 12a/08

g.-meyince 27a/05

g.-mez 26b/07, 48b/04, 50b/03

g.-mez-i-se 16b/0, 31b/10, 48a/02

g.-se 67b/07

g.-üp (gidüp) 22a/14, 42a/07, 48a/12, 57b/01

[=27]

göbekİnsan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk.
g.+i (göbegi) 4a/06, 4a/06
g.+inde (göbeginde) 74b/06
g.+ine (göbegine) 59a/01
[=4]

gögercin Pek çoğu evcilleşmiş olan, çeşitli türleri kutuplar dışında dünyanın her yerinde yaygın olarak yaşayan, gagası düz, tüyleri kalın ve sık, vücudu kısa, uzun zaman hızla uçabildiği için bilhassa askerlikte haberleşme işinde kullanılan, tane ve meyve ile beslenen tünek kuşu. Culumba.
g.+(gögercin necisi) 55a/05
[=1]

gögüsVücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü.
g.+in (gögsin) 65a/01
g.+ine (gögsine) 65a/07
g.+ini (gögsini) 46b/10, 46b/11
[=4]

gök Gökyüzü rengi, yeşile çalan mavi.
g.+süsün dibi 20a/14
[=1]

gömeç Bir çeşit papatya.
g.+balı20a/05
[=1]

gömeko- Gömmeye başlamak, gömedurmak.
g.-salar 75a/05
[=1]

gör- 1. (Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek.
g.-dügi 61a/07
g.-düm 14b/11
g.-düñüz 14a/15
g.-e 70a/04
g.-enler 60a/11

2.Belirli bir zamanın içinde bir durum gerçekleşmek.
g.-dükde 23a/09
g.-en 73a/07
g.-memiş 26b/14
g.-meye 71b/15
g.-meyeler 75a10

3. Anlamak, kavramak, sezmek.
g.-eler 29a/01, 46b/06, 63a/07, 69a/10
g.-medin 49b/01
[=15]
hayz gör- 23a/09
hayzı çok gör- 73a/07

göreBir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.
g. 33a/10
[=1]

görül-Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.
g.-mişdür 5b/07
g.-müşdür 61a/11
[=2]

görün-Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.
g.-dügi 39b/13
g.-mez 39b/14
[=2]

göz 1.İnsanda ve hayvanda görme organı.
g. 45b/02
g.+de45b/01
g.+e 25a/07, 45a/12
g.+i 49a/04, 71b/08, 71b/08
g.+inde 48b/14
g.+ine 49a/06
g.+ini 72a/01
g.+lerinden52b/03
g.+ünde 58b/14
g.+(göz nurı) 71b/06

2.Bazı yaraların uç bölümü.
g.+(göz göz) 47a/11, 47a/11
[=15]

göz taşı Bazı göz, deri, bitki hastalıklarında ve bağcılıkta kullanılan, koyu mavi renkte zehirli bir tuz, bakır sülfat
g. 65b/02
[=1]

gözet- Korumak, bakmak, özen göstermek, himaye etmek.
g.-eler (gözedeler) 63b/06
g.-üp (gözedüp) 58a/08 [=2]

gözlü Herhangi bir biçimde veya renkte gözü olan.
g.+(alma gözlü) 6b/03
g.+(çaḳır gözlü at) 11b/13
[=2]

ġubar *Ar.* Toz.
g. 21b/14, 26a/10, 31a/05, 58a/07, 59a/11, 62b/04, 65b/03, 71a/14
g.+dan 71b/01
g.+ı 29b/05, 62b/08
g.+ı daḳīḳ 23a/03, 66b/12
g.+ı daḳīḳ it- 61b/04
g.+ı mesḥūḳ 51a/14
g.+ları 31a/06
g.+nı 7a/11
g.+ol- 39a/09, 64a/11
[=19]

Ġufrān *Ar.* Cenab-ı Hakk'ın günahları affedip örtmesi, rahmeti.
g.+ı Rabbāniyye 9b/07
[=1]

ġuyūr < *Ar. ġayūr* Hamiyetli. Çok çalışkan. Dayanıklı. Çok gayretli.
g. 5a/07, 7a/04
[=2]

gül (<Far. gol) 1. Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g.+(gül yaġı) 74b/13
g.+i 65a/03
g.+inden 45b/09
2. Çeşitli bitkilerin çiçeği.
g.+i (sögüt aġacı güli) 30b/15
g.+üni (belluṭ gülüni) 35a/06
[=5]

gülḫatmī Ebegümecigillerden, yaprakları geniş ve yuvarlak, çiçekleri büyük ve türlü renklerde olan, çok yıllık otsu bir bitki (Althaea rosea).
g.+(gülḫatmī toḫumı) 25a/01
g.+(gülḫatmī yapraġı) 23b/07
[=2]

gümüşle- Gümüşle kaplamak veya süslemek.
g.-yüp 74a/04
[=1]

gün 1. Dünyanın kendi yörüngesi etrafında bir defa dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası.
g. 9b/15, 10b/02, 12b/15, 17b/11, 17b/12, 18a/05, 18a/12, 19b/07, 20b/13, 23b/13, 25a/14, 28a/02, 28b/08, 29a/11, 29a/14, 29a/15, 30a/02, 31b/10, 32a/02, 32a/08, 32b/03, 33a/02, 33a/03, 34a/14, 35b/13, 38a/06, 40b/13, 42a/05, 43b/05, 43b/13, 46a/05, 46a/07, 48a/02, 48a/08, 48a/08, 50b/05, 52b/11, 53b/09, 54a/05, 55a/11, 57a/05, 57b/01, 57b/03, 57b/15, 60a/04, 61b/14, 63a/04, 63a/06, 63b/14, 64b/15, 64b/15, 66a/08, 68b/07, 69a/09, 70a/11
g.+de 28a/14, 34a/03, 34a/08, 35a/09, 46b/05, 51a/13, 70a/14
g.+den 17b/11, 29a/01, 32a/08, 39b/06, 55a/13
g.+e 17b/12, 18a/05, 18b/05, 19a/05, 24b/03, 37a/01, 39b/06, 48a/02
g.+inde 34a/11
g.+inde (güz güninde) 52a/12
g.+inde (yaz güninde) 52a/12, 55b/03
2. Zaman, sıra.
g.+den (günden güne) 43b/08
g.+e (günden güne) 43b/08
[=81]

günāh *Far.* Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.

g. 31b/07
[=1]

günlük Günlük ağacının tütsü olarak kullanılan ve nefese rahatlık veren reçinesi.
g. 46a/12, 72a/11, 73a/06
g.+(aḳ günlük) 19b/14, 25a/02
g.+(ḳara günlük) 23a/02
[=6]

gürizān *Far.* Kaçan, kaçıcı.
g.+ol- 14a/02
[=1]

güşāde *Far.* Ferah, şen, Açılmış, açık.
g.+ol- 56a/01
[=1]

güşādelik *Far.* Ferahlık, şenlik. Açıklık.
g. 56a/14
[=1]

güyegü Ballıbabagiller familyasından, pembe ya da beyaz çiçekli, çokyıllık otsu bitki, keklikotu. Origanum vulgare.
g.+(güyegü otı) 53a/07
[=1]

güz Sonbahar.
g.+(güz güni) 52a/12
[=1]

güẕāf *Far.* Boş, bîhude. Lüzumsuz.
g.+(lāf ve güẕāf) 5b/04
[=1]

-H-

ḫa'iże *Ar.* Âdet hâli gören kadın.
h. 23a/14
[=1]

ḫab < *Ar. ḥabb* Tane, çekirdek
h. 18b/05, 19a/04, 76a/04
h.+it- 19a/03, 72a/12
h.+lar 18b/04, 70b/12, 76a/02
[=7]

ḫabbü's-selāṭin *Ar.* Kene otu.
h.+i 67b/01

ḫaber *Ar.* Yeni havadis. Ağızdan ağıza nakledilen söz
h.+i 10b/02
[=1]

ḫācet *Ar.* İhtiyaç, lüzum, muhtaçlık.
h. 12a/10
h.+de 12a/08
h.+de(ḫīn-i ḫācetde) 1b/10, 42a/14, 71a/15, 72a/13, 73b/09, 75a/13, 75b/04, 76a/03, 76a/07
h.+i 12a/12
h.+kal- 59b/06
[=13]

ḫaçlı Haçı olan. Hıristiyan devletine ait.
h. 13a/14
[=1]

ḫadd *Ar.* Hudut. Çizgi. Sınır.
h.+(ḫadd u ġaleb) 2a/11
h.+(ḫadd u ġāyet) 76a/11
[=2]

ḫademe *Ar.* Hizmetçiler, hâdimler.
h. 42b/02
[=1]

ḫādī ʿaşer *Ar.* Onbirinci.
h.+(el-bābü'l-ḫādī ʿaşer) 45a/06
[=1]

ḫafaḳan *Ar.* Sıkıntı, çarpıntı, afakan.
h. 71b/13, 71b/15
[=2]

hafta < *Far. hefte* Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.
h. 25a/07, 30b/08
h.+da 70a/15, 71a/02
[=4]

Ḫaḳḳ *Ar.* < *Ḥaḳḳ* Adaleti büyük olan Allah.
h.+dan(ṭarf-ı Ḫaḳdan) 9b/13
h.+uñ (Cenāb-ı Ḫaḳḳuñ) 14a/04
[=2]

ḫaḳ *Ar.* < *ḥaḳḳ* Verilmiş emekten doğan manevi yetki.
h.+ına (ḫaḳḳına) 17a/02
h.+ını 31b/06

[=2]

ḫāk*Far.* Toprak.

h.+i meẕellet6a/15

[=1]

ḫāḳānEski Türklerde hükümdar mânasınadır.

h.+ı 14a/07

[=1]

ḫaḳāret*Ar.*Onur kırma, onura dokunma.

h.+olın- 8a/09

[=2]

haḳesari*Far.*Perişanlık, düşkünlük.

h.+(ḳarār-ı ḫākesāri) 7b/01 [=1]

ḫaḳınaHakkıyla, gereği gibi.

h.+it- 52b/15, 54a/09, 55b/02,

[=3]

ḫāki*Ar.*Anlatan. Hikâye eden.

h.+(kāfir-i ḫāki-i sālīb) 59a/03

[=1]

ḫaḳīr*Ar.*Küçük. Ehemmiyetsiz. Kıymetsiz. İtibarsız. Kudretsiz.

h. 6a/15

[=1]

ḫākisār Bk. haḳesari

h.+(küffār-ı ḫākisār) 13a/11

[=1]

ḫal< *Ar. ḥall*Giren, dâhil olan. İnen.

h.+it- 19a/01, 20b/10, 22a/01, 22b/12, 23a/05, 24a/08, 25b/12, 26a/06, 26b/03, 26b/15, 34b/13, 37b/11, 40a/01, 45b/11, 63b/01, 66b/09, 66b/13, 67b/02, 67b/13, 68b/14, 70b/11

h.+ol- 18b/13, 19b/03, 21a/07, 21a/11, 22a/08, 24b/10, , 39b/15, 46a/04, 46b/01, 62a/15, 62b/13, 64a/02, 65a/06

[=35]

ḫāl*Ar.* Hâl durum; vaziyet.

h. 37b/13, 44b/03, 51a/01

h.+(be-her ḫāl) 23a/12, 33b/06

h.+(ḫāl-i derūn) 43a/10

h.+de 41a/09

h.+den 23a/12

h.+inde 63a/06

[=9]

ḫalāṣ*Ar.*Kurtulma, kurtuluş. Selâmete ermek.

h. 27a/04, 61a/08

h.+bul- 20b/13

h.+müyesser ol- 19b/11, 21a/13, 22a/04, 23b/15

h.+ol- 14b/04, 16a/03, 16a/06, 16a/09, 16b/01, 16b/06, 17a/15, 17b/08, 18a/07, 18b/09, 19a/05, 20a/02, 20a/07, 22b/02, 22b/14, 28b/08, 37a/09, 39a/05, 40a/08, 47b/03, 54b/05, 54b/11, 58a/02, 63b/10, 67a/07, 72a/10, 72a/14, 72b/03, 72b/07, 72b/08, 73a/12, 73a/14, 73b/, 73b/06, 74a/02, 74b/02, 74b/04, 74b/09, 75a/03, 76a/09

h.+ve şifā bul- 17b/13

[=48]

ḫāldaşHâldeş; dert ortağı.

h.+ımdur 7a/08

[=1]

ḫālī*Ar.*Boş. Sahipsiz. Issız. İçinde bir şey olmama.

h. 11a/15

h.+ol- 15a/06

[=2]

ḫāliṣ*Ar.*Katıksız. Saf. Duru.

h.+(ḫāliṣ inek südi) 22a/07

[=1]

ḫālişa*Ar.*< *ḫāleṣa* Hâlis, sâfi.

h.+(niyyet-i ḫālişa) 13a/06

[=1]

ḫalḳ *Ar.*İnsan topluluğu. İnsanlar.

h. 72a/02

h.+dan 56b/05

[=2]

ḫalṭ*Ar.*Bir şeyi başka bir şeyle karıştırma.

h.+it- 45b/11

h.+ol- 26a/13

[=2]

ḫām*Far.*1. İdmansız.
ḫ. 67b/06
2. İşlenmemiş.
ḫ.+(ḫām bez) 36b/05
[=2]
ḥamā'il*Ar.*Tılsım, muska.
ḥ.+it- 2a/02
[=1]
ḥamd*Ar.*Medih, övmek.Cenab-ı Hakk'a karşı kulların memnuniyet ve sevinçlerini ve O'na hamd ve şükür ile medihlerini bildirmeleri, senâ etmeleri.
ḥ.+(ḥamd-ı bī-pāyān)14a/05
[=1]
ḫame *Ar.* Eşilen yer, çukur.
ḥ.+(ṭamaʿ-i ḫame) 44a/06
[=1]
ḥāmile*Ar.*Gebe.
ḥ.+ol- 72b/11
[=1]
ḥamīr*Ar.* Hamur.
ḥ.+yoġur- 21a/03
[=1]
ḫāmis*Ar.*Beşinci.
ḥ.+(el-bābü'l-ḫāmis) 20a/08
ḥ.+den+(el-bābü'l-ḫāmisden) 21b/02
[=2]
ḥamle*Ar.*Hücum etme. Atılış, saldırış.
ḥ.+it- 14b/01
[=1]
ḥammāl*Ar.*Ḳaba.
ḥ. 6b/10
[=1]
ḫamūr Bk. ḥamīr
ḥ. 39a/14, 41b/14, 69a/14
ḥ.+a 39a/11, 70b/09
ḥ.+dan 70b/12
ḥ.+it- 70b/08
[=7]
Ḫān*Far.*Hükümdar. Eski Türklerde Hakan da denen devlet reisi.
ḥ.+(Aḥmed Ḫān) 59b/12
ḥ.+(Ġāzi Tatar Ḫān) 8a/03
ḥ.+(Ḥażret-i Sulṭān Ḫān) 7a/14
ḥ.+(Meḥmed Ḫān)59b/13, 76b/01
ḥ.+(Murad Ḫān) 59b/15
ḥ.+(Murad Ḫan Ḥażretleri) 76b/02
ḥ.+(Osman Ḫān) 59b/12, 60b/11
ḥ.+(Osman Ḫān Ḥażretleri) 60a/01
ḥ.+(Sulṭān Aḥmed Ḫān) 76b/01
ḥ.+(ḫān-ı muʿaẓẓam ḥaẓretleri)43a/01
[=12]
ḫāne*Far.*Ev, mesken, beyt.
ḥ.+sine 68a/01, 68a/07
[=2]
ḫanedān*Far.*Soyca dindar ve asil âile.
ḥ.+a 42b/01
[=1]
ḥanifī *< Ar. ḥanefī*Dört hak mezhepten birisi. Veya bu mezhepten olan kimse.
ḥ.+de (meẕheb-i Ḥanifīde) 73a/04
[=1]
ḥanẓalEbu Cehil karpuzu denilen portakal büyüklüğünde mevyesi çok acı bir nebat.
ḥ.+(ḥanẓal yaġı) 27b/12
[=1]
ḥarāret*Ar.*Sıcaklık.
ḥ.+den 52b/04
[=1]
ḫarb*Ar.* İki veya daha çok devletin birbirleriyle siyasi alâkaları keserek silahlı kuvvetlerle çarpışmaları, vuruşmaları.
ḥ. 7b/01, 13b/11, 66a/14
ḥ.+(vaḳt-i ḥarb-i ḳıtāl) 10a/15
ḥ.+i ḍarb44a/09
ḥ.+lerin 14b/09
ḥ.+ve ḳıtāl it- 3b/05
[=7]
ḥarbiyye*Ar.*Savaşla ilgili işler.
ḥ.+(ālāt-ı ḥarbiyye) 7b/10
[=1]
ḫardal*Ar.* Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı

tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki. Brassica nigra.

h.+(aḳḫardal) 20b/06, 26a/09

[=2]

ḥareket *Ar.* Bir şeyin, bir nesnenin bütünü- nün veya bir kısmının yerini, konu- munu yahut durumunu değiştirmesi, kımıldama, kımıldanma.

h. 8a/04

h.+(serī‘ü’l-ḥareket ol-) 11a/11

h.+e 24a/02

h.+i 55a/02

h.+it- 24b/08, 50b/15

[=6]

ḥarūr *Ar.* Sıcaklık. Güneşin kızgınlığı.

h. 59a/03

[=1]

ḫāṣ <*Ar. ḫāṣṣ* Katışıksız, en iyi cinsten, saf.

h. 15b/13, 20a/14, 22a/06

h.+(ḫāṣ tiryaḳ) 20b/03, 53b/11

h.+(za‘firān-ı ḫāṣ) 19a/14

h.+(ḫāṣ beyāż) 19b/14

h.+(ḫāṣ ṣıġır) 19b/12

[=8]

ḥasadet *Ar.* Hasedcilik, kıskançlık. Çekememezlik.

h. 5b/02

[=1]

ḥasāret *Ar.* Yoldan sapmak. Sapıtmak. Dalâlete düşmek.

h. 8a/08

[=1]

ḥasene *Ar.* İyilik. Güzellik.

h.+(diyār-ı Bosna’-i ḥasene) 47b/13

h.+(nām-ı belde-i ḥasene) 9a/02

h.+i şerīfe 10b/10

[=3]

ḥāṣıl *Ar.* Peyda olan. Husule gelen. Çıkan, meydana gelen

h.+ı kelām 28a/07

h.+it- 31b/05, 72b/15

h.+ol- 21b/07, 22b/12, 24b/04, 33a/13, 33a/14, 39a/04, 40a/13, 41b/08

h.+olup bit- 58a/14

h.+ve müyesser ol- 15b/03

[=13]

hasīme < *Ar. ḥasīm* Hasım olan, husumet eden, düşmanlık eden.

h.+(vāḳ‘ıa’-ı hasīme-i tarīḫ) 61a/14

[=1]

ḫāṣṣa *Ar.* Adet ve alâmet. Ekâbir, kavmin ileri geleni.

h. 30b/13

[=1]

ḫaṣṣa *Ar.* Bir şeye mahsus kuvvet. Te'sir.

h. 75a10

[=1]

ḫaṣṣa’ *Ar.* Hayırsız kadın.

h. (ḫaṣṣa’ ḳız) 23a/13

[=1]

ḫasta <*Far. ḫaste* Sağlığı bozuk olan, esenliği yerinde olmayan, hastalanmış, rahatsız.

h.+ol- 54a/11, 54b/04, 55b/04

[=3]

ḫastalıḳ Organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz, maraza, esenlik karşıtı.

h. 75a/06

[=1]

ḫastelik Bk.ḫastalıḳ

h.+leri 50a/09

h.+lerin 2a/04

[=2]

ḫaşīn *Ar.* Sert, katı.

h. 4a/02

[=1]

ḫaṭar *Ar.* Tehlike.

h.+(cihet-i ḫaṭar) 43a/07

[=1]

ḫāṭır *Ar.* Fikir. Gönül. Kalb. Hal.

h.+dan (müsāde-i ḫāṭırdan) 41b/04

[=1]

ḫaṭmi İki çeneklilerin ebegümecigiller familyasından, pembe beyaz çiçekli, bataklıklarda, sulak çayırlarda yetişen, çiçeği yumuşatıcı, kurutulmuş kökünün kaynatılmış suyu tenkiye ve gargara olarak kullanılan otsu bitki. Althaea officinalis.

h. 54b/08

[=1]

ḫaṭ < *Ar. ḫaṭṭ* 1.Sınır. Çizgi. Hudud

h. 11a/09

2. Yazı. El yazısı.

h.+ı desen 76b/04

[=2]

ḫattā *Ar.*Harf-i atıftır, gaye bildirir. Ve (fazla olarak, kadar, bile, dahi, hem de...) mânalarına gelir.

h. 7a/12, 9b/10, 12b/12, 13b/08, 14b/12, 37b/07, 42a/03, 56a/13, 56b/04, 59b/10, 60b/02

[=11]

ḫaṭṭāṭ *Ar.*Çok güzel el yazısı yazan sanatçı.

h.+ı 76b/02

[=1]

hava Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı.

h.+ya 14a/13, 14b/03

[=2]

havān < *Far. hāven* Toz hâline getirilmek veya ufalanmak istenen bir maddenin içine konulup dövüldüğü taş, tahta veya madenden çukur kap.

h. 62b/08

h.+(ṭaş havān) 57a/09

h.+a 58b/06

h.+da 16b/08, 18b/02, 18b/15, 19b/03, 22a/12, 23a/02, 25a/02, 26b/12, 27b/13, 28a/12, 29b/05, 31a/04, 32a/05, 34b/12, 35a/14, 37b/10, 38a/03, 38b/15, 46a/02, 57a/12, 58a/13, 62a/08, 62a/15, 62b/12, 63b/01, 64a/10, 66b/12, 67a/14, 75b/15

h.+dan 62b/15

[=33]

ḫavāṣ *Ar.* <*ḫavāṣṣ* Hâslar. Hâssalar. Keyfiyetler. Hususlar.

h. 2a/10, 15a/04, 71b/05, 76a/10

h.+ı keşīre 56a/04

[=5]

ḫavf *Ar.*Korku, korkutmak.

h.+ı ḳulub 5a/11

h.+ındur 5b/06

h.+it- 40a/09, 41a/03

h.+olun- 8a/15

[=5]

havuç < *Far. hevc*Maydanozgillerden, koni biçimindeki etli kökü için sebze olarak yetiştirilen, iki yıllık otsu bir kültür bitkisi, yeregeçen (Daucus carota).

h.+(havuç yapraġı) 35b/13, 36a/05, 56a/07

[=3]

ḫāya < *Far. ḫāye*Hicab, utanma, edeb, ar, namus.

h.+sını 72b/04

[=1]

ḥayāt *Ar.*Organların, canlının varlığını devam ettirecek şekilde işlemesi ve canlıların, organlarının gösterdiği faaliyet sonucunda varlıklarını sürdürmesi durumu, sürüp giden yaşama, canlı olma, dirilik.

h.+(ḳayd-ı ḥayāt) 9a/11

[=1]

ḫayır Bk. ḫayr.

h. 26b/08

[=1]

ḫayırsız Yararı olmayan, hayrı olmayan.

h.+dur 12a/08

[=1]

ḥayl*Ar.*Zümre, güruh.

ḥ.+den (devāb-ı ḥaylden) 43a/15

[=1]

ḫayr*Ar.*Meşru iş. Faydalı, nurlu ve sevablı amel.

ḥ. 23a/14

ḥ.+(erbāb-u ḫayr) 3b/03

ḥ.+ı 15a/13

ḥ.+ı muḳarrer 56b/03

[=4]

ḫayrān*Ar.*Takdirkârlığından dolayı şaşa kalmış. Çok takdir etmiş.

ḥ. 14a/04

ḥ.+ol- 14a/14, 14b/12

ḥ.+ve sergerdān ol- 60a/12

[=4]

ḫayrāt*Ar.*Sevap için Allah rızâsı yolunda yapılan iyilikler.

ḥ.+a 60b/15

[=1]

ḥayvan<*Ar. ḥayevân* Hareket edip yer değiştirebilme ve hissedebilme yeteneği olan canlı yaratık.

ḥ. 50a/13

ḥ.+(cīfe -i ḥayvan) 40a/10

[=2]

ḥayẓAr. Kadınlarda aybaşı.

ḥ.+gör- 23a/09

ḥ.+ı çok gör- 73a/07

ḥ.+ı imkān 42b/04

[=3]

ḥaẓ*Ar.*<*ḥaẓẓ*Sevinç duyma. Hoşlanma. Zevklenme. Saadet.

ḥ.+it- 50a/15

[=1]

ḫazan*Ar.*Güz. Sonbahar.

ḥ. 75a10

[=1]

ḫaẕer*Ar.*Çekinme. Zarar verebilecek şeyden kaçınma. Korunma

ḥ.+it- 11a/10, 11b/11, 35a/02, 35a/04, 40b/04, 44b/09

ḥ.+olın- 11b/15

[=7]

ḫāżır*Ar.*Huzurda olan, göz önünde olan. Amade ve müheyya olan.

ḥ. 12b/06

ḥ.+(saḥḳ ve ḫāżır it-) 20b/08

ḥ.+it- 36b/05, 36b/07, 40b/09

ḥ.+ve āmāde ol- 13a/09

[=6]

ḫāżırca Hazır şekilde.

ḥ. 41a/10

[=1]

ḫāżırla-Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek.

ḥ.-yup 30a/15, 46b/14

[=2]

ḫāżırlan-Hazır duruma getirilmek.

ḥ.-mış 68a/06

[=1]

ḫaẕīne*Ar.* Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddî değeri yüksek şeylerin bütünü.

ḥ.+leri 44a/10[=1]

ḫaẕret*Ar.* Yüce ḳabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

ḥ.+i Sulṭān Ḫan 7a/14

ḥ.+leri (Osman Ḫanḫaẕretleri) 60a/01

ḥ.+nüñ 43a/01

ḥ.+nüñ (Murad Ḫan ḫaẕretlerinün) 76b/02

[=4]

hecā*Ar.* Hece. Dilin ve ağzın bir hareketi ile çıkan bir veya birkaç harf. Harflerin sesi.

ḥ.+dan (ḥurūf-ı hecādan) 45a/01

[=1]

hekim*Ar.* <*ḥākim*İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

ḥ.+den (Buḳrāt hekimden) 17b/08, 53b/14

[=2]

helāk *Ar.* Yıkılma, bitme, mahvolma.
h.+(āzāl ve helāk) 44a/07
h.+e (mertebe'-i helāke) 43a/04
h.+ına 31b/05
h.+it- 4b/01, 14b/02, 37a/06, 41b/12
[=7]

ḥelāl *Ar.* Allah'ın müsaade ettiği şey. Haram olmayan.
h. 13a/01
[=1]

hele Özellikle.
h. 53b/08
[=1]

hem *Far.* Kullanıldığı cümleye "üstelik, bir de, şu da var ki, zaten" mânâları katarak anlamı kuvvetlendirir.
h. 6b/14, 7a/02, 12a/02, 19a/06, 21a/12, 21b/06, 25a/07, 31a/07, 39b/07, 39b/08, 45a/04, 67a/03, 67a/03, 70b/15, 70b/15, 71a/11, 73a/10
[=17]

hem-ḥāl *Far.* Aynı halde olan. İkisi beraber.
h. 31a/07

hem- nişīn *Far.* Birlikte oturan. Beraber oturmuş olan.
h.+ol- 44b/13
[=1]

hemān *Far.* Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden.
h. 2a/12, 4b/07, 5a/03, 5b/08, 5b/15, 6a/01, 6b/08, 8b/01, 12b/05, 13a/14, 16a/03, 19b/08, 22a/14, 25b/03, 25b/15, 26a/12, 26b/07, 27a/06, 27a/11, 29a/03, 30b/01, 32b/07, 33a/12, 35b/09, 35b/12, 35b/15, 37a/12, 37a/13, 38b/14, 39b/02, 39b/12, 40a/04, 41a/05, 41b/04, 41b/12, 44a/14, 46b/08, 47a/08, 47a/09, 48a/09, 49b/01, 50a/06, 50b/02, 50b/07, 50b/13, 52a/04, 52a/09, 53b/05, 54a/13, 54b/12, 54b/14, 55a/10, 55b/05, 55b/10, 56a/04, 57b/05, 57b/06, 57b/14, 58a/08, 58a/11, 59b/04, 63b/09, 63b/15, 64a/09, 64b/07, 64b/13, 65b/04, 65b/10, 66b/11, 66b/15, 68a/05, 68a/06, 68a/12, 68b/15, 69a/13, 69b/01, 70a/14, 73b/10, 74a/09, 74a/15, 74b/07, 75b/01, 75b/08
h.+(hemān hemān) 56a/06, 56a/07
[=85]

henüz *Far.* Az önce, daha şimdi, yeni.
h. 14b/05, 14b/06, 57a/08
[=3]

her *Far.* Tekil kelimelerin önüne getirilir ve o kelime için verilen hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için teker teker geçerli olduğunu gösterir, -nin hepsi, bütün, cümle.
h. 3b/10, 8b/12, 9b/08, 12a/08, 17b/12, 20b/06, 23a/01, 24a/03, 32b/03, 33a/09, 36a/08, 39a/10, 39b/01, 40b/04, 42a/02, 43a/02, 44a/08, 44b/06, 45a/05, 45b/07, 45b/12, 46a/01, 46a/05, 46a/07, 46a/13, 48a/07, 48a/08, 48b/06, 48b/06, 48b/07, 49b/08, 53b/02, 54a/11, 56b/10, 58b/14, 60a/04, 61a/07, 62a/14, 64b/02, 64b/15, 65b/09, 66a/10, 66b/05, 70b/05, 71a/02, 73a/03
h.+biri 23b/08
h.+kim 1b/06
[=48]

herişe *Ar.* Keşkek yemeği.
h. 32b/10
[=1]

hey'et *Ar.* Birlik teşkil eden şahısların mecmuu.
h. 14a/10
[=1]

heybet *Ar.* Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet.
h.+i a'lā 44a/12

[=1]

hezīmet *Ar.* Bozgunluk, mağlubiyet.
h.+(ʿalāim-i hezīmet) 13b/14
h.+(hezīmet-i ʿuḳalā) 13b/12
h.+lerine (firār-ı hezīmetlerine) 5a/12
[=3]

ḫılḳ *Ar.* Boğaz balgamı.
h.+tan ṭurup ḳal- 67b/07
[=1]

ḥıfiẓ Bk. ḥıfẓ.
h.+it- 26a/01
[=1]

ḥıfẓ *Ar.* Saklama. Koruma. Siyanet. Muhafaza.
h.+ı 42a/10
h.+it- 7a/07, 28a/14, 40b/13, 41b/01, 46b/04, 51a/12, 56a/04, 56a/12, 58a/09, 63a/01, 63b/14, 66a/07, 71a/14, 72a/12, 73b/08, 75a/12, 75b/03, 76a/03, 76a/07
h.+olın- 46a/04
h.+olun- 70b/04
[=22]

ḫınnā *Ar.* Kına.
h. 30a/03, 54b/09
[=2]

ḫınzīr *Ar.* Domuz *krş. ṭılañuz*
h.+(ḫınzīr boynı) 6a/07
h.+uñ 38a/02
[=1]

Ḫırvat Hırvatistan halkından veya bu halkın neslinden olan kişi.
h. 47b/12
[=1]

ḥırz *Ar.* Tılsım. Cenab-ı Hakk'ın muhafaza etmesine dair yazılı duâ.
h.+ı laṭīf 2a/15
[=1]

ḫışm *Far.* Öfke, hiddet, gazap, kızgınlık.
h.+ı reftar 8a/14
[=1]

hibe *Ar.* Bağışlamak. Parasız ve karşılıksız vermek. Bağışlanan şey.
h.+(ḥikmeti'l-hibe) 37a/07
[=1]

hicret *Ar.* Bir yerden bir yere göç etmek.
h.+üñ 61a/14
[=1]

hiç *Far.* Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat'iyen, asla.
h. 5a/07, 5b/13, 6a/11, 8a/01, 13b/12, 15b/12, 35b/13, 41b/06, 42a/09, 51b/10, 52a/15, 54a/01, 55b/09, 60a/12, 61a/04, 61b/07, 68a/04
[=18]

hidāyet *Ar.* Doğruluk. İslâmlık. Hakkı hak, bâtılı da bâtıl olarak görüp doğru yola girmek.
h.+(ehl-i hidāyet) 44b/11
[=1]

ḥikāyet *Ar.* Hikaye.
h. 12b/14, 15a/02
h.+(naḳil ve ḥikāyet it-) 7a/13
h.+(rivāyet ve naḳil ve ḥikāyet it) 11b/02
h.+(rivāyet ve naḳil ve ḥikāyet ol-) 3b/08
h.+ve naḳil ve rivāyet it- 10a/10
[=6]

ḥikmet *Ar.* Herkesin bilmediği gizli sebeb. Kâinattaki ve yaradılıştaki İlâhî gaye.
h.+dür 9b/10, 23a/13
h.+i 33a/06
h.+i'l-hibe 37a/07
h.+i İlāhi 9b/02, 71b/08
h.+i Rabbāni 40a/12
h.+lerine 14a/04
[=8]

ḥikmetu'llāh *Ar.* Allah'ın hikmeti.
h.+dır 61a/05
[=1]

ḫilāf *Ar.* Ters, karşı, zıd. Karşı koymak.

h. 5b/04
[=1]

ḫilāfet *Ar.* Bir kimseye halef olmak ve onun yerine geçmek, halifelik.
h.+(vaḳt-i ḫilāfet) 60b/03
h.+e (serir-i ḫilāfete) 43b/14
[=2]

himmet *Ar.* Kalb isteği ile gösterilen ciddi gayret.
h. 45a/02
[=1]

ḥīn *Ar.* An, zaman, vakit. Sıra. Çağ.
h.+i ḥācet 1b/10, 42a/14, 72a/13, 73b/09, 75a/12, 75b/03
h.+i muḳātile 2a/05
[=7]

ḥis < *Ar. ḥiss* Duygu.
h.+olın- 61a/07
[=1]

ḫiṣṣē *Ar.* Pay. Nasip. Kısmete düşen kısım.
h. 22a/14, 22a/14, 53a/11, 53a/12
h.+it- 21a/11
[=5]

ḫitāb *Ar.* Söz söyleme. Topluluğa veya birisine karşı konuşma.
h.+it- 14a/15
[=1]

ḫitām *Ar.* Son, nihayet.
h. 76a/13
[=1]

ḫizlān *Ar.* Yalnız başına kalıp zelil olmak, yardımcısız kalmak.
h.+dur 66b/06
[=1]

ḫizmet *Ar.* Birinin işini görme. Bir kimsenin hesabına veya menfaatına iş görme, bu suretle yapılan iş, vazife
h.+e 8b/13
h.+inde 14b/15
[=2]

Ḥoˆca *Far.* Muallim. Efendi. Muteber ve büyük zât.
h.+(Ḥoˆca Cengāl Āhin-pūş) 38a/13
[=1]

ḫod *Far.* Kendi, bizzat, -de, dahi.
h. 31b/02, 40a/11
[=2]

ḫorla- Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak, horuldamak.
h.-yan 73b/15
[=1]

ḫorlamaz Uykusunda soluk alıp verirken gürültülü sesler çıkarmayan.
h.+ol- 74a/01
[=1]

ḫoş *Far.* Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.
h. 16b/04, 25a/14, 25b/13, 58a/03, 70a/08
h.+dur 11b/05
h.+ol- 17a/05, 72b/06
[=8]

ḫoşça Hoş bir biçimde olan.
h. 24a/09, 32a/03, 37b/12, 59b/01, 59b/05, 64b/02, 66a/02, 71b/01, 75a/15
[=9]

Ḫotīn Karadeniz'in kuzeyinde bir şehirde bulunan kale.
h.+(Ḫotīn Seferi) 60a/01
[=1]

ḫūb *Far.* Güzel, hoş, iyi.
h. 6b/15
h.+(şīrīnve ḫūbol-) 4a/04
[=2]

ḥudūd *Ar.* Sınırlar, hudutlar.
h. 41b/03
h.+(ḥudūd-ı diyār-ı Alman) 47b/11
h.+ınuñ 47b/09
[=3]

ḥukemā *Ar.* Âlimler. Çok bilgili kimseler.
h.+i rāsihīn 1b/04
[=1]

ḥulāṣa' *Ar.*Bir şeyin, bir bahsin özü. Kısaca esası.
h.+i icmāl 2a/14
[=1]
ḥummā *Ar.*Ateşli hastalık. Sıtma.
h.+(ʿillet-i ḥummā) 52a/10
[=1]
ḫun-bār *Far.*Kan yağdıran, kan yağdırıcı.
h.+(ḳarib-u ḫun-bār) 60a/10
[=1]
ḫurazma < *Ar. ḫırızma*Azgın hayvanların ağzına veya ayının burnuna takılan demir halka.
h. 29b/15, 30a/06
[=2]
ḫurde *Far.*Pek ince ve küçük
h.15a/11, 68b/14
h.+(ḫurde ḫurde) 56a/10, 56a/10
h.+(ḫurde ṣaman ṭozı) 53a/09
h.+ca 58a/04
[=6]
ḥūri *Ar.*Gözlerinin akı karasından çok olan, pek güzel ve güzellikleri tarif ve tavsif edilemiyecek derecede güzel olan Cennet kızları
h. 13b/09
[=1]
ḥurma *Far.*Bir sıcak iklim meyvesi.
h.+sını (Şam ḥurmasını) 68b/04
[=1]
ḫurūc *Ar.*Ayaklanma, isyan etmek.
h.+(hücūm ve ḫurūc it-) 44a/08
[=1]
ḥurūf *Ar.*Harfler. İsim ve fiil olmayan kelimeler.
h.+ı hecā45a/01
[=1]
ḫūy *Far.*Doğuştan olan tabiat, yaratılış, mizaç.
h.+unı 34a/14
[=1]
ḫużūr *Ar.*Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç.
h.+ı mīr-āḫūr42b/12
h.+ı naẓar43a/13
[=2]
hücūm *Ar.*Saldırma. Hamle ile ileri atılmak.
h. 14a/08
h.+it- 14a/11
h.+ve ḫurūc it- 44a/08
[=3]
ḥükemā' *Ar.*Hakimler, âlimler. Çok bilgili kimseler.
h.+(ʿinde'l-ḥükemā ve'l-ʿuḳalā) 75a/11
h.+i mütāeḫḫirīn47b/15
h.+i sābıḳīn33b/02, 44b/08
h.+i ʿuḳalā 33a/15
h.+i yaḳīn33b/09
[=5]
ḥükm *Ar.*Karar. Emir. Kuvvet. Hâkimlik.
h.+i hümāyūn 9a/03
[=1]
ḥüküm Bk. hükm.
h.+inden 43b/14
[=1]
ḥükūmet *Ar.*Bir memleketi idare edenler. Vekiller hey'eti.
h.+i.(maḳarr-ı ḥükūmet) 9a/01
[=1]
hümāyūn *Far.*Padişaha ait.
h. 8b/10
h.+(ḥükm-i hümāyūn) 9a/03
h.+(iltimās-ı hümāyūn) 60b/09
h.+(imtiṣāl-i emr-ihümāyūn) 60b/10
h.+(iẕẕet-i hümāyūn-ı saʿādet) 8b/05
h.+ları (teşrīf-i hümāyūnları) 60a/02
[=6]
hüner *Far.*Bir işte gösterilen ustalık, bece- riklilik, maharet.
h. 5b/11
h.+i 3b/10
h.+ler 60a/08
[=3]
hüner-mend *Far.*Hüneri olan, marifet ve maharet sahibi.

h. 5a/06, 5a/07, 15a/12, 42b/07
h.+ol- 4a/01, 6b/13, 10b/14, 11b/05, 12b/11
h.+ve yürük ol- 15a/10
[=10]

ḫunnām *Ar.* <*ḫunnām*At, eşek ve katırlarda görülen bir hastalık; bulaşıcı, akıntılı bir tür çıban.
h. 45a/09, 47a/11, 47b/01, 48a/11, 48b/01, 48b/05
h.+ı 48a/01
h.+ı (maraż -ı ḫunnāmı) 47b/04
[=8]

ḥürmet*Ar.*Saygı. Riayet.
h.+in 6a/15
[=1]

hürmetlü Saygılı.
h.+(şerīf ve hürmetlü ol-) 72a/03
[=1]

ḥüsn *Ar.*Güzellik. İyilik.
h. 71a/10, 72b/14
[=2]

ḫüsrān*Ar.*Ümit edilenin elde edilememesinden duyulan elem. Mahrumiyet acısı
h. 14a/01
h.+(bā'is-i ḫüsrān) 66b/05
[=2]

hüzün< *Ar. hüzn*Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı.
h. 43a/04
[=1]

-I-

ılıcaḳIlıkça, az ılık.
ı. 15b/15, 17a/01, 20a/04, 21a/15, 22a/01, 36a/04, 53b/09
ı.+(ılıcaḳ ılıcaḳ) 18a/06, 18a/06
[=9]

ılıt-Ilık duruma getirmek.
ı.-up (ılıdup) 16b/13
[=1]

'Irāḳ*Ar.*Dicle nehrinden aşağı Basra'ya kadar Şat Suyu'nun iki tarafı olan memleket.
ı. 30b/08
[=1]

'ırāk*Ar.* Sıcaktan ya da taşlık yerde yürümekten hayvanın ayağında olan yara.*krş. ṭabaḳ, ṭıbaḳ*
ı.27b/02
[=2]

'Iraḳī*Ar.* Irak'a ait. Irak'ın.
ı. 16b/14
[=1]

ısıcaḳ Sıcak.
ı. 20b/12, 23b/12, 25a/15, 25b/14, 26a/14, 27a/14, 29a/13, 29b/04, 30b/10, 30b/12, 32b/14, 34a/09, 35a/09, 49a/13, 49b/07, 52b/15, 54a/06, 57b/01, 63a/01, 63a/05, 64b/01, 65a/11, 67a/09, 70a/09, 70a/15, 71a/15
ı.+(ısıcaḳ ısıcaḳ) 30a/08, 30a/09, 35b/07, 35b/07
[=28]

ışırġan Isırgangillerden, terkibinde formik asit bulunan, sert tüylerle kaplı, halk hekimliğinde romatizmaya, mafsal ağrılarına, kanamaya vb. çeşitli hastalıklara karşı kullanılan dalayıcı bitki. Urtica membranacca.
ı.+(ışırġan dikeni) 23b/07
ı.+(ışırġan yapraġı) 62a/14
[=2]

ısıt- Sıcak duruma getirmek.
ı.-a (ısıda) 19b/15
ı.-alar (ısıdalar) 15b/15, 74b/14
ı.-up (ısıdup) 16b/12, 22a/09, 29a/05, 32a/01
[=7]

ısıtadur- Isıtmaya başlamak.
ı.-ur 52a/14
[=1]

ısḳotoz*Rum.* Istakozlardan, suda yaşayan, birinci ayak çifti güçlü iki kıskaç durumunda gelişmişbulunan, beyaz eti için avlanan, iri bir böcek. Istakoz.

ı.+ı (şayr ısḳotozı) 25a/01

[=1]

ışla-Islanmasına sebep olmak, ıslak duruma getirmek.

ı.-yalar 35a/14

[=1]

ışlan-Islak duruma gelmek.

ı.-an 28a/11

[=1]

ışlat-Islanmasına sebep olmak, ıslak duru- ma getirmek.

ı.-a (ıslada) 18b/08

ı.-alar (ısladalar) 21a/06, 66a/03, 73b/09

ı.-up (ısladup) 21a/02, 22a/02, 22a/08, 24b/12, 32b/10, 45b/09, 50b/13, 55a/12, 55b/11, 62b/06, 74b/11

[=15]

ıssıSıcak.

ı. 23b/13, 27b/15, 28b/03, 30b/01, 52a/12, 53b/15

ı.+ya 7a/02

[=7]

ıssıt- Bk. ısıt-

ı.-up (ıssıdup) 75a/14

[=1]

ıṣṭılāḥ*Ar.* Tabir, deyim. Belirli bir topluluğun, bir lafzı lügat mânasından çıkararak başka bir mânada kullanmaları.

ı.+ında 73a/02

[=1]

-İ-

i-Aslı Eski Türkçede ermek iken irmek >imek olarak değişen ve kökü eriyip bugün sadece “Şu veya bu durumda bulunmak” anlamındaki idi, imiş, ise, iken şekilleri kullanılan, eklendiği isimlere yargı görevi yükleyen fiil, ek fiil, cevher fiil.

i.-di 3b/08, 4b/02, 8b/13, 10b/02, 10b/11, 14b/06, 15a/03, 15a/07, 43b/13, 44a/06, 60a/08, 60a/11, 60a/12, 60a/13, 60a/14, 60a/15, 60b/02, 60b/14, 60b/15, 61a/08, 61a/09

i.-ken 5b/05, 13b/13, 14a/09, 14b/07, 15b/06, 17a/09, 21b/06, 22a/01, 23b/12, 25b/06, 27a/15, 29a/13, 30b/01, 36a/04, 42b/04, 42b/08, 49a/13, 49b/07, 50b/11, 50b/12, 52b/15, 54a/09, 55a/10, 59a/03,67a/04, 67b/06, 70a/10

i.-miş 7a/06, 7a/09, 7a/12, 10a/12, 10a/15, 10b/05, 10b/07, 10b/08, 10b/12, 56b/07, 56b/08

i.-se 4a/01, 4a/07, 4b/05, 4b/09, 5a/01, 10b/14, 11a/03, 11a/09, 12a/05, 12a/06, 12a/09, 12a/13, 16a/06, 16b/01, 17b/01, 18a/14, 18b/06, 18b/10, 19b/06, 19b/12, 20a/06, 20b/14, 21a/15, 22a/03, 22a/06, 22b/13, 23a/01, 23b/04, 23b/14, 24a/11, 24a/14, 24b/05, 24b/14, 25b/01, 26a/02, 26b/07, 26b/09, 27a/03, 27b/04, 28a/03, 28b/09, 29b/09, 30b/04, 31a/14, 31b/02, 31b/03, 31b/09, 32a/10, 32a/13, 33a/03, 33b/06, 33b/08, 33b/11, 34a/05, 34a/11, 35a/02, 35a/03, 36a/06, 36b/09, 38b/02, 38b/03, 39a/02, 39b/10, 39b/14, 42a/06, 43a/07, 46a/10, 46b/08, 46b/10, 47a/03, 48a/08, 48a/12, 48b/04, 48b/06, 49a/01, 49a/07, 49b/01, 50a/05,50a/13 50b/03, 50b/07, 51a/02, 51a/06, 51a/07, 51b/01, 51b/05, 51b/07, 51b/12, 51b/14, 52a/03, 52a/11, 53a/02,

53a/05, 53b/10, 53b/13, 55a/12, 55a/14, 58a/10, 58b/02, 58b/14, 61b/15, 63a/08, 65b/09, 66a/11, 68a/04, 68b/07, 69a/10, 70b/14, 71a/10, 73b/08, 73b/10, 74b/06, 75a/01, 76a/09

i.-seler 40b/04

[=173]

ibn*Ar.*Oğul.

i.+ü's-sulṭān 59b/12, 59b/12, 59b/14, 76b/01, 76b/02 [=5]

ibrīşim*Far.* Kalınca bükülmüş ipek iplik.

i. 38b/09, 38b/11, 47a/02

[=3]

ibtidā*Ar.*Baş taraf. Evvel. Başlangıç. En önce, başta.

i. 67b/04

[=1]

iclāl*Ar.*Ağırlama. İkram. Tekrim eylemek. Büyüklüğünü ḳabul edip hürmet etmek

i.+(taʿẓīm-i iclāl) 42b/13

[=1]

icmāl*Ar.*Hülâsa etmek. Kısaltmak, bir araya toplamak. Kısa anlatmak.

i.+idür (ḫulāṣa'-i icmālidür) 2a/14

[=1]

iç 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.

i. 17b/01, 18b/03, 23a/03

i.+(iç aġalarından) 60a/06

i.+(iç yaġı) 17a/11, 21b/13, 34a/02, 37b/09, 38a/02, 76a/06

i.+(iç yanı) 45a/14

i.+aġrısı 74b/03

i.+i 17a/05, 27b/12

i.+inde 5b/04, 9b/15, 10a/03, 11b/07, 11b/09, 15b/13, 16b/03, 17b/04, 18a/02, 18b/12, 19a/15, 19b/14, 20b/02, 20b/09, 21a/05, 22a/07, 22a/13, 23b/09, 24a/07, 24b/12, 25a/11, 26a/12, 26b/01, 29b/11, 30a/01, 32b/09, 35b/08, 41b/01, 41b/14, 42a/09, 46a/15, 46b/11, 48a/05, 48a/08, 48a/15, 49a/11, 49b/15, 53b/06, 53b/12, 54b/02, 55a/08, 55b/05, 55b/10, 57a/10, 58b/08, 59a/15, 62a/07, 62b/06, 62b/08, 63a/01, 63b/11, 64a/02, 64a/08, 65a/04, 65a/05, 66a/01, 66b/03, 67b/12, 69a/01, 69b/02, 69b/06, 70b/04, 70b/08, 72b/01, 74b/11

i.+inden 40b/15, 45b/01

i.+ine 17b/11, 19a/01, 19b/08, 20b/03, 26a/05, 28a/06, 28a/06, 32a/01, 34a/11, 39b/01, 40b/12, 41a/05, 46b/03, 53a/11, 53a/15, 54a/02, 64a/12, 65b/01, 66a/02, 66b/09, 67a/15, 68a/12, 68b/12, 68b/13, 69a/03, 69b/15, 70a/08

2. Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.

i.+in çek- 57b/11

3.Bir ülke, şehir, topluluk vb.nde olan veya yapılan.

i.+inde (ḫalḳ içinde) 72a/02

[=110]

iç-Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i.-e 72b/14

i.-er 54b/13

i.-erler 73a/03

i.-se 73b/12

[=4]

içerüİç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı.

i. 30b/05

[=1]

içir-Bk. içür-

i.-ürler 54b/13

[=1]

içün İçin. Adına.

i. 1b/08, 5b/01, 8b/05, 12a/08, 12b/11, 14b/01, 33b/02, 33b/12, 34b/05, 36b/04, 37a/02, 41b/10,

61a/08, 61b/02, 63b/06, 67a/02, 71a/12
i.+(çün) 38a/13
i.+dür 39b/03
[=19]

içür-İçmesine yol açmak, içmesini sağlamak.
i.-e 36a/04, 39b/02, 41a/02
i.-eler 19a/06, 20a/01, 20a/07, 20b/04, 22b/05, 22b/12, 23a/06, 23a/11, 25b/04, 39a/02, 42a/05, 49b/02, 50a/01, 52b/12, 55b/12, 58b/09, 58b/12, 64a/03, 66b/10, 66b/15, 68b/01
i.-meyeler 27a/12
i.-seler 72b/11
i.-üp 73a/10
[=27]

ifāḳat*Ar.*İyileşme, hastalıktan kalkma. Hastalıktan kurtulup tamamen iyileşinceye kadar aradan geçen zaman.
i. 69a/12
[=1]

iftiḫār*Ar.*Övünmek. Kendini beğenircesine kendinden ve yaptıklarından bahsetmek.
i.+(ʿaẓīm-i iftiḫār) 4b/02
[=1]

igneBir tarafında iplik geçirilecek bir deliği bulunan, ucu sivri, dikmeye yarayan ince çelik alet.
i. 37b/08, 56b/13
i.+i 38b/10
i.+sine (yorġan ignesine) 38b/08
[=4]

iḥāṭa*Ar.* Etrafından çevirmek, kuşatmak, içine almak. Kuşatılmak, sarılmak.
i.+it- 27b/09, 66a/04, 74a/11
[=3]

ihmāl*Ar.*Ehemmiyet vermemek. Yapılması lâzım bir işi sonraya bırakma. Dikkatsizlik.
i. 37a/14, 66b/04
i.+it- 32b/04, 39b/10, 67a/10, 73b/10
[=6]

iḫrāc *Ar.*Çıkarmak. Dışarı atmak
i.+it- 41b/11
i.+olun- 41b/04
[=2]

iḥrāḳ *Ar.*Ateşe atmak. Yakmak. Yandırmak.
i.+it- 34a/01, 39a/09, 61b/03
[=3]

ihren*Rum.* Gür yapraklı, kökü havuca benzeyip havuçtandaha uzun ve kalın olan, tadı turba benzeyen ve acı olan çok yıllıksı bir bitki.
i. 56a/03, 56b/09
[=2]

iḥsān*Ar.*İyilik, lütuf, bağışlamak.
i.+(ʿināyet ve iḥsān olın-)9a/14
i.+(maḳrūn-ı iḥsān) 60b/10 [=2]

iḥtimāl*Ar.*Mümkün olma, belki. Olması mümkün görünmek.
i.+dür 52a/08
[=1]

ihtimām*Ar.*Özenmek, fazla dikkat etmek. Gayret ve dikkat etmek.
i.+(cidd ü ihtimām) 7b/11
i.+(taḳayyüd ve ihtimām it-) 67a/11
i.+da 52a/01
i.+it- 8b/05, 20b/12, 32b/04, 58a/05, 63b/05, 70b/14
i.+ve saʿy it- 37a/13
[=10]

iḥtirām*Ar.*Hürmet olunmak, tazim olunmak, hürmet, saygı.
i. 44a/02
i.+(raġbet ve iḥtirām it-)10a/12
i.+(taʿẓīm ve iḥtirām it-) 76b/07
i.+dan 60b/05
i.+ı ʿamime7b/15
i.+ve ikrām it- 7a/09
[=6]

iḫtiṣār*Ar.*İcmâl etmek. Sözün kısaltılması. Kısaltmak.

i.+eyle- 2a/12
[=1]

iḫtiyāc*Ar.*Gereksinim.
i.+kal- 50a/06
i.+ol- 9b/12
[=2]

iḫtiyār*Ar.* 1. İstek, arzu. Razı olmak. Katlanmak. Seçme
i.+(ḳabūl-i iḫtiyār) 13b/05
i.+olun- 76a/12
2. Yaşlanmış kimse. Yaşlı
i.+a 52a/06
i.+ım 14b/12
[=4]

iḥżār*Ar.*Huzura getirmek.
i.+a 42b/11
[=1]

ʿiḳāb*Ar.*Şiddetli azab, eziyet, ceza.
i. 31b/07
[=1]

iḳbāl*Ar.*Bir şeyi birinin önüne götürmek.
i. 42b/12
i.+i 44a/11, 44b/02
[=3]

iḳdām*Ar.*Gayret ve sebat ile çalışmak. İlerlemeye gayret etmek.
i.+etdir- 14b/11
[=1]

iki 1.Birden sonra üçten önce gelen sayının adı. İsim.
i.+sini 37a/03
i.+(on iki biñ) 9a/04
i.+(yetmiş iki) 9b/03, 9b/04
i.+(yigirmi iki) 60a/10
i.+buçuk 48a/02
i.+yüz 31a/05
2.İki rakamıyla oluşturulan sıfat. Sayı sıfatı.
i. 14b/13, 15b/10, 16a/04, 16a/04, 16b/07, 16b/15, 17a/02, 20a/13, 21a/11, 21a/12, 22a/03, 22a/14, 23a/12, 23b/06, 23b/15, 24b/10, 26b/05, 27a/13, 27b/07, 28a/07, 28a/14, 28b/02, 30b/04, 30b/06, 30b/09, 32a/08, 32a/08, 34a/02, 34a/03, 34a/09, 35a/09, 35b/08, 36a/15, 38a/14, 39a/03, 39b/01, 40a/09, 45a/12, 45a/12, 45a/13, 46a/05, 46a/07, 46b/05, 47b/10, 50a/05, 50b/02, 51a/13, 52b/09, 53a/11, 54a/05, 55a/11, 58b/05, 61b/15, 63b/14, 64b/13, 66a/02, 66a/09, 67a/04, 67b/11, 68b/07, 70a/07, 70a/14, 70b/09, 70b/13, 71a/09
[=72]

ikinciİki sayısının sıra sıfatı.
i.4a/03, 4b/03, 5a/02, 6b/01
[=1]

ikişerİki sayısının her birine iki veya her defasında iki anlamına gelen üleştirme şekli.
i. 19a/03, 32,b/04, 36b/01, 46a/13 [=4]

ikrām*Ar.* Ağırlamak. Hürmet etmek. Saygı göstermek.
i.+(iḥtirām ve ikrām it-) 7a/09
i.+ında 14b/15
i.+it- 10b/05
[=3]

iḳtidār*Ar.*Güç, takat. Kudret. Güç yetmek. Yapabilmek.
i.+dur (tācidār-ı ḳavīyyü'l-iḳtidārdur)7b/13
[=1]

iktifā*Far.* Yeter bulmak. Kâfi görmek. Var olanı yeter saymak.
i. 76a/12
[=1]

iḳtiżā*Ar.*Lâzım, ihtiyaç. Gerek.
i.+(iḳtiżā it-) 1b/09
[=1]

ikü Bk. iki.
i.+si 12b/08
[=1]

ilÜlkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet.

i.+i 9a/01, 9a/02, 9a/03, 47b/08, 56a/03, 56b/04
[=6]

ʿilāc *Ar.* Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere İçilmek, herhangi bir yolla vücûda verilmek veya dışarıdan sürülmek suretiyle kullanılan maddelere verilen isim; em.

i. 23a/08, 23b/06, 26a/08, 26b/08, 27b/10, 29a/06, 29b/13, 33a/10, 33b/10, 33b/12, 34b/05, 35b/02, 36b/04, 37b/01, 39a/13, 45b/05, 50b/01, 50b/06, 52b/05, 54a/01, 55b/09, 63a/10, 63a/11, 66a/13, 67a/02, 69b/01
i.+(tedbīr -i ʿilāc) 32a/15
i.+(tedbīr -i ʿilāc it-) 32a/13
i.+a 53a/02
i.+dan 30b/03, 33b/08
i.+dur 30a/09, 35a/04, 35b/06, 38b/14, 41b/10, 49b/11, 52a/05, 68a/10, 68b/03, 70a/13
i.+eyle- 67a/12
i.+ı 15b/13, 17a/10, 18a/11, 19a/12, 20a/12, 24b/08, 25b/09, 27a/11, 29b/02, 30a/12, 32b/08, 33b/09, 39a/03, 39b/13, 50a/05, 52a/04, 55a/03, 55b/04, 58a/11, 59b/07, 67b/08, 68a/10
i.+ı mücerreb 28b/02
i.+ı nāfiʿa33b/14
i.+ına 67a/11
i. +ıla60b/02
i.+it- 3b/07, 54a/14, 64a/06, 68b/09, 69b/05
i.+lar 33b/13, 48b/03
i.+ları 29a/02
i.+uñ 37a/05, 46a/06
[=78]

İlāhī *Ar.*Cenâb-ı Hak ile alâkalı, Allah'a dâir. Cenab-ı Hakk'a aid ve müteallik.

i.+(ḥikmet-i İlāhī) 9b/02, 71b/08
[=2]

İlāhiyyeBk. İlāhī

i.+(şanʿ-ı İlāhiyye) 42a/08
[=1]

ile 1. Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.

i. 3b/05, 3b/06, 4a/08, 4b/10, 4b/12, 5b/04, 8a/04, 8b/06, 8b/11, 8b/12, 9a/03, 9a/06, 9a/10, 9a/11, 9b/03, 9b/15, 10a/02, 10a/03, 10b/06, 12b/01, 12b/01, 12b/10, 12b/15, 13a/01, 13a/01, 13a/04, 13a/07, 13a/14, 13b/07, 13b/10, 14a/03, 14b/02, 15b/03, 16a/06, 16b/05, 17a/01, 18b/03, 18b/06, 18b/09, 18b/13,19a/02, 19b/01, 19a/11, 20a/04, 21a/06, 21a/07, 22a/13, 22b/11, 23a/05, 23a/10, 23a/11, 23b/10, 23b/14, 24a/08, 24b/09, 24b/11, 25a/04, 25a/11, 25a/15, 25a/15, 25b/10, 25b/11, 26a/05, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26b/10, 26b/14, 27a/07, 27b/14, 27b/15, 28a/01, 28a/11, 28a/13, 28b/05, 28b/10, 28b/14, 29b/04, 29b/07, 29b/10, 30a/08, 30a/13, 30b/02, 30b/09, 30b/09, 31a/14, 31b/14, 31b/15, 32a/05, 32a/07, 32b/02, 32b/09, 32b/10, 32b/15, 33a/14, 33b/05, 33b/12, 33b/12, 33b/13, 34a/08, 34a/09, 34b/12, 35a/09, 36a/01, 36a/02, 36b/02, 37a/04, 37b/15, 38a/05, 38b/10, 38b/11, 39a/01, 39a/14, 39b/08, 40a/02, 40b/15, 41a/06, 41b/01, 41b/02, 41b/13, 42a/05, 43a/05, 43a/13, 43b/07, 43b/15, 44a/01, 44a/02, 44a/11, 45a/02, 45b/09, 45b/10, 46a/10, 46a/11, 46b/09, 46b/14, 47a/02, 47a/14, 48a/01, 48a/04, 48a/09, 48a/14, 49a/12, 50a/02, 50a/04, 50b/04, 50b/06, 51a/02,

51a/06, 51a/08, 51a/14, 52b/08, 52b/13, 53b/01, 54a/06, 54b/02, 54b/09, 55a/14, 55b/15, 56a/15, 56b/02, 56b/13, 57a/03, 57a/04, 57b/02, 57b/04, 57b/09, 58a/04, 58a/06, 58a/11, 58b/01, 59a/02, 59a/08, 60a/07, 60b/07, 60b/10, 61b/05, 62a/02, 62a/10, 62b/01, 62b/08, 63a/02, 63a/06, 63b/01, 64b/01, 64b/03, 64b/14, 65a/01, 65a/02, 65a/11, 65a/12, 65a/12, 65b/10, 66b/07, 66b/13, 67a/05, 67a/09, 67b/09, 68b/04, 69a/02, 69a/03, 69a/05, 69a/14, 69b/03, 69b/08, 70a/05, 70b/01, 71a/15, 71b/01, 71b/07, 71b/08, 71b/13, 72a/02, 72a/07, 72a/11, 72b/04, 72b/07, 73a/06, 73b/09, 74a/08, 74a/12, 74a/15, 74b/01, 76a/12, 76b/05

2. İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar.

i.+(bile) 14b/03

i.+(birle) 52b/04

i.+(ıla) 9a/11, 9a/12, 11b/05, 14a/04, 16b/09, 16b/14,17a/12, 17a/13, 19a/15, 20b/02, 22b/05, 23a/04, 25b/03, 27b/14, 28b/03, 29a/05, 29b/04, 31a/07, 41a/01, 44a/07, 49a/02, 49a/11, 49b/08, 50a/01, 53a/04, 56a/05, 57a/01, 60b/02, 60b/08, 61b/08, 61b/12, 64a/01, 64b/01, 66b/15, 67a/06, 68b/13, 68b/15, 70a/02, 74b/03, 76a/01

i.+(la) 49a/06

i.+(le) 48a/03

[=263]

ilġā*Ar.*Kaldırmak. Hükümsüz bırakmak. Lağvetmek. Bâtıl eylemek.

i.+it- 28b/10

[=1]

ʿilim Bk. ʿilm.

i.+(saʿy-ı ʿilim) 44b/10

i.+de (taḥt-ı ʿilim) 13a/08

[=2]

ilişdür-Bağlamak, tutturmak, eğreti takmak, hafifçe tutturmak.

i.-üp 28a/13

[=1]

illā*Ar.*Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki.

i. 11a/10, 42a/12, 52a/08

[=3]

ʿillet*Ar.* Hastalık.

i. 2a/05, 3b/07, 4b/09, 5b/12, 15b/01, 23a/01, 26b/03, 27b/02, 27b/07, 28a/15, 28b/15, 29b/12, 31a/09, 31b/05, 34b/01, 34b/14, 35b/04, 37b/12, 38a/07, 39b/12, 40a/02, 40a/08, 42b/06, 43a/03, 45b/01, 46a/06, 46b/05, 47b/01, 49a/03, 50b/07, 56b/15, 57a/04, 59a/08, 60a/15, 62a/04, 62b/02, 73b/04, 73b/05, 74b/06

i.+(sebeb-i ʿillet)17a/08, 45b/02, 50a/13, 50b/11, 54b/12

i.+den 74a/02

i.+dür 50a/07

i.+e 15b/03, 15b/12, 25b/14, 26a/04, 28a/05, 40a/15, 50b/01, 50b/13, 58a/10, 63a/11, 73b/14, 74a/12, 74b/01

i.+i 31b/13, 64a/04, 71b/10, 71b/15, 72b/12

i.+i abraṣ 41b/05

i.+i baraṣ 41b/15

i.+i ḥummā 52a/10

i.+i maḥṣūṣa32b/06

i.+i muḫtelife 45a/09

i.+i ṭabaḳ 28b/07

i.+i ẕemīne54b/05

i.+in 19a/09

i.+inden 72a/10

i.+ine 38a/11, 49a/09, 49b/04, 72b/06, 74a/08, 74b/04, 74b/08

i.+ini 67a/02

i.+inüñ 19a/07

i.+leri 15b/04, 17a/07, 18a/08, 23b/01, 36a/08, 38a/09, 40b/06, 43a/06, 45a/07, 50a/10
i.+lerini 3b/06
i.+lerüñ 20a/09, 21b/03, 24b/03
i.+ol- 24a/08, 30a/12, 30b/11, 32b/14, 54a/12, 63b/03
i.+üñ 18a/09, 21b/05, 25b/05, 25b/09
[=106]

ʿilm*Ar.*Okumakla veya görmek ve dinlemekle veya ihsan-ı Hak'la elde edilen malumat. Bilmek. İdrak etmek.
i. 44b/04, 44b/14
i.+i 44b/07
i.+i (bayṭar ʿilmi) 44a/15
i.+i bayṭarī42a/14
i.+i İslām-küşā 13a/07
i.+ini 3b/06, 68a/07
[=8]

iltimās*Ar.*Tavsiye. Rica. İstirham.
i.+ı hümāyūn 60b/08
[=1]

īmān *Ar.*İnanmak. İtikad. Hakkı ḳabul, tasdik ve iz'ân etmek. İslâmiyeti ḳabul edip amel etmek
i.+(ehl-i īmān-ı kāmırān) 9a/10
[=1]

imdiŞimdi.
i. 3b/08, 15a/15, 15b/12, 17a/10, 18a/09, 19a/12, 20a/12, 21b/09, 23b/02, 28a/05, 30b/04, 31b/08, 31b/12, 33b/01, 34b/05, 36b/04, 39b/13, 40b/03, 45b/05, 48b/03, 50b/01, 51a/11, 51b/06, 52b/05, 53a/06, 55a/03, 61a/15, 76a/10
[=28]

imkān*Ar.*Mümkün olmak. Olacak hâlde bulunmak.
i.+dandur (ḥayz-ı imkāndandur) 42b/04
i.+ı 52a/01
[=2]

imrās < *Ar. emrāẓ* Hastalıklar. Marazlar.
i.+ı muḫtelife 45a/07
[=1]

imtilā*Ar.*Kan durma, kan toplanma.
i.+nuñ 54b/14
i.+ol- 54b/12, 54b/14
[=3]

imtiṣāl*Ar.*Mesel ve kıssa söyleme.
i.+i emr-i hümāyūn 60b/09
[=1]

imtiyāz*Ar.*Diğerlerinden ayrılmak. Farklı olmak, benzerlerinden ayrılmak.
i. 44b/06
[=1]

in-1.Yukarıdan aşağıya doğru gelmek, sızmak.
i.-e 26b/07, 26b/11
i.-er 45a/12, 51b/10
i.-se 25b/05, 29a/12, 68b/09

2. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.
i.-meyeler 68a/04
[=8]
ayaġına su in- 25b/05
yaġ in- 68b/09

ʿinābe*Ar.*Günahları terk ile Hakka dönüş.
i. 31b/08
[=1]

ʿināyet*Ar.*Yardım, lütuf meded etmek.
i. 7b/15
i.+dür 9b/13, 44b/12
i.+ e iḥsān olın- 9a/14
[=4]

inceKendi cinsinden olanlara göre, dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı.
i. 4b/14, 21a/03, 27b/08, 35b/02
i.+yapraḳlu tırnaḳlu 5b/11 [=5]

incir*Far.* < *encir*Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç (Ficus carica).

i. 21b/10, 35a/14, 62b/05
i.+(ḳara incir) 17b/15
i.+(eski incir)62a/06
i.+e 32b/13
i.+i (ḳurı inciri) 32b/08
i.+üñ 71a/12
[=8]

incüİstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi, inci.
i. 15a/11
[=1]

ʿind*Ar.* Yan, taraf, yön, kat.
i.+e'l-ḥükemā ve'l-ʿuḳalā75a/11
i.+e'l-ʿuḳalā 2a/13
i.+inde 5b/14, 6a/03, 11a/14, 12b/09, 15a/14, 41b/07
i.+inde (ehl-i ʿind) 6a/12
i.+inde (ehl i-ʿindinde) 6b/15
[=10]

inde'allāh*Ar.*Allah yanında. Allah indinde.
i. 31b/07
[=1]

indir-Bk. indür-
i.-üp 17a/14, 17b/05
[=2]

indür-Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak.
i.-eler 26a/13
i.-üp 18a/03, 19b/01, 22a/15, 53a/14, 59b/01, 62b/07, 64a/14
[=8]

inekDişi sığır.
i.+(ḫāliş inek südi)22a/07
[=1]

inle-Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.
i.-r 19b/07
[=1]

insān*Ar.*Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.
i. 33a/08
i.+(insan lāşesi) 40a/11
i.+(ṭabīʿāt -ı insān) 33a/07
i.+a (mizāc-ı insāna) 5b/01, 56a/13
i.+a (vücūd-ı insāna) 56b/03
[=6]

inşa'llāh Ar. Allah izin verirse. Allah nasibederse meâlinde olan dilek sözü. *Bk. inşa'llāhu Taʿālā.*
i. 8a/15, 18a/13, 20a/01, 21a/13, 22a/09, 22b/02, 22b/14, 23a/06, 23b/15, 26a/15, 28b/08, 29a/01, 30b/03, 31a/10, 32b/05, 33a/04, 36b/15, 40a/07, 41b/06, 43a/09, 50b/09, 63b/07, 64b/03, 65a/13, 65b/08, 69a/11
[=26]

inşa'llāhu'l-Hādi*Ar.* Mazlumlara yardımcı olan Allah'ın izniyle.
i. 18a/07
[=1]

inşa'llāhu'l-Raḥmān*Ar.*Bütün yaratıklara rızıklarını veren Allah'ın izniyle.
i. 22b/05, 19b/10, 20b/15, 25a/08, 29b/12, 37b/14, 38b/04, 39b/03, 66a/10, 68b/08, 75a/02
[=11]

inşa'llāhu Taʿālā*Ar.*Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse, anlamında dilek sözü.*Bk. inşa'llāh.*
i. 22a/04, 38b/12, 38a/07, 46a/08
[=4]

intisāb*Ar.*Bir yere, bir kimseye mensub olmak. Mâiyyetine girmek. Bağlanmak.
i.+ı 42b/01
[=1]

iplik Pamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun lif.
i. 48b/05
[=1]

iriñ Cerahat.
i. 27b/06, 32a/11, 32a/14, 32b/03, 45b/02
i.+i 51b/09
[=6]

iriñlen- (Yara için) Cerahat toplamak, irin peyda etmek, işlemek.
i. 54b/10
[=1]

iriñlü İrin toplamış, cerahatli.
i. 39b/08
[=1]

iriş- Belli bir vere varmak, ulaşmak.
i.-incedür 29a/03
i.-üp 4b/01
[=2]

irsāl *Ar.* Göndermek, gönderilmek, yollamak.
i. 8a/11
[=1]

irtesi Bir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen.
i. 29a/15
[=1]

irüñ Bk. iriñ.
i.+ol- 35a/05
[=1]

isābet *Ar.* Rastlamak. Doğruca varıp erişmek.
i. 37a/15
i.+it- 43a/03, 75a/07
[=3]

īṣāl *Ar.* Ulaştırmak, vâsıl etmek. Yetiştirmek.
i.+eyle- 8a/12
[=1]

ishāl *Ar.* Olağandan daha çok, daha sık ve sulu dışkı çıkarma, sürgün, ötürük, iç sürme, cır cır, amel, linet, ḳabız karşıtı.
i. 76a/05
i.+i 74b/05
i.+ol- 76a/04
[=3]

isim Bk. ism.
i.+dür 38b/05
[=1]

İskender (M.Ö. 356-323) Aristo'dan ders almış bir imparatordu. İskender-i Rumi de denir.
i.+(cihān-dār-ı İskender) 9a/13
[=1]

İslām *Ar.* Hz. Muhammed'in Allah'ın emriyle insanlara bildirdiği din.
i.+a 8a/11
i.+dan (ʿasker-i İslāmdan) 10a/02
i.+la (ġayret-i İslāmla) 13b/02
[=3]

İslām-küşā *a.f.b.s.* "Açan, açıcı" mânâlarına gelerek tamlama yapımında kullanılır. İslam açan.
i.+da (ʿilm-i İslām-küşāda) 13a/08
[=1]

İslāmiyye *Ar.* İslâmlık. İslâm oluş. Teslimiyet, inkıyad, bağlılık, hakka tarafgirlik ve iltizamdır.
i.+(memālik-i İslāmiyye) 7b/03
i.+den (şāhān-ı İslāmiyyeden) 8a/01
i.+(şuʿūr-ı İslāmiyye) 15a/05
i.+ (żemime-i memālik-i İslāmiyye) 7b/07
[=4]

ism *Ar.* Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.
i.+i tesmiyye 7a/06
[=1]

iste- İstek duymak, arzulamak.
i.-r 51b/07, 61a/04
[=2]

isti'ānat *Ar.* İstianeler, yalvarmalar.
i. 13a/04
[=1]

isti'cāl *Ar.* Acele olmasını istemek. Acele etmek.
i. 42b/10
[=1]

istiḫbār *Ar.* Haber sormak, haber almayı istemek.
i. 43a/15
[=1]

istiḥkām *Ar.* Düşmana karşı, hücumlarını savmak için hazırlanmış bulunan siper, askeri yapılar.
i. 13a/14
[=1]

istiḳāmet *Ar.* Yön, cihet.
i. 43a/12
i.+(şarṭ-ı istiḳāmet) 8b/02
[=2]

isti'māl *Ar.* Kullanmak. Faydalanmak.
i.+it- 46a/08, 73b/10
[=2]

işbu Bu, özellikle bu.
i. 38b/07
[=1]

işe- İdrar kesesinde toplanan idrarı dışarı akıtmak, çiş etmek, su dökmek.
i.-mekden 72a/14
i.-yen 72a/13
i.-yüp 68a/12
[=3]

işit- Kulakla algılamak, duymak.
i.-ilmiş (işidilmiş) 61a/11
i.-memek 5a/15
[=2]

işle- İçine girmek, etkilemek, nüfuz etmek.
i.-ye 17a/05, 50b/08
[=2]

iştihā *Ar.* Açlıktan gelen yemeğe karşı fazla isteklilik.
i. 55b/15
i.+(iştihā'-i ṭa'ām) 56a/14
i.+sın 56a/12
[=3]

it üzümi gülgillerden, bahçe çitlerinde, yol kenarlarında kendiliğinden yetişen dikenli ve çok yıllık bir çalı, diken dutu, it üzümü.
i. 20b/05, 58b/10
[=2]

it- Türkçede birçok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller teşkil eden, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil.
i.-dügimiz 31b/08
i.-e (ide) 2a/01, 26b/03, 32b/02, 36b/15, 39a/09, 41a/15, 45b/12, 46a/08, 56a/13, 65b/12, 66a/04, 70a/02, 72a/08, 72b/15, 76a/02
i.-ecek (idecek) 11a/04, 14a/11, 23b/11
i.-eler (ideler) 11a/10, 11b/11, 16a/05, 18b/02, 18b/06, 18b/15, 19a/01, 19a/03, 19b/13, 19b/14, 20b/08, 20b/10, 20b/10, 20b/13, 21a/09, 22a/01, 22a/04, 22b/12, 23a/03, 23a/05, 23b/15, 24a/11, 25a/05, 25b/12, 26a/01, 26a/03, 26a/06, 26b/06, 26b/12, 26b/15, 27b/11, 28a/04, 28a/12, 28a/14, 28b/05, 29a/10, 29b/01, 31b/15, 32a/06, 32b/04, 32b/11, 33b/15, 34a/08, 34b/13, 34b/13, 35a/02, 35b/02, 35b/10, 37a/05, 37a/14, 37b/11, 38a/12, 38b/08, 39a/03, 40a/02, 41b/01, 46a/03, 46b/04, 49a/05, 50a/05, 51a/03, 51a/12, 51b/05, 52a/07, 52b/15, 53a/03, 53a/06, 53a/11, 53a/15, 53b/08, 54a/09, 54a/14, 55b/02, 56b/02, 57a/10, 58a/09, 58a/13, 58b/07, 59a/01, 61b/04, 62a/08, 62b/04, 62b/09, 62b/10, 63a/01, 63a/15,

63b/02, 63b/12, 63b/14, 64a/07, 64a/11, 64a/13, 65a/10, 65b/04, 65b/08, 65b/13, 66a/08, 66a/09, 66b/04, 66b/08, 66b/09, 66b/12, 66b/13, 67a/11, 67a/13, 67b/02, 67b/05, 67b/08, 67b/13, 67b/15, 68a/08, 68b/04, 68b/05, 68b/08, 68b/09, 68b/14, 69a/06, 69b/05, 69b/10, 69b/11, 70a/15, 70b/11, 71a/03, 71a/14, 72a/12, 72a/12, 73b/09, 73b/10, 75a/11, 75a/12, 75b/03, 75b/15, 76a/03, 76a/07, 76a/08

i.-elüm (idelüm) 8b/05, 15b/02

i.-emeyüp (idemeyüp) 37a/10

i.-emez (idemez) 24b/08

i.-en(iden)1b/09, 3b/04, 3b/05,4b/11, 11b/01, 15b/01, 15b/02, 40a/14

i.-enler (idenler) 60a/11

i.-enlerde (idenlerde) 59b/10

i.-er (ider) 6b/01, 6b/12, 11a/01, 21b/09, 27b/09,29a/04, 31b/05, 31b/08, 38b/02, 38b/03, 41a/02, 41a/15, 42a/13, 43b/12, 45b/05, 50a/07, 61a/08, 63a/08, 71b/03, 71b/14, 73b/06, 74a/13, 75b/02

i.-er-idi (ider-idi) 60a/15

i.-erek (iderek) 5b/03, 9a/06, 13a/10,13b/12, 44a/09

i.-erim (iderim) 4b/01

i.-erler (iderler) 3b/07, 4b/02, 12a/09

i.-erler (iderler) 5b/11, 7a/06, 7a/09, 7a/13, 8b/13, 10a/11, 10a/12, 10a/15, 10b/05, 10b/12, 22b/13, 33b/09, 42a/06, 43a/14, 56a/04, 56b/08, 60a/08, 60b/02, 70b/14, 71a/09, 72b/09, 76a/09

i.-erler-i-se (iderler-i-se) 39b/10

i.-esin (idesin) 36b/05, 36b/07, 40b/09, 40b/13, 64b/15

i.-eydüm (ideydüm) 14b/02

i.-ince (idince) 13b/01, 63b/09

i.-mek 7b/07, 12b/01, 44a/07, 44b/10, 51b/07, 52a/09

i.-mek-ile 9b/01, 10b/05, 33b/06, 64b/03

i.-mekde 7a/03

i.-mekdedür 30b/13

i.-mekdeyüz 43a/06

i.-mekle 5b/02, 7b/03

i.-mese-y-idi 60a/14

i.-meye 12b/07, 41b/06, 50b/15, 57b/13, 62a/04, 64b/11, 75a/07

i.-meyeler 40a/07, 41b/12, 42a/03, 50a/06, 73b/10

i.-meyelüm 9b/14, 13b/05

i.-meyüp 5a/09, 15a/01, 32b/04, 50b/01, 61a/04, 61a/06, 67a/10

i.-mez 26b/09, 37a/12, 37b/01, 51b/04, 60a/13, 61a/09

i.-mezler 27b/03, 32a/13, 43a/07, 58a/04, 58a/06

i.-miş 31b/06

i.-mişdür 9b/02, 10a/09, 56b/15

i.-mişler 15a/04

i.-mişlerdür 4b/13, 6a/13, 7a/01, 7b/04, 9b/04, 11b/13, 12a/07, 12b/02, 23a/08, 33b/04, 33b/10, 33b/14, 40b/01, 44b/09, 60b/14

i.-se 51b/15

i.-üp (idüp) 1b/05, 2a/02,5a/10, 5b/02, 5b/03, 7a/07, 7b/02, 8a/03, 8a/05, 9b/06, 10a/01,10b/03, 10b/04, 14a/09, 14a/11, 14a/13, 14a/15, 14b/01, 14b/04, 15a/03, 16a/10, 16b/09, 17a/13, 18b/04, 19b/04, 20a/03, 20a/04, 20b/01, 20b/10, 20b/11, 21a/03, 21a/12, 21b/11, 22a/12, 22b/08, 23a/03, 24a/08, 24b/01, 24b/04, 25a/03, 25a/13, 25b/12, 26a/14, 26b/02, 26b/03, 26b/03, 26b/06, 27a/02, 27b/13, 28a/14, 28b/07, 28b/10, 28b/13, 28b/15, 29a/13, 29b/05, 30b/10, 31a/04, 32b/01, 32b/13, 33a/01, 33b/05, 34a/01, 34a/15, 34b/12, 35a/04, 35a/09, 37a/03, 37a/07, 37a/14, 37b/03, 37b/10,

37b/10, 37b/11, 38a/04, 38a/14, 39a/01, 40a/10, 40b/04, 41a/03, 41a/04, 41b/11, 41b/12, 41b/13, 41b/15, 42b/14, 43a/03, 43a/10, 43b/13, 43b/14, 44a/01, 44a/02, 44a/08, 44b/05, 45a/01, 45b/11, 46b/01, 46b/03, 48b/02, 51a/11, 51a/13, 53a/10, 53a/12, 53b/02, 53b/09, 54b/10, 55a/07, 55b/04, 56a/02, 56b/02, 56b/06, 57a/12, 57a/14, 58a/05, 58a/08, 58b/01, 58b/11, 59a/12, 61b/03, 63a/14, 63b/01, 63b/05, 65b/01, 65b/06, 68b/01, 68b/06, 69a/08, 70a/10, 70b/03, 70b/06, 70b/08, 70b/09, 70b/12, 70b/14, 71a/14, 71b/13, 72b/05, 74a/11, 74a/15, 76b/07 [=442]

āh vāh it- 5b/03
aḫiẕ it- 41b/11
ʿamel it-29b/01, 36b/15, 37a/05
ʿārż it- 43a/14
āteş it- 70a/02
āzāl ve helāk it- 44a/07
ʿazimet it- 8a/03
bedā it- 45a/01
bend it- 53b/02
beyʿ it- 52a/07, 52a/09
beyān it- 15a/04, 15b/02, 33b/05
binā it- 10b/04
būḳā it- 10b/03
cehd it- 26b/06
cemʿ it- 20b/01, 37b/10, 53a/10, 55a/07, 60b/14, 69a/06
cidd ü saʿī it- 53b/08
cülūs it- 43b/14
çuḳur it- 53a/15
daḳ it- 65b/13
daḳīḳ it- 63a/15, 68b/01, 70b/03
ḍarb it- 14a/11
defʿ it- 14a/09, 24b/04, 43a/07, 71b/14, 74a/13, 75b/02
devā it- 60b/02
dür it- 12b/07
edā it- 31b/06
ekil it- 5b/02, 40a/14, 56b/02
eksük it- 41b/06
fā'ide it- 26b/09, 37b/01, 73b/06
feryād ve fezā it- 61a/08
fetiḥ it- 9b/04
fetḥ ve tesḫīr it- 9b/02, 10a/09
fevt it- 9b/14
firār it- 42a/13, 72b/09
ġubār-ı daḳīḳ it- 61b/04
ḥab it- 19a/03, 72a/12
ḥaḳına it- 52b/15, 54a/09, 55b/02
ḥal it- 19a/01, 20b/10, 22a/01, 22b/12, 23a/05, 24a/08, 25b/12, 26a/06, 26b/03, 34b/13, 37b/11, 40a/02, 45b/12, 63b/01, 66b/09, 66b/13, 67b/02, 68b/14, 70b/11
ḥalṭ it- 45b/11
ḥamā'il it- 2a/02
ḥamle it- 14b/01
ḫamūr it- 70b/08
ḥarb ve ḳıtāl it- 3b/05
ḥareket it- 24b/08, 50b/15
ḫāṣıl it- 31b/05, 72b/15
ḫavf it- 40a/10, 41a/03
ḫaẕerit- 11a/10, 11b/11, 35a/02, 35a/04, 40b/04, 44b/10
ḫāẕır it- 36b/05, 36b/07, 40b/09
ḥaẕ it- 50b/01
helāk it- 4b/01, 14b/02, 37a/07, 41b/12
ḥıfiẓ it- 26a/01
ḥıfẓ it- 7a/07, 40b/13, 41b/01, 46b/04, 51a/13, 56a/13, 58a/09, 63a/01, 63b/14, 66a/08, 71a/14, 73b/09, 75a/12, 75b/03, 76a/03, 76a/07
hikāyet ve naḳil ve rivāyet it- 10a/11
ḫişṣe it- 21a/12
ḫitāb it- 14a/15
hücūm it- 14a/11
hücum ve ḫurūc it- 44a/08
iḫāṭa it- 27b/09, 66a/04, 74a/11

ihmāl it- 32b/04, 39b/10, 67a/10
iḫrāc it- 41b/12
iḫrāḳ it- 34a/01, 39a/09, 61b/03
ihtimām it- 8b/05, 20b/13, 32b/04, 58a/05, 63b/05, 70b/14
ihtimām ve saʿy it- 37a/14
iḥtirām ve ikrām it- 7a/09
ikrām it- 10b/05
iḳṭizā it- 1b/09
ilāc it- 3b/07, 54a/14, 64a/07, 68b/09, 69b/05
ilġā it- 28b/10
isābet it- 75a/07
istiʿmāl it- 46a/08, 73b/10, 73b/10
ʿitibār it- 5b/11, 11a/04
ʿitibār ve raġbet it- 10b/12
ittifāḳ it- 1b/05, 44b/09
iẓhār it- 60a/08
ḳabul it- 37a/12
ḳalʿe-i fetḥ it- 7b/03
ḳalīl it- 6b/01
kebāb it- 41b/13
ḳısım it- 14b/04
ḳıtāl it- 44a/09
kifāyet it- 41a/15
ḳuṣūr it- 15a/01
kül it- 28b/05
maḫlūṭ it-74a/15
maḫṣūṣ it- 7b/02
maẓhar it- 31b/08
me'mūr ve muʿayin it- 8b/13
merḥamet it- 61a/06
merhem it- 20b/10, 34a/08
mesāmaḥa it- 50a/06
muʿālece it- 38b/08
muḥabbet it- 61a/04
muḥāfaẓa it- 2a/01, 65a/10
muḥkem it- 20a/03
mübāşiret it- 53a/03
müdāvemet it- 71a/09
müdevvir it- 37b/03
mükerrer it- 44a/02
mürāciʿāt it- 33b/06
müşāhede it- 12b/01, 60a/11, 75a/11
naḳil ve hikāyet it- 7a/13
paḳ it- 58a/04
pāre pāre it- 72a/08
pervāz ve ṭayrān it- 14a/13
peydā it- 56b/08
püryān it- 71b/13
raġbet it- 3b/04
raġbet ve iḥtirām it- 10a/12
rivāyet it- 15a/03
rükūb it- 12a/09
ṣabr it- 7a/03
saḥḳ it- 18b/15, 19b/04, 19b/14, 23a/03, 25a/03, 26b/12, 27b/13, 28a/12, 28b/13, 29b/05, 31a/04, 32a/06, 32b/01, 32b/13, 33b/15, 34b/12, 37b/10, 39a/01, 46b/03, 57a/10, 58a/13, 58b/01, 58b/07, 58b/11, 62a/08, 62b/04, 62b/09, 62b/10, 63a/14, 63b/02, 64a/11, 65b/04, 66b/08, 66b/12, 67a/13, 68b/04, 70b/09, 71a/14, 72b/05, 75b/15
saḥḳ ve ḫāżır it- 20b/08
salata it- 56b/02
ṣarf-ı zihin it- 43b/12
ṣarf it- 4b/11
sarḫōş it- 41a/02
sürūʿ it- 66b/04
süvār ve rükūb it- 10a/15
şāf it- 16a/10
şaḳ it- 22b/08
şaḳk it- 29a/13
şefḳat it- 61a/09
şerbet it- 19b/13
şitāf it- 71a/03
taʿaffün it- 58a/08
ṭabīʿat -ı teferrüt it- 29a/04
taḥammül it- 5a/09, 23b/11, 51b/04, 59b/10
taḥaṣṣun it- 9b/01
taḥḳiḳ it- 4b/13, 40b/01
taḥṣīl it- 44b/05

taḳayyüd ve ihtimām it- 67a/11
taʿkīb it- 2a/09
taḳrīb it- 43a/06
ṭaleb it- 56b/06
taʿlim it- 60a/14
ṭamaʿ it- 51b/05
taṯhīr it- 58a/06
ṭayerān it- 14b/04
taʿyīn-i vaḳit it-70b/06
taʿyīn it- 33b/10
taʿẓīm ve iḥtirām it- 76b/07
te'essüf it- 5b/03
te'şir it- 45b/05, 50a/07, 56b/15
tecribe it- 7a/01, 11b/01, 11b/13, 23a/08
tedārik it- 37a/10
tedbīr-i ʿilāc32a/13
tedbīr it- 37a/14
tedḳīḳ ve taḥḳīḳ it- 33b/14
tefa'ül it- 43a/10
terbiye it- 70b/14
terk it- 34a/15, 40a/07, 41a/15, 42a/03
tertīb ve terkīb it- 33b/04
tevfik ve temyiz it- 12b/02
tevsiʿ it- 7b/04
tımār it- 51b/07, 51b/15, 70a/15
tırāş it- 68b/06
ʿubūr ve mürūr it- 8a/05
ʿurūc it- 9b/06
vāsıl it- 2a/10
vaşiyyet it- 6a/13
vażʿ it- 41b/15, 46b/01, 53a/11, 53a/12, 57a/12, 63b/12, 64a/13, 65b/01, 65b/06, 69a/08
vefāt it- 43b/13
velīʿahd it- 44a/01
yaḳı it- 20b/11, 25a/05, 25a/13, 25b/12, 26a/06, 26a/14, 26b/03, 26b/06, 28b/07, 28b/15, 29a/10, 33a/01, 37b/11, 38a/04, 54b/10, 57a/14, 65b/12, 68b/05, 69b/10, 70a/10, 76a/08
zebḥ it- 41a/04
ẓuhūr it- 15b/01, 15b/02, 38b/02, 38b/03, 60a/15, 62a/04, 63a/08, 63b/09
itdir- Yaptırmak.
i.-ürdiler 61a/02
[=1]
ʿitibār*Ar.*Ehemmiyet vermek. Hürmet, riâyet ve hatır saymak. Kulak asmak.
i.+it- 5b/11, 11a/04
i.+ve raġbet it- 10b/12
[=3]
iʿtidāl *Ar.*Yumuşaklık. Uygunluk.
i.+bul- 18a/05
[=1]
iʿtiḳād*Ar.* İnanmak. İnanç. Sıdk ve doğruluğuna kalben kararlı olmak. Gönülden tasdik ederek inanmak.
i. 13a/06
[=1]
ʿitimād *Ar.*Güvenerek bağlanmak. Emniyet etmek. Bir şeye kalben güvenip dayanmak.
i. 13a/06
[=1]
ʿitirāf*Ar.*Ḳabahatini saklamamak. Suçunu söylemeği ḳabul etmek
i. 15a/04
[=1]
ittifāḳ *Ar.*Anlaşma, uyuşma, bağlaşma.
i. 13b/03
i.+(ittifāḳ it-) 1b/05, 44b/08
[=3]
ittifāḳān*Ar.*Birleşerek, anlaşarak.
i. 12b/14
[=1]
ittiḥād*Ar.*Birleşmek. Birlik üzere âmil olmak. Birlik. Aynı fikirde olmak
i. 13b/06
[=1]
ittikāl*Ar.*Allah'a tevekkül etme, güvenme, dayanma.
i.+olın- 13a/07
[=1]

izBir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.
i. 45a/11
[=1]
iʿzāz*Ar.*Hürmet etmek. Ağırlamak. İkram etmek. Aziz kılmak.
i.+ı dīn8b/03
[=1]
iẓhār*Ar.*Göstermek. Zâhir ve âşikâre ettirmek.
i.+(sürūr-ı iẓhār) 4b/02
i.+it- 60a/08
[=2]
iẕẕet*Ar.*Değer, kıymet. Kuvvet. Muhterem ve mu'teber olmak.
i.+hümāyūn-ı saʿādet 8b/05
[=1]

-J-

jengār*Far.*Bakır pası, bakır yeşili.
j. 28a/10, 32b/12, 34a/06, 46a/12, 62a/13
[=5]

-K-

ḳabBir şeyin üstünü kaplayan, kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok sert tabaka, ḳabuk.
k.21a/05, 29b/10, 30a/01, 46a/15
k.+da 46a/04
k.+ı 41a/12, 41b/01, 42a/12, 69b/14, 71a/06
k.+ı (çam ḳabı) 51a/09
k.+ı (sarımsaḳḳabı ve sapı) 53a/09
k.+ından 19a/13
k.+ınuñ (ḳaplubaġaḳabınuñ küli) 51a/10
[=14]
ḳabaGür, uzun, ḳabarık.
k. 5a/04, 5a/06, 11a/06, 11a/07
k.+(ḳaba ve perişan ḳuyruklu at) 5a/05
[=5]
ḳabaḳ Ḳabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki (Cucurbita).
k.+(ḳabaḳ çekirdegi) 57b/07
k.+(ḳurı ḳabaḳ) 28b/04
[=2]
ḳabarYanık, kabarmış yara.
k.+lar 61b/09
[=1]
ḳabar- Şişmek, genişlemek.
k.-a 30b/13
k.-ur 34b/02, 55a/02
[=3]
ḳabarcık Vücutta oluşan sivilce gibi küçük şişkinlik.
k.+lar 30b/11
k.+lara 74a/14
[=2]
ḳabareBk.ḳabar
k.+nüñ 61b/13
[=1]
ḳabīḥ*Ar.*Uygunsuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur, töhmet.
k. 11b/07
k.+dür (ʿöẕür-i ḳabīḥ) 4a/09
[=2]
ḳābil*Ar.*Türlü, gibi, benzer.
k.+lerinden 18a/15
[=1]
ḳabr*Ar.* Mezar. Kabir.
k.+(ʿalāmet-i ḳabr-i bünyād) 10b/05
k.+i 10b/04, 10b/08
[=3]
ḳabukBir şeyin üstünü kaplayan ve onu dış etkilere karşı koruyan, kendiliğinden oluşmuş sertçe bölüm, kışır.
k. 30a/14
k.+ı (datlu nar ḳabuġı) 30b/15
k.+ıdur (yumurta ḳabuġıdur) 39b/02
k.+nı (nar ḳabuġını) 34a/01
[=4]

ḳabūl *Ar.* Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.
k.+i iḫtiyār 13b/05
k.+it- 37a/12
[=2]

ḳabż *Ar.* Tahsil etmek. Teslim almak.
k. 44a/07
[=1]

ḳabża *Ar.* Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap.
k.+(aġac-ı ḳabża) 37b/04
[=1]

ḳaç Ne kadar olduğu kesin olarak bilinme- yen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır, üç beş tane kadar, az sayıda.
k. 36b/09, 48b/06
[=2]

ḳaçan Ne vakit, ne zaman ki.
k. 29a/07
[=1]

ḳadar < *Ar. ḳadr* Ölçüde, derecede.
k. 2a/12, 16a/13, 17a/04, 18a/02, 18b/04, 21a/07, 22a/13, 23b/10, 23b/12, 24a/05, 24a/06, 26a/08, 26b/10, 28b/03, 29b/07, 29b/10, 30a/13, 30b/07, 30b/12, 31a/07, 32a/03, 32a/05, 32b/09, 33b/09, 34b/03, 36a/10, 39a/11, 41a/07, 41a/14, 48a/07, 52a/01, 52b/09, 53a/14, 57a/12, 58b/07, 59a/15, 62b/14, 63b/02, 64a/03, 64a/08, 64a/13, 65a/01, 65a/01, 65a/07, 66a/02, 66b/11, 70b/07, 70b/10, 71a/08, 71a/09, 76a/02, 76a/12
k.+ca 19a/03, 37b/03, 56a/10, 70b/12
k.+dan 36b/01
[=57]

ḳader *Ar.* Yazgı.
k.+e 14b/05
[=1]

ḳaḍı Kadıotu, hindiba; birleşikgillerden, yaprakları haşlanarak salata gibi yenebilen, birkaç yıllık otsu bir bitki, güneğik, karakavuk *(Cichorium endivia)*
k. 24a/03
[=1]

ḳaḍızāde *Ar.* Kadıoğlu.
k.+efendi 60b/05
[=1]

ḳadīm *Ar.* Eski zaman.
k.+(dilīrān-ı ḳadīm) 7a/01
k.+(me'lūf-ı ḳadīm) 13a/02
k.+(zamān-ı ḳadīm) 15a/05
k.+den (zamān-ı ḳadīmden) 40b/01
[=4]

ḳadr *Ar.* 1. Derece miktarı. Miktar.
k.+i kifāye 21b/10, 29a/09, 32a/04, 32a/04, 37b/09, 38a/02, 46a/01, 48a/03, 65a/15, 65b/02, 65b/12, 67a/14, 68b/13, 69b/06
2. İtibar. Değer, kıymet. Haysiyet.
k.+ini 44a/01
[=15]

ḳafa Baş.
k.+sından 14a/11
[=1]

kāfir *Ar.* Hakkı görmeyen ve örten. İyilik bilmeyen. Allah'ı inkâr eden. Dinsiz.
k. 14a/13
k.+(kāfir-i ḥāki-i sālīb) 59a/03
k.+i 14a/10
k.+i ehrimān 14a/07
k.+ler 14b/08
k.+lerde 14a/14
[=6]

kāġıd *Far.* Hamur haline getirilmiş bitki maddelerindeki çok ince liflerin keçeleştirilmesi suretiyle imal edilen, birçok işte kullanılan ince yaprak.
k. 28b/06
[=1]

kāhil *Ar.* Tembel.
k. 55b/14
k.+ol- 55a/02

[=2]

ḳahrımān *Far.* Yiğit, cesur, bahadır.
k.+(cidāl-i ḳahrımān) 13b/11
k.+ı zemīn-i zamān 59b/14
[=2]

ḳaʿide *Ar.* Davranışlara yön veren ve uyulması önceden kabul edilen esaslarda her biri, usul, kural.
k. 42a/13
k.+si 31a/13
[=2]

ḳal- 1. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak.
k.-a 22a/14, 59b/04
k.-an 58a/08
k.-dı 14a/06, 14b/02
k.-ınca 54b/02

2. Çıkış imkânı bulamamak, kapanıp kalmak.
k.-masınun 58a/03
k.-up 57b/15

3. Gerekmek.
k.-maya 59b/06
k.-maz 50a/06

4. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.
k.-maya 67b/13
k.-mayup 24a/06, 48a/11
k.-maz 24a/05
k.-up 53b/05, 61a/03

5.Belli bir duruma mecbur olmak, maruz olmak.
k.-sa 57a/08, 67b/07
k.-ur 37a/12, 48a/12, 66b/03
[=21]
eser ḳal- 67b/13
hācet ḳal- 59b/06
ihtiyac ḳal- 50a/06
kel ḳal- 57a/08

ḳalāʿ *Ar.* Kale. Eskiden yapılan büyük merkezlerin ve şehirlerin bulunduğu etrafı duvarlarla çevrili ve düşmanın hücumundan muhafaza edilen yüksek yerlerde inşa edilmiş yapı.
k. 9a/15
k.+uñ 10a/09
[=2]

ḳalay Gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element.
k. 45b/06
[=1]

ḳalaylı Kalaylanmış kap.
k.+(ḳalaylı tava) 49b/14
[=1]

ḳalburla- Kalburdan geçirmek.
k.-yup 70b/02
[=1]

ḳaldur- Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.
k.-maz 34b/04, 52b/01
k.-up 12a/04, 12a/05
k.-ur 23a/12
[=5]

ḳalʿe *Bk.* ḳalāʿ
k. 9b/03, 9b/09
k.+(etrāf-ı Ḳalʿe-i Belġırād) 9a/14
k.+(fetḥ-i Ḳalʿe-i İgre) 59b/13
k.+(fetḥ -i ḳalʿe) 9a/10
k.+den 10a/01
k.+i Belġırād 9a/07
k.+i Çāçiḳa 10a/06
k.+i fetḥ it- 7b/03
k.+i Atiniçe 10a/08
k.+i İyrik 10a/04
k.+i Merovik 10a/05
k.+i Metroviçe 10a/06
k.+i Rāçiḳa 10a/06
k.+i Rodinük 10a/07
k.+i Selanḳımın 10a/04
k.+i Şabçe 10a/07
k.+i Urubçe 10a/08
k.+i Vāleyvā 10a/07
k.+si.(Ḥavāle Ḳalʿesi) 10a/06
[=21]

ḳalıb *Ar.* Genellikle küp biçiminde yapılan. Kalıp.

k. 16a/10
[=1]

ḳalıñKendi cinsinden olan şeylere göre iki yüzü arasındaki uzaklığı büyük olan.
k. 6a/07, 6b/07, 16a/01, 20b/10, 23b/04, 24a/02, 25a/12, 30b/04, 32b/15, 56a/07, 57a/13, 65b/11, 70a/10
[=13]

ḳalıñlıḳKalın olma durumu, kalın olan şeyin hal ve sıfatı.
k.+ında (ḳalıñlıġında) 37b/02
[=1]

ḳāli*Ar.* Söylemekle. Söylenmiş. Söz olarak. Söze dair ve müteallik.
k.+de (zamān-ı ḳālide) 10a/09
[=1]

ḳalīl*Ar.* Az. Kısa.
k.+(cünūd-ı ḳalīl) 13a/04
k.+(mecrūḥ-ı ḳalīl) 14a/03
k.+(ʿömr-i ḳalīl) 12a/14
k.+de (müddet-i ḳalīlde) 45a/02
k.+it- 6b/01
[=5]

ḳalḳalan- Atın burun kenarlarının hızlı nefes alıp vermekten dolayı aşağı yukarı inip kalkması.
k.-ur 15b/10
[=1]

ḳaluñ*Bk.* ḳalıñ
k. 25b/12, 45a/14
[=2]

ḳamçı Kısa kılıç.
k.+(ḳamçı ḳuyruḳlu) 5a/04
[=1]

kāmırān*Far.*Arzusuna nâil olan, bahtiyar, mes'ud.
k.+ı (ehl-i īmān-ı kāmırānı) 9a/10
[=1]

ḳamışBuğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler. Kamış. (Phragmites australis)
k.-(ı)la49a/06
[=1]

kāmil*Ar.*Kemal ve fazilet sâhibi.
k.+(muḥaḳḳaḳ-ı kāmil ol-) 45a/03
k.+(üstād-ı kāmil) 59b/07
[=2]

kāmile*Ar.* Bütün, tam, olgun, eksiksiz. *Bk.* kāmil
k.+ye (señe-i kāmileye) 7b/12
[=1]

ḳanAtardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.
k. 23b/06, 24b/15, 25a/05, 27a/13, 29a/07, 30b/06, 31b/02, 31b/02, 40b/15, 53a/04, 54b/10, 56b/14, 72a/13, 72a/14, 74a/13
k.+(oyunmuş ḳan) 54b/07
k.+(taze ḳan) 73b/08
k.+aḳ- 67b/10
k.+aḳıt- 68a/06
k.+al- 20a/13, 49b/03, 50b/02, 53a/01, 54b/07, 57a/02, 57b/11, 67a/06
k.+dan 23a/09
k.+ı 5b/07, 31b/14, 47a/01, 55a/01, 73b/08, 75a/13, 75b/01, 75b/04, 75b/05, 75b/08, 75b/11
k.+ın 51a/07
k.+ında 23a/14
k.+ındadur 23a/14
k.+ını 30b/01, 40b/11, 41a/04, 41b/11, 73a/09, 73a/13, 73b/02
k.+kaşan- 20a/08, 20a/10
k.+kesil- 20b/04
[=52]

ḳan-*Bk.*ḳana-
k.-maġa 28b/04
[=1]

ḳana-Vücudun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek, kan kaybetmek.

k.-ya 64b/10
[=1]

ḳanat-Kanamasına yol açmak veya kanamasını sağlamak.
k.-a (kanada) 67a/07
k.-alar (kanadalar) 67b/04
[=2]

ḳanatlan- Atın burun deliklerinin aşağı yukarı hakeret etmesi.
k.-ur 52b/02
[=1]

ḳanatlu alaca ḳurt*kr* . demür ḳurdu
k.34b/10
[=1]

ḳapaḳHer türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne.
k.+ ıla (ḳapaġ-ıla) 70a/02
[=1]

ḳapan- Dışarı ile ilişiğini kesmek.
k.-up 53b/05
k.-ur 35b/01
[=2]

ḳapḳara Çok kara, her yanı kara, simsiyah.
k. 41b/13
[=1]

ḳapla-Bir kabın, bir kılıfın, bir örtünün içine almak.
k.-yalar 66a/03
k.-yup 68a/01
[=2]

ḳaplubaġaKaplumbağalardan, çok sert ve kemiksi bir kabuk içinde yaşayan, ağır yürüyüşlü, dört ayaklı, sürüngen hayvan *(Testudo).*Kaplumbağa.
k. 40b/08, 42a/02
k.+(ḳaplubaġa ḳabınun küli) 51a/10
k.+(ḳaplubaġa yaġı) 42a/09
k.+i 40b/10, 41a/10
k.+nuñ 41a/04, 49a/07
[=8]

ḳapluḳurbaġa*Bk.*ḳaplubaġa
k. 30a/15
[=1]

ḳapuBir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. Kapı.
k.+sı 12b/04
[=1]

ḳarHavada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağan su buharı.
k. 10a/03, 34a/11
[=2]

kār-güzār*Far.*Becerikli. İş yapabilen. Elinden iş gelen.
k.+ı (vüzerā-yi kār-güzārı)8b/08
[=1]

kār*Ar.*Kara büyük taş.
k. (kār taş)28a/11
[=1]

ḳara En koyu renk, siyah. Ak, beyaz karşıtı.
k. 12a/03, 13a/15, 20b/01, 22a/11, 39b/01, 48a/13
k.+(ḳara çamur) 63b/01
k.+(ḳara günlük) 23a/02
k.+(ḳara incir) 17b/15
k.+(ḳara neft) 63a/13
k.+(ḳara su)29a/12
k.+sını 8a/07
[=12]

ḳara çalı toḫmı Çalı dikeni (Paliurus spinosa) tohumu.
k.20b/01, 22a/11
[=2]

ḳaracaKaranfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki *(Agrostemmagithago).* Karamuk.
k.+(ḳaraca otı) 26b/12
[=1]

ḳaranfilKaranfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi *(Dianthus caryophyllus)*

k. 34b/13
[=1]

ḳarār*Ar.*Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.
k. 13b/10
k.+a 13b/02
k.+ı ḫākesāri 7b/01
k.+vir- 7b/09
[=4]

ḳarar-Rengi karaya dönmek, siyahlaşmak.
k.+(ḳararmış et) 51a/06
[=1]

ḳārınİnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.
k. 45a/13
k.+ı 15b/09
k.+ı (karnı) 4a/06, 4a/06, 6b/11, 16b/03, 18b/07, 53b/03, 55a/02, 55a/14
k.+ına (karnına) 4a/11, 16b/04, 22b/01, 53b/07
k.+ını 16a/04
k.+ınuñ (ḳarınınuñ) 4a/10
[=16]

ḳarıncaZar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.
k.+lar 72b/09
k.+yuvasına 72b/08
[=2]

ḳarındaşım Kardeş.
k. 7a/07
[=1]

ḳarış-İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek.
k.-a 16a/14
k.-ınca 17a/13
[=2]

ḳarışdır-Karışma işini yaptırmak.
k.-maḳ 21b/01
k.-up 19b/04
[=2]

ḳarışdur-*Bk.*ḳarışdır-
k.-a 28b/11, 32b/13, 39a/08
k.-alar 19b/02, 21a/08, 26a/10, 28b/14, 29b/07, 29b/11, 30a/04, 31a/07, 35b/04, 46b/03, 49a/02, 54a/03, 62a/10, 66b/14, 68a/15, 70a/03, 70a/06, 70a/08, 71a/07, 71a/08, 73a/06
k.-up 15b/14, 18b/03, 19b/15, 20a/04, 20a/05, 21a/10, 21b/15, 23a/05, 23a/10, 24a/15, 25a/03, 26b/01, 26b/14, 29a/09, 34a/02, 34a/08, 38a/02, 46b/01, 48a/03, 52b/15, 54b/09, 57a/12, 61b/05, 62b/13, 63b/02, 66b/07, 67b/02, 71b/07, 72a/11, 72b/05, 74a/08, 76a/01
[=56]

ḳarışdurıl-Karıştırma işi yapılmak.
k.-mış 55a/09
[=1]

ḳarışduvür- Çabucak veya kolaylıkla karıştırmak.
k.-e 28b/06
[=1]

ḳarışıḳ Karışmış.
k. 58a/05
[=1]

ḳarīb*Ar.*Çok yakın. Yerce ve mekânca uzak olmayan.
k.+de (müddet-i ḳarībde) 43a/11
k.+u ḫun-bār 60a/10
[=2]

ḳarīn*Ar.*Yakın. Hısım. Akraba.
k.+(sū' ü ḳarīn) 61a/01
[=1]

ḳarpuz*Far.* Kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı çiçekler açan bitkinin dışı yeşil kabuklu, içi kırmızı ve sulu, iri meyvesi.

k. 40b/09, 40b/10, 40b/12, 40b/14, 41a/04
k.+ı22b/08, 40b/13
k.+ın 40b/14
[=9]

ḳarşuYol, deniz, ırmak vb.nin öbür kıyısı veya yanı.
k. 47a/04
k.+(ḳarşu yaḳa) 47b/10
k.+tur- 5a/14
[=3]

ḳarşula-Karşılık olmak, denk gelmek, tekabül etmek.
k.-yup 14a/07
[=1]

ḳaruşdur-Karışma işini yaptırmak.
k.-up 58b/12
[=1]

ḳaş-Kasları gergin duruma getirmek.
k.-ar 32a/12
[=1]

ḳasd*Ar.*İsteyerek. Niyet ederek.
k.+ı-y-ıla 44a/07
k.+ ve ṭaleb eyle- 12a/09
[=2]

ḳaşnı*Far.* Yaban marulu, hindibā.
k. 49b/05
[=1]

ḳaşaġu Kaşağı, hayvanları tımar etmek için kullanılan, sacdan, dişli araç.

k. 67b/04
[=1]

ḳaşan- (Büyük baş hayvanlar için) Durup işemek.
k.-a 16a/05, 16b/12, 19b/05
k.-amaz 19a/12
k.-mada 19b/06
k.-maḳ 63b/06
k.-masa 19a/09, 58b/10
k.-masınuñ 20a/08, 20a/10
k.-maya 63b/05
k.-maz 15b/10, 19b/08
[=13]

ḳaşı-Vücudun herhangi bir yerindeki kaşıntıyı gidermek için tırnakla veya başka bir şeyle deriyi hafifçe ovmak.
k.-maya 64b/12
[=1]

ḳaşıḳSulu veya taneli şeyleri yemeye mahsus, ağıza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofra aleti.
k. 17b/06, 17b/06, 20a/05, 22b/10, 69a/03, 69b/08, 70a/05
[=7]

ḳaşu-*Bk.*ḳaşı-
k.-yup 64b/06
[=1]

ḳat 1. Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka.
k. 13a/13, 36b/09, 36b/11, 38b/09, 66a/06
2. Huzur.
k.+ında (ehli ḳatında) 5b/10
[=6]

ḳaṭ' *Ar.*Kesme, ayırma.
k.+ı menāzil 9a/06, 13a/10
[=2]

ḳat-Bir şeyin içine, üstüne veya yanına miktar veya niteliğini değiştirecek bir şey koymak, ilâve etmek, eklemek.
k.-a 41a/11, 70b/10
k.-alar 17a/03, 24b/10, 26b/13, 55b/01, 55b/07, 55b/15, 56a/10, 66b/08, 68b/01, 74b/13
k.-up 16a/14, 16a/14, 17b/06, 19a/01, 20b/03, 24b/01, 26a/06, 34b/13, 40a/01, 52b/10, 57b/07, 62b/10, 67b/12, 70b/10
[=26]

ḳatar*Ar.*Birbiri arkasına dizilmiş hayvan sürüsü.
k.+(esb-ü ṣabbār-ı ḳatar) 60a/03
[=1]

ḳatıÇok, pek, pek çok.

k. 4a/08, 4b/05, 6b/11, 15b/09, 20a/11, 23a/02, 25b/08, 26b/07, 28a/05, 31a/15, 31b/03, 33b/13, 40b/02, 41a/08, 42b/11, 43a/08, 55a/14, 55a/15
k.+(katı katı) 21b/05, 21b/05, 29b/08, 29b/08, 52b/02, 52b/02
k.+(katı katı solu-) 15b/11
k.+(katı katı yürüt-) 16b/11
[=25]

ḳatırAtgillerden, kısrak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.
k. 5a/03, 5b/08, 5b/09
k.+a 3b/12, 4b/13, 4b/14
[=6]

ḳaṭırān*Bk.*ḳaṭran
k. 32a/01, 32b/02
[=2]

ḳātil*Ar.* İnsan öldüren kimse, cani.
k.+olın- 61a/13
[=1]

ḳatmerBir şeyi oluşturan katlardan her biri.
k. 63b/11
[=1]

ḳaṭran*Ar.*Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, rengi kahverengi ile siyah arasında değişen, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutubete karşı koruyan ve birçok organik maddenin imâlinde kullanılan madde.
k. 25a/10, 47a/04
k.+dan (siyāh ḳaṭran) 25a/10
k.+ı 46a/10
k.+ı (ṣarı ḳaṭranı) 39b/01
k.+ını 40a/05
[=6]

ḳatre*Ar.*Damla.
k. 73a/10
[=1]

ḳavī*Ar.*Sağlam, metin, zorlu, kuvvetli, güçlü.
k.+(tācidār-ı ḳavīyyü'l-iḳtidār) 7b/13
k.+ol- 6b/07
[=2]

ḳavl*Ar.*Anlaşma. Sözleşme.
k.+(ṣādıḳı'l-ḳavl-i mu'temed) 12b/13
[=1]

ḳavm*Ar.*Aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan cemâat, topluluk. Millet.
k.+i 61a/12
k.+i 'Arabī47a/05
k.+i Tatar73a/01
[=3]

ḳavrıl-Kavurma işi yapılmak.
k.-up 71a/06
[=1]

ḳavs*Ar.* Dokuzuncu burcun adı.
k.+ın 5a/06
[=1]

ḳavuḳİdrar torbası.
k.+ı (ḳavuġı) 19a/11
k.+ını (ḳavuġını) 19b/09
[=2]

ḳavunİki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından, sürüngen gövdeli bitki ve bu bitkinin içi sulu ve etli, güzel kokulu, pembeye kaçan sarı renkli, kabuk rengi yeşilden sarıya kadar değişen meyvesi. Cucum.
k. 20a/02
[=1]

ḳavur- Bir şeyi bir
kabın içinde su katmadan kızartarak pişirmek:
k.-alar 55b/06
[=1]

ḳavuş-Bir araya gelmek, birleşmek.
k.-duġı 67a/05
k.-up 35a/15
[=2]

ḳayd*Ar.*Bir yere mal ederek deftere geçirme.
k.+ı ḥayāt 9a/11
[=1]
ḳayışBağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi.
k.+a 34a/13
[=1]
ḳayna-Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak.
k.-r 35b/09
k.-ya 36a/03
[=2]
ḳaynat-Kaynamasını sağlamak.
k.-alar (kaynadalar) 16b/03, 16b/09, 18a/03, 18b/13, 19b/01, 20b/02, 21b/11, 22a/13, 23b/10, 24a/04, 24a/06, 24b/09, 25a/11, 25b/11, 30a/02, 30a/08, 36a/01, 36a/03, 48a/15, 49a/12, 51a/03, 52b/09, 52b/14, 53a/13, 55a/08, 55a/15, 59b/01, 62a/08, 62b/07, 64a/13, 67b/12
k.-asın (kaynadasın) 65a/05
k.-up (kaynadup) 17b/05, 26a/05, 26a/13, 26b/02, 35b/08, 49b/07, 49b/15, 54b/03, 57a/04, 58b/08, 59a/08, 62a/02, 74b/13
[=45]
ḳaz- Herhangi bir araçla açmak, oymak.
k.-alar 47a/10
k.-up 53a/14
[=2]
ḳażā*Ar.*Can veya mal kaybına, zararına neden olan kötü olay.
k.+lardan 75a/07
k.+sından 2a/07
[=2]
ḳazanİçinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap.
k. 53a/10, 53a/14, 53b/02, 53b/06
k.+ı 53a/14, 53a/15
[=6]
kebāb*Ar.* Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et.
k.+it- 41b/13
[=1]
kebeYünden örülmüş kalın kilim.
k. 16b/05, 53b/04, 65a/02
[=3]
kebīr*Ar.*Büyük, âli, yüce.
k. 56a/05
[=1]
keçeDokuma yoluyla değil yapağıyı döv- mek veya ayakla tepmek suretiyle yapılan kaba kumaş.
k. 32a/02, 32a/09, 50b/15, 67b/15
k.+yi 50b/13
[=5]
keçi boynuzı Baklagillerden, kerestesi ma- rangozlukta, kabukları tabaklıkta kullanılan ağaç (Ceratonia siliqua);harnup ve bu ağacın baklamsı, şekerli olan yemişi.
k.18b/01
[=1]
kiçirek Daha küçük.
k. 67b/14
[=1]
keder*Ar.*Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa.
k.+in 51b/06
[=1]
kediKedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kasları çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan.
k. 5a/01
[=1]
kefin*Ar.* < *kefen*Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.

k.+ini 12b/07
[=1]

kefinle-Ölüye kefen sarmak, tekfin etmek.
k.-yüp 10b/03, 15a/01
[=2]

kel*Far.*Bir mantarın yol açtığı, sarı kabuklu yaralar şeklinde beliren ve vücutta kılların bir daha çıkmamak üzere dökülmesine yol açan bulaşıcı hastalık.
k.+kal- 57a/07
[=1]

kelām*Ar.* Söz. Bir mânayı ifâde eden, bir maksadı anlatan ifâde.
k.+(ḫāṣıl-ı kelām) 28a/07
k.+(melīḥü'l-kelām) 60a/09
[=2]

kelb*Ar.* Köpek.
k. 64a/07, 73a/10
[=2]

kelerKertenkele, bukalemun gibi yerde sürünerek ilerleyen, beşer parmak ve dörder ayaklı, çok uzun kuyruklu sürüngenlerin ortak adı.
k.+i 61b/01
[=1]

kemāl*Ar.*Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik.
k. 5b/06, 43a/13
k.+(kemāli'l-leyli'l-nehār) 44b/14
[=3]

kemerlüKavisli olan.
k.+(gerdanı kemerlü ol-) 6a/02
[=1]

kemükİnsanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.
k. 26b/07, 75b/04
k.+inden (kemüginden) 75b/13
k.+ine (baldur kemügine) 26b/11
k.+ini (ādem kemügini) 38b/15
[=5]

Ken'ān Efendi I. Ahmet'in hattatı, baytarnâme müellifi.
k.76b/03
[=1]

kenār*Ar.*Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.
k.+ı nār 22a/08
k.+ında 18a/04, 19b/15, 41a/09, 69a/02
k.+larını 66a/04
[=6]

kendiİyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat.
k. 5a/10, 36a/11, 42a/12, 63a/06
[=4]

kendü*Bk.* kendi
k. 41b/01, 42b/09, 48a/06, 61a/12, 76b/04
k.+sini 5b/02
[=6]

kepek Tane yemlerin öğütüldükten sonra elenerek unununayrılması sonrası geriye kalan selülozca zengin hayvanlara suyla karıştırılarak verildiğinde dışkının kitlesini artırarak atılmasını kolaylaştıran kabuk kısmı.
k. 21b/10, 48a/09, 51a/03, 57a/03, 67b/11, 68a/07
k.+(kızmış kepek suyı) 50b/04
k. -(i)le 48a/03, 62a/10
k.+i (kepegi) 25b/10, 67b/15
[=11]

kepre 1.Kaşağıya benzer bir alet.
k. 67b/04
2. Kenger, eşek dikeni.
k.+(kepre dibi) 61b/10
[=2]

kerāmet*Ar.* Allah indinde makbul bir veli abdin lütf-u İlâhî ile gösterdiği büyük mârifet.
k. 10b/01
k.+den 15a/06

k.+i mücerred 15a/03
[=3]

kerāmetlü Doğaüstü güce sahip.
k. 15a/07
[=1]

kere<*Ar. kerre*Kez, yol, defa, sefer.
k. 40a/06, 46a/11, 47a/13
[=3]

kerem*Ar.* Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet.
k.+i 7b/14
[=1]

kerīme*Ar.*Güzide, seçkin, kıymetli şey.
k.+(āyet-i kerīme) 48b/09
k.+i (āyet-i kerīme'i) 48b/
k.+(naṣṣ-ı burhān-ı kerīme) 13a/06
[=3]

kerre*Bk.* kere
k. 36a/03, 48b/06, 48b/07, 49a/06, 49a/08, 62b/02, 65b/07, 68b/08, 69b/11
k.+ye 59b/06
[=10]

kes- 1. Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.
k.-esin 40b/10
k.-üp 41a/07, 64a/08
k.-dügi 41a/12
k.-eler 46b/09, 51a/07, 64b/10
k.-meyeler 59a/04
2. Son vermek, gidermek.
k.-e 34a/15
k.-meyesin 46a/07
k.-er 75b/01, 75b/11
[=12]

keserTahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı çelik araç.
k. 59a/02
[=1]

kesil- Sona ermek, dinmek, bitmek.
k.-e 20b/04
k.-üp 75b/08, 76a/05
[=3]

keşīr*Ar.*Türlü. Çeşitli. Çok.
k.+dür 11b/11
[=1]

keşīre*Bk.*keşīr
k.+(ḫavāṣ-ı keşīre) 56a/05
k.+(cünūd-ı keşīre) 8a/04
[=2]

keskinEtkili, sert.
k.+(keskin sirke)17b/10, 21a/06, 48a/14
[=3]

keşret *Ar.*Çokluk, sıklık.
k. 13b/14
k.+i rükūb60a/14
[=2]

keşf*Ar.*Olacak bir şeyi evvelden anlamak.
k.+i mā-fi'ż- żamīr42b/14
k.+i żamīr43a/08
[=2]

keşiYağsız, kuru peynir.
k. 49b/08
[=1]

keşnic*Far.*Maydanozgillerden, yaprakları maydanozu andıran, 20-60 santimetre yüksekliğinde, tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki *(Coriandrum sativum).*
k.+(keşnic toḫmı) 52b/07
[=1]

ketān*İng.* Ketengiller (Linaceae) familyasından, mavi çiçekli, gövdelerinden keten lifi, tohumlarından keten yağı elde edilen, bir ya da iki yıllık, otsu bitkiler.
k.+(ketān toḫmı) 62b/03, 62b/08, 69b/14
[=3]

kettān*Ar.*Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bitkinin liflerinden yapılmış dokuma.
k.+(kettān bezi) 28a/06

[=1]

keyd *Ar.* Men etmek.

k. 42a/04

[=1]

keẕālik *Ar.* Bunun gibi. Böylece. Bu da böyle.

k. 33b/08

[=1]

ḳıç Kuyruk sokumu bölgesi, kaba et, kaba but, popo.

k. 11a/12, 12a/02, 12a/04, 12a/06, 14b/13

k.+ından 23b/06

k.+ınuñ 20a/13, 45a/14

[=8]

ḳıl Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.

k. 69a/05

k.+ı 51b/08, 69a/06

[=3]

ḳıla' *Bk.* ḳalā'

k. 8a/06

[=1]

ḳılıç Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

k. 14b/02

k.+dan 66a/15

[=2]

ḳımız Yazın çobanların ısıttıkları taşı batırarak koyulaştırdıkları süt.

k. 73a/03

[=1]

ḳır Kılları beyazla siyah veya koyu renklerle karışmış olan at.

k.+(ḳır at) 10b/13, 10b/13, 11a/13

[=3]

ḳır- 1.Gücünü, etkisini azaltmak.

k.-ar 73b/05

2.Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.

k.-up 70a/08

[=2]

Ḳırım 1475-1784 yılları arasında 309 Osmanlı yönetiminde kalmış, Karadeniz kuzeyindeki yarım adada kalan bir bölge.

k.+dan 8a/04

[=1]

ḳırḳ Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

k. 38a/06, 39a/06, 67b/12

k.+(ḳırḳsekiz) 7b/12

k.+(sene-yi ḳırḳ) 44b/15

[=5]

ḳısa Boyu, uzunluğu az olan, uzun karşıtı.

k. 6a/07

[=1]

ḳısacıḳ Çok kısa.

k. 4b/07, 5a/01

[=2]

ḳısaç Kıskaç, kerpeten.

k. 31a/14

[=1]

ḳısım Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim.

k.+it- 14b/04

[=1]

ḳısırlıḳ Kısır olma durumu.

k. 72b/12

[=1]

ḳısraḳ Dişi at.

k.+lar 59b/09

[=1]

ḳış Sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.

k. 10a/03, 34a/11, 70b/05

[=3]

ḳıtāl *Ar.* Muharebe. Kavga. Öldüresiye yapılan karşılıklı harp.

k. 13b/11, 14a/08, 66a/15

k.+(ḥarb ve ḳıtāl it-) 3b/05

k.+de 5a/09

k.+de (vaḳt-i ḥarb-i ḳıtālde) 10a/15

k.+e 7b/02

k.+it- 44a/09

[=8]

ḳıyām *Ar.* Bir işe başlamak, devam etmek.

k.+ına (aẕīme-i ḳıyāmına) 43b/04

[=1]

ḳıyās *Ar.* Benzetmek, karşılaştırmak, mukâyese. İki şeyi birbiri ile karşılaştırmak. Benzeterek hüküm ve muhâkeme etmek.

k.+ol- 65b/03

[=1]

ḳız Dişi çocuk.

k. 23a/09

k.+(ḫāṣṣa ḳız) 23a/13

[=2]

ḳız- Isıtılan veya ısınan bir nesnenin sıcaklığı çok artmak.

k.-a 19b/10

k.+(ḳızmış kepek suyı) 50b/04

k.+(ḳızmış sac) 21a/04

[=3]

ḳızamuḳ Genellikle küçük yaşlarda görülen, kuluçka dönemi bir iki hafta süren, bulaşıcı, ateşli, ufak kızıl lekeler döktüren hastalık, kızamık.

k. 74a/08, 74a/10

[=2]

ḳızar- Kırmızı veya ona yakın bir renk almak.

k.-a 28b/04, 30b/13

[=2]

ḳızdır- Isıtmak.

k.-up 58b/15

[=1]

ḳızdur- *Bk.* ḳızdır-

k.-a 36a/13

k.-up 36b/13, 37b/06

[=3]

ḳızġun Çok ısınmış, ısıtılmış veya kızdırılmış.

k. 37b/07

[=1]

ḳızıl Parlak kırmızı renk.

k. 19a/13, 19a/14

k.+(ḳızıl boya) 29a/08, 30a/01, 32b/01, 34a/06, 62a/13

k.+(ḳızıl şandal) 52b/06

k.+(ḳızıl şoġan) 55b/06

[=9]

ḳızılcıḳ Kızılcık ağacının güzün olgunlaşan, kırmızı, tekçekirdekli, reçeli ve şerbeti yapılan, buruk bir tadı olan yemişi.

k. 18b/11, 19a/01

[=2]

ki *Far.* Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz. Bağlaç.

k. 1b/06, 1b/08, 4a/01, 4b/13, 4b/14, 5a/05, 5b/15, 6b/13, 7a/01, 7a/13, 8a/13, 10a/11, 11a/07, 11a/12, 12a/01, 12a/03, 12a/07, 12a/12, 12b/14, 14a/15, 14b/02, 14b/05, 14b/05, 14b/11, 15a/05, 15a/09, 15a/11, 15b/08, 15b/13, 16a/05, 16a/14, 16b/11, 17b/09, 18a/02, 18a/11, 18b/02, 18b/13, 19a/12, 21a/02, 21a/06, 21a/10, 21a/11, 21b/05, 21b/09, 21b/14, 22a/14, 22b/10, 23b/04, 23b/10, 24a/06, 25a/10, 25b/06, 25b/08, 25b/10, 26a/04, 26b/09, 26b/10, 27a/09, 27b/02, 28a/04, 28b/02, 28b/03, 29a/06, 30b/12, 31a/13, 31b/11, 32a/06, 32a/07, 32a/12, 33a/07, 33b/01, 36a/01, 40b/08, 41a/11, 42a/03, 42a/08, 42a/12, 42b/14, 43b/03, 45a/10, 46b/07, 47b/01, 47b/10, 48a/13, 52a/05, 52a/08, 52a/13, 53a/03, 53b/06, 53b/15, 55a/06, 55b/05, 57a/13, 58a/03, 60a/13, 61a/05, 61a/09, 61b/09, 62b/12, 64a/09, 67a/10, 68b/11, 70a/06, 71a/07, 73b/04, 74a/09, 75b/04

[=106]

kibār *Ar.* Davranış, düşünce, duygu bakımından ince, nazik olan (kimse).
k.+dandur (enhār-ı kibārdandur) 47b/10
[=1]
kibrit *Ar.* Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası.
k. 28a/10
[=1]
kifāye *Ar.* Yetişme, yetişir miktarda olma.
k. 65b/01
k.+(ḳadr-i kifāye) 21b/10, 29a/09, 32a/04, 32a/04, 37b/09, 38a/02, 46a/02, 48a/03, 65b/02, 65b/12, 67a/14, 68b/13, 69b/06
k.+(nefs-i kifāye) 65a/15
[=15]
kifāyet *Bk.* kifāye
k. 18a/02, 18b/12, 19a/02, 24a/03, 24a/05, 25b/10, 26a/08, 29b/07, 29b/10, 32b/09, 69a/07
k.+(cümle-i kifāyet) 17b/04
k.+it- 41a/15
[=13]
kil *Far.* Kil, mineral içerikli kaolin gibi toprak, alüminyum silikat, demir oksit, magnezyum ve kireç taşından oluşmuş, absorban olarak yemlere katılan, kedi altlığı olarak da kullanılan doğal madde, bentonit.
k. 23b/07, 63a/15
k.+e 70b/02
[=3]
kilim *Far.* Döşeme, divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma.
k. 16b/05, 53b/04
[=2]
kim *Bk.* ki
k. 1b/06, 2a/02, 3b/03, 4b/08, 6b/02, 6b/08, 7b/04, 11a/01, 11b/03, 11b/06, 15b/02, 15b/06, 16a/02, 16a/04, 16b/03, 16b/05, 16b/12, 17a/05, 17a/11, 17b/01, 18a/05, 19b/10, 20a/12, 21a/07, 24b/08, 24b/09, 24b/10, 25a/07, 25a/12, 25b/13, 26a/01, 26b/06, 27b/05, 29b/02, 30a/04, 30a/07, 30a/12, 30a/13, 30b/07, 31a/11, 31a/15, 32b/08, 34b/02, 34b/03, 34b/09, 34b/15, 36a/03, 39a/08, 39b/05, 39b/13, 39b/15, 40a/03, 40b/13, 41a/13, 45a/12, 45b/06, 46b/04, 47a/01, 47a/05, 47a/15, 48a/15, 49a/13, 50a/03, 50a/14, 50b/02, 50b/15, 51b/05, 53b/09, 54a/03, 54b/12, 54b/15, 55a/03, 55a/08, 57a/05, 57a/10, 58b/07, 59a/07, 62b/01, 62b/14, 63b/05, 63b/06, 63b/14, 64a/02, 64a/11, 64a/13, 64b/10, 65a/05, 67b/02, 67b/10, 67b/13, 69a/04, 70a/03, 70a/04, 70a/09
[=95]
kimesne Kimse. Herhangi kişi.
k. 10a/02, 12b/06, 43b/04, 71b/06,71b/10, 71b/14, 72a/01, 72a/09, 72b/13, 73a/07, 74b/04, 75b/04, 76a/04
k.+ler 75a/08
k.+lerde 44b/01
k.+nüñ 33a/09, 72a/05, 73b/15
k.+ye 1b/08, 33a/11, 72a/04, 72a/13, 72b/02
[=23]
kimi Birtakımı, bazısı, kimisi.
k.+nde 37a/10
k.+ne 33a/13, 33a/14
[=3]
kimse Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.
k. 61a/04, 61a/09
[=2]

kimyon *Ar.* <*kemmūn* Maydanozgillerden, 50 santimetre yüksekliğinde, beyaz veya pembe çiçekli, bir yıllık, otsu bitkinin tohumundan elde edilen ve baharat olarak kullanılan toz.
k. 21b/10
[=1]

kir Herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan, biriken pislik.
k. 58b/14
[=1]

kirbit *Ar.* < *kibrit* Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası.
k. 45b/15
[=1]

kireç *Far.* < *girec* Mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın özünü oluşturan kalsiyum oksit.
k. 32b/12, 45b/07, 47a/04, 66a/06
k.+i 28a/06, 28b/09
k.+i-le 28a/11
[=7]

kiremid *Rum.* Yapıların çatılarını örtmekte kullanılan, kızıl toprak renginde, pişmiş balçık levha, kiremit.
k. 45b/15
k.+(kiremid otı) 51a/10
k.+i tuġla 58b/14
[=3]

kirpük Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri.
k.+i (kirpügi) 6b/01, 6b/02
k.+leri 6b/02
[=3]

kişi Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs.
k. 16a/04
[=1]

kişnic *Bk.* keşnic
k. 30b/14
[=1]

kişver *Far.* Memleket, ülke.
k.+üñ (nām-ı kişverüñ) 8a/06
[=1]

kitāb *Ar.* Ciltli ve ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.
k.+dur 76b/07
[=1]

ḳo- Bırakmak, terketmek, vaz etmek, koymak.
k.-maḳdur 52a/13
k.-mayalar 27a/06
k.-rlar 53b/13, 58b/01
k.-sa 71b/08
k.-salar 74a/01
[=6]

ḳocun- Çekinmek.
k.-ur 50b/01
[=1]

ḳoçun- *Bk.* ḳocun-
k.-ur (ḳoçunur-ı-sa) 31a/14
[=1]

ḳol Hayvanlarda ön ayağın üst kısmı.
k.+ı 23b/04, 35a/08, 68b/02
k.+ına 68a/08
k.+ında 30b/04
k.+ları 24b/07, 25b/02, 68a/11
k.+larına 24b/10
k.+larında 23b/01, 25a/13
k.+uñ 30b/05
[=12]

ḳolan Atın eğer ve semerini bağlamak için karnın altından geçirilerek bağlanan yassı bağ.
k. 4a/08
[=1]

ḳoltuḳ Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.
k.+ı (ḳoltuġı altı) 12b/07
[=1]

ḳomaḳ Delik.
k.+da 2a/10
[=1]

ḳoñaḳSaçtaki kepek.
k.+çıkar- 57b/05
[=1]
ḳop-Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.
k.-unca 45b/14
[=1]
ḳoş-Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.
k.-mada 7a/04
[=1]
ḳoşdur- Koşma işini yaptırmak.
k.-up 21b/06, 50a/02
[=2]
ḳoşuKoşma.
k.+ya 6b/06
[=1]
ḳov- Varlığına son vermek, ortadan kaldırmak.
k.-ar 37a/08
k.-arsam 4b/01
[=2]
koy- 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.
k.-alar16b/03, 18a/05, 31b/10, 32a/01, 40a/03, 50b/15, 53a/15, 55a/11, 58b/06, 61b/11
k.-a 41a/10, 49a/08, 52b/10, 65b/07, 68b/11
k.-up 32a/09,46b/15
2. Katmak, eklemek
k.-alar 17b/11, 28a/06,
k.-up 17a/01, 22b/09, 35b/04,37a/05,39a/11, 39b/02,46b/03
k.-up 24a/08, 64a/12, 65b/04, 66b/09, 66b/14, 69a/03, 69b/15, 70a/01, 70a/06
k.-ar 70a/01
3. Serbest bırakmak.
k.-alar30b/08
4. Bırakmak.
k.-asız 22b/09
[=38]
ḳoyıAkışkanlığı az olan, kesif.
k. 21a/14, 62a/08, 62b/07, 67b/14
k.+(ḳoyı bulamaç) 26b/02
[=5]
ḳoyu Bk. ḳoyı
k. 24b/09, 64a/13
[=2]
ḳoyulan- Koyu hale gelmek.
k.-a 70a/04
[=1]
ḳoyunGeviş getirenlerden, eti, sütü ve yapağısından faydalanılan, boynuz- lu, memeli, evcil hayvan.
k. 4b/09
[=1]
ḳoyuvir- Artık tutmamak, bırakmak, salıvermek.
k.-eler 27a/06
k.-meyeler 40b/05
[=2]
kökBitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.
k.+bağla- 39b/11
k.+i 56a/06, 53a/08, 56b/09
k.+inden 34b/07
k.+lerin 56b/05
k.+ünden 56a/09
[=7]
kömür Siyah renkli, bitkisel kaynaklı, içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt.
k. 31a/04, 64a/09
k.+gibi ol- 61b/03
[=3]
köpükÇalkanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını.
k.+in (deniz köpügin) 49a/05
[=1]

köstek Koşulan atların tepmesini önlemek için kuskun kayışına eklenen kayış.
k. 53b/01, 63b/04
[=2]

ḳubbe*Ar.*Yarım küre şeklinde yapılan bina damı.
k. 10b/04
k.+i vasiʿā-i ʿāliyye 10b/09
[=2]

ḳudemā*Ar.*Kadimler. Eski büyükler. Eski adamlar. İleri gelen büyükler.
k.+(ricāl-i ḳudemā) 33a/15
[=1]

ḳudret*Ar.*Güç. Takat.
k. 15b/02
k.+ (ʿacayīb-i ḳudret-i Subḥāniyye) 42a/08
k.+(ʿaceb u ḳudret) 9b/09
k.+i 14a/04
k.+i Raḥmaniyye 33a/06
[=5]

ḳudreti'llāhi*Ar.* Allah'ın (her yeri kaplayan) kudreti ile.
k. 23a/11
[=1]

kūh*Far.* Dağ.
k.+da (Dāmen-i ʿanber-i kūh) 38a/12
[=1]

ḳula Bedeni örten kılları sarı ve kırmızımtırak olup bacakları, kuyruğu ve yelesi siyah olan at.
k.+at 11a/05
[=1]

ḳulaḳ Başın her iki yanında bulunan işitme organı.
k.+a (ḳulaġa) 74b/14
k.+ı (ḳulaġı) 4b/14, 5a/01, 5a/01, 45a/10, 46b/08, 57b/11, 64b/13, 65a/08
k.+ların 52b/01
[=10]

ḳule*Ar.*Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.
k.+de 61a/07
[=1]

ḳulub*Ar.*Kalbler, gönüller.
k.+ına (ḫavf-ı ḳulub) 5a/11
[=1]

ḳulunç Şiddetli omuz ve sırt ağrısı.
k.+ol- 58b/04
[=1]

ḳunduzKemirgenlerden, kuyruğu geniş ve yassı, art ayak parmaklarının arası perdeli, ağaçları kemirerek beslenen, su kıyılarında yaşayan, yuvalar ve su setleri kuran, postu değerli bir hayvan.
k.+ı (dağ ḳunduzı) 34b/08
[=1]

ḳurb*Ar.* Yakınlık. Yakında oluş. Yakın olmak.
k.+ı 13b/08
k.+ında 44b/01
[=2]

ḳurbaġa Küçük göl ve derelerde yaygın olarak bulunan, yumurta ile üreyen, derisi çıplak, sıçrayıcı ve yüzücü, kendine has bir ötüşü olan küçük hayvan.
k.+i 68b/10
[=1]

ḳurbet*Ar.*Yakınlık.
k. 43a/05
[=1]

ḳurı 1. Daha sonra kullanılmak için kurutulmuş, taze ve yeşil karşıtı.
k.+(ḳurı incir) 32b/08
k.+(ḳurı ḳabaḳ) 28b/04
k.+(siyāh izmir ḳurı üzüm) 18a/01
k.+zerrāḳī üzümi 58b/04
2. Bk. ḳuru
k. 11a/12, 18b/11, 18b/14, 31a/12
k.+(ḳurı ateş) 29b/05
[=9]

ḳurı-Bk. ḳuru-

k.-ya 48a/10
k.-yup 47b/02, 47b/05, 48a/06
[=4]

ḳurımBk. ḳurum
k.+ı (ocaḳ kurımı) 58b/05
[=1]

ḳurıt- Bk. ḳurut-
k.-up (kurıdup) 75b/11
[=1]

kursaḳ Atın midesi.
k.+ında (ḳursaġında) 57b/15, 58a/02
k.+ınuñ (ḳursaġınuñ) 58a/07
[=3]

ḳurşun 1. Yumuşak ve bükülgen, mavimtırak esmer renkte bir element.
k.+ı 39a/06, 39a/09
k.+un 39a/08

2. Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlarda kullanılan mermi.
k. 66b/03
k.+yarasında 66b/02
[=5]

ḳurt Uzun ve yumuşak gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden küçük hayvan.
k. 35a/12, 35a/13
k.+(ḳanatlu alaca ḳurt) 34b/10
k.+ı (demür ḳurdı) 34b/11
k.+ı (sümüklü ḳurdı) 45b/15
[=5]

ḳuru 1. Nemi, suyu olmayan.
k. 28a/01
k.+(ḳuru yir) 31a/09, 38a/05
k.+(ḳuru mayıs ayı) 55a/06
k.+dur 71b/03

2. Salgısı olmayan.
k.+(ḳuru gicik)62b/03, 63a/10
k.+öksürük 69a/13
[=7]

ḳuru-Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek.
k.-duḳtan 38a/15, 71a/01
k.-mayınca 38b/12
k.-r 47b/01
k.-yınca 28b/12, 59b/02
k.-yup 40a/07
[=7]

ḳurumDumandan meydana gelen ve tabaka hâlinde ocak bacalarında biriken is.
k.+ı (ocaḳḳurumı) 63a/12
k.+ından (ocaḳḳurumı) 17b/03
[=2]

ḳurut-Güneşte bırakıp kuru duruma gelmesini sağlamak.
k.-alar (kurudalar) 71a/13
k.-up (kurudup) 72a/02, 72a/04, 72a/12, 73b/08, 76a/02
[=6]

ḳuṣūr *Ar.*Noksanlık. Eksiklik. Noksan ve âcizlik.
k.+it- 15a/01
[=1]

ḳuşYumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.
k. 14a/12
[=1]

kūtāh*Ar. < kûteh* Kısa.
k. 12a/14
[=1]

ḳutlu Uğurlu, hayırlı.
k. 6b/05
[=1]

ḳunluca Atın başında olan bir çeşit hastalık.
k.+çıkar-57b/09
[=1]

ḳutu*Rum.* İnce tahta, mukavva, teneke, plastik vb.nden yapılmış, genellikle kapaklı kap.
k. 41b/01
[=1]

ḳuvvet*Ar.* Güç.
k. 43b/08, 56a/11, 68a/09, 72b/14

k.+bul- 72b/15
k.+i 25a/12, 36a/01, 36a/03
[=8]
ḳuvvetlen- Kuvveti, gücü artmak, güçlenmek.
k.-ür 70b/15, 71b/09
[=2]
ḳuyruḳ Hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ.
k. 4b/03
k.+yaġı 30b/10, 31a/05
k.+yagını 67a/14
k.+ı (ḳuyruġı) 4b/05, 5a/02, 6b/14, 10b/13, 11a/07, 11a/08, 18a/11, 64a/06, 64b/04, 64b/06
k.+ı (sıġır ḳuyruġı) 58a/12, 58a/15
k.+ın (ḳuyruġın) 64a/15, 64b/07
k.+ına (ḳuyruġına) 5a/03
[=19]
ḳuyruḳṣoḳumı Kuyruksokumu.
k+(ḳuyruġı ṣoḳumına) 11a/08
[=1]
ḳuyruḳlu Herhangi bir biçimde veya renkte kuyruğu olan.
k.+(ḳaba ve perişān ḳuyruḳlu at) 5a/05
k.+(ḳamçı ḳuyruḳlu) 5a/04
[=2]
küffār *Ar.* Gâvurlar. Hak din olan İslâmiyeti inkâr edenler. Kâfirler.
k. 13a/12, 13b/12, 14b/05
k.+(esīr-pend-i küffār) 13b/05
k.+(ceyş-ı küffār-ı murdār-ı fevc) 13b/15
k.+a (diyār-ı küffār) 12b/15
k.+ı cehennem 7b/01, 13b/10
k.+ı efrenci 56b/04
k.+ı haḳisār 13a/11
k.+ı Ṣırf 9b/01
k.+lar (cizfe-i küffārlar) 13b/01
[=12]
küheylān *Ar.* Araplar tarafından kabul edilen, adını Arap kabilelerinden alan Arap atı.
k. 59b/09, 60a/04
[=2]
kükürt *Far.* Doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan, sarı renkli element, sülf
k. 39a/09, 58a/11
k.+i (kükürdi) 39a/07
[=2]
kül Yanan şeylerden artakalan toz madde.
k.+i 28b/05, 51a/11
k.+in 75b/03, 76a/01
k.+inden 75b/09
k.+ini 34b/06, 61b/02
k.+it- 28b/05
k.+ler 34b/12
k.+ü 66a/12
k.+üni 31a/03, 34a/01, 34b/07
[=13]
külḫān *Far.* Hamam ocağı. Hamamda su ısıtmak için ateş yakılan yer.
k. 64a/08
[=1]
küllī *Ar.* Umumi, bütün.
k.+(şifā-i küllī) 27a/07
k.+sine 74b/07
[=2]
kürsi *Ar.* Başkent, hükümet merkezi.
k.+i eyālet-i Rūm 9a/02
[=1]
kütük Kalın ağaç gövdesi.
k. 23b/05
[=1]

-L-

lā-be's *Ar.* Beis yok, zararsız.
l.+idür 21b/01
[=1]
lāf *Far.* Söz, lâkırdı.
l.+(lāf ve güẕāf) 5b/03

[=1]

laġır< *Far. laġar* Zayıf.

l. 72b/13

[=1]

laḥm*Ar.* Et.

l. 40a/13

l.+ı feres 73a/04

[=2]

lākin*Ar.* Ama, ancak, fakat.

l. 11a/03, 29a/04, 30b/12, 40a/12, 42a/10, 45a/15, 46b/06, 47a/04, 53a/01, 56a/07, 60a/11, 61a/01, 63a/13, 66b/02, 69b/14, 70b/08, 73a/04, 76a/11

[=18]

lapa *Rum.* Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu

l. 70a/06

[=1]

lāşe*Far.* Kokmuş insan veya hayvan ölüsü. Leş.

l.+si (insān lāşesi) 40a/11

[=1]

laṭīf*Ar.*Hoş, nazik, yumuşak.

l. 7a/10, 21a/11, 54a/04, 56b/02, 60b/12

l.+(ḥırẓ-ı laṭīf) 2a/15

l.+ol- 31a/08

l.+ve şīrīn ol- 4a/05, 4a/06, 4a/07, 6b/03, 71a/11

[=12]

lāṭife *Ar.*Hoş söz.

l.+nüñ (bayṭarnāme-i lāṭifenüñ) 76a/14

[=1]

lāyıḳ*Ar.*Yakışır ve yaraşır. Uygun, münasib ve muvafık.

l.44b/04

l.+ı tekrīm 10b/07

[=2]

lāzım*Ar.* Gerekli, lüzumlu.

l. 1b/08

l.+dur 24a/14, 26b/09, 39b/13

[=4]

leblebi*Far.* Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup çerez olarak yenen nohut

l.+(leblebi unı) 21a/10

[=1]

legin< *Far. legen* Çinko kap. Leğen.

l. 55b/10

[=1]

leīm *Ar.* Alçak, deni, rezil, zelil.

l.+i meẕmūm 11a/06

[=1]

leşker*Far.* Asker.

l.+i 13a/12

l.+i menḫūsa 13a/11

[=2]

levazimāt*Ar.* Lüzumlu maddeler. Gerekler, ihtiyaçlar.

l.+ı sefer 7b/10

[=1]

leyl *Ar.* Gece.

l.+(kemāli'l-leyli'l-nehāra)44b/14

l.+(nıṣfü'l-leyl) 70b/06

[=2]

leẕiz*Ar.*Lezzetli. Tatlı, hoş. Tadı hoş ve güzel.

l. 56b/01

[=1]

lifāfe*Ar.*Sargı.

l.+leri 5a/09

[=1]

likin*Far.*Lâkin, eğer, amma, fakat.

l. 43b/03

[=1]

limon*Rum.* Turunçgillerden, 3-5 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaç *(Citrus limonum)*

l. 63b/12

[=1]

lisān*Ar.* Dil.

l.+da 56b/10

l.+dan (āfāt -ı lisān) 2a/03

l.+ı 27b/01

l.+ı Ṣarf56b/09
l.+ı ser-i cedd 13b/06
l.+ı Türkī 56b/08
l.+ı Yunan 56b/09
[=7]

-M-

mā'il*Ar.*Meyilli. Hevesli. İstekli.
m.+ol- 61b/04
[=1]
mā-fi'ż- żamīr*Ar.*Kalbde ve gönülde olan.
m.+ (keşf-i mā-fi'ż- żamīr) 42b/14
[=1]
maʿārif*Ar.*Meharet. Üstadlık. Hüner.
m. 60b/07
[=1]
MacarMacaristan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
m. 9b/01, 13a/15, 14a/10
m.+(diyār-ı Macar-ı Engürüs) 7b/04, 7b/05
[=5]
mādam*Ar.*Çünkü. Mâdem. Böylece olunca.
m. 47b/01, 52a/05
[=2]
mādde*Ar.*Çıbanın içinde hasıl olan yara.

m. 24a/13, 45a/11
m.+ol- 23b/03, 23b/04
[=4]
maʿdūd*Ar.*Hesabedilen. Sayılan. Addedilen.
m. 10a/08
m.+ı 31a/02
[=2]
maġfūr*Ar.*Rahmetlik olmuş. Günahlarının afvı için kendine dua edilmiş olan.
m. 10a/11, 60a/09, 76b/03
[=3]
maġlūb*Ar.*Yenilmiş. Kendisine galib gelinmiş
m.+ve maḳhūr ol- 44a/10
[=1]
maḥal Bk. maḥall
m.+de 40a/11, 40a/13, 40b/04
m.+den 9a/03, 32a/14, 72b/09
m.+e 5b/05, 23b/12, 24a/09, 28b/07, 32b/03, 42a/02, 69b/03
m.+inde 7a/02
m.+le 38a/04, 40b/12, 48b/02, 54b/10, 61b/06
m.+lere 63b/03
m.+leri 53b/06
m.+lerine 67b/03
m.+line 50b/07, 62b/02
m.+üñ 24b/01
[=25]
maḥall *Ar.* Yer, mekan, mevki.
m.+e 8b/12
m.+e (nām-ı maḥalle) 8a/10
m.+i ʿillet 31b/13
m.+i maʿreke 5a/09
[=4]
maḥalle*Ar.*Şehir ve kasabaların bölündüğü parçalardan herbiri.
m.+de10b/15, 45a/06
[=2]
maḥbūb*Ar.*Muhabbet edilen. Sevilen.
m.+dur 6b/15
m.+umuz 13b/09
[=2]
maḥfūẓ*Ar.* Hıfz olunmuş, korunup gözetilmiş.
m.+ol- 74a/07
[=1]
maḫlūṭ*Ar.*Karıştırılmış. Katılmış. Karışık.
m. 21a/09, 40b/15, 69a/02
m.+it- 20b/09, 74a/15
[=5]
maḫnuḳān*Ar.*Boğazı sıkılarak, boğulmuş olarak.
m. 41b/12

[=1]

maḥrem *Ar.* Gizli.

m. 43b/11

[=1]

maḥrūm *Ar.* Bedbaht. Felâhtan nasibsiz olan.

m.+(me'yūs ve mahrum ol-) 12a/11

[=1]

maḥṣuṣ *Ar.* Ayrılmış, tâyin edilmiş.

m. 5b/02, 10b/03, 56a/04

m.+it- 7b/02

[=4]

maḥṣūṣa *Ar.* Mahsus, hususi.

m.+dur (ʿillet-i maḥṣūṣa) 32b/07

[=1]

maḥtūm *Ar.* Mühürlenmiş. Bağlanmış.

m.+(tın-ı maḥtūm) 69b/01

[=1]

maḥv *Ar.* Harab olma. Yıkılma. Ortadan kalkma.

m.+ol- 57a/06, 70a/04, 72b/03

[=3]

maʿiyyet *Ar.* Yüksek rütbeli bir kimsenin emri altında bulunan hey'et.

m.+i Meḥmed Pāşā 9a/05

[=1]

maḳʿad *Ar.* Anus.

m.+ı 19b/08

m.+ına 16a/11

[=2]

maḳām *Ar.* Rütbeli yer.

m.+ı 43a/08

[=1]

maḳarr *Ar.* Karar yeri. Karargâh.

m.+ı hükūmet 9a/01

[=1]

maḳbūl *Ar.* Kabul olunan. Beğenilen.

m. 5b/14, 6a/12, 6b/15, 11b/09, 15a/14, 42b/06, 43a/01, 43b/10

m.+dür 56b/11

[=9]

maḳhūr *Ar.* Kahredilmiş. Mahvedilmiş. Bozguna uğratılmış. Mağlub.

m.+(maġlūb ve maḳhūr ol-) 44a/10

m.+(tābūr-ı maḳhūr-ı Nomçe) 59b/13

[=2]

maḳrūn *Ar.* Ulaşmış. Kavuşmuş. Yakın.

m.+ı iḥsān 60b/10

[=1]

maḳṣūd *Ar.* İstenilen şey. İstek. Arzu. Gâye.

m.+(nā'il-i maḳṣūd) 43b/06

m.+a 61a/15

m.+ı 12a/10

m.+ı ʿasl 14a/06

[=4]

māl *Ar.* Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.

m.+i ġanāim 13a/01

[=1]

maʿlūm *Ar.* Bilinen, belli olan.

m.+ol- 3b/10, 12a/01

[=2]

māniʿ *Ar.* Men'eden. Geri bırakan. Esirgeyen. Engel.

m.+ol- 21a/15

[=1]

manṣūrān *Ar.* Zafer bulmuş olarak. Muzaffer olarak.

m. 8a/09

[=1]

mantar *Rum.* Mantarlardan, içinde zehirlileri de bulunan, silindir bir gövde ve üst tarafı şapka biçiminde olan ilkel bitkilerin genel adı. *(Fungi)*

m. 47a/06

[=1]

maraż *Ar.* Hastalık, iltet.

m. 3b/07, 15b/02, 24a/10, 33a/12, 33a/13, 33b/02, 43a/03, 62a/04, 74a/09

m.+dan 21b/08

m.+dur 37a/07, 39b/12, 45a/10

m.+ı ḥunnām 47b/04

m.+ın 71b/13

m.+ları 15b/01, 50a/11

m.+uñ 40a/08
[=18]

maʿreke*Ar.*Muhârebe meydanı, çarpışma yeri.
m.+(maḥall-i maʿreke) 5a/09
[=1]

maʿrifet*Ar.*Hüner. Üstadlık. San'at.
m. 5b/12, 44b/04, 44b/06
m.+(sāḥib-i maʿrifet) 45a/04
m.+e 44b/14
m.+eyle- 44b/10
m.+i 3b/10
m.+ü'z-zemm 44b/01
[=8]

maʿruf*Ar.*Bilinen, belli, malûm.
m. 56b/11
m.+(yaġırlu maʿrūf at) 59b/07
m.+dur 66b/02
[=3]

maṣduḳ*Ar.*Doğruluğu kabul edilmiş, tasdik edilmiş.
m.+ınca 14a/06
[=1]

maʿṣūm*Ar.*Günahsız, suçsuz.
m. 74a/05
m.+ların 74a/03
[=2]

maʿṣūḳ*Ar.* Sevilen, âşık olunan erkek
m. 13b/09
[=1]

māyaTek tırnaklı hayvanların ayaklarının altında, nalın ortasında kalan yumuşak kısım.
m.+sına 31b/11
[=1]

mayıs Taze sığır gübresi.
m.+(ḳuru mayıs ayı) 55a/06
[=1]

maẓhar*Ar.*Sahib olma, nâil olma. Şereflenme.
m.+ı tevfīki'llāhi 44b/11
m.+it- 31b/08
[=2]

māẓī*Far.*Meşe ağacı ve meyvesi.
m. 32a/15, 59a/10
[=2]

maẓlūm*Ar.*Zulüm görmüş. Kendine zulmedilmiş.
m.+ü's-sulṭānü'l-ġāzī 59b/11
[=1]

māzūBk. māẓī
m.+nı 27b/11
[=1]

me'lūf*Ar.*Alışılmış. Ünsiyyet edilmiş.
m.+ı ḳadīm 13a/02
[=1]

me'mūr*Ar.*Emir ile hareket eden. Emir altında olan. Vazifeli.
m.+ve muʿayin it- 8b/13
[=1]

me'yūs*Ar.*Ümitsiz. Kederli. Ye'se düşmüş.
m.+ve maḥrūm ol- 12a/11
[=1]

mecāl*Ar.*Tâkat. Güç. Kuvvet.
m.+i 24a/02
[=1]

mechūl *Ar.*Bilinmeyen. Belli olmayan.
m. 50a/11
[=1]

mecnūnān*Far.*Delice, divanece
m. 61a/10
[=1]

mecrūḥ*Ar.*Yaralı. Yaralanmış.
m.+ı ḳalīl 14a/03
m.+ol- 66b/01
[=2]

mecmūʿ *Ar.*Bütün, hepsi. Topluca.
m.+ısını 10a/09
[=1]

meftūn*Ar.*Gönül vermiş, tutkun.
m.+ları 8b/06
[=1]

meftūḥ*Ar.*Ele geçirilmiş, zabtedilmiş.
m.+(fevt-i meftūḥ) 12b/03, 12b/04
[=2]

meger *Far.* "Ancak, yalnız, fakat, şu kadar ki, illâ" gibi anlamlarla istisna belirtir, meğerki.
m. 11a/01, 11a/07, 11b/03, 36a/04, 52a/07
[=5]

mehcūr *Ar.* Bırakılmış; unutulmuş.
m. 42b/04
[=1]

Meḥmed Pāşā Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad'ı muhafaza etmesi şartıyla Serem sancağını verdiği paşa.
m.+(Yaḥya Paşā-zādeMeḥmed Pāşā) 8b/14
m.+(maʿiyyet-i Meḥmed Pāşā) 9a/05
m.+(Meḥmed Ḫan) 59b/13, 76b/01
m.+(Meḥmed Pāşā) 9a/10, 10b/08
[=6]

mekr *Ar.* Hile. Aldatma. Oyun. Düzen
m.+i dīv 2a/03
m.+i sihr 75a/06
[=2]

mekrūh *Ar.* İslam dininde, dinî bakımdan yasaklanmadığı hâlde yapılmaması istenen.
m.+dur 73a/04
[=1]

melḥūẓ *Ar.* Mülâhaza ve tefekkür olunmuş olan veya olunabilen. Düşünülebilen.
m. 13b/13
[=1]

melīḥ *Ar.* Güzel, şirin.
m.+ü'l-kelām 60a/09
[=1]

melūke *Ar.* < *melīke* Kadın hükümdar. Hükümdar karısı.
m. 43a/14
[=1]

memālik *Ar.* Memleketler.
m. 7b/03
m.+(eṭrāf-ı memālik) 44a/04
m.+ (żemime-i memālik-i İslāmiyye) 7b/06
m.+i İslāmiyye 7b/03
m.+i Meʿmūn 7b/06
m.+i Timur 44a/06
m.+inden 8a/05
[=7]

memdūḥ *Ar.* Beğenilmiş. Medholunmuş. Övülmüş.
m. 43a/02, 76b/06
m.+(merġūb ve memdūḥ ol-) 45a/05
m.+dur 6a/06
m.+ol- 2a/13
[=5]

memleket *Ar.* Bir devletin toprağı, ülke, yurt.
m.+inüñ 47b/07
[=1]

memlūk *Ar.* Birinin malı olan.
m. 44a/15, 59b/08
[=2]

Meʿmūn *Ar.* Abbasi halifelerinden Hârun Reşid'in kendisinden ve kardeşi Eminden sonra hükümdar olan oğlunun adı.
m.+(memālik-i Meʿmūn) 7b/06
[=1]

menāfiʿ *Ar.* Menfaatler. Faydalar.
m. 60b/13, 71b/06
m.+i 47b/15
m.+ne 76a/10
[=1]

menāzil *Ar.* Menziller. İnecek yollar
m.+(ḳaṭʿ-ı menāzil) 9a/06, 13a/10
[=2]

menḥūs *Ar.* Uğursuz.
m. 40a/15
m.+ları 14b/07
[=2]

menḥūsa *Bk.* menḥūs
m.+larına (leşker-i menḥūsalarına) 13a/11
[=1]

menḳūl *Ar.* Bir yerden bir yere taşınabilen mal, taşınır, taşınabilir.
m.+dur 17b/09
[=1]

menzil *Ar.* Ordunun cephe gerisi işlerinin bütünü.
m.+imüz 13b/09
[=1]

menzile *Ar.* Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan yer, konak.
m.+sinde 42a/15
[=1]

merāḥil *Ar.* Menziller, merhaleler, konaklar, duraklar.
m.+(ṭayy-ı merāḥil) 9a/06, 13a/10
[=2]

mercimek *Far.* < *merdumek* Baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi *(Lens culinaris)*
m. 31a/01
[=1]

merd Ar. Özü sözü doğru kabadayı, yiğit.
m.+i meydān 12b/13
m.+ü meydān 9a/04
[=2]

merġūb *Ar.* Rağbet edilmiş. Beğenilmiş. Çok kıymet verilen.
m. 6b/15, 56a/05, 56b/11
m.+ve memdūḥ ol- 45a/05
[=4]

merḥamet *Ar.* Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.
m.+it- 61a/06
[=1]

merhem *Ar.* Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç
m. 23b/11, 24a/07, 24b/01, 25b/11, 26a/06, 26a/13, 26b/03, 26b/15, 28a/14, 28b/06, 28b/11, 28b/14, 29a/10, 29b/07, 29b/11, 30a/04, 31a/08, 32a/06, 32a/07, 32b/02, 32b/13, 34a/03, 34a/10, 34b/12, 34b/14, 35a/14, 37b/10, 38a/03, 39b/15, 45b/11, 46a/03, 48a/15, 49a/03, 57a/13, 58a/13, 58b/07, 62a/09, 62b/01, 63b/03, 65b/11, 67b/02, 68b/15, 69a/04, 70a/09, 72b/05
m.+den 69a/07
m.+e 27a/01
m.+i 37b/11, 48b/15, 63a/03
m.+i Rūmi 48b/14
m.+it- 20b/10, 34a/08
m.+ol- 46b/04, 62b/15, 68b/05, 69b/09
[=57]

merḥūm *Ar.* Ölmüş Müslüman (erkek), rahmetli, rahmetlik.
m. 10a/11, 59b/11, 60a/08, 76b/03
m.+ı 61a/09
m.+ol- 9b/05, 10b/08
[=7]

mermer *Ar.* Genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.
m.+(seng-i mermer) 9b/12
m.+unı 35b/02
[=2]

Merovik Macaristan fethiyle elde edilen kalelerden biri.
m.+(Ḳalʿe'-i Merovik) 10a/05
[=1]

mersin *Rum.* Yaprakları yaz kış yeşil kalan, beyaz çiçekli bir ağaç.
m. 18a/14, 62a/01
m.+(mersin yapraġı) 51a/09, 53a/06
[=4]

mertebe *Ar.* Aşama, derece, rütbe.
m. 6b/08, 10b/12, 43a/08
m.+ne 43a/09
m.+sinde 11a/04
m.+sine 5a/14

m.+i helāk43a/04
[=1]
merzūḳ*Ar.* Rızkı verilmiş.
m.+ol- 45a/05
[=1]
mesā*Ar.*Akşam. Akşam vakti.
m.+(ṣubḥ ve mesā) 46b/05
[=1]
mesāmaḥa Ar. Görmezlikten gelme, göz yumma. Hoşgörü.
m.+it- 50a/06
[=1]
meṯāne *Ar.*İdrar torbası.
m.+sinde 72a/05
[=1]
mesbūḳ*Ar.* Geçmiş. Zaman bakımından geride kalmış.
m.+(ẕikr-i mesbūḳ) 60b/01
[=1]
mesela*Ar.*Söz gelişi.
m. 30a/10, 56a/14, 70b/06
[=3]
mesḥūḳ*Ar.*Döğülerek toz haline getirilmiş.
m. 21b/15
m.+dan (ġubār-ı mesḥūḳdan) 51a/14
[=2]
mesrūr *Ar.*Sevinçli. Sürurlu. Meserretli.
m. 8a/12
[=1]
meşaḳḳat*Ar.*Zahmet. Sıkıntı. Güçlük. Zorluk.
m. 51b/06, 52a/06
m.+(vaḳt-i meşaḳḳat) 7a/08
m.+i elem 43a/04
m.+i sefer 59b/09
[=5]
meşāyiḫ*Ar.*Şeyhler. Pirler.
m.+(şeyḫü'l-meşāyiḫ) 42a/15
[=1]
meşhūr*Ar.*Tanınmış, herkesin bildiği.
m. 45a/03, 56b/10, 60b/05, 66b/02, 75a/11
m.+dur 47b/06, 59b/06, 73a/02
m.+ve mücerreb ol- 12b/03
[=9]
meşk*Far.* Kırba. Tulumdan yapılmış su kabı.
m.+e 56b/06
[=1]
meşrūh*Ar.*Şerh olunmuş. Anlatılmış. Açıklanmış.
m.+(minvāl-i meşrūh) 26a/03, 26b/05
m.+(vech-i meşrūh) 39a/14, 42a/11, 51a/04
[=5]
metāʿ *Ar.*Kıymetli eşya.
m. 11a/05
[=1]
metānet*Ar.*Sağlamlık. Kavilik. Sözünden ve kararından dönmemeklik.
m. 13b/15
[=1]
metīn *Ar.*Sağlam. Metanet sahibi.
m. 9a/15, 13a/13, 13b/01
[=3]
mevcūd*Ar.*Var olan. Bulunan. Hazır olan.
m. 11a/03
m.+ol- 11a/02
[=2]
mevt*Ar.*Ölüm. Âhirete göç.
m.+i minnet 43a/05
[=1]
mevżiʿ *Ar.*Bir şey konulacak yer.
m.+e (nām-ı mevżiʿ e) 8b/07
[=1]
mevzūn *Ar.*Vezinli. Ölçülü. Tartılı.
m.+ve şirin ol- 4b/15
[=1]
meydān*Ar.*Alan, saha.
m.+(merd-i meydān) 12b/13
m.+(merd-ü meydān) 9a/04
m.+ı cenk 13b/04
[=3]
meyl*Ar.* Eğiklik, eğim, akıntı.
m.+i 52b/03

[=1]

meẕāheb *Ar.* Mezhepler. Yollar.
m.+de 73a/05
[=1]

mezbūr *Ar.* Adı geçen. İsmi yukarıda geçen.
m. 36b/11, 66b/09
[=2]

meẕellet *Ar.* Alçalma, bayağılaşma.
m.+de (ḫāk-i meẕellet) 6a/15
[=1]

meẕheb *Ar.* Yol. Gidilen yol. Tutulan çığır.
m.+i Ḥanifī 73a/04
[=1]

meẕkūr *Ar.* Adı geçen, anılan, sözü geçen, zikredilen, zikrolunan.
m. 64a/04
[=1]

meẕmūm *Ar.* Zemmolunmuş. Makbul olmıyarak ayıplanmış. Kötü
m. 4b/05
m.+(leīm-i meẕmūm) 11a/06
m.+dur 6b/11, 11b/07, 11b/15
m.+dut- 6a/12
[=6]

mıḥ *Bk.* mīḫ
m. 31a/11, 31b/01, 31b/02
[=3]

Mışrī Mısırlı.
m. 60a/05
[=1]

mızraḳ *Ar.* Uzun saplı, sivri demir uçlu silah, cıda.
m. 60a/07, 66a/15
[=2]

mi Soru edatı.
m. 5b/06, 14a/15
[=2]

mīḫ *Far.* Büyük çivi.
m. 31b/11, 45b/14
[=2]

miḳdār *Ar.* Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.
m. 17a/14, 18a/15, 18a/15, 18b/08, 19a/13, 19b/02, 19b/15, 21a/15, 21b/09, 22a/08, 23a/10, 23b/09, 24b/08, 26a/04, 28a/05, 28b/09, 29b/09, 30a/03, 32a/05, 32b/02, 33b/15, 35b/15, 36a/12, 41a/02, 42a/05, 49a/10, 49b/05, 49b/06, 49b/12, 49b/13, 49b/13, 52b/08, 56a/08, 57a/03, 57a/03, 58b/04, 58b/05, 58b/11, 62a/05, 62a/14, 69a/01, 69a/05, 69b/05, 72a/09, 72a/11, 75b/09
m.+ca 28b/13
m.+ı 15b/14, 17b/04, 18b/12, 19a/02, 24a/03, 25b/10, 36a/11, 37b/02, 37b/05, 37b/13, 69a/07
m.+ını 16b/10
[=59]

mīl *Ar.* Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk.
m. 17a/04, 36a/11, 37b/02, 37b/15
m.+e 37b/04
m.+iñ 37b/04
[=6]

millet *Ar.* Din, dil ve târih beraberliği bulunan insan cemaatı.
m. 8b/04
[=1]

minnet *Ar.* İyiliğe karşı duyulan şükür hissi.
m.+(mevt-i minnet) 43a/05
[=1]

minvāl *Ar.* Hareket tarzı, davranış. Usul, yol.
m. 35b/10, 36b/15, 37a/01, 42a/05, 63a/04, 64b/15, 66a/08, 70b/13
m.+i meşruh 26a/03, 26b/05
[=10]

mīr *Ar.* Amir. Bey. Baş. Kumandan.
m.+i mīrān 8b/08, 8b/14
[=2]

mīr-āḫūr *Far.*Sarayda at işlerine bakan memurun ünvanıdır.
m. 42b/10, 42b/14, 43a/12, 43b/02, 43b/05
m.+(ḫużūr-ı mīr-āḫūr) 42b/12
m.+ınıñ 42b/02
[=7]
mir-aḫurlıḳ Mir-ahūr olma durumu.
m. 43b/06
[=1]
mīrān *Ar.* Beyler.
m.+(mīr-i mīrān) 8b/08
m.+uñ (mīr-i mīrānuñ) 8b/15
[=2]
miṣāl *Ar.*Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek.
m.+i 14a/13, 56a/15, 69a/09
m.+inde 6a/02, 6b/09, 63b/15
[=6]
miṣillī *Ar.* < *miṣilli*Benzeri. Gibi. Aynısı.
m. 61a/11
[=1]
misk *Ar.* Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.
m. 72a/01
[=1]
miṣḳāl *Ar.* Yirmidört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.
m. 72a/04, 72b/02
[=2]
mīşe *Far.*Kayıngillerden, üç yüz kadar türü arasında, yaz kış yapraklarını dökmeyenleri de bulunan, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı *(Quercus).*
m. 47a/06
[=1]
mizāc *Ar.*Huy, tabiat, fıtrat, bünye.
m. 44b/04
m.+(tebdil-i mizāc) 61a/02
m.+ı 33b/01, 33b/01, 56a/01
m.+ı ādemiyan 33a/07
m.+ı ʿaskerī 61a/05
m.+ı insān 5b/01, 56a/13
m.+ı tedbīl55b/03
m.+ına(ʿaẓīm-i mizācına) 56a/11
[=11]
mīzān *Ar.*Terazi, ölçü, tartı.
m.+ı 39b/02
[=1]
muʿālecāt *Ar.* Tedâviler, ilâç kullanmalar.
m.+ı 33a/09, 33b/09
[=2]
muʿālece *Ar.*Bir hastalığa karşı tedavi uygulama, ilaç verme.
m. 19a/07, 37a/10, 37a/12, 37a/15, 40b/07
m.+(devā-i mualece) 15b/03
m.+(tedbīr-i muʿālece it-) 53a/05
m.+den 33b/05
m.+dür 25b/04, 64b/05
m.+i abraṣ42a/04
m.+i āḫir 28a/04
m.+i muḫtelife33b/03
m.+it- 38b/07
m.+leri 15b/01, 36a/08, 38a/10
m.+lerin 37a/02
[=18]
muʿālicāt *Bk.* muʿālecāt
m.+ı 1b/09
[=1]
muʿālice *Bk.*muʿālece
m.+leri 20a/09
m.+lerinüñ 21b/04
[=2]
muʿallim *Ar.*Ta'lim eden, öğreten.
m. 60a/05
[=1]
muʿayin *Ar.*Kat'i ve kesin olarak belli olan. Görülmüş olan.
m.+(me'mūr ve muʿayin it-) 8b/13
[=1]
muʿayyen *Ar.* Görülmüş olan, kat'i olarak belli olan, belli.

m.+(vaḳt-i muʿayyen) 41b/03
[=1]

muʿaẓẓam*Ar.*Sıradan olmayan, büyük bir değer ve önem taşıyan, çok önemli, pek mühim.
m.+(ḫān-ı muʿaẓẓam) 43a/01
[=1]

muḥabbet*Ar.*Sevgi, sevme.
m.+it- 61a/04
[=1]

muḥāfaẓa*Ar.*Zarar ve ziyandan sakınıp korumak.
m. 54a/07
m.+it- 2a/01, 65a/10
m.+sı 9a/12
[=4]

muḥaḳḳaḳ*Ar.* Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş.
m.+(muḥaḳḳaḳ-ı kāmil ol-) 45a/03
[=1]

muḥālāt*Ar.*Mümkün olmayanlar. Muhaller. Muhal ve bâtıl olan şeyler.
m.+dan 13b/13
[=1]

muḫālif*Ar.*Uymayan. Birbirine benzemiyen. Birbirine zıt olan.
m. 5b/01, 17a/10, 74a/14, 75b/07
[=4]

muḥārebe*Ar.*Harbetmek. Karşılıklı cenk.
m.+de (vaḳt-i muḥārebede)6a/14
m.+de (zamān-ı muḥārebe) 2a/06
[=2]

muḥarrer*Ar.* Tahrir olunmuş, yazılmış.
m.+(vech-i muḥarrer) 46a/07
[=1]

muḥāṣara*Ar.*Etraftan çevirmek. Kuşatmak. Düşmanı etraftan sarmak
m. 9a/07
[=1]

muḥibb*Ar.*Seven. Muhabbet eden. Dost.
m.+(tālib ve muḥibb ol-) 1b/07
[=1]

muḥkem*Ar.* Sağlam. Metin. Sıkı sıkıya. Kuvvetli.
m. 18a/12, 18b/02, 19b/01, 20b/12, 20b/15, 21b/11, 22a/12, 23a/03, 24a/08, 24b/02, 24b/11, 25a/06, 26b/02, 26b/12, 28a/02, 32a/02, 34a/10, 35a/07, 36a/01, 36a/03, 36b/13, 37b/06, 37b/10, 38a/05, 46b/10, 49a/12, 52b/09, 52b/14, 53a/13, 53b/02, 53b/05, 54a/07, 55a/15, 57a/10, 61b/12, 62b/07, 65a/01, 65a/05, 65a/09, 67b/02, 71a/03, 72b/04
m.+it- 20a/03
[=43]

muḥtāc*Ar.*İhtiyacı olan.
m.+ol- 1b/10, 69a/12
[=2]

muḫtelif*Ar.*Çeşitli.
m. 33a/08
m.+dür 33a/13
[=2]

muḫtelife*Bk.* muḫtelif
m.+(imrās-ı muḫtelife) 45a/07
m.+(muʿālece-i muḫtelife) 33b/03
m.+den (ʿillet-i muḫtelifeden) 45a/09
[=3]

muḥterem*Ar.*Hürmet görmüş. İhtiram olunmuş.
m.+i 43a/02
[=1]

muḫteşem*Ar.*Büyük, debdebeli, tantanalı.
m. 14b/08
[=1]

muʿīn*Ar.*Yardımcı. Muâvin. İane eden.
m.+dir 57b/04
m.+uñ 7b/14
[=2]

muḳābil*Ar.* Karşılık olan. Karşı taraf. İvaz, bedel, karşılığı.
m.+(rast ve muḳabil gelin-) 13a/12

[=1]

muḳābile *Ar.* Karşılık vermek, karşılamak.

m. 14a/09

[=1]

muḳaddem *Ar.* Zaman ve mekân cihetiyle daha evvel olan.

m. 51a/06

[=1]

muḳaddemen *Ar.* Önce. Evvelce. Eskiden. Bundan evvel.

m. 11a/01

[=1]

muḳarreb *Ar.* Yakınlaşmış. Yakınlaştırılmış. Yakın.

m. 43b/09

m.+ol- 44b/01

[=2]

muḳarrer *Ar.* Kararlaşmış. Takrir edilmiş. Karar verilmiş.

m. 56b/07

m.+(ḫayr-ı muḳarrer) 56b/03

m.+dür 22b/14

[=3]

muḳātile *Ar.* Birbirini vurmak, öldürmek. Vuruşmak, kavga, döğüş.

m.+(ḥīn -i muḳātile) 2a/06

[=1]

mūm *Far.* Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit bazen de tabiatta gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak suretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı.

m.+ı (bal mūmı) 29b/10, 46a/14

[=2]

Murād Ḫan IV. Murad (1612-1640); I. Ahmet ve Kösem Sultan'ın oğludur. Genç Osman'ın kardeşidir. Revan ve Bağdat fethetmiştir. Muradî adıyla mahlasıyla şiirler yazmıştır.

m.+(Murād Ḫan) 59b/14

m.+(Murād Ḫan Ḥażretleri) 76b/02

[=2]

murād *Ar.* İstenerek, ümid ederek beklenen. Arzu edilen şey.

m. 64a/07

m.+ı 12a/12

m.+olun- 70a/14

[=5]

murdār *Far.* Pis. Kirli. Mülevves. Temiz olmayan.

m.(ceyş-ı küffār-ı murdār-ı fevc) 13b/15

m.+dur 29a/04

m.+ı ṣarı 39b/08

[=2]

muṣaffī *Ar.* Sâfileştirilmiş. Süzülmüş.

m.+(ʿasel-i muṣaffī) 26b/14

[=1]

muʿteber *Ar.* İtibâr gören. Beğenilen.

m. 7a/07, 11a/10, 11b/03, 11b/09, 15a/14, 43b/10, 76b/07

m.+dür 11a/14, 12b/10

m.+i 43a/01

m.+tut- 6a/04

[=11]

muʿtedil *Ar.* Yavaş ve mülâyim. Ne pek az, ne pek çok olan.

m. 15b/15, 54a/08

[=2]

muʿtemed *Ar.* Kendine güvenilen. İtimad edilen kimse

m.+(ṣādıḳı'l-ḳavl-i muʿtemed) 12b/13

m.+den (ricāl-i muʿtemed) 7a/13

m.+i ricāl 10a/10

[=3]

muvāfiḳ *Ar.* Uygun. Yerinde. Denk

m. 44b/04

m.+dur 40b/03

[=2]

muvaḥḥidin *Ar.* Allah'ın birliğine inananlar. Tevhid edenler.
m. 3b/04, 13a/02
[=2]
muẓafferān *Ar.* Muzafferler, zafer kazanmışlar.
m. 8a/09
[=1]
mażarr *Ar.* Zararlar, ziyanlar. Mazarrât.
m. 5b/01
[=1]
mü'ellif *Ar.* Te'lif eden. Kitab tertib eden, kitab yazan.
m.+i 76a/15
[=1]
mü'essir Tesirli, etkili.
m.+dür 45b/04
[=1]
mü'minin *Ar.* Mü'minler, iman etmiş kimseler
m.+(ġazāt-ı mü'minin) 3b/06
[=1]
mübāḥ *Ar.* İşlenmesinde sevab ve günah olmayan şey.
m.+dur 73a/05
[=1]
mübārek *Ar.* İlâhi hayrın bulunduğu şey. Bereketlenmiş, çoğalmış. Bereketli, uğurlu.
m. 2a/01, 6a/06, 10b/07, 11a/10, 11a/14, 15a/03, 21b/01, 22b/03, 23a/01, 38b/04, 47b/14, 54a/10, 56a/13, 56b/05, 68a/09
m.+(ber-rūz-ı mübārek) 13a/07
m.+dür 11b/04, 15a/15, 17b/02, 74b/09
m.+lere (esb-ü mübāreklere) 60a/06
m.+lerine (nām-ı mübāreklerine) 60b/12
[=22]
mübāreke *Bk.* mübārek
m.+sinde(sene-i mübarekesinde) 8a/02
[=1]
mübāşeret *Ar.* Bir işe girişmek. Bir işe başlamak.
m. 43a/10
[=1]
mübāşiret *Bk.* mübāşeret
m.+it- 53a/03
[=1]
müberhen *Ar.* Delilli ve bürhanlı. İsbatlı. Delillerle sâbit olmuş.
m. 40b/02
[=1]
mübīn *Ar.* Açık, vâzıh, âşikâr. Ayân kılan, beyan ve izah eden.
m.+(dīn-i mübīn) 8b/03, 13b/07
[=2]
mübtelā *Ar.* Dertli. Hasta. Başı sıkıntılı. Rahatsız.
m.+ol- 38a/11, 40a/15, 49a/10, 49b/04, 49b/12, 52b/04, 71b/14, 73b/14, 74b/04
m.+olup çık- 58a/10
[=10]
mücāhidīn *Ar.* Mücahidler. Cihad edenler.
m. 3b/05
[=1]
mücemmed *Ar.* Dondurulmuş.
m. 9b/11
[=1]
mücerreb *Ar.* Tecrübe olunmuş. Sınanmış. Denemesi yapılmış.
m. 6a/06, 6b/13, 17b/02, 21b/01, 26a/08, 29a/03, 29b/13, 30a/09, 35a/04, 35b/05, 38b/05, 38b/14, 41b/10, 56b/11, 64b/05, 65a/14, 68a/10, 68b/03, 70a/12
m.+(ilāc-ı mücerreb) 28b/02
m.+(meşhūr ve mücerreb ol-) 12b/03
m.+dür 5a/05, 6a/12, 16a/11, 17a/06, 17b/14, 18a/07, 18b/10, 19a/05, 22a/05, 22a/10, 22b/06, 23a/07, 24a/01, 24b/04, 25b/04, 25b/14, 27b/01, 28a/05, 29b/01, 29b/13, 32b/06, 34a/04, 34a/12, 35a/10,

35b/14, 36a/07, 37a/01, 38a/08, 38b/01, 38b/08, 39a/04, 40b/05, 46b/06, 48a/11, 48b/09, 49a/09, 49a/15, 50b/06, 53a/01, 53b/14, 55b/03, 56a/01, 57b/08, 57b/13, 58b/10, 58b/13, 59a/09, 63b/08, 64a/04, 64b/12, 66b/04, 66b/10, 67b/06, 69a/15, 69b/04, 69b/12, 71a/01, 71a/12, 71b/04, 71b/10, 71b/12, 72a/10, 72a/15, 72b/03, 72b/09, 73a/01, 73a/09, 73a/12, 73a/15, 73b/03, 73b/07, 73b/14, 74a/03, 74b/02, 75a/04, 75b/02, 75b/06

m.+i ṣaḥīḥ 49b/10

m.+leri 56a/05

[=100]

mücerred *Ar.* Eşi olmayan, biricik, yegâne.

m. 44a/14

m.+(kerāmet-i mücerred) 15a/03

[=2]

müdāvemet *Ar.* Devamlılık. Bir işte devamlı çalışmak. Aralıksız bir işe devam etmek.

m.+i 40a/06

m.+it- 71a/09

[=2]

müddet *Ar.* Süre.

m. 71a/09

m.+i ḳalīl 45a/02

m.+i ḳarīb 43a/11

[=3]

müdevver *Ar.* Yuvarlak, değirmi hâlde olan. Döndürülmüş, tedvir olunmuş.

m. 18b/04

[=1]

müdevverce Yuvarlakça.

m. 5b/09

[=1]

müdevvir *Ar.* Döndüren, çeviren, tedvir eden.

m.+it- 37b/03

[=1]

mühim *Ar.* Döndüren, çeviren, tedvir eden.

m.+dür 1b/08

[=1]

mühimmāt *Ar.* Savaş gereçleri.

m.+ı cünūdiyye 7b/10

[=1]

muhīn *Ar.* Zayıflatan, hor ve hakir eden. İhanet eden.

m.+(celīs-i muhīn-i taḥvīl-i ṭabʿ) 61a/01

[=1]

mükerrem *Ar.* Muhterem, aziz sayın, saygıdeğer, sayılan, onurlandıran.

m. 42b/15

[=1]

mükerrer *Ar.* Tekrarlanmış, yinelenmiş.

m.+it- 44a/02

[=1]

mülāyim *Ar.* Yumuşak. Yavaş. Uygun. Yumuşak huylu.

m. 3b/14

m.+(zihn-i mülāyim) 40b/03

m.+ol- 3b/15

[=3]

mülceme *Ar.* Gemli. Yularlı.

m.+ur- 51b/09

[=1]

mülk *Ar.* Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal.

m.+i 44a/10

[=1]

mülūk *Ar.* Melikler, hükümdarlar.

m.+(şerāfet-i mülūk) 8b/03

m.+den (tavā'if-i mülūkden) [=2]

mümkin *Ar.* Olabilir veya olmayabilir. İmkan dahilinde olan.

m.+dür 61b/08

m.+ol- 5a/08, 42a/10

[=3]

mümtāz *Ar.* Seçkin. Ayrı tutulmuş.

m. 8b/12, 8b/15, 43b/07, 60a/05

[=4]

münāfiʿ *Bk.*menāfiʿ

m.+ine 2a/11

[=1]

münāfiʿāt*Bk.* menāfiʿāt

m. 1b/09

[=1]

münʿaḳid*Ar.* Düğümlenmiş, bağlanmış. Bağlı.

m.+ol- 9b/12

[=1]

münāsebet*Ar.*İlişik, ilişki, ilinti.

m.+i 42b/01

[=1]

münhezim*Ar.*Bozguna uğramış, bozulmuş, yenilmiş.

m.+ve perişān ol- 14b/05

[=1]

münīr*Ar.* Nurlandıran, ışık veren, parlak.

m.+inde (żamīr-i münīr) 7b/08

[=1]

müntaḳīm*Ar.* Suçluya cezasını veren.

m. 13a/03

[=1]

mürāciʿāt*Ar.*Geri dönmek.

m.+it- 33b/06

[=1]

mürdeseng*Far.* Tabii kurşun oksidi.

m. 28a/09, 28b/13, 31a/01

[=3]

müretteb*Ar.*Tertib edilmiş, dizilmiş, yerli yerine konulmuş, sıralanmış.

m. 14b/06

[=1]

mürūr*Ar.*Geçmek, gitmek. Bir taraftan girip öteden çıkmak.

m.+(eyyām-ı mürūr) 60a/13

m.+(ʿubūr ve mürūr it-) 8a/05

[=2]

mürüvvetlü Yiğit, mert.

m. 4a/13

[=1]

müsāde*Ar.*Müsaade, izin

m.+i ḫāṭır41b/04

[=1]

müsellim*Ar.* Eyalet ve sancakta yönetimi elinde bulunduran kişi.

m. 44a/02

m.+i 8b/15

[=2]

müslimīn*Ar.* Müslümanlar.

m. 3b/04

m.+(ʿādet-i ʿörf-i serḥadd-i müslimīn) 13a/02

[=1]

müstaġraḳ*Ar.* Garkolmuş, dalmış, batmış.

m.+ol- 9b/07

[=1]

müstaḥkīm*Ar.*Sağlamlaştıran, istihkam eden.

m. 9a/15

[=1]

Müsteʿān*Ar.* Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen Allah.

m.+ (Cenāb-ı Rezzāḳ-ı Müsteʿān) 7b/14

[=1]

müstekreh*Ar.*İğrenç

m. 39b/12

[=1]

müstesnā*Ar.*Benzerlerinden üstün olan, benzerleri az bulunan.

m. 10b/10

[=1]

müşābih*Ar.*Aralarında benzerlik olan, benzer, benzeş.

m. 4b/07

m.+ol- 5a/03, 6b/05, 54a/04

[=4]

müşāhede*Ar.*Gözlem.

m.+it- 12b/01, 60a/11, 75a10

m.+olın- 64b/04, 68a/09, 73a/02

m.+olun- 10b/01

[=7]

müşārü'n-ileyh*Ar.*Kendine işaret edilen. İsmi evvelce söylenmiş olan.

m. 9a/11, 10a/11, 59b/15
[=3]

müşkül *Ar.* Güç, zor, çetin.
m.+dür 51b/02
[=1]

müştemil *Ar.* Kavrayan, saran, içine alan. Büsbütün örten.
m. 44b/06
[=1]

müteaḫḫirīn *Ar.* Sonrakiler, sonradan gelenler.
m.+(ġāziyān-ı müteaḫḫirīn) 1b/05
m.+(ḥükemā'-i mütāeḫḫirīn) 47b/15
[=2]

müteferriḳ *Ar.* Ayrılmış, dağınık.
m. 50a/11
m.+(fevc-i müteferriḳ) 14a/01
m.+ol- 33a/10
[=3]

müteferriʿ *Ar.* Dallanan, bir kökten ayrılan.
m. 33a/09
[=1]

müteferriḳa *Ar.* Padişah, vezir ve daha başka devlet büyüklerinin yanında türlü hizmetlerde kullanılan kimselere verilen ad.
m.+sında 71b/05
[=1]

müteġayyir *Ar.* Değişen. Bir halden başka bir hale geçen.
m.+ol- 61a/06
[=1]

müteḥammil *Ar.* Dayanıklı görünümlü.
m.+dür 44b/06
[=1]

müteneffir *Ar.* İğrenmiş, tiksinmiş
m.+(ʿālem-i müteneffir) 61a/03
[=1]

mütenevviʿ *Ar.* Türlü, çeşitli.
m.+(devā'-i mütenevviʿ) 33b/04
[=1]

mütevvekilen *Ar.* Mütevekkil olarak, tevekkül etmiş olarak.
m. 13a/09
[=1]

müyesser *Ar.* Kolaylıkla ortaya çıkan.
m.+(defʿ-i müyesser) 26a/07
m.+(ḫalāṣ müyesser ol-) 19b/11, 21a/13, 22a/04, 23b/15
m.+(ḥāṣıl ve müyesser ol-) 15b/03
m.+(şifā müyesser ol-) 20a/07
m.+ol- 8a/02, 12a/10, 12a/13, 23a/06, 24a/11, 25a/08, 27a/04, 29a/02, 29a/11, 33b/05, 33b/07, 33b/11, 38a/08, 49a/08, 63a/09, 69a/12, 73b/03, 76a/06, 76a/14
[=26]

müzeyyen *Ar.* Süslenmiş, bezenmiş.
m. 10b/10, 13a/13
[=2]

-N-

nā'il *Ar.* Muradına eren, kazanmış, ele geçirmiş
n.+i maḳṣūd 43b/06
[=1]

nā-mübārek Uğursuz, meymenetsiz.
n. 6a/11, 11b/15
[=2]

nā-münāsib Münasebetsiz, yakışıksız, uygunsuz, uygun olmayan.
n. 6a/07
n.+dür 11b/10
[=2]

nādir *Ar.* Seyrek, az bulunur.
n.+ü'l-vuḳuʿ 7b/09
[=1]

nāfiʿ *Ar.* Yararlı
n. 28a/05, 29b/13, 35b/14, 39a/04, 42a/01, 56a/13, 64a/04, 67a/01, 68b/02, 72a/15, 73a/15, 74b/07, 74b/09, 75b/06
n.+dür 56a/02, 58b/03, 74a/15, 75b/01, 75b/13
n.+ol- 72a/05, 73a/11, 75a/03
n.+a (ʿilāc-ı nāfiʿa) 33b/15

[=23]

naḳil*Ar.*Taşıyan, aktaran, geçiren.

n. 12b/14, 15a/02, 50a/02

n.+(hikāyet ve naḳil ve rivāyet it) 10a/10

n.+(rivāyet ve naḳil ve hikāyet it) 11b/02

n.+(rivāyet ve naḳil ve hikāyet ol-) 3b/08

n.+dir 15a/04

n.+ve ʿazimet olun- 8b/07

n.+ve hikāyet it- 7a/13

n.+ve rivāyet olın- 53b/14

[=10]

naḳrīs < nekris Damla hastalığı.

n. 72b/06

[=1]

naʿl*Ar.*At, eşek, öküz vb. yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası.

n. 31b/09

n.+ı 31b/01, 31b/01, 31b/09

n.+ıñ 32a/08

[=5]

nālān*Far.*İnleyici, inleyen.

n. 14a/01

[=1]

naʿlla-Hayvanın ayağına nal çakmak.

n.-r 31a/15

n.-yalar (naʿllıyalar) 32a/09

[=2]

naʿllan-Nallama işine konu olmak.

n.-mışdur 31b/03

[=1]

nām *Far.* Ad, şöhret.

n.+ı belde-i ḥasene 9a/02

n.+ı kişverüñ 8a/06

n.+ı maḥal8a/10

n.+ı mevżiʿ 8b/07

n.+ı mübārek 60b/11

[=5]

nām-dār*Far.*Ünlü.

n.+(ümerā-yı nām-dār) 8b/08

[=1]

namāz*Far.* İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet.

n.+ı 13a/10

[=1]

nāmus *Ar.*Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet.

n.+ın (ʿār nāmusın) 13b/02

[=1]

nār*Far.* 1. Nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte ağacın kırmızımtırak sarı sert bir kabukla örtülü, içinde çok sayıda kırmızımtırak, sulu taneler bulunduran yuvarlak yemişi.

n. 26b/02

n.+(datlu nār ḳabuġı) 30b/14

n.+(nār ḳabugı) 34a/01

[=3]

nār*Ar.* Ateş.

n.+ı şedīd 18a/03, 18b/13, 19a/15, 24a/05, 25a/11, 53a/12

n.+da (kenār-ı nār) 22a/09

[=7]

nās*Ar.* < *naṣṣ*Açıklık, açık ve kesin yargı.

n.+(emlā'n-nās) 43b/02

n.+ı burhān-ı kerīme 13a/05

[=2]

nāṣır*Ar.*En çok el ve ayağın sürekli sürtünmelere uğrayan noktalarında üst derinin kalınlaşması ve sertleşmesiyle oluşmuş deri.

n.+(nāṣır eti) 59a/02

[=1]

naṣīb*Ar.*Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey.

n.+ol- 44a/11

[=1]

naẓar *Ar.* Bakış, bakma, göz atma.
n.+(ḥużūr-ı naẓar) 43a/13
[=1]
naẓīf *Ar.* Temiz, pak.
n.+ol- 71a/11
[=1]
ne Her şey.
n. 12a/08, 23a/01, 40b/04, 48a/07, 61a/11, 61a/11, 65b/09, 66a/10
[=8]
nebātāt *Ar.* Bitkiler.
n.+ı 40a/14
[=1]
necāset *Ar.* Pislik. Dışkı.
n.+i (çetük necāset) 49a/15
[=1]
necāt *Ar.* Kurtuluş, selamet.
n.+bul- 4a/15
[=1]
necim *Ar.* < *necm* Yıldız, ahter, kevkeb.
n. 47a/05
[=1]
necis *Ar.* Temiz olmayan. Pis.
n.+i (ādem necisi) 25b/14
n.+i (gögercin necisi) 55a/05
n.+i (sığır necisi) 55a/06
n.+inden (ādem necisinden) 54b/01
[=4]
nedim *Ar.* Arkadaş, yakın dost.
n. 43b/09
[=1]
nefʿ *Ar.* Fayda, yararlılık.
n.+i ʿaẓīm 64b/03
[=1]
nefer *Ar.* Er.
n. 44a/05
[=1]
nefes *Ar.* Soluk.
n. 53b/05
n.+(żīḳu'n-nefes) 21b/03, 22b/15, 73b/12
n.+(żīḳu'n-nefes ol-) 22b/07
n.+i 52b/02
n.+in 52b/02
n.+ini 42b/09
[=8]
nefḫa *Ar.* Atın ayaklarında oluşan şişkinlik.
n. 23b/02
[=1]
nefʿi *Ar.* Çıkar ile ilgili, yararlı.
n. 56b/03
n.+(ʿaẓīm-i nefʿi) 68a/09
[=2]
neft *Ar.* Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir çeşit mineral yağ, neft yağı.
n.+(ḳara neft) 63a/13
n.+(neft yaġı) 29b/10, 63a/13, 63a/15
[=4]
nehār *Ar.* Gündüz.
n.+a (kemāli'l-leyli'l-nehār) 44b/14
[=1]
nehb *Ar.* Yağma, yağmacılık, çapul.
n. 8a/07
[=1]
nehr *Ar.* Çay, ırmak.
n.+i Ṭuna 9b/11, 47b/09
n.+i Ṣāva 9b/11
[=3]
nekl *Ar.* Yular. At gemi.
n.+ini 67b/14
[=1]
nese Nesne.
n. 51a/08
[=1]
nesne Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.
n. 5b/01, 31b/12, 35b/13, 40a/04, 54a/12, 70a/07
n.+ler 39b/06, 63b/09
[=8]
neşr *Ar.* Neşretmek, yaymak, bir haberi fâşetmek.
n.+i ʿulūm 60b/06
[=1]

neʿūẕub'illāh *Ar.*Allah'a sığınırız, Allah korusun.
n. 6a/14
[=1]
nevbet *Ar.*Nöbet, sıra. Sıra ile görülen iş.
n. 26b/05, 35a/09, 70a/15
[=3]
nevʿi *Ar.*Nev'e ait, çeşit ile alâkalı.
n. 33b/02, 33b/03, 33b/04, 33b/06, 36a/08, 74a/09
n.+(ʿanṣır-ı nevʿi) 33a/08
[=7]
neẕir *Ar.*Bir iş için korkulacak bir şey söyleyip gözdağı vermek. İlerdeki hesap için korkutmak.
n. 38a/14
[=1]
nıṣf *Ar.*Yarım, yarı.
n. 54b/02
n.+ına 22b/08
n.+ü'l-leyl 70b/06
[=3]
niʿam *Ar.* İyilikler. Yiyecekler. Nimetler.
n.+(şāyeste'-i niʿam) 42b/05
n.+(veliyü'l-ni'ām) 42b/15
[=2]
nice Çok, birçok, hayli.
n. 5a/11, 5a/13, 13a/13
n.+(nice nice) 5a/12, 5a/13
[=5]
niçe *Bk.* nice
n. 8a/04, 12b/15, 15a/04, 23a/08, 43b/03, 47b/14, 60a/02, 60a/08, 72b/13, 73b/05
[=10]
nihāyet *Ar.* Son. sonunda.
n. 2a/11, 76a/11
[=2]
nīk-nām *Far.*İyi nam kazanmış, iyi ünlü.
n.+ı 44b/06
[=1]
nisvān *Ar.*Kadınlar.
n. 8a/08
[=1]
nişādır *Far.* Amonyak.
n. 24b/10
[=1]
nişādur *Bk.*nişādır
n. 45b/07
[=1]
nişān *Far.*İşaret, iz, belirti, alamet.
n. 10b/06, 11b/03, 15a/09
n.+da 7a/01, 12b/10
n.+dur 6b/13
n.+ı 3b/10, 15a/10
n.+lar 11a/02
n.+ları 3b/09
[=10]
nitekim Gerçekten, hakikaten.
n. 5a/06
[=1]
niyyet *Ar.*Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.
n. 47a/14
n.+(ṣıdḳ -ı niyyet) 8b/02
n.+i-y-ile 13a/01
n.+i ḫālişa 13a/06
[=4]
nizām *Ar.*Düzen.
n.+(ġafleti'l-nizām) 44b/09
[=1]
noḫūd *Far.*Baklagillerden, ana yurdu Akdeniz kıyıları olan, çiçekleri sarımtırak renkte, tanesi baklamsı bitkinin yuvarlak tanesi.
n. 37b/03, 56a/09, 76a/02
[=3]
noḳṣan *Ar.*Eksik. Eksiklik.
n.+vir- 4a/09
[=1]
nöker *Far.* < *nūger* Hizmetkar.
n.+i 42b/03
[=1]
numūne *Far.* Örnek.
n. 73a/01
[=1]
nūr *Far.*Aydınlık, ışık, parıltı, ziya.

n.+ı (göz nūrı) 71b/06
[=1]

nuṣret*Ar.* Zafer, galebe, fetih, üstünlük, başarı, düşmana gâlib olmak.
n. 13a/04
[=1]

nūş*Far.* Tatlı şerbet gibi içilecek şey.
n. 13b/03
[=1]

nühūset*Ar.*Yaramazlık, uğursuzluk.
n. 44b/03
[=1]

nüsḫa*Ar.*Yazılı şey. Yazılı bir şeyden çıkarılan suret.
n.+dan 76b/05
[=1]

-O-

o İşaret zamiri.
o.+nuñ 47a/10
[=1]

ocaḳ 1.Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer.
o. 18a/04, 41a/09
2.Dedelerden beri belirli bir hastalığı iyi ettiğine inanılan aile.
o.+(ocaḳḳurımı) 58b/05
o.+(ocaḳḳurumı) 17b/02, 63a/12
[=5]

oġlaḳ Keçi yavrusu.
o. 29a/12
[=1]

oġlan Erkek çocuk.
o. 23a/09
[=1]

oġlan aşı Cavşir ağacı ve bundan elde edilen macun. Ferula elaeochytris.
o.24a/02
[=2]

oġulErkek evlat.
o.+ı (oġlı) 43b/13
[=1]

oḳYayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
o. 66a/15
[=1]

oḳu-Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşünceyi anlamak.
o.-duḳça 48b/06
o.-ya 48b/08
o.-yalar 48b/05
[=3]

ol 1. Gösterme zamiri. O.
o. 1b/08, 4a/01, 4a/08, 4b/09, 5a/02, 6a/08, 6a/10, 6b/02, 6b/03, 7b/04, 7b/06, 8b/14, 10a/15, 10b/01, 11b/01, 11b/04, 12a/07, 12a/12, 12b/02, 12b/05, 12b/09, 13a/15, 13b/14, 14a/07, 14b/04, 14b/05, 14b/12, 15a/03, 15a/09, 15a/12, 16a/04, 18a/12, 18a/12, 19a/01, 19a/11, 20b/14, 21a/07, 22a/13, 23a/09, 23b/12, 24a/06, 25a/05, 25b/09, 26b/06, 26b/10, 26b/11, 27a/01, 27a/01, 27a/02, 27a/03, 28a/15, 28b/03, 28b/07, 28b/11, 29a/14, 29b/14, 30a/12, 30a/13, 30b/01, 30b/02, 30b/06, 30b/11, 31b/01, 31b/06, 31b/09, 31b/13, 31b/14, 32a/05, 32a/06, 32b/03, 32b/14, 33a/15, 34a/14, 34b/12, 34b/14, 35a/01, 35a/12, 35a/13, 35a/15, 35b/12, 36a/02, 36a/02, 36a/04, 36a/12, 36a/14, 36a/15, 36b/07, 36b/13, 37b/04, 37b/08, 37b/11, 37b/11, 38a/03, 38a/06, 40a/04, 40a/05, 40a/13, 40a/15, 40b/10, 40b/12, 40b/14, 41a/01, 41a/09, 41a/15, 41a/15, 42b/01, 42b/09, 43a/13, 45a/11, 45a/12, 45b/03, 46b/08, 46b/09, 46b/12, 46b/15, 47a/02, 47a/03, 47a/05,

47a/06, 47a/11, 47a/12, 47b/06, 48b/01, 48b/05, 48b/08, 51b/07, 51b/12, 52a/03, 53a/04, 53a/15,53b/02, 53b/09,54b/04, 54b/05, 54b/07, 54b/10, 55b/12, 56a/09, 56a/10, 56b/12, 57a/12, 58a/06, 58b/07, 59a/04, 59a/04, 60a/13, 61b/06, 61b/11, 61b/13, 62a/03, 62a/09, 62b/14, 63a/01, 63b/02, 63b/12, 63b/14, 64a/08, 64a/08, 64a/10, 64a/13, 66a/04, 67a/15, 67b/08, 67b/15, 68a/03, 68b/05, 69a/02, 69a/06, 69a/07, 69a/08, 69b/03, 70a/03, 70a/10, 70b/07, 70b/11, 72b/09, 73a/08, 73a/08, 73a/11, 73b/, 73b/05, 74a/01, 74a/05, 74a/12, 74b/01, 74b/12, 74b/15, 75a/06, 75a/08, 75a/14

2. Gösterme sıfatı. O.

o. 27a/04, 24b/01, 28a/06, 28b/05, 31a/07, 72b/12

o.+aña 7b/14, 31b/02, 34b/09, 34b/10, 41a/13, 54a/14, 69b/01

o.+andan 3b/10, 5b/13, 11b/10, 15b/07, 17a/14, 17b/06, 17b/07, 18a/03, 19b/05, 19b/09, 20a/01, 20a/14, 21a/08, 21a/11, 21b/12, 22a/06, 23b/06, 23b/13, 24a/10, 24a/14, 24b/15, 25b/12, 27a/13, 28a/03, 28b/04, 28b/11, 28b/12, 29a/08, 29b/03, 29b/06, 29b/15, 30a/03, 30b/04, 30b/07, 30b/14, 31a/08, 34b/14, 35a/13, 37b/04, 45b/13, 45b/14, 46b/04, 49a/12, 52b/12, 53a/02, 53b/07, 54a/04, 54b/07, 59a/07, 62b/06, 63a/01, 64b/01, 65b/13, 67a/10, 67b/04, 68a/03, 68a/06, 71a/14

o.+anı 19b/04, 31a/13, 36a/06, 36a/10, 36b/06, 48a/07, 48a/13, 54a/06, 56a/12, 62b/12, 62b/13, 66a/03, 66a/07

o.+anlar 42b/10

o.+anlardan 3b/08

o.+anlarun 73a/02

o.+anuñ 47b/10, 48a/05, 76b/04

o.+dur 52a/13, 54b/15

[=282]

ol-Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

o.-a 4a/14, 4b/14, 4b/15, 6a/02, 6b/02, 6b/09, 6b/14, 11a/03, 11a/09, 11a/13, 11b/04, 11b/06, 12a/01, 12a/11, 15b/03, 16b/01, 17b/08, 18a/02, 18a/07, 18b/01, 18b/02, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 19a/05, 19b/11, 20a/02, 20a/07, 21a/02, 21a/08, 21a/10, 21a/11, 21a/14, 21b/14, 21b/15, 23a/04, 23a/06, 23b/11, 24a/07, 24b/09, 24b/10, 25a/09, 25a/12, 25b/04, 26a/07, 26a/08, 28b/04, 28b/06, 28b/09, 29a/10, 29a/11, 30a/05, 30a/09, 30b/07, 31a/06, 31a/07, 34a/03, 34a/04, 34a/12, 35a/10, 35b/05, 36a/07, 37b/14, 38a/08, 38a/15, 38b/04, 39a/05, 39a/10, 39b/04, 40a/01, 40a/07, 40a/08, 40b/14, 41a/13, 41b/07, 42a/07, 42a/12, 46b/02, 46b/04, 46b/13, 47b/05, 48a/07, 48a/13, 48b/01, 48b/03, 49a/07, 49a/09, 50a/03, 50b/06, 52a/01, 52a/02, 53b/06, 54a/04, 54b/05, 54b/11, 55a/07, 55a/09, 55b/02, 56a/01, 56b/13, 57a/06, 57a/06, 57a/13, 57b/07, 57b/10, 58a/02, 58a/13, 58a/14, 58b/08, 59a/05, 59a/09, 59a/15, 61b/07, 61b/14, 62a/09, 62b/01, 62b/02, 62b/11, 62b/13, 62b/15, 63a/09, 63a/14, 63b/03, 63b/10, 63b/15, 64a/02, 64a/11, 64a/14, 65a/06, 65b/05, 67a/08, 67b/03, 67b/14, 68b/05, 68b/09, 68b/15, 69a/04, 69a/12, 69a/15, 69b/08, 69b/09, 69b/14, 69b/15, 70a/07, 70a/09, 71a/08, 71b/10, 71b/12,

72a/03, 72a/05, 72a/10, 72a/14, 72a/15, 72b/03, 72b/07, 72b/07, 72b/11, 73a/09, 73a/11, 73a/12, 73a/15, 73b/, 73b/03, 74a/01, 74a/02, 74a/06, 74a/07, 74b/04, 74b/09, 75a/03, 76a/02, 76a/05, 76a/06, 76a/10
o.-alar 54a/07, 75a/09
o.-alum 13b/08
o.-an 2a/13, 2a/15, 4a/02, 4a/13, 4b/10, 5a/08, 5b/10, 6a/05, 6a/07, 6a/10, 6b/05, 6b/11, 7a/01, 7b/14, 8b/09, 9a/02, 10a/08, 11b/09, 12b/05, 12b/06, 12b/10, 13a/03, 13b/15, 22b/12, 23b/01, 23b/12, 24a/08, 25a/13, 28b/07, 30a/12, 30a/14, 30b/11, 31a/03, 32b/14, 37a/02, 37a/08, 38a/14, 40a/13, 40b/15, 41b/02, 41b/09, 41b/15, 42a/01, 43a/02, 43a/11, 44b/01, 45a/07, 45a/09, 45a/10, 47b/13, 48b/02, 50a/10, 51b/07, 59b/03, 60b/01, 60b/01, 61b/06, 61b/13, 63b/03, 66b/01, 67b/01müstahaḳ.ol-, 67b/03, 69a/03, 69b/03, 71b/05, 72a/09, 72b/02, 74b/01, 74b/04, 74b/05, 75a/08, 76a/04, 76b/03, 76b/05
o.-an10a/08
o.+anlara 42b/09
o.-dı 14b/04, 44a/04, 44a/13, 76a/14
o.-dılar 61a/04
o.-duġı 9b/09, 13b/13, 14a/12
o.-duġına 12a/14, 33a/10
o.-duġından 2a/07
o.-duḳça 14b/15
o.-duḳda 9b/05, 10b/03, 10b/08, 22b/10, 23b/12, 26a/10, 31a/05, 42b/06, 43b/01, 60a/02, 61b/04, 72b/06
o.-duḳdan 15b/15, 17a/01, 26b/09, 45a/01, 46a/04, 64a/09, 65a/07, 65b/11, 70b/03, 70b/06
o.-dukları 15a/07, 33a/08, 59b/08
o.-dum 14b/12
o.-dur 23a/11
o.-ınca 45b/11
o.-madı 33a/03, 69a/10
o.-maġa 21a/15
o.-maġın 9b/11, 60b/09
o.-maḳ 3b/14, 4a/04, 4a/07, 4b/04, 4b/06, 4b/15, 5a/04, 5b/09, 6a/03, 6b/09, 6b/10, 7a/11, 12a/02, 12a/03, 30b/12, 35b/02, 42a/12, 42b/04, 43b/15, 44a/11, 54a/11, 54a/12
o.-maḳ-ıla (olmaġ-ıla) 9a/05, 9a/11, 14a/04, 42b/06, 43b/10, 43b/11, 56a/05, 56b/08, 60b/07
o.-maḳlığı 13b/05
o.-mamaḳ-ıla (olmamaġıla) 9b/12
o.-mamış 41b/06
o.-mamuşdır 8a/02
o.-masa 15a/09, 16b/07, 24a/02
o.-masın 55b/09
o.-masına 44a/13
o.-masun 36b/01, 36b/03, 39b/03
o.-maya 1b/10, 12a/10, 52a/02, 54b/04, 63b/07, 72b/12, 73b/14
o.-mayan 71b/14
o.-mayınca 27a/05
o.-mayup 5a/04, 11a/07, 12a/10, 15a/06, 42a/10, 63a/07
o.-maz 4a/07, 5a/02, 5a/06, 5a/08, 5b/12, 6a/11, 6b/13, 18b/06, 18b/10, 19b/12, 20b/14, 22a/03, 22a/05, 23a/12, 23b/14, 24a/10, 24b/05, 25b/01, 26a/02, 28a/03, 28b/09, 29b/09, 30b/03, 31b/06, 32a/10, 33b/05, 33b/08, 33b/11, 39a/02, 44b/12, 44b/13, 46a/10, 49a/01, 49a/07, 50a/04, 50b/06, 51a/02, 53a/02, 53a/05, 54a/02, 55b/10, 61b/15, 63a/10, 66a/13, 68b/07, 69a/12, 75a/01
o.-maz-i-se 16a/06
o.-mış7b/12, 10b/07, 14b/06, 28b/11, 61a/10, 64a/07, 66a/05

o.-mışdur 5a/12, 12b/04, 41b/09, 44a/15, 53a/03, 53a/04, 59b/10, 61a/15
o.-mışlardur 9b/07, 45a/04, 60b/11
o.-sa 1b/07, 1b/07, 12b/09, 15a/12, 17b/09, 22a/11, 22b/04, 22b/07, 24b/08, 25a/09, 29a/07, 29b/02, 29b/14, 30a/06, 30a/10, 30a/11, 34a/13, 35a/05, 35b/01, 35b/06, 35b/12, 38a/11, 43b/04, 49b/02, 49b/04, 49b/12, 50b/10, 50b/11, 54a/14, 54b/07, 54b/12, 55b/04, 55b/14, 56b/12, 57a/01, 58b/04, 58b/14, 59a/02, 59a/06, 59a/10, 62a/04, 62b/03, 63b/08, 64a/06, 67a/12, 69a/13, 69b/05, 69b/13, 72a/06, 75b/07
o.-sun 47b/02, 65b/09, 66a/11, 70b/05
o.-unca 18b/15, 19b/03, 22a/08, 26a/13, 28b/11, 28b/14, 29b/07, 29b/11, 30a/15, 31a/04, 32a/06, 32b/13, 35a/14, 37b/10, 38a/03, 39a/01, 46a/03, 49a/03, 62a/08, 62a/15, 62b/04, 62b/07, 65b/03, 65b/13, 66b/12, 71a/14, 75b/04, 75b/15
o.-uncaya 41b/05, 41b/13
o.-up 1b/06, 2a/08, 3b/03, 4a/11, 4b/04, 4b/07, 5a/03, 5a/12, 6a/01, 6a/08, 6b/06, 6b/12, 6b/14, 8a/13, 8b/12, 9b/05, 9b/12, 10b/02, 11b/10, 12a/13, 13a/09, 13b/03, 13b/14, 14a/02, 14b/03, 14b/08, 16a/03, 16b/06, 17a/06, 17a/15, 18b/09, 19a/10, 20a/07, 21a/01halas.ol-, 21a/07, 21a/14, 22a/04, 22b/02, 22b/14, 23b/03, 24a/01, 25a/08, 28a/04, 28b/08, 31b/06, 31b/10, 32a/09, 32a/12, 32b/05, 33a/04, 33a/11, 33a/12, 35b/10, 35b/12, 36a/05, 36b/03, 36b/03, 37a/11, 38a/08, 38b/11, 39a/04, 39a/09, 39a/12, 39b/06, 39b/11, 39b/15, 41b/07, 41b/08, 42a/03, 42a/07, 42b/03, 43b/06, 43b/06, 43b/07, 43b/08, 43b/09, 44a/10, 44a/12, 45a/03, 45a/05, 46a/02, 46a/09, 47b/03, 48a/12, 48b/04, 49a/10, 49a/15, 49b/03, 49b/10, 50b/03, 51b/05, 54a/12, 54a/13, 55a/02, 57a/06, 57b/10, 57b/13, 58a/01, 58b/02, 58a/10, 58b/12, 58a/15, 58b/15, 59b/10, 60a/04, 60a/06, 61a/03, 61a/06, 62a/01, 62b/14, 63b/07, 64b/11, 65b/03, 67a/01, 67a/07, 69b/04, 70a/04, 70a/12, 71a/10, 71b/09, 71b/15, 72a/09, 72b/03, 72b/08, 72b/14, 73a/14, 73b/02, 73b/07, 74b/02, 74b/09, 75a/03, 75a/09, 76a/13
o.-ur 3b/11, 4a/01, 4a/01, 4a/03, 4a/04, 4a/05, 4a/12, 4a/15, 4b/05, 5a/01, 5a/02, 6a/09, 6a/09, 6b/03, 6b/03, 6b/07, 6b/08, 7a/05, 8b/01, 10b/14, 10b/14, 11a/01, 11a/06, 11a/09, 11a/10, 11a/11, 11b/01, 11b/05, 12a/06, 12a/13, 12b/11, 13b/10, 14a/14, 15a/10, 15a/13, 15a/14, 15b/09, 15b/10, 15b/12, 16a/02, 16a/06, 16a/09, 17a/10, 18a/10, 18a/11, 19b/07, 20a/06, 20a/12, 21a/15, 21b/07, 23a/01, 23a/13, 23b/04, 23b/05, 23b/05, 24a/11, 24b/04, 24b/07, 25b/01, 25b/07, 25b/08, 26a/03, 26a/14, 26a/15, 26b/08, 27a/04, 27a/07, 27a/09, 27a/10, 27a/11, 27b/03, 27b/07, 27b/09, 27b/10, 29a/02, 29a/06, 29b/01, 29b/09, 31a/08, 31a/10, 31a/13, 31a/15, 31b/01, 31b/04, 31b/09, 31b/12, 31b/12, 32b/06, 33a/14, 33a/15, 33b/07, 34a/05, 34b/03, 34b/04, 34b/10, 35a/12, 36a/04, 36b/09, 37a/01, 37a/06, 37a/09, 37a/09, 40a/10, 40a/12, 40a/15, 41a/08, 42a/10,

44b/15, 45a/06, 45a/15, 45b/01, 45b/03, 46b/12, 47a/08, 47a/10, 47a/11, 48a/05, 48b/15, 50a/14, 51a/02, 51a/05, 51b/01, 51b/11, 51b/14, 52a/03, 52a/04, 52b/03, 52b/04, 54b/14, 55a/01, 55a/03, 56a/07, 56a/08, 56a/08, 56b/06, 58a/05, 61b/03, 65b/09, 66a/11, 66a/12, 66b/03, 67a/09, 71a/01, 71a/11, 71a/12, 74a/10, 75b/12
o.-uram 43a/09
o.-urlar 56b/07, 60a/12
o.-ursa 61b/10
[=791]
abraş ol- 41b/09, 41b/15
ʿādet ol- 54a/13
aḥmer ol- 74a/10
aḳsaḳ ol- 6a/09
aʿlā ol- 20a/06
ʿārıż ol- 42b/06, 72b/12
asān ol- 8b/01
aşıl ol- 9b/05
ata süvār ol- 1b/07
ayaġı örik ol- 59a/06
baʿīd ol- 11b/10
bāʿiş ol- 5a/12, 31b/06
bāliġ ol- 7b/12
baraş ol- 42a/01
bed-ḫūy ol- 11b/01
belli ol- 48a/12
belürsiz ol- 48b/03
bıçılġān ol- 29b/02, 29b/14, 30a/06
bī-fāʿide ol- 52a/02
bī-hüner ol- 4a/03, 11a/01
bī-pāyān ol- 60b/11
bilürsiz ol- 61b/07
cemʿ ol- 14b/08, 41a/13, 51b/14
cism-ü vāḥid ol- 62b/14
cüdāvī ol- 51b/01, 51b/07
çıban ol- 30a/10
daḳīḳ ol- 21b/15
defʿ ol- 7a/11, 16b/07, 18b/10, 19b/12, 20b/14, 22a/05, 23b/14, 24a/10, 24b/05, 24b/07, 25b/01, 25b/04, 26a/03, 26a/15, 27a/05, 28a/03, 28a/04, 28b/08, 28b/09, 29a/06, 29b/01, 29b/09, 30a/09, 30a/15, 30b/03, 31a/10, 31b/10, 32a/09, 32b/05, 33a/03, 33a/04, 33b/08, 34a/04, 34a/12, 35a/10, 35b/05, 35b/10, 36a/07, 36b/03, 37a/09, 37b/14, 38a/08, 38a/15, 38b/04, 38b/11, 39a/12, 39b/04, 40a/07, 42a/03, 46a/09, 46a/10, 47b/02, 47b/05, 48b/04, 48b/15, 49a/07, 49b/03, 49b/10, 50a/03, 50a/04, 50b/03, 50b/06, 51a/02, 53a/02, 53a/04, 53a/05, 55b/02, 56b/13, 57a/06, 57b/10, 57b/13, 58a/01, 58b/02, 58b/12, 59a/05, 59a/09, 59b/10, 61b/14, 62a/01, 62b/02, 63a/07, 64b/11, 66a/12, 67a/01, 68b/07, 68b/09, 69a/10, 69a/15, 69b/04, 70a/12, 71b/10, 71b/12, 72a/09, 72a/14, 73a/09, 73a/14, 73b/02, 75a/01, 75b/12, 76a/05
defʿ ve refʿ ol- 50b/06, 63b/07
defʿ ve zā'il ol- 42a/07
devā ol- 66a/13
devā ve şifā ol- 33a/11
ehl-i sefer ol- 3b/03
ehli ol- 4b/10
eksük ol- 12b/09
emīn ve sālim ol- 2a/07, 71b/15, 74a/06, 75a/09
esseni ol- 52b/03
eyü ol- 37a/06, 58a/14
eyüce ol- 37a/01
fevt ol- 10b/02, 43b/06
feyż ol- 19a/10
ġā'ib ol- 42a/10
ġāfil ol- 32a/12
gerdānı kemerlü ol- 6a/02
girift ol- 39b/11
gözde ol- 45b/01
ġubār ol- 39a/09, 64a/11

gürizān ol- 14a/02
güşāde ol- 56a/01
ḫal ol- 24b/10, 31a/07, 39b/15, 46a/04, 46b/02, 62a/15, 62b/13, 64a/02, 65a/06
ḫalāṣ müyesser ol- 19b/11, 21a/14, 22a/04, 24a/01
ḫalāṣ ol- 14b/04, 16a/03, 16a/06, 16a/09, 16b/01, 16b/06, 17a/15, 17b/08, 18a/07, 18b/09, 19a/05, 20a/02, 20a/07, 21a/01halas.ol-, 22b/02, 22b/14, 28b/09, 37a/09, 39a/05, 40a/08, 47b/03, 54b/05, 54b/11, 58a/02, 63b/10, 67a/07, 72a/10, 72a/15, 72b/03, 72b/07, 72b/08, 73a/12, 73a/15, 73b/, 73b/07, 74a/02, 74b/02, 74b/04, 74b/09, 75a/03, 76a/10
ḫalī ol- 15a/06
ḫall ol- 18b/13, 19b/03, 21a/07, 21a/11, 22a/08
ḫalṭ ol- 26a/13
ḫāmile ol- 72b/11
ḫāṣıl ol- 21b/07, 22b/12, 24b/04, 33a/14, 33a/15, 39a/04, 40a/13, 41b/09
ḫāṣıl olup bit- 58a/15
ḫāṣıl ve müyesser ol- 15b/03
ḫasta ol- 54a/11, 54b/04, 55b/04
ḫayrān ol- 14a/14, 14b/12
ḫayrān ve sergerdān ol- 60a/12
ḫāżır ve āmāde ol- 13a/09
hem-nişīn ol- 44b/13
ḫorlamaz ol- 74a/01
ḫoş ol- 17a/06, 72b/07
hüner-mend ol- 4a/01, 6b/13, 10b/14, 11b/05, 12b/11
hüner-mend ve yürük ol- 15a/10
iḫtiyācol- 9b/12
ʿillet ol- 24a/08, 30a/12, 30b/11, 32b/14, 54a/12, 63b/03
imtilā ol- 54b/12, 54b/14
irüñ ol- 35a/05
ishāl ol- 76a/04
kāhil ol- 55a/02
ḳavī ol- 6b/07
ḳıyās ol- 65b/03
kömür gibi ol- 61b/03
ḳulunç ol- 58b/04
ḳuru gicik ol- 62b/03
laṭīf ol- 31a/08
laṭīf ve şīrīn ol- 4a/05, 4a/07, 6b/03, 71a/11
mā'il ol- 61b/04
madde ol- 23b/03, 23b/04
maʿdūd ol- 10a/08
maġlūb ve maḳhūr ol- 44a/10
maḥfūẓ ol- 74a/07
maḥv ol- 57a/06, 70a/04, 72b/03
maʿlūm ol- 3b/11, 12a/01
mānīʿ ol- 21a/15
me'yūs ve maḥrūm ol- 12a/11
mecrūḥ ol- 66b/01
memdūḥ ol- 2a/13
merġūb ve memdūḥ ol- 45a/05
merhem ol- 46b/04, 62b/15, 68b/05, 69b/09
merḥūm ol- 9b/05, 10b/08
merzūḳ ol- 45a/06
meşhūr ve mücerreb ol- 12b/04
mevcūd ol- 11a/03
mevzūn ve şīrīn ol- 4b/15
muḥaḳḳaḳ-ı kāmil ol- 45a/03
muḥtāc ol- 1b/10, 69a/12
muḳarreb ol- 44b/01
mübtelā ol- 38a/11, 40a/15, 49a/10, 49b/04, 49b/12, 71b/14, 73b/14, 74b/04
mübtelā olup çıḳ- 58a/10
mümkin ol- 5a/08, 42a/10
münʿaḳid ol- 9b/12
münhezim ve perīşān ol- 14b/06
müstaġraḳ ol- 9b/07
müstaḥaḳ ol- 67b/01
müşābih ol- 5a/03, 6b/05, 54a/04
müteferrıḳ ol- 33a/10
müteġayyir ol- 61a/06

müyesser ol- 8a/02, 12a/10, 12a/13, 23a/06, 24a/11, 25a/08, 27a/04, 29a/02, 29a/11, 33b/05, 33b/07, 33b/11, 38a/08, 49a/09, 63a/09, 69a/12, 73b/03, 76a/06, 76a/14
nāfiʿ ol- 72a/05, 73a/11, 75a/03
naṣīb ol- 44a/11
naẓīf ol- 71a/12
öksürük ol- 17b/09
perrān ol- 14b/03
pertik ol- 69b/05
pür-cefā ol- 33a/12
rāġıb ol- 1b/06, 44b/15, 60a/04
rākib ol- 12b/06, 15a/07, 60a/06
revā ol- 12a/10
rūşen ve ṣāfi ol- 71b/09
ṣāf ol- 70b/03
ṣafā-yāb ol- 8a/13
ṣāfi ol- 69b/14
ṣāġ ol- 4a/14
saḥḳ ol- 21a/10
sāḳaṭ ol- 37a/11
saḳıṭ-ı ʿalīl ol- 35b/12
ṣaḳīl ol- 55a/03
saḳīm ol- 54a/12
sākin ol- 75a/08
sālim ol- 41b/07, 42a/07
ṣarılıḳ ol- 72a/09
sebeb ol- 5a/12, 44a/13
sedd ü bend ol- 53b/06
semiz ol- 72b/14
semüz ol- 71a/10
ser-firāz ol- 43b/07
serīʿ ü'l-ḥareket11a/11
sezā ol- 12a/13
sirāce ol- 38a/14
soluġan ol- 22a/11, 22b/04
süt ol- 30b/07
süvār ol- 4a/15, 14a/12
şehīd ol- 13b/08
şerīf ve ḥürmetlü ol- 72a/03
şiddetlü ol- 6b/06
şifā müyesser ol- 20a/07
şifā ol- 74b/09
şīrīn ol- 55b/09, 71a/01
şīrīn ve ḫūb ol- 4a/04
şiş ol- 50b/11, 69b/13
ṭabaḳ ol- 29a/07
tālib ve muḥibb ol- 1b/07
tamām ol- 76a/13
ṭār ol- 31b/01
tāze ve yaş ol- 62b/11
tecribe ol- 5a/13, 41b/08
terk ol- 35b/12
türāb ol- 40a/12
uyuz ol- 67a/12, 67b/03
vāḳıʿ ol- 9b/09, 53a/03, 59b/10, 61a/15
vaḳʿi ol- 9b/11, 14a/04, 23a/13, 31b/04, 31b/09
vaḳit ol- 31a/15
vāṣıl ol- 10b/03, 43a/09, 45a/01
yaġır ol- 50b/10, 51a/05, 59a/10, 60b/01
yara ol- 75b/07
yaṣṣı ol- 4a/11, 6b/10
yoġun ol- 6b/08
yumru ol- 25b/07
yügrük ol- 2a/08
zā'il ol-26a/02, 41b/05, 57a/06
żabṭ ol- 42a/12
ẓāhir ol- 49b/02
ẓāhir ve āşikār ol- 13b/14
zaḥmetlüol- 52a/04
żiḳu'n-nefes ol- 22b/07
ziyāde ol- 36b/01, 39b/06
ẓuhūr it- 62a/04

olagel-Öteden beri sürüp gelmek.
o.-mişdir 6a/05
[=1]

olın-Olma işine konu olmak.
o.-a 12a/01, 42a/14, 61a/13, 68a/09
o.-an 10b/06, 52a/04, 58a/10, 63a/13
o.-muşdur 53b/15
o.-up 8a/09, 9a/14, 10b/09, 13a/04, 13a/07, 13b/07, 26a/09, 42b/13, 46a/03, 46a/04, 61a/07, 64b/04

o.-ur 73a/02
[=22]
ʿamel olın- 42a/14
defin olın- 10b/09
ḥaḳāret olın- 8a/09
ḫaẕer olın- 12a/01
ḥıfẓ olun- 46a/04, 70b/05
ḥis olın- 61a/07
ʿināyet ve iḥsān olın- 9a/14
ittikāl olın- 13a/07
ḳātil olın- 61a/13
müşāhede olın- 64b/04, 68a/09, 73a/02
naḳil ve rivāyet olın- 53b/15
saḫḳ olın- 26a/09
taʿbīr olın- 58a/10, 63a/13
vāṣıf olın- 10b/06
vażʿ olın- 46a/03
yād olın- 13b/07
ẕikrolın- 52a/04

olun-*Bk.* olın-
o.-a 23a/15, 70b/04
o.-an 48b/03
o.-dı 14a/05, 47b/06, 76a/12
o.-duġı 29a/15, 42a/11
o.-duḳdan 41a/14
o.-maġın 9a/08
o.-maya 2a/14, 21b/02, 41b/09, 47b/14, 48b/09, 54a/10, 56b/04, 57b/05, 58b/03, 64b/05, 65a/14, 66a/13, 68a/10, 74b/10, 76b/08
o.-mayup 13b/13, 39b/10, 41b/05, 42a/13
o.-maz 8a/15
o.-mış 26a/11, 60b/12
o.-mışdur 3b/09, 5a/13, 11b/02, 54a/10, 54b/06, 58b/03, 63a/09, 68a/05, 76b/06
o.-muş 10b/01, 10b/10
o.-sa 70a/14
o.-up 8b/07
o.-ur 14b/08
[=45]
derc olun- 41a/14
fehm olun- 23a/15
ġaflet olun- 2a/14, 21b/02, 41b/09, 42a/13, 47b/14, 48b/09, 54a/10, 56b/04, 58b/03, 64b/05, 65a/14, 66a/13, 68a/10, 74b/10, 76b/08
ḫavf olun- 8a/15
iḫrāc olun- 41b/05
iḫtiyār olun- 76a/12
murāt olun- 70a/14
müşāhede olun- 10b/01
naḳil ve ʿazīmet olun-8b/07
rivāyet ve naḳil ve hikāyet ol- 3b/09, 11b/02
saḫḳ olun- 26a/11
taʿbīr olun- 14b/08
taḳrīb olun- 13b/13
tecribe olun- 47b/06, 54a/10, 54b/06, 58b/03, 63a/09, 68a/05
tedvīnolun- 60b/12
tımār olun- 39b/10
vech olun- 29a/15
ẕikirolun- 42a/11, 48b/03

omuzBoynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.
o.+ı 50a/12
o.+ını 50b/10
o.+larında 50a/10
[=3]

onDokuzdan sonra gelen sayının adı.
o. 9b/15, 13a/13, 16b/08, 17b/03, 20a/14, 20a/15, 20a/15, 20b/01, 21b/12, 21b/12, 22a/06, 27b/11, 28a/09, 32a/02, 36b/13, 46a/15, 49b/05, 52b/06, 52b/07, 55a/05, 55a/05, 63a/04, 70a/01
o.+(on beş) 28a/09, 46a/14
o.+(on biñ) 10a/02
o.+(on iki biñ) 9a/04
[=27]

oñla- İyileşmek.
o.-maġa 27a/05
[=1]

oñul-Hastalıktan, dertten kurtulmak, şifa bulmak, felah bulmak, iflâh olmak.
o.-duḳda 52a/07
o.-maz 51b/02
[=2]

oñult- Hastalıktan kurtulmasını sağlamak, şifa buldurmak.
o.+ur (oñuldur) 71b/02
[=1]

orduBir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.
o.+yı 8a/10, 8b/10
[=2]

ormanlıḳ Ormanı çok olan, ormanla kaplı veya orman gibi olan yer.
o. 47b/13
[=1]

ortaBir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.
o. 22b/08, 36a/13
o.+sına 20b/11
o.+sından 37b/06, 41a/06
[=5]

ʿOṯmān Ḫān Genç Osman (1604-1622); I. Ahmet ve Mahfiruz Sultan'ın oğludur. Öldürülen ilk padişahtır. Hotini fethetmiştir. Farisî mahlasıyla şiirler yazmıştır.

o.+(ʿOṯmān Ḫan) 59b/11, 60b/11
o.+(ʿOṯmān Ḫān Ḥażretleri) 60a/01
[=3]

ot Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.
o. 7a/10, 35a/01, 47a/05, 47a/15, 47b/06, 52b/07, 53b/10
o.+(banbıl ot) 51a/10
o.+a 24b/06, 47a/05
o.+dur 47b/14, 56a/05, 56a/13
o.+ı 47a/12, 47a/13, 49b/13, 58a/12, 63a/01
o.+ı (çörek otı) 23a/02, 49b/06
o.+ı (güyegü otı) 53a/07
o.+ı (ḳaraca otı) 26b/12
o.+ı (kiremid otı) 51a/10
o.+ı (sıçan otı) 37a/05, 37a/06, 40a/01, 45b/08
o.+ı (siñirli otı yapraġı) 62a/05
o.+ı (turaḳ otı) 21b/10
o.+ı (yaş baldıran otı yapraġı) 62b/09
o.+ın (siñirli otın) 62a/09
o.+lar (bitürüci otlar) 51b/15
o.+ları 27b/13
o.+un 47a/12, 56a/09, 56b/05
o.+undan (sıçan otundan) 38a/01
o.+unı 58a/15
[=38]

otlat-Hayvanı veya sürüyü otlayabileceği bir yere götürmek, otlamaya bırakmak, otlamasını sağlamak.
o.-maya 40b/05
[=1]

otuzYirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.
o. 10a/13, 23a/02, 30b/15, 31a/02
o.+(biñ otuz bir) 61a/14
[=5]

ov-Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek.
o.-a 65a/01
o.-a (ova ova) 18b/07, 18b/07, 27b/15, 27b/15, 71a/04, 71a/04
o.-alar 29b/08, 56b/01
o.-asın 64b/14
o.-up 65a/02
[=11]

oy-Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.
o.-alar 31b/13
o.-up 22b/10
[=2]

oyan Hayvan gemi.
o.+(oyan başı) 55a/10
[=1]
oyna-Kımıldamak, hareket etmek.
o.-yan 32a/14
o.-yınca 32a/13
o.-yup 32b/03
[=3]
oynat-Oynamasını, hareket etmesini sağla- mak.
o.-ır (oynadır) 27b/10
[=1]
oyul-Oyma işi yapılmak.
o.-mış 31b/15, 32a/06
[=2]
oyun- Toplanmak, birikmek.
o.+(oyunmuş ḳan) 54b/06
[=1]

-Ö-

öd Öd, safra.
ö.+i (tavşan ödi) 58b/06
ö.+üni 49a/08, 72a/10, 73a/05
[=4]
ögren-Yetenek, beceri kazanmak.
ö.-üp 44b/07
[=1]
ökçeAyakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk.
ö.+sinden 57a/02
[=1]
öksür-Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.
ö.-se 17a/08
ö.-ür 63b/08
[=2]
öksürükCiğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması.
ö. 17a/07
ö.+(ḳuru öksürük) 69a/13
ö.+ol- 17b/09
[=3]
öküzÇift sürmekte, kağnı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.
ö. 4b/06
ö.+in 4b/08
[=2]
öl-Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.
ö.-mek 12b/04, 44b/05
ö.-ür 35a/02
[=3]
ölç-En, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek.
ö.-üp 36a/12, 36b/08
[=2]
ölçiBir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan. Ölçü.
ö.+lerini 36a/15
[=1]
öldür-Bir canlının hayatına son vermek.
ö.-eler 61b/02
ö.-ür 37a/07
[=2]
ölüm Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi.
ö.+ini 12b/06
[=1]
ʿömr*Ar.* Yaşam.
ö.+(ʿömr-i şerīfleri) 9b/08
ö.+i 14b/15
ö.+i ʿazizleri9b/04
ö.+i ḳalīl12a/14
ö.+inde 71b/14
ö.+ini 4b/11
[=6]

önBir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.
ö. 12a/03, 12a/05, 15a/11, 23b/02, 27a/13, 34b/02, 50b/02
ö.+(ön ayaḳların) 67a/04
ö.+i 53b/05
[=9]
önceİlk olarak, başlangıçta, sonra karşıtı.
ö. 16a/10
[=1]
ʿörf*Ar.*Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu gelenek.
ö.+(ʿādet-i ʿörf-i serḥadd-i müslimīn)13a/02
[=1]
örik Atın ağağına bağlanılan ipten dolayı ayakta oluşan hastalık.
ö.+(ayaġı örik ol-) 59a/06
[=1]
ört-Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.
ö.-e 36b/12
ö.-eler 53b/04, 65a/09
ö.-üp 16a/02, 18b/09, 63b/13, 70a/02
[=7]
öykenAkciğer.
ö.+(öyken pāresi) 35a/11
ö.+e 35a/13
[=2]
öyle Onun gibi olan, ona benzer.
ö. 11b/08
ö.+(eyle) 53b/10
[=2]
öyleceO biçimde, tam öyle.
ö. 65b/14
[=1]
Özbekiyye Özbeklerin buunduğu ve yaşadığı yer.
ö.+de 44a/05
[=1]
ʿöẕür*Ar.*Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret.
ö. 73a/08
ö.+i ḳabīḥ4a/09
[=2]

-P-

pādişāh*Far.*Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.
p. 42b/01, 43b/01, 43b/13, 44a/03, 44a/05, 59b/10, 59b/15, 60a/10, 61a/11
p.+(ʿālem-i pādişāh Cim Sulṭān) 42b/15
p.+ı 8a/11, 43b/09
p.+ı ʿaẓīmü'ş-şān44a/13
p.+ı Cim-Cāh9a/13
p.+ı Cim-gāh60b/15
p.+ı gird 8b/11
[=16]
pādişāhī*Far.*Padişahla ilgili, padişaha ait.
p.+ye 42b/10
[=1]
pādişāhlıḳPadişah olma durumu, hükümdarlık, sultanlık.
p.+ı (pādişāhlıġı) 7b/11
p.+ınuñ (pādişāhlıġınuñ) 8a/02
[=2]
pāk*Far.*Temiz.
p. 7a/10, 7a/11, 18a/04, 21a/02, 22a/15, 23a/04, 23b/13, 27b/15, 30b/02, 31b/15, 32b/15, 34a/09, 35a/08, 41b/01, 47a/14, 59a/10, 64a/15, 70b/02, 70b/04, 71a/01, 71a/04, 71a/05
p.+it- 58a/03
p.+leri (ṭabʿ-ı pākleri) 60b/14
p.+ol- 46b/13
[=25]
palamud*Rum.* Meşe türlerinin uzunca, fındığa benzeyen, sert ve pürüzlü, bir yüksük içinde bulunan, tanen bakımından zengin meyvesi, pelit.

p. 18a/14
[=1]

palanḳa*Mac.*Ağaç ve toprakla yapılmış, hendekle çevrilmiş küçük hisar.
p. 9b/03
p.+larda 9a/15
[=2]

panbıḳ*Bk.* panbuḳ
p. 66a/02
[=1]

panbuḳ*Far.*Ebegümecigiller familyasından, koza denen meyvesinde beyaz ya da sarımtırak uzun selüloz lifler bulunan, sarı ya da pembe çiçekli otsu ya da odunsu bitki (Gossypium) ve bu bitkinin tohumlarını saran ince ve yumuşak lif yumağı.
p. 40a/02, 41b/02, 59a/13
[=3]

papadıyya Birleşikgillerden, baharda taç yapraları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki. Matricaria chamomilla.
p. 53a/08
p.+(papadıyya köki) 53a/08
[=2]

papatya*Bk.* papadıyya
p. 23b/07
[=1]

pāre*Far.* Parça, kısım, bölük.
p. 9b/03, 24b/11, 25a/04, 28b/06, 28b/15, 32b/15, 36a/10, 38b/15, 39b/01, 40b/14, 47a/13, 50b/13, 56a/09, 69a/14, 69b/01, 72a/06, 75b/13
p.+(pāre pāre) 21a/05, 21a/05, 56a/02, 56a/02
p.+(pāre pāre it-) 72a/07, 72a/07
p.+si (öyken pāresi) 35a/12
p.+si-y-ile 32a/02
p.+sin 50b/03
p.+sinde 67b/15
p.+siyle 61b/05
[=28]

parmaḳİnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.
p. 37b/05, 50a/15
p.-ıla (parmaġ-ıla) 61b/08
p.+ın (baş parmaġın) 36b/02
p.+ınuñ (baş parmaġınun) 36a/11
p.+ınuñ (parmaġınuñ) 36a/14
p.+larda 61b/09
[=7]

paşā Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan.
p.+(Meḥmed Paşā) 10b/08
p.+(Yaḥya Paşā-zāde Meḥmed Paşā) 8b/14
p.+i müşārü'n-ileyh10a/11
p.+ya 10b/02
p.+yı (maʿiyyet-i Meḥmed Pāşāyı) 9a/05
p.+yı (Meḥmed Pāşāyı) 9a/10
[=6]

paşā-zāde Paşa oğlu, paşadan olma evlat.
p.+(Yaḥya Paşā-zāde Meḥmed Paşā) 8b/14
[=1]

paşmaḳçıDağ kunduzu *krş.*ṭaġ ḳunduzı, zerabīḥ.
p. 34b/09
[=1]

pāyend*Far.*Payanda, destek, dayak.
p. 53b/01, 63b/04
[=2]

pekKatı, sert, sıkı, sağlam.
p. 62a/07
[=1]

pekmez Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi.
p.+i 22b/09
p.+ini (datlu üzüm pekmezini) 22b/04
[=1]

penbe *Far.* Pamuk.
p. 30b/02, 31b/15, 65b/05, 74b/01
p. +i 26b/15
[=5]

perī *Far.* Cisimleri çok lâtif ve görünmez olan hoş mahluk.
p. 2a/03
[=1]

perişān *Far.* Bozuk, tertibsiz, düzensiz.
p. 5a/04, 5a/06, 14a/01
p.+(ḳaba ve perişān ḳuyruḳlu at) 5a/05
p.+(münhezim ve perişān ol-) 14b/06
[=5]

perrān *Far.* Uçan, uçucu.
p.+ol- 14b/03
[=1]

pertik El, ayak vb. incinen yerlerde olan şiş.
p. 69b/09, 70a/11
p.+ol- 69b/05
[=3]

pervāz *Far.* Kanat açmak, uçmak. Uçan, uçucu.
p.+ve ṭayrān it- 14a/13
[=1]

pes *Far.* Arka, art, geri.
p. 25a/03
[=1]

peydā *Far.* Belli, açık, peydah.
p.+it- 56b/08
[=1]

peyġamber *Far.* İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağıran kimse, yalvaç.
p.+(taḥṣīl-i rıżā-i peyġamber) 8b/04
[=1]

peynir *Far.* Maya ile katılaştırılarak sütten yapılan ve birçok türü olan besin.
p.+i ṭulum 24b/11
[=1]

pirinç *Far.* Buğdaygillerden, kökleri bol su içinde yetişen bitkinin besin olarak kullanılan taneleri.
p.+(pirinç unı) 54a/03
[=1]

pişir- Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek.
p.-üp 72a/08, 72b/01
[=2]

piş- Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.
p.-miş 29b/06
[=1]

pişür- *Bk.* pişir-
p.-eler 21a/04
p.-üp 72a/07, 74b/03
p.-ür 66a/09
[=4]

piynir *Bk.* peynir
p.+ṭulumı 34b/03
[=1]

pul Para.
p.+a 11a/05
[=1]

pür-cefā Sıkıntı içinde.
p.+ol- 33a/12
[=1]

pür-feyż Bereket dolu, bereket içinde.
p.+ (rūḥ-ı pür-feyż-i fütūḥları) 9b/05
[=1]

pür-kemāl Olgunluk içinde.
p. 10b/06
[=1]

püryān *Far. < biryān* Kebabın bir nev'i.
p.+it- 71b/12
[=1]

-R-

Rabbānī *Ar.* Allah ile ilgili, Allah'a bağlı, ilahî, Allah'tan gelen.
r.+(ḥikmet-i Rabbānī) 40a/12
[=1]

Rabbāniye *Bk.* Rabbānī
r. 33a/06
r.+(ḥikmet-i Rabbāniye) 33a/06
r.+ye (Ġufrān-ı Rabbāniyye) 9b/07
[=3]

rabṭ *Ar.* Bağlamak, bitiştirmek, bir şeye bağlamak.
r.+(żabṭ u rabṭ) 42a/09
[=1]

rāciʿ *Ar.* Rica eden, eden, uman, yalvaran. Niyaz eden.
r.+dür 43a/07
[=1]

raġbet *Ar.* İstek, arzu. Bir şeyi çok iştiyakla istemek.
r.+it- 3b/04
r.+ve iḥtirām it- 10a/12
[=2]

rāġıb *Ar.* İsteyen, rağbet eden.
r.+ol- 1b/06, 44b/14, 60a/04
[=3]

rāh *Far.* Yol.
r.+ı 9a/06
[=1]

rāḥat *Ar.* Üzüntüsüz, tasasız, kedersiz bir halde olmak. Müsterih.
r. 4a/08, 14a/02, 19b/07
r.+ı saʿādet 43a/05
[=4]

raḥm *Ar.* Acıma, koruma, esirgeme, şefkat etmek.
r.+ı 45b/02
[=1]

Raḥmān *Ar.* Bütün yaratıklara rızıklarını veren, her an bütün mahlukat hakkında hayır ve rahmet irade buyuran, bütün mahlukatına sayısız nimetler veren. Nizam ve adâlet sâhibi. (Allah)
r.+a (civār-ı raḥmet-i Raḥmāna) 9b/06
[=1]

Raḥmāniyye *Bk.* Raḥmān
r. 42b/05
r.+den(ḳudret-i Raḥmāniyyeden) 33a/06
[=2]

raḥmet *Ar.* Merhamet, acımak, şefkat etmek, ihsan etmek, esirgemek.
r. 13b/07
r.+i 9b/08
r.+(ʿaleyhi'l-raḥmetu'l-Melikü'l-mennān) 7a/15
r.+(civār-ı raḥmet-i Raḥmān) 9b/06
r.+u'llāhi Tealā 9b/07
r.+u'llāhi ʿaleyhi 10b/11
r.+u'llāhi'l-Mennān 59b/15
[=7]

raḳı *Ar.* Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki.
r.+(raḳı ṣābūnı) 32a/05, 63a/02
r.+sābūnından 68b/13
[=3]

rākib *Ar.* Daima görüp kontrol eden, gözeten.
r.+ol- 12b/06, 15a/06, 60a/06
[=3]

rāsihīn *Ar.* Âlimler, din bilgisi çok sağlam ve derin olan büyük zatlar.
r.+(ḥukemā-i rāsihīn) 1b/04
[=1]

rāst *Far.* Tesadüf.
r.+gel- 40a/14
r.+ve muḳābil gelin- 13a/12
[=2]

rāyiḥa *Ar.* Koku, güzel koku.
r. 35a/02, 49a/14
r.+sı 35a/01, 35a/03
[=4]

raziyāne *Ar.* Dereotu nev'inden bir nebat adı, rezene.
r. 47a/08
[=1]
redd *Ar.* Geri döndürmek, kabul etmemek, çevirmek, def etmek.
r.+i 14a/08
[=1]
refʿ *Ar.* Lağvetme, hükümsüz bırakma.
r.+(defʿ ve refʿ ol-) 50b/05, 63b/07
r. +ine 37a/14
[=3]
refiʿ *Ar.* Yüksek, bülend, âli, yüce.
r. 44b/02
[=1]
refīḳ *Ar.* Ortak, arkadaş, eş, yardımcı, yoldaş.
r.+i şefīḳ 10a/13
[=1]
reftar *Far.* Gidiş, salınarak yürüyüş.
r.+e (ḫışm-ı reftare) 8a/15
[=1]
reh-nümūn Rehberler, yol göstericiler.
r.+a (ẓafer-i reh-nümūn) 8b/10
[=1]
rendele- Rende ile pürüzlerini gidermek, istenilen biçimi vermek.
r.-r 56a/15
r.-yüp 56a/15
[=2]
renk *Far.* Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
r.+i (rengi) 71a/10
r.+inde (renginde) 11b/08
[=2]
repūla *Rum.* İhren, gür yapraklı, kökü havuca benzeyip havuçtan daha uzun ve kalın olan, tadı turba benzeyen ve acı olan çok yıllıksı bir bitki *krş.* ihren
r. 56b/10
[=1]
resmī *Ar.* Devlet adına veya devlet tarafından.
r. 13a/01
[=1]
revā *Far.* Lâyık, uygun. Meydana gelmek.
r. 12a/12
r.+ol- 12a/10
[=2]
Rezzāḳ *Ar.* Bütün mahlukatın rızkını veren ve ihtiyaçları karşılayan. (Allah)
r.+(Cenāb-ı Rezzāḳ-ı Müsteʿān) 7b/14
[=1]
rıżā *Ar.* Memnunluk, hoşluk, razı olmak
r.+(taḥṣīl-i rıżā-i peyġamber) 8b/04
[=1]
riʿāyet Ar. İyi karşılamak, ağırlamak, hürmet etmek.
r.+den 42b/13
[=1]
ricā *Ar.* Yalvarmak, niyaz eylemek.
r. 61a/08
[=1]
ricāl *Ar.* Mevki sahibi kimseler, devlet adamları.
r.+den (mūtemed-i ricāl) 10a/10
r.+i ḳudemā 33a/15
r.+i mūtemed 7a/12
r.+i serḥadd-i Engürüs 12b/12
[=4]
ricʿat *Ar.* Geri dönme, çekilme, kaçma, vazgeçme.
r. 8a/10
[=1]
rifʿat *Ar.* Yükseklik. Yüksek ve büyük rütbe sahibi olmak, âlişan olmak.
r.+ı 43b/07
[=1]
risālet *Ar.* Birisini bir vazife ile bir yere göndermek.
r. 8b/04
[=1]
rivāyet *Ar.* Hikâye edilen hâdise veya söz.

r. 7a/12, 12b/14
r.+(ḫikāyet ve naḳil ve rivāyet it) 10a/10
r.+(naḳil ve rivāyet olın-) 53b/14
r.+i 14a/06
r.+it- 15a/02
r.+ve naḳil ve ḫikāyet 3b/08
r.+ve naḳil ve ḫikāyet it- 11b/02
[=8]
riyāset*Ar.*Reislik. Bir işi idarede başta bulunmak. Başkanlık.
r. 43b/11
[=1]
rūġan *Far. < revġan* Yağ.
r.+(ṣarı rūġan-ı sāde) 31a/06
r.+(yıllanmış rūġan-ı zeyt) 49b/14
r.+ı bezir 24a/07, 26a/05
r.+ı sāde 17b/01, 27a/14, 30a/08, 46a/14, 49b/06, 55b/05, 62a/02, 70a/05
r.+ı zeyt 28b/14, 46a/13, 56b/01, 57a/11, 57b/04, 61b/05, 64b/14, 65a/01, 65b/15, 66b/14, 68a/13
[=23]
rūḥ*Far.*Can, nefes, canlılık
r.+ı-y-çün 38a/13
r.+ı pür-feyż-i fütūḥ9b/05
[=2]
ruḫṣat*Ar.* İzin, müsaade.
r. 9b/13
[=1]
Rūm*Ar.*Müslüman ülkelerde oturan Yunan asıllı kimse.
r. 9a/01, 47b/07, 47b/08, 56a/03, 56b/04
r.+(eyālet-i Rūm) 9a/03
r.+(kürsi-i eyālet-i Rūm) 9a/02
[=7]
Rūmī Rumelinden olan. Rumlara ait.
r.+(merhem-i Rūmī) 48b/15
[=1]
rūşen*Far.*Parlak, aydın. Belli, âşikâr.
r.+ve ṣāfī ol- 71b/09
[=1]
rūz-be-rūz*Far.* Günden güne.
r. 47b/04
[=1]
rūzigār*Far.*Yel. Rüzgar.
r. 65a/09
r.+(asker-i cerrār-ı rūzigār) 8a/14
[=2]
rükūb*Ar.*Binme. Biniş.
r.+(süvār ve rükūb it-) 10a/15
r.+dan (keşret-i rükūb) 60a/14
r.+it- 12a/09
[=3]
rüstem*Far.*Yiğit, kahraman.
r.+leri 13b/11
[=1]
rütbe*Ar.*Mertebe, derece, paye.
r.+ye 44a/01
[=1]

-S-

sa'ir*Ar.*Başka, öteki, diğer
s. 7a/03, 11a/03, 46b/02, 53b/06, 73a/05, 75b/12
[=6]
saʿādet*Ar.*Mutluluk.
s.+(cinbüş-i erbāb-ı saʿādet) 44b/10
s.+(izzet-i hümāyūn-ı saʿādet) 8b/06
s.+(rāḥat -ı saʿādet) 43a/05
s.+(ṣāḥib -i saʿādet) 8b/04
s.+(sebeb-i saʿādet) 44b/02
s.+i ezdiyād 43b/08
[=6]
saʿādet-dār*a.f.b.s*Saadet sahibi, mâliki.
s.+ını 44b/05
[=1]
saʿādetlü Talihi iyi olan.
s. 15a/07
[=1]
sāʿat*Ar.*Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dörtte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi.

s. 21a/06, 22a/07, 24a/09, 26a/01, 26a/07, 26a/15, 28a/06, 28a/07, 32b/10, 35b/08, 49b/15, 51a/01, 55b/12, 62b/05, 65a/01, 65a/01, 65a/03, 65a/11, 68a/02, 69b/07, 74b/11

s.+de 65b/07, 69b/10

s.+e 24b/13, 75a/01

[=25]

ṣabāḥ *Ar.* Günün başlangıcı gündüzün ilk saatleri.

s. 13a/10, 18b/04, 19a/03, 21a/12, 22b/01, 22b/10, 26b/04, 34a/04, 39a/10, 41b/04, 46a/05, 64a/03

s.+a 49b/09

[=13]

ṣabbār *Ar.* Çok sabırlı, sabur.

s.+(esb-ü ṣabbār-ı ḳatar) 60a/03

[=1]

sābıḳīn *Ar.* Geçmişler, önceden gelmiş olanlar.

s.+(serverān-ı sābiḳīn) 11b/12

s.+(hükemā'-i sābıḳīn) 33b/02, 44b/08

[=3]

ṣabır *Bk.* ṣabr

s. 72b/04

sābi‘ *Ar.* Yedi, yedinci.

s.+(**el-bābü's-sābi‘**) 23a/15

[=1]

ṣabr *Ar.* Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

s.+it- 7a/03

[=1]

ṣabūn *Ar.* Temizlik için kullanılan ve zeytin yağıyla kireç, kül veya sodadan yapılan madde, sabun.

s. 23b/14, 25a/15, 30a/13, 32b/14, 34a/09, 63a/05, 65a/11, 68b/15, 70b/01, 71b/01

s.+(ṣabūn ṣuyı) 55b/10

s.+ıla 27b/14,29b/04, 64b/01

s.+ı 16a/10, 69a/03

s.+ı (raḳı ṣabūnı) 32a/05, 63a/02

s.+ı (Şam ṣabūnı) 45b/15

s.+ından (raḳı ṣabūnından) 68b/13

[=20]

ṣābunla- Herhangi bir şeyi sabun sürerek yıkamak.

s.-ya 16a/07

s.-yup 19b/08

[=2]

ṣac Üzerinde ekmek pişirilen metal levha.

s.+(ḳızmış ṣac) 21a/04

[=1]

saç At, aslan vb. hayvanların ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar, yele.

s.+ı 3b/15, 3b/14, 3b/14, 3b/15, 4a/02

s.+ın 73b/04

[=5]

ṣaç- Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

s.-up 39a/08

[=1]

ṣaçaḳ Atın kuyruğundaki saçak, püskül.

s.+ı (ṣaçaġı) 64b/08

[=1]

ṣadā *Ar.* Seda. Ses. Avaz

s.+sını 5a/15

[=1]

sāde *Far.* Sade, katıksız.

s. 42a/04

s.+(rūġan-ı sāde) 17b/02, 27a/14, 30a/08, 46a/15, 49b/06, 55b/05, 62a/02, 70a/06

s.+(ṣarı rūġan-ı sāde) 31a/06

[=10]

ṣadef *Ar.* Sert, parlak ve şeffafa yakın madde. İnci kabuğu.

s. 41a/08

[=1]

ṣādıḳ *Ar.* Dostluğu ve bağlılığı içten olan, sadakatli.

s.+(yār-i ṣādıḳ) 7a/07

s.+ı'l-ḳavl-i mu‘temed 12b/13

[=2]

ṣadır *Ar.* < *ṣadr* Sadrazam.

s. 60b/09
[=1]
sādis *Ar.* Altıncı.
s.+e 21b/02
[=1]
ṣāf*Ar.* 1. Dizi, sıra.
s.+ları 14b/07
2. Katıksız, arı, katışıksız, halis, has.
s.+ol- 70b/03
[=2]
ṣafā*Ar.*Gönül şenliği, eğlence.
s.+sından 43a/14
[=1]
ṣafā-yāb*Far.*Safa bulmuş, huzur ve sükûna kavuşmuş.
s.+ol- 8a/13
[=1]
ṣāfī*Bk.* ṣāf
s. 18b/11
s.+(rūşen ve ṣāfī ol-) 71b/09
s.+ol- 69b/14
[=3]
ṣaġ 1. Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.
s. 38b/02, 38b/03
s.+gözüni 72a/01
2. Sağlam, esen.
s.+(ṣaġ at) 45b/04
s.+ol- 4a/14
[=5]
ṣaġīr*Ar.*Ergenlik çağına gelmemiş çocuk.
s.+ maʿṣūmların 74a/03
[=1]
ṣaġrı Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.
s.+sı 4a/05
[=1]
ṣāḥib*Ar.*Bir şeyi koruyan ve ona mâlik olan.
s.+i 76a/15
s.+i ʿār 8b/09
s.+i maʿrifet 45a/04
s.+i saʿādet 8b/04
s.+ine10b/15, 12b/04, 15a/13
s.+ini 2a/08, 6a/14
s.+inüñ 12a/12, 12a/14
s.+ü'l-vech 60a/09
s.+ü'ş-şān 60b/07
[=12]
ṣaḥīḥ*Far.*Hâlis, kusursuz, şüphesiz.
s. 7a/12, 12b/14, 41b/10, 73a/12
s.+(mücerreb-i ṣaḥīḥ) 49b/11
[=5]
ṣaḥīḥe*Far.* Gerek söz bakımından ve gerek mânâca noksanları bulunmayan ifade.
s.+(bayṭarnāme-i ṣaḥīḥe) 76a/13
[=1]
sāḥil*Ar.*Deniz, göl veya akarsu kenarı.
s.+inden 47b/11
[=1]
sāḥir *Ar.*Büyücü, büyü yapan, sihir yapan.
s. 14a/15
[=1]
saḥḳ*Ar.*Döğüp yumuşatma. Döğme, döğülme.
s. 49a/05
s.+eyle- 38a/03
s.+it- 16b/09, 18b/02, 18b/15, 19b/04, 19b/14, 22a/12, 23a/03, 25a/03, 26b/12, 27b/13, 28a/12, 28b/13, 29b/05, 31a/04, 32a/05, 32b/01, 32b/12, 33b/15, 34b/12, 37b/10, 39a/01, 46a/03, 46b/03, 51a/11, 57a/10, 58a/13, 58b/01, 58b/07, 58b/11, 62a/08, 62b/04, 62b/09, 62b/10, 63a/14, 63b/02, 64a/10, 65b/03, 66b/08, 66b/12, 67a/13, 68b/04, 70b/09, 71a/14, 72b/04, 75b/15
s.+ol- 21a/10
s.+olın- 26a/09
s.+olun- 26a/11
s.+ve ḫāżır it- 20b/08
[=51]

ṣaḥrā *Ar.* Kır, ova, çöl.
s. 40a/11, 47b/13
s.+ya 8b/06
s.+yı Belġırad 9a/07
[=4]
sahte *Far.* Düzme, yapmacık, yalandan, taklit.
s.+den 5b/03
[=1]
sāʿī *Ar.* Çalışan.
s. 52a/01, 60b/15
s.+(cidd ü sāʿī) 45a/02
s.+(cidd ü sāʿī it-) 53b/08
[=4]
saʿīd *Ar.* Saadetli. Allah'ın rızasına ermiş olan.
s.+(şehīd ve saʿīd eyle-) 61a/10
[=1]
saḳ Şiddetle, kuvvetli bir şekilde.
s.+ça 54b/15
[=1]
ṣaḳaġu Atların boğazlarına arız olan hastalık. Ruam.
s. 45a/07, 49a/09, 49b/04
s.+sına 49b/12
[=4]
ṣaḳal Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.
s.+ın 73b/04
[=1]
saḳāmet *Ar.* Bozukluk, ziyan, noksan, zarar, eksiklik.
s. 31b/05, 60a/15
[=2]
sāḳaṭ *Ar.* Bir tarafı bozuk, eksik veya asla bir işe yaramaz olan.
s.+ol- 37a/11
[=1]
ṣaḳın Asla.
s. 41a/03
[=1]
ṣaḳın- Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek:
s.-alar 32a/03, 35a/04
s.-up 6a/13
[=3]
saḳıṭ *Ar.* Düşen, düşük. Kıymetsiz, sukut eden. Ölü olarak düşmüş çocuk.
s.+ı ʿalīl ol- 35b/12
[=1]
ṣaḳız Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çiğnendiğinde yumuşayan, hoş kokulu, beyaz renkli reçine.
s.+ı (çam saḳızı) 20b/07, 21b/12, 21b/14, 32a/04, 46a/12, 46b/13, 46b/14, 51a/09, 59a/11
[=9]
ṣaḳīl *Ar.* Ağır, can sıkıcı. Çirkin.
s.+ol- 55a/03
[=1]
saḳīm *Ar.* Hasta, keyifsiz, sağlam olmayan.
s. 43a/11
s.+ol- 54a/12
[=2]
sākin *Ar.* Hareketsiz, kendi hâlinde, durgun.
s.+ol- 75a/08
s.+tur- 30b/08
[=2]
saḳla- Elinde bulundurmak, tutmak:
s.-yacaḳ 11a/04
s.-yalar 12b/11
[=2]
ṣal- 1. Yollamak, göndermek.
s.-alar 24b/06
2. Ulaştırmak.
s.-a 20b/15
[=2]
salata *İt.* Genellikle bazı çiğ ot ve sebzelerle yapılan, yağ, limon vb. maddeler konulan, yemeklerle birlikte yenen yiyecek, salata.
s.+it- 56b/02
[=1]
sāle *Far.* Yıllık, senelik.

s. 44b/15, 44b/15, 60a/10
[=3]

sālīb*Ar.*Titreten.
s.+(kāfir-i ḥāki-i sālīb) 59a/03
[=1]

sālifin*Ar.* Eskiden olanlar, geçmişten gelenler.
s.+(dilīrān-ı sālifin) 11b/12
s.+(ʿulemā'-i sālifin) 44b/08
[=2]

ṣāliḥīn*Ar.*Salih kimseler, günahkâr olmayanlar, salihler.
s.+(selef-i ṣāliḥīn) 1b/04
[=1]

sālim*Ar.*Sıhhatli. Sağ. Noksansız, eksiksiz.
s. 14a/03
s.+(emīn ve sālim ol-)2a/07, 6a/11, 71b/15, 74a/06, 75a/09
s.+ol- 41b/07, 42a/07
[=8]

ṣāliṣ*Ar.*Üçüncü.
s.+(el-bābü'ṣ-ṣālisüʿaşer) 71b/04
s.+(el-bābü'ṣ-ṣāliṣ) 18a/08
s.+de (defʿa-i ṣāliṣde) 33a/04
[=4]

salṭanat*Ar.*Hâkimiyet, padişahlık.
s. 43b/12
s.+(cālis-i taḫt-ı salṭanat) 44a/04
s.+(zamān-ı salṭanat) 60b/02
[=3]

ṣamanEkinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları.
s. 7a/12, 16b/02
s.+(ḫurda ṣaman ṭozı) 53a/09
[=3]

ṣāmin*Ar.*Sekizinci.
s.+(el-bābüs'ṣ-ṣāmin) 36a/07
[=1]

ṣanʿ *Ar.*Sağlam ve muhkem yer.
s.+ı İlāhiyye 42a/08
[=1]

sanʿat*Ar.*Ustalık, hüner, mârifet.
s. 44b/05
s.+ın 44b/07
[=2]

sanc-*Bk.* sanca-
s.-up 41a/10
[=1]

sanc*Bk.* sancu
s.-alar 56b/13
[=1]

sanca-Sancı vermek, ağrımak.
s.-yup 74b/14
[=1]

sancaḳÇoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak.
s. 9b/14, 13a/13, 14b/07, 14b/13, 14b/14
s.+ı (Serim Ṣancaġı) 9a/12
[=6]

sancuİç organlarda batar veya saplanır gibi duyulan, nöbetlerle azalıp çoğalan ağrı.
s. 15b/04, 67a/01, 74b/06
[=3]

sanculan-Sancıya tutulmak.
s.-sa 15b/05, 66b/11
s.-ur 15b/07
[=3]

sanculu Sancıya tutulan, sancısı olan.
s.+ādem 73b/11
[=1]

ṣandal*Ar.*Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu bir ağaç *(Santalum album).*
s.+(ḳızıl ṣandal) 52b/06
[=1]

ṣanduḳa*Ar.*İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.
s. 70b/04
[=1]

ṣānī*Ar.* İkinci.
s.+(el-bābü'ṣ-ṣānī) 17a/06

[=1]

ṣap Çiçek, meyve veya sebzeyi dala bağlayan ince bölüm, sak.

s.+ı (ṣarımsaḳ ḳabıve ṣapı) 53a/09

s.+ı (ṣarımsaḳ ṣapı) 23b/08

s.+ından (ṣarımsaḳ ṣapından) 26a/05

s.+ını (ṣarımsaḳ sapını) 57a/02

[=4]

sar-Çevresini çevirmek, çepeçevre dolanmak, çevrelemek.

s.-a 57a/05, 57a/15

s.-alar 18b/09, 24b/02, 25a/14, 35a/07, 38a/05, 40a/06, 66a/07, 75b/01

s.-asın 65a/02

s.-up 20b/12, 24b/12, 25b/13, 29a/14, 35a/10, 37b/12, 51a/04, 54a/07, 59b/05, 63a/03, 63b/04, 65a/09, 65a/12, 75b/10

[=25]

ṣarf*Ar.* 1. Harcama, tüketme, kullanma.

s.+ı zihīn7b/07

s.+ı zihīn it- 43b/12

s.+it- 4b/11

2. Sırp.

s.+da (lisān-ı ṣarfda) 56b/10

[=4]

sarḫōş*Far. < ser-ḫōş* Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan, mest.

s.+it- 41a/02

[=1]

ṣarıYeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.

s.+(murdār-ı ṣarı) 39b/08

s.+(ṣarı ḳaṭrān) 39b/01

s.+(ṣarı rūgan-ı sāde) 31a/06

s.+(ṣarı ṣabır) 69b/05

s.+(ṣarı sünbül) 73a/06

[=5]

ṣarı ṣabır Zambakgiller ailesinden Aloe forex' in yapraklarından elde edilen, yapısında sürgüt etkili aloin glikozidi içeren, koyu renkli, acı tadında kurutulmuş özsu, aloes.

s. 69b/06

[=1]

ṣarılıḳKanda safra maddesinin artması sonucunda cildin, göz akının ve idrar, ter gibi bazı vücut sıvılarının sarı renk almasıyla beliren hastalık.

s. 72a/09

s.+ol- 72a/08

[=2]

ṣarımṣaḳ Zambakgiller familyasından, toprak altında bir soğanı olan, gövdesi uzun, yassı ve sivri uçlu yapraklarla sarılmış, keskin kokulu, iştah açma, damar genişletme, mikrop öldürme, tansiyon ayarlama vb. pek çok tıbbi hassaya sahip, 30-100 santim yüksekliğinde otsu bitki. Allium sativum.

s. 17b/03, 24a/03, 26a/11, 49b/13

s.+ıla (ṣarımṣaġ-ıla) 49a/11

s.+(ṣarımṣaḳ ṣapı) 23b/08, 26a/04, 57a/02

s.+ḳabı ve ṣapı 53a/08

[=9]

ṣarḳıt-Yukarıdan aşağı doğru sarkmasını sağlamak.

s.-ur (ṣarḳıdur) 52b/01

[=1]

ṣarma Yayvan ve düz olmayan. Atın göbeğinin düzgün olması.

s. 6b/11

[=1]

ṣarmaşıḳSarmaşıkgillerden, koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki *(Hedera helix).*

s. 48a/09

s.+(yapraḳsız ṣarmaşıḳ) 48a/05
[=2]

ṣarmaşuḳ*Bk.* ṣarmaşık
s.+ından(dolaşuḳ ṣarmaşuġından) 62b/11
[=1]

ṣarp Çetin, şiddetli, kuvvetli, sert, keskin.
s. 17b/10, 23b/10, 24a/04, 56b/01, 64a/12
s.+(ṣarp sirke) 25b/10, 28a/12, 55a/04, 57b/09, 62a/06, 62a/15, 62b/06, 65a/04, 67b/11, 69b/06, 69b/13
[=16]

ṣaru 1. Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.*Bk.* ṣarı
s. 27b/06
s.+(ṣaru aġac) 31a/02, 62a/12
s.+(ṣaru zırnīḫ) 34a/07, 45b/06
2. Yumurtanın ortasındaki sarıkısım.
s.+sı (yumurṭa ṣarusı)25a/04, 46a/01
s.sı-y-ıla +(yumurṭa ṣarusı-y-ıla) 24a/15, 49a/02, 61b/12,76a/01
[=11]

ṣat-Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.
s. 11a/05
[=1]

saʿy*Ar.*Çalışma, Çalışıp çabalama. Gayret sarfetme.
s. 42b/08
s.+(cidd ü saʿy) 16a/05
s.+(cidd ve saʿy) 8b/05
s.+(iḥtimām ve saʿy it-) 37a/14
s.+ı ʿilim 44b/10
[=5]

saydarlıḳ*Far. < sāye-dār*Gölge eden, gölgesi olan, gölgeli.
s. 47a/07
[=1]

sazānSazangillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın tatlı sularında yaşayan, sırt yüzgeci uzun, eti beğenilen kılçıklı bir balık *(Cyprinus carpio).*
s.+(sazān balıġı) 6a/03
[=1]

sebʿa*Ar.* Yedi.
s.+dan (aḳālim-i sebʿadan) 7b/02
[=1]

sebeb*Ar.*Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.
s. 43b/04
s.+(belā-i sebeb) 57b/14
s.+den 5b/13
s.+i 15b/06, 19a/07, 20a/10, 21b/05, 25b/06, 52a/11
s.+i (aṣl-ı sebebi) 58a/03
s.+i ʿillet 17a/08, 45b/02, 50a/13, 50b/11, 54b/12
s.+i saʿādet 44b/02
s.+i ẓuhūr 18a/09, 19a/09, 23b/01, 36a/08, 38a/09, 40a/09, 40b/06
s.+lerin 20a/08
s.+lerüñ 21b/03
s.+ol- 5a/12, 44a/13
[=27]

sedd*Ar.* Baraj, set.
s.+(sedd ü bend ol-) 53b/06
[=1]

sefā*Ar. < safā*Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma.
s.+da 75a/09
[=1]

sefer*Ar.* Muharebe. Harb. Muharebeye hazır bulunma hali
s. 7b/05
s.+(ehl-i sefer) 3b/03
s.+(ehl-i sefer-i dilīr) 5b/14
s.+(ehl-i sefer ol-) 3b/03
s.+(levazımāt-ı sefer) 7b/10
s.+e 1b/07, 51b/04
s.+e (meşaḳḳat-i sefere) 59b/09
s.+i (Ḫotīn Seferi) 60a/01
s.+i Engürüs 8a/03

s.+lerde 10a/14, 11b/12, 40b/03, 66a/14
s.+lerinde 5a/13
[=15]

segirdim Koşu.
s.+e 6b/06
[=1]

segirgen- Koşturulmak.
s.-mekden 20a/12
[=1]

segirt- Koşturmak.
s.-mekden 20a/11, 21b/06
[=2]

sehl*Ar.*Kolay.
s.+i 14b/02
[=1]

seker*Ar.*Hurma şarabı.
s. 72a/01
[=1]

sekizYediden sonra gelen sayının adı.
s.+(ḳırḳ sekiz) 7b/12
[=1]

selaḥşorlıḳ Silahşor olma durumu.
s. 60a/13
[=1]

selāmet*Ar.*Esen olma durumu, esenlik.
s.+e 2a/09, 14b/14
s.+e çıḳar- 2a/09
[=1]

selāṭin*Ar.*Sultanlar.
s. 7a/05, 44a/15
s.+(ʿabdü's-selāṭin) 67a/13
s.+i (ḥabbü's-selāṭini) 67b/01
[=4]

selb *Ar.*Zorla alma, kapma, soyma.
s. 8a/07
[=1]

selef*Ar.*Eskiden olan. Evvelce bulunmuş olan.
s.+de 7a/05
s.+i ṣāliḥīn 1b/04
[=2]

selīm*Ar.*Sağlam, kusursuz. Refah ve selâmet üzere bulunan.
s. 60b/14
[=1]

sell*Ar.*Yavaşça çekip sıyırma. Sıyrılma.
s.+i seyf 14a/11
[=1]

semir-Besili, yağlı bir duruma gelmek, semizlemek, şişmanlamak.
s.-üp 55b/13, 70a/13, 70b/15
[=3]

semizŞişman.
s.+ol- 72b/14
[=1]

semt*Ar.* Şehirde yerleşim bölgesi, yaka.
s.+i firār 14a/01
s.+i sühūlet 7b/08
[=2]

semüz*Bk.* semiz
s.+ol- 71a/10
[=1]

sene*Ar.* Yıl.
s. 9b/04, 43b/14
s.+de 9b/02
s.+den 10a/14
s.+i kāmile 7b/12
s.+i mübāreke 8a/02
s.+sine 9b/08
s.+yi ḳırḳ 44b/15
[=8]

seng*Far.*Taş, hacer.
s.+i mermer 9b/12
[=1]

senTeklik ikinci kişiyi gösteren söz.
s.+üñ 43a/08
[=1]

ser *Far.*Baş, başkan, reis.
s.+(lisān-ı ser-i cedd) 13b/06
[=1]

ser-ā-pā*Far.* Bir uçtan bir uca. Baştan ayağa kadar.
s. 67a/06
[=1]

ser-firāz*Far.* < *ser-efrāz*Başını yükselten, yukarı kaldıran.
s. 8b/12

s.+ol- 43b/07
[=2]

serçeSerçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş.
s.+i41b/11
[=1]

sergerdañ*Far.*Başı dönmüş, şaşkın. Hayran.
s.+(ḥayrān ve sergerdañ ol-) 60a/12
[=1]

serḥadd*Ar.*Hudut başı. İki devlet toprağının birleştiği sınır.
s. 15a/05
s.+(ʿādet-i ʿörf-i serḥad-i müslimīn) 13a/02
s.+(ricāl-i serḥad-i Engürüs) 12b/12
s.+i müslimīn 13a/02
[=4]

serīʿ *Ar.*Hızlı
s.+ü'l-ḥareket ol- 11a/11
[=1]

seriʿan*Ar.*Çabucak.
s. 43a/09
[=1]

SerimMacaristan'daki bir bölgenin adı.
s. 8b/07
s.+(Serim Sancaġı) 9a/12
[=2]

serir*Ar.*Taht.
s.+i ḫilāfet43b/14
[=1]

serküle< *serkile* Mavi çiçeklerinden, kara boya çıkarılan ot.
s. 52b/07
[=1]

sert*Far.* < *serd*Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı.
s. 4a/02
[=1]

server*Far.*Baş, başkan, reis, ulu.
s.+ler 4b/11
[=1]

serverānBaşlar, başkanlar, serverler, reisler, ulu kimseler.
s.+ı sābiḳīn 11b/11
[=1]

sev-Çok hoşlanmak.
s.-mez 37a/15
[=1]

sevindirt-Sevinmesine yol açmak, sevinmesini sağlamak.
s.-dük 8a/15
[=1]

seyf*Ar.* Kılıç.
s.+(sell-i seyf) 14a/11
[=1]

seyr*Ar.*Yolculuk.
s. 1b/07
[=1]

sezā*Far.*Lâyık, münasip.
s.+ol- 12a/13
[=1]

sezā-vār*Far.*Münâsib, uygun, lâyık, şâyân.
s.+(fużelā-yı ẕevī'l-fehām-ı sezā-vār)60b/04
[=1]

ṣıbyan*Ar.*Çocuklar, sabiler.
s. 8a/08
[=1]

ṣıçan Sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan *(Rattus).*
s. 11b/08, 57a/08
s.+(ṣıçan otı) 37a/04, 37a/06, 40a/01, 45b/08
s.+(ṣıçan otu) 38a/01
[=6]

sıdḳ*Ar.*Doğru söz. Hakikata muvâfık olan. Bir şeyin her hususu tam ve kâmil olması.
s.+(derece'-i sıdḳ) 41b/08
s.+ı niyyet 8b/01
s.+ına 13a/06

[=3]

ṣıfat *Ar.* Bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği.

s.+ı 14a/07

[=1]

sığ- Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.

s.-acaḳ 41a/07

[=1]

sığır Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

s. 4a/11, 4b/06, 4b/07

s.+(sığır kuyruġı) 58a/12, 58a/15

s.+(sığır necisi) 55a/06

s.+(sığır yaġı) 46a/01, 54a/08

s.+(sığır yoġurdı) 54b/08

s.+a 3b/12, 4a/10

s.+ın 4b/03, 32a/03

s.+uñ 17a/11, 17b/01, 18b/03, 21b/13, 37b/09

s.+uñ (eczā'-i sığıruñ) 34a/02

[=19]

ṣıḥḥat *Ar.* Sağlamlık. Doğruluk. Sağlık.

s. 2a/01, 33b/07, 38a/08, 49a/08, 56a/12, 63a/08, 69a/12, 73b/03, 74a/06, 75a/09

s.+(aḥvāl-i ṣıḥḥat) 43a/15

s.+(şifā ve ṣıḥḥat bul-) 36a/05, 73b/07

s.+bul- 16b/06, 17b/08, 22a/10, 32a/09, 32b/05, 33a/05, 35a/07, 35b/01, 35b/05, 35b/11, 35b/14, 36b/04, 37b/14, 38b/13, 42a/03, 46a/08, 46a/10, 46b/06, 49a/14, 49b/03, 49b/10, 50b/09, 51a/05, 51a/15, 51b/02, 51b/03, 51b/05, 52a/05, 53b/13, 55b/02, 57a/07, 57b/08, 58b/02, 59a/01, 59a/05, 59a/09, 59b/05, 62a/03, 63b/07, 65b/08, 66a/11, 66a/12, 66b/01, 67b/06, 68b/02, 76a/05, 76a/09

s.+ini 12b/02

s.+ve āḳıbet bul- 50a/04

s.+ve şifā bul- 62a/11, 65a/13, 75b/11

[=65]

sıḳ Aralıksız olarak, aralarında az aralık bırakarak.

s. 51a/12

[=1]

sıḳ- Bir şeyin suyunu, yağını, sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak.

s. 40b/15

s.-a 24b/02

s.-alar 16a/05, 31a/14, 74b/12

s.-up 63b/13

2. Dar gelmek.

s.-ar 31b/04

[=7]

sıḳıl- Sıkıntıya düşmek.

s.-masından 40a/10

[=1]

sıḳıṭ *Lat. Abortus* Yavru atma.

s. 4b/10

[=1]

sıra Yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi.

s. 36a/11, 37b/02

[=2]

Ṣırf Sırp.

s.+(küffār-ı Ṣırf) 9b/01

[=1]

ṣırlı Sırlama işlemi uygulanmış olan.

s.+çanaḳ 69a/01

[=1]

sırr *Ar.* Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem

s. 13a/06

s.+ı ʿacayīb 54a/15

s.+ı ʿacayībe 15a/02

[=3]

ṣırt Bir hayvanın ya da hayvanın bir parçasının üst yüzeyi.

s.+ı (balıḳ ṣırtı) 6a/02

[=1]

sırtlānSırtlangillerden, genellikle leşle beslenen, etçil, postu benekli bir hayvan, yeleli kurt *(Hyaena)*

s.+(sırtlān yaġı) 59a/07

[=1]

sıtmaAnofel türü sivrisineğin sokmasıyla insandan insana bulaşan, titreme, ateş ve ter nöbetleriyle kendini gösteren bir hastalık, ısıtma, malarya.

s. 52a/10, 52b/04

[=2]

ṣıyānet*Ar.*Koruma veya korunma. Himaye veya muhafaza.

s.+de 31b/07

[=1]

sız-İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.

s.-mış 23a/04

[=1]

sızı Hafif ve ince ağrı.

s. 69b/09, 74b/06

[=2]

sidükİdrar, sidik.

s. 16a/13, 59a/14

s.+i (ādem sidügi) 59a/14

s.+i (sidügi) 16a/13, 19a/07, 19a/08, 19b/02, 65b/15, 66b/13, 74a/12

s.+in (sidügin) 74a/07

s.+inden (sidüginden) 25b/03

[=12]

siḥir*Bk.* siḥr

s.+i-le 14b/03

[=1]

siḥr*Ar.* Büyü.

s.+i (mekr-i sihri) 75a/06

[=1]

sil-Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek.

s.-eler 28a/01

[=1]

sīne*Far.*Göğüs. Sadır. Kalb.

s.+i tefvīż 9a/08

[=1]

siñirDuyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet.

s.+i 6b/05, 6b/09, 27a/08

s.+ine 6b/04, 6b/05

s.+leri 6b/04, 6b/07, 27a/09

[=8]

siñirli İçinde sinir bulunan, damarlı.

s.+(siñirli otı) 62a/09

s.+(siñirli otı yapraġı) 62a/05

[=2]

sirāceDeride ve genellikle boyunda görülen, lenf düğümlenmelerinin şişkinliğiyle beliren tüberküloz türü bir hastalık.

s. 38a/09, 38a/11, 38b/12, 38b/14, 39a/06, 39b/04, 40a/14

s.+getür- 38b/01

s.+ol- 38a/13

s.+si 39a/12

s.+si-çün 38b/07, 38b/13

[=12]

sirke*Far.*Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu.

s. 17b/10, 21a/06, 23b/10, 23b/10, 24a/04, 28b/09, 30a/03, 34a/07, 48a/14, 55a/04, 56b/01, 57a/03, 57b/09, 64a/12, 65b/10, 68a/13, 69b/02, 72b/01, 72b/07, 74a/08, 74a/12, 74a/15

s.+(sarp sirke) 25b/10, 28a/13, 62a/06, 62b/01, 62b/06, 65a/04, 67b/11, 69b/06, 69b/13

s.+(şarʿabdan bozma bir vaḳıyye sirke) 54b/02

s.+de 24a/04

s.+den 67b/13

s.+i70a/01

s.+y-ile39b/15

[=36]

sis Hastalıktan dolayı atın tüylerinde oluşan alaca benekler.

s. 11b/06, 63b/09, 64a/05

[=3]

sisli Tüylerinde küçük alaca benekler olan.

s.+(sisli at) 11b/08

[=1]

siyāh *Far.* Beyaz karşıtı, kara.

s. 6b/14, 10b/13, 12a/05, 12a/06, 64a/09

s.+(siyāh at) 11a/14

s.+(siyāh İzmir ḳurı üzüm) 17b/15

s.+(siyāh ḳaṭrān) 25a/10

[=8]

siyāhī Siyaha çalan. Siyahımsı.

s. 9a/04

[=1]

siz Çokluk ikinci kişi zamiri.

s.+lerle 8b/02

[=1]

ṣofra *Ar.* Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

s.+sına 16a/08

[=1]

Ṣofyā Balkan yarımadasının merkezinde bulunan belde.

s. 9a/02

[=1]

ṣoġan Zambakgillerden, yemeklere tat vermek için yumrusu ve yeşil yaprakları kullanılan güzel kokulu bitki *(Allium cepa).*

s. 19a/13

s.+(aḳ ṣoġan) 17b/04

s.+(ḳızıl ṣoġan) 55b/06

s.+(ṣoġan suyı) 55a/05, 74b/11

s.+ı 16a/12

s.+uñ 16a/13

[=7]

soġuḳ Isısı düşük olan, sıcak karşıtı.

s.+a (soġuġa) 7a/02, 10b/14

[=2]

ṣoġulcan Solucan.

s. 19b/03

[=1]

ṣoḳ- İçine veya arasına girmesini sağlamak.

s.-a 16a/08, 16a/11, 19b/08

[=3]

ṣoḳum *Bk.* ḳuyruḳṣoḳumı

s.+ına(ḳuyruġu ṣoḳumına) 11a/08

[=1]

ṣol Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

s. 12b/08, 27b/02, 38b/02, 38b/03

[=4]

ṣolu- Nefes alıp vermek.

s.-ma 21b/03

s.-r 15b/11

[=2]

ṣoluġan Dar dar ve sıkıntı ile nefes alma.

s. 22b/07, 22b/15, 23a/07

s.+ol- 22a/10, 22b/03

[=5]

ṣoñra Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.

s. 7b/09, 10b/04, 13b/06, 15b/07, 15b/15, 16a/12, 16b/10, 17a/02, 17a/14, 17b/06, 17b/12, 18a/10, 18b/08, 20a/14, 23b/06, 24b/15, 25b/02, 26b/09, 27a/13, 28a/01, 28a/03, 28a/08, 28b/12, 29a/01, 29a/08, 29b/03, 29b/15, 30a/03, 30b/08, 30b/14, 31a/08, 32a/08, 34b/14, 35a/13, 36b/10, 37a/04, 37a/05, 37a/15, 38a/01, 38a/03, 38a/15, 39a/15, 41a/05, 41a/14, 42b/13, 43b/15, 45a/01, 45b/13, 45b/14, 46a/04, 48b/01, 49a/12, 49b/09, 51b/14, 52b/12, 53a/02, 54a/04, 54a/08, 54b/08, 55a/13, 57a/07, 57b/01, 62a/10, 64a/09, 64a/15, 64b/02, 65a/07, 65b/11, 66b/04, 67b/05, 68a/06, 68b/11, 69b/07, 70b/03, 70b/06, 71a/02

[=76]

ṣovı-Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek, soğumak.

s.-yınca 35b/08

[=1]

ṣovu-*Bk.* ṣovı-

s.-duḳdan 16b/10, 48b/01, 64a/15, 65a/09

s.-yup 65a/06

[=5]

ṣovuḳ*Bk.* ṣoğuḳ

s. 10a/04, 18a/09, 18b/06, 19a/06, 19a/10, 27a/11, 46a/11, 51a/06, 51a/14, 56b/14

s.+(ṣovuḳ varmış at) 53b/15

s.+a (ṣovuġa) 15b/07

s.+dan 66a/07

[=13]

ṣovuḳla- Soğuk algınlığına uğramak.

s.-sa 64b/12

[=1]

ṣovut-Soğumasını sağlamak, soğumasına sebep olmak, soğutmak.

s.-up (ṣovudup) 39a/10

[=1]

ṣoyBir atadan gelen kimselerin topluluğu, sülale.

s.+ı 37a/08

[=1]

ṣoy-Bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar vb.ni çıkarmak.

s.-alar 59a/04

[=1]

ṣoyun- Soyulmak.

s.-mış66a/05

[=1]

söğütSöğütgillerden, sulak yerlerde yetişen, yaprakları almaşık ve alt yüzleri havla örtülü büyük bir ağaç *(Salix).*

s.+(söğüt aġacı) 45b/09

s.+(söğüt aġacı güli) 30b/15

s.+(yeşil söğüt aġacı) 34b/06

[=3]

sök-Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.

s.-üp 37a/11

[=1]

sökül-Yarılmak, parçalanmak. Hastalığın yok olması.

s.-üp 52a/09

s.-ür 39a/12, 51b/03

[=3]

ṣuHidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.

s. 15b/13, 17a/09, 18a/10, 18a/12, 18b/06, 18b/13, 21a/15, 21b/07, 22a/13, 23a/10, 23b/14, 25a/15, 25b/06, 26b/06, 27a/03, 27a/05, 27a/12, 27b/06, 27b/15, 28a/06, 28a/06, 28b/03, 29b/04, 32b/09, 32b/14, 34a/09, 36a/01, 36a/02, 38a/07, 40b/14, 41a/07, 42a/05, 45b/09, 45b/10, 46a/11, 49b/11, 51a/06, 51a/14, 52b/08, 53a/12, 54a/06, 55a/14, 57b/01, 58b/11, 63a/02, 63a/05, 64b/01, 65a/11, 66b/08, 70b/01, 71a/15, 73b/09

s.+(ayaġına ṣu in-) 25b/05

s.+(ḳara ṣu) 29a/12

s.+dan 32a/03, 74b/15

s.+i ayn 2a/03, 74a/06, 75a/06

s.+ḳoy- 70a/01

s.+lar 39b/09

s.+ü ḳarīn61a/01

s.+vir- 15b/06, 70b/07

s.+ya 17a/01, 17a/03, 17a/14, 17b/07, 27a/12, 36a/01, 52b/03, 55b/01, 74b/13

s.+yı 16a/13, 19a/06, 28a/06, 36a/02, 36a/04, 40b/15, 45b/10, 51b/09, 54b/13, 55b/12

s.+yı (ḳızmış kepek ṣuyı) 50b/04

s.+yı (ṣabun ṣuyı) 55b/10

s.+yı (ṣoġan ṣuyı) 55a/06, 74b/11
s.+yın 16b/13, 55a/15, 58b/11
s.+yını 16a/12
s.+yun 27a/15
s.+yunı 74b/12
[=93]

su'āl *Ar.* Soru. Sorulan şey.
s. 43b/02
s.+ve tefaḥḥuṣ eyle- 5b/06
[=2]

ṣubḥ *Ar.* Sabah vakti. Sabah. Tan vakti. Şafak zamanı.
s.+(ṣubḥ ve mesā) 46b/05
s.+(ṣubḥ ve şām) 51a/13, 54a/06, 57b/06, 76a/03
[=5]

Subḥāniyye *Bk.* Sübhāni
s. 42a/08
[=1]

ṣuḳ- *Bk.* ṣıḳ-
s.-up 16a/12
[=1]

Sulṭān *Ar.* Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları unvan, padişah.
s.+(Cim Sulṭān) 42b/15
s.+(Ḥażret-i Sulṭān Ḫān) 7a/14
s.+(ibnü's-sulṭān Aḥmed Ḫan) 59b/12, 59b/12, 59b/14, 76b/01, 76b/02
s.+(maẓlūmü's-sulṭānü'l-ġāzī ʿOṣmān Ḫān) 59b/11
s.+(Sulṭān Aḥmed Ḫan) 76a/15
[=9]

sumāḳ *Ar.* < *summāḳ* Antep fıstığıgillerden, sıcak bölgelerde yetişen, kabuğu hekimlikte, yaprakları dericilikte kullanılan bir ağaç *(Rhus coriaria).*
s.+la 74b/07
s.+ıla 74b/03
[=1]

ṣūṣam *Ar.* Susamgillerden, sıcak bölgelerde yetişen küçük bir bitkinin yağ çıkarılan, öğütülerek tahin elde edilen ve simit vb.nin üzerine serpilen küçük sarımtırak tohumu.
s. 55b/11
[=1]

ṣusuzlıḳ Susuz olma durumu, kuraklık.
s.+a (ṣusuzlıġa) 7a/02
[=1]

Sübhāni *Ar.* Allah.
s.+(ʿAvn-ī Sübhāni) 9b/03
[=1]

südük *Bk.* sidük
s.+ini (südügini) 42a/04
[=1]

sühūlet *Ar.* Kolaylık. Kolaylık vasıtası.
s.+(semt-i sühūlet) 7b/08
[=1]

sükker *Ar.* Şeker.
s.+(sükker başı) 58a/09
[=1]

süleymān Mührüsüleyman *(polygonatum)* türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, otsu ve rizomlu bitkilerdir. Çiçekler sarımsı ve yeşilimsi renklidir.
s. 26b/13
[=1]

sülügen Yanmış kalaydan ve kurşundan yapılan kırmızı bir boya.
s. 28a/08
[=1]

sümüklü ḳurt Karından bacaklılardan, akciğerli, otçul ve kabuksuz yer yumuşakçası.
s. 45b/14
[=1]

sünbül *Far.* Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 santimetre yüksekliğinde, çiçekleri keskin kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisi.
s.+(ṣarı sünbül) 73a/06

[=1]

sünger *Rum.* Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.

s. 31b/14, 51a/07

[=2]

sünnī *Ar.* Sünnet ehlinden olan kimse.

s. 60a/09

[=1]

sür- 1. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak

s.-e 28b/12, 30b/11, 36b/11, 36b/12, 36b/14, 65a/08

s.-eler 23b/13, 24a/09, 24b/11, 28a/15, 28b/01, 30b/02, 32b/04, 34a/10, 34b/15, 40a/04, 40a/05, 40a/06, 41b/03, 42a/02, 46b/06, 50b/09, 57b/07, 61b/06, 61b/06, 62a/11, 63a/08, 63b/03, 67b/05, 69b/03, 74a/13, 74b/01

s.-er 27b/04, 27b/04

s.-mek 18a/08

s.-meyeler 61b/08

s.-se 64b/06

s.-seler 72b/06, 73a/11, 73a/14, 73b/02, 73b/06

2. Önüne katıp götürmek.

s.-üp 14b/10, 31a/09, 41a/12, 55b/08, 63a/03, 64b/02, 67b/04

s.-ür 4a/08, 8b/15

[=51]

sürmek Sürme mantarıgillerin yol açtığı ve tanelerin içini kurum karası bir tozla dolduran ekin hastalığı, rastık.

s.+ (sürmek ʿilletleri) 18a/08

[=1]

sürʿat *Ar.* Hızlılık, çabukluk, ivinti.

s. 58a/06

[=1]

sürç- Yürürken yanlış adım atıp dengesini yitirmek.

s.-er 31a/12

[=1]

süre Bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman parçası, zaman aralığı, zaman bölümü, müddet.

s. 41b/06

[=1]

süri < *sürü* Çok. Birçok.

s. 67b/08

[=1]

sürme Kirpik diplerine sürülen siyah boya, sürme.

s. 31a/04

[=1]

sürūʿ *Ar.* Sirayet eden, bulaşıcı, geçici olan.

s.+it- 66b/04

[=1]

sürūr *Ar.* Tahtlar. Yatacak yerler.

s. 43a/13, 60a/11

s.+ı iẓhār 4b/02

s.+lar 7a/06

s.+ları 12a/15

[=5]

süs Süslemeye, süslenmeye yarayan şey, bezek, süs püs.

s.+ün (gök süsün dibi) 20a/14

[=1]

süt Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.

s. 20a/04

s.+i (ḫāliṣ inek südi) 22a/07

s.+i (südi) 24b/09

s.+i-y-ile 19b/13

s.+ine (südine) 73a/03

s.+ini (südini) 72b/10, 73b/11

s.+ol- 30b/07

[=8]

süvār *Far.* Ata binmiş. Binici.

s.+(ata süvār ol-) 1b/07

s.+(selāṭīn-i süvār) 59b/08

s.+ol- 4a/15, 14a/12

s.+ve rükūb it- 10a/15

[=5]

süvāriAtlı asker, atlı.
s. 9a/04
[=1]
süz-Bir sıvıyı, içindeki katı maddelerden ayırmak için bez veya delikli bir kaptan geçirmek:
s.-eler 16b/09, 17b/05, 19b/01, 20b/03, 21b/11, 22a/15, 52b/09, 58b/09
s.-üp 18a/04, 22b/11, 36a/02, 41a/01, 45b/10, 54b/03, 55a/09, 55a/15, 67a/15
[=17]

-Ş-

şa'īr*Ar.*Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan.
ş. 7a/10
[=1]
şāb*Ar.* Antiseptik bir cisim olup alüminyum ve potasyum sulfatından mürekkep, tadı buruk ve suda tuz gibi erir bir cisim.
ş. 29b/06, 30a/01, 32a/15, 37b/08, 59a/11
[=5]
şāf Fitil.
ş.+it- 16a/10
[=1]
şahBenzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi.
ş.+tamarları 65a/08
ş.+tamarın 64b/13
[=2]
şāhān*Ar.* Şahlar, pâdişahlar.
ş.+ı İslāmiyye8a/01
[=1]
şaḥm*Ar.*Etler arasında bulunan yağ, iç yağı. Don yağı.
ş.+ı 40a/13
[=1]
şaḫṣ*Ar.*Kişi, kimse. İnsanın cismanî hey'eti.
ş.+a 61a/07
[=1]
şaḳ*Ar.* Yarma, ikiye bölme.
ş.+it- 22b/08, 29a/13
[=2]
şām*Ar.*Akşam.
ş.+(ṣubḥ ve şām)51a/13, 54a/06, 57b/06, 76a/03
[=4]
şam Çam.
ş.+(şām ṣabunı) 45b/15
[=1]
ŞamSuriyede bir şehir.
ş.+ ḥurması 68b/04
[=2]
şān*Ar.*Nam, şöhret, şan, ün.
ş.+(ʿaẓīmü'ş-şān) 61a/12
ş.+(pādişāh-ı ʿaẓīmü'ş-şān) 44a/13
ş.+(ṣāḥibü'ş-şān) 60b/07
[=3]
şarāb*Ar.* Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.
ş. 16b/02, 17b/04, 24b/12, 53a/12, 53b/12, 55a/04
ş.+(eşer-i şarāb) 24a/06
ş.+a 13b/03
ş.+dan bozma bir vaḳıyye sirke 54b/01
ş.+eyle- 18a/02
ş.+ı 66b/07
ş.+ı-la 16b/09, 17a/12, 17a/13, 19a/15, 20b/02, 24a/05
[=17]
şarḳ*Ar.*Doğu
ş.+ı 47b/09
ş.+ında 8a/06
[=2]
şarḳen*Ar.* Doğudan, şark cihetinden, doğu tarafından.
ş.+(şarḳen ve ġarben) 7b/04
[=1]
şarlaġan Susam yağı.

ş. 55b/01
[=1]

şarṭ*Ar.* Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.
ş.+ı 12a/03
ş.+ı-ıla 11b/05
ş.+ı-y-la 9a/12
ş.+ı istiḳāmet 8b/02
ş.+ıdur 44b/02
[=5]

şāyeste*Far.*Uygun, yakışır.
ş.+i tʿazīm 10b/07
ş.+lerinden (evżāʿ-ı nā şāyestelerinden) 61a/02
ş.+i niʿam 42b/05
[=1]

şāyet*Far.*Eğer.
ş.+e 44b/03
[=1]

şeb*Far.*Gece.
ş. 29a/08, 63a/12, 65b/02, 65b/12
ş.+(firengi şeb) 66b/11
[=5]

şecāʿat*Ar.*Yiğitlik, cesurluk. Korkulu anda kalb kuvveti ile cesaretini muhafaza etme.
ş.+(ʿaliü'l-şecāʿat) 60a/10
[=1]

şeciʿ*Ar.*Kahraman. Yiğit. Şecaatli.
ş. 4b/12, 5a/07, 9a/01
[=3]

şeciʿān*Ar.* Kahramanlar. Yiğitler.
ş. 13a/08
[=1]

şedīd *Ar.*Sert, sıkı, şiddetli.
ş. 37a/07, 39a/05, 66a/10
ş.+(nār-ı şedīd) 18a/03, 18b/13, 19b/01, 24a/05, 25a/11, 53a/12
[=9]

şefīḳ*Ar.*Sevecen, şefkatli, müşfik.
ş.+ım (refīḳ-i şefīḳım) 10a/13
[=1]

şefḳat*Ar.*Sevecenlik.
ş.+it- 61a/09
[=1]

şehādet*Ar.* Tanıklık, şahitlik.
ş.+i (şerbet-i şehādeti) 13b/03
[=1]

şehīd*Ar.*Allah (C.C.) yolunda canını feda eden müslüman.
ş. 59b/11
ş.+ol- 13b/07
ş.+ve saʿīd eyle- 61a/10
[=3]

şeker*Far.*Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.
ş. 58a/11
ş.+ü muşşır 54a/03
[=2]

şekil*Bk.* şekl
ş.+de 12b/05
ş.+inde (şeklinde) 21a/03
[=2]

şekl*Ar.*Biçim
ş.+i 12a/01
ş.+inde 11a/09
[=2]

şemiş Atın baldırının şişme hastalığı.
ş. 34b/01
[=1]

şenīʿ*Ar.*Kötü, çok fena, çirkin, günahlı iş.
ş. 39b/12
[=1]

şerāfet*Ar.*Şeriflik, şereflilik.
ş.+i mülūk 8b/03
[=1]

şerbet*Ar.*Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.
ş. 19b/14, 66b/09

ş.+i 22b/12,58b/08
ş.+i (ʿasel şerbeti) 39a/01
ş.+i (bal şerbeti) 49b/02
ş.+i şehādet 13b/03
ş.+it- 19b/13
[=8]
şerḥ*Ar.*Açıklama. Anlaşılanı anlatma. Bir yazı veya konuşmayı kolay anlaşılması için izah etme, tafsil etme.
ş.+ini 2a/12
[=1]
şerīf *Ar.*Şerefli, mübarek.
ş. 2a/10
ş.+(cāmiʿ-i şerīf) 76a/15
ş.+(duʿā'-i şerīf) 2a/15
ş.+i (duʿā'-i şerīfi) 2a/02
ş.+lerinüñ (ʿömr-i şerīflerinüñ) 9b/08
ş.+üñ (duʿā'-i şerīfüñ) 2a/10
ş.+ve ḥürmetlü ol- 72a/03
[=7]
şerīfe *Bk.* şerīf
ş.+leri (ḥasene-i şerīfeleri) 10b/10
[=1]
şerr*Ar.*Kötü iş, kötülük. Fenâlık.
ş.+i 11b/11
[=1]
şetti*Ar.* Başka başka olan.
ş.+de (ʿulūm-u şettide) 45a/02
[=1]
şevket*Ar.*Kudret ve kuvvetten doğma haşmet.
ş. 44a/11
[=1]
şey*Ar.*Nesne, şey.
ş. 17a/10
ş.+de 66b/05
ş.+den (cüzū-yi şeyden) 54a/13
ş.+dendür 40a/09
[=4]
şeyāṭīn*Ar.*Şeytanlar.
ş.+den 2a/04
[=1]
şeyḫ*Ar.* Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse.
ş.+ü'l-meşāyiḫ 42a/15
[=1]
şırlaġan*Bk.* şarlaġan
ş. 52b/14, 57b/06, 64a/01
[=3]
şiddet*Ar.*Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik.
ş. 13b/15
ş.+(ʿaẓīm-i şiddet-i şitā) 9b/11
ş.+e 5a/09
ş.+lerde (ḍarb-ı şiddet) 11b/13
[=4]
şiddetlü Etkisi çok olan, zorlu.
ş.+ol- 6b/06
[=1]
şifā*Ar.*Hastalıktan iyi olma, iyileşme. Hastalıktan kurtulma.
ş. 15b/03, 24a/11, 24b/04, 25a/08, 27a/04, 29a/02, 33a/13, 33b/07, 35a/07, 39a/04, 56b/07, 63a/08, 73b/02, 76a/06
ş.+(devā ve şifā ol-) 33a/11
ş.+(ḫalās ve şifā bul-) 17b/13
ş.+(ṣıḥḥat ve şifā bul-) 62a/12, 65a/13, 75b/11
ş.+bul- 16a/03, 16b/14, 17a/02, 17a/06, 17a/15, 18a/07, 18a/13, 18b/10, 19a/05, 19b/11, 20a/01, 20b/04, 21a/01halas.ol-, 21a/14, 22a/05, 22b/02, 22b/06, 22b/14, 23a/06, 24a/01, 27b/01, 28a/04, 28b/01, 29a/11, 29b/12, 30a/05, 30b/03, 34b/05, 38b/04, 39a/12, 39b/04, 46a/09, 47b/03, 47b/05, 48a/11, 48b/08, 49a/04, 54a/09, 54b/11, 55b/07, 58b/09, 58b/12, 59a/12, 63b/10, 66b/10, 67a/01, 69b/04, 69b/12, 70a/12, 73a/14, 73b/, 74a/02, 74b/02, 75a/03, 76a/10
ş.+dur 64a/05

ş.+i küllī 27a/07
ş.+müyesser ol- 20a/07
ş.+ol- 74b/08
ş.+ve ṣıḥḥat bul- 36a/05, 73b/07
[=80]

şiḳāḳ Köstekten dolayı atın ayağında oluşan iltihaplanma.
ş. 32b/06, 34a/05
[=2]

şimdengirü Bundan sonra, bundan böyle.
ş. 15a/15, 8b/01
[=1]

şīrīn *Far.* Sevimli, cana yakın, tatlı, hoş.
ş. 11b/14
ş.+(laṭīf ve şīrīn ol-) 4a/05, 4a/07, 6b/03, 71a/11
ş.+(mevzūn veşīrīn ol-) 4b/15
ş.+ol- 55b/08, 71a/01
ş.+ve ḫūb ol- 4a/04
[=9]

şiş 1. Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk
ş. 14b/08, 23b/12, 25a/09, 25a/13, 57a/06, 68b/11
ş.+e 41a/10
ş.+in 68b/10, 69a/08

2. Şişmiş olan yer, şişlik.
ş.+ol- 50b/10, 69b/13
[=11]

şiş- Gerilmek, kabarmak, şişkin bir durum almak.
ş. 69b/03
ş.-en 73a/13
ş.-er 15b/09, 21b/08, 25b/07, 34b/01, 34b/03, 49b/01, 50a/13, 55a/01, 55a/02, 55a/14, 57a/01
ş.-se 69b/01
ş.-üp 23b/04, 24a/02, 35a/08, 39b/07
[=18]

şişe *Far.* İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap.
ş. 64a/01, 65b/01
[=2]

şitā *Ar.* Kış. Senenin soğuk mevsimi.
ş.+(ʿaẓīm-i şiddet-i şitā) 9b/11
[=1]

şitāf Koşturma. Koşturmak.
ş.+it- 71a/03
[=1]

şol Şu, o.
ş. 11b/05, 23b/10,30a/13, 30b/07, 30b/12, 31a/07, 34b/02, 45a/11
[=8]

şōm *Far.* Uğursuz.
ş. 6b/10, 11a/06, 11b/07, 11b/15, 12a/07
[=5]

şöhret *Ar.* Ün, nam.
ş. 44a/14
[=1]

şu Şu; işaret sıfat ve zamiri.
ş.+nlar 33b/12
[=1]

şuʿūr *Ar.* Anlayış, idrak. Vicdan.
ş.+ı İslāmiyye 15a/05
[=1]

şühedā *Ar.* Şehitler.
ş.+i 14a/03
[=1]

şükür *Ar.* < *şükr* Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.
ş. 14a/05
[=1]

şürūʿ *Ar.* Başlamak.
ş. 7b/11
[=1]

-T-

tā *Far.* Kadar, değin, yeter ki, öyle ki, anlamlarına gelen takı.
t. 2a/02, 12a/02, 13b/08, 15b/02, 16a/02, 16b/03, 16b/05, 16b/11, 17a/05, 17a/12, 17b/11, 18a/05, 18b/13, 19b/10, 20b/11, 21a/07, 24b/09, 24b/10, 25a/07, 25a/12,

25b/13, 26a/01, 26b/10, 28b/06, 28b/12, 30a/04, 30a/07, 32a/07, 32b/13, 34b/15, 36a/01, 36a/03, 38b/11, 38b/12, 39a/08, 39b/15, 40a/03, 40b/13, 41a/13, 46a/03, 46a/08, 46b/04, 47b/11, 48a/15, 49a/13, 50a/03, 50b/15, 53b/02, 54a/03, 55a/08, 57a/05, 57a/10, 58b/07, 59a/07, 59b/02, 61a/09, 62a/08, 62a/09, 62b/01, 62b/07, 62b/12, 63b/03, 63b/06, 63b/14, 64a/02, 64b/10, 65a/05, 67b/02, 67b/10, 67b/13, 68b/11, 69a/04, 70a/03, 70a/04, 70a/06, 70a/09, 75b/04

[=77]

taʿaffün *Ar.* ürüyüp kokuşma. Leş kokusu. Fena ve pis kokular.

t.+it- 58a/08

[=1]

Taʿālā *Ar.* Nâmı büyük" meâlinde olup. Cenab-ı Hakk'ın (C.C.) kudsiyet ve büyüklüğü için hürmeten söylenir.

t. 29a/03, 43a/11

[=2]

ṭaʿām *Ar.* Yemek. Yenilen şey.

t. 56b/08

t.+(iştiḥā-i ṭaʿām) 56a/14

t.+ı 56a/08

[=3]

taʿayyün *Ar.* Meydana çıkmak, âşikâr olmak, belli başlı ve itibarlı görünen insanlardan olmak.

t. 8b/12

[=1]

tabʿ *Ar.* Tabiat. Karakter.

t. 42b/08

t.+(celīs-i muhīn-i taḥvīl-i ṭabʿ) 61a/01

t.+ı pākleri 60b/14

t.+ına 33a/09, 44b/04

[=5]

ṭabaḳ Sıcaktan ya da taşlık yerde yürümekten hayvanın ayağında olan yara.

t. 27b/03, 28b/11

t.+(ʿillet-i ṭabaḳ) 28b/07

t.+ol- 29a/07

[=4]

ṭaban Ayağın alt yüzü, aya.

t. 6b/09

t.+ı 6b/10, 32a/11

[=3]

tabīʿat *Ar.* Yaratılış, huy, karakter.

t.+ı 54a/12

t.+ı insān 33a/07

t.+ı teferrüt it- 29a/04

[=3]

taʿbīr *Ar.* İfade, anlatma. Söz. Mânası olan söz.

t.+olın- 58a/10, 63a/13

t.+olun- 14b/08

[=3]

tābūr Ordugah, istihkam.

t.+ı maḫhūr-ı Nomçe 59b/13

[=1]

tāc *Ar.* Hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

t.+(ṭālib-i tāc ve taḫt) 43b/12

[=1]

tācidār *Far.* < *tācdār* Taçlı. Taç giyen padişah. Hükümdar.

t.+ı ḳavīyyü'l-iḳtidār 7b/12

[=1]

ṭaġ 1. Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.

t.+(ṭaġ ḳunduzı) 34b/08

t.+(ṭaġ temüri) 46b/14

t.+larda 47a/07, 47b/13

t.+larında 47b/08

t.+larında (Arabistan ṭaġlarında) 47b/07

2.*Far.* < *dāġ*Kızgın bir demirle vurulan damga, nişan.
t.+ı 36b/13
t.+un 37a/04
t.+ur- 20b/15, 24b/06, 27a/02, 51b/12
[=12]
ṭaġıl-Ortadan kalkmak, kalmamak, zail olmak.
t.-up 27a/03
[=1]
ṭaġla- Hastalıklı kısımları kurutmak, akan kanı durdurmak için vücudun hasta veya yaralı yerini kızgın bir aletle veya yakıcı maddelerle yakmak.
t.-duḳdan 37a/04, 38a/01
t.-maḳdur 58a/11
t.-ya 46b/15
t.-yalar 26b/10, 39b/14, 50b/07, 50b/08, 57b/12
t.-yup 51b/13
[=10]
ṭaġlan-Dağlama işine konu olmak.
t.-an 26b/11, 38a/04
t.-maġ-ıla 47a/01
[=3]
taḥammül*Ar.*Sabretmek. Katlanmak.
t.+it- 5a/09, 6b/12, 23b/11, 51b/04, 59b/09
[=5]
ṭaḥarrī*Ar.*Aramak. Araştırmak. İncelemek. Araştırılmak.
t. 42b/07
[=1]
taḥaṣṣun*Ar.*Bir kaleye kapanmak. Korunmak. İstihkâma çekilmek.
t.+it- 9b/01
[=1]
taḫīn*Ar.*Şekerle karıştırılarak helvası yapılan öğütülmüş susam.
t. 30a/03
[=1]
taḥḳīḳ*Ar.*Doğru olup olmadığını araştırmak veya doğruluğunu, yanlışlığını meydana çıkarmak. İncelemek. İçyüzünü araştırmak.
t. 12b/01
t.+(tedḳīḳ ve taḥḳīḳ it-) 33b/14
t.+it- 4b/12, 40b/01
[=4]
taḥmīn*Ar.* Aşağı yukarı bir fikir söylemek. İhtimallere dayanan düşünce.
t.+(vech-i taḥmīn) 65b/02
[=1]
taḥmīnen*Ar.*Takriben, aşağı yukarı
t. 62a/14
[=1]
taḥrīr*Ar.*Yazmak. Yazılmak. Kaydetmek.
t. 76b/05
[=1]
taḥṣīl*Ar.*İlim edinmek. İlim öğrenmek veya öğretmek için çalışmak.
t.+i rıżā-i peyġamber 8b/04
t.+it- 44b/05
[=2]
taḫt*Far.*Hükümdarların oturduğu büyük koltuk. Hükümdarlık makamı.
t.+(cālis-i taḫt-ı salṭanat) 44a/03
t.+ı (ṭālib-i tāc ve taḫtı) 43b/12
t.+ı ʿilim13a/08
[=3]
taḥvīl*Ar.*Bir halden başka bir hale getirmek. Değiştirmek.
t.+(celīs-i muhīn-i taḥvīl-i ṭabʿ) 61a/01
[=1]
tā'ife*Ar.*Hususi bir sınıf meydana getiren insanlar. Kavim, kabile.
t.+si (Türk tā'ifesi) 34b/09
[=1]
taḳ-Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.
t.-salar 74a/04
[=1]

taḳayyüd *Ar.* Çalışmak. Çabalamak. Uğraşmak.
t. 39b/13
t.+ve ihtimām it- 67a/11
[=2]

taʿkīb *Ar.* Gözlemek.
t.+it- 2a/09
[=1]

taḳrīb *Ar.* Yaklaştırma. Aşağı yukarı ve tahmin ile kat'i olmayan şey söyleme. Tahmin.
t.+it- 43a/06
t.+olun- 13b/12
[=2]

taḳrīr *Ar.* İyi ifade etmek. Bildirmek.
t.+i (esrār-ı taḳrīri) 43a/08
[=1]

ṭaḳṣīrāt *Ar.* Kusurlar, suçlar, günahlar.
t.+ı 31b/07
[=1]

taḳviyet *Ar.* Kuvvetlendirmek.
t.+(terġīb ve taḳviyet vir-) 14b/10
[=1]

ṭala- Ağrıyacak ve kızaracak biçimde sürtünmek, dalamak.
t.-mış 73a/10
[=1]

ṭalaḳ Omurgalı hayvanlarda lenf bezine benzeyen ve kan damarları çok olan bir organ.
t.+ı 21b/08, 72b/02
t.+ını 72b/01
[=3]

ṭaleb *Ar.* İsteme. İstenme. Dileme. İstek.
t. 42b/07
t.+(ḳasd ve ṭaleb eyle-) 12a/09
t.+i 12a/13, 13a/01
t.+inde 42b/09
t.+it- 56b/06
[=6]

ṭālib *Ar.* İsteyen, istekli.
t. 44b/14
t.+i tāc ve taḫt 43b/11
t.+ve muḥib ol- 1b/07
[=3]

taʿlim *Ar.* Öğretmek. Yetiştirmek. Alıştırmak.
t.+it- 60a/14
[=1]

ṭamaʿ *Ar.* Hırsla istemek. Doymazlık.
t.+ı devlet 43b/11
t.+i ḥame 44a/06
t.+it- 51b/05
[=3]

tamām *Ar.* Bütün, tüm.
t. 4b/08, 6b/06, 6b/07, 20b/13, 21b/14, 24a/06, 24b/03, 25a/06, 25a/14, 28a/06, 29b/11, 36b/10, 37b/15, 38a/15, 41a/07, 46a/03, 57a/05, 57b/03, 62b/15, 63a/08, 64b/15, 65b/11, 66a/09, 68a/01, 68a/02, 69b/09, 70b/11, 70b/14, 73a/01
t.+ına 9b/04
t.+ol- 76a/13
[=31]

ṭamar Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.
t. 11a/15, 24b/15, 30b/05, 45a/11, 45a/13, 46b/10, 75b/07
t.+dan 30b/06, 45a/11, 45a/12
t.+dur 45a/11
t.+ı 46b/08, 47a/02
t.+ın (şah ṭamarın) 64b/13
t.+ından 57b/11
t.+lar 45a/15, 47a/01
t.+ları 55a/01
t.+ların 46b/14
t.+larına 38b/10
t.+larına (şah tamarlarına) 65a/08
t.+u 30b/04
t.+uñ 25a/05
[=23]

ṭamla- Damla durumunda tane tane düşmek.
t.-ya 41a/11
[=1]

ṭamlat- Damla damla akıtmak.

t.-alar (tamladalar) 74b/15, 75a/02
[=2]

ṭār*Far.*Karanlık.
t. 31b/03
t.+ol- 31b/01
[=2]

ṭara-Bir şeyin tellerini birbirinden ayırıp karışıklığını gidermek.
t.-yup 69a/05
[=1]

ṭaraf*Ar.*Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri.
t.+dan 44a/08, 53b/02
t.+ı cihān-dār-ı İskender 9a/13
t.+ın 64b/14
t.+ına 36a/15, 64b/02, 64b/09
t.+ında 12a/02
t.+ından 37b/05, 64b/09, 67a/04
t.+ınuñ 64b/08
[=12]

ṭarakSaçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç.
t. 69a/05
[=1]

ṭarf*Ar.*Göz, bakış, nazar.
t.+ı Ḥaḳḳ 9b/13
[=1]

tarḥana*Far.* İçine domates, biber, soğan, kokulu otlar, süt veya yoğurt katılan, bulgur, mayalanmış ve kurutularak ufalanmış hamur vb.nden yapılan çorba malzemesi.
t. 29b/15
[=1]

taʿrīf*Ar.*Bir şeyi belli noktalar ve işaretlerle inceden inceye anlatıp bildirmek, tanıtmak
t. 42b/09
[=1]

tarīḫ*Ar.* Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz veya gün.
t.+(vāḳʿıa'-ı hasīme-i tarīḫ) 61a/14
[=1]

tarlaTarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası.
t.+ya 29b/03
[=1]

ṭas*Ar.*Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.
t. 69b/02
t.+(burun ṭası-y-(ı)la) 49b/08
t.+(burun ṭası-y-ıla) 50a/01
t.+ı (burun ṭası) 68a/12
t.+ı-y-ıla 22b/05, 25b/03, 41a/01, 66b/15
t.+ında (burun ṭasında) 68a/14
[=9]

taṣfiyye*Ar.*Saflaştırmak. Olduğundan daha temiz bir hâle getirmek.
t. 33b/12
[=1]

tasiʿ *Ar. < tisʿa*Dokuz.
t.+(el-bābü't-tāsiʿ) 38a/09
[=1]

taṣnīʿ*Ar.* Düzme. Uydurma. Yakıştırma.
t.+ü'l-evḳat 44b/12
[=1]

tastīr*Ar.*Yazı yazma. Satırlar meydana getirme.
t. 76b/06
[=1]

ṭaşKimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.
t. 15b/09, 19b/03, 72a/06
t.+(kār ṭaş) 28a/11
t.+havān 57a/09
t.+ı 72a/07
t.+ı (göz ṭaşı) 65b/02
[=7]

ṭaşlıḳTaşla döşenmiş avlu, sofa, merdiven altı vb.
t.+(ṭaşlıḳ maḥallede) 10b/15
[=1]

ṭaşra Dışarı.
ṭ. 30b/06, 40a/04
ṭ.+dan 42a/01
[=3]
Tatar Bu isim, asıl itibariyle Moğol milletlerinden bir kavmin adıdır.
ṭ. 8a/14
ṭ.+(Ġāzi Tatar Ḫān) 8a/03
ṭ.+da (ḳavm-i Tatarda) 73a/01
[=3]
taṭhīr *Ar.*Temizlemek. Yıkayıp pâk etmek. Tâhir kılmak.
ṭ.+it- 58a/05
[=1]
ṭav *Far.*İşlenecek bir nesnede bulunması gereken ısının, nemin yeterli olması durumu.
ṭ.+ını 63b/12
[=1]
ṭava *Far.*Yağ kızdırma, yiyecek kızartma vb. işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap.
ṭ.+(ḳalaylı ṭava) 49b/14
[=1]
tavā'if *Ar.*Gruplar. Milletler, kavimler. Bölükler.
ṭ.+i ʿaskerī61a/12
ṭ.+i mülūk 44a/05
[=2]
tavar Binek hayvanı.
ṭ. 7a/06
[=1]
tavıḳSülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı *(Gallus).*
ṭ. 17b/10
[=1]
ṭavīl *Ar.*Uzun.
ṭ. 14b/09
[=1]
ṭavlan-Kilo almak, şişmanlamak, semirmek.
ṭ.-a 55b/13
ṭ.-masın 55b/08
ṭ.-sa 70a/13
ṭ.-up 70b/15
[=4]
tavṣīf *Ar.*Nitelendirme, niteliklerini söyleme.
ṭ.+eyle- 42b/10
[=1]
ṭavşanTavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, postundan yararlanılan bir memeli türü (Lepus europeus):
ṭ.+(ṭavşan ödi) 58b/06
ṭ.+(ṭavşan derisi) 35b/06
[=2]
ṭayerān *Ar.* Uçuş. Uçma.
ṭ.+eyle- 14b/05
ṭ.+it- 14b/03
[=2]
taʿyin *Ar.*Yerini belli etmek
ṭ.+i vaḳit it- 70b/05
ṭ.+it- 33b/10
[=2]
ṭayrān *Bk.*ṭayerān
ṭ.+(pervāz ve ṭayrān it-) 14a/13
[=1]
ṭayy *Ar.*Geçmek.
ṭ.+ı merāḥil 9a/06, 13a/09
[=2]
tazeKuru olmayan, körpe, kuru karşıtı.
ṭ. 23a/04, 28a/06, 29a/15, 33a/02, 35a/08, 62b/09, 63b/12
ṭ.+(taze ḳan) 73b/07
ṭ.+den 26b/04
ṭ.+ve yaş ol- 62b/11
ṭ.+ye 26b/05
[=11]
tazeceTazeye yakın, taze gibi.
ṭ. 30b/01
[=1]
tazele-Bir işi bir daha yapmak, tekrarlamak.
ṭ.-ye 69b/11
[=1]
tʿaẓīm *Ar.* Hürmet. Riayet. İkramda bulunmak.

t. 44a/02, 60b/05
t.+(şāyeste-i tʿaẓīm) 10b/07
t.+i iclāl42b/13
t.+ve iḥtirām it- 76b/07
[=5]

te'essüf*Ar.*Eseflenmek. Kederlenmek.
t. 66b/06
t.+it- 5b/03
[=2]

te'līf*Ar.*Eser yazmak.
t. 60b/10
t.+ine 60b/08
[=2]

te'ṯīr*Ar.*Bir şeyde eser ve nişane bırakma.
t.+eyle- 33a/06
t.+it- 45b/05, 50a/07, 56b/15
[=4]

te'ṯirli Etkili.
t. 50a/07
[=1]

te'yīden*Ar.* Kuvvetlendirerek, sağlamlaştırarak.
t. 9a/12
[=1]

Teʿālā*Ar.* "Nâmı büyük" meâlinde olup. Cenab-ı Hakk'ın (C.C.) kudsiyet ve büyüklüğü için hürmeten söylenir.
t.+(bī-hikmeti'llāhī Teʿālā) 4a/11
t.+(raḥmetu'llāhi Teʿālā) 9b/07
[=2]

tebāşīr*Far.* Tebeşir.
t. 57a/11
[=1]

tedbīl*Ar.* Değiştirmek, değişmek.
t.+(mizāc-ı tedbīl) 55b/03
t.+i mizāc 61a/02
[=2]

tecribe*Ar.*Deneme, sınama.
t. 3b/06, 4b/12, 12b/01, 33b/13
t.+(ehl-i tecribe) 11a/13, 12a/06, 12b/09, 15a/14
t.+(erbāb-ı tecribe) 40b/01
t.+it- 7a/01, 11b/01, 11b/13, 23a/08
t.+ol- 5a/13, 41b/08
t.+olun- 47b/06, 54a/10, 54b/06, 58b/03, 63a/09, 68a/05
[=21]

tedārik*Ar.*Ele geçirmek. Edinmek. Hazırlamak.
t.+it- 37a/10
[=1]

tedbīr*Ar.*Bir şeyi te'min edecek veya def' edecek yol.
t.+(tedbīr-i muʿālece it-) 53a/05, 53a/06
t.+dür 65a/14
t.+i 45b/05
t.+i ʿilāc 32a/15
t.+i ʿilāc it- 32a/13
t.+ine 7b/09
t.+it- 37a/14
t.+lerine (fikr-i tedbīrlerine) 7b/07
[=9]

tedḳīḳ*Ar.*Hakikatı anlamak ve meydana çıkarmak için inceden inceye araştırma.
t. 12b/01
t.+ve taḥḳīḳ it- 33b/14
[=2]

tedrīcen*Ar.*Yavaş yavaş, azar azar, derece derece.
t. 9b/01
[=1]

tedvīn*Ar.*Bir araya toplayarak tertipleme.
t.+olun- 60b/12
[=1]

tefa'ül*Ar.* Fal tutmak.
t.+it- 43a/10
[=1]

tefaḥḥuṣ*Ar.*Bir şeyin, bir mes'elenin iç yüzünü dikkatle araştırma.
t.+(su'āl ve tefaḥḥuṣ eyle-) 5b/06
[=1]

teferrüt<*Ar. teferrüd* Tek ve yalnız kalma. Herkesten ayrılma.

t.+(ṭabīʿat-ı teferrüt it-) 29a/04
[=1]
tefvīż*Ar.*Birisine bırakma.
t.+(sīne-i tefvīż) 9a/08
[=1]
teʿhīr*Ar.* Geciktirme. Sonraya bırakma.
t.+it- 17a/13
[=1]
tekerlen-Yürürken ayağı takılıp dengesi bozulmak.
t.-mek 2a/07
t.-ür 6a/10
[=2]
tekne Kaplumbağanın kabuğu.
t.+sinüñ 41a/06
[=1]
tekrār*Ar.*Bir şeyi iki veya daha fazla yapma.
t. 24a/05, 28a/06, 36a/02, 36b/12, 52a/08, 57b/02, 62b/13, 70a/08
[=8]
tekrīm*Ar.*Hürmet ve tazim göstermek ve görmek. Saygı göstermek.
t.+(lāyıḳ-ı tekrīm) 10b/07
[=1]
temyīz*Ar.*Bir şeyi diğerinden seçip tarif etmek, ayırmak. Seçmek. İyiyi kötüden ayırmak
t.+(tevfīḳ ve temyīz it-) 12b/02
t.+e 15b/02
[=2]
terbiyye*Ar.*Kemale ermeğe, nizam ve emirleri dinlemeğe çalışmak.
t.+it- 70b/14
t.+sine (at terbiyyesine) 1b/06
[=2]
tereyaġıSütten çıkarılan taze yağ.
t.35a/09, 52b/10
[=2]
terfiʿ*Ar.*Yükselme. Yukarı kaldırma.
t. 44a/02
[=1]
terġīb*Ar.*Şevklendirme, ümidlendirme. Rağbet verdirme.
t.+ve taḳviyet vir- 14b/10
[=1]
terk*Ar.*Bırakma, salıverme, vazgeçme.
t.+it- 34a/15, 40a/06, 41a/15, 42a/02
t.+ol- 35b/11
[=5]
terkīb*Ar.*Birkaç şeyin birleşmesinden meydana gelen şey; bileşim.
t. 33a/10, 33b/13
t.+(tertīb ve terkīb it-) 33b/04
[=3]
ters*Ar.* Hayvan pisliği.
t.+i 16a/09
[=1]
tersle- Hayvan için pislemek.
t.-mekde 19a/11
t.-ye 16a/05
[=2]
tertīb *Ar.* Tanzim etme. Dizme, sıralama, düzene koymak.
t. 33b/13, 37a/15
t.+ve terkīb it- 33b/04
[=3]
tesḫīr*Ar.*Zaptetme, hâkim olma, zorla ele geçirme.
t.+(fetḥ-i tesḫīr-iʿuhde) 9a/08
t.+(fetḥ ve tesḫīr it-) 9b/02, 10a/09
[=3]
tesmiyye*Ar.*İsimlendirme. Ad verme.
t.+(ism-i tesmiyye) 7a/06
[=1]
tesvīd*Ar.*Karartma. Yazı ile karalama.
t. 76b/05
[=1]
teşrīf *Ar.*Şereflendirmek. Yüksek yere çıkmak. Şeref vermek.
t.+i hümāyun60a/02
[=1]
tevfīḳ*Ar.*Uygun düşürme
t.+ve temyīz it-7b/15, 12b/02
[=2]
tevfīki'llāh Allah'ın yardımı ile.
t.+(maẓhar-ı tevfīki'llāh) 44b/11
[=1]

tevsiʿ Genişletme. Bollaştırma.
t.+it- 7b/04
[=1]
ṭılañuz Domuz *krş.* ḫınzīr
t.+uñ 28a/15
[=1]
ṭılısım*Ar.*Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç.
t. 38b/04
[=1]
tımārBinek hayvanlarının kıllarını, derisini temizleme.
t. 27b/03
t.+a 43a/10
t.+it- 51b/06, 51b/15, 70a/15
t.+olun- 39b/10
[=6]
TımışvarTemeşvar; Macaristan'daki bir bölgenin adı.
t. 8a/10
[=1]
tın*Far.* Ruh.
t.+ı maḥtūm 69b/01
[=1]
tıraş*Far.*Saç veya sakalı kesme işi, yülüme.
t.+it- 68b/06
[=1]
ṭırnaḳ Atın tırnağı, toynak.
t. 32b/03, 36b/01, 36b/02, 36b/11
t.+dan 34a/05
t.+ı (ṭırnaġı) 5b/08, 5b/09, 27b/05, 27b/09, 27b/10, 31b/05,32a/11, 32a/12, 32a/13, 35a/11, 36a/14
t.+ın (ṭırnaġın) 67a/05, 75a/04
t.+ına (ṭırnaġına) 5b/08, 31a/10, 31b/11, 36a/12
t.+ını (ṭırnaġını) 27b/04, 37a/11
t.+ınuñ (ṭırnaġınuñ) 36a/13, 36b/08
[=26]
tırnaḳlı Tırnağı olan.
t.+(top tırnaḳlı) 5b/10
[=1]
ṭırnaḳlu*Bk.* tırnaḳlı
t.+(ince yapraḳlu ṭırnaḳlu) 5b/11
t.+(yapraḳṭırnaḳlu at) 5b/12
[=2]
tiftik*Ar.*Tiftik keçisinin ince, yumuşak, parlak yünü, moher:
t. 69a/06
[=1]
tikenBazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri, diken.
t.+i (demür tikeni) 20a/15
[=1]
Timur(1336-1405)Timur İmparatorluğu'nun kurucusu ve ilk hükümdarıdır. Cengiz Han'ın soyundan gelir. Barlas aşireti Reisi Emir Turagay ile Tekin Hatun'un oğlu, Şahruh'un babasıdır.
t. 42b/02, 44a/03
t.+(aḥvāl-i Timur) 43a/15
t.+a 42b/12, 43a/08, 44a/11
t.+dan 43b/02
t.+ı 42b/11, 44a/07
t.+ı (memālik-i Timurı) 44a/06
[=10]
Timurlenk*bk.* Timur
t. 42a/15, 42b/08, 43b/06
t.+i (timurlengi) 43b/15
[=4]
tireyaġ*Bk.* tereyağı
t.+ı 54a/02
[=1]
tiryāḳ<*Yun. theriake* Bitkisel, madensel ve hayvansal 50 ile 70 kadar maddenin, özel bir yöntemle bala karıştırılmasıyla hazırlanan ve başlıca etkili maddesi afyon olan; birçok hastalığın tedavisinde ve zehirli hayvan sokmalarında panzehir olarak kullanılan macun kıvamında ilaç.

t. 15b/13
t.+(ḫāṣ tiryāḳ) 20b/03, 53b/11
[=3]

tīz*Far.* 1. Görece olarak kısa bir sürede; çabuk, süratli, acele.
t. 5b/12, 18a/10, 27b/03, 29a/06, 32b/05, 33a/13, 36a/06, 37a/06, 37a/09, 37a/10, 39b/09, 46a/09, 51b/03, 54a/09, 54b/13, 55b/13, 57b/08, 58b/02, 59b/05, 66a/11, 66a/12, 67a/03, 67a/06, 71b/02, 76a/09
t.+(āsān ve tīz it-) 71b/03
t.+(tīz tīz solu-) 15b/11
t.+ce 53b/13, 63b/10
t.+tīz solu- 15b/11
[=30]

ṭoġra- Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak, doğramak.
t.-yup 21a/05, 56a/10, 68b/14
[=3]

ṭoġrıBir ucundan öteki ucuna kadar kıvrılmadan uzanan; düz.
t. 46b/07
[=1]

ṭoġur-Yavru dünyaya getirmek, doğum yapmak.
t.-a 72b/11
t.-mayan (ṭoġurmayan avrat) 72b/10
[=2]

toḫum<*Far. tuḫm* Bitkilerde döllenme so- nunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.
t.+ı (gülḫatmī toḫumı) 25a/02
t.+ı (ḳara çalı toḫmı) 20b/01
t.+ı (keşnic toḫmı) 52b/08
t.+ı (ketan toḫmı) 62b/03, 62b/08, 69b/14
t.+ı (toḫmı) 48a/06, 70a/04
t.+ı (üzerlik toḫmı) 55b/15
t.+ın (ḳara çalı tohmın) 22a/11
[=10]

ṭoḳu-*Bk.*ṭoḳun-
t.-yuncaḳ 50a/15
[=1]

ṭoḳun- Sağlığını bozmak.
t.-maya 35a/01
t.-ur 35a/02
[=2]

ṭoḳuz Sekizden sonra gelen sayının adı.
t. 17b/09
[=1]

ṭol- Dolu duruma gelmek, boş olmaktan çıkmak.
t.-acaḳ 41a/13
t.-ar 32a/11
t.-up 21b/08
[=3]

ṭolaş- Karışmak, dolaşmak.
t.-ır 48a/05
[=1]

ṭoldur- (Boş bir şeyi) Dolu hâle getirmek, dolmasını sağlamak.
t.-up 32a/07
[=1]

ṭolıİçi epeyce dolu; kabarmış, şişkin, dolgun.
t. 4a/04
[=1]

ṭolu*Bk.*ṭolı
t. 55a/01
[=1]

ṭoñuzDomuzgiller familyasından, bütün dünyaya yayılmış, eti, yağı, derisiiçin beslenen, ağır, hantal, evcil, memeli hayvan. *Susacrofa domestica.*
t.+(ṭoñuz yaġı) 29a/03
[=1]

ṭop Yuvarlak biçimde olan, toparlak.
t. 5a/15
t.+dānesi 5b/05
t.+tırnaḳlı 5b/10
[=3]

ṭopalaḳ Hünnapgillerden, yapraklarından yeşil boya çıkarılan bir bitki.
t. 72a/11, 73a/06
[=2]

ṭopraḳ Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.
t. 39a/10, 58a/04, 58a/06
t.+ından (ṭoprağından) 69b/02
[=4]

ṭopuḳ Atgillerde ve gevişgetirenlerde bacakların incikle bukağılık arasında kalan ve ana bilek ya da tarakkemiğinin ilk parmakkemiği ve iki büyük susamsı kemikle yaptığı ekleme dayanan bölge.
t.+çal- 34a/13, 34a/15
t.+dan 36b/09
t.+ı (ṭopuġı) 24b/05
t.+ından (ṭopuġından) 36b/07
[=5]

ṭor Toy, işe alışkın olmayan (insan ya da hayvan için).
t.+(ṭor at) 11a/01
[=1]

ṭorba Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı büzülüp bağlanabilen araç.
t. 48a/03, 49a/12
t.+sını 49b/09
[=3]

ṭortu Çökelti.
t.+sın 27a/14
[=1]

ṭoru *Bk.* ṭor
t. 6b/13, 10a/12
[=1]

ṭoy Deneyimsiz, acemi, çaylak.
t.+lar 10a/01, 10a/03
[=2]

ṭoz Ezilen, dövülen, öğütülen katı bir maddenin çok küçük taneciklere bölünmüş durumu.
t. 58a/04
t.+ı 7a/11
t.+ı (ḫurda şaman ṭozı) 53a/09
[=3]

ṭuġla *Rum.* Balçığın kalıplara dökülüp güneşte kurutulduktan sonra özel ocaklarda pişirilmesiyle yapılan ve duvar örmekte kullanılan yapı malzemesi.
t.+(kiremīd-i ṭuġla) 58b/15
[=1]

ṭulum Kimi yiyecek ve içecekleri korumak için kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş ya da torba biçiminde dikilmiş hayvan derisi.
t. 50b/03
t.+ı (peynir-i ṭulumı) 24b/11
t.+ı (peynir ṭulumı) 34b/03
[=3]

Ṭuna Avrupa'da bir nehir.
t.+(Nehr-i Ṭuna) 9b/11, 47b/09
[=2]

ṭur- 1. Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak.
t.-duġı 31a/12, 32b/07, 57b/13
t.-maġ-ıla 57a/01
t.-maḳ 24a/12
t.-mamaḳ 5a/15
t.-mayan 75a/13
t.-mayup 75b/04
t.-maz 18a/14
t.-up 47b/01, 56a/01, 67b/07
t.-ur 15b/08, 18a/13, 26b/08, 75b/01
t.-ur (yatup tur-) 58b/13
2. Belli bir süre beklemek.
t.-a 17b/11, 20b/13, 21a/07, 22b/10, 23b/13, 24a/09, 24b/03, 25a/07, 25a/14, 25b/14, 26a/01, 26a/07, 26a/15, 27a/13, 28a/03, 28a/06, 28b/08, 28b/12, 29a/11, 29a/14,

30a/02, 30b/08, 32a/08, 33a/02, 33a/03, 37b/13, 38a/06, 40a/03, 45b/13, 50b/05, 51a/01, 55b/12, 57a/05, 57b/03, 59b/02, 61b/14, 63a/07, 65a/03, 65a/11, 66a/08, 68a/03, 68b/07, 69a/09, 70a/12
[=61]

ḳarşu ṭur- 5a/15

sākin ṭur- 30b/08

ṭuraḳ Dereotu *(anethum graveolens)* , rezene; bir yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitki.

t.+(ṭuraḳ otı) 21b/10
[=1]

Ṭurān Türklerin yaşadıkları coğrafyaya verilen ad.

t.+ı zemīn 44a/04
[=1]

ṭurp<*Far. ṭurub*Turpgillerden, yaprakları tüylü, çiçekleri beyaz, sarı, mor renkli bir bitki (Raphanus sativus).

t.+a (ṭurba) 56a/08
[=1]

ṭurup*Bk.* ṭurp

t. 56a/14
[=1]

ṭut- 1. Varsaymak.

t.-arlar 6a/04

2. Bir yerde kalmasını sağlamak.

t.-mayalar 11b/14

3. Sarmak, bürümek.

t.-muş 46b/08

t.-sa 35b/15

t.-up 18b/08, 61b/02, 64b/07
[=7]

arpa ṭut- 35b/15

muʿteber ṭut- 6a/04

ṭutamAvuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.

t. 17b/02, 64b/07
[=2]

tutul-Tutuk duruma gelmek.

t.-maḳ 19a/07

t.-up 19a/09
[=2]

tuvāna*Far.* Güçlü, kuvvetli.

t. 60a/05
[=1]

ṭuz Çeşitli metal veya metal eş değerlerinin klorürleri, sülfatları, fosfatları, laktatları, sitratları veya kalsiyum kazeinatta olduğu gibi proteinlerle birleşimlerinde bir asidin hidrojen atomunun yerini bir metalin veya metal-eş değerinin almasıyla oluşan bileşikler sınıfı, yemek tuzu, sodyum klorür.

t. 16a/14, 17a/03, 19b/02, 24a/07, 24b/09, 25b/11, 26a/06, 26b/01, 29b/06, 30a/07, 32a/01, 34a/06, 51a/02, 55b/01, 56a/15, 58a/12, 58b/01, 59a/08, 62a/10, 62a/13, 63a/12, 70b/10

t.+ek- 50b/14

t.+ḳat- 24a/15, 67b/12

t.+yalat- 58a/01
[=26]

tüfenkTüfek.

t. 5a/15
[=1]

türbe*Ar.*Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

t. 10b/09
[=1]

TürkDünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse.

t.+(Türk tā'ifesi) 34b/09

t.+i 14a/15
[=2]

Türkī Türk'e ait dil. Türkçe.

t.+de 27b/03

t.+de (lisān-ı Türkīde) 56b/09
[=2]

tüy İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.
t. 17a/09, 75b/08
t.+bitür- 61b/09
t.+den 75a/14
t.+i 30a/07, 30a/11, 52a/14, 57a/08, 57b/03, 57b/04, 59a/07, 61b/01, 61b/13, 67a/05, 71a/11
t.+i bit- 57a/07, 61b/07
t.+ini 74b/10
t.+leri 41b/13, 59b/03
t.+ün 75a/12, 75b/02
[=22]

tüysüzTüyü olmayan.
t. 61b/06, 64b/08
[=2]

-U-

u Ve.
u. 2a/11, 3b/03, 9b/09, 13a/06, 42a/09, 76a/11
[=6]

ʿubūdiyyet*Ar.*Kulluk, kölelik.
u.+(ʿarż -ı ʿubūdiyyet) 8a/12
[=1]

ʿubūr*Ar.*Geçmek. Atlamak.
u.+ve mürūr it- 8a/05
[=1]

uçGenellikle uzun bir nesnenin incelerek biten son ve sivri noktası.
u.+ı-ıla (ucı-ıla) 67a/06
u.+ına (ucına) 36b/08
[=2]

uçuḳAteşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık.
u. 71b/11
[=1]

uçuḳlu Uçuğu olan kimse.
u. 72a/04
u.+(uçuklu kimesne) 71b/10
[=2]

ufaḳ Boyutları normalden küçük.
u. 39b/06
[=1]

uġur Hedef, amaç, erek, gaye, yol.
u.+ına (uġrına) 8b/03
u.+ında (uġrında) 13b/07
[=2]

uġursuzKendinde uğursuzluk bulunan, yomsuz, kadersiz.
u. 12a/07
[=1]

uġrat-Maruz kılmak, dûçar etmek.
u.-mayalar 11b/08, 11b/09
[=2]

ʿuhde*Ar.*Bir işi üzerine alma. Söz verme.
u.+(fetḥ-i tesḫīr-i ʿuhde) 9a/08
[=1]

ʿuḳalā*Ar.*Akıllılar.
u.+(hezīmet-i ʿuḳalā) 13b/12
u.+(hükemā'-i uḳalā) 33a/15
u.+(ʿinde'l-ʿuḳalā) 2a/13
u.+dur (ʿinde'l-ḥükemā ve'l-ʿuḳalādur) 75a/11
[=4]

ʿuḳul*Ar.*Akıllar.
u.+a (ẕevīu'l-ʿuḳula) 40b/02
[=1]

ulaş- 1. İlerlemek, varmak.
u.-up 46b/07
2. Bulaşmak.
u.-up 45b/05
u.-ur 50a/08
[=3]

ʿulemā*Ar.*Âlimler.
u.+i yaḳīn1b/05
u.+yı ʿallām 60b/03
u.+i sālifīn 44b/08
[=3]

ʿulūm*Ar.* İlimler, bilgiler.
u.+(neşr-i ʿulūm) 60b/06
u.+u şetti 45a/02

[=2]

un Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri.
u. 18b/02, 18b/15, 27b/11, 39a/01, 49a/05, 51a/11, 65b/13, 66a/05
u.+ı 19a/02, 24a/14
u.+ı (arpa unı) 21a/01, 25a/01, 26a/10, 26b/01
u.+ı (leblebi unı) 21a/10
u.+ı (pirinç unı) 54a/03
u.+ın 16b/15
u.+ından (mermer unından) 35b/02
u.+unı 20a/03
[=19]

ur- Sürmek, çalmak.
u.-a 25a/14, 28b/07, 34a/04, 35b/08, 35b/09, 36a/14, 46a/06, 48b/02, 59a/08
u.-alar 16b/04, 20b/12, 20b/15, 24b/06, 25b/15, 26a/14, 26b/04, 26b/06, 27a/01, 27a/15, 29a/01, 29b/08, 29b/12, 29b/15, 30a/05, 30a/06, 31b/10, 33a/04, 35a/07, 35b/05, 45b/12, 45b/14, 47a/04, 48b/15, 49a/03, 51a/04, 51b/09, 51b/12, 54b/11, 57a/15, 57b/02, 58a/14, 59b/05, 62a/01, 62a/03, 62b/02, 63b/05, 68b/06, 69a/09, 69a/11, 75a/15
u.-duġı 36a/15
u.-maġ 14b/01
u.-maġ-(ı)-la 29a/05
u.-maḳdan 20a/10
u.-salar 59a/13
u.-up 14b/02, 28a/02, 30a/09, 33a/02, 34b/15, 37b/12, 50b/05, 50b/09, 53b/07, 57a/04, 59a/05, 59b/02, 62a/11, 66a/03, 67a/07, 68a/02, 70a/11, 75b/09
u.-urlar 27a/03
[=74]
mülceme ur- 51b/09
taġ ur- 51b/12
yaġ ur- 50b/09

ʿUrbān *Ar.* Arap aşiretlerine verilen ad.
u. 12a/15
[=1]

ʿurūc *Ar.* Yukarı çıkmak. Yükselmek
u.+it- 9b/06
[=1]

uṣlūb *Ar.* Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz.
u.+ı 11b/04
[=1]

ʿusret *Ar.* Zorluk, güçlük. Darlık, sıkıntı. İşlemezlik.
u.+i 19b/06
[=1]

uṣūl *Ar.* Bir amaca erişmek için izlenen düzenli yol, tutulan yol, yöntem, tarz.
u. 38b/10, 46b/09
[=2]

uyḳu Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.
u.+sunda 73b/15
[=1]

uyu- Uyku durumunda olmak.
u.-maḳdur 50b/12
[=1]

uyuş- Soğuk, basınç vb. yüzünden vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak.
u.-mışdur 56b/14
[=1]

uyuz Uyuz böceğinin, üst derinin altına girerek yaptığı kaşındırıcı, bulaşıcı bir deri hastalığı.
u. 30a/10, 30a/13, 39a/13, 74a/14
u.+ların 50a/11
u.+larına 62a/11
u.+ol- 62a/04, 67a/11, 67b/03
[=9]

uzunİki ucu arasındaki uzunluk çok olan ya da benzerlerine oranla daha çok olan.
u. 4b/15, 6a/01, 6b/02, 53b/03, 56a/07
[=5]
uzunluḳ Uzunlamasına.
u.+unca (uzunluġunca) 27b/08
[=1]

-Ü-

ü "Ve" bağlacının sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu.
ü. 7b/11, 16a/05, 53b/06, 53b/08
[=4]
üç 1. Üç sayısı ile elde edilen sıfat. Sayı sıfatı.
ü. 3b/11, 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13, 4a/10, 4b/13, 5b/15, 17b/06, 17b/11, 17b/11, 17b/12, 18a/05, 18b/05, 19a/04, 19a/14, 19b/07, 20b/14, 22a/03, 22a/13, 22b/01, 27a/02, 28a/02, 28b/08, 29a/01, 29a/11, 30a/02, 31b/10, 32b/01, 33a/02, 33a/03, 36b/05, 37a/01, 37b/05, 38b/08, 39a/03, 42a/05, 47a/12, 48a/02, 48a/08, 49a/05, 49a/08, 50b/07, 52b/09, 52b/11, 52b/11,55b/06, 55b/15, 56b/13, 57a/05, 57b/01, 57b/02, 58a/15, 59b/06, 61b/15, 62b/02, 65b/07, 66a/09, 67a/06, 67b/09, 68b/06, 69a/09, 69a/11, 69b/11, 69b/13, 70a/07, 70a/11, 75a/02
2. İkiden sonra gelen sayının adı.
ü.64b/15, 68b/07
ü.+ünci 4a/05, 4b/06, 5b/07
ü.+üni 30a/01, 30a/04, 49b/06, 62a/07
[=77]
üçerÜç sayısının üleştirme sayı sıfatı.
ü. 17b/13, 39a/11
[=2]
üçünciÜç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.
ü. 6b/04, 9b/10
[=2]
üfür-Üfleyerek bulunduğu yerden ileri sürmek.
ü.-eler 49a/06
[=1]
ümerā*Ar.*Emirler, beyler.
ü.+yı nām-dār 8b/08
[=1]
ümiẓ*Far.* < *ümiḍ*Ummak. Emel. Arzu. İntizar. Umut.
ü.+dür 16b/12
[=1]
ürper- Üşüme, korku, endişe, ürkme vb. sebepler yüzünden vücuttaki tüyler dikilip deri nokta nokta olmak.
ü.-ir 52a/14
[=1]
üstBir şeyin aşağı sayılan yerine göre yukarı tarafı.
ü.+i 24b/14
ü.+üne 65b/14
ü.+üni 51b/13
[=3]
üstād*Ar.*Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse.
ü.+ı kāmil 59b/06
[=1]
üstübeçKurşun, çinko, benzeri metallerin oksitlerinden hazırlanan beyaz toz.
ü. 67a/12
ü.+i 67b/01
[=2]
üşengin ol- Tembellik ettirmek, ihmale yol açmak.
ü. 51b/11
[=1]

üşüt- Üşüyüp hasta olmak, soğuk almak.
ü.-ür (üşüdür) 52a/14
[=1]

üvez Üvez ağacının muşmulaya benzeyen yemişi.
ü. 18b/14
[=1]

üzere Üstüne, üstünde, üzerinde.
ü. 2a/01, 7a/10, 8b/02, 13a/14, 13b/15, 14a/09, 14b/10, 18a/03, 18b/13, 26a/03, 29b/01, 35b/03, 35b/10, 36b/15, 37a/02, 37b/13, 37b/15, 39a/14, 42a/06, 42a/11, 46a/07, 51a/01, 51a/04, 54a/07, 56a/12, 59b/01, 63a/04, 64b/15, 66a/08, 70b/13, 74a/07
ü.+(üzre) 13a/03
ü.+ler 42b/08
[=33]

üzeri Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üst tarafı.
ü.+lerimüze (üzerlerimüze) 13a/15
ü.+lerinde (üzerlerinde) 30a/14
ü.+nde 6a/10, 17a/12, 21a/04, 24a/05, 26b/02, 50b/12, 53a/13, 59b/03, 61b/13, 72a/02
ü.+nden 10a/02, 14b/13, 16b/04, 30a/07, 66a/03, 66a/06, 68a/04
ü.+ne 4a/14, 10b/04, 12a/08, 16a/01, 16b/11, 17a/04, 18a/10, 19b/09, 20b/11, 24b/02, 24b/06, 24b/12, 25a/05, 25a/12, 25a/13, 25b/12, 26b/04, 26b/05, 28a/02, 28a/15, 28b/01, 28b/06, 28b/15, 29a/05, 29a/10, 29a/14, 29b/08, 29b/12, 30a/08, 30b/11, 31a/09, 33a/01, 33a/01, 34a/04, 34a/10, 34b/14, 35a/06, 35a/11, 35a/15, 35b/03, 35b/04, 35b/07, 35b/09, 36b/09, 36b/11, 36b/12, 36b/14, 37b/06, 37b/12, 38a/07, 39a/08, 40a/02, 40b/11, 45b/13, 46a/06, 46b/05, 46b/15, 47a/01, 48b/05, 48b/07, 49a/03, 50b/04, 50b/08, 50b/14, 50b/14, 51a/03, 51a/15, 51b/09, 53a/11, 53b/01, 53b/03, 57a/04, 57a/11, 57a/14, 57a/14, 57b/06, 58a/13, 58b/01, 59a/05, 59a/08, 59a/12, 62a/03, 63a/03, 63b/13, 64a/12, 64b/02, 65b/04, 65b/05, 65b/06, 65b/11, 65b/13, 66a/04, 67b/05, 68a/02, 68b/05, 68b/06, 68b/10, 69a/07, 69a/08, 69b/10, 70a/01, 70a/10, 70a/11, 71b/02, 71b/08, 73a/11, 73b/05, 75a/14, 75b/09, 76a/08
ü.+ni 68b/06
[=130]

üzerlik Sedef otugillerden, acı tohumları susama benzeyen, beyaz çiçekli, çok dallı, halkarasında tütsü olarak kullanılan sıcak bölge bitkisi. Peganum.
ü.+(üzerlik toḫmı) 55b/14
[=1]

üzüm Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak taneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tazesi ve kurusu yenen meyvesi.
ü.+(datlu üzüm pekmezi) 22b/04
ü.+(siyah izmir ḳurı üzüm) 18a/01
ü.+i (it üzümi) 20b/05
ü.+i (ḳurı zerrāḳī üzümi) 58b/05
ü.+i (zerrāḳī üzümi) 71a/07
ü.+in (it üzümin) 58b/10
[=6]

-V-

vadi *Ar.* İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak.
v.+nde (Cerim Vādisinde) 41a/08
[=1]

vāfirce Bolca. Çokça.
v. 37b/07

[=1]

vāḥid*Ar.* Yalnız, tek, bir.
v.+(cism-ü vāḥid ol-) 62b/14
[=1]

vaḳāiʿāt*Ar.* Vakalar, olaylar.
v.+(aġreb-u vaḳāiʿāt) 9b/10
[=1]

vaḳār*Ar.*Ağırbaşlılık.
v. 8b/11, 9a/13
[=2]

vāḳʿıa'*Ar.*Vuku bulmuş, olmuş, var olan mevcud bir hâdise.
v.+ı hasīme-i tarīḫ 61a/13
[=1]

vāḳıf*Ar.*Bilen, farkında olan.
v. 43b/10
[=1]

vāḳıyye*Ar.*Dörtyüz dirhemlik tartı.
v. 19a/15, 20b/02, 20b/07, 21a/05, 22a/13, 22b/04, 22b/09, 23a/04, 25a/10, 53b/12, 59a/15, 65a/03, 65a/04, 67b/11, 67b/11, 70b/07
v.+den 36b/06
v.+sin 56b/06
[=18]

vāḳiʿ *Ar.*Olan, düşen, konan. Mevcud ve var olan.
v.+ı ez-dil 8a/06
v.+ol- 9b/11, 9b/09, 14a/03, 23a/13, 31b/04, 31b/09, 53a/03, 59b/10, 61a/14
[=10]

vaḳit*Bk.* vaḳt
v. 7b/04, 11b/04, 18b/08
v.+(taʿyīn -i vaḳit it-) 70b/06
v.+de 14a/12, 64a/10
v.+lerinde 66a/15
v.+ol- 31a/15
[=8]

vaḳt*Ar.*Zaman.
v. 25b/08, 56b/06
v.+i 19b/07, 36a/05, 66b/03
v.+i ḥācet71a/15, 76a/03, 76a/07
v.+i ḥarb-i ḳıtāl10a/14
v.+i ḫilāfet60b/03
v.+i meşaḳḳat 7a/08
v.+i muʿayyen 41b/03
v.+i muḥārebe6a/14
v.+inde 13a/10, 22b/04
[=15]

vaḳūr*Ar.*Ağırbaşlı, temkin sahibi. İzzetli, vakarlı.
v. 5a/08
[=1]

varMevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.
v. 19b/06, 44a/06, 51a/07, 58b/14, 74b/06
v.+dır 24b/15
v.+du 60b/09
v.+dur 3b/09, 11a/15, 27b/02, 30b/04, 34b/01, 34b/09, 47a/05, 47b/14, 47b/15, 56a/06, 74a/09
[=18]

var- 1. Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.
v.-ınca 11a/08, 37b/05, 64b/09
v.-ıncaya 36b/08
v.-mamaḳ 5a/14
v.-maz 75a/02
v.-up 26b/10
2. Ulaşmak. Malik olmak.
v.-mış (sovuḳ varmış at)54a/01
[=8]

vaṣf*Ar.*Sıfat. Bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hâl.
v.+ı ẕikir 11a/02
[=1]

vāṣıf*Ar.*Vasfeden. Bildiren.
v.+olın- 10b/06
[=1]

vāṣıl*Ar.*Ulaşan, erişen, kavuşan. Hakka vâsıl olan.
v.+it- 2a/10
v.+ol- 10b/02, 43a/09, 44b/15
[=4]

vāṣi' *Ar.*Geniş, enli. Bol. Engin.
v. 65b/01

[=1]

vasiʿā *Bk.*vāṣiʿ

v.+(ḳubbe-i vasiʿā-i ʿāliyye) 10b/09

[=1]

vasiʿeten *Ar.*Bir ölünün vasiyetini yerine getirmeye me'mur edilen kimseye binaen.

v.+i 9b/08

[=1]

vaṣiyyet *Ar.* Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

v.+it- 6a/13

[=1]

vaż' *Ar.*Koyma, konulma. Bırakmak. Atlamak. Tayin etme, belirtme.

v. 28a/06

v.+it- 41b/14, 46b/01, 53a/11, 53a/12, 57a/11, 63b/12, 64a/13, 65b/01, 65b/06, 69a/07

v.+olın- 46a/02

[=12]

ve Bağlaç, iki sözcüğü, sözcük öbeğini ve cümleyi birbirine bağlar.

v. 1b/04, 1b/04, 1b/05, 1b/05, 1b/07, 1b/07, 1b/07, 1b/08, 1b/09, 1b/09, 1b/10, 1b/10, 2a/01, 2a/03, 2a/03, 2a/03, 2a/04, 2a/04, 2a/04, 2a/05, 2a/05, 2a/05, 2a/06, 2a/06, 2a/07, 2a/07, 2a/07, 2a/09, 2a/11, 2a/11, 2a/15, 2a/15, 3b/03, 3b/05, 3b/05, 3b/06, 3b/07, 3b/08, 3b/08, 3b/09, 3b/10, 3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/12, 4a/02, 4a/04, 4a/04, 4a/05, 4a/05, 4a/06, 4a/06, 4a/07, 4a/09, 4a/15, 4b/01, 4b/02, 4b/04, 4b/05, 4b/07, 4b/11, 4b/12, 4b/12, 4b/15, 4b/15, 4b/15, 5a/04, 5a/05, 5a/06, 5a/07, 5a/07, 5a/07, 5a/07, 5a/08, 5a/09, 5a/10, 5a/13, 5a/14, 5a/15, 5a/15, 5b/01, 5b/03, 5b/04, 5b/04, 5b/06, 5b/07, 5b/09, 5b/09, 5b/10, 5b/12, 5b/12, 5b/13, 6a/01, 6a/02, 6a/04, 6a/05, 6a/06, 6a/06, 6a/07, 6a/08, 6a/10, 6a/11, 6a/11, 6a/15, 6a/15, 6a/15, 6a/15, 6b/03, 6b/04, 6b/06, 6b/06, 6b/06, 6b/07, 6b/10, 6b/10, 6b/11, 6b/11, 6b/12, 6b/13, 6b/14, 6b/14, 6b/15, 6b/15, 6b/15, 7a/02, 7a/02, 7a/02, 7a/03, 7a/04, 7a/04, 7a/05, 7a/07, 7a/08, 7a/08, 7a/09, 7a/10, 7a/11, 7a/12, 7a/13, 7a/14, 7b/01, 7b/01, 7b/02, 7b/03, 7b/03, 7b/04, 7b/05, 7b/05, 7b/05, 7b/05, 7b/07, 7b/08, 7b/08, 7b/09, 7b/10, 7b/10, 7b/11, 7b/13, 7b/14, 7b/15, 7b/15, 7b/15, 7b/15, 8a/05, 8a/05, 8a/06, 8a/07, 8a/07, 8a/07, 8a/08, 8a/08, 8a/08, 8a/09, 8a/09, 8a/09, 8a/09, 8a/10, 8a/11, 8a/13, 8b/02, 8b/03, 8b/03, 8b/04, 8b/04, 8b/04, 8b/05, 8b/05, 8b/07, 8b/08, 8b/08, 8b/09, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 8b/13, 8b/15, 8b/15, 9a/01, 9a/05, 9a/06, 9a/06, 9a/08, 9a/09, 9a/10, 9a/13, 9a/14, 9a/15, 9a/15, 9b/01, 9b/02, 9b/03, 9b/03, 9b/04, 9b/05, 9b/09, 9b/11, 9b/12, 9b/13, 9b/14, 10a/01, 10a/04, 10a/04, 10a/05, 10a/05, 10a/05, 10a/05, 10a/06, 10a/06, 10a/06, 10a/06, 10a/07, 10a/07, 10a/07, 10a/08, 10a/08, 10a/09, 10a/10, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/14, 10a/14, 10a/15, 10b/01, 10b/03, 10b/03, 10b/04, 10b/06, 10b/06, 10b/07, 10b/09, 10b/10, 10b/13, 10b/14, 10b/15, 11a/02, 11a/04, 11a/06, 11a/06, 11a/07, 11a/10, 11a/10, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 11a/14, 11b/02, 11b/04, 11b/07, 11b/07, 11b/09, 11b/11, 11b/12, 11b/12, 11b/13, 11b/15, 11b/15, 12a/01, 12a/02, 12a/06, 12a/07, 12a/08, 12a/10, 12a/11, 12a/14, 12a/15, 12b/01, 12b/02, 12b/02, 12b/02, 12b/03, 12b/03, 12b/06, 12b/08, 12b/14, 12b/14, 12b/15, 13a/01, 13a/02, 13a/03, 13a/04, 13a/04, 13a/06,

13a/06, 13a/08, 13a/08, 13a/09,
13a/10, 13a/11, 13a/12, 13a/13,
13a/14, 13a/15, 13b/02, 13b/03,
13b/04, 13b/04, 13b/06, 13b/08,
13b/09, 13b/09, 13b/09, 13b/09,
13b/10, 13b/11, 13b/11, 13b/11,
13b/11, 13b/14, 13b/15, 14a/01,
14a/01, 14a/02, 14a/02, 14a/03,
14a/03, 14a/03, 14a/04, 14a/04,
14a/05, 14a/08, 14a/08, 14a/08,
14a/09, 14a/13, 14b/06, 14b/06,
14b/10, 14b/11, 14b/12, 14b/15,
15a/02, 15a/02, 15a/04, 15a/04,
15a/05, 15a/05, 15a/07, 15a/09,
15a/10, 15a/11, 15a/12, 15a/12,
15a/13, 15a/13, 15a/14, 15a/15,
15b/01, 15b/01, 15b/01, 15b/03,
15b/03, 15b/05, 15b/06, 15b/08,
15b/09, 15b/09, 15b/10, 15b/10,
15b/11, 15b/11, 15b/11, 15b/14,
15b/15, 16a/01, 16a/01, 16a/04,
16a/05, 16a/07, 16a/08, 16a/08,
16a/12, 16a/14, 16b/01, 16b/02,
16b/03, 16b/04, 16b/04, 16b/05,
16b/05, 16b/06, 16b/07, 16b/08,
16b/08, 16b/11, 16b/12, 16b/13,
16b/13, 16b/14, 16b/15, 17a/02,
17a/04, 17a/07, 17b/02, 17b/02,
17b/03, 17b/03, 17b/06, 17b/13,
17b/14, 17b/15, 17b/15, 18a/08,
18a/10, 18a/12, 18a/12, 18a/13,
18a/14, 18a/14, 18a/15, 18b/04,
18b/04, 18b/07, 18b/07, 18b/08,
18b/10, 19a/01, 19a/03, 19a/05,
19a/06, 19a/07, 19a/08, 19a/10,
19a/14, 19b/02, 19b/02, 19b/03,
19b/07, 19b/07, 19b/09, 19b/14,
20a/04, 20a/08, 20a/09, 20a/11,
20b/03, 20b/04, 20b/05, 20b/05,
20b/05, 20b/06, 20b/06, 20b/06,
20b/07, 20b/07, 20b/08, 20b/09,
20b/10, 20b/12, 20b/13, 20b/15,
21a/03, 21a/09, 21a/09, 21b/01,
21b/03, 21b/03, 21b/03, 21b/04,
21b/04, 21b/06, 21b/07, 21b/08,
21b/10, 21b/10, 21b/10, 21b/12,
21b/13, 21b/15, 22a/02, 22b/01,
23a/04, 23a/06, 23a/15, 23b/01,
23b/01, 23b/06, 23b/07, 23b/07,
23b/07, 23b/08, 23b/11, 23b/13,
23b/14, 24a/03, 24a/03, 24a/07,
24a/12, 24a/13, 24a/15, 24b/02,
24b/02, 24b/06, 24b/09, 24b/11,
25a/01, 25a/01, 25a/02, 25a/05,
25a/07, 25a/08, 25a/14, 25b/11,
25b/15, 26a/02, 26a/11, 26b/03,
26b/04, 26b/08, 26b/08, 26b/11,
26b/13, 26b/13, 26b/13, 26b/14,
26b/15, 26b/15, 27a/01, 27a/03,
27a/04, 27a/06, 27a/14, 27a/15,
27a/15, 27a/15, 27b/01, 27b/05,
27b/06, 27b/09, 27b/11, 27b/12,
27b/12, 27b/14, 27b/14, 27b/15,
28a/05, 28a/06, 28a/06, 28a/06,
28a/10, 28a/10, 28a/10, 28a/12,
28b/03, 28b/05, 28b/06, 28b/12,
29a/03, 29a/08, 29a/08, 29a/09,
29b/04, 29b/06, 29b/06, 29b/08,
29b/08, 29b/10, 29b/12, 29b/13,
29b/15, 30a/01, 30a/02, 30a/03,
30a/03, 30a/08, 30a/13, 30b/05,
30b/07, 30b/07, 30b/11, 30b/14,
30b/15, 31a/01, 31a/01, 31a/01,
31a/02, 31a/06, 31a/12, 31a/15,
31b/03, 31b/05, 31b/05, 31b/07,
31b/07, 31b/08, 31b/10, 31b/11,
31b/12, 31b/13, 31b/15, 32a/01,
32a/02, 32a/02, 32a/04, 32a/11,
32a/12, 32a/15, 32b/01, 32b/05,
32b/11, 32b/11, 32b/12, 32b/14,
33a/06, 33a/07, 33a/09, 33a/10,
33a/11, 33a/12, 33a/14, 33a/15,
33b/03, 33b/04, 33b/07, 33b/07,
33b/13, 33b/13, 33b/14, 34a/01,
34a/06, 34a/06, 34a/06, 34a/07,
34a/08, 34a/09, 34a/10, 34a/14,
34b/01, 34b/05, 34b/07, 34b/08,
34b/10, 34b/15, 35a/06, 35a/06,

35a/07, 35a/14, 35a/15, 35b/03,
35b/04, 35b/05, 35b/09, 35b/14,
36a/02, 36a/05, 36a/05, 36a/08,
36a/08, 36a/08, 36b/01, 36b/11,
36b/12, 36b/12, 36b/14, 36b/14,
37a/09, 37a/11, 37a/14, 37a/14,
37a/15, 37a/15, 37b/07, 37b/09,
37b/09, 37b/14, 38a/05, 38a/09,
38a/10, 38a/10, 38b/03, 38b/05,
38b/15, 39a/04, 39a/06, 39a/09,
39a/13, 39a/14, 39a/15, 39b/01,
39b/06, 39b/08, 39b/08, 39b/09,
39b/11, 39b/12, 39b/12, 40a/01,
40a/02, 40a/08, 40a/10, 40a/11,
40a/11, 40a/13, 40b/02, 40b/02,
40b/03, 40b/03, 40b/06, 40b/07,
40b/07, 40b/07, 40b/12, 41a/10,
41a/11, 41b/02, 41b/03, 41b/04,
41b/05, 41b/08, 42a/01, 42a/04,
42a/06, 42a/08, 42a/12, 42b/01,
42b/02, 42b/03, 42b/04, 42b/05,
42b/07, 42b/07, 42b/11, 42b/13,
43a/01, 43a/01, 43a/02, 43a/02,
43a/03, 43a/03, 43a/04, 43a/04,
43a/05, 43a/08, 43a/08, 43a/09,
43a/11, 43a/13, 43a/15, 43b/02,
43b/07, 43b/08, 43b/09, 43b/10,
43b/10, 43b/11, 43b/11, 43b/12,
43b/12, 44a/02, 44a/02, 44a/02,
44a/07, 44a/07, 44a/07, 44a/08,
44a/09, 44a/09, 44a/09, 44a/10,
44a/10, 44a/11, 44a/12, 44a/12,
44a/14, 44a/15, 44a/15, 44a/15,
44b/01, 44b/02, 44b/02, 44b/02,
44b/03, 44b/03, 44b/04, 44b/04,
44b/04, 44b/05, 44b/06, 44b/06,
44b/07, 44b/08, 44b/09, 44b/10,
44b/10, 44b/11, 44b/11, 44b/12,
44b/12, 44b/13, 44b/13, 44b/14,
44b/14, 44b/15, 45a/02, 45a/03,
45a/03, 45a/05, 45a/05, 45a/07,
45a/08, 45a/11, 45a/12, 45a/13,
45b/01, 45b/03, 45b/06, 45b/07,
45b/07, 45b/07, 45b/08, 45b/08,
45b/10, 45b/13, 45b/13, 45b/14,
45b/15, 45b/15, 45b/15, 46a/01,
46a/01, 46a/05, 46a/06, 46a/12,
46a/12, 46a/12, 46b/05, 46b/05,
46b/10, 46b/11, 47a/02, 47a/03,
47a/04, 47a/06, 47a/06, 47a/07,
47a/08, 47a/12, 47a/15, 47b/02,
47b/05, 47b/07, 47b/08, 47b/09,
47b/09, 47b/11, 47b/12, 47b/12,
47b/13, 47b/15, 48a/04, 48a/06,
48a/06, 48a/14, 48b/06, 48b/07,
48b/08, 49a/02, 49a/03, 49a/14,
49b/03, 49b/05, 49b/06, 49b/07,
49b/13, 49b/13, 50a/03, 50a/04,
50a/09, 50a/09, 50a/10, 50a/10,
50a/11, 50a/15, 50a/15, 50b/05,
50b/08, 50b/10, 50b/14, 51a/01,
51a/03, 51a/03, 51a/07, 51a/09,
51a/09, 51a/09, 51a/10, 51a/10,
51a/10, 51a/12, 51a/12, 51a/13,
51b/04, 51b/06, 51b/06, 51b/09,
51b/11, 51b/12, 51b/14, 51b/15,
52a/01, 52a/06, 52a/08, 52a/12,
52a/14, 52a/15, 52a/15, 52b/01,
52b/01, 52b/02, 52b/02, 52b/03,
52b/06, 52b/07, 52b/09, 52b/09,
52b/11, 52b/13, 53a/06, 53a/07,
53a/07, 53a/07, 53a/08, 53a/08,
53a/09, 53a/09, 53a/11, 53a/12,
53a/14, 53a/15, 53b/01, 53b/03,
53b/04, 53b/04, 53b/04, 53b/09,
53b/10, 53b/14, 53b/15, 53b/15,
54a/01, 54a/02, 54a/03, 54a/06,
54a/08, 54a/11, 54a/15, 54b/08,
54b/08, 54b/13, 54b/13, 54b/14,
54b/15, 55a/01, 55a/02, 55a/02,
55a/03, 55a/04, 55a/05, 55a/05,
55a/06, 55a/11, 55a/11, 55b/01,
55b/01, 55b/02, 55b/02, 55b/04,
55b/06, 55b/08, 55b/14, 56a/01,
56a/06, 56a/07, 56a/11, 56a/11,
56a/12, 56a/14, 56b/01, 56b/03,
56b/04, 56b/07, 56b/09, 56b/09,
56b/10, 56b/11, 56b/11, 56b/11,

56b/14, 57a/03, 57a/06, 57a/10, 57a/11, 57a/12, 57a/15, 57a/15, 57b/02, 57b/06, 57b/07, 57b/12, 58a/04, 58a/07, 58a/11, 58a/12, 58a/14, 58b/05, 58b/05, 58b/07, 58b/09, 58b/11, 59a/04, 59a/05, 59a/09, 59a/11, 59a/11, 59a/13, 59a/14, 59a/14, 59b/01, 59b/02, 59b/04, 59b/05, 59b/08, 59b/08, 59b/08, 59b/11, 59b/13, 60a/05, 60a/05, 60a/06, 60a/07, 60a/08, 60a/08, 60a/09, 60a/11, 60a/12, 60a/15, 60a/15, 60b/03, 60b/03, 60b/04, 60b/05, 60b/07, 60b/08, 60b/09, 60b/10, 60b/10, 60b/13, 60b/13, 60b/13, 60b/13, 60b/14, 61a/01, 61a/01, 61a/08, 61a/08, 61a/10, 61a/10, 61a/11, 61a/12, 61b/02, 61b/03, 61b/05, 61b/11, 61b/11, 62a/02, 62a/04, 62a/06, 62a/06, 62a/10, 62a/12, 62a/12, 62a/13, 62a/13, 62a/13, 62a/13, 62a/14, 62a/15, 62b/03, 62b/05, 62b/11, 62b/13, 63a/02, 63a/02, 63a/05, 63a/06, 63a/07, 63a/08, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63a/15, 63b/03, 63b/04, 63b/04, 63b/04, 63b/07, 63b/09, 63b/09, 63b/10, 63b/12, 63b/13, 63b/15, 64a/01, 64a/03, 64a/04, 64a/05, 64a/12, 64a/13, 64b/01, 64b/02, 64b/11, 65a/02, 65a/08, 65a/08, 65a/09, 65a/10, 65a/11, 65a/12, 65a/13, 65b/02, 65b/02, 65b/03, 65b/04, 65b/12, 65b/14, 65b/15, 66a/01, 66a/02, 66a/03, 66a/05, 66a/06, 66a/07, 66a/13, 66a/14, 66a/14, 66a/14, 66a/15, 66a/15, 66a/15, 66b/02, 66b/05, 66b/05, 66b/06, 66b/08, 66b/09, 66b/10, 66b/13, 66b/15, 67a/01, 67a/03, 67a/03, 67a/08, 67a/11, 67a/13, 67a/14, 67a/15, 67b/01, 67b/04, 67b/07, 67b/12, 68a/01, 68a/02, 68a/08, 68a/11, 68a/13, 68a/14, 68a/15, 68b/01, 68b/05, 68b/05, 69a/02, 69a/06, 69a/12, 69b/02, 69b/09, 69b/13, 69b/14, 70a/01, 70a/01, 70a/02, 70a/02, 70a/04, 70a/15, 70b/01, 70b/02, 70b/05, 70b/05, 70b/10, 70b/11, 70b/13, 70b/15, 71a/03, 71a/05, 71a/05, 71a/06, 71a/07, 71a/08, 71a/10, 71a/11, 71a/11, 71a/11, 71b/01, 71b/02, 71b/03, 71b/03, 71b/05, 71b/07, 71b/09, 71b/10, 71b/10, 71b/13, 71b/14, 71b/15, 72a/01, 72a/03, 72a/03, 72a/05, 72a/06, 72a/11, 72a/12, 72a/14, 72a/15, 72b/04, 72b/05, 72b/07, 72b/07, 72b/11, 72b/12, 72b/13, 72b/14, 72b/14, 72b/15, 73a/04, 73a/06, 73a/06, 73a/07, 73a/10, 73a/12, 73a/13, 73a/15, 73b/, 73b/01, 73b/03, 73b/04, 73b/05, 73b/06, 73b/07, 73b/09, 73b/11, 74a/01, 74a/02, 74a/05, 74a/06, 74a/06, 74a/08, 74a/10, 74a/11, 74a/13, 74a/13, 74a/14, 74a/14, 74b/04, 74b/05, 74b/05, 74b/06, 74b/06, 74b/06, 74b/07, 74b/09, 74b/12, 74b/13, 74b/14, 75a/03, 75a/06, 75a/07, 75a/07, 75a/09, 75a/09, 75a/12, 75a/13, 75a/15, 75a10, 75a10, 75b/03, 75b/06, 75b/06, 75b/07, 75b/10, 75b/10, 75b/11, 75b/11, 75b/12, 76a/01, 76a/03, 76a/05, 76a/05, 76a/06, 76a/08, 76a/09, 76a/10, 76a/11, 76a/12, 76a/15, 76b/03, 76b/05, 76b/06, 76b/06, 76b/07

[=1329]

vecaʿ *Ar.*Ağrı.

v. 32a/11, 60a/15

[=2]

vech*Ar.*Sebeb.

v.+(ṣahībü'l-vech) 60a/09

v.+den 11b/01

v.+i 15a/02
v.+i meşrūḥ 39a/14, 42a/11, 51a/03
v.+i muḥarrer 46a/07
v.+i taḥmīn65b/02
v.+olun- 29a/15
[=9]

vefādarlıḳ Vefalılık etme, vefa gösterme.
v. 5b/13
[=1]

vefāt*Ar.*Ölüm
v.+eyle- 44a/03
v.+it- 43b/13
[=2]

velākin*Ar.* Amma, fakat. *Bk.* velikin.
v. 61b/08
[=1]

veli *Ar.*Sahib, mâlik.
v.+yü'l-ni'ām 42b/15
[=1]

velīʿahd*Ar.*Bir hükümdardan sonra hükümdar olacak kimse.
v.+it- 44a/01
[=1]

velikin*Far.* Ama, fakat, şöyle ki.*Bk.*velākin.
v. 27a/12, 37a/03, 50b/08
[=3]

vesā'ir*Ar.*Diğer.
v. 14a/14, 18b/07, 64a/05
[=3]

veyā*Far.* Seçenek, eşdeğerlilik ya da karşıtlık bildiren bağlaç; ya da.
v. 27a/02
[=1]

vezāret*Ar.*Vezirlik.
v. 44a/01
[=1]

vezirāne*Far.* Vezir gibi. Vezire benzer.
v. 10b/10
[=1]

vilāyet*Ar.* İl.
v.+i Baġdad 11a/13
[=1]

vir- 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek:
v.-e 56a/11
v.-eler 16b/12, 16b/13, 16b/13, 22a/02, 27b/01, 38a/15, 48a/04, 48a/07, 53b/10, 55a/11, 55a/13
v.-esin 39a/11
v.-ir 4a/09
v.-irler 15b/06, 48a/07, 54b/14, 55a/12
v.-mekden 17a/09, 18a/11, 21b/07
v.-meye 71b/11
v.-meyeler 18a/13, 35b/14, 48a/09, 53b/11
v.-üp 16b/07, 39a/15, 48a/10, 49b/08, 70b/07
v.-ür 14b/11, 32a/14, 33a/12, 56a/14
v.-ürler 25b/06
2. Meydana gelmek, oluşmak.
v.-ir 24a/14
3. Düşünmek, kararlaştırmak.
v.-dükden 7b/09
4. İlave etmek, eklemek.
v.-ür 14b/11
[=38]
baş vir- 24a/14
ḳarar vir- 7b/09
noḳṣan vir- 4a/09
su vir- 15b/06, 70b/07
terġīb ve taḳviyet vir- 14b/11
zaḥmet vir- 16b/07, 32a/14, 33a/12, 71b/11

vuḳūʿ *Ar.*Olma, oluş.
v.+(nādir'ül-vuḳūʿ) 7b/09
[=1]

vuṣūl*Ar.*Ulaşma, erişme, varma, yetişme.
v.+bul- 9a/07
[=1]

vü*Bk.* ve
v. 7a/06, 8a/07, 23b/03, 72a/01
[=4]

vücūd*Ar.* 1. İnsan veya hayvan gövdesi, beden.
v.+ı 72b/15, 73a/13, 74a/10
2. Var olma, varlık.
v.+ı insan 56b/02
[=4]
vüzerā*Ar.* Vezirler.
v. 44a/15
v.+(vüzerā-yi kār-güzār) 8b/08
[=2]

-Y-

yaSeçenek ya da karşıtlık belirterek cümledeki eş değerli öğeleri birbirine bağlar; ya da, veya, yahut.
y.17a/09, 17a/10, 23a/11, 31a/05, 31b/03, 31b/14, 40a/11, 50a/13, 50b/11, 56b/13, 63b/06, 75b/08
[=12]
yaban fesleğāniSütleğengiller familyasından, bütün ve karşıt yapraklı, biryıllık ya da çokyıllık, dik saplı, tazesi zehirli, küçük yeşilimsi çiçekli, tarlalarda yetişen ve zararlı sayılan otsu bitki; yer fesleğeni, sultan otu. *Mercurialis annua.*
y.52b/13
[=1]
yād*Far.*Anma. Hatırda tutma. Zikretme.
y.+olın- 13b/07
[=1]
yağ Hayvanlardan ya da bitkilerden çeşitli yöntemlerle elde edilen, besin maddesi olarak tüketilmesinin yanı sıra tıbbi olarak da kullanılan, yumuşak ya da sıvı madde.
y. 17a/12, 23a/04, 40a/03, 41a/13, 67a/15
y.+ı 17b/01, 18b/03, 41a/11, 41a/15
y.+ı (bādem yağı) 17b/06
y.+ı (bezir yağı) 20b/08, 21b/13
y.+ı (gül yağı) 74b/13
y.+ı (ḫanẓal yağı) 27b/12
y.+ı (iç yağı) 37b/09
y.+ı (ḳaplubaġa yağı) 42a/09
y.+ı (ḳuyruḳ yağı) 30b/10, 31a/05
y.+ı (neft yağı) 29b/10, 63a/13
y.+ı (sığır yağı) 46a/01, 54a/08
y.+ı (zeyt yağı) 15b/14, 28a/11, 28b/10
y.+ı-y-ıla 23a/04, 31a/07, 64a/01
y.+dur (ṭoñuz yağıdur) 29a/04
y.+ın (bögrek yağın) 32a/04
y.+ın (sırtlan yağın) 59a/08
y.+ına (bezir yağına) 16a/08
y.+ına (iç yağına) 34a/02, 38a/02
y.+ına (zeyt yağına) 16a/07
y.+ından 28b/01
y.+ından (iç yağından) 17a/11, 21b/13, 76a/06
y.+ını 28a/12, 42a/02
y.+ını (ḳuyruḳ yağını) 67a/15
y.+ını (neft yağını) 63a/15
y.+ını (zeyt yağını) 28a/13
y.+ınuñ 69a/08
y.+in- 68b/09
y.+ur- 50b/09
[=47]
yağırYük ve binek hayvanlarının, özellikle de atların sırtında eyer vurmasından açılan yara.
y. 57a/14, 59b/04, 61b/07
y.+ı (bögrek yağrı) 52a/02
y.+ı (yağrı) 57a/07, 71a/12, 71b/03
y.+ın (yağrın) 51a/13, 71a/15
y.+ında 61b/01
y.+ol- 50b/10, 51a/05, 59a/09, 60b/01
[=14]
yağırlu Eyeri olan (at.)

y.+(yaġırlu maʿrūf at) 59b/07
[=1]

yaġmurluAtmosferdeki su buğusunun yoğunlaşmasıyla oluşan ve yer yüzün düşen yağışın sıvı durumda olanı.
y. 52a/13
[=1]

yāḫūd*Far.* Ya da anlamında kullanılan bağlaç.
y. 16a/01, 16a/07, 16a/07, 16a/15, 17a/09, 17b/07, 19a/10, 20a/11, 20a/11, 22b/07, 23a/11, 27b/05, 30b/09, 31a/06, 31a/15, 31b/03, 31b/11, 31b/12, 31b/14, 39a/03, 40a/11, 48a/06, 50a/14, 50b/10, 50b/12, 51a/07, 52a/12, 54b/13, 56b/14, 57b/12, 63a/15, 70a/07, 74a/04
[=33]

Yaḥyā *bk.* Meḥmed Paşa
y.+(Yaḥyā Paşa-zāde Meḥmed Paşa bk. Meḥmed Paşa) 8b/14
[=1]

yaḳ-Şu ya da bu sonucu elde etmek için ateşin etkisine bırakmak.
y.-alar 62a/06, 64a/08, 75b/04
y.-ar 74a/10, 74a/11
y.-up 28b/05, 29b/05, 31a/03, 34b/06, 34b/07, 38b/15, 46b/15, 75b/02
[=13]

yaḳa Taraf, cihet, yön.
y.+(berü yaḳa) 47b/11
y.+(ḳarşu yaḳa) 47b/11
[=2]

yaḳıBazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp deri üzerine uygulanan, beden ısısıyla vücuda yapışan, koyuca lapa.
y. 28a/02, 67b/15, 69a/09
y.+it- 20b/11, 25a/05, 25a/13, 25b/12, 26a/06, 26a/14, 26b/03, 26b/05, 28b/07, 28b/15, 29a/10, 33a/01, 37b/11, 51a/03, 54b/10, 57a/14, 65b/12, 68b/05, 69b/10, 70a/10, 76a/08
y.+sı 66a/01
[=25]

yaḳın*Bk.* yaḳīn
y. 28b/04
[=1]

yaḳīnAz bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı.
y. 12b/06, 41b/08
y.+(ḥükemā'-i yaḳīn) 33b/09
y.+(ʿulemā-i yaḳīn) 1b/05
[=4]

yaḳu *Bk.* yaḳı
y.+it- 38a/04, 48b/02
[=2]

yalat-Yalamak işini yaptırmak.
y.-alar 58a/01

yalat(ı)-
y.-tuz yalat- 58a/01
[=1]

yanBir şeyin alt üst, ön arka ya da ortasına karşıt olarak sağı veya solu.
y.+ı 15b/10
y.+ına 45b/03, 50a/08
y.+ında 24b/14, 38b/02, 38b/03, 38b/03, 38b/03, 63b/06, 64b/08, 64b/13
y.+ındadur 30b/05, 30b/06
y.+ından 16a/04, 20a/13, 45a/14
y.+ları 53b/04
y.+larından 16b/04, 39b/10
[=19]

yan-Şu ya da bu sonucu elde etmek için ateşin etkisinde bırakılmak, kömürleştirmek.
y.-up 66a/05
[=1]

yanacıḳ Yanak.
y.+ları 4a/03
[=1]

yaʿni *Ar.* Demek, şu demek ki anlamlarında bir söz.
y. 8b/06, 10b/11, 12a/05, 16a/13, 27a/05, 31a/04, 32b/12, 33a/11, 39b/02, 44b/07, 47b/10, 73a/07
[=12]

yap Yavaş.
y.+(yap yap) 46b/12, 46b/12
[=1]

yap- Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.
y. 64b/14
y.-anda 58a/14
[=2]

yapça Yavaşça.
y.+(yapça yapça) 24a/13, 24a/13
[=2]

yapdur- Yapmasını sağlamak, yapmasına imkân vermek.
y.-up 36a/11
[=1]

yapışdur- Yapışmasını sağlamak.
y.-a 24b/02
y.-alar 25a/06, 61b/12, 61b/14, 65b/06, 65b/14
[=6]

yapraḳ 1. Bitkilerde solunum, karbon özümlenmesi, terleme vb. olayların oluştuğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler.
y.+ı (çöküṅdür yapraġı) 52b/13
y.+ı (defne yapraġı) 53a/06
y.+ı (havuç yapraġı) 35b/13, 36a/06
y.+ı (ısırgan yapraġı) 62a/14
y.+ı (mersin yapraġı) 51a/09, 53a/07
y.+ı (yapraġı) 47a/08
y.+ın (çöküṅdür yapraġın) 55a/14
y.+ın (gülḫatmi yapraġın) 23b/07
y.+ın (siñirli otın yapraġın) 62a/05
y.+ın (yapraġın) 71a/13
y.+ına (yapraġına) 47a/09
y.+ından (yaş baldıran otı yapraġından) 62b/09
y.+ları 56a/06
2. Kat kat ayrılabilen şeylerde kat.
y.+(yapraḳ tırnaḳlu at) 5b/12
[=15]

yapraḳlu Katlı.
y.+(ince yapraḳlu tırnaḳlu) 5b/11
[=1]

yapraḳsız Yaprağı olmayan.
y.+(yapraḳsız sarmaşıḳ) 48a/04
[=1]

yār *Far.* Sevgili.
y.+i ṣādıḳ 7a/07
[=1]

yar- Uzunlamasına bölüp ayırmak.
y.-alar 35a/06, 59a/03
y.-dukları 47a/03
y.-up 64b/10
[=4]

yara Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik.
y. 39b/09, 50a/09, 51b/13, 52a/07, 59b/01, 65b/09, 65b/14, 66a/10, 66b/03, 75a/13
y.+lar 46b/11
y.+lardan 2a/06
y.+larından 66b/01
y.+ol- 75b/07
y.+sı 65b/06
y.+sında (ḳurşun yarasında) 66b/02
y.+sınuñ 66a/12
y.+yı 66a/09
[=18]

yara- Bir şey yararlı olmak, yarar sağlamak.
y.-mayup 33b/11
y.-r 73b/10
y.-yan 33b/10
[=3]

yaralan- Yaralama işi yapılmak.
y.-sa 65a/14
y.-up 69a/15
[=2]

yāre *Far.* Yara.
y. 75b/12, 76a/07
[=2]

yarıḳ Yarılarak açılmış, aralık duruma gelmiş yer, geniş çatlak, rahne.
y. 35a/15, 35a/15
y.+da 35a/12
[=3]

yarıl- Üzerinde yarık açılmak.
y.-sa 35a/11
y.-up 32b/08, 73b/01
[=3]

yarım Bir bütünün ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.
y. 16b/14, 17a/03, 20b/01, 22b/09, 23a/04, 45b/08, 48a/13, 48a/14, 53b/12, 59a/15, 67b/11
[=11]

yarpuz Ballıbabagiller familyasından, sulak çayırlarda ve dere kenarlarında yetişen, az ya da çok tüylü yapraklı, yaprakların koltuğunda toplu bulunan, leylak rengi çiçekli, 10-40 cm boyunda, sindirimi kolaylaştırıcı, balgam söktürücü ve adet getirici etkiye sahip, çokyıllık otsu bitki. *Mentha pulegium*.
y. 53a/07
[=1]

yaslı- Bir şeyi bir yere dokunur duruma getirmek ve bu durumda bırakmak veya tutmak, dayamak.
y.-dup 69a/06
[=1]

yaşşı Yayvan ve düz.
y. 6b/09
y.+ca 58b/14
y.+ol- 4a/11, 6b/10
[=4]

yaş 1. Gözyaşı.
y.+(gözlerinden yaş aḳ-) 52b/03
2. Nemli, ıslak, kuru karşıtı. Taze.
y.+(taze ve yaş ol-) 62b/11
y.+(yaş baldıran otı yapragı) 62b/09
[=3]

yat- Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.
y.-acaḳ 4b/03
y.-an 38a/12
y.-up 5b/04, 15b/11, 19b/07
y.-up tur- 58b/13
y.-ur 15b/08
[=7]

yataḳ Hayvanlarda üzerine yattığı yeri.
y.+ı (yatağı) 4b/05
[=1]

yavaş Hızlı olmayan, ağır, çabuk karşıtı.
y. 55b/14
[=1]

yavru Yeni doğmuş hayvan veya insan.
y.+(sıçan yavrusı) 57a/08
[=1]

yayıl- Hastalığın artması, bulaşmak.
y.-mazın 63b/10
y.-up 30a/11, 40a/13, 46b/07, 53b/08, 74a/12
y.-ur 39b/07
[=7]

yaz İlkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
y. 70b/05
y.+güninde 52a/11, 55b/03
[=3]

ye- Yemek yeme, karın doyurma işi.
y.-dükden 18a/10
y.-düreler (yeydüreler) 73a/08
y.-mek 8b/01
y.-mekden 17a/10, 27a/09
y.-mese 55b/04
y.-r 49b/01
y.-rler 73a/04
y.-se 71b/11, 72a/09, 74b/04
y.-seler 71b/13
y.-sün 48a/04
y.-ye 55b/15
y.-yeler 74b/08
y.-yüp 58a/06
[=16]

yedi Altıdan sonraki, sekizden önceki sayının adı.
y. 20b/13, 24b/03, 46a/11, 61a/06
[=4]

yedinci Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen.
y.+(yigirmi yedinci) 8a/02
[=1]

yedür- Yemesini sağlamak.
y.-e 39a/15
y.-eler 36a/06, 41b/15, 69a/14, 70b/13, 72b/02
y.-mek 56a/02
y.-seler 72a/04
y.-üp 35b/13
y.-ürler 7a/12
[=10]

yeg Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah.
y.+dür 44b/08
[=1]

yek *Far.* Bir, tek.
y. 40b/14
[=1]

yel Rüzgâr.
y.+den 65a/10
y.+dür 50a/14
[=2]

yele At, aslan vb. hayvanların ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar.
y.+si 6b/14, 10b/13, 11a/07
y.+sinden 11a/08, 69a/04
y.+sine 38a/14
[=6]

yem Hayvan yiyeceği.
y. 18a/12, 21b/07
y.+den 49b/08
y.+in 16b/12, 18a/10, 22a/02, 27a/15, 34b/15, 55b/04, 55b/15
y.+inde 17a/09, 49a/15
y.+inden 22b/01
y.+ine 55b/14, 56a/10, 57b/07
y.+ini 49b/09, 52a/15, 53b/09, 55a/11, 55a/13, 55b/14, 58a/03, 71a/05
[=24]

yemiş Meyve
y.+i (zeynel yemişi) 31a/02
[=1]

Yenām Hindistan'da bir kent.
y. 59b/08
[=1]

yene Gine, yine.
y. 35b/01
[=1]

yeni Kullanılmamış olan, eski karşıtı.
y. 49b/14, 65b/05
[=2]

yenice Oldukça yeni.
y. 28a/01
[=1]

yeniden Gene, yine, bir daha, tekrar.
y. 51b/13
[=1]

yer 1. Durum, konum, vaziyet.
y.+de 36b/03, 49b/07, 50b/07, 51b/12, 52a/13, 57a/01, 62a/03, 67b/09, 75b/07
y.+den 20a/11, 37a/03
y.+e 28b/12, 52a/12, 56b/12
2. Bölüm, kısım, mahal.
y.+den 20b/15
y.+i 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13, 4b/03, 4b/13, 5b/15, 31b/13, 32a/07, 32b/14, 36a/13, 48b/03, 51b/07, 53a/14, 53b/05, 56b/12, 57a/07, 67a/09
y.+in 3b/13, 4a/10, 36a/15, 36b/13, 61b/11, 64b/09
y.+inde 69b/12
y.+inden 22b/08, 27b/10, 31b/01
y.+ine 36a/14, 37a/04, 37b/05, 64b/04
y.+lere 74b/01
y.+lerinde 36b/02, 40b/04
y.+lerine 41b/02

3. Vaktinde, uygun durumunda.
y.+inde 11b/04
[=52]

yeşil Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.
y.+sögüt aġacı 34b/06
[=1]

yetmiş Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı.
y. 71a/07
y.+(yetmiş iki) 9b/03, 9b/04
[=3]

yeydür- Yemesini sağlamak.
y.-eler 48a/10, 55b/07, 56a/11, 57b/08, 72a/14
[=5]

yıl Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.
y.+ında 9b/10
[=1]

yılan Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.
y.+(yılan derisi) 69a/14
y.+ı 35a/05
[=2]

yıllan- Üzerinden bir veya daha çok yıl geçmek.
y.+(yıllanmış ruġān-ı zeyt) 49b/13
[=1]

yıllıḳ Bir yıl için, senelik, senevi.
y. 16b/02
[=1]

yımışaḳ Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, katı karşıtı.
y. 32a/09
[=1]

yımurṭa Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi. Tavuk yumurtası.
y. 17b/13, 24a/15, 70b/12, 76a/01
y.+nuñ 35b/03
y.+sın 17b/10
[=6]

yıraḳlu Yaralı.
y. 39b/12
[=1]

yi- Yemek yeme, karın doyurma işi.
y.-r 52a/15, 55b/14, 58a/08
y.-se 76a/04
y.-ye 72a/07
[=5]

yigirmi On dokuzdan sonra gelen sayının adı. Yirmi.
y. 17b/14, 17b/15, 18b/14, 19a/13, 19b/13, 21a/09, 21a/09, 23a/02, 26a/09, 28a/08, 35b/12, 46a/14
y.+(yigirmi dört) 21a/06, 22a/07, 24a/09, 24b/13, 26a/01, 26a/07, 26a/14, 28a/06, 28a/07, 32b/09, 51a/01, 55b/11, 62b/05, 65a/03, 65a/10, 65b/07, 69b/06, 74b/15
y.+(yigirmi iki) 60a/09
y.+(yigirmi yedi) 8a/02
y.+(yigirmi dört) 68a/02, 69b/10, 74b/10
[=35]

yine Yeniden, bir daha, tekrar, gene.
y. 5b/04, 25b/09, 28a/06, 29a/15, 33a/02, 35b/06, 35b/07, 39a/12, 39a/14, 50b/14, 51b/03, 57b/02, 59b/04, 61a/15, 62b/10, 63a/07, 65a/09, 75a/01
[=18]

yir Gezinilen, ayakla basılan taban.
y.+de 24a/12, 24b/06, 31a/12, 32b/07, 47a/12, 53b/15, 57b/14, 67a/05, 67a/06
y.+de (ḳuru yirde) 38a/05
y.+e 15b/11, 26b/11, 31a/11, 31a/13, 47a/03
y.+e (ḳuru yire) 31a/09
y.+i 39b/11, 61b/07
y.+in 32a/01
y.+inde 54b/06, 58a/07

y.+ine 12a/04, 12a/05
y.+lerde 47a/08
[=24]

yoġrıl-Yoğurma işi yapılmak veya yoğurma işine konu olmak.
y.-mış 28a/01
[=1]

yoġun Hacmine oranla ağırlığı çok olan, kesif.
y. 45a/15
y.+ol- 6b/08
[=2]

yoġur-Hamur durumuna getirmek için üzerine basa basa karmak.
y.-a 32b/02, 45b/11
y.-alar 18b/03, 21a/03, 27b/14, 62b/01
y.-up 25a/04, 70b/11
[=8]

yoġurtMaya katılarak koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı bir süt ürünü.
y.+ı (sığır yoġurdı) 54b/08, 63b/15, 65b/05
[=3]

yoḳ Olmayan, bulunmayan şey.
y.+dur 23a/14, 30b/05, 41a/03, 41b/04, 56b/15, 76a/11
[=6]

yoḳuşAşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, iniş karşıtı.
y.+(yoḳuş yuḳaru) 50a/01
[=1]

yolKarada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılan uzaklık, tarik.
y.+a 6b/06, 67b/07
y.+bul- 51b/10
y.+da 67a/04, 67b/07
y.+dan 15b/06, 25b/02, 68a/11
[=8]

yoldaş Yol arkadaşı.
y. 10b/15
y.+ım 7a/08
y.+ımdır 10a/13
[=3]

yoldaşlıḳ Yoldaş olma durumu.
y. 5b/13, 10b/01
[=2]

yordur-Yorulmasını sağlamak.
y.-alar 50a/02
[=1]

yorġanYatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.
y.+(yorġan ignesi) 38b/08
[=1]

yorġunÇalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliği yavaşlayan, yorulmuş olan.
y. 21b/06
[=1]

yorul-Yorgun duruma gelmek.
y.-maḳ 68a/04
y.-sa 6a/09
[=2]

yöreBir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.
y.+sinden 27b/05
[=1]

yu-Yıkamak.
y.-duḳdan 27b/15
y.-maġa 51b/15
y.-rlar 71a/04
y.-ya 63a/06
y.-yalar 18b/06, 23b/14, 24a/10,25a/15, 27b/15, 28b/03, 28b/13, 29b/04, 30a/13, 32b/15, 46a/11, 51a/06, 59a/10, 63a/02, 65a/12
y.-yarlar 62a/10
y.-yup 34a/10, 51a/14, 54a/06, 57b/02, 63b/03, 64b/01, 70b/01, 71a/01, 71a/05, 71b/01
[=30]

yufḳa 1. Oklava ile açılan ince, yuvarlak hamur yaprağı.
y. 21a/03, 21a/05

2. İnce, çabuk kırılır, dayanıksız
y.31b/09, 68b/14
[=4]

yuġur- *Bk.* yoġur-
y.-up 19a/02
[=1]

yuḳaruÜst tarafa doğru.
y. 34a/05, 52a/15
y.+(yoḳuş yuḳaru) 50a/02
[=3]

yumruVücuttaki şiş, ur, kabarcık.
y. 47a/10
y.+(yumru demür) 26b/10
y.+ol- 25b/07
[=3]

yumrulan-Yumru durumuna gelmek, şişmek.
y.-up 24a/13, 40a/04
y.-ur 34b/03
[=3]

yumurṭa*Bk.* yımurṭa
y. 25a/04, 39b/02, 66b/11, 68b/15, 69a/02
y.+(yumurṭa aġı) 65b/04
y.+(yumurṭa ṣarusı) 46a/01
y.+(yumurṭa ṣarusı-y-ıla)49a/02, 61b/11
y. +i39a/15, 70a/07
y.+nuñ 65a/15, 68b/12
[=13]

yun-Yıkanmak.
y.-up 16a/10
[=1]

YunanYunanistan'da yaşayan veya Yunanistan halkından olan kimse, Yunanistanlı.
y.+da (lisān-ı Yunanda) 56b/09
[=1]

yutdur- Yutma işini yaptırmak veya yutmasını sağlamak.
y.-alar 19a/04
[=1]

yuvaKuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütmek veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.
y.+sına (ḳarınca yuvasına) 72b/08
[=1]

yuvarlan-Kendi üzerinde dönerek hareket etmek.
y.-ur 15b/08
[=1]

yüce Yüksek, büyük, ulu, ulvi.
y. 47b/08
[=1]

yügrükKoşucu at.
y. 6a/05
y.+ol- 2a/08
[=2]

yükAraba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi.
y. 20a/10
y.+e 6b/12
[=2]

yüksekAltı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karşıtı.
y. 20a/11
[=1]

yün Koyun tüyü.
y. 17a/09
[=1]

yürekKarın, mide, bağırsak.
y. 29a/15
y.+i (yüregi) 18a/08
y.+in (yüregin) 29a/13, 72a/03
y.+inde (yüreginde) 74b/05
y.+inden (yüreginden) 72a/06
[=6]

yürü- Adım atarak ilerlemek, gitmek.
y.-mekde 25b/08
y.-mekden 25b/07
y.-mesi 55a/03
y.-r 39b/08
y.-ye 29b/03
y.-yeler 16b/05
y.-yemez 27a/10

y.-yüp 13b/01
[=8]

yürüdür-Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.
y.-eler 17a/05
[=1]

yürükİyi yürüyen, koşan (at vb. için).
y. 4a/12, 7a/04, 11a/11, 15a/13
y.+(hüner-mend ve yürük ol-) 15a/10
[=5]

yürüt-Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.
y.-eler (yürüdeler) 16b/11, 19b/10, 34a/12
y.-üp (yürtüp) 7a/04
[=4]

yüz Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
y. 17a/12, 19b/12, 20b/07, 21a/02, 22a/11, 33b/02, 42b/02, 54a/08, 55b/05
y.+(iki yüz) 31a/05
y.+(yüz biñ) 8a/04
[=11]

-Z-

zā'il*Ar.*Devamlı olmayan. Tükenen.
z.+(defʿ ve zā'il ol-) 42a/06
z.+ol- 57a/06
[=2]

żaʿf*Ar.*Zayıflık. Kuvvetsizlik. İktidarsızlık.
z.+ı 71b/09
z.+ı git- 72b/15
[=1]

żabṭ*Ar.*Sıkıca tutmak, kavramak.
z.+(żabṭ u rabṭ) 42a/09
z.+ol- 42a/12
[=2]

zāc*Ar.* Kükürtle demirin bileşimlerinden biri.
z. 27b/11
[=1]

ẓafer*Ar.*Savaşta kazanılan başarı.
z.+bul- 7b/06
z.+i reh-nümūn 8b/10
[=2]

zaʿfirān *Ar.*<*zaʿferān*Safran.
z. 20a/15, 22a/06
z.+ı ḫāṣ19a/14
[=3]

ẓāhir*Ar.* Görünen, âşikâr olan. Açık, belli, meydanda olan.
z. 40b/02
z.+ol- 49b/02
z.+ve āşikār ol- 13b/14
[=3]

zaḥmet*Ar.*Sıkıntı, eziyet. Yorgunluk
z. 15b/12, 33a/14, 39b/07, 51b/11, 52a/06
z.+çek- 19a/12, 25b/08, 34b/04, 37a/12, 49a/10, 51b/01, 52b/05
z.+e 6b/12, 51b/04
z.+inden 32a/12
z.+vir- 16b/06, 32a/14, 33a/12, 71b/11
[=19]

zaḥmetlüZahmetle yapılan, yorucu, sıkıntılı, eziyetli, güç.
z.+ol- 52a/03
[=1]

żaʿīf*Ar.*Güçsüz, iktidarsız, kuvveti az, kuvvetsiz, tâkatsız.
z. 71b/06, 72b/13
[=2]

zāīl*Ar.*Geçen, geçici.Devamlı olmayan. Tükenen.
z.+ol- 26a/02, 41b/05
[=2]

zamān*Ar.*Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.
z. 4a/12, 27a/12, 29b/03, 40a/05, 42a/02, 47a/06, 54a/11
z.+(düldül-i zamān) 7a/05
z.+(ḳahrımān-ı zemīn-i zamān) 59b/14

z.+da 8b/14, 45a/05
z.+ı evvel 10b/11
z.+ı ḳadīm 15a/05, 40b/01
z.+ı ḳāli 10a/09
z.+ı muḥārebe 2a/06
z.+ı salṭanat 60b/02
[=17]

żamīr*Ar.* Niyet, gaye.
z.+(keşf-i żamīr) 43a/08
z.+i münīr7b/08
[=2]

żarār*Ar.*Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrat.
z. 41a/02, 66b/05
z.+ı cin 2a/04, 74a/06
z.+ın 12b/01
z.+lardan 75a/07
[=6]

zebḥ*Ar.*Kesme, boğazlama. Kurban kesme.
z.+it- 41a/04
[=1]

ẕelīl*Ar.*Hor, hakir, alçak. Aşağı tutulan.
z. 6a/14
[=1]

żemime*Ar.*Zemme müstehak olan. Beğenilmeyen kötü hal ve hareket.
z.+i memālik-i İslāmiyye 7b/06
[=1]

zemīn*Far.*Meydan. Satıh.
z. 8b/07
z.+(ḳahrımān-ı zemīn-i zamān) 59b/14
z.+(Turān-ı zemīn) 44a/04
[=3]

ẕemīne*Bk.*zemīn
z.+den (ʿillet-i ẕemīneden) 54b/05
[=1]

zemm*Ar.*Birisinin ayıplarını söylemek, çekiştirmek. Kötülemek, yermek
z.+(maʿrifet'üz-zemm) 44b/01
[=1]

zencār*Ar.*Bakır sülfat; göztaşı.
z. 29b/06
[=1]

zencebīl*Ar.* Zencefilgiller familyasından, Hindistan ve Malezya'da yetişen, eti kök saplı, saz duruşlu büyük ot. *Zingiber officinale.*
z. 20b/05
[=1]

zerābih Dağ kunduzu.
z. 34b/08
[=1]

zerdālü*Far.*Kayısı ağacının Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen üzeri hafif tüylü ve küçük meyve veren doğal bir türü (Armeniaca vulgaris) ve bu ağacın çekirdeği acı, etli, sarı meyvesi.
z.+yi 62b/05
[=1]

zerrāḳī Bir üzüm çeşidi.
z.+(ḳurı zerrāḳī üzümi) 58b/05
z.+üzümi 71a/07
[=2]

zevāl*Ar.*Zâil olma, sona erme.
z. 31b/05
z.+i devlet 61a/03
[=2]

ẕevī*Ar.*Sahipler.
z.+u'l-ʿuḳul 40b/02
z.+(fużelā-yı ẕevī'l-fehām-ı sezā-vār)60b/04
[=2]

zeynel yemişi Bir çeşit yemiş.
z. 31a/02
[=1]

zeyt*Ar.*Zeytingiller familyasından, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, gümüş renkli, uzunca oval yapraklı, yenebilen ya da yağ veren etli meyveli ağaç. *Olea.*
z.+(ruġān-ı zeyt) 28b/14, 46a/14, 56b/01, 57a/11, 57b/04, 61b/05,

64b/14, 65a/01, 65b/15, 66b/14, 68a/13

z.+(yıllanmış ruġān-ı zeyt) 49b/14

z.+(zeyt yaġı) 15b/14, 16a/07, 28a/11, 28a/13, 28b/10

[=17]

zırnīḫ <*Far. zernīḫ* Doğal arsenik sülfür.

z. 32b/11, 63a/14

z.+(ṣaru zırnīḫ) 34a/07, 45b/06

[=4]

ẕī-şān *Ar.* Şanlı, meşhur ve şerefli olan.

z. 8b/09

z.+uñ (dāvirān-ı ẕī-şānuñ) 8b/15

[=2]

zība *Far.* Güzel, süslü, yakışıklı.

z. 60b/12

[=1]

zift *Ar.* Petrol, taşkömürü ve odun katranının ya da diğer organik maddelerin damıtılması veya buharlaştırılması sonunda geride kalan kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde; kara sakız.

z. 29b/09, 59a/14, 69a/01

z.+i 20b/07

[=4]

zihin *Ar.* < *zihn* Anlama, bilme, hatırlama kuvveti. Anlama kuvvet ve istidadı.

z.+(ṣarf-ı zihin it-) 43b/12

z.+i (ṣarf-ı zihni) 7b/08

z.+i mülāyim 40b/03

[=2]

żik *Ar.* Darlık, sıkıntı. Gam. Kalbe sıkıntı veren.

z.+u'n-nefes 21b/03, 22b/15, 73b/12

z.+u'n-nefes ol- 22b/07

[=4]

ẕikir *Bk.* ẕikr

z.+(vaṣf-ı ẕikir) 11a/02

z.+olun- 42a/11, 48b/03

[=3]

ẕikr *Ar.* Anma, söyleme, sözünü etme.

z.+i mesbūḳ 60b/01

z.+olın- 52a/04

[=2]

zinhār *Far.* Asla.

z. 35a/04, 61b/08

z.+(zinhār zinhār) 11b/14, 11b/14

[=4]

zirā *Far.* İki cümleyi bağlarken bağlı bulunduğu cümlenin açıklayıcı ve nedensel değerini belirtir; çünkü.

z. 4a/02, 4a/11, 4b/10, 5a/05, 5b/11, 6a/06, 6b/02, 6b/05, 12a/03, 12a/15, 21b/08, 26b/07, 33a/06, 33b/10, 37a/06, 50a/08, 51b/02, 53a/03, 61b/08, 63a/10

[=20]

zirnīḫ *Bk.* zırnīḫ

z. 48a/09

z.+i 48a/03

[=2]

ziyāde *Ar.* Çok bol. Fazladan

z. 5b/10, 6a/04, 6a/05, 7a/09, 10a/12, 10a/14, 10b/15, 15b/12, 16b/06, 18b/08, 19a/10, 36b/06, 39b/03, 40a/09, 41a/14, 52a/03, 56b/14, 65a/10, 66a/07, 68a/13, 70a/03, 70b/11

z.+ce 58a/04

z.+dür 7a/03

z.+ol- 36b/01, 39b/06

[=26]

ziyān *Far.* Zarar, ziyan, kayıp, hasar.

z.+da 66b/05

z.+dur 35a/03

[=2]

zor *Far.* Sıkıntı, güçlük, rahatsızlık.

z. 19a/10

[=1]

ẓuhūr *Ar.* Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma.

z.+(sebeb-i ẓuhūr) 23b/01, 36a/08, 38a/09

z.+eyle- 3b/07, 37a/13, 38b/14, 39a/06, 39b/05

z.+ı (sebeb-i ẓuhūrı) 18a/09, 19a/09, 40a/09, 40b/06

z.+it- 15a/15, 15b/02, 21b/09, 38b/02, 38b/03, 60a/15, 62a/04, 63a/07, 63b/09

[=21]

ẓulmet *Ar.* Karanlık.

z.+dür 44b/09

[=1]

ẕü'l-celāl *Ar.* Celal sâhibi olan Allah.

z.+den 13a/03

[=1]

züvvār *Ar.* Ziyaretçiler. Hal hatır sormağa gidenler

z. 56b/05

[=1]

2.TEMATİK SÖZLÜK

-A-

abraş Cüzzam. Çevresel sinir sistemi ve deriyi etkileyebilen, bulaşabilen bir tür hastalık.
a. 40b/06, 40b/08, 41a/01, 41b/02
a.+(ʿillet-i abraş) 41b/05
a.+(muʿālece-i abraş) 42a/04
a.+ol- 41b/09, 41b/15
[=8]

ʿacele Ar.Çabuk, çabukluk. Bir işi çabuk yapmaya ve çabuk bitirmeye çalışma, ivedilik.
a. 16a/05
[=1]

acı Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.
a. 56a/08
[=1]

ācīl Aceleden, derhal. Hemen.
a.+e 52a/09
[=1]

aç Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.
a. 22b/01
[=1]

aç-Bir şeyi kapalı durumdan açıḳ duruma getirmek.
a.-a 56a/12
a.-alar 40a/03, 45b/13
a.-up 7b/03, 59b/03, 63a/05, 69a/10, 70a/03
[=8]

açıḳ 1. Engelsiz, serbest
a.4b/04, 6a/05
2. Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı.
a. 18b/08, 53a/10, 53b/05
a.+dadur 12b/05
3. Rengi koyu olmayan, koyu karşıtı.
a.+(açıḳ buġday) 55a/12
[=7]

açıl- Açma işine konu olmaḳ.
a.-a 68b/02
a.-maya 39b/09
a.-maz 24b/14
a.-ur 25b/09
[=4]

açlıḳAç olma durumu.
a.+a (açlıġa) 7a/02
[=1]

ʿaded Sayı, tane, miktar.
a. 48b/06
a.+ince 48b/06
[=2]

ādem İnsan.
a. 5a/08, 6a/10, 16a/13, 19b/02, 25b/03, 65b/15, 73b/12
a.+(ādem bevli) 26a/11
a.+(ādem kemügi) 38b/15
a.+(ādem necisi) 25b/14, 54a/15
a.+(ādem sidügi) 59a/14
a.+(mübtela olmuş ādem) 52b/05
a.+(sanculu ādem) 73b/11
a.+e 33a/11, 33a/11, 73a/10, 73a/14, 73b/01
a.+lerin 5a/06, 5a/11
a.+sidügi 66b/13
a.+üñ 73b/04
[=23]

ʿādet*Ar.*Usul, görenek, alışılmış davranış. Huy, tabiat.
a. 37b/15
a.+i örf-i serḥadd-i müslimīn13a/02
a.+ol- 54a/13
[=3]

adlu Adı olan, adında.
a. 34b/08
[=1]

aġaç Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki, ağaç.
a. 61b/05
a.+(ṣaru aġac) 31a/02, 62a/12

a.+ı (sögüt aġacı güli) 30b/15
a.+ı ḳabza 37b/04
a.+(sögüt aġacı) 45b/09
a.+ı (yeşil sögüt aġacı) 34b/06
a.+ınuñ (aġacınuñ) 18a/15
a.+lar 47a/08
[=9]

aġır 1. Tartıda çok gelen.
a.6b/12, 20a/10, 65a/02
2. Yüksek fiyatlı, pahalı.
a.+(aġır baha) 12b/10
[=4]

aġır- Ağrımaḳ. Vücudun herḤangi bir yeri ağrılı olmaḳ.
a.-an 74b/14
[=1]

aġırşaḳ İplik eğirmeye yarayan iği ağırlaştırmaḳ için alt ucuna geçirilen yarım küre biçiminde ağırlık.
a. 34a/13
[=1]

aġreb*Ar.*En garip, çok tuhaf.
a.+(aġreb u vaḳāiʿāt) 9b/09
[=1]

aġrıVücudun herḤangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ızdırap, sızı.
a.+sı (iç aġrısı) 74b/03
[=1]

aġrı-*Bk.* aġır-
a.-maya 64a/09
a.-sa 49a/04
[=2]

āh vāh Ahlanmak, vahlanmaḳ, sızlanmaḳ.
a.+it- 5b/02
[=1]

aḥmer *Ar.*Kırmızı, kızıl renkli.
a.+ol- 74a/10
[=1]

āḥsen *Ar.*En güzel. Çok güzel.
a. 63a/10
a.+dür 52a/10
[=2]

aḫşam*Ar.*Güneşin batma zamanı, günün sonu.
a. 18b/04, 19a/03, 21a/12, 26b/04, 34a/04, 40a/06, 46a/05
[=7]

aḫur*Far.*Hayvanların barındığı yer, ahır.
a.+da 11b/14, 38a/06
[=2]

aḳ1. Beyaz renkte olan.
a. 12a/04, 12a/06, 15a/12, 19b/13, 57b/10
a.+(aḳ günlük) 25a/02
a.+(aḳḥardal) 20b/06, 26a/09
a.+ı (dudaġında aḳı ol-) 11b/06
a.+ı (yumurṭa aġı) 65b/04
a.+ını (yumurṭanun aḳını) 68b/12
a.+(aḳ soġan) 17b/04
2. Kuzeyde Avrupa, doğuda Asya, güneyde Afrika ile kuşatılan deniz.
a.+(aḳ deniz) 47b/08
[=13]

aḳ-Sıvı bir madde bir yerden çıkmak, aşağıya yönelmek.
a.-a 50a/03, 67b/10
a.-an 75b/04
a.-ar 27b/06, 45b/02
a.-dıḳça 41a/12
a.-maya 39b/09, 75b/06
a.-up 41a/13, 75a/13, 75b/08
kan aḳ- 67b/10
(gözlerinden yaş aḳ-) 52b/03
[=13]

aḳçalık Bir miktar akçe eden. Akçelik.
a. 49b/05
[=1]

aḳçe Her tür madenî para, akça.
a. 38a/14
[=1]

ʿāḳıbet *Ar.* Bir şeyin sonu. Nihayet. Netice, sonuç.
a. 66b/05

a.+(ṣıḥḥat ve ʿāḳıbet bul-) 50a/04
[=2]

aḳıt- Sulu veya ufak taneli maddelerin bulunduğu yerden başka bir yere doğru gitmesini, akmasını sağlamak.
a. (ḳan aḳıt-) 68a/06
a.-alar (aḳıdalar) 17a/04, 30b/07, 52b/10
a.-asın (aḳıdasın) 40b/12
a.-maya 41a/14
a.-mayalar 20a/13
a.-up (aḳıdup)68a/06
[=8]

aḳsa-Hafifçe topallamak.
a.-r 39b/07, 50a/15
a.-sa 35a/08
[=2]

aḳsaḳAksayan, hafifçe topallayan.
a.+ol- 6a/09
[=1]

al Kırmızı renkte olan. Kırmızı.
a.+(al at) 11a/11, 11a/13
[=2]

al- Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak.
a.-a 18b/14, 43b/02, 72a/06
a.-alar 16b/02, 20a/03, 20a/13, 23b/06, 24b/15, 27a/13, 28b/04, 29a/07, 29b/06, 30b/06, 31a/03, 31b/15, 34a/01, 34b/06, 34b/07, 36a/02, 40a/02, 49b/03, 49b/05, 50b/02, 51a/08, 53a/01, 54b/07, 55b/01, 57a/02, 57b/12, 58b/11, 65a/15, 74b/12
a.-duḳdan 16a/12, 41a/05
a.-maḳ 61b/02
a.-maḳdur 50b/12
a.-mayalar 4a/09, 11b/10, 49b/10
a.-up 12b/11, 14b/11, 15b/13, 17a/11, 17b/03, 17b/10, 18a/15, 18b/01, 18b/11, 19a/13, 19b/03, 19b/12, 20a/03, 22a/06, 23a/10, 23b/09, 24a/04, 24b/12, 25a/02, 25a/10, 26a/05, 26a/08, 28b/01, 29a/09, 29a/13, 29b/09, 30a/07, 30b/02, 30b/10, 31a/03, 33b/15, 34b/07, 35b/15, 36b/05, 36b/06, 38a/01, 40b/09, 45b/09, 46a/13, 48a/13, 50b/04, 54a/02, 54b/01, 54b/09, 56a/09, 61b/10, 62a/05, 62a/15, 62b/04, 62b/12, 63b/11, 63b/12, 65b/12, 66b/12, 67a/13, 67a/14, 67b/11, 68b/13, 69a/01, 69b/02, 69b/06, 70b/08, 71b/07, 75a/05, 75a/12, 75b/03, 75b/04, 76a/07
a.-ur 52b/02, 67a/06
kan al- 20a/13, 49b/03, 50b/02, 53a/01, 54b/07, 57a/02, 57b/12, 67a/06
[=109]

alacaSiyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı.
a.+(alaca at) 11b/03
a.+(ḳanatlu alaca ḳurt) 34b/10
[=2]

ʿalāim *Ar.* İzler. İşaretler, deliller.
a.+i hezimet 13b/13
[=1]

ʿalāmet *Ar.* 1. İz, nişân, işâret, emare.
a.6a/06, 10b/06, 11a/02, 11a/09, 32a/10, 49b/02, 50a/14
a.+(cinbüş-i erbāb-ı saʿādet ve ʿalāmet) 44b/11
a.+i 3b/09, 15b/08, 27a/09, 27b/04, 31a/11, 34b/02, 39b/05, 52a/13, 54b/15, 67a/08
a.+i āḫir 27a/10
a.+i ḳabr-i bünyād 10b/04
a.+leri 23b/01
2. Hastalık belirtisi, semptom.
a.20a/09, 21b/03, 23b/03, 36a/09, 38a/10, 40b/07, 45a/08
[=28]

alay3-4 tabur piyade veya5 bölük süvari askerinden mürekkep kuvvet.
a.+lar 13a/13

a.+ları 14b/06
a.+larına 13a/11
[=3]

alçaḳYerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı.
a.+a (alçaġa) 20a/11
[=1]

alçuAlçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilerek kullanılan madde.
a.+yı 48a/13
[=1]

alınYüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. Atın kulakları arasında kalan bölüm.
a.+ı (alnı) 16a/07
[=1]

alın-Alma işi yapılmak.
a.-an 25a/05
a.-maġ-ıla 53a/04
a.-mış 48a/06, 55a/07
[=4]

alış-Yadırgamaz duruma gelmek.
a.-ınca 71a/05
[=1]

alışdur-Uyar duruma getirmek. Birbiriyle hemhal olmasını sağlamak.
a.-alar 57a/13
a.-up 69b/08
[=2]

ʿalīl*Ar.*Hasta. İlletli.
a. 73a/13
a.+(saḳıṭ-ı ʿalīl ol-) 35b/12
[=2]

almaElma.
a.+(alma gözlü) 6b/03
[=1]

almacıkUyluk kemiğinin yuvarlak başı.
a.+ı (almacığı) 15a/09
[=1]

alt 1.Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı.
a.64b/08
a.+ı 4a/11
a.+ına 16b/03, 41a/12, 53b/03, 74a/01
a.+ında 47a/08
a.+ından 45a/13
a.+ındaḳi 38b/10

2.Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.
a.+ından (ḳoltuġı altından) 12b/07

3.Bir nesnenin tabanı.
a.+ına 32a/08
[=11]

altı *sf.*Beşten bir artık.
a. 70b/10
[=1]

altmış *sf.* Altı kere on, elli dokuzdan bir artık.
a. 17a/11
[=1]

ʿamel *Ar.*İş. Çalışma. Bir emri veya vazifeyi yerine getirme.
a. 16a/06
a.+e 71a/09
a.+i 22a/03, 22b/13, 26a/02, 27a/01, 38a/12, 52b/11, 61b/15, 66a/09, 67b/05, 68b/08, 76a/09
a.+it- 29b/01, 35b/10, 36b/15, 37a/05
a.+olın- 42a/14
[=18]

an 1.Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza.

2.Bir müddet.
a. 15a/06, 15b/14, 45a/05
[=3]

ʿanber*Ar.*Güzel koku.
a.+(dāmen-i ʿanber-i kūh) 38a/12
[=1]

ʿanzarōt *Ar.* Sıcak ülkelerde yetişen bodur bir ağacın yara tedavisinde kullanılan reçinesi.
a. 27b/13, 46a/12
[=2]

ara 1. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe.
a.36b/02, 58a/07
2.Kişilerin veya varlıkların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi.
a.+sın 46a/06
[=3]
ara-1.Bir şeyin yokluğunu duyarak geri gelmesini istemek.
a.-r 37a/15
2.Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.
a.-yup 34b/11
[=2]
ārāżī Araza ait, azarla ilgili. İşâret, alâmet gösteren.
a. 7b/02
[=1]
ardıçServigillerden, güzel kokulu yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık.
a. 40a/05
[=1]
arıTemiz, tertemiz, saf, iyi.
a.+sını 8a/14
[=1]
arıḳla-Zayıflamak. Doğduktan sonra cılız kalmak, büyüyememek.
a.-sa 70a/13
[=1]
arıt-Katışıksız duruma getirmek, tasfiye etmek.
a.-up (arıdup) 31b/15
[=1]
ʿārıżMeydana gelmek. Hastalığın tekrar oluşması.
a.+ol- 42b/06, 72b/12
[=2]
arḳaBir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.
a.+sındaki 41a/06
a.+sını 18b/07
[=2]
arḳala- Arkasına almak, yüklenmek.
a.-sa 57b/14
a.-yan 57b/14
[=2]
arpaBuğdaygillerden bir bitkinin ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen taneleri.
a. 16b/15, 19a/02, 21a/02, 26a/08, 27a/07, 35b/15, 36a/03, 48a/09, 53b/10, 57b/15, 58a/04, 58a/08, 66b/06, 69b/07
a.+bit- 58a/02
a.+tut- 35b/15
a.+unı 21a/01, 25a/01, 26a/10, 26b/01
a.+yı 70b/02
[=21]
arpalan-Atın çok arpa yemesinden dolayı hareket edememesi
a.-masınun 67a/08
a.-mış 67a/02
a.-mışdur 67a/10
[=3]
art 1. Arka, geri.
a.+ı (ardı)53b/04
a.+ında (ardında)45a/10
a.+ındaki (ardındaki) 65a/08
a.+ından (ardından)46b/09
2. Arkadan gelen, sonrası.
a.+ınca (ardınca) 17b/12, 35b/07, 52b/12, 58a/01
a.+ından (ardından)14a/09, 14b/01
[=10]
as-Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.
a.-a 31a/12, 71a/08
a.-alar 34b/15
a.-up 49b/09
[=4]
asaḳoy-Asmaya başlamak, asmaya devam etmek.
a.-alar 49a/13
[=1]

ʿasel *Ar.* Bal, şehd.
a. 17b/06, 21a/08, 37b/09, 68a/14, 71b/13, 72a/06, 72b/05
a.+(ʿasel şerbeti) 39a/01
a.+(ʿasel-i muṣaffī) 26b/14
[=9]
ʿaṣfūr Bahçelerde yetiştirilen, sarı çiçekli, yemeklerde kullanılan bir bitki.
a.+(ʿaṣfūr çiçegi) 49a/01
[=1]
aṣıl- Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak.
a.-maḳ 5a/08
[=1]
asiyāb *Ar.* Su değirmeni.
a.+da 70b/03
[=1]
aş Yemek.
a.+ı (oġlan aşı) 24a/03
[=1]
aş- Geçmek.
a.-mada 7a/04
a.-up 14b/13
[=2]
aşaġı Bir şeyin alt bölümü, yukarı karşıtı.
a. 11b/06, 52a/15
a.+dan 14a/13, 51b/08, 51b/10
[=5]
āşām *Ar.* Akşam.
a. 64a/03
[=1]
ʿaşr *Ar.* On.
a.+(el-bābü'l-ʿaşr) 40b/06
a.+(el-bābü'ṣ-ṣānī ʿaşra) 50a/09
[=1]
aşıḳ Topuk kemiği.
a.+ına (aşıġına) 25b/13
a.+ları 25b/07
[=2]
at Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.
a. 1b/08, 3b/06, 4a/01, 4a/02, 4a/08, 4b/09, 4b/11, 5a/02, 6a/05, 6a/07, 6a/08, 6a/10, 6b/03, 6b/05, 6b/11, 6b/13, 7a/02, 10b/02, 10b/07, 11b/07, 12a/07, 12b/09, 14a/12, 14b/11, 15a/10, 15a/12, 15b/08, 15b/12, 16a/03, 16b/05, 17a/08, 17b/09, 19b/06, 19b/06, 22a/10, 22b/03, 22b/06, 24a/12, 25b/06, 25b/07, 29b/14, 30a/06, 30a/10, 30b/07, 33a/13, 33b/01, 34a/12, 34b/04, 35a/08, 35b/01, 35b/06, 35b/11, 36a/09, 37a/11, 38a/11, 38b/01, 38b/07, 38b/13, 40a/07, 40a/14, 41b/10, 42a/04, 45b/03, 47b/03, 47b/05, 49a/09, 49b/04, 49b/11, 50a/15, 51b/01, 51b/04, 53b/08, 54a/13, 54b/04, 54b/11, 54b/15, 55b/03, 55b/14, 56b/15, 57b/05, 57b/09, 57b/10, 57b/13, 58a/02, 58a/06, 58a/09, 58b/04, 58b/10, 58b/13, 59a/09, 61b/01, 62a/04, 63b/05, 63b/07, 63b/08, 64b/12, 65a/14, 66a/12, 66b/06, 66b/10, 67a/04, 67a/11, 67b/06, 68a/03, 68a/11, 68b/03, 69a/13, 69a/15, 69b/04, 70a/13, 70b/15, 71a/12, 73a/03, 74a/12
a.+a 4a/09, 4a/13, 5b/10, 7a/06, 10a/12, 10a/15, 10b/12, 12b/02, 12b/05, 17a/02, 17a/08, 17b/13, 18a/09, 19a/10, 22b/05, 23a/06, 23a/07, 23a/10, 33b/10, 33b/11, 35b/12, 36a/04, 39a/02, 39a/11, 39a/13, 39b/02, 40b/08, 41a/01, 41b/15, 45b/05, 48a/04, 48a/07, 49b/02, 50a/01, 50a/07, 52b/05, 52b/12, 52b/15, 55b/02, 55b/07, 55b/12, 56a/02, 58b/09, 58b/12, 64a/03, 66b/10, 67b/08, 68b/01, 68b/09, 69a/14, 70b/07, 70b/13
a.+a (şovuḳ varmış ata) 54a/01
a.+a süvār ol- 1b/07
a.+bin- 3b/04, 60a/13

a.+da 5b/11, 6b/09, 10b/01, 15a/03, 37a/09, 38b/14, 39a/05, 59a/02, 61b/09, 62b/03, 63a/10, 63b/09, 65b/08
a.+ı 1b/10, 10b/03, 11b/09, 12b/10, 14b/02, 15b/07, 16a/02, 16b/04, 18b/06, 21b/05, 25a/07, 27a/06, 27a/07, 27a/11, 31a/09, 31b/04, 31b/07, 34a/11, 35b/15, 37a/06, 41a/02, 41a/09, 46b/10, 47a/13, 51a/05, 52a/07, 52a/10, 52a/13, 53a/05, 53b/01, 55b/08, 59a/04, 63a/03, 63b/03, 65a/08, 70a/14, 70b/13, 71a/01
a.+ı (al atı) 11a/13
a.+ı (kır atı) 11a/13
a.+ı (sisli atı) 11b/08
a.+ı-y-ıla 14b/03
a.+ın 5b/03
a.+lar 43a/06, 66b/01
a.+lar (yağırlu maʿrūf atlar) 59b/07
a.+lara 42b/06, 60a/05, 60b/01
a.+larda 15a/15, 32b/06, 37a/08
a.+larda (siyah atlarda) 11a/15
a.+lardan 7a/03
a.+ları 15a/07, 40b/05, 43a/10, 43a/13
a.+ların 3b/09, 60a/14
a.+laruñ 11a/03, 43a/12, 43b/01
a.+terbiyyesi 1b/06
a.+uñ 2a/02, 3b/10, 3b/11, 4a/14, 4b/03, 4b/04, 4b/06, 4b/14, 5a/01, 5a/02, 5b/08, 5b/15, 6b/01, 6b/02, 6b/04, 6b/08, 10b/08, 12a/01, 12b/08, 15a/09, 15a/11, 15b/04, 15b/05, 15b/15, 16a/04, 16a/08, 16a/15, 16b/01, 16b/03, 16b/10, 17a/03, 17a/04, 17a/07, 17a/14, 17b/07, 17b/13, 18a/06, 18a/08, 18a/11, 19a/04, 19a/07, 19a/08, 19b/05, 19b/09, 20a/01, 20a/06, 20a/08, 20a/10, 20b/11, 20b/14, 21a/13, 21b/03, 22a/01, 22a/09, 22b/01, 23a/15, 23b/02, 24a/01, 24b/05, 24b/07, 24b/14, 25a/09, 25b/02, 25b/05, 25b/13, 27b/02, 27b/04, 27b/14, 28b/02, 29a/07, 29a/12, 29b/02, 29b/14, 30a/02, 30a/05, 30b/04, 30b/12, 31a/10, 31a/14, 31b/06, 32a/11, 32b/07, 33a/05, 34b/01, 34b/02, 34b/15, 35a/01, 35a/03, 35a/05, 35a/06, 35a/11, 36a/07, 36a/13, 36b/02, 38a/09, 38a/14, 38b/09, 39b/04, 39b/07, 40a/09, 40b/06, 41b/02, 42a/07, 45a/06, 45a/08, 45a/10, 45b/03, 46b/07, 46b/08, 47a/14, 47a/15, 47b/04, 48a/01, 48b/08, 48b/14, 49a/04, 49a/06, 49a/13, 49a/15, 49b/01, 50a/09, 50a/12, 50b/10, 50b/12, 51a/13, 52a/04, 52b/10, 53a/01, 53a/04, 53b/03, 53b/04, 53b/07, 53b/12, 54a/05, 54a/12, 54b/03, 54b/06, 54b/07, 55a/10, 56a/11, 56b/12, 57a/06, 57b/15, 58a/02, 58b/15, 59a/04, 59a/06, 62a/11, 64a/06, 64a/07, 64a/15, 64b/04, 64b/06, 64b/07, 65a/01, 65a/07, 65b/06, 67a/01, 67a/08, 67b/03, 67b/09, 68a/01, 69a/04, 69b/12, 71a/15, 71b/04, 71b/07, 71b/12, 72a/01, 72a/03, 72a/08, 72a/10, 72b/01, 72b/03, 72b/10, 73a/05, 73a/09, 73a/13, 73b/01, 73b/11, 73b/14, 74a/07, 74b/03, 74b/10, 75a/04, 75a/12, 75b/02, 75b/13, 76a/06, 76a/10
a.+uñ 10b/13
al at 11a/11
alaca at 11b/03
arpalanmış at 67a/02
at kılı 51b/08
çaḳır at 11b/05
çaḳır gözlü at 11b/14
çıplaḳ at 59b/04
kır at 10b/13
ḳula at 11a/05
tor at 11a/01

yapraḳ tırnaḳlu at 5b/12
ḳaba ve perişan ḳuyruḳlu at5a/05
[=448]

at- Koymak, bırakmak.
a.-alar 18b/05
a.-ar 37a/11
a.-up 19a/04
[=3]

āteş*Far.* Isıtmak, pişirmek için kullanılan yer veya araç.
a. 17a/12, 19b/15, 26b/14, 41a/09, 69a/02, 74a/11
a.+de 28b/05, 31a/03, 34b/06, 36a/13, 38b/15, 61b/02, 62a/05, 62b/06, 75b/04
a.+de (ḳurı āteşde) 29b/05
a.+den 17a/13, 17b/05, 22a/15, 53a/13, 64a/14, 65a/06
a.+e 58b/15
a.+it- 70a/02
[=24]

ʿavrat*Ar.*Kadın, karı, eş.
a. 3b/14, 4a/06
a.+a 3b/13, 3b/13, 72b/12, 73a/07
a.+a (ṭoġurmayan ʿavrata) 72b/10
a.+dan 73a/08
a.+ın 3b/15
a.+uñ 4a/03
[=10]

avuçElin yarı yumulmuş durumu. Bir avucu dolduracak kadar.
a. 24b/15, 71a/07
[=2]

ayYılın on iki bölümünden her biri.
a. 10a/03, 37b/13, 70b/13, 71a/09
a.+ında (ḳuru mayıs ayında) 55a/07
[=5]

ayaḳVücudun, bacaktan ayak bileği ile ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı.
a.+a (ayaġa) 30b/02, 45a/14
a.+ı(ayaġı) 12a/06, 12a/06, 25a/09, 29a/07, 29b/02, 30a/10, 30a/12, 31a/11, 32a/11, 32b/07, 35a/05, 35a/08, 57a/01, 75a/04
a.+ı(ayaġı örik ol-) 59a/06
a.+ın 27b/14
a.+ın(ayaġın) 12a/03, 12a/04, 12a/04, 12a/05, 31a/14
a.+ına(ayaġına) 27a/15, 29a/12, 29b/14, 30a/02, 30a/05, 35a/07, 57a/04
a.+ına(ayaġına su in-) 25b/05
a.+ında(ayaġında) 12a/02, 27b/02
a.+ından(ayaġından) 50b/02, 53a/01
a.+ını(ayaġını) 34b/04, 71a/04
a.+ları 6b/14, 11a/12, 14b/13, 24a/02, 27a/08, 30b/13, 34b/02, 39b/07, 73b/01
a.+ların 23b/05, 28b/02, 67a/04
a.+larında 23a/15, 23b/02, 39b/04
a.+larındaki 31a/08
a.+larından 27a/13
a.+larınuñ 25b/06
a.+uñ31a/12
[=56]

ayazDuru, sakin havada çıkan kuru soğuk.
a.+a 22b/09
[=1]

ʿayb*Ar.* Kusur, eksiklik.
a.+ı 42a/07
[=1]

ayġını ayġını Zar zor, güçlükle
a.(ayġını ayġını) 19a/11
[=2]

ʿayıb *Bk.* ʿayb
a. 4a/09
a.+dur 4b/05
[=2]

ʿayn*Ar.* Göz.
a.+(sūʿ-i ʿayn) 75a/06
a.+a(dā'-i ʿayn) 49a/08
a.+den(sūʿ-i ʿaynden) 2a/03, 74a/06
[=4]

ayrıl-Ayırma işine konu olmak, iki kavramın birbirinden uzaklaşması.

a.-ur 45a/13
[=1]

azNicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.
a. 16b/13, 27a/15, 52a/15, 54a/11, 55a/11
[=5]

āʿżā*Ar.* Vücut parçası, organ. Bedenin her bir uzvu.
a.+ları 55b/08
a.+sı 73a/13
a.+sına 53b/07
a.+sını 18b/07
a.+sınuñ 71b/04
[=5]

azarazar Az az. Küçük ölçülerle
a.+(azar azar) 28a/12, 28a/12
[=2]

azdur-Azmasına sebep olmak, durumun veya olayın artış göstermesi.
a.-ur 37a/10
[=1]

-B-

baʿde'l-fevt*Ar.* Ölümden sonra.
b. 15a/01
[=1]

baʿd*Far.*Yel. Rüzgâr.
b. 14a/01
[=1]

bādem*(<Far. bādām)* Gülgiller familyasından, 4-8 m yükseklikte, pembe ya da beyaz çiçekli, meyveleri tazeyken çağla olarak, olgunken kuruyemiş olarak yenen, tohumlarından yağ elde edilen, dikensiz ağaçlar
b.+(bādem yagı) 17b/06, 64a/01
[=2]

bağaKaplumbağa cinsinden hayvanların ortak adı.
b. 36a/07, 36b/04, 37a/02
b.+getür- 36a/09
b.+nuñ37b/06
b.+ya 37b/01, 37b/08
b.+i37b/15
[=8]

bağçe*Far.* Bahçe.
b.+ler 48a/05
b.+lerde 56a/03
[=2]

Bağdad*Ar.*Ortadoğu'da bir başkent.
b.+(Bağdad baṭmanı) 30b/09
b.+uñ(vilāyet-i Bağdaduñ) 11a/13
[=2]

bağırGöğüs, sine.
b.+ın (bağrın) 74b/03
b.+ını (bağrını) 72a/08
b.+larında 50a/10
[=3]

bağla-1.Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak
b.-rlar 15b/07
b.-salar 45b/04, 74a/03
b.-ya 35a/15, 35b/10, 38b/04, 38b/11, 48b/08
b.-maḳdur 52a/12
b.-mayalar 50a/08
b.-yalar 18a/12, 24b/13, 25a/06, 25a/07, 25b/13, 28a/06, 29a/14, 30a/02, 31a/09, 34a/11, 34a/14, 35a/12, 37b/12, 38a/06, 38a/14, 47a/15, 53b/02, 57b/04, 63a/04, 71a/05,
b.-yup 24b/02, 25b/15, 40a/05, 47a/14, 66a/06,

2. Yaraya ilaç koyup, bezle sarmak.
b.-ya35b/10,36b/10, 70a/11,
b.-yalar 28a/02, 30a/09, 32a/02, 32a/07,35a/10,50b/05,54a/07,57a/05,57a/15,59a/05,59b/02,59b/05,63b/04,75b/10
b.-yup, 38a/05,75a/15,
b.-duḳdan 36b/10

3. Bütünleşmek, kalıplaşmak. Kök bağlamak, kökleşmek.
b.-r39b/11

kök bağla- 39b/11
sagir masumların beşigine bağla- 74a/03
[=57]

bağlayabil-Bağlama imkânı veya olasılığı bulunmak.
b.-ür 47a/02
[=1]

bağlu Bir bağ ile tutturulmuş olan.
b. 27a/11
[=1]

baha*(< Far. bahâ)* Paha, değer, fiyat.
b.+(ağır baha) 12b/10
[=1]

bahadırSavaşlarda gücü ve yılmazlığıyla üstünlük kazanan veya yiğitlik gösteren kimse, batur.
b. 4a/12, 4a/13, 4b/11, 5a/02, 5a/07, 6a/05, 6b/12, 7a/04, 10a/02, 15a/06, 15a/12, 60a/05, 60a/07 [=13]

baḥḥār*Ar.*Gemici, denizci.
b. 56b/04
[=1]

baḳ- 1. Uğraşmak, meşgul olmak.
b.-mayup 51b/06
2. Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
b.-up 46b/06
[=2]

baḳaḳal-Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.
b.-up 14a/14
[=1]

baḳire*Ar.*Cinsel ilişkide bulunmamış (dişi), kızoğlan, kızoğlankız.
b.23a/08
[=1]

balBal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.
b. 19b/12, 27b/14, 29a/08, 34a/08, 37a/05, 66b/07, 71b/07
b.+(bal mumı) 29b/10, 46a/14
b.+(bal şerbeti) 49b/02, 58b/08
b.+(çig bal) 29b/07, 36b/06
b.+dan 36b/11
b.+ı 36b/12, 36b/14
b.+ından 20a/05
[=17]

baldıran Maydanozgillerden, nemli yerlerde yetişen zehirli bitkilerin ortak adı, ağı otu, baldırgan
b.+(yaş baldıran otı yapraġı) 62b/09
[=1]

baldur Atın bacağının dizden ayak bileğine kadar olan bölümü, incik.
b.+(baldur kemügine) 26b/11
b.+ı 34b/01
[=2]

balıḳ Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan, çoğunlukla yumurtlama şeklin- de üreyen omurgalı hayvanların ortak adı.
b. 46b/11
b.+(balıḳ sırtı) 6a/02
b.+ı(sazan balıġı) 6a/03
[=3]

balig*Ar.* Buluğ çağına ermiş olan. Ergen.
b. 9b/04
b.+ol- 7b/12
[=2]

banbılYazın tarlalarda biten, beyaz çiçekli, boz renkli yaprakları olan, develerin yediği bir ot.
b.+(banbıl ot) 51a/10
[=1]

baraṣBk. abraṣ.
b.+a (illet-i baraṣa) 42a/01
b.+ol- 42a/01
[=2]

baṣ-1. Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek.
b.-alar 37b/07, 59a/01

2. Yere yatırmak.
46b/10
3. Yaygın olmak, yaygınlaşmak.
b.-an 47a/06
4. Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.
b.-ar 12a/05
b.-maz 31a/11, 31a/13
b.-sa 12a/04
5.Sıkıştırarak yerleştirmek.
b.-up 51a/05
[=9]

başdur- Bir şeyi kuvvet vererek ittirmek. Basma işini yapmak.
b.-alar 75b/09
b.-up 75a/15
[=2]

baş 1.İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.
b.+dan 13b/04
b.+dur 11b/14
b.+ı11a/12,49b/01, 64a/08, 73b/15**(horlayan kimesnenün başı)**
b.+ına 34b/15,49a/13, 71a/08, 74a/04**(sagir masumların başına taḳ-)**
b.+ında 45a/07, 45a/08**(atuñ başında)**
b.+ını 15b/11, 52a/15, 64a/07
2. El ve ayakta bulunan en kalın parmak, badem parmak.
b.+(baş parmaġı) 36b/01, 36a/11
3. Başlangıç.
b.+ı 27b/09
b.+ında(ocaḳ başında) 41a/09, 55a/10**(oyan başında)**
4.Bir şeyin genellikle toparlakça ucu.
b.+ı(sükker başı)47a/09, 58a/09
b.+ına 47a/10,
b.+ını(milin başını)37b/03,37b/04
5. Yumrulanmak, yuvarlak biçim, durum almak.
b.+vir- 24a/14
[=26]

başcıġız< *(başcuġaz)*Küçük beze.
b.+lar 39b/05
[=1]

başla-Bir işe girişmek, harekete geçmek.
b.-r 39b/09
b.-ya 57b/03, 64a/10
b.-yup 41a/11
[=4]

bat-Saplanmak.
b.-mış 31b/12
[=1]

baṭman Esk. 7,692 kilogram olan ağırlık ölçü birimi.
b. 16b/15, 16b/15, 17a/02, 17a/03, 30b/10, 48a/13, 48a/14
b.+ı(ʿAcem baṭmanı) 30b/09, 30b/09 **(Baġdad baṭmanı)**
b. +ıla16b/14
[=10]

batur- 1. Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.
b.-a 16a/08,
2. Saplamak.
b.-a67b/10
[=2]

bayṭarHayvan sağlığı ile ilgilenen kimseler. Veteriner hekim.
b. 42b/07, 42b/09
b.+(bayṭar ʿilmi) 44a/14
b.+ı 43b/03
b.+(bayṭar-ı āşikār) 43b/01
[=5]

bayṭar-nāme Veteriner hekim kitaplarına verilen ad.
b. 60b/08
b. 60b/12
b.+i lāṭife 76a/14
b.+i ṣaḥīḥe 76a/12
b.+lerde 33b/07
[=5]

bayṭarī Bk. bayṭar.

b.+de (ʿilm-i bayṭarīde) 42a/14
[=1]

beher< *İng. beaker*Sıvıları muhafaza etmek için kullanılan, cam, porselen veya plastikten yapılmış, silindir şeklinde bir kap.
b.56b/06
[=5]

becid*Far. < becidd* Ciddi.
b.+(becid becid) 34a/14, 34a/14
[=2]

bed-ḫuy*Far.*Huysuz. Bed huylu, kötü huylu.
b.+ol- 11b/01
[=1]

beglerbegi Sancak beylerinin başına verilen ad.
b.+si 9a/01
[=1]

beḥaḳ*Ar.*İnsanın derisinde pul pul beyazlık ve alaca bir renk peyda eden bir çeşik hastalık.
b. 63b/09
[=1]

belHayvanlarda omuz başı ile sağrı arası.
b.+ine 20b/14
b.+ini 19b/06
b.+inüñ 20b/11
[=3]

belliBilinmedik bir yanı olmayan, malum.
b.+ol- 48a/12
[=1]

bellūṭ*Ar.* Pelit ağacı, meşe palamudu. Quercus.
b. 18a/14
b.+(bellūṭ gülü) 35a/06
[=2]

belürsizBelirli olmayan, belgisiz, gayrimuayyen.
b.+ol- 48b/03
[=1]

ben Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya ḳabartı.
b.+i 12a/01
[=1]

bend *Far.* Bağlanan. Bağlanmış.
b.+(sedd ü bend ol-) 53b/06
b.+it- 53b/02
[=3]

bend-keşende*Far.bsf.* Bağ çeken, bağlayan.
b.+den 27b/05
[=1]

benglik Koruğun olgunlaşıp üzüm haline gelmeye başlamış hali.
b.+i(bengligi) 66b/08
[=1]

beñze-İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.
b.-mek 5a/03, 5b/08, 5b/15, 6b/01
b.-mekdür 4b/08
b.-meyüp 4b/08
b.-r 4b/09, 47a/09, 47a/10, 56a/09
b.-ye 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13, 4a/11, 4b/13, 4b/14, 6b/04
b.-yen 3b/13, 4a/10
[=20]

beraberlikBirlikte olma durumu.
b.+ında (beraberlığında) 36b/02
[=1]

bereBir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük.
b. 50a/09
b.+lerden 2a/07
[=2]

berk Sert, katı. Sağlam.
b.5b/09, 50b/15
[=2]

berraḳ*Ar.*Duru, temiz, aydınlık, açık.
b. 15a/11
[=1]

bert-İncinmek, burkulmak.

b.-meyeler 51b/10
[=1]

bertikİncinmiş, burkulmuş.
b. 69b/13
[=1]

besaṭ*Ar.* Düz açık yer. Geniş.
b. 14a/02
[=1]

beş Beş rakamı ile kurulan sıfat. Sayı sıfatı.
b. 10a/03, 16b/07, 25a/14, 27b/11, 27b/12, 28a/10, 28a/10, 28a/10, 31a/01, 31a/01, 36b/13, 40b/13, 52b/06, 68a/15, 72b/02, 72b/10
b.+(on beş) 28a/09, 46a/14
[=18]

beş Rakam ismi. Dörtten sonra gelen sayının adı.
b. 66a/08, 70b/10
[=2]

beşer*Ar.*İnsan. Âdem. Mahlûkat içinde en mükerrem, en ehemmiyetli.
b. 20b/06, 76a/04
b.+(beşerü'l-beşer) 64a/03
[=3]

beşikBebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola.
b.+ine 74a/03
[=1]

bevl*Ar.*Sidik, idrar.
b.+i(ādem bevli) 26a/11
[=1]

bevva*Ar.*Hindistan cevizi.
b.+(ceviz-i bevva) 20b/05, 21a/09, 68b/01
b.+dan (cevz-i bevvadan) 70b/09
[=4]

beyāż*Ar.* 1. Aklık, aydınlık.
b.+a 61b/03
2. Yumurtanın ak kısmı.
b.+ından 35b/03
b.+ını65a/15
3. Beyaz zehir.
b.19b/14
[=3]

beynKafatasının üst bölümünde beyin zarı ile örtülü, iki yarım yuvar biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, dimağ.
b.+inden 71b/07
[=3]

bezPamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput.
b. 20b/11, 25a/12, 25b/12, 28a/01, 33a/01, 36b/05, 57a/14, 65b/11, 66a/06, 68b/05, 70a/10
b.+den 22a/15, 22b/11, 41a/01, 55a/09, 58b/09
b.+e25a/05, 28b/15, 47a/14, 61b/11
b.+i 36b/07, 36b/12, 36b/14
b.+in 66a/04
b.+ine(kettan bezine) 28a/06
b.+ini 66a/02
b.+inüñ 66a/01
b.+ler 46b/12
b.+leri 46b/12
[=29]

bezir*Ar.* Keten tohumu.
b.+(bezir yaġı) 16a/08, 20b/08, 21b/13
b.+(ruġan-ı bezir) 24a/08, 26a/05
[=5]

bıçaḳBir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
b. 67a/06
b. +ıla31b/13, 64b/10 (bıçaġ-ıla), 68b/13
[=4]

bıçılġan Hayvanların ayaklarında hasıl olan yara, çatlak.
b.+ol- 29b/02, 29b/14, 30a/06 [=3]

bıyıḳÜst dudak üzerinde çıkan kıllar.
b.+ından (bıyıġından) 5a/08
[=1]

bıyıḳlu Bıyıkları olan kimse.
b. 5a/06
[=1]
bī-baraṣ*f.a.b.i* Cüzzamdan kurtulmuş. Hastalıksız.
b. 41b/07
[=1]
bil-Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.
b.-eler 31a/15, 31b/11, 67a/10
b.-ene 68a/07
b.-esince 60a/03
b.-esiz 4a/01
b.-gil 3b/02
b.-megin 31a/13
b.-meye 68a/04
b.-üp 3b/06, 12b/06
[=11]
bilekAtın bacağıyla ayağının birleştiği yer.
b.+i(bilegi) 4b/06, 4b/06
b.+ine(bilegine) 4b/07, 4b/08, 4b/09
[=5]
bilin-Bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek.
b.-mesi 44b/07
b.-ür-i-se 26b/09
[=2]
bilürsiz Bk. belürsiz.
b.+ol- 61b/07
[=1]
biñDokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
b. 60a/02
b.+(biñ otuz bir) 61a/14
b.+(on biñ) 10a/02
b.+(on iki biñ) 9a/04
b.+(yüz biñ) 8a/04
[=5]
bin-Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak:
b.-eler 34a/14, 68a/03
b.-mekden 52a/09
b.-meyeler 6a/13, 37b/14
b.-meyüp 52a/07
b.-üp 3b/04, 16b/11, 17a/04, 19b/10, 24a/12, 50a/01, 60a/13, 71a/02
[=14]
binā*Ar.*Bir şey üzerine dayamak, oturtmak, istinat ettirmek.
b. 10b/09
b.+it- 10b/04
[=2]
binil-Binmek işi yapılmak.
b.-mez 4a/08
[=1]
birer *sf.*Herkese bir ölçüde.
b. 8b/13, 18a/06, 18b/05, 23b/09, 24b/11, 45b/07, 49b/08, 56b/07, 59b/09, 62a/14, 65a/01
[=11]
bişür-Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek, pişirmek.
b.-e 41a/11
b.-eler 16b/15, 41b/14
[=3]
bit-Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek.
b.-dügi 47a/12
b.-en 58a/15
b.-mege 57b/04
b.-mese 61b/01
b.-meye 57b/03
b.-memiş 57a/08
b.-meyüp 57a/07
b.-mişdür 57b/15
b.-üp 40a/13, 58a/02, 61b/07, 64b/04
arpa bit- 58a/02
tüyi bit- 57a/07, 61b/07
[=11]
bitür-Bitmesini, yetişmesini sağlamak, oluşturmak.
b.-e(tüy bitür-)61b/09
[=1]
bitürüciSona erdirici, tamamlayıcı, tedavi edici.

b.+(bitürüci ot) 51b/14
[=1]

boġazAğız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.
b.+ına 16a/01, 16a/15, 17a/03, 17a/15, 17b/07, 17b/13, 18a/06, 18b/05, 19a/04, 52b/10, 53b/12, 54a/05, 54b/03, 55a/10
[=14]

boġazla Boğazından keserek öldürmek.
b.-mayup 41b/11
b.-yup 30b/01, 40b/11
[=3]

bolca Oldukça geniş.
b. 53a/10
[=1]

boraÇorak arazide biten mantar gibi olan ve iç yağı ile sabun yapmada kullanılan beyaz bir madde.
b. 26b/13, 32b/11, 45b/07, 62a/13
[=4]

boyaÜzerine sürüldüğü, içine katıldığı şeye renk veren ve bu maksatla kullanılan madeni, bitkisel veya sentetik madde.
b.+(ḳızıl boya) 29a/08, 30a/01, 32b/01, 34a/06, 62a/13
[=6]

boyanMeyan kökü.
b. 17b/15
[=1]

boyıncaBoyu veya uzunluğu kadar.
b. 37b/08
[=1]

boynuzBazı hayvanların başında bulunan, saldırma ve korunma silahı olarak kullandıkları, tırnak gibi bir maddeden, sert, sivri, kıvrık, bazen da çatallı çıkıntı.
b.+(keçi boynuzı) 18b/01
[=1]

boyunVücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.
b.+ı (boynı) 6a/01, 6a/01, 6a/06
b.+ı(hınzır boynı) 6a/07
b.+ına (boynına) 47a/14
b.+ında(boynında) 47a/15
b.+ından (boynından) 2a/02, 54b/07
b.+unı(boynunı) 14b/01, 14b/02
[=10]

boyunluBoynu olan.
b.+(dal boyunlu) 6a/01
[=1]

boz-Bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak.
b.-mayup 41a/08
[=1]

bozaArpa, darı, mısır, buğday vb. tahıllarınhamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, tatlı veya mayhoş içecek
b. 17a/01, 21a/08
[=2]

bozıl-Sağlığını yitirip zayıflamak.
b.-ur 54a/14
[=1]

bozmaBiçimi ve kullanılışı değiştirilmiş.
b.+(şarābdan bozma bir vaḳıyye sirke) 54b/01
[=1]

bögrekKandaki zararlı maddeleri temizleyip süzen ve idrar olarak mesaneye veren, son ḳaburgalar hizasında omurganın iki yanında sağlı sollu yer alan, fasulye biçiminde iki organdan her biri.
b.+ 52a/02
b.+(bögrek yaġı) 32a/04
[=2]

bögürVücudun İki yanında ḳaburgalarla kalça kemiği arasında kalan kısım.
b.+inden (bögrinden) 57b/12
b.+ü 15b/09

[=2]
bögürtlen Her çeşit toprak ve iklimde yeti- şebilen, dere, tarla, hendek ve yol kenarlarında kendiliğinden biten, çok arsız, yabani dikenli çalı. Rubus rosaceae.
b. 33b/15
[=1]
böri İç kurdu.
b.+si 74b/05
[=1]
[=10]
[=6]
buçuḳ Yarım.
b.+(iki buçuḳ) 48a/02
[=1]
buġday Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki.
b. 27a/08, 55a/12
b.+ı 49a/10, 59a/04
[=4]
buġu Buğu, buhar.
b. 49a/14, 53b/07
b.+lar 16b/03
[=3]
buḳaġu Hayvanın ayağına vurulan köstek.
b. 67a/09
[=1]
Buḳrāṭ Hipokrat.
b.+(Buḳrāṭ Hekim) 17b/08, 53b/14
[=2]
bul- Bir şeyi elde etmek.
b.-a 16a/04, 16b/06, 16b/14, 17a/02, 17a/06, 17a/15, 17b/08, 17b/14, 18a/05, 18b/10, 19a/05, 20b/04, 20b/13, 21a/01, 21a/14, 22a/05, 22a/10, 22b/02, 24a/01, 27b/01, 28a/04, 28b/01, 29b/13, 30a/05, 30b/03, 31b/13, 32a/10, 33a/05, 35a/07, 35b/05, 35b/11, 35b/14, 36a/05, 36b/04, 37b/15, 38b/13, 39b/04, 46a/09, 46b/06, 47b/05, 48a/11, 48b/08, 49a/04, 49a/14, 49b/03, 49b/10, 50a/04, 50b/09, 51a/05, 51a/15, 51b/05, 54a/09, 54b/11, 55b/02, 55b/07, 57b/08, 58b/02, 58b/09, 58b/13, 59a/01, 59a/06, 59a/09, 59a/12, 59b/06, 62a/03, 62a/12, 63b/08, 63b/10, 65a/13, 65b/08, 66b/10, 67a/01, 67b/06, 69b/04, 69b/12, 70a/12, 72b/15, 73a/14, 73b/, 73b/07, 74a/02, 75a/03, 76a/05, 76a/09, 76a/10
b.-alar 47a/12, 74b/02
b.-duġı 66b/01
b.-duḳda 9a/07
b.-duḳdan 57a/07
b.-maḳ 22b/14, 23a/06, 29a/11, 34b/05
b.-maḳda 42b/08
b.-masına 66a/12
b.-maz 52a/06, 52a/08
b.-mışlardur 48a/01
b.-sa 51b/03
b.-sun 47b/03
b.-unca 42a/03, 46a/08
b.-up 7b/06, 16b/02, 18a/07, 19b/11, 20a/01, 30a/14, 34b/12, 35a/05, 38b/04, 40b/08, 43a/12, 46a/10, 46b/09, 51b/02, 57a/09, 64a/07, 66a/11, 68b/02, 75b/11
b.-ur 18a/13, 22b/06, 32b/05, 35b/01, 39a/13, 51b/10, 53b/13
b.-uram 4a/15
[=130]
felāḥ bul- 52a/08
ġalāṣ bul- 20b/13
ġalāṣ ve şifā bul- 17b/14
iʿtidāl bul- 18a/05
ḳuvvet bul- 72b/15
necāt bul- 4a/15
ṣıḥḥat bul- 16b/06, 17b/08, 22a/10, 32a/10, 32b/05, 33a/05, 35a/07, 35b/01, 35b/05, 35b/11, 35b/14, 36b/04, 37b/15, 38b/13,

42a/03, 46a/08, 46a/10, 46b/06, 49a/14, 49b/03, 49b/10, 50b/09, 51a/05, 51b/02, 51b/03, 51b/05, 52a/06, 53b/13, 55b/02, 57a/07, 57b/08, 58b/02, 59a/01, 59a/06, 59a/09, 59b/06, 62a/03, 63b/08, 65b/08, 66a/11, 66a/12, 66b/01, 67b/06, 68b/02, 76a/05, 76a/09

ṣıḥḥat ve āḳıbet bul- 50a/04

ṣıḥḥat ve şifā bul- 62a/12, 65a/13, 75b/11

şifā bul- 16a/04, 16b/14, 17a/02, 17a/06, 17a/15, 18a/07, 18a/13, 18b/10, 19a/05, 19b/11, 20a/01, 20b/04, 21a/01halas.ol-, 21a/14, 22a/05, 22b/02, 22b/06, 22b/14, 23a/06, 24a/01, 27b/01, 28a/04, 28b/01, 29a/11, 29b/13, 30a/05, 30b/03, 34b/05, 38b/04, 39a/13, 39b/04, 46a/09, 47b/03, 47b/05, 48a/11, 48b/08, 49a/04, 54a/09, 54b/11, 55b/07, 58b/09, 58b/13, 59a/12, 63b/10, 66b/10, 67a/01, 69b/04, 69b/12, 70a/12, 73a/14, 73b/, 74a/02, 74b/02, 75a/03, 76a/10

şifā ve ṣıḥḥat bul- 36a/05, 73b/07

vuṣūl bul- 9a/07

yol bul- 51b/10

ẓafer bul- 7b/06

bula-Bir nesnenin her yanını bir şeye değdirerek üstünü onunla kaplamak, bir nesneyi başka bir maddeye batırmak.

b.-yalar 64b/03

b.-yup 27a/01, 65b/05, 66a/02

[=4]

bulamaçSulu, cıvık hamur.

b. 64a/13, 65a/05

b.+(ḳoyı bulamaç) 26b/02

[=3]

bulın- Temin edilmek, var olmak.

b.-an 16a/09

b.-up 9a/01, 68a/07

b.-ur 36a/06, 53b/10

[=5]

bulun- Bk. bulın-

b.-maz 17b/01, 46b/10, 73b/08

b.-mış 58a/05

[=4]

bunal- Sıkılmak, sıkışmak.

b.-mışdur 31b/03

[=1]

burın Bk. burun.

b. taṣı-y-(ı)la 25b/03

[=1]

burun 1. Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı.

b.+a 49b/08

b.+ına(burnına) 15b/15, 16a/15, 16b/10, 17b/07, 19b/05, 22a/09, 22b/01, 35a/03, 75b/05

b.+ından(burnından) 20a/01, 20a/06, 20b/04, 21a/13, 22a/01, 22b/12, 50a/03

b.+ı (burnı) 52b/02, 75b/04

b.+una(burnuna) 35a/01

b.+unun (burnunun) 15b/10

2. Samandan ayrılmış buğday yığını, gözer denilen büyük harman kalburu ile elendikten sonra elde edilen temizlenmiş tahıl.

b. 22b/05

b.+(burun taṣı-y-ıla) 41a/01, 49b/07, 49b/15, 66b/15, 68a/12

b.+taşında 68a/14

[=28]

buyur-Söylemek, demek, düşüncesini bildirmek.

b.-mışlar 8a/13

b.-muşlardur 1b/06

b.-up 7b/11

[=3]

buz Donarak katı duruma gelmiş su.

b. 10a/02

[=1]

büber(<Yun. piper) Biber.

b. 16b/08, 20b/06, 65b/12
[=3]

bük- Sertçe çevirmek, kıvırmak
b.-er 19b/06
[=1]

bürkān Bir tür kesici alet.
b. -ıla 46b/11
[=1]

büyük Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan.
b. 6b/10, 14b/07, 14b/13, 40b/09, 61b/01
[=5]

büzül- Büzme işi yapılmak, sıkıştırılmak.
b.-ür 27a/08
[=1]

-C-

cālis *Ar.* Oturan, oturucu, cülûs eden. Tahta çıkan.
c.(cālis-i taḫt-ı salṭanat) 44a/03
[=1]

cān *Far.* 1. İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık.
c. 13b/04, 13b/10
2. Yaşama, hayat.
c.+ımuza 43a/06
[=3]

canavarcıḳ Kurtçuk.
c. 34b/08
[=1]

cārī *Ar.* Akan, akıcı.
c. 21a/14
[=1]

cedīd *Ar.* Yeni, kullanılmamış.
c. 18a/01, 18a/04, 20b/02, 20b/09, 20b/10, 22a/12, 23b/09, 25a/11, 26a/12, 38a/04, 41b/02, 46a/04, 48a/15, 54b/02, 55a/07, 57a/03, 59a/15, 62a/07, 64a/11, 65a/04, 67b/15, 69b/15
[=22]

cemʿ *Ar.* Toplama. Bir yere getirme, biriktirme. Yığma.
c. 60b/08, 60b/10
c.+it- 10a/01, 20b/01, 21b/10, 37b/09, 53a/10, 55a/07, 60b/14, 69a/05
c.+ol- 14b/08, 41a/13, 51b/14
[=13]

cengār Bk. jengār.
c. 32b/12
[=1]

cerāhat *Ar.* Yaradan akan irin.
c. 2a/06, 75a/13, 76a/08
c.+i 27a/05
[=4]

cerāhet Bk. cerahāt.
c. 51b/13, 73a/11
c.+e 45b/12
c.+in 75b/12
[=4]

cerim *Ar.* Kuru hurma.
c.+(cerim vādisi) 41a/08
[=1]

ceset *Ar.* Ölü beden, naaş.
c.+ine (cesedine) 41a/04
[=1]

ceviz bk. cevz.
c.+(ceviz-i bevvā) 20b/05, 21a/09
[=2]

cevz-i bevvā *(<Far. cevz-i būya)* Küçük Hindistan cevizi ağacı.
c.+(cevz-i bevvā) 68b/01, 70b/09
[=2]

cidāvi Genellikle at ve eşeklerde görülen derin işleyen yara, büyük çıban.
c. 50a/11
[=1]

cidd *Ar.* Çalışmak. Ciddiyetle yapmak.
c.+(cidd ü ihtimām) 7b/11
c.+(cidd ü saʿī it-) 53b/08

c.+(cidd ü saʿy) 16a/05, 45a/02
c.+(cidd ve saʿy) 8b/05
[=5]

cīfe *Ar.*Kokmuş et, ölü hayvan, leş.
c.+(cīfe-i ḥayvān) 40a/10
[=1]

ciger*Far.*Hayvanlarda akciğer, yürek ve karaciğerin oluşturduğu takım.
c. 21b/08
[=1]

cilā*Ar.*Parlaklık, parlatma
c. 34b/05
[=1]

cinsTür, çeşit.
c. 10b/11, 37a/08, 51b/05, 59b/09
[=4]

cisr *Ar.*Köprü. Ağaçtan olan köprü.
c.+e 9b/12
[=1]

cizfe *Ar.* Küçük sürü.
c.+ 13a/15
c.+(cizfe-i küffār) 13a/15
[=2]

cüdāvī*Ar.* Atın iki omzunun başında oluşan derin, işleyen yara, büyük çıban.
c.+ol- 51b/01, 51b/07
[=2]

-Ç-

çadır*Far. < çider*Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ.
ç.5b/04
[=1]

çaḳır 1. Açık mavi, hareli ela (göz).
ç.+(çaḳır at) 11b/05
ç.+(çaḳır gözlü at) 11b/13
[=2]

çal-Atmak, çarpmak, vurmak.
ç.-ar 34a/13
ç.-maya 34a/15
topuḳ çal- 34a/13, 34a/15
[=2]

çalıBöğürtlen, ahududu gibi küçük, dalları dibinden çatallanan ve sapları odunsu bitki.
ç.+(ḳara çalı toḫmı) 20b/01, 22a/11
ç.+lar 47a/07
[=3]

çalḳa- Çalkalamak.
ç.-yalar 16a/14, 19b/04, 21a/11, 64a/02, 65b/04
ç.-yıp 66b/09
ç.-yup 68a/15, 70b/02
[=8]

çamİğne yapraklı, kozalaklı, reçineli ağaç.
ç.+(çam ḳabı) 51a/09
ç.+(çam saḳızı) 20b/07, 21b/12, 21b/14, 32a/04, 46a/12, 46b/13, 51a/09, 59a/11
[=9]

çamurSu ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık.
ç. 23b/08, 63b/01, 69b/08
[=3]

çanaḳ Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap.
ç. 18a/06, 32b/09, 62b/15, 63b/11, 66a/01, 68b/12, 69a/01
ç.+ı(çanaġı) 63b/13
[=8]

çatla-Bir yüzeyde kırışıklar, çizgiler oluşmak.
ç.-r 32b/08
ç.-yan 73b/01
[=2]

çayırÜzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.
ç.22b/04
ç.+da 40a/12
[=2]

çek-1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.
ç.-eler 27a/12, 31b/01, 31b/09
2. Germek.
ç.-eler50b/15
3. Güç durumlara dayanmak, katlanmak.
ç.-er 19a/12, 25b/08, 34b/04, 52b/05
ç.-erler 37a/13
ç.-meyeler 41a/03, 51b/01
ç.-se 49a/10, 57b/11, 75b/05
ç.-üp 53b/01, 57a/15
elem çek- 41a/03
için çek- 57b/11
zahmet çek- 19a/12, 25b/08, 34b/04, 37a/13, 49a/10, 51b/01, 52b/05
[=16]

çekil- Çizilmek. Yazılmak. Belli etmek.
ç.-miş 11a/09
[=1]

çekirdekEtli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir ḳabukla kaplı tohum.
ç.+i(çekirdegi) 18b/01, 18b/11, 20a/02, 22b/11, 57b/07
ç.+i-y-ile 68b/04
[=6]

çekür- Elemek, öğütmek.
ç.-eler 20a/03
[=1]

çepeçevreBütün yanlarını kuşatan.
ç. 27b/09
[=1]

çetükKedi yavrusu.
ç.+(çetük necāseti) 49a/15
[=1]

çevir- Döndürerek hareket ettirmek.
ç.-eler 47a/13
ç.-üp 19b/09
[=2]

çevreBir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.
ç.+sini 61b/11
[=1]

çıbanVücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı ḳabartı.
ç. 30b/11
ç.+çık- 48b/14
ç.+larına 74a/13
ç.+laruñ 30a/13
ç.+ol- 30a/10
[=5]

çıḳ- 1. Gelmek. Ortaya çıkmak.
ç.-a 36a/01, 36a/04
ç.-ana 32a/14
ç.-ar 23b/03, 27b/04, 35a/13, 37a/08, 39b/11
ç.-ar-i-se58a/10
ç.-ınca 31b/14
ç.-maz 31b/02, 31b/03
2. Bir şeyin yukarısına doğru yürümek.
ç.-arlar 60a/07
3.Bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek, taşınmak, ayrılmak, ilgisini kesmek.
ç.-duġı 25b/15, 32b/03
ç.-mayınca 13b/04
4. Sıyrılmak, ayrılmak
ç.-mış 18b/01, 18b/12, 69b/15, 71a/06
5. Olmak, bulunmak, var olmak.
ç.-an 48b/05
ç.-sa 48b/14
6.Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.
ç.-up 14b/12
[=24]

çıḳar- 1. Erişmek, görmek.
ç.-a 2a/09, 72a/08
2. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.
ç.-a 16a/09
ç.-ar39b/06
ç.-dı 14b/14
ç.-alar 46b/13

ç.-sa 57b/06, 57b/09
ç.-up22b/11, 38b/09, 47a/13, 61b/04, 62b/15, 64a/10, 65a/06, 66b/03, 70a/09, 74b/12
ç.-ur 27b/10
3. Yollamak, göndermek.
ç.-up 10a/01,
[=20]
konaḳ çıkar- 57b/06
kutluca çıkar- 57b/09
selamete çıkar- 2a/09

çıḳın Çıkın çıkın; beze gibi şişkinlik.
ç.+(çıḳın çıḳın) 47a/11, 47a/11
[=2]

çıplaḳ Yeni doğmuş, tüysüz.
ç.+(çıplaḳ at) 59b/04
ç.+(çıplaḳ sıçan yavrusı) 57a/08
[=1]

çıra*Far.*Çam vb. reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü.
ç. 60a/07
[=1]

çırp- Çırpmak; sulu yiyecekleri hızla ve sürekli olarak çatal, kaşık vb. ile karıştırmak.
ç.-alar 57b/09
[=1]

çiçekÇiçek açan kır veya bahçe bitkisi.
ç.+in (asfur çiçegin) 49a/01
[=1]

çig İşlenmemiş, ham.
ç. 20a/04
ç.+(çig bal) 29b/07, 36b/06
[=3]

çirbiş<*çerbiş* İç yağı.
ç. 65b/13, 66a/01
ç.+i 65b/10
[=3]

çirişÇiriş otunun kökünün öğütülmesiyle yapılan ve su ile karılarak tutkal gibi kullanılan esmer, sarı bir toz.
ç. 59a/14
[=1]

çividÇivit otu, turpgillerden yapraklarından mavi boya çıkarılan bitki.
ç. 55b/06
[=1]

çoġanHelvacıkökü, sabunotu. Saponaria officialis.
ç.-ı-la28b/03
[=1]

çorba*Far.*Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.
ç.+ya 54a/04
[=1]

çök- Bulunduğu düzeyden aşağı inmek, çukurlaşmak.
ç.-er 58a/07
[=1]

çökündür(<Fars. çukundur - çoğundur) Pancar. Beta vulgarisfolliora.
ç.+(çökündür yapraġı) 52b/12
[=1]

çölmekSüzülmüş çamura istenen şekil ve- rildikten sonra pişirilmek suretiyle elde edilen tencere, küçük küp vb. kaplara verilen isim, çömlek.
ç. 18a/02, 18b/12, 19a/15, 20b/02, 20b/09, 22a/13, 23b/09, 25a/11, 26a/12, 48a/15, 49a/11, 54b/02, 55a/08, 57a/03, 59a/15, 62a/07, 64a/11, 65a/04, 69b/15
ç.+de 21b/11
ç.+e (çölmege) 18a/04
ç.+i 70a/02
[=22]

çörek otı Düğün çiçeğigillerden, çiçekleri saplarının ucunda ve tek tek bulunan, süs bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık otsu bitki. Nigella damascena.
ç. 23a/01, 49b/05, 49b/12
[=3]

çöz- Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.
ç.-meye 38b/12
[=1]
çūḫā*Far.*Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.
ç.+sı 38a/04
[=1]
çuḳurÇevresine göre aşağı çökmüş olan yer.
ç. 53a/15
ç.+it- 53a/15
[=2]
çul*Ar.*Genellikle kıldan yapılmış ḳaba dokuma
ç. 16a/01, 16b/05, 18b/09, 65a/02, 65a/12
ç.+ın 57a/15
[=6]
çuvaldız*Far.*Çuval vb. dokumalar dikmekte kullanılan, ucu yassı ve eğri, büyük iğne.
ç. 37b/01, 67b/08
[=2]
çuvalduz Bk. çuvaldız.
ç. 36a/10
[=1]
çükündürBk. çökündür.
ç.+(çükündür yapraġı) 55a/14
[=1]
çürü-Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak.
ç.-yüp 40a/12
[=1]

-D-

dā'*Ar.* Maraz, hastalık.
d.+(dā'-i ʿayn)49a/08
d.+(dā'ü'ş-şaʿleb) 73b/03
[=2]
daḳ*Ar.*Bir şeyi yumuşatmak.
d.+it- 65b/13
[=1]
daḳīḳ*Ar.* Pek ince, ufak.
d. 21a/02, 21a/10, 25a/03, 46b/02, 70b/04, 75b/15
d.+(gubār-ı daḳīḳ) 23a/03, 66b/12
d.+(gubar-ı daḳīḳ it-) 61b/04
d.+den 70b/08
d.+it- 63a/15, 68b/01, 70b/03
d.+ol- 21b/15
[=14]
dalAğacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri. Uzunluğu benzetilen nesne.
d.+(dal boyunlu) 6a/01
[=1]
damaḳAğız boşluğunun üstünü tavan gibi kuşatan kısım.
d.+ını(damaġını) 67b/09
[=1]
dāmen*Far.*Etek. Kenar. Taraf. Zeyl. Elbise veya dağ eteği.
d.+(dāmen-i ʿanber-i kūh) 38a/12
[=1]
dāne *Far.* Adet, miktar, tane.
d. 17b/03, 17b/09, 17b/15, 18a/01, 18b/05, 19a/04, 29b/04, 35a/13, 39a/15, 40a/01, 40b/08, 41b/10, 51b/08, 58b/06, 68b/12, 72a/13, 76a/04
d.+sin 57a/09
d.+sini 5b/05
[=19]
dār*Far.* Ağaç.
d. 4b/04, 4b/05
d.+(dār-ı filfil) 20b/06
[=3]
darıBuğdaygillerden, kuraklığa dayanıklı bir bitki, akdarı.
d.+(ḳabı çıḳmış darı) 71a/06
[=1]
datlu Tatlı.
d.+(datlu nar ḳabuġı) 30b/14
d.+(datlu üzüm pekmezi) 22b/04
[=2]

dā'ü'ş-şa'leb *Ar.* Saçkıran hastalığı.
d.73b/03
[=1]
dāvirān*Ar.* Dönüş, dolaşmak. Tedavül. Yerinde durmamak. Devretmek.
d.+ı ẕī-şān8b/15
[=1]
dayan- Bütün gücünü kullanarak bir işi yapmak.
d.-acaḳ 65a/07
d.-ur 10b/15
[=2]
dayanç Sabır, dayanak.
d.+ı 6b/07
[=1]
definBk. defn
d.+olın- 10b/09
[=1]
defn*Ar.*Gömmek, gömülmek. Cenazenin mezara gömülmesi.
d.+eyle- 10b/03, 15a/01
[=2]
defneDefnegillerden, yaprakları güzel kokulu ve yaz kış yeşil olan bir ağaç.
d. 51a/08
d.+(defne yapraġı) 53a/06
[=2]
deg-Aralık kalmayıncaya kadar birbirine yaklaşmak, dokunmak, temas etmek.
d.-miş 31b/11
d.-mişdür 31b/02
d.-se 31a/11
[=3]
degerBir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.
d. it-31b/08
[=1]
degirmiYuvarlak.
d. 5b/09
[=1]
degmeRastgele, sıradan, herhangi bir.
d. 15b/12
[=1]
dehle-Hayvanı "deh" diyerek yürütmek.
d.-r25a/08
[=1]
dekBir işin, bir durumun sona erdiği zaman veya yer, kadar, değin.
d. 17b/12, 18a/05, 18b/05, 19a/05, 24b/03, 24b/13, 36b/08, 37a/01, 41b/05, 41b/14, 48a/02, 75a/01
[=12]
del-Delik açmak, delik duruma getirmek.
d.-eler 51b/08
d.-üp67b/10
[=2]
delükBir cismin bir yanından öbür yanına kadar geçen oyuk şeklindeki açıklık, delik.
d.+e(delüge) 27a/01
d.+ine(delügine) 27a/02
[=2]
delülikDeli olma durumu veya delice davranış.
d.+den 11a/15
[=1]
demürDövülüp şekillendirilmesi, çekilip uzatılması, incelmesi kolay ve döküme elverişli olduğu için kullanılış veri çok geniş olan, yoğunluğu 7,8, erime derecesi 1510, atom ağırlığı 55,85, atom numarası 26 ve sembolü Fe olan element, demir.
d.26b/10, 37a/03, 67b/09
d.+den 36a/10, 37b/02
[=6]
demür ḳurdı Karıncalanmış demirin pası.
d.34b/11
[=1]
demürtikeniAkdeniz ülkelerinde doğal olarak bulunan demirdikeni, çok yıllık, tüylü ve otsu bir bitkidir.
d.+20a/15

[=1]

deñizYer ḳabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.

d.+inüñ(aḳ denizinüñ) 47b/09

[=2]

deñiz köpügiLüle taşı.

d.+49a/05

[=1]

dep-Tepmek, tekmelemek, çifte atmak.

d.-eler 29b/03

d.-mekden 50a/13

[=2]

depeTepe, baş, uç.

d.+sini 40b/10

[=1]

depret-Kımıldatmak, sarsmak, harekete getirmek.

d.-imez (depredimez) 23b/05

d.-meye 25a/07

[=2]

derc*Ar.*İçine almak, katmak.

d.+(ʿavā'id-i derc) 60b/13

d.+olun- 41a/14

[=2]

deriİnsan ve hayvan vücudunu bir örtü gibi saran koruyucu tabaka.

d. 59b/03, 71a/05

d.+si(tavşan derisi) 35b/06

d.+sini 59a/03, 64b/09

d.+sini(yılan derisini) 69a/14

[=6]

deriñKendi ölçülerine göre ağzı veya cephesiyle dibi arasındaki mesafesi fazla olan, enine ve boyuna oranla üçüncü boyutu daha uzun olan.

d. 50b/08

[=1]

derle-Vücudun gözeneklerinden ter çıkmak.

d.-miş 15b/06, 17a/08, 25b/06, 50b/11

d.-ye 16a/03, 16b/05, 17a/05, 50a/03, 53b/08

[=9]

derleyebil- Terleme imkanı ve olasılığı bulma.

d.-e 53b/09

[=10]

derlen- Terleme işi yapılmak.

d.-üp 71a/03

[=1]

derlet- Terlemesine sebep olmak.

d.-eler (derledeler) 16b/11

d.-meye 53a/05

[=2]

derūn*Far.* İç taraf, dahil.

d.+dan 13b/06

d.+dan(ḥāl-i derūndan)43a/10

[=2]

derzi*Far.*Giyisi biçip diken kimse, dikişçi.

d. 37b/07

[=1]

desen *(Far < dessin)*Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerine yapılan çizim.

d.+leri(ḫaṭṭ-ı desenleri) 76b/04

[=1]

desteCinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmışı, demet, bağlam.

d. 55b/11

[=1]

destere*(Far < dest+erre)*Ağaç, demir vb. şeyleri kesmeye yarayan, genellikle üçgen biçiminde dişleri olan, dar ve uzunca çelik araç.

d. 41a/05

[=1]

deş-Oymak, delmek, yara açmak, içini açmak.

d.-mek 24a/14

[=1]

deşil-Deşme işi yapılmak.

d.-dükden 68b/11

d.-e 68b/11
d.-üp 75b/07
d.-ür 27b/06, 45b/01
[=5]

devā*Ar.*İlâç, çare. Hastalığın iyi olmasına sebeb olan gıda.
d. 21b/04, 25a/08, 26a/04, 29b/13, 33a/12, 33b/05, 33b/06, 33b/11, 37a/15, 46a/09, 50b/13, 64a/05
d.+dır 54a/10, 54a/15
d.+dur 21b/01, 22b/03, 23a/01, 29a/06, 39a/14, 65b/10, 67a/03, 68b/02
d.+i muʿālece 15b/03
d.+i mütenevvi 33b/03
d.+it- 60b/02
d.+lar 48a/01
d.+ları 1b/09, 15b/01, 15b/05, 17a/07, 18a/08, 19a/08, 40b/07, 50a/12
d.+ol- 66a/13
d.+ve şifā ol- 33a/11
d.+ya 66b/04
[=37]

devāb*Ar.* < *devabb* Binek hayvanları. Hayvanlar.
d.+ı ḫayl43a/15
[=1]

deveGeviş getiren memelilerden, sırtı bir veya iki hörgüçlü, eti yenip sütü içilen, bacakları ve boynu çok uzun yük ve binek hayvanı.
d. 6a/01, 6b/02, 6b/04, 6b/05, 6b/09
d.+nüñ 6b/07
d.+ye 3b/11, 5b/15, 6b/01
[=9]

devşür-Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.
d.-üp 22a/11, 71a/13
[=2]

dırnaḳ Tırnak.
d.+ından(dırnağından) 29a/07
[=1]

dik Yatık durmayan, sert.
d. 6b/11, 11a/12
[=2]

dik-Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.
d.-üp 56a/04
[=1]

dikenBazı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.
d.+i **(ısırġan dikeni)** 23b/07
[=1]

dikil-Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirme işi yapılmak.
d.-miş 48a/06
[=1]

dilAğız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevir- meye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli uzun ve hareketli organ.
d.+ini 38b/09, 71b/12
d.+inüñ 38b/10
d.+lerde 13b/08
[=5]

dil *Far.* Gönül, kalp.
d.+den 13b/10

dile- Bir şeyin olmasını istemek, arzu etmek.
d.-r12b/03
d.-rsen 55b/09
[=2]

dimāḳ*Far.*Kafatasının üst bölümünde beyin zarı ile örtülü, iki yarım yuvar biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, dimağ.
d.+ından 68a/06
d.+ına(dimāġına) 49a/14
[=2]

din- Sona ermek, bitmek, durmak.
d.-e 47a/02
d.-mese 75b/08
d.-üp 75b/05
[=3]

dinç Gücü ve sağlık durumu yerinde, canlı, zinde.
d. 68a/08
[=1]

dip Bir şeyin bulunduğu yere bitişen veya bunun hemen yanı başı.
d.+i(evlik dibi) 62a/13
d.+i (gök süsün dibi) 20a/14
d.+in(kepre dibin) 61b/10, 18a/12
d.+inde(dibinde) 14b/08, 47a/07
d.+ine(dibine) 58a/07
d.+ini(dibini) 47a/10
d.+inden 64b/07
[=9]

direk Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.
d. 63b/06
[=1]

dirhem *Ar.* Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.
d. 16b/07, 16b/07, 16b/08, 16b/08, 17a/11, 17a/12, 17b/03, 17b/14, 17b/15, 18b/11, 18b/14, 19a/14, 19a/14, 19b/12, 19b/13, 20a/02, 20a/14, 20a/15, 20a/15, 20b/01, 20b/03, 20b/06, 20b/07, 20b/08, 21a/02, 21a/08, 21a/09, 21a/09, 21b/12, 21b/13, 21b/13, 22a/06, 22a/11, 23a/02, 23a/02, 26a/09, 27b/11, 27b/12, 28a/08, 28a/09, 28a/09, 28a/10, 28a/10, 28a/10, 28a/11, 30b/14, 30b/14, 30b/15, 31a/01, 31a/01, 31a/01, 31a/02, 31a/05, 39a/06, 39a/07, 39a/11, 45b/07, 45b/08, 46a/13, 46a/14, 46a/14, 46a/15, 48a/02, 52b/06, 52b/07, 52b/07, 52b/09, 53b/11, 54a/08, 55a/04, 55a/04, 55a/05, 55a/05, 55a/06, 55b/05, 55b/06, 67b/12, 68a/15, 70b/09, 70b/10, 71a/08, 71b/11
[=82]

diri Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.
d. 68b/10
[=1]

diş Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.
d.+leri 15a/11
[=1]

dişi Canlıların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten, erkeği tarafından dölle- necek ve neslini üretecek biçimde yaratılmış olanı, erkeğin karşıt cinsi.
d. 27b/07
d.+si 27b/08
[=2]

dişil- Bk. deşil-
d.-miş 24b/01
[=1]

ditre- (Vücut veya bir organ) Kasların kasılması sonucu hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak.
d.-dügi 16b/01
d.-mesi 53a/04
[=2]

ditret- Titremesine yol açmak.
d.-ir(ditredir) 52a/11
[=1]

ditrit- Bk. ditret-
d.-ür (ditridür) 52a/14
[=1]

dīvār *Far.* Duvar.
d. 13b/01, 14b/07, 63b/06
[=3]

diz Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.
d.+inüñ 24b/14
d.+lerine 30a/11, 71a/04
[=3]

doġ- Dünyaya gelmek.
d.-mışdur 4b/10

[=1]

doḳun-Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek.

d.-araḳ 14b/14

d.-maya 38a/07

[=2]

dolaşuḳ Karışmış, dolaşmış olan. Karışık.

d.+(dolaşuḳ sarmaşuġı) 62b/11

[=1]

dost*Far.*Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse,

d.+ına 12b/13

[=1]

doy-İsteği kalmayıncaya kadar yemek, açlığı kalmamak.

d.-maz 15b/12

[=1]

dög-Bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek, dövmek.

d.-eler62b/12, 67a/14

d.-üp 16a/12

[=2]

dök- 1. Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak.

d.-e 16a/15, 18a/06, 21a/13, 54b/04

d.-eler 16a/01, 16b/10, 17a/15, 17b/07, 19b/05, 22a/02, 22a/09, 22b/02, 28a/06, 35a/14, 45b/08, 48a/14, 49a/01, 54a/05, 59a/04, 61b/10, 62a/02, 62a/15, 62b/12, 62b/14, 72b/08

2. Salmak, bırakmak.

d.-er 15b/11

d.-üp 35b/03,

3. Düşmek.

d.-üp73b/05

[=28]

dökül-1.Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak

d.-e 47a/01

2. Düşmek

d.-ür 23b/03, 30a/11.

3. Kaplamak, yayılmak

d.-ür45a/14, 64a/06

[=5]

dön-Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

d.-er 19a/11

[=1]

dönder-Döndürmek, çevirmek

d.-e 19b/09

[=1]

dörtÜçten sonra beşten önce gelen sayının adı.

d. 10a/03, 16b/08, 36a/14, 38b/09, 39a/07, 40b/13, 49a/06, 55a/13, 58a/15, 27a/02, 62b/02, 65b/07, 66a/08, 69b/11, 71a/03, 75a/04

d.+(yigirmi dört) 21a/06, 22a/07, 24a/09, 24b/13, 26a/01, 26a/07, 26a/15, 28a/06, 28a/07, 32b/09, 51a/01, 55b/11, 62b/05, 65a/03, 65a/10, 65b/07, 68a/02, 69b/07, 69b/10, 74b/10, 74b/15

[=37]

döş-Bk. deş-

d.-üp 44a/06

[=1]

dudaḳAğzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.

d.+ında (dudaġında) 11b/06 [=1]

dur- 1.Beklemek.

d.-a 28a/07, 63a/04

d.-duḳdan 69b/07

2. Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek, tevakkuf etmek.

d.-maz 19b/07

[=4]

dut- 1.Elde bulundurmak, ele almak

d.-a 41a/12
2. Denetimi ve yetkisi altına almak.
d.-up 14b/09, 27a/07, 40b/11, 52a/11,
3. Ele geçirmek, yakalamak:
d.-up68b/10
4. Asılmak, kuvvetlice sarılmak
d.-alar 37b/07
d.-alar (dudalar) 59a/07
3. Herhangi bir durumda kalmak.
d.-ar 52a/15
d.-arlar 6a/12
d.-maġa 20b/12
[=11]

dutul-Bir organ veya bir şey hareket edemez olmak.
d.-sa 25b/03, 68a/11
d.-up 24b/07
d.-ur 25b/09, 27a/10
[=5]

düg-Düğüm yapmak.
d.-e 48b/07
[=1]

dügüm İp vb. doğrusal cisimleri, birbirine tutturmak için kullanılan yöntemdir.
d. 48b/07, 48b/07
[=2]

dür it- Bükmek, katlamak, tomar haline getirmek.
i.-meye12b/07
[=1]

dürr İnci. İnci tanesi.
d-ḫattā 42a/15
[=1]

düş-Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.
d.-e 27b/08
d.-er 5b/06
[=2]

düzGirintisi çıkıntısı olmayan, doğru.
d. 71a/11
[=1]

düz-Yaratmak, oluşturmak, meydana getirmek.
d.-üp 37b/03
[=1]

-E-

ebū cehlḳarpuzİki çenekliler sınıfının ka- bakgiller familyasından, elma büyük- lüğünde, sert ḳabuklu, yağlı tohumlu, acı ve kokusuz bir meyve veren, par- çalı yapraklı, sarı çiçekli, sürüngen gövdeli, çok yıllık otsu bitki. Acı hıyar, acı elma, it hıyarı. Tohumları veterinerlikte ve müshil olarak kullanılır. Citrullus colocynthis. *Krş. toḫmü'l-ḫanẓal; ḫanẓal.*
e.+(ebu cehl ḳarpuzı) 27b/12
[=1]

eczā'*Ar.* Eczacılıkta kullanılan çeşitli maddeler.
e. 71b/05
e.+i 34a/02
e.+lar 46a/02
e.+lara 28a/13
e.+ları 23a/05, 28a/11, 31a/03, 32b/12, 34a/07, 45b/10, 46b/02, 49b/14, 51a/11, 52b/08, 63a/14, 63b/01
e.+yı 32b/01
[=17]

egerBinicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne.
e. 51a/05, 68a/01
e.+i 68a/02, 68a/07
e.+in 50b/11, 51a/04
e.+ini 50b/14
[=7]

ehl*Ar.* Dost, sahip, mensup. Evlâd, kavm.
e.+i 4b/10,5b/10, 6a/03, 6a/11, 6b/15
e.+i firāset 11b/02
e.+i hidāyet 44b/11
e.+i īmān-ı kāmırānı9a/10
e.+i ind 6a/11, 6b/15
e.+i sefer 3b/03
e.+i sefer-i dilīrler5b/14
e.+i sefer ol- 3b/03
e.+i tecribe 11a/13, 12a/06, 12b/09, 15a/14
[=16]

ek- 1. Serpmek
e.-eler 35a/06, 50b/14, 51a/15, 59a/12, 65b/14, 66a/06, 71b/02, 75b/10

2. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.
e.-seler 51b/15
[=9]

ekil it- Ekin ekmek.
e. 5b/02, 40a/14, 56b/02
[=3]

eksükEksik.
e.+it- 41b/06
e.+ol- 12b/09
[=2]

elKolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.
e. 17a/01, 24a/08, 50a/15, 65a/07
e.+i-y-ile 16a/09, 32b/10
e.+ini 19b/08
e.+leri 21a/07, 24b/11, 73a/15

2.Sahiplik, mülkiye.
e.+den 14b/12
e.+inde 12a/13, 14a/10, 61a/13
e.+lerinde 14b/09
[=15]

el-bāb*Ar.*Fasıl. Bölüm. Parça. Kitab.
e.+ü'l-ʿaşr 40b/06
e.+ü'l- erbaʿi 19a/06
e.+ü'l-evvel15b/04
e.+ü'l-ḥādīʿaşer 45a/06
e.+ü'l-ḫāmis 20a/08, 21b/02
e.+ü's-sābiʿ 23a/15
e.+ü'ṣ-ṣāliṣ18a/08
e.+ü'ṣ-ṣālisü ʿaşer71b/04
e.+ü'ṣ-ṣāmin 36a/07
e.+ü'ṣ-ṣānī 17a/06
e.+ü'ṣ-ṣānī ʿaşr 50a/09
e.+ü't-tāsiʿ 38a/09
[=13]

ele-Bir maddeyi eleğe koyup sallamak suretiyle içindeki yabancı öğelerden temizlemek, irisini ufağından ayırmak, elekten geçirmek.
e.-yeler 51a/12
[=1]

elekSallanarak kullanıldığı zaman üzerine konan maddenin incelerini altına geçiren, bu şekilde taneli ve toz halindeki şeyleri irilerinden ve içlerindeki yabancı maddelerden temizlemekte kullanılan, tek tarafına ufak delikli tel, kıl veya bez gerilmiş tahta bir kasnaktan ibaret eleme aleti
e.+den 7a/11, 20a/03, 21a/02, 51a/12, 66a/05
[=5]

elem*Ar.*Acı, üzüntü, dert, keder.
e. 75a/09
e.+(meşaḳḳat-i elem) 43a/04
e.+çek- 41a/03
[=3]

elen-Eleme işine konu olmak veya eleme işi yapılmak.
e.-miş 21a/02
e.-üp 7a/11
[=2]

elliKırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.
e. 17b/15, 18b/11, 20a/02, 20b/08, 21a/08, 21b/13, 28a/11, 30b/14,

30b/14, 31a/01, 44b/15, 55a/04, 55a/04, 55a/06
[=14]

elma Gülgillerden, çiçekleri pembe veya beyaz bir ağacın ḳabuğu parlak, sert, kırmızı, sarı ve yeşil renkte, kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı, dokusu gevrek, ufak çekirdekli meyvesi.
e. 18b/04, 19a/03
[=2]

emek Bir işin yapılması için harcanan beden veya kafa gücü.
e.+in(emegin) 51b/06
[=1]

emin *Ar.* İnanmak, güvenmek.
e. 14a/03
e.+ve sālim ol- 2a/07, 6a/11, 71b/15, 74a/05, 75a/08
[=6]

emrāż *Ar.* Hastalıklar. Marazlar.
e.+ın 2a/05
[=1]

endām *Far.* Vücut, beden, boy bos.
e.+a 74a/11
[=1]

endāze *Far.* 1. 65 santimetrelik uzunluk ölçüsü
e. 36b/05
[=1]

enhār *Ar.* Nehirler, çaylar, ırmaklar.
e.+ı kibār 47b/10
[=1]

ense Boynun arkası.
e.+lü 6a/04
e.+si 6a/02
[=2]

er Rütbesiz asker, nefer.
e.+leri 15a/06
[=1]

erbaʿ *Ar.* Dört, dördüncü.
e.+(el-bābü'l-erbaʿ) 19a/06
[=1]

eri- Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek.
e.-miş 21b/14, 39a/07 (erimiş ḳurşun)
e.-ye 63b/15, 70a/04
e.-yüp 17a/12, 27a/03, 70a/04
[=7]

erit- Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak.
e.-eler(erideler) 39a/07, 46b/01, 51a/08, 54a/02, 67a/15
e.-üp(eridüp) 20b/09, 29b/11, 46b/12, 54a/08, 69a/02, 72a/07
[=11]

erkelik Erkek; doğurgan olmayan.
e. 27b/07
e.+i(erkeligi) 27b/08
[=2]

ertesi Bir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl), ferdası.
e. 40a/03
[=1]

esb *Far.* At, beygir, feres
e.+ü mübārek 60a/06
e.+ü ṣabbār-ı ḳatar 60a/03
[=2]

esedī Üzerinde arslan resmi bulunan mâdeni para.
e.+i ʿatīḳe 56b/07
[=1]

eṣer 1. *Ar.* İz, işaret, im.
e.+i 48a/11, 48a/12, 48b/02
e.+i ṣarāb 24a/06
e.+ḳal- 67b/13
[=5]

esfindāc *Ar.* Boyacılıkta kullanılan beyaz madeni bir madde *krş . üstübeç*
e. 28a/09
[=1]

eski 1. Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı.

e. 4a/12, 16b/02, 16b/09, 26b/15, 40a/02, 51a/08, 55a/04, 59a/13, 72b/01

2. Olgunlaşmış.

e.+(eski incir) 62a/06

[=10]

esseni*Ar.* < *esenn.* Daha yaşlı. İhtiyar.

e.+ol- 52b/03

[=1]

eşḳıEkşi.

e. 39b/15

[=1]

eşya*Ar.*Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelerin bütünü.

e.+ların 8a/07

[=1]

et 1. Genel tanımıyla bir hayvanın dokularının yiyecek olarak kullanılmasına denir

e.+(kararmış et) 51a/07

2. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka.

e.+i 59a/02

e.+i(nāṣır eti) 59a/02

[=3]

et-Bir işi yapmak.

e.-eler(edeler) 25b/01

[=1]

etdir- Devamlı çalışmasını sağlamak. İlerletmek.

e.-irler- (ikdam etdir-) 14b/11

[=1]

EtraḳTürkler.

e.+dan 42b/07

[=1]

evBir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.

e.+de 75a/05, 75a/08

e.+e 75a/06

e.+in 11b/07, 11b/09

[=5]

evāni*Far.*Kapkacaklar, kaplar.

e. 42a/09

[=1]

evelik Sulu yerlerde yetişen, delikli gövdesi kenevire benzeyen, ince, uzun yapraklı, boyu bir metreyi geçmeyen bir çeşit bitki.

e.+(evelik dibi) 62a/12

[=1]

eyü 1. Beğenilecek, makbule geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıflan taşıyan.

e. 10b/11, 20b/09, 24a/12, 37a/08, 39a/13, 50b/05, 54a/01, 55b/09

e.+dir 55a/13

e.+dür 11a/03, 38b/08, 39a/13, 47a/03, 48a/04, 48a/08, 53b/13, 57b/05, 59a/13

2. Sıhhatli.

e.+ol- 25a/09,27a/07,37a/01, 37a/06,58a/14

[=31]

eyüceGereği gibi, derinlemesine, ayrıntılarıyla.

e. 16a/02, 16a/07, 24b/13, 25a/04, 35a/10, 36b/14, 40a/01, 55a/09, 57a/05, 63a/02, 63a/06, 63b/04, 65a/02, 67a/07, 67b/10, 68b/04

[=16]

ez- (Bir şeyi üzerine el, ayak veya bir aletle basmak veya bütün ağırlığı ile üstünden geçmek suretiyle) Yassıltmak, çiğnemek, ufalamak, parçalamak.

e.-eler 15b/13, 17a/01, 20b/04, 21a/07, 39b/15, 69a/04, 69b/09, 70a/05

e.-erler 20a/05

e.-üp 17a/03, 22a/08, 25b/11, 28b/10, 32b/10, 53b/12, 65b/10, 66b/08, 66b/13, 69b/03, 72b/07

[=20]

ezil-Ezme işine konu olmak.

e.-e 57a/10

[=1]

-F-

fā'ide *Ar.* Kazanç, kâr, nef', menfaat. Yararlılık, işe yarama.
f.+it- 26b/08, 37b/01, 73b/06
f.+si 15a/13
f.+leri 14b/09
[=4]

felāḥ *Ar.* Selâmet. Saadet. Kurtuluş. Hayır ve ni'metlerde refah, rahatta dâim olmak.
f.+bul- 52a/08
[=1]

ferd *Ar.* Birey.
f.+i 61a/06
[=1]

feres *Ar.* At, kısrak.
f.+(laḥm-ı feres) 73a/04
[=1]

fesleġāni < *feslegen* Ballıbabagillerden, saksılarda süs bitkisi olarak yetiştirilen, keskin kokulu, ufak yeşil yaprakları kekik gibi bahar ve koku verici olarak kullanılan, küçük beyaz çiçekli bitki. Ocimum basilicum.
f.+(yaban fesleġāni) 52b/13
[=1]

fevā'id *Ar.* Faydalar. Faydalı şeyler.
f. 15a/04, 60b/13
[=2]

fevt Ölüm, mevt.
f.+i meftūḥ 12b/02, 12b/04
f.+it- 9b/14
f.+ol- 10b/02, 43b/05
[=5]

fırḳa İki kulplu küçük testi.
f. 39b/01
[=1]

filfil < *Ar. fülfül* Karabiber.
f.+(dār-ı filfil) 20b/06
[=1]

fincān *Ar.* Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.
f. 41a/07, 41a/13, 64a/03, 66b/14, 68a/13, 68a/14, 69b/13, 69b/14, 70a/01
f.+dan 68a/12
[=10]

firāset *Ar.* Zihin uyanıklığı. Bir şeyi çabukça anlayış ḳabiliyeti.
f.+den(ehl-i firāsetden) 11b/02
[=1]

firengi-şeb <*frengi-şāb* Avrupalılara özgü bir bitki.
f. 66b/11
[=1]

firsān < *Far. fersān* Derisinden kürk yapılan bir kır sansarı.
f.+dan 43a/02
[=1]

fitīl *Ar.* Derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gazlı bez şeridi.
f.+eyle- 26b/15
[=1]

fodula Yoksullara imarette verilen pidemsi bir tür ekmek şeklinde olan yufka.
f.+ yufḳa 21a/03
[=1]

-G-

geç- 1.Bir yandan girip diğer yandan çıkmak
g.-e 66a/05
2. Hastalık bulaşmak, sirayet etmek.
g.-mekden 18a/10, 19a/10
3. Bir yerden başka bir yere gitmek.
g.-üp 10a/03, 14b/14
[=5]

geçir- Bir şeyi kendisine ayrılmış olan yere yerleştirmek, takmak.
g.-eler 51b/08

[=1]

geçür-Bk. geçir-

g.-e 37b/04

g.-üp 38b/09, 38b/11

[=3]

gel- 1.Ulaşmak, varmak.

g.-diklerinde 56b/05

g.-dük 21b/02, 41a/03

g.-dükden 15b/07, 25b/02

g.-e 53b/03, 68a/09

g.-elim 61a/15

g.-ince 71a/04

g.-üp42b/11, 43a/08

.-ür 40a/05, 45a/12, 45a/13, 64b/05

2.Çıkmak, yönelmek.

g.-en 54b/10

g.-mez 5b/13

g.-üp 5b/05, 8b/10, 68a/11

3. Ortaya çıkmak, doğmak.

g.-üp15b/02,

4. Bir kimseyle veya bir durumla karşı karşıya kalmak.

g.-üp+(rāst gelüp) 40a/14

[=22]

gelin-Gelme işi yapılmak.

g.-di 13a/12

[=1]

gemAtı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç.

g.+üñ 68b/03, 68b/05

[=2]

geñir-Hayvan geviş getirirken solumak.

g.-ir 55a/01

[=1]

geñiş Eni çok olan, enli.

g. 4b/03

[=1]

geñizAğız ve burun boşluğunun arka bölümü.

g.+ine 46b/07

[=1]

gerdanKesim hayvanlarında boyun.

g.+ı 6a/02

g.+ına 48b/08

[=2]

gergin Gerilmiş durumda olan, katı.

g. 53b/15

[=1]

getür-Gelmesini sağlamak.

g.-dük 43b/03

g.-se 36a/09, 38b/01, 68b/03, 72a/02

g.-üp 60a/03

g.-ür 5b/12, 40a/15

[=8]

baġa getür- 36a/10

sirāce getür- 38b/01

gezdir-Birinin gezmesini sağlamak, dolaştırmak.

g.-mekdür 24a/13

[=1]

gezdür- Bk. gezdir-

g.-eler 16a/02, 65a/12, 70b/01, 71a/02

[=4]

giceGenellikle saat 22'den itibaren gün ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb. Gece.

g. 18a/12, 22b/09, 23b/13, 25b/14, 40a/03, 45b/13, 70b/05

[=7]

gicikKaşınma, kaşıntı, uyuz hastalığı.

g. 63a/03

g.+(kuru gicik) 63a/10

g.+(kuru gicik ol-) 62b/03

[=3]

giciş-Kaşınmak, kaşıntı duymak, gidişmek.

g.-ür 56b/12

[=1]

giçKararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, erken karşıtı. Geç.

g. 27a/15, 33a/14

[=2]

giçe- Kaşındırmak.

g.-yüp 64b/06

[=1]

giçiyik Bk. gicik.

g. 74a/14
[=1]

gider-Uzaklaştırmak, çıkarmak, yok etmek, kaldırmak, izâle etmek, defetmek.
g.-eler 59b/03
g.-meye 2a/02
g.-meyeler 24b/03
g.-üp 33a/02, 61b/13, 68a/03
[=6]

giñ Geniş.
g. 34a/13
[=1]

gir- Dışarıdan içeriye geçmek.
g.-e 37b/08
g.-üp 41a/07
g.-ür 35a/03
[=3]

girift*Far.*Dolaşık. Birbiri içine girik. Girintili çıkıntılı, karışık.
g.+ol- 39b/11
[=1]

girü 1.Yine, tekrar
g.+(şimden girü) 15a/15
2.Arkada bulunan taraf, arka taraf.
g.+ye 13b/02, 14a/06
[=3]

göbekİnsan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk.
g.+i (göbegi) 4a/06, 4a/06
g.+inde (göbeginde) 74b/06
g.+ine (göbegine) 59a/01
[=4]

gögercin Pek çoğu evcilleşmiş olan, çeşitli türleri kutuplar dışında dünyanın her yerinde yaygın olarak yaşayan, gagası düz, tüyleri kalın ve sık, vücudu kısa, uzun zaman hızla uçabildiği için bilhassa askerlikte haberleşme işinde kullanılan, tane ve meyve ile beslenen tünek kuşu. Culumba.
g.+(gögercin necisi) 55a/05
[=1]

gögüsVücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü.
g.+in (gögsin) 65a/01
g.+ine (gögsine) 65a/07
g.+ini (gögsini) 46b/10, 46b/11
[=4]

gök Gökyüzü rengi, yeşile çalan mavi.
g.+süsün dibi 20a/14
[=1]

gömeç Bir çeşit papatya.
g.+balı20a/05
[=1]

gömeko-Gömmeye başlamak, gömedurmak.
g.-salar 75a/05
[=1]

gör- 1. (Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek.
g.-dügi 61a/07
g.-düm 14b/11
g.-düñüz 14a/15
g.-e 70a/04
g.-enler 60a/11
2.Belirli bir zamanın içinde bir durum gerçekleşmek.
g.-dükde 23a/09
g.-en 73a/07
g.-memiş 26b/14
g.-meye 71b/15
g.-meyeler 75a10
3. Anlamak, kavramak, sezmek.
g.-eler 29a/01, 46b/06, 63a/07, 69a/10
g.-medin 49b/01
[=15]
hayz gör- 23a/09
hayzı çok gör- 73a/07

görül-Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.
g.-mişdür 5b/07

g.-müşdür 61a/11
[=2]

görün-Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.
g.-dügi 39b/13
g.-mez 39b/14
[=2]

göz 1.İnsanda ve hayvanda görme organı.
g. 45b/02
g.+de45b/01
g.+e 25a/07, 45a/12
g.+i 49a/04, 71b/08, 71b/08
g.+inde 48b/14
g.+ine 49a/06
g.+ini 72a/01
g.+lerinden52b/03
g.+ünde 58b/14
g.+(göz nurı) 71b/06
2.Bazı yaraların uç bölümü.
g.+(göz göz) 47a/11, 47a/11
[=15]

göz taşı Bazı göz, deri, bitki hastalıklarında ve bağcılıkta kullanılan, koyu mavi renkte zehirli bir tuz, bakır sülfat
g.65b/02
[=1]

gözet-Korumak, bakmak, özen göstermek, himaye etmek.
g.-eler (gözedeler) 63b/06
g.-üp (gözedüp) 58a/08
[=2]

gözlüHerhangi bir biçimde veya renkte gözü olan.
g.+(alma gözlü) 6b/03
g.+(çaḳır gözlü at) 11b/13
[=2]

ġubar*Ar.* Toz.
g. 21b/14, 26a/10, 31a/05, 58a/07, 59a/11, 62b/04, 65b/03, 71a/14
g.+dan 71b/01
g.+ı 29b/05, 62b/08
g.+ı daḳīḳ 23a/03, 66b/12
g.+ı daḳīḳ it- 61b/04
g.+ı mesḥūḳ 51a/14
g.+ları 31a/06
g.+nı 7a/11
g.+ol- 39a/09, 64a/11
[=19]

gül(<Far. gol) 1. Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g.+(gül yaġı) 74b/13
g.+i 65a/03
g.+inden 45b/09
2. Çeşitli bitkilerin çiçeği.
g.+i (sögüt aġacı güli) 30b/15
g.+üni (belluṭ gülüni) 35a/06
[=5]

gülḫatmīEbegümecigillerden, yaprakları geniş ve yuvarlak, çiçekleri büyük ve türlü renklerde olan, çok yıllık otsu bir bitki (Althaea rosea).
g.+(gülḫatmī toḫumı) 25a/01
g.+(gülḫatmī yapraġı) 23b/07
[=2]

gümüşle-Gümüşle kaplamak veya süslemek.
g.-yüp 74a/04
[=1]

gün1. Dünyanın kendi yörüngesi etrafında bir defa dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası.
g. 9b/15, 10b/02, 12b/15, 17b/11, 17b/12, 18a/05, 18a/12, 19b/07, 20b/13, 23b/13, 25a/14, 28a/02, 28b/08, 29a/11, 29a/14, 29a/15, 30a/02, 31b/10, 32a/02, 32a/08, 32b/03, 33a/02, 33a/03, 34a/14, 35b/13, 38a/06, 40b/13, 42a/05, 43b/05, 43b/13, 46a/05, 46a/07, 48a/02, 48a/08, 48a/08, 50b/05, 52b/11, 53b/09, 54a/05, 55a/11, 57a/05, 57b/01, 57b/03, 57b/15, 60a/04, 61b/14, 63a/04, 63a/06, 63b/14, 64b/15, 64b/15, 66a/08, 68b/07, 69a/09, 70a/11

g.+de 28a/14, 34a/03, 34a/08, 35a/09, 46b/05, 51a/13, 70a/14
g.+den 17b/11, 29a/01, 32a/08, 39b/06, 55a/13
g.+e 17b/12, 18a/05, 18b/05, 19a/05, 24b/03, 37a/01, 39b/06, 48a/02
g.+inde 34a/11
g.+inde (güz güninde) 52a/12
g.+inde (yaz güninde) 52a/12, 55b/03
2. Zaman, sıra.
g.+den (günden güne) 43b/08
g.+e (günden güne) 43b/08
[=81]

günlükGünlük ağacının tütsü olarak kullanılan ve nefese rahatlık veren reçinesi.
g. 46a/12, 72a/11, 73a/06
g.+(aḳ günlük)19b/14, 25a/02
g.+(ḳara günlük) 23a/02
[=6]

güyegü Ballıbabagiller familyasından, pembe ya da beyaz çiçekli, çokyıllık otsu bitki, keklikotu. Origanum vulgare.
g.+(güyegü otı) 53a/07
[=1]

güzSonbahar.
g.+(güz güni) 52a/12
[=1]

-H-

ḫa'iże*Ar.* Âdet hâli gören kadın.
h. 23a/14
[=1]

ḫab< *Ar. ḥabb*Tane, çekirdek
h. 18b/05, 19a/04, 76a/04
h.+it-19a/03, 72a/12
h.+lar 18b/04, 70b/12, 76a/02
[=7]

ḫabbü's-selāṭin *Ar.*Kene otu.
h.+i 67b/01

ḫādī ʿaşer*Ar.* Onbirinci.
h.+(el-bābü'l-ḫādī ʿaşer) 45a/06
[=1]

ḫafaḳan*Ar.* Sıkıntı, çarpıntı, afakan.
h. 71b/13, 71b/15
[=2]

hafta< *Far.hefte*Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.
h. 25a/07, 30b/08
h.+da 70a/15, 71a/02
[=4]

ḫāk*Far.* Toprak.
h.+i meẕellet6a/15
[=1]

ḫāki*Ar.*Anlatan. Hikâye eden.
h.+(kāfir-i ḫāki-i sālīb) 59a/03
[=1]

ḫal< *Ar. ḥall*Giren, dâhil olan. İnen.
h.+it- 19a/01, 20b/10, 22a/01, 22b/12, 23a/05, 24a/08, 25b/12, 26a/06, 26b/03, 26b/15, 34b/13, 37b/11, 40a/01, 45b/11, 63b/01, 66b/09, 66b/13, 67b/02, 67b/13, 68b/14, 70b/11
h.+ol- 18b/13, 19b/03, 21a/07, 21a/11, 22a/08, 24b/10, , 39b/15, 46a/04, 46b/01, 62a/15, 62b/13, 64a/02, 65a/06
[=35]

ḫalāṣ*Ar.*Kurtulma, kurtuluş. Selâmete ermek.
h. 27a/04, 61a/08
h.+bul- 20b/13
h.+müyesser ol- 19b/11, 21a/13, 22a/04, 23b/15
h.+ol- 14b/04, 16a/03, 16a/06, 16a/09, 16b/01, 16b/06, 17a/15, 17b/08, 18a/07, 18b/09, 19a/05, 20a/02, 20a/07, 22b/02, 22b/14, 28b/08, 37a/09, 39a/05, 40a/08, 47b/03, 54b/05, 54b/11, 58a/02, 63b/10, 67a/07, 72a/10, 72a/14, 72b/03, 72b/07, 72b/08, 73a/12, 73a/14, 73b/, 73b/06, 74a/02, 74b/02, 74b/04, 74b/09, 75a/03, 76a/09

h.+ve şifā bul- 17b/13
[=48]

ḫāldaşHâldeş; dert ortağı.
h.+ımdur 7a/08
[=1]

ḫālī*Ar.*Boş. Sahipsiz. Issız. İçinde bir şey olmama.
h. 11a/15
h.+ol- 15a/06
[=2]

ḫāliṣ*Ar.*Katıksız. Saf. Duru.
h.+(ḫāliṣ inek südi) 22a/07
[=1]

ḫālişa*Ar.*<*ḫāleṣa* Hâlis, sâfi.
h.+(niyyet-i ḫālişa) 13a/06
[=1]

ḫalṭ*Ar.*Bir şeyi başka bir şeyle karıştırma.
h.+it- 45b/11
h.+ol- 26a/13
[=2]

ḫām*Far.*1. İdmansız.
h. 67b/06
2. İşlenmemiş.
h.+(ḫām bez) 36b/05
[=2]

ḫamā'il*Ar.*Tılsım, muska.
h.+it- 2a/02
[=1]

ḫame *Ar.* Eşilen yer, çukur.
h.+(ṭamaʿ-i ḫame) 44a/06
[=1]

ḫāmile*Ar.*Gebe.
h.+ol- 72b/11
[=1]

ḫamīr*Ar.* Hamur.
h.+yoġur- 21a/03
[=1]

ḫāmis*Ar.*Beşinci.
h.+(el-bābü'l-ḫāmis) 20a/08
h.+den+(el-bābü'l-ḫāmisden) 21b/02
[=2]

ḫamūr Bk. ḫamīr
h. 39a/14, 41b/14, 69a/14
h.+a 39a/11, 70b/09
h.+dan 70b/12
h.+it- 70b/08
[=7]

ḫāne*Far.*Ev, mesken, beyt.
h.+sine 68a/01, 68a/07
[=2]

ḫanẓalEbu Cehil karpuzu denilen portakal büyüklüğünde mevyesi çok acı bir nebat.
h.+(ḫanẓal yaġı) 27b/12
[=1]

ḫarāret*Ar.*Sıcaklık.
h.+den 52b/04
[=1]

ḫardal*Ar.* Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki. Brassica nigra.
h.+(aḳḫardal) 20b/06, 26a/09
[=2]

ḫareket*Ar.* Bir şeyin, bir nesnenin bütünü- nün veya bir kısmının yerini, konu- munu yahut durumunu değiştirmesi, kımıldama, kımıldanma.
h. 8a/04
h.+(serīʿü'l-ḫareket ol-) 11a/11
h.+e 24a/02
h.+i 55a/02
h.+it- 24b/08, 50b/15
[=6]

ḫarūr*Ar.*Sıcaklık. Güneşin kızgınlığı.
h. 59a/03
[=1]

ḫāṣ<*Ar. ḫāṣṣ*Katışıksız, en iyi cinsten, saf.
h. 15b/13, 20a/14, 22a/06
h.+(ḫāṣ tiryaḳ) 20b/03, 53b/11
h.+(zaʿfirān-ı ḫāṣ) 19a/14
h.+(ḫāṣ beyāż)19b/14
h.+(ḫāṣ ṣıġır)19b/12
[=8]

ḥāṣıl *Ar.* Peyda olan. Husule gelen. Çıkan, meydana gelen
h.+ı kelām 28a/07
h.+it- 31b/05, 72b/15
h.+ol- 21b/07, 22b/12, 24b/04, 33a/13, 33a/14, 39a/04, 40a/13, 41b/08
h.+olup bit- 58a/14
h.+ve müyesser ol- 15b/03
[=13]

ḥaṣṣa' *Ar.* Hayırsız kadın.
h. (ḥaṣṣa' ḳız) 23a/13
[=1]

ḥasta < *Far.ḥaste* Sağlığı bozuk olan, esenliği yerinde olmayan, hastalanmış, rahatsız.
h.+ol- 54a/11, 54b/04, 55b/04
[=3]

ḥastalıḳ Organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz, maraza, esenlik karşıtı.
h. 75a/06
[=1]

ḥastelik Bk.ḥastalıḳ
h.+leri 50a/09
h.+lerin 2a/04
[=2]

ḫaşīn *Ar.* Sert, katı.
h. 4a/02
[=1]

ḫaṭmi İki çeneklilerin ebegümecigiller familyasından, pembe beyaz çiçekli, bataklıklarda, sulak çayırlarda yetişen, çiçeği yumuşatıcı, kurutulmuş kökünün kaynatılmış suyu tenkiye ve gargara olarak kullanılan otsu bitki. Althaea officinalis.
h. 54b/08
[=1]

ḫaṭ < *Ar. ḫaṭṭ* 1.Sınır. Çizgi. Hudud
h. 11a/09
2. Yazı. El yazısı.
h.+ı desen 76b/04
[=2]

ḥaṭṭāṭ *Ar.* Çok güzel el yazısı yazan sanatçı.
h.+ı 76b/02
[=1]

hava Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı.
h.+ya 14a/13, 14b/03
[=2]

havān < *Far. hāven* Toz hâline getirilmek veya ufalanmak istenen bir maddenin içine konulup dövüldüğü taş, tahta veya madenden çukur kap.
h. 62b/08
h.+(ṭaş havān) 57a/09
h.+a 58b/06
h.+da 16b/08, 18b/02, 18b/15, 19b/03, 22a/12, 23a/02, 25a/02, 26b/12, 27b/13, 28a/12, 29b/05, 31a/04, 32a/05, 34b/12, 35a/14, 37b/10, 38a/03, 38b/15, 46a/02, 57a/12, 58a/13, 62a/08, 62a/15, 62b/12, 63b/01, 64a/10, 66b/12, 67a/14, 75b/15
h.+dan 62b/15
[=33]

havuç < *Far. hevc* Maydanozgillerden, koni biçimindeki etli kökü için sebze olarak yetiştirilen, iki yıllık otsu bir kültür bitkisi, yeregeçen (Daucus carota).
h.+(ḥavuç yapraġı) 35b/13, 36a/05, 56a/07
[=3]

ḥayāt *Ar.* Organların, canlının varlığını devam ettirecek şekilde işlemesi ve canlıların, organlarının gösterdiği faaliyet sonucunda varlıklarını sürdürmesi durumu,

sürüp giden yaşama, canlı olma, dirilik.
h.+(ḳayd-ı ḥayāt) 9a/11
[=1]
ḫayırsızYararı olmayan, hayrı olmayan.
h.+dur 12a/08
[=1]
ḫayr*Ar.*Meşru iş. Faydalı, nurlu ve sevablı amel.
h. 23a/14
h.+(erbāb-u ḫayr) 3b/03
h.+ı 15a/13
h.+ı muḳarrer 56b/03
[=4]
ḥayvan<*Ar. ḥayevân* Hareket edip yer değiştirebilme ve hissedebilme yeteneği olan canlı yaratık.
h. 50a/13
h.+(cīfe -i ḥayvan) 40a/10
[=2]
ḥayżAr. Kadınlarda aybaşı.
h.+gör- 23a/09
h.+ı çok gör- 73a/07
h.+ı imkān 42b/04
[=3]
ḫaż*Ar.*<*ḥaẓẓ*Sevinç duyma. Hoşlanma. Zevklenme. Saadet.
h.+it- 50a/15
[=1]
ḫazan*Ar.*Güz. Sonbahar.
h. 75a10
[=1]
ḫaẕer*Ar.*Çekinme. Zarar verebilecek şeyden kaçınma. Korunma
h.+it- 11a/10, 11b/11, 35a/02, 35a/04, 40b/04, 44b/09
h.+olın- 11b/15
[=7]
ḫāżırla-Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek.
h.-yup 30a/15, 46b/14
[=2]
ḫāżırlan-Hazır duruma getirilmek.
h.-mış 68a/06
[=1]
hekim*Ar.* <*ḥākim*İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.
h.+den (Buḳrāt hekimden) 17b/08, 53b/14
[=2]
herişe*Ar.* Keşkek yemeği.
h. 32b/10
[=1]
ḫılḳ *Ar.*Boğaz balgamı.
h.+tan ṭurup ḳal-67b/07
[=1]
ḥıfiẓ Bk. ḥıfẓ.
h.+it- 26a/01
[=1]
ḥıfẓ*Ar.*Saklama. Koruma. Siyanet. Muhafaza.
h.+ı 42a/10
h.+it- 7a/07, 28a/14, 40b/13, 41b/01, 46b/04, 51a/12, 56a/04, 56a/12, 58a/09, 63a/01, 63b/14, 66a/07, 71a/14, 72a/12, 73b/08, 75a/12, 75b/03, 76a/03, 76a/07
h.+olın- 46a/04
h.+olun- 70b/04
[=22]
ḫınnā*Ar.* Kına.
h. 30a/03, 54b/09
[=2]
ḫınzīr*Ar.* Domuz *krş. ṭılañuz*
h.+(ḫınzīr boynı) 6a/07
h.+uñ 38a/02
[=1]
ḥikāyet*Ar.* Hikaye.
h. 12b/14, 15a/02
h.+(naḳil ve ḥikāyet it-) 7a/13
h.+(rivāyet ve naḳil ve ḥikāyet it) 11b/02
h.+(rivāyet ve naḳil ve ḥikāyet ol-) 3b/08
h.+ve naḳil ve rivāyet it- 10a/10
[=6]

ḥīn*Ar.*An, zaman, vakit. Sıra. Çağ.
h.+i ḥācet1b/10, 42a/14, 72a/13, 73b/09, 75a/12, 75b/03
h.+i muḳātile2a/05
[=7]
ḥis< *Ar. ḥiss* Duygu.
h.+olın-61a/07
[=1]
ḫışṣē*Ar.*Pay. Nasip. Kısmete düşen kısım.
h. 22a/14, 22a/14, 53a/11, 53a/12
h.+it-21a/11
[=5]
ḫorla-Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak, horuldamak.
h.-yan 73b/15
[=1]
ḫorlamaz Uykusunda soluk alıp verirken gürültülü sesler çıkarmayan.
h.+ol-74a/01
[=1]
ḫoş*Far.*Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.
h. 16b/04, 25a/14, 25b/13, 58a/03, 70a/08
h.+dur 11b/05
h.+ol- 17a/05, 72b/06
[=8]
ḫoşçaHoş bir biçimde olan.
h. 24a/09, 32a/03, 37b/12, 59b/01, 59b/05, 64b/02, 66a/02, 71b/01, 75a/15
[=9]
ḫūb*Far.*Güzel, hoş, iyi.
h. 6b/15
h.+(şīrīnve ḫūbol-) 4a/04
[=2]
ḥummā*Ar.*Ateşli hastalık. Sıtma.
h.+(ʿillet-i ḥummā) 52a/10
[=1]
ḫurazma< *Ar. ḫırızma*Azgın hayvanların ağzına veya ayının burnuna takılan demir halka.
h. 29b/15, 30a/06
[=2]
ḫurde*Far.*Pek ince ve küçük
h.15a/11, 68b/14
h.+(ḫurde ḫurde) 56a/10, 56a/10
h.+(ḫurde şaman ṭozı) 53a/09
h.+ca 58a/04
[=6]
ḥurma*Far.*Bir sıcak iklim meyvesi.
h.+sını (Şam ḥurmasını) 68b/04
[=1]
ḫūy*Far.*Doğuştan olan tabiat, yaratılış, mizaç.
h.+unı 34a/14
bed-ḫuy11b/01
[=2]
hüner*Far.*Bir işte gösterilen ustalık, bece- riklilik, maharet.
h. 5b/11
h.+i 3b/10
h.+ler 60a/08
[=3]
hüner-mend*Far.*Hüneri olan, marifet ve maharet sahibi.
h. 5a/06, 5a/07, 15a/12, 42b/07
h.+ol- 4a/01, 6b/13, 10b/14, 11b/05, 12b/11
h.+ve yürük ol- 15a/10
[=10]
ḥunnām *Ar.* <*ḫunnām*At, eşek ve katırlarda görülen bir hastalık; bulaşıcı, akıntılı bir tür çıban.
h. 45a/09, 47a/11, 47b/01, 48a/11, 48b/01, 48b/05
h.+ı 48a/01
h.+ı (maraż -ı ḥunnāmı) 47b/04
[=8]

-I-

ılıcaḳIlıkça, az ılık.

1. 15b/15, 17a/01, 20a/04, 21a/15, 22a/01, 36a/04, 53b/09

1.+(ılıcaḳ ılıcaḳ) 18a/06, 18a/06

[=9]

ılıt-Ilık duruma getirmek.

1.-up (ılıdup) 16b/13

[=1]

ʿırāk*Ar.* Sıcaktan ya da taşlık yerde yürümekten hayvanın ayağında olan yara.*krş. ṭabaḳ, ṭıbaḳ*

1.27b/02

[=2]

ısıcaḳ Sıcak.

1. 20b/12, 23b/12, 25a/15, 25b/14, 26a/14, 27a/14, 29a/13, 29b/04, 30b/10, 30b/12, 32b/14, 34a/09, 35a/09, 49a/13, 49b/07, 52b/15, 54a/06, 57b/01, 63a/01, 63a/05, 64b/01, 65a/11, 67a/09, 70a/09, 70a/15, 71a/15

1.+(ısıcaḳ ısıcaḳ) 30a/08, 30a/09, 35b/07, 35b/07

[=28]

ışırġan Isırgangillerden, terkibinde formik asit bulunan, sert tüylerle kaplı, halk hekimliğinde romatizmaya, mafsal ağrılarına, kanamaya vb. çeşitli hastalıklara karşı kullanılan dalayıcı bitki. Urtica membranacca.

1.+(ışırġan dikeni) 23b/07

1.+(ışırġan yapraġı) 62a/14

[=2]

ısıt- Sıcak duruma getirmek.

1.-a (ısıda) 19b/15

1.-alar (ısıdalar) 15b/15, 74b/14

1.-up (ısıdup) 16b/12, 22a/09, 29a/05, 32a/01

[=7]

ısıtadur- Isıtmaya başlamak.

1.-ur 52a/14

[=1]

ışḳotoz*Rum.* Istakozlardan, suda yaşayan, birinci ayak çifti güçlü iki kıskaç durumunda gelişmişbulunan, beyaz eti için avlanan, iri bir böcek. Istakoz.

1.+ı (şayr ışḳotozı) 25a/01

[=1]

ışla-Islanmasına sebep olmak, ıslak duruma getirmek.

1.-yalar 35a/14

[=1]

ışlan-Islak duruma gelmek.

1.-an 28a/11

[=1]

ışlat-Islanmasına sebep olmak, ıslak duru- ma getirmek.

1.-a (ıslada) 18b/08

1.-alar (ısladalar) 21a/06, 66a/03, 73b/09

1.-up (ısladup) 21a/02, 22a/02, 22a/08, 24b/12, 32b/10, 45b/09, 50b/13, 55a/12, 55b/11, 62b/06, 74b/11

[=15]

ıssıSıcak.

1. 23b/13, 27b/15, 28b/03, 30b/01, 52a/12, 53b/15

1.+ya 7a/02

[=7]

ıssıt- Bk. ısıt-

1.-up (ıssıdup) 75a/14

[=1]

-İ-

ibrīşim*Far.* Kalınca bükülmüş ipek iplik.

i. 38b/09, 38b/11, 47a/02

[=3]

iç 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.

i. 17b/01, 18b/03, 23a/03

i.+(iç aġalarından) 60a/06

i.+(iç yaġı) 17a/11, 21b/13, 34a/02, 37b/09, 38a/02, 76a/06

i.+(iç yanı) 45a/14
i.+ağrısı 74b/03
i.+i 17a/05, 27b/12
i.+inde 5b/04, 9b/15, 10a/03, 11b/07, 11b/09, 15b/13, 16b/03, 17b/04, 18a/02, 18b/12, 19a/15, 19b/14, 20b/02, 20b/09, 21a/05, 22a/07, 22a/13, 23b/09, 24a/07, 24b/12, 25a/11, 26a/12, 26b/01, 29b/11, 30a/01, 32b/09, 35b/08, 41b/01, 41b/14, 42a/09, 46a/15, 46b/11, 48a/05, 48a/08, 48a/15, 49a/11, 49b/15, 53b/06, 53b/12, 54b/02, 55a/08, 55b/05, 55b/10, 57a/10, 58b/08, 59a/15, 62a/07, 62b/06, 62b/08, 63a/01, 63b/11, 64a/02, 64a/08, 65a/04, 65a/05, 66a/01, 66b/03, 67b/12, 69a/01, 69b/02, 69b/06, 70b/04, 70b/08, 72b/01, 74b/11
i.+inden 40b/15, 45b/01
i.+ine 17b/11, 19a/01, 19b/08, 20b/03, 26a/05, 28a/06, 28a/06, 32a/01, 34a/11, 39b/01, 40b/12, 41a/05, 46b/03, 53a/11, 53a/15, 54a/02, 64a/12, 65b/01, 66a/02, 66b/09, 67a/15, 68a/12, 68b/12, 68b/13, 69a/03, 69b/15, 70a/08

2. Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.
i.+in çek- 57b/11

3.Bir ülke, şehir, topluluk vb.nde olan veya yapılan.
i.+inde (ḫalḳ içinde) 72a/02
[=110]

iç-Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.
i.-e 72b/14
i.-er 54b/13
i.-erler 73a/03
i.-se 73b/12
[=4]

içerüİç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı.
i. 30b/05
[=1]

içir-Bk. içür-
i.-ürler 54b/13
[=1]

içür-İçmesine yol açmak, içmesini sağlamak.
i.-e 36a/04, 39b/02, 41a/02
i.-eler 19a/06, 20a/01, 20a/07, 20b/04, 22b/05, 22b/12, 23a/06, 23a/11, 25b/04, 39a/02, 42a/05, 49b/02, 50a/01, 52b/12, 55b/12, 58b/09, 58b/12, 64a/03, 66b/10, 66b/15, 68b/01
i.-meyeler 27a/12
i.-seler 72b/11
i.-üp 73a/10
[=27]

ifāḳat*Ar.*İyileşme, hastalıktan kalkma. Hastalıktan kurtulup tamamen iyileşinceye kadar aradan geçen zaman.
i. 69a/12
[=1]

igneBir tarafında iplik geçirilecek bir deliği bulunan, ucu sivri, dikmeye yarayan ince çelik alet.
i. 37b/08, 56b/13
i.+i 38b/10
i.+sine (yorġan ignesine) 38b/08
[=4]

iḥrāḳ *Ar.*Ateşe atmak. Yakmak. Yandırmak.
i.+it- 34a/01, 39a/09, 61b/03
[=3]

ihren*Rum.* Gür yapraklı, kökü havuca benzeyip havuçtandaha uzun ve kalın olan, tadı turba benzeyen ve acı olan çok yıllıksı bir bitki.
i. 56a/03, 56b/09
[=2]

iḫtiyār*Ar.* 1. İstek, arzu. Razı olmak. Katlanmak. Seçme
i.+(ḳabūl-i iḫtiyār) 13b/05
i.+olun- 76a/12

2. Yaşlanmış kimse. Yaşlı
i.+a 52a/06
i.+ım 14b/12
[=4]

iki 1.Birden sonra üçten önce gelen sayının adı. İsim.
i.+sini 37a/03
i.+(on iki biñ) 9a/04
i.+(yetmiş iki) 9b/03, 9b/04
i.+(yigirmi iki) 60a/10
i.+buçuk 48a/02
i.+yüz 31a/05

2.İki rakamıyla oluşturulan sıfat. Sayı sıfatı.
i. 14b/13, 15b/10, 16a/04, 16a/04, 16b/07, 16b/15, 17a/02, 20a/13, 21a/11, 21a/12, 22a/03, 22a/14, 23a/12, 23b/06, 23b/15, 24b/10, 26b/05, 27a/13, 27b/07, 28a/07, 28a/14, 28b/02, 30b/04, 30b/06, 30b/09, 32a/08, 32a/08, 34a/02, 34a/03, 34a/09, 35a/09, 35b/08, 36a/15, 38a/14, 39a/03, 39b/01, 40a/09, 45a/12, 45a/12, 45a/13, 46a/05, 46a/07, 46b/05, 47b/10, 50a/05, 50b/02, 51a/13, 52b/09, 53a/11, 54a/05, 55a/11, 58b/05, 61b/15, 63b/14, 64b/13, 66a/02, 66a/09, 67a/04, 67b/11, 68b/07, 70a/07, 70a/14, 70b/09, 70b/13, 71a/09
[=72]

ikinciİki sayısının sıra sıfatı.
i.4a/03, 4b/03, 5a/02, 6b/01
[=1]

ikişerİki sayısının her birine iki veya her defasında iki anlamına gelen üleştirme şekli.
i. 19a/03, 32,b/04, 36b/01, 46a/13[=4]

ikü Bk. iki.
i.+si 12b/08
[=1]

ilÜlkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet.
i.+i 9a/01, 9a/02, 9a/03, 47b/08, 56a/03, 56b/04
[=6]

ʿilāc*Ar.* Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere İçilmek, herhangi bir yolla vücûda verilmek veya dışarıdan sürülmek suretiyle kullanılan maddelere verilen isim; em.
i. 23a/08, 23b/06, 26a/08, 26b/08, 27b/10, 29a/06, 29b/13, 33a/10, 33b/10, 33b/12, 34b/05, 35b/02, 36b/04, 37b/01, 39a/13, 45b/05, 50b/01, 50b/06, 52b/05, 54a/01, 55b/09, 63a/10, 63a/11, 66a/13, 67a/02, 69b/01
i.+(tedbīr -i ʿilāc) 32a/15
i.+(tedbīr -i ʿilāc it-) 32a/13
i.+a 53a/02
i.+dan 30b/03, 33b/08
i.+dur 30a/09, 35a/04, 35b/06, 38b/14, 41b/10, 49b/11, 52a/05, 68a/10, 68b/03, 70a/13
i.+eyle- 67a/12
i.+ı 15b/13, 17a/10, 18a/11, 19a/12, 20a/12, 24b/08, 25b/09, 27a/11, 29b/02, 30a/12, 32b/08, 33b/09, 39a/03, 39b/13, 50a/05, 52a/04, 55a/03, 55b/04, 58a/11, 59b/07, 67b/08, 68a/10
i.+ı mücerreb 28b/02
i.+ı nāfiʿa33b/14
i.+ına 67a/11
i. +ıla60b/02
i.+it- 3b/07, 54a/14, 64a/06, 68b/09, 69b/05
i.+lar 33b/13, 48b/03
i.+ları 29a/02
i.+uñ 37a/05, 46a/06
[=78]

ilişdür-Bağlamak, tutturmak, eğreti takmak, hafifçe tutturmak.

i.-üp 28a/13
[=1]

ʿillet*Ar.* Hastalık.
i. 2a/05, 3b/07, 4b/09, 5b/12, 15b/01, 23a/01, 26b/03, 27b/02, 27b/07, 28a/15, 28b/15, 29b/12, 31a/09, 31b/05, 34b/01, 34b/14, 35b/04, 37b/12, 38a/07, 39b/12, 40a/02, 40a/08, 42b/06, 43a/03, 45b/01, 46a/06, 46b/05, 47b/01, 49a/03, 50b/07, 56b/15, 57a/04, 59a/08, 60a/15, 62a/04, 62b/02, 73b/04, 73b/05, 74b/06
i.+(sebeb-i ʿillet)17a/08, 45b/02, 50a/13, 50b/11, 54b/12
i.+den 74a/02
i.+dür 50a/07
i.+e 15b/03, 15b/12, 25b/14, 26a/04, 28a/05, 40a/15, 50b/01, 50b/13, 58a/10, 63a/11, 73b/14, 74a/12, 74b/01
i.+i 31b/13, 64a/04, 71b/10, 71b/15, 72b/12
i.+i abraṣ 41b/05
i.+i baraṣ 41b/15
i.+i ḥummā 52a/10
i.+i maḥṣūṣa32b/06
i.+i muḫtelife 45a/09
i.+i ṭabaḳ 28b/07
i.+i ẕemīne54b/05
i.+in 19a/09
i.+inden 72a/10
i.+ine 38a/11, 49a/09, 49b/04, 72b/06, 74a/08, 74b/04, 74b/08
i.+ini 67a/02
i.+inüñ 19a/07
i.+leri 15b/04, 17a/07, 18a/08, 23b/01, 36a/08, 38a/09, 40b/06, 43a/06, 45a/07, 50a/10
i.+lerini 3b/06
i.+lerüñ 20a/09, 21b/03, 24b/03
i.+ol- 24a/08, 30a/12, 30b/11, 32b/14, 54a/12, 63b/03
i.+üñ 18a/09, 21b/05, 25b/05, 25b/09
[=106]

ʿilm*Ar.*Okumakla veya görmek ve dinlemekle veya ihsan-ı Hak'la elde edilen malumat. Bilmek. İdrak etmek.
i. 44b/04, 44b/14
i.+i 44b/07
i.+i (bayṭar ʿilmi) 44a/15
i.+i bayṭarī42a/14
i.+i İslām-küşā 13a/07
i.+ini 3b/06, 68a/07
[=8]

iltimās*Ar.*Tavsiye. Rica. İstirham.
i.+ı hümāyūn 60b/08
[=1]

īmān *Ar.*İnanmak. İtikad. Hakkı ḳabul, tasdik ve iz'ân etmek. İslâmiyeti ḳabul edip amel etmek
i.+(ehl-i īmān-ı kāmırān) 9a/10
[=1]

imdiŞimdi.
i. 3b/08, 15a/15, 15b/12, 17a/10, 18a/09, 19a/12, 20a/12, 21b/09, 23b/02, 28a/05, 30b/04, 31b/08, 31b/12, 33b/01, 34b/05, 36b/04, 39b/13, 40b/03, 45b/05, 48b/03, 50b/01, 51a/11, 51b/06, 52b/05, 53a/06, 55a/03, 61a/15, 76a/10
[=28]

imkān*Ar.*Mümkün olmak. Olacak hâlde bulunmak.
i.+dandur (ḥayz-ı imkāndandur) 42b/04
i.+ı 52a/01
[=2]

imrās < *Ar. emrāẓ* Hastalıklar. Marazlar.
i.+ı muḫtelife 45a/07
[=1]

imtilā*Ar.*Kan durma, kan toplanma.
i.+nuñ 54b/14
i.+ol- 54b/12, 54b/14
[=3]

imtiṣāl*Ar.*Mesel ve kıssa söyleme.

i.+i emr-i hümāyūn 60b/09
[=1]

imtiyāz*Ar.*Diğerlerinden ayrılmak. Farklı olmak, benzerlerinden ayrılmak.
i. 44b/06
[=1]

in-1.Yukarıdan aşağıya doğru gelmek, sızmak.
i.-e 26b/07, 26b/11
i.-er 45a/12, 51b/10
i.-se 25b/05, 29a/12, 68b/09
2. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.
i.-meyeler 68a/04
[=8]
ayaġına su in- 25b/05
yaġ in- 68b/09

inceKendi cinsinden olanlara göre, dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı.
i. 4b/14, 21a/03, 27b/08, 35b/02
i.+yapraḳlu tırnaḳlu 5b/11 [=5]

incir*Far. < encir*Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç (Ficus carica).
i. 21b/10, 35a/14, 62b/05
i.+(ḳara incir) 17b/15
i.+(eski incir)62a/06
i.+e 32b/13
i.+i (ḳurı inciri) 32b/08
i.+üñ 71a/12
[=8]

incüİstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi, inci.
i. 15a/11
[=1]

indir-Bk. indür-
i.-üp 17a/14, 17b/05
[=2]

indür-Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak.
i.-eler 26a/13
i.-üp 18a/03, 19b/01, 22a/15, 53a/14, 59b/01, 62b/07, 64a/14
[=8]

inekDişi sığır.
i.+(ḫāliṣ inek südi)22a/07
[=1]

inle-Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.
i.-r 19b/07
[=1]

insān*Ar.*Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.
i. 33a/08
i.+(insan lāşesi) 40a/11
i.+(ṭabīʿāt -ı insān) 33a/07
i.+a (mizāc-ı insāna) 5b/01, 56a/13
i.+a (vücūd-ı insāna) 56b/03
[=6]

iplikPamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun lif.
i. 48b/05
[=1]

iriñCerahat.
i. 27b/06, 32a/11, 32a/14, 32b/03, 45b/02
i.+i 51b/09
[=6]

iriñlen- (Yara için) Cerahat toplamak, irin peyda etmek, işlemek.
i. 54b/10
[=1]

iriñlüİrin toplamış, cerahatli.
i. 39b/08
[=1]

iriş-Belli bir vere varmak, ulaşmak.

i.-incedür 29a/03
i.-üp 4b/01
[=2]

irtesiBir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen.
i. 29a/15
[=1]

irüñ Bk. iriñ.
i.+ol- 35a/05
[=1]

ishāl*Ar.*Olağandan daha çok, daha sık ve sulu dışkı çıkarma, sürgün, ötürük, iç sürme, cır cır, amel, linet, ḳabız karşıtı.
i. 76a/05
i.+i 74b/05
i.+ol- 76a/04
[=3]

isimBk. ism.
i.+dür 38b/05
[=1]

ism*Ar.*Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.
i.+i tesmiyye 7a/06
[=1]

iste-İstek duymak, arzulamak.
i.-r51b/07, 61a/04
[=2]

işe-İdrar kesesinde toplanan idrarı dışarı akıtmak, çiş etmek, su dökmek.
i.-mekden 72a/14
i.-yen 72a/13
i.-yüp 68a/12
[=3]

işit- Kulakla algılamak, duymak.
i.-ilmiş (işidilmiş) 61a/11
i.-memek 5a/15
[=2]

işle-İçine girmek, etkilemek, nüfuz etmek.
i.-ye 17a/05, 50b/08
[=2]

iştihā*Ar.*Açlıktan gelen yemeğe karşı fazla isteklilik.
i. 55b/15
i.+(iştihā'-i ṭa'ām)56a/14
i.+sın 56a/12
[=3]

it üzümigülgillerden, bahçe çitlerinde, yol kenarlarında kendiliğinden yetişen dikenli ve çok yıllık bir çalı, diken dutu, it üzümü.
i.20b/05, 58b/10
[=2]

itdir- Yaptırmak.
i.-ürdiler 61a/02
[=1]

i'tidāl *Ar.*Yumuşaklık. Uygunluk.
i.+bul- 18a/05
[=1]

ittikāl*Ar.*Allah'a tevekkül etme, güvenme, dayanma.
i.+olın- 13a/07
[=1]

izBir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.
i. 45a/11
[=1]

-J-

jengār*Far.*Bakır pası, bakır yeşili.
j. 28a/10, 32b/12, 34a/06, 46a/12, 62a/13
[=5]

-K-

ḳabBir şeyin üstünü kaplayan, kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok sert tabaka, ḳabuk.
k.21a/05, 29b/10, 30a/01, 46a/15
k.+da 46a/04
k.+ı 41a/12, 41b/01, 42a/12, 69b/14, 71a/06
k.+ı (çam ḳabı) 51a/09

k.+ı (sarımsaḳḳabı ve sapı) 53a/09
k.+ından 19a/13
k.+ınuñ (ḳaplubaġaḳabınuñ küli) 51a/10
[=14]

ḳabaGür, uzun, ḳabarık.
k. 5a/04, 5a/06, 11a/06, 11a/07
k.+(ḳaba ve perişan ḳuyruklu at) 5a/05
[=5]

ḳabaḳ Ḳabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki (Cucurbita).
k.+(ḳabaḳ çekirdegi) 57b/07
k.+(ḳurı ḳabaḳ) 28b/04
[=2]

ḳabarYanık, kabarmış yara.
k.+lar 61b/09
[=1]

ḳabar- Şişmek, genişlemek.
k.-a 30b/13
k.-ur 34b/02, 55a/02
[=3]

ḳabarcık Vücutta oluşan sivilce gibi küçük şişkinlik.
k.+lar 30b/11
k.+lara 74a/14
[=2]

ḳabareBk.ḳabar
k.+nüñ 61b/13
[=1]

ḳabīḥ*Ar.*Uygunsuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur, töhmet.
k. 11b/07
k.+dür (ʿöẕür-i ḳabīḥ) 4a/09
[=2]

ḳabukBir şeyin üstünü kaplayan ve onu dış etkilere karşı koruyan, kendiliğinden oluşmuş sertçe bölüm, kışır.
k. 30a/14
k.+ı (datlu nar ḳabuġı) 30b/15
k.+ıdur (yumurta ḳabuġıdur) 39b/02
k.+nı (nar ḳabuġını) 34a/01
[=4]

ḳadar<*Ar. ḳadr*Ölçüde, derecede.
k. 2a/12, 16a/13, 17a/04, 18a/02, 18b/04, 21a/07, 22a/13, 23b/10, 23b/12, 24a/05, 24a/06, 26a/08, 26b/10, 28b/03, 29b/07, 29b/10, 30a/13, 30b/07, 30b/12, 31a/07, 32a/03, 32a/05, 32b/09, 33b/09, 34b/03, 36a/10, 39a/11, 41a/07, 41a/14, 48a/07, 52a/01, 52b/09, 53a/14, 57a/12, 58b/07, 59a/15, 62b/14, 63b/02, 64a/03, 64a/08, 64a/13, 65a/01, 65a/01, 65a/07, 66a/02, 66b/11, 70b/07, 70b/10, 71a/08, 71a/09, 76a/02, 76a/12
k.+ca 19a/03, 37b/03, 56a/10, 70b/12
k.+dan 36b/01
[=57]

ḳaḍıKadıotu, hindiba; birleşikgillerden, yaprakları haşlanarak salata gibi yenebilen, birkaç yıllık otsu bir bitki, güneğik, karakavuk *(Cichorium endivia)*
k. 24a/03
[=1]

ḳadr*Ar.* 1. Derece miktarı. Miktar.
k.+i kifāye 21b/10, 29a/09, 32a/04, 32a/04, 37b/09, 38a/02, 46a/01, 48a/03, 65a/15, 65b/02, 65b/12, 67a/14, 68b/13, 69b/06
2. İtibar. Değer, kıymet. Haysiyet.
k.+ini 44a/01
[=15]

ḳafa Baş.
k.+sından 14a/11
[=1]

kāġıd*Far.*Hamur haline getirilmiş bitki maddelerindeki çok ince liflerin keçeleştirilmesi suretiyle imal edilen, birçok işte kullanılan ince yaprak.
k. 28b/06
[=1]

kāhil *Ar.* Tembel.
k. 55b/14
k.+ol- 55a/02
[=2]

ḳal- 1. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak.
k.-a 22a/14, 59b/04
k.-an 58a/08
k.-dı 14a/06, 14b/02
k.-ınca 54b/02
2. Çıkış imkânı bulamamak, kapanıp kalmak.
k.-masınun 58a/03
k.-up 57b/15
3. Gerekmek.
k.-maya 59b/06
k.-maz 50a/06
4. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.
k.-maya 67b/13
k.-mayup 24a/06, 48a/11
k.-maz 24a/05
k.-up 53b/05, 61a/03
5.Belli bir duruma mecbur olmak, maruz olmak.
k.-sa 57a/08, 67b/07
k.-ur 37a/12, 48a/12, 66b/03
[=21]
eser ḳal- 67b/13
hācet ḳal- 59b/06
ihtiyac ḳal- 50a/06
kel ḳal- 57a/08

ḳalay Gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element.
k. 45b/06
[=1]

ḳalaylı Kalaylanmış kap.
k.+(ḳalaylı tava) 49b/14
[=1]

ḳalburla- Kalburdan geçirmek.
k.-yup 70b/02
[=1]

ḳaldur- Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.
k.-maz 34b/04, 52b/01
k.-up 12a/04, 12a/05
k.-ur 23a/12
[=5]

ḳalıb *Ar.* Genellikle küp biçiminde yapılan. Kalıp.
k. 16a/10
[=1]

ḳalıñ Kendi cinsinden olan şeylere göre iki yüzü arasındaki uzaklığı büyük olan.
k. 6a/07, 6b/07, 16a/01, 20b/10, 23b/04, 24a/02, 25a/12, 30b/04, 32b/15, 56a/07, 57a/13, 65b/11, 70a/10
[=13]

ḳalıñlıḳ Kalın olma durumu, kalın olan şeyin hal ve sıfatı.
k.+ında (ḳalıñlıġında) 37b/02
[=1]

ḳalḳalan- Atın burun kenarlarının hızlı nefes alıp vermekten dolayı aşağı yukarı inip kalkması.
k.-ur 15b/10
[=1]

ḳaluñ *Bk.* ḳalıñ
k. 25b/12, 45a/14
[=2]

ḳamçı Kısa kılıç.
k.+(ḳamçı ḳuyruḳlu) 5a/04
[=1]

ḳamış Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler. Kamış. (Phragmites australis)
k.-(ı)la 49a/06
[=1]

kāmile *Ar.* Bütün, tam, olgun, eksiksiz. *Bk.* kāmil
k.+ye (señe-i kāmileye) 7b/12
[=1]

ḳan Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde

özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.
k. 23b/06, 24b/15, 25a/05, 27a/13, 29a/07, 30b/06, 31b/02, 31b/02, 40b/15, 53a/04, 54b/10, 56b/14, 72a/13, 72a/14, 74a/13
k.+(oyunmuş ḳan) 54b/07
k.+(taze ḳan) 73b/08
k.+aḳ- 67b/10
k.+aḳıt- 68a/06
k.+al- 20a/13, 49b/03, 50b/02, 53a/01, 54b/07, 57a/02, 57b/11, 67a/06
k.+dan 23a/09
k.+ı 5b/07, 31b/14, 47a/01, 55a/01, 73b/08, 75a/13, 75b/01, 75b/04, 75b/05, 75b/08, 75b/11
k.+ın 51a/07
k.+ında 23a/14
k.+ındadur 23a/14
k.+ını 30b/01, 40b/11, 41a/04, 41b/11, 73a/09, 73a/13, 73b/02
k.+kaşan- 20a/08, 20a/10
k.+kesil- 20b/04
[=52]

ḳan-*Bk.*ḳana-
k.-maġa 28b/04
[=1]

ḳana-Vücudun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek, kan kaybetmek.
k.-ya 64b/10
[=1]

ḳanat-Kanamasına yol açmak veya kanamasını sağlamak.
k.-a (kanada) 67a/07
k.-alar (kanadalar) 67b/04
[=2]

ḳanatlan- Atın burun deliklerinin aşağı yukarı hakeret etmesi.
k.-ur 52b/02
[=1]

ḳanatlu alaca ḳurt*kr* . demür ḳurdu
k.34b/10
[=1]

ḳapaḳHer türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne.
k.+ ıla (ḳapaġ-ıla) 70a/02
[=1]

ḳapan- Dışarı ile ilişiğini kesmek.
k.-up 53b/05
k.-ur 35b/01
[=2]

ḳapḳara Çok kara, her yanı kara, simsiyah.
k. 41b/13
[=1]

ḳapla-Bir kabın, bir kılıfın, bir örtünün içine almak.
k.-yalar 66a/03
k.-yup 68a/01
[=2]

ḳaplubaġaKaplumbağalardan, çok sert ve kemiksi bir kabuk içinde yaşayan, ağır yürüyüşlü, dört ayaklı, sürüngen hayvan *(Testudo).*Kaplumbağa.
k. 40b/08, 42a/02
k.+(ḳaplubaġa ḳabınun küli) 51a/10
k.+(ḳaplubaġa yaġı) 42a/09
k.+i 40b/10, 41a/10
k.+nuñ 41a/04, 49a/07
[=8]

ḳapluḳurbaġa*Bk.*ḳaplubaġa
k. 30a/15
[=1]

ḳapuBir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. Kapı.
k.+sı 12b/04
[=1]

ḳarHavada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağan su buharı.
k. 10a/03, 34a/11
[=2]

kār *Ar.*Kara büyük taş.
k. (kār taş)28a/11
[=1]

ḳara En koyu renk, siyah. Ak, beyaz karşıtı.
k. 12a/03, 13a/15, 20b/01, 22a/11, 39b/01, 48a/13
k.+(ḳara çamur) 63b/01
k.+(ḳara günlük) 23a/02
k.+(ḳara incir) 17b/15
k.+(ḳara neft) 63a/13
k.+(ḳara su)29a/12
k.+sını 8a/07
[=12]

ḳara çalı toḫmı Çalı dikeni (Paliurus spinosa) tohumu.
k.20b/01, 22a/11
[=2]

ḳaracaKaranfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki *(Agrostemmagithago).* Karamuk.
k.+(ḳaraca otı) 26b/12
[=1]

ḳaranfilKaranfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi *(Dianthus caryophyllus)*
k. 34b/13
[=1]

ḳarar-Rengi karaya dönmek, siyahlaşmak.
k.+(ḳararmış et) 51a/06
[=1]

ḳārınİnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.
k. 45a/13
k.+ı 15b/09
k.+ı (karnı) 4a/06, 4a/06, 6b/11, 16b/03, 18b/07, 53b/03, 55a/02, 55a/14
k.+ına (karnına) 4a/11, 16b/04, 22b/01, 53b/07
k.+ını 16a/04
k.+ınuñ (ḳarınuñ) 4a/10
[=16]

ḳarıncaZar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.
k.+lar 72b/09
k.+yuvasına 72b/08
[=2]

ḳarındaşım Kardeş.
k. 7a/07
[=1]

ḳarış-İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek.
k.-a 16a/14
k.-ınca 17a/13
[=2]

ḳarışdır-Karışma işini yaptırmak.
k.-maḳ 21b/01
k.-up 19b/04
[=2]

ḳarışdur- *Bk.*ḳarışdır-
k.-a 28b/11, 32b/13, 39a/08
k.-alar 19b/02, 21a/08, 26a/10, 28b/14, 29b/07, 29b/11, 30a/04, 31a/07, 35b/04, 46b/03, 49a/02, 54a/03, 62a/10, 66b/14, 68a/15, 70a/03, 70a/06, 70a/08, 71a/07, 71a/08, 73a/06
k.-up 15b/14, 18b/03, 19b/15, 20a/04, 20a/05, 21a/10, 21b/15, 23a/05, 23a/10, 24a/15, 25a/03, 26b/01, 26b/14, 29a/09, 34a/02, 34a/08, 38a/02, 46b/01, 48a/03, 52b/15, 54b/09, 57a/12, 61b/05, 62b/13, 63b/02, 66b/07, 67b/02, 71b/07, 72a/11, 72b/05, 74a/08, 76a/01
[=56]

ḳarışdurıl-Karıştırma işi yapılmak.
k.-mış 55a/09
[=1]

ḳarışduvür- Çabucak veya kolaylıkla karıştırmak.
k.-e 28b/06
[=1]

ḳarışıḳ Karışmış.
k. 58a/05
[=1]

ḳarpuz*Far.* Kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı çiçekler açan bitkinin dışı yeşil kabuklu, içi kırmızı ve sulu, iri meyvesi.
k. 40b/09, 40b/10, 40b/12, 40b/14, 41a/04
k.+ı22b/08, 40b/13
k.+ın 40b/14
[=9]

ḳarşuYol, deniz, ırmak vb.nin öbür kıyısı veya yanı.
k. 47a/04
k.+(ḳarşu yaḳa) 47b/10
k.+tur- 5a/14
[=3]

ḳarşula-Karşılık olmak, denk gelmek, tekabül etmek.
k.-yup 14a/07
[=1]

ḳaruşdur-Karışma işini yaptırmak.
k.-up 58b/12
[=1]

ḳaş-Kasları gergin duruma getirmek.
k.-ar 32a/12
[=1]

ḳaşnı*Far.* Yaban marulu, hindibā.
k. 49b/05
[=1]

ḳaşaġu Kaşağı, hayvanları tımar etmek için kullanılan, sacdan, dişli araç.
k. 67b/04
[=1]

ḳaşan- (Büyük baş hayvanlar için) Durup işemek.
k.-a 16a/05, 16b/12, 19b/05
k.-amaz 19a/12
k.-mada 19b/06
k.-maḳ 63b/06
k.-masa 19a/09, 58b/10
k.-masınuñ 20a/08, 20a/10
k.-maya 63b/05
k.-maz 15b/10, 19b/08
[=13]

ḳaşı-Vücudun herhangi bir yerindeki kaşıntıyı gidermek için tırnakla veya başka bir şeyle deriyi hafifçe ovmak.
k.-maya 64b/12
[=1]

ḳaşıḳSulu veya taneli şeyleri yemeye mahsus, ağıza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofra aleti.
k. 17b/06, 17b/06, 20a/05, 22b/10, 69a/03, 69b/08, 70a/05
[=7]

ḳaşu-*Bk.*ḳaşı-
k.-yup 64b/06
[=1]

ḳat 1. Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka.
k. 13a/13, 36b/09, 36b/11, 38b/09, 66a/06
2. Huzur.
k.+ında (ehli ḳatında) 5b/10
[=6]

ḳaṭ' *Ar.*Kesme, ayırma.
k.+ı menāzil 9a/06, 13a/10
[=2]

ḳat-Bir şeyin içine, üstüne veya yanına miktar veya niteliğini değiştirecek bir şey koymak, ilâve etmek, eklemek.
k.-a 41a/11, 70b/10
k.-alar 17a/03, 24b/10, 26b/13, 55b/01, 55b/07, 55b/15, 56a/10, 66b/08, 68b/01, 74b/13
k.-up 16a/14, 16a/14, 17b/06, 19a/01, 20b/03, 24b/01, 26a/06, 34b/13, 40a/01, 52b/10, 57b/07, 62b/10, 67b/12, 70b/10

[=26]

ḳatar *Ar.* Birbiri arkasına dizilmiş hayvan sürüsü.
k.+(esb-ü ṣabbār-ı ḳatar) 60a/03
[=1]

ḳatı Çok, pek, pek çok.
k. 4a/08, 4b/05, 6b/11, 15b/09, 20a/11, 23a/02, 25b/08, 26b/07, 28a/05, 31a/15, 31b/03, 33b/13, 40b/02, 41a/08, 42b/11, 43a/08, 55a/14, 55a/15
k.+(katı katı) 21b/05, 21b/05, 29b/08, 29b/08, 52b/02, 52b/02
k.+(katı katı solu-) 15b/11
k.+(katı katı yürüt-) 16b/11
[=25]

ḳatır Atgillerden, kısrak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.
k. 5a/03, 5b/08, 5b/09
k.+a 3b/12, 4b/13, 4b/14
[=6]

ḳaṭırān *Bk.* ḳaṭran
k. 32a/01, 32b/02
[=2]

ḳatmer Bir şeyi oluşturan katlardan her biri.
k. 63b/11
[=1]

ḳaṭran *Ar.* Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, rengi kahverengi ile siyah arasında değişen, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutubete karşı koruyan ve birçok organik maddenin imâlinde kullanılan madde.
k. 25a/10, 47a/04
k.+dan (siyāh ḳaṭran) 25a/10
k.+ı 46a/10
k.+ı (ṣarı ḳaṭranı) 39b/01
k.+ını 40a/05
[=6]

ḳatre *Ar.* Damla.
k. 73a/10
[=1]

ḳavī *Ar.* Sağlam, metin, zorlu, kuvvetli, güçlü.
k.+(tācidār-ı ḳavīyyü'l-iḳtidār) 7b/13
k.+ol- 6b/07
[=2]

ḳavrıl- Kavurma işi yapılmak.
k.-up 71a/06
[=1]

ḳavs *Ar.* Dokuzuncu burcun adı.
k.+ın 5a/06
[=1]

ḳavuḳ İdrar torbası.
k.+ı (ḳavuġı) 19a/11
k.+ını (ḳavuġını) 19b/09
[=2]

ḳavun İki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından, sürüngen gövdeli bitki ve bu bitkinin içi sulu ve etli, güzel kokulu, pembeye kaçan sarı renkli, kabuk rengi yeşilden sarıya kadar değişen meyvesi. Cucum.
k. 20a/02
[=1]

ḳavur- Bir şeyi bir kabın içinde su katmadan kızartarak pişirmek:
k.-alar 55b/06
[=1]

ḳavuş- Bir araya gelmek, birleşmek.
k.-duġı 67a/05
k.-up 35a/15
[=2]

ḳayd *Ar.* Bir yere mal ederek deftere geçirme.
k.+ı ḥayāt 9a/11
[=1]

ḳayış Bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi.
k.+a 34a/13
[=1]

ḳayna-Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak.
k.-r 35b/09
k.-ya 36a/03
[=2]

ḳaynat-Kaynamasını sağlamak.
k.-alar (kaynadalar) 16b/03, 16b/09, 18a/03, 18b/13, 19b/01, 20b/02, 21b/11, 22a/13, 23b/10, 24a/04, 24a/06, 24b/09, 25a/11, 25b/11, 30a/02, 30a/08, 36a/01, 36a/03, 48a/15, 49a/12, 51a/03, 52b/09, 52b/14, 53a/13, 55a/08, 55a/15, 59b/01, 62a/08, 62b/07, 64a/13, 67b/12
k.-asın (kaynadasın) 65a/05
k.-up (kaynadup) 17b/05, 26a/05, 26a/13, 26b/02, 35b/08, 49b/07, 49b/15, 54b/03, 57a/04, 58b/08, 59a/08, 62a/02, 74b/13
[=45]

ḳaz-Herhangi bir araçla açmak, oymak.
k.-alar 47a/10
k.-up 53a/14
[=2]

ḳazanİçinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap.
k. 53a/10, 53a/14, 53b/02, 53b/06
k.+ı 53a/14, 53a/15
[=6]

kebāb*Ar.* Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et.
k.+it- 41b/13
[=1]

kebeYünden örülmüş kalın kilim.
k. 16b/05, 53b/04, 65a/02
[=3]

keçeDokuma yoluyla değil yapağıyı döv- mek veya ayakla tepmek suretiyle yapılan kaba kumaş.
k. 32a/02, 32a/09, 50b/15, 67b/15
k.+yi 50b/13
[=5]

keçi boynuzı Baklagillerden, kerestesi ma- rangozlukta, kabukları tabaklıkta kullanılan ağaç (Ceratonia siliqua);harnup ve bu ağacın baklamsı, şekerli olan yemişi.
k.18b/01
[=1]

kiçirek Daha küçük.
k. 67b/14
[=1]

kediKedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kasları çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan.
k. 5a/01
[=1]

kefin*Ar.* < *kefen*Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.
k.+ini 12b/07
[=1]

kefinle-Ölüye kefen sarmak, tekfin etmek.
k.-yüp 10b/03, 15a/01
[=2]

kel*Far.*Bir mantarın yol açtığı, sarı ka- buklu yaralar şeklinde beliren ve vücutta kılların bir daha çıkmamak üzere dökülmesine yol açan bulaşıcı hastalık.
k.+kal- 57a/07
[=1]

kelb*Ar.* Köpek.
k. 64a/07, 73a/10
[=2]

kelerKertenkele, bukalemun gibi yerde sürünerek ilerleyen, beşer parmak ve dörder ayaklı, çok uzun kuyruklu sürüngenlerin ortak adı.
k.+i 61b/01
[=1]

kemerlü Kavisli olan.
k.+(gerdanı kemerlü ol-) 6a/02
[=1]

kemük İnsanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.
k. 26b/07, 75b/04
k.+inden (kemüginden) 75b/13
k.+ine (baldur kemügine) 26b/11
k.+ini (ādem kemügini) 38b/15
[=5]

kenār *Ar.* Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.
k.+ı nār 22a/08
k.+ında 18a/04, 19b/15, 41a/09, 69a/02
k.+larını 66a/04
[=6]

kepek Tane yemlerin öğütüldükten sonra elenerek ununun ayrılması sonrası geriye kalan selülozca zengin hayvanlara suyla karıştırılarak verildiğinde dışkının kitlesini artırarak atılmasını kolaylaştıran kabuk kısmı.
k. 21b/10, 48a/09, 51a/03, 57a/03, 67b/11, 68a/07
k.+(kızmış kepek suyı) 50b/04
k. -(i)le 48a/03, 62a/10
k.+i (kepegi) 25b/10, 67b/15
[=11]

kepre 1. Kaşağıya benzer bir alet.
k. 67b/04

2. Kenger, eşek dikeni.
k.+(kepre dibi) 61b/10
[=2]

kes- 1. Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.
k.-esin 40b/10
k.-üp 41a/07, 64a/08
k.-dügi 41a/12
k.-eler 46b/09, 51a/07, 64b/10
k.-meyeler 59a/04

2. Son vermek, gidermek.
k.-e 34a/15
k.-meyesin 46a/07
k.-er 75b/01, 75b/11
[=12]

keser Tahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı çelik araç.
k. 59a/02
[=1]

kesil- Sona ermek, dinmek, bitmek.
k.-e 20b/04
k.-üp 75b/08, 76a/05
[=3]

keskin Etkili, sert.
k.+(keskin sirke) 17b/10, 21a/06, 48a/14
[=3]

keşi Yağsız, kuru peynir.
k. 49b/08
[=1]

keşnic *Far.* Maydanozgillerden, yaprakları maydanozu andıran, 20-60 santimetre yüksekliğinde, tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki *(Coriandrum sativum).*
k.+(keşnic toḫmı) 52b/07
[=1]

ketān *İng.* Ketengiller (Linaceae) familyasından, mavi çiçekli, gövdelerinden keten lifi, tohumlarından keten yağı elde edilen, bir ya da iki yıllık, otsu bitkiler.
k.+(ketān toḫmı) 62b/03, 62b/08, 69b/14
[=3]

kettān *Ar.* Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bitkinin liflerinden yapılmış dokuma.
k.+(kettān bezi) 28a/06
[=1]

ḳıçKuyruk sokumu bölgesi, kaba et, kaba but, popo.
k. 11a/12, 12a/02, 12a/04, 12a/06, 14b/13
k.+ından 23b/06
k.+ınuñ 20a/13, 45a/14
[=8]

ḳılBazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.
k. 69a/05
k.+ı51b/08, 69a/06
[=3]

ḳılıçUzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.
k. 14b/02
k.+dan 66a/15
[=2]

ḳımızYazın çobanların ısıttıkları taşı batırarak koyulaştırdıkları süt.
k. 73a/03
[=1]

ḳır Kılları beyazla siyah veya koyu renklerle karışmış olan at.
k.+(ḳır at) 10b/13, 10b/13, 11a/13
[=3]

ḳır- 1.Gücünü, etkisini azaltmak.
k.-ar 73b/05

2.Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.
k.-up 70a/08
[=2]

ḳırḳOtuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.
k. 38a/06, 39a/06, 67b/12
k.+(ḳırḳsekiz) 7b/12
k.+(sene-yi ḳırḳ) 44b/15
[=5]

ḳısaBoyu, uzunluğu az olan, uzun karşıtı.
k. 6a/07
[=1]

ḳısacıḳÇok kısa.
k. 4b/07, 5a/01
[=2]

ḳısaç Kıskaç, kerpeten.
k. 31a/14
[=1]

ḳısımParçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim.
k.+it- 14b/04
[=1]

ḳısırlıḳ Kısır olma durumu.
k. 72b/12
[=1]

ḳısraḳDişi at.
k.+lar 59b/09
[=1]

ḳış Sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.
k. 10a/03, 34a/11, 70b/05
[=3]

ḳız Dişi çocuk.
k. 23a/09
k.+(ḥāṣṣa ḳız) 23a/13
[=2]

ḳız-Isıtılan veya ısınan bir nesnenin sıcaklığı çok artmak.
k.-a 19b/10
k.+(ḳızmış kepek suyı) 50b/04
k.+(ḳızmış sac) 21a/04
[=3]

ḳızamuḳ Genellikle küçük yaşlarda görülen, kuluçka dönemi bir iki hafta süren, bulaşıcı, ateşli, ufak kızıl lekeler döktüren hastalık, kızamık.
k. 74a/08, 74a/10
[=2]

ḳızar-Kırmızı veya ona yakın bir renk almak.
k.-a 28b/04, 30b/13
[=2]

ḳızdır-Isıtmak.
k.-up 58b/15
[=1]

ḳızdur-*Bk*.ḳızdır-

k.-a 36a/13
k.-up 36b/13, 37b/06
[=3]

ḳızġun Çok ısınmış, ısıtılmış veya kızdırılmış.
k. 37b/07
[=1]

ḳızıl Parlak kırmızı renk.
k. 19a/13, 19a/14
k.+(ḳızıl boya) 29a/08, 30a/01, 32b/01, 34a/06, 62a/13
k.+(ḳızıl ṣandal) 52b/06
k.+(ḳızıl ṣoġan) 55b/06
[=9]

ḳızılcıḳ Kızılcık ağacının güzün olgunlaşan, kırmızı, tekçekirdekli, reçeli ve şerbeti yapılan, buruk bir tadı olan yemişi.
k. 18b/11, 19a/01
[=2]

kibrit *Ar.* Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası.
k. 28a/10
[=1]

kifāye *Ar.* Yetişme, yetişir miktarda olma.
k. 65b/01
k.+(ḳadr-i kifāye) 21b/10, 29a/09, 32a/04, 32a/04, 37b/09, 38a/02, 46a/02, 48a/03, 65b/02, 65b/12, 67a/14, 68b/13, 69b/06
k.+(nefs-i kifāye) 65a/15
[=15]

kifāyet *Bk.* kifāye
k. 18a/02, 18b/12, 19a/02, 24a/03, 24a/05, 25b/10, 26a/08, 29b/07, 29b/10, 32b/09, 69a/07
k.+(cümle-i kifāyet) 17b/04
k.+it- 41a/15
[=13]

kil *Far.* Kil, mineral içerikli kaolin gibi toprak, alüminyum silikat, demir oksit, magnezyum ve kireç taşından oluşmuş, absorban olarak yemlere katılan, kedi altlığı olarak da kullanılan doğal madde, bentonit.
k. 23b/07, 63a/15
k.+e 70b/02
[=3]

kilim *Far.* Döşeme, divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma.
k. 16b/05, 53b/04
[=2]

kimyon *Ar.* *<kemmūn* Maydanozgillerden, 50 santimetre yüksekliğinde, beyaz veya pembe çiçekli, bir yıllık, otsu bitkinin tohumundan elde edilen ve baharat olarak kullanılan toz.
k. 21b/10
[=1]

kir Herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan, biriken pislik.
k. 58b/14
[=1]

kirbit *Ar.* *< kibrit* Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası.
k. 45b/15
[=1]

kireç *Far.* *< girec* Mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın özünü oluşturan kalsiyum oksit.
k. 32b/12, 45b/07, 47a/04, 66a/06
k.+i 28a/06, 28b/09
k.+i-le 28a/11
[=7]

kiremid *Rum.* Yapıların çatılarını örtmekte kullanılan, kızıl toprak renginde, pişmiş balçık levha, kiremit.
k. 45b/15
k.+(kiremid otı) 51a/10
k.+i tuġla 58b/14

[=3]

kirpük Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri.

k.+i (kirpügi) 6b/01, 6b/02

k.+leri 6b/02

[=3]

kişnic*Bk.*keşnic

k. 30b/14

[=1]

ḳo-Bırakmak, terketmek, vaz etmek, koymak.

k.-maḳdur 52a/13

k.-mayalar 27a/06

k.-rlar 53b/13, 58b/01

k.-sa 71b/08

k.-salar 74a/01

[=6]

ḳocun-Çekinmek.

k.-ur 50b/01

[=1]

ḳoçun-*Bk.*ḳocun-

k.-ur (ḳoçunur-sa) 31a/14

[=1]

ḳolHayvanlarda ön ayağın üst kısmı.

k.+ı 23b/04, 35a/08, 68b/02

k.+ına 68a/08

k.+ında 30b/04

k.+ları 24b/07, 25b/02, 68a/11

k.+larına 24b/10

k.+larında 23b/01, 25a/13

k.+uñ 30b/05

[=12]

ḳolanAtın eğer ve semerini bağlamak için karnın altından geçirilerek bağlanan yassı bağ.

k. 4a/08

[=1]

ḳoltuḳOmuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

k.+ı (ḳoltuġı altı) 12b/07

[=1]

ḳomaḳDelik.

k.+da 2a/10

[=1]

ḳoñaḳSaçtaki kepek.

k.+çıkar- 57b/05

[=1]

ḳop-Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.

k.-unca 45b/14

[=1]

ḳoş-Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.

k.-mada 7a/04

[=1]

ḳoşdur- Koşma işini yaptırmak.

k.-up 21b/06, 50a/02

[=2]

ḳoşuKoşma.

k.+ya 6b/06

[=1]

ḳov- Varlığına son vermek, ortadan kaldırmak.

k.-ar 37a/08

k.-arsam 4b/01

[=2]

koy- 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

k.-alar16b/03, 18a/05, 31b/10, 32a/01, 40a/03, 50b/15, 53a/15, 55a/11, 58b/06, 61b/11

k.-a 41a/10, 49a/08, 52b/10, 65b/07, 68b/11

k.-up 32a/09,46b/15

2. Katmak, eklemek

k.-alar 17b/11, 28a/06,

k.-up 17a/01, 22b/09, 35b/04,37a/05,39a/11, 39b/02,46b/03

k.-up 24a/08, 64a/12, 65b/04, 66b/09, 66b/14, 69a/03, 69b/15, 70a/01, 70a/06

k.-ar 70a/01

3. Serbest bırakmak.

k.-alar30b/08

4. Bırakmak.

k.-asız 22b/09

[=38]

ḳoyıAkışkanlığı az olan, kesif.
k. 21a/14, 62a/08, 62b/07, 67b/14
k.+(ḳoyı bulamaç) 26b/02
[=5]

ḳoyu Bk. ḳoyı
k. 24b/09, 64a/13
[=2]

ḳoyulan- Koyu hale gelmek.
k.-a 70a/04
[=1]

ḳoyunGeviş getirenlerden, eti, sütü ve yapağısından faydalanılan, boynuz- lu, memeli, evcil hayvan.
k. 4b/09
[=1]

ḳoyuvir- Artık tutmamak, bırakmak, salıvermek.
k.-eler 27a/06
k.-meyeler 40b/05
[=2]

kökBitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.
k.+bağla- 39b/11
k.+i 56a/06, 53a/08, 56b/09
k.+inden 34b/07
k.+lerin 56b/05
k.+ünden 56a/09
[=7]

kömür Siyah renkli, bitkisel kaynaklı, içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt.
k. 31a/04, 64a/09
k.+gibi ol- 61b/03
[=3]

köpükÇalkanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını.
k.+in (deniz köpügin) 49a/05
[=1]

köstek Koşulan atların tepmesini önlemek için kuskun kayışına eklenen kayış.
k. 53b/01, 63b/04
[=2]

kūh*Far.* Dağ.
k.+da (Dāmen-i ʿanber-i kūh) 38a/12
[=1]

ḳula Bedeni örten kılları sarı ve kırmızımtırak olup bacakları, kuyruğu ve yelesi siyah olan at.
k.+at 11a/05
[=1]

ḳulaḳ Başın her iki yanında bulunan işitme organı.
k.+a (ḳulaġa) 74b/14
k.+ı (ḳulaġı) 4b/14, 5a/01, 5a/01, 45a/10, 46b/08, 57b/11, 64b/13, 65a/08
k.+ların 52b/01
[=10]

ḳule*Ar.*Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.
k.+de 61a/07
[=1]

ḳulunç Şiddetli omuz ve sırt ağrısı.
k.+ol- 58b/04
[=1]

ḳunduzKemirgenlerden, kuyruğu geniş ve yassı, art ayak parmaklarının arası perdeli, ağaçları kemirerek beslenen, su kıyılarında yaşayan, yuvalar ve su setleri kuran, postu değerli bir hayvan.
k.+ı (dağ ḳunduzı) 34b/08
[=1]

ḳurbağa Küçük göl ve derelerde yaygın olarak bulunan, yumurta ile üreyen, derisi çıplak, sıçrayıcı ve yüzücü, kendine has bir ötüşü olan küçük hayvan.
k.+i 68b/10
[=1]

ḳurı 1. Daha sonra kullanılmak için kurutulmuş, taze ve yeşil karşıtı.
k.+(ḳurı incir) 32b/08
k.+(ḳurı ḳabaḳ) 28b/04
k.+(siyāh izmir ḳurı üzüm) 18a/01
k.+zerrāḳī üzümi 58b/04
2. Bk. ḳuru
k. 11a/12, 18b/11, 18b/14, 31a/12
k.+(ḳurı ateş) 29b/05
[=9]
ḳurı-Bk. ḳuru-
k.-ya 48a/10
k.-yup 47b/02, 47b/05, 48a/06
[=4]
ḳurımBk. ḳurum
k.+ı (ocaḳ kurımı) 58b/05
[=1]
ḳurıt- Bk. ḳurut-
k.-up (kurıdup) 75b/11
[=1]
kursaḳ Atın midesi.
k.+ında (ḳursaġında) 57b/15, 58a/02
k.+ınuñ (ḳursaġınuñ) 58a/07
[=3]
ḳurşun 1. Yumuşak ve bükülgen, mavimtırak esmer renkte bir element.
k.+ı 39a/06, 39a/09
k.+un 39a/08
2. Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlarda kullanılan mermi.
k. 66b/03
k.+yarasında 66b/02
[=5]
ḳurtUzun ve yumuşak gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden küçük hayvan.
k. 35a/12, 35a/13
k.+(ḳanatlu alaca ḳurt) 34b/10
k.+ı (demür ḳurdı) 34b/11
k.+ı (sümüklü ḳurdı) 45b/15
[=5]
ḳuru 1. Nemi, suyu olmayan.
k. 28a/01
k.+(ḳuru yir) 31a/09, 38a/05
k.+(ḳuru mayıs ayı) 55a/06
k.+dur 71b/03
2. Salgısı olmayan.
k.+(ḳuru gicik)62b/03, 63a/10
k.+öksürük 69a/13
[=7]
ḳuru-Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek.
k.-duḳtan 38a/15, 71a/01
k.-mayınca 38b/12
k.-r 47b/01
k.-yınca 28b/12, 59b/02
k.-yup 40a/07
[=7]
ḳurumDumandan meydana gelen ve tabaka hâlinde ocak bacalarında biriken is.
k.+ı (ocaḳḳurumı) 63a/12
k.+ından (ocaḳḳurumı) 17b/03
[=2]
ḳurut-Güneşte bırakıp kuru duruma gelmesini sağlamak.
k.-alar (kurudalar) 71a/13
k.-up (kurudup) 72a/02, 72a/04, 72a/12, 73b/08, 76a/02
[=6]
ḳuşYumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.
k. 14a/12
[=1]
ḳutlu Uğurlu, hayırlı.
k. 6b/05
[=1]
ḳutluca Atın başında olan bir çeşit hastalık.
k.+çıkar-57b/09
[=1]
ḳutu*Rum.* İnce tahta, mukavva, teneke, plastik vb.nden yapılmış, genellikle kapaklı kap.

k. 41b/01
[=1]

ḳuvvetlen- Kuvveti, gücü artmak, güçlenmek.
k.-ür 70b/15, 71b/09
[=2]

ḳuyruḳ Hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ.
k. 4b/03
k.+yaġı 30b/10, 31a/05
k.+yagını 67a/14
k.+ı (ḳuyruġı) 4b/05, 5a/02, 6b/14, 10b/13, 11a/07, 11a/08, 18a/11, 64a/06, 64b/04, 64b/06
k.+ı (sıġır ḳuyruġı) 58a/12, 58a/15
k.+ın (ḳuyruġın) 64a/15, 64b/07
k.+ına (ḳuyruġına) 5a/03
[=19]

ḳuyruḳşoḳumı Kuyruksokumu.
k+(ḳuyruġı şoḳumına) 11a/08
[=1]

ḳuyruḳlu Herhangi bir biçimde veya renkte kuyruğu olan.
k.+(ḳaba ve perişān ḳuyruḳlu at) 5a/05
k.+(ḳamçı ḳuyruḳlu) 5a/04
[=2]

küheylān *Ar.* Araplar tarafından kabul edilen, adını Arap kabilelerinden alan Arap atı.
k. 59b/09, 60a/04
[=2]

kükürt *Far.* Doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan, sarı renkli element, sülfür.
k. 39a/09, 58a/11
k.+i (kükürdi) 39a/07
[=2]

kül Yanan şeylerden artakalan toz madde.
k.+i 28b/05, 51a/11
k.+in 75b/03, 76a/01
k.+inden 75b/09
k.+ini 34b/06, 61b/02
k.+it- 28b/05
k.+ler 34b/12
k.+ü 66a/12
k.+üni 31a/03, 34a/01, 34b/07
[=13]

külḫān *Far.* Hamam ocağı. Hamamda su ısıtmak için ateş yakılan yer.
k. 64a/08
[=1]

kütük Kalın ağaç gövdesi.
k. 23b/05
[=1]

-L-

laġır < *Far. laġar* Zayıf.
l. 72b/13
[=1]

laḥm *Ar.* Et.
l. 40a/13
l.+ı feres 73a/04
[=2]

lapa *Rum.* Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu
l. 70a/06
[=1]

lāşe *Far.* Kokmuş insan veya hayvan ölüsü. Leş.
l.+si (insān lāşesi) 40a/11
[=1]

leblebi *Far.* Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup çerez olarak yenen nohut
l.+(leblebi unı) 21a/10
[=1]

legin < *Far. legen* Çinko kap. Leğen.
l. 55b/10
[=1]

leyl *Ar.* Gece.
l.+(kemāli'l-leyli'l-nehāra) 44b/14
l.+(nıṣfü'l-leyl) 70b/06
[=2]

leẕiz*Ar.*Lezzetli. Tatlı, hoş. Tadı hoş ve güzel.
l. 56b/01
[=1]
lifāfe*Ar.*Sargı.
l.+leri 5a/09
[=1]
limon*Rum.* Turunçgillerden, 3-5 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaç *(Citrus limonum)*
l. 63b/12
[=1]

-M-

maʿārif*Ar.*Meharet. Üstadlık. Hüner.
m. 60b/07
[=1]
mādde*Ar.*Çıbanın içinde hasıl olan yara.
m. 24a/13, 45a/11
m.+ol- 23b/03, 23b/04
[=4]
maġfūr*Ar.*Rahmetlik olmuş. Günahlarının afvı için kendine dua edilmiş olan.
m. 10a/11, 60a/09, 76b/03
[=3]
maḥal Bk. maḥall
m.+de 40a/11, 40a/13, 40b/04
m.+den 9a/03, 32a/14, 72b/09
m.+e 5b/05, 23b/12, 24a/09, 28b/07, 32b/03, 42a/02, 69b/03
m.+inde 7a/02
m.+le 38a/04, 40b/12, 48b/02, 54b/10, 61b/06
m.+lere 63b/03
m.+leri 53b/06
m.+lerine 67b/03
m.+line 50b/07, 62b/02
m.+üñ 24b/01
[=25]
maḥall *Ar.* Yer, mekan, mevki.
m.+e 8b/12
m.+e (nām-ı maḥalle) 8a/10
m.+i ʿillet 31b/13
m.+i maʿreke 5a/09
[=4]
maḥalle*Ar.*Şehir ve kasabaların bölündüğü parçalardan herbiri.
m.+de10b/15, 45a/06
[=2]
maḫlūṭ*Ar.*Karıştırılmış. Katılmış. Karışık.
m. 21a/09, 40b/15, 69a/02
m.+it- 20b/09, 74a/15
[=5]
maḫnuḳān*Ar.*Boğazı sıkılarak, boğulmuş olarak.
m. 41b/12
[=1]
maḫṣūṣa *Ar.*Mahsus, hususi.
m.+dur (ʿillet-i maḫṣūṣa) 32b/07
[=1]
maḫtūm*Ar.*Mühürlenmiş. Bağlanmış.
m.+(tın-ı maḫtūm) 69b/01
[=1]
maḳʿad*Ar.*Anus.
m.+ı 19b/08
m.+ına 16a/11
[=2]
mantar*Rum.*Mantarlardan, içinde zehirlileri de bulunan, silindir bir gövde ve üst tarafı şapka biçiminde olan ilkel bitkilerin genel adı.*(Fungi)*
m. 47a/06
[=1]
maraż*Ar.* Hastalık, iltet.
m. 3b/07, 15b/02, 24a/10, 33a/12, 33a/13, 33b/02, 43a/03, 62a/04, 74a/09
m.+dan 21b/08
m.+dur 37a/07, 39b/12, 45a/10
m.+ı ḥunnām 47b/04
m.+ın 71b/13
m.+ları 15b/01, 50a/11

m.+uñ 40a/08
[=18]

maʿrifet*Ar.*Hüner. Üstadlık. San'at.
m. 5b/12, 44b/04, 44b/06
m.+(sāḥib-i maʿrifet) 45a/04
m.+e 44b/14
m.+eyle- 44b/10
m.+i 3b/10
m.+ü'z-zemm 44b/01
[=8]

maʿruf*Ar.*Bilinen, belli, malûm.
m. 56b/11
m.+(yaġırlu maʿrūf at) 59b/07
m.+dur 66b/02
[=3]

māyaTek tırnaklı hayvanların ayaklarının altında, nalın ortasında kalan yumuşak kısım.
m.+sına 31b/11
[=1]

mayıs Taze sığır gübresi.
m.+(ḳuru mayıs ayı) 55a/06
[=1]

māẓī*Far.*Meşe ağacı ve meyvesi.
m. 32a/15, 59a/10
[=2]

māzūBk. māẓī
m.+nı 27b/11
[=1]

mecāl*Ar.*Tâkat. Güç. Kuvvet.
m.+i 24a/02
[=1]

mecrūḥ*Ar.*Yaralı. Yaralanmış.
m.+ı ḳalīl 14a/03
m.+ol- 66b/01
[=2]

menāfiʿ *Ar.*Menfaatler. Faydalar.
m. 60b/13, 71b/06
m.+i 47b/15
m.+ne 76a/10
[=1]

menḥūs*Ar.*Uğursuz.
m. 40a/15
m.+ları 14b/07
[=2]

menḥūsa *Bk.* menḥūs
m.+larına (leşker-i menḥūsalarına) 13a/11
[=1]

mercimek*Far.* < *merdumek*Baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi *(Lens culinaris)*
m. 31a/01
[=1]

merhem*Ar.*Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç
m. 23b/11, 24a/07, 24b/01, 25b/11, 26a/06, 26a/13, 26b/03, 26b/15, 28a/14, 28b/06, 28b/11, 28b/14, 29a/10, 29b/07, 29b/11, 30a/04, 31a/08, 32a/06, 32a/07, 32b/02, 32b/13, 34a/03, 34a/10, 34b/12, 34b/14, 35a/14, 37b/10, 38a/03, 39b/15, 45b/11, 46a/03, 48a/15, 49a/03, 57a/13, 58a/13, 58b/07, 62a/09, 62b/01, 63b/03, 65b/11, 67b/02, 68b/15, 69a/04, 70a/09, 72b/05
m.+den 69a/07
m.+e 27a/01
m.+i 37b/11, 48b/15, 63a/03
m.+i Rūmi 48b/14
m.+it- 20b/10, 34a/08
m.+ol- 46b/04, 62b/15, 68b/05, 69b/09
[=57]

mermer*Ar.* Genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.
m.+(seng-i mermer) 9b/12
m.+unı 35b/02
[=2]

mersin*Rum.* Yaprakları yaz kış yeşil kalan, beyaz çiçekli bir ağaç.
m. 18a/14, 62a/01

m.+(mersin yapraġı) 51a/09, 53a/06
[=4]

mesā*Ar.*Akşam. Akşam vakti.
m.+(ṣubḥ ve mesā) 46b/05
[=1]

meṣāne *Ar.*İdrar torbası.
m.+sinde 72a/05
[=1]

mesḥūḳ*Ar.*Döğülerek toz haline getirilmiş.
m. 21b/15
m.+dan (ġubār-ı mesḥūḳdan) 51a/14
[=2]

meşaḳḳat*Ar.*Zahmet. Sıkıntı. Güçlük. Zorluk.
m. 51b/06, 52a/06
m.+(vaḳt-i meşaḳḳat) 7a/08
m.+i elem 43a/04
m.+i sefer 59b/09
[=5]

meşk*Far.* Kırba. Tulumdan yapılmış su kabı.
m.+e 56b/06
[=1]

metānet*Ar.*Sağlamlık. Kavilik. Sözünden ve kararından dönmemeklik.
m. 13b/15
[=1]

metīn *Ar.*Sağlam. Metanet sahibi.
m. 9a/15, 13a/13, 13b/01
[=3]

mevt*Ar.*Ölüm. Âhirete göç.
m.+i minnet 43a/05
[=1]

mevzūn *Ar.*Vezinli. Ölçülü. Tartılı.
m.+ve şirin ol- 4b/15
[=1]

meyl*Ar.* Eğiklik, eğim, akıntı.
m.+i 52b/03
[=1]

mıḥ*Bk.* mīḫ
m. 31a/11, 31b/01, 31b/02
[=3]

mızraḳ*Ar.*Uzun saplı, sivri demir uçlu silah, cıda.
m. 60a/07, 66a/15
[=2]

mīḫ *Far.*Büyük çivi.
m. 31b/11, 45b/14
[=2]

miḳdār*Ar.*Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.
m. 17a/14, 18a/15, 18a/15, 18b/08, 19a/13, 19b/02, 19b/15, 21a/15, 21b/09, 22a/08, 23a/10, 23b/09, 24b/08, 26a/04, 28a/05, 28b/09, 29b/09, 30a/03, 32a/05, 32b/02, 33b/15, 35b/15, 36a/12, 41a/02, 42a/05, 49a/10, 49b/05, 49b/06, 49b/12, 49b/13, 49b/13, 52b/08, 56a/08, 57a/03, 57a/03, 58b/04, 58b/05, 58b/11, 62a/05, 62a/14, 69a/01, 69a/05, 69b/05, 72a/09, 72a/11, 75b/09
m.+ca28b/13
m.+ı 15b/14, 17b/04, 18b/12, 19a/02, 24a/03, 25b/10, 36a/11, 37b/02, 37b/05, 37b/13, 69a/07
m.+ını 16b/10
[=59]

mīl*Ar.*Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk.
m. 17a/04, 36a/11, 37b/02, 37b/15
m.+e 37b/04
m.+iñ 37b/04
[=6]

misk*Ar.* Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.
m. 72a/01
[=1]

miṣḳāl*Ar.* Yirmidört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.
m. 72a/04, 72b/02
[=2]

mīşe *Far.* Kayıngillerden, üç yüz kadar türü arasında, yaz kış yapraklarını dökmeyenleri de bulunan, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı *(Quercus).*
m. 47a/06
[=1]

mizāc *Ar.* Huy, tabiat, fıtrat, bünye.
m. 44b/04
m.+(tebdil-i mizāc) 61a/02
m.+ı 33b/01, 33b/01, 56a/01
m.+ı ādemiyan 33a/07
m.+ı ʿaskerī 61a/05
m.+ı insān 5b/01, 56a/13
m.+ı tedbīl 55b/03
m.+ına(ʿazīm-i mizācına) 56a/11
[=11]

mīzān *Ar.* Terazi, ölçü, tartı.
m.+ı 39b/02
[=1]

muʿālecāt *Ar.* Tedâviler, ilâç kullanmalar.
m.+ı 33a/09, 33b/09
[=2]

muʿālece *Ar.* Bir hastalığa karşı tedavi uygulama, ilaç verme.
m. 19a/07, 37a/10, 37a/12, 37a/15, 40b/07
m.+(devā-i mualece) 15b/03
m.+(tedbīr-i muʿālece it-) 53a/05
m.+den 33b/05
m.+dür 25b/04, 64b/05
m.+i abraş 42a/04
m.+i āḫir 28a/04
m.+i muḫtelife 33b/03
m.+it- 38b/07
m.+leri 15b/01, 36a/08, 38a/10
m.+lerin 37a/02
[=18]

muʿālicāt *Bk.* muʿālecāt
m.+ı 1b/09
[=1]

muʿālice *Bk.* muʿālece
m.+leri 20a/09
m.+lerinüñ 21b/04
[=2]

muʿallim *Ar.* Ta'lim eden, öğreten.
m. 60a/05
[=1]

muʿayin *Ar.* Kat'i ve kesin olarak belli olan. Görülmüş olan.

muḥkem *Ar.* Sağlam. Metin. Sıkı sıkıya. Kuvvetli.
m. 18a/12, 18b/02, 19b/01, 20b/12, 20b/15, 21b/11, 22a/12, 23a/03, 24a/08, 24b/02, 24b/11, 25a/06, 26b/02, 26b/12, 28a/02, 32a/02, 34a/10, 35a/07, 36a/01, 36a/03, 36b/13, 37b/06, 37b/10, 38a/05, 46b/10, 49a/12, 52b/09, 52b/14, 53a/13, 53b/02, 53b/05, 54a/07, 55a/15, 57a/10, 61b/12, 62b/07, 65a/01, 65a/05, 65a/09, 67b/02, 71a/03, 72b/04
m.+it- 20a/03
[=43]

muḥtāc *Ar.* İhtiyacı olan.
m.+ol- 1b/10, 69a/12
[=2]

muḫtelif *Ar.* Çeşitli.
m. 33a/08
m.+dür 33a/13
[=2]

muḫtelife *Bk.* muḫtelif
m.+(imrās-ı muḫtelife) 45a/07
m.+(muʿālece-i muḫtelife) 33b/03
m.+den (ʿillet-i muḫtelifeden) 45a/09
[=3]

mūm *Far.* Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit bazen de tabiatta gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak suretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı.
m.+ı (bal mūmı) 29b/10, 46a/14

[=2]

murdār *Far.* Pis. Kirli. Mülevves. Temiz olmayan.

m.(ceyş-ı küffār-ı murdār-ı fevc) 13b/15

m.+dur 29a/04

m.+ı şarı 39b/08

[=2]

muṣaffi *Ar.* Sâfileştirilmiş. Süzülmüş.

m.+(ʿasel-i muṣaffī) 26b/14

[=1]

muʿtedil *Ar.* Yavaş ve mülâyim. Ne pek az, ne pek çok olan.

m. 15b/15, 54a/08

[=2]

muvāfiḳ *Ar.* Uygun. Yerinde. Denk

m. 44b/04

m.+dur 40b/03

[=2]

mü'essir Tesirli, etkili.

m.+dür 45b/04

[=1]

mübtelā *Ar.* Dertli. Hasta. Başı sıkıntılı. Rahatsız.

m.+ol- 38a/11, 40a/15, 49a/10, 49b/04, 49b/12, 52b/04, 71b/14, 73b/14, 74b/04

m.+olup çık- 58a/10

[=10]

mücemmed *Ar.* Dondurulmuş.

m. 9b/11

[=1]

mücerreb *Ar.* Tecrübe olunmuş. Sınanmış. Denemesi yapılmış.

m. 6a/06, 6b/13, 17b/02, 21b/01, 26a/08, 29a/03, 29b/13, 30a/09, 35a/04, 35b/05, 38b/05, 38b/14, 41b/10, 56b/11, 64b/05, 65a/14, 68a/10, 68b/03, 70a/12

m.+(ilāc-ı mücerreb) 28b/02

m.+(meşhūr ve mücerreb ol-) 12b/03

m.+dür 5a/05, 6a/12, 16a/11, 17a/06, 17b/14, 18a/07, 18b/10, 19a/05, 22a/05, 22a/10, 22b/06, 23a/07, 24a/01, 24b/04, 25b/04, 25b/14, 27b/01, 28a/05, 29b/01, 29b/13, 32b/06, 34a/04, 34a/12, 35a/10, 35b/14, 36a/07, 37a/01, 38a/08, 38b/01, 38b/08, 39a/04, 40b/05, 46b/06, 48a/11, 48b/09, 49a/09, 49a/15, 50b/06, 53a/01, 53b/14, 55b/03, 56a/01, 57b/08, 57b/13, 58b/10, 58b/13, 59a/09, 63b/08, 64a/04, 64b/12, 66b/04, 66b/10, 67b/06, 69a/15, 69b/04, 69b/12, 71a/01, 71a/12, 71b/04, 71b/10, 71b/12, 72a/10, 72a/15, 72b/03, 72b/09, 73a/01, 73a/09, 73a/12, 73a/15, 73b/03, 73b/07, 73b/14, 74a/03, 74b/02, 75a/04, 75b/02, 75b/06

m.+i ṣaḥīḥ 49b/10

m.+leri 56a/05

[=100]

müdāvemet *Ar.* Devamlılık. Bir işte devamlı çalışmak. Aralıksız bir işe devam etmek.

m.+i 40a/06

m.+it- 71a/09

[=2]

müddet *Ar.* Süre.

m. 71a/09

m.+i ḳalīl 45a/02

m.+i ḳarīb 43a/11

[=3]

müdevver *Ar.* Yuvarlak, değirmi hâlde olan. Döndürülmüş, tedvir olunmuş.

m. 18b/04

[=1]

müdevverce Yuvarlakça.

m. 5b/09

[=1]

müdevvir *Ar.* Döndüren, çeviren, tedvir eden.

m.+it- 37b/03

[=1]

mükerrer *Ar.* Tekrarlanmış, yinelenmiş.

m.+it- 44a/02
[=1]

mülāyim *Ar.* Yumuşak. Yavaş. Uygun. Yumuşak huylu.
m. 3b/14
m.+(zihn-i mülāyim) 40b/03
m.+ol- 3b/15
[=3]

mülceme *Ar.* Gemli. Yularlı.
m.+ur- 51b/09
[=1]

münāfiʿ *Bk.* menāfiʿ
m.+ine 2a/11
[=1]

münāfiʿāt *Bk.* menāfiʿāt
m. 1b/09
[=1]

münʿaḳid *Ar.* Düğümlenmiş, bağlanmış. Bağlı.
m.+ol- 9b/12
[=1]

mürdeseng *Far.* Tabii kurşun oksidi.
m. 28a/09, 28b/13, 31a/01
[=3]

müstekreh *Ar.* İğrenç
m. 39b/12
[=1]

müşāhede *Ar.* Gözlem.
m.+it- 12b/01, 60a/11, 75a10
m.+olın- 64b/04, 68a/09, 73a/02
m.+olun- 10b/01
[=7]

müteferriʿ *Ar.* Dallanan, bir kökten ayrılan.
m. 33a/09
[=1]

müteġayyir *Ar.* Değişen. Bir halden başka bir hale geçen.
m.+ol- 61a/06
[=1]

müteḥammil *Ar.* Dayanıklı görünümlü.
m.+dür 44b/06
[=1]

müteneffir *Ar.* İğrenmiş, tiksinmiş
m.+(ʿālem-i müteneffir) 61a/03
[=1]

mütenevviʿ *Ar.* Türlü, çeşitli.
m.+(devā'-i mütenevviʿ) 33b/04
[=1]

müyesser *Ar.* Kolaylıkla ortaya çıkan.
m.+(defʿ-i müyesser) 26a/07
m.+(ḫalāṣ müyesser ol-) 19b/11, 21a/13, 22a/04, 23b/15
m.+(ḥāṣıl ve müyesser ol-) 15b/03
m.+(şifā müyesser ol-) 20a/07
m.+ol- 8a/02, 12a/10, 12a/13, 23a/06, 24a/11, 25a/08, 27a/04, 29a/02, 29a/11, 33b/05, 33b/07, 33b/11, 38a/08, 49a/08, 63a/09, 69a/12, 73b/03, 76a/06, 76a/14
[=26]

-N-

naḳrīs < nekris Damla hastalığı.
n. 72b/06
[=1]

naʿl *Ar.* At, eşek, öküz vb. yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası.
n. 31b/09
n.+ı 31b/01, 31b/01, 31b/09
n.+ıñ 32a/08
[=5]

naʿlla- Hayvanın ayağına nal çakmak.
n.-r 31a/15
n.-yalar (naʿllıyalar) 32a/09
[=2]

naʿllan- Nallama işine konu olmak.
n.-mışdur 31b/03
[=1]

nār *Far.* 1. Nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte ağacın kırmızımtırak sarı sert bir kabukla örtülü, içinde çok sayıda

kırmızımtırak, sulu taneler bulunduran yuvarlak yemişi.
n. 26b/02
n.+(datlu nār ḳabuġı) 30b/14
n.+(nār ḳabugı) 34a/01
[=3]

nār*Ar.* Ateş.
n.+ı şedīd 18a/03, 18b/13, 19a/15, 24a/05, 25a/11, 53a/12
n.+da (kenār-ı nār) 22a/09
[=7]

nāṣır*Ar.*En çok el ve ayağın sürekli sürtünmelere uğrayan noktalarında üst derinin kalınlaşması ve sertleşmesiyle oluşmuş deri.
n.+(nāṣır eti) 59a/02
[=1]

naẓīf*Ar.*Temiz, pak.
n.+ol- 71a/11
[=1]

nebātāt*Ar.*Bitkiler.
n.+ı 40a/14
[=1]

necāset*Ar.*Pislik. Dışkı.
n.+i (çetük necāset) 49a/15
[=1]

necāt*Ar.*Kurtuluş, selamet.
n.+bul- 4a/15
[=1]

necim*Ar. <necm*Yıldız, ahter, kevkeb.
n. 47a/05
[=1]

necis*Ar.*Temiz olmayan. Pis.
n.+i (ādem necisi) 25b/14
n.+i (gögercin necisi) 55a/05
n.+i (sıġır necisi) 55a/06
n.+inden (ādem necisinden) 54b/01
[=4]

nefʿ*Ar.*Fayda, yararlılık.
n.+i ʿaẓīm 64b/03
[=1]

nefes*Ar.* Soluk.
n. 53b/05
n.+(żīḳu'n-nefes) 21b/03, 22b/15, 73b/12
n.+(żīḳu'n-nefes ol-) 22b/07
n.+i 52b/02
n.+in 52b/02
n.+ini 42b/09
[=8]

nefḫa*Ar.* Atın ayaklarında oluşan şişkinlik.
n. 23b/02
[=1]

nefʿi *Ar.*Çıkar ile ilgili, yararlı.
n. 56b/03
n.+(ʿaẓīm-i nefʿi) 68a/09
[=2]

neft*Ar.*Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir çeşit mineral yağ, neft yağı.
n.+(ḳara neft) 63a/13
n.+(neft yaġı) 29b/10, 63a/13, 63a/15
[=4]

nehār*Ar.* Gündüz.
n.+a (kemāli'l-leyli'l-nehār) 44b/14
[=1]

nekl*Ar.*Yular. At gemi.
n.+ini 67b/14
[=1]

nevʿi *Ar.*Nev'e ait, çeşit ile alâkalı.
n. 33b/02, 33b/03, 33b/04, 33b/06, 36a/08, 74a/09
n.+(ʿanṣır-ı nevʿi) 33a/08
[=7]

nıṣf*Ar.*Yarım, yarı.
n. 54b/02
n.+ına 22b/08
n.+ü'l-leyl 70b/06
[=3]

nişādır*Far.* Amonyak.
n. 24b/10
[=1]

nişādur*Bk.*nişādır
n. 45b/07
[=1]

nişān*Far.*İşaret, iz, belirti, alamet.

n. 10b/06, 11b/03, 15a/09
n.+da 7a/01, 12b/10
n.+dur 6b/13
n.+ı 3b/10, 15a/10
n.+lar 11a/02
n.+ları 3b/09
[=10]

noḫūd*Far.*Baklagillerden, ana yurdu Akdeniz kıyıları olan, çiçekleri sarımtırak renkte, tanesi baklamsı bitkinin yuvarlak tanesi.
n. 37b/03, 56a/09, 76a/02
[=3]

noḳṣan*Ar.*Eksik. Eksiklik.
n.+vir- 4a/09
[=1]

numūne*Far.* Örnek.
n. 73a/01
[=1]

nūr*Far.*Aydınlık, ışık, parıltı, ziya.
n.+ı (göz nūrı) 71b/06
[=1]

nūş*Far.* Tatlı şerbet gibi içilecek şey.
n. 13b/03
[=1]

nühūset*Ar.*Yaramazlık, uğursuzluk.
n. 44b/03
[=1]

-O-

ocaḳ 1.Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer.
o. 18a/04, 41a/09

2.Dedelerden beri belirli bir hastalığı iyi ettiğine inanılan aile.
o.+(ocaḳḳurımı) 58b/05
o.+(ocaḳḳurumı) 17b/02, 63a/12
[=5]

oġlaḳ Keçi yavrusu.
o. 29a/12
[=1]

oġlan Erkek çocuk.
o. 23a/09
[=1]

oġlan aşı Cavşir ağacı ve bundan elde edilen macun. Ferula elaeochytris.
o.24a/02
[=2]

oġulErkek evlat.
o.+ı (oġlı) 43b/13
[=1]

oḳYayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
o. 66a/15
[=1]

oḳu-Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşünceyi anlamak.
o.-duḳça 48b/06
o.-ya 48b/08
o.-yalar 48b/05
[=3]

olagel-Öteden beri sürüp gelmek.
o.-mişdir 6a/05
[=1]

olın-Olma işine konu olmak.
o.-a 12a/01, 42a/14, 61a/13, 68a/09
o.-an 10b/06, 52a/04, 58a/10, 63a/13
o.-muşdur 53b/15
o.-up 8a/09, 9a/14, 10b/09, 13a/04, 13a/07, 13b/07, 26a/09, 42b/13, 46a/03, 46a/04, 61a/07, 64b/04
o.-ur 73a/02
[=22]

olun-*Bk.* olın-
o.-a 23a/15, 70b/04
o.-an 48b/03
o.-dı 14a/05, 47b/06, 76a/12
o.-duġı 29a/15, 42a/11
o.-duḳdan 41a/14
o.-maġın 9a/08
o.-maya 2a/14, 21b/02, 41b/09, 47b/14, 48b/09, 54a/10, 56b/04, 57b/05, 58b/03, 64b/05, 65a/14, 66a/13, 68a/10, 74b/10, 76b/08

o.-mayup 13b/13, 39b/10, 41b/05, 42a/13
o.-maz 8a/15
o.-mış 26a/11, 60b/12
o.-mışdur 3b/09, 5a/13, 11b/02, 54a/10, 54b/06, 58b/03, 63a/09, 68a/05, 76b/06
o.-muş 10b/01, 10b/10
o.-sa 70a/14
o.-up 8b/07
o.-ur 14b/08
[=45]

omuz Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.
o.+ı 50a/12
o.+ını 50b/10
o.+larında 50a/10
[=3]

on Dokuzdan sonra gelen sayının adı.
o. 9b/15, 13a/13, 16b/08, 17b/03, 20a/14, 20a/15, 20a/15, 20b/01, 21b/12, 21b/12, 22a/06, 27b/11, 28a/09, 32a/02, 36b/13, 46a/15, 49b/05, 52b/06, 52b/07, 55a/05, 55a/05, 63a/04, 70a/01
o.+(on beş) 28a/09, 46a/14
o.+(on biñ) 10a/02
o.+(on iki biñ) 9a/04
[=27]

oñla- İyileşmek.
o.-mağa 27a/05
[=1]

oñul- Hastalıktan, dertten kurtulmak, şifa bulmak, felah bulmak, iflâh olmak.
o.-duḳda 52a/07
o.-maz 51b/02
[=2]

oñult- Hastalıktan kurtulmasını sağlamak, şifa buldurmak.
o.+ur (oñuldur) 71b/02
[=1]

ormanlıḳ Ormanı çok olan, ormanla kaplı veya orman gibi olan yer.
o. 47b/13
[=1]

orta Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.
o. 22b/08, 36a/13
o.+sına 20b/11
o.+sından 37b/06, 41a/06
[=5]

ot Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.
o. 7a/10, 35a/01, 47a/05, 47a/15, 47b/06, 52b/07, 53b/10
o.+(banbıl ot) 51a/10
o.+a 24b/06, 47a/05
o.+dur 47b/14, 56a/05, 56a/13
o.+ı 47a/12, 47a/13, 49b/13, 58a/12, 63a/01
o.+ı (çörek otı) 23a/02, 49b/06
o.+ı (güyegü otı) 53a/07
o.+ı (ḳaraca otı) 26b/12
o.+ı (kiremid otı) 51a/10
o.+ı (sıçan otı) 37a/05, 37a/06, 40a/01, 45b/08
o.+ı (siñirli otı yapraġı) 62a/05
o.+ı (turaḳ otı) 21b/10
o.+ı (yaş baldıran otı yapraġı) 62b/09
o.+ın (siñirli otın) 62a/09
o.+lar (bitürüci otlar) 51b/15
o.+ları 27b/13
o.+un 47a/12, 56a/09, 56b/05
o.+undan (sıçan otundan) 38a/01
o.+unı 58a/15
[=38]

otlat- Hayvanı veya sürüyü otlayabileceği bir yere götürmek, otlamaya bırakmak, otlamasını sağlamak.
o.-maya 40b/05
[=1]

otuz Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.

o. 10a/13, 23a/02, 30b/15, 31a/02
o.+(biñ otuz bir) 61a/14
[=5]

ov-Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek.
o.-a 65a/01
o.-a (ova ova) 18b/07, 18b/07, 27b/15, 27b/15, 71a/04, 71a/04
o.-alar 29b/08, 56b/01
o.-asın 64b/14
o.-up 65a/02
[=11]

oy-Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.
o.-alar 31b/13
o.-up 22b/10
[=2]

oyan Hayvan gemi.
o.+(oyan başı) 55a/10
[=1]

oyna-Kımıldamak, hareket etmek.
o.-yan 32a/14
o.-yınca 32a/13
o.-yup 32b/03
[=3]

oynat-Oynamasını, hareket etmesini sağla- mak.
o.-ır (oynadır) 27b/10
[=1]

oyul-Oyma işi yapılmak.
o.-mış 31b/15, 32a/06
[=2]

oyun- Toplanmak, birikmek.
o.+(oyunmuş ḳan) 54b/06
[=1]

-Ö-

öd Öd, safra.
ö.+i (tavşan ödi) 58b/06
ö.+üni 49a/08, 72a/10, 73a/05
[=4]

ögren-Yetenek, beceri kazanmak.
ö.-üp 44b/07
[=1]

ökçeAyakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk.
ö.+sinden 57a/02
[=1]

öksür-Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.
ö.-se 17a/08
ö.-ür 63b/08
[=2]

öksürükCiğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması.
ö. 17a/07
ö.+(ḳuru öksürük) 69a/13
ö.+ol- 17b/09
[=3]

öküzÇift sürmekte, kağnı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.
ö. 4b/06
ö.+in 4b/08
[=2]

öl-Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.
ö.-mek 12b/04, 44b/05
ö.-ür 35a/02
[=3]

ölç-En, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek.
ö.-üp 36a/12, 36b/08
[=2]

ölçiBir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan. Ölçü.
ö.+lerini 36a/15

[=1]

öldür-Bir canlının hayatına son vermek.
ö.-eler 61b/02
ö.-ür 37a/07
[=2]

ölüm Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi.
ö.+ini 12b/06
[=1]

ʿömr*Ar.* Yaşam.
ö.+(ʿömr-i şerīfleri) 9b/08
ö.+i 14b/15
ö.+i ʿazizleri9b/04
ö.+i ḳalīl12a/14
ö.+inde 71b/14
ö.+ini 4b/11
[=6]

önBir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.
ö. 12a/03, 12a/05, 15a/11, 23b/02, 27a/13, 34b/02, 50b/02
ö.+(ön ayaḳların) 67a/04
ö.+i 53b/05
[=9]

önceİlk olarak, başlangıçta, sonra karşıtı.
ö. 16a/10
[=1]

örik Atın ağağına bağlanılan ipten dolayı ayakta oluşan hastalık.
ö.+(ayaġı örik ol-) 59a/06
[=1]

ört-Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.
ö.-e 36b/12
ö.-eler 53b/04, 65a/09
ö.-üp 16a/02, 18b/09, 63b/13, 70a/02
[=7]

öykenAkciğer.
ö.+(öyken pāresi) 35a/11
ö.+e 35a/13
[=2]

ʿöẕür*Ar.*Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret.
ö. 73a/08
ö.+i ḳabīḥ4a/09
[=2]

-P-

pāk*Far.*Temiz.
p. 7a/10, 7a/11, 18a/04, 21a/02, 22a/15, 23a/04, 23b/13, 27b/15, 30b/02, 31b/15, 32b/15, 34a/09, 35a/08, 41b/01, 47a/14, 59a/10, 64a/15, 70b/02, 70b/04, 71a/01, 71a/04, 71a/05
p.+it- 58a/03
p.+leri (ṭabʿ-ı pākleri) 60b/14
p.+ol- 46b/13
[=25]

palamud*Rum.* Meşe türlerinin uzunca, fındığa benzeyen, sert ve pürüzlü, bir yüksük içinde bulunan, tanen bakımından zengin meyvesi, pelit.
p. 18a/14
[=1]

palanḳa*Mac.*Ağaç ve toprakla yapılmış, hendekle çevrilmiş küçük hisar.
p. 9b/03
p.+larda 9a/15
[=2]

panbıḳ*Bk.* panbuḳ
p. 66a/02
[=1]

panbuḳ*Far.*Ebegümecigiller familyasından, koza denen meyvesinde beyaz ya da sarımtırak uzun selüloz lifler bulunan, sarı ya da pembe çiçekli otsu ya da odunsu bitki (Gossypium) ve bu bitkinin tohumlarını saran ince ve yumuşak lif yumağı.
p. 40a/02, 41b/02, 59a/13
[=3]

papadıyya Birleşikgillerden, baharda taç yapraları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki. Matricaria chamomilla.
p. 53a/08
p.+(papadıyya köki) 53a/08
[=2]

papatya *Bk.* papadıyya
p. 23b/07
[=1]

pāre *Far.* Parça, kısım, bölük.
p. 9b/03, 24b/11, 25a/04, 28b/06, 28b/15, 32b/15, 36a/10, 38b/15, 39b/01, 40b/14, 47a/13, 50b/13, 56a/09, 69a/14, 69b/01, 72a/06, 75b/13
p.+(pāre pāre) 21a/05, 21a/05, 56a/02, 56a/02
p.+(pāre pāre it-) 72a/07, 72a/07
p.+si (öyken pāresi) 35a/12
p.+si-y-ile 32a/02
p.+sin 50b/03
p.+sinde 67b/15
p.+siyle 61b/05
[=28]

parmaḳ İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.
p. 37b/05, 50a/15
p.-ıla (parmaġ-ıla) 61b/08
p.+ın (baş parmaġın) 36b/02
p.+ınuñ (baş parmaġınun) 36a/11
p.+ınuñ (parmaġınuñ) 36a/14
p.+larda 61b/09
[=7]

paşmaḳçı Dağ kunduzu *krş.* ṭaġ ḳunduzı, zerabīḥ.
p. 34b/09
[=1]

pāyend *Far.* Payanda, destek, dayak.
p. 53b/01, 63b/04
[=2]

pekmez Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi.
p.+i 22b/09
p.+ini (datlu üzüm pekmezini) 22b/04
[=1]

penbe *Far.* Pamuk.
p. 30b/02, 31b/15, 65b/05, 74b/01
p. +i 26b/15
[=5]

perişān *Far.* Bozuk, tertibsiz, düzensiz.
p. 5a/04, 5a/06, 14a/01
p.+(ḳaba ve perişān ḳuyruḳlu at) 5a/05
p.+(münhezim ve perişān ol-) 14b/06
[=5]

pertik El, ayak vb. incinen yerlerde olan şiş.
p. 69b/09, 70a/11
p.+ol- 69b/05
[=3]

pes *Far.* Arka, art, geri.
p. 25a/03
[=1]

peynir *Far.* Maya ile katılaştırılarak sütten yapılan ve birçok türü olan besin.
p.+i ṭulum 24b/11
[=1]

pirinç *Far.* Buğdaygillerden, kökleri bol su içinde yetişen bitkinin besin olarak kullanılan taneleri.
p.+(pirinç unı) 54a/03
[=1]

pişir- Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek.
p.-üp 72a/08, 72b/01
[=2]

piş- Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.

p.-miş 29b/06
[=1]

pişür-*Bk.* pişir-
p.-eler 21a/04
p.-üp 72a/07, 74b/03
p.-ür 66a/09
[=4]

piynir*Bk.* peynir
p.+ṭulumı 34b/03
[=1]

pul Para.
p.+a 11a/05
[=1]

püryān*Far. < biryān* Kebabın bir nev'i.
p.+it- 71b/12
[=1]

-R-

rabṭ*Ar.* Bağlamak, bitiştirmek, bir şeye bağlamak.
r.+(żabṭ u rabṭ) 42a/09
[=1]

raḳı*Ar.* Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki.
r.+(raḳı ṣābūnı) 32a/05, 63a/02
r.+sābūnından 68b/13
[=3]

rāyiḥa*Ar.* Koku, güzel koku.
r. 35a/02, 49a/14
r.+sı 35a/01, 35a/03
[=4]

raziyāne*Ar.* Dereotu nev'inden bir nebat adı, rezene.
r. 47a/08
[=1]

redd*Ar.* Geri döndürmek, kabul etmemek, çevirmek, def etmek.
r.+i 14a/08
[=1]

refīḳ *Ar.* Ortak, arkadaş, eş, yardımcı, yoldaş.
r.+i şefīḳ 10a/13
[=1]

reftar*Far.* Gidiş, salınarak yürüyüş.
r.+e (ḫışm-ı reftare) 8a/15
[=1]

rendele- Rende ile pürüzlerini gidermek, istenilen biçimi vermek.
r.-r 56a/15
r.-yüp 56a/15
[=2]

renk*Far.* Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
r.+i (rengi) 71a/10
r.+inde (renginde) 11b/08
[=2]

repūla*Rum.* İhren, gür yapraklı, kökü havuca benzeyip havuçtan daha uzun ve kalın olan, tadı turba benzeyen ve acı olan çok yıllıksı bir bitki *krş.* ihren
r. 56b/10
[=1]

ricā*Ar.* Yalvarmak, niyaz eylemek.
r. 61a/08
[=1]

rivāyet*Ar.* Hikâye edilen hâdise veya söz.
r. 7a/12, 12b/14
r.+(ḥikāyet ve naḳil ve rivāyet it) 10a/10
r.+(naḳil ve rivāyet olın-) 53b/14
r.+i 14a/06
r.+it- 15a/02
r.+ve naḳil ve ḥikāyet 3b/08
r.+ve naḳil ve ḥikāyet it- 11b/02
[=8]

rūġan *Far. < revġan* Yağ.
r.+(ṣarı rūġan-ı sāde) 31a/06
r.+(yıllanmış rūġan-ı zeyt) 49b/14
r.+ı bezir 24a/07, 26a/05
r.+ı sāde 17b/01, 27a/14, 30a/08, 46a/14, 49b/06, 55b/05, 62a/02, 70a/05

r.+ı zeyt 28b/14, 46a/13, 56b/01, 57a/11, 57b/04, 61b/05, 64b/14, 65a/01, 65b/15, 66b/14, 68a/13
[=23]

rūḥ*Far.*Can, nefes, canlılık
r.+ı-y-çün 38a/13
r.+ı pür-feyż-i fütūḥ9b/05
[=2]

rūzigār*Far.*Yel. Rüzgar.
r. 65a/09
r.+(asker-i cerrār-ı rūzigār) 8a/14
[=2]

rükūb*Ar.*Binme. Biniş.
r.+(süvār ve rükūb it-) 10a/15
r.+dan (keşret-i rükūb) 60a/14
r.+it- 12a/09
[=3]

-S-

sāʿat*Ar.*Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dörtte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi.
s. 21a/06, 22a/07, 24a/09, 26a/01, 26a/07, 26a/15, 28a/06, 28a/07, 32b/10, 35b/08, 49b/15, 51a/01, 55b/12, 62b/05, 65a/01, 65a/01, 65a/03, 65a/11, 68a/02, 69b/07, 74b/11
s.+de 65b/07, 69b/10
s.+e 24b/13, 75a/01
[=25]

ṣabāḥ*Ar.* Günün başlangıcı gündüzün ilk saatleri.
s. 13a/10, 18b/04, 19a/03, 21a/12, 22b/01, 22b/10, 26b/04, 34a/04, 39a/10, 41b/04, 46a/05, 64a/03
s.+a 49b/09
[=13]

sābiʿ *Ar.* Yedi, yedinci.
s.+(el-bābü's-sābiʿ) 23a/15
[=1]

ṣabūn*Ar.* Temizlik için kullanılan ve zeytin yağıyla kireç, kül veya sodadan yapılan madde, sabun.
s. 23b/14, 25a/15, 30a/13, 32b/14, 34a/09, 63a/05, 65a/11, 68b/15, 70b/01, 71b/01
s.+(ṣabūn ṣuyı) 55b/10
s.+ıla27b/14,29b/04, 64b/01
s.+ı 16a/10, 69a/03
s.+ı (raḳı ṣabūnı) 32a/05, 63a/02
s.+ı (Şam ṣabūnı) 45b/15
s.+ından (raḳı ṣabūnından) 68b/13
[=20]

ṣābunla-Herhangi bir şeyi sabun sürerek yıkamak.
s.-ya 16a/07
s.-yup 19b/08
[=2]

ṣac Üzerinde ekmek pişirilen metal levha.
s.+(ḳızmış ṣac) 21a/04
[=1]

saç At, aslan vb. hayvanların ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar, yele.
s.+ı 3b/15, 3b/14, 3b/14, 3b/15, 4a/02
s.+ın 73b/04
[=5]

ṣaç-Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.
s.-up 39a/08
[=1]

ṣaçaḳAtın kuyruğundaki saçak, püskül.
s.+ı (ṣaçaġı) 64b/08
[=1]

ṣadā *Ar.* Seda. Ses. Avaz
s.+sını 5a/15
[=1]

sāde*Far.* Sade, katıksız.
s. 42a/04
s.+(rūġan-ı sāde) 17b/02, 27a/14, 30a/08, 46a/15, 49b/06, 55b/05, 62a/02, 70a/06
s.+(ṣarı rūġan-ı sāde) 31a/06
[=10]

ṣadef *Ar.*Sert, parlak ve şeffafa yakın madde. İnci kabuğu.
s. 41a/08
[=1]
ṣādıḳ *Ar.*Dostluğu ve bağlılığı içten olan, sadakatli.
s.+(yār-i ṣādıḳ) 7a/07
s.+ı'l-ḳavl-i muʿtemed 12b/13
[=2]
sādis *Ar.* Altıncı.
s.+e 21b/02
[=1]
ṣāf *Ar.* 1. Dizi, sıra.
s.+ları 14b/07
2. Katıksız, arı, katışıksız, halis, has.
s.+ol- 70b/03
[=2]
ṣāfī *Bk.* ṣāf
s. 18b/11
s.+(rūşen ve ṣāfī ol-) 71b/09
s.+ol- 69b/14
[=3]
ṣaġ 1. Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.
s. 38b/02, 38b/03
s.+gözüni 72a/01
2. Sağlam, esen.
s.+(ṣaġ at) 45b/04
s.+ol- 4a/14
[=5]
ṣaġīr *Ar.*Ergenlik çağına gelmemiş çocuk.
s.+ maʿṣūmların 74a/03
[=1]
ṣaġrı Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.
s.+sı 4a/05
[=1]
sāḥil *Ar.*Deniz, göl veya akarsu kenarı.
s.+inden 47b/11
[=1]
sāḥir *Ar.*Büyücü, büyü yapan, sihir yapan.
s. 14a/15
[=1]
saḥḳ *Ar.*Döğüp yumuşatma. Döğme, döğülme.
s. 49a/05
s.+eyle- 38a/03
s.+it- 16b/09, 18b/02, 18b/15, 19b/04, 19b/14, 22a/12, 23a/03, 25a/03, 26b/12, 27b/13, 28a/12, 28b/13, 29b/05, 31a/04, 32a/05, 32b/01, 32b/12, 33b/15, 34b/12, 37b/10, 39a/01, 46a/03, 46b/03, 51a/11, 57a/10, 58a/13, 58b/01, 58b/07, 58b/11, 62a/08, 62b/04, 62b/09, 62b/10, 63a/14, 63b/02, 64a/10, 65b/03, 66b/08, 66b/12, 67a/13, 68b/04, 70b/09, 71a/14, 72b/04, 75b/15
s.+ol- 21a/10
s.+olın- 26a/09
s.+olun- 26a/11
s.+ve ḫāżır it- 20b/08
[=51]
ṣaḥrā *Ar.*Kır, ova, çöl.
s. 40a/11, 47b/13
s.+ya 8b/06
s.+yı Belġırad 9a/07
[=4]
sahte *Far.*Düzme, yapmacık, yalandan, taklit.
s.+den 5b/03
[=1]
saḳ Şiddetle, kuvvetli bir şekilde.
s.+ça 54b/15
[=1]
ṣaḳaġu Atların boğazlarına arız olan hastalık. Ruam.
s. 45a/07, 49a/09, 49b/04
s.+sına 49b/12
[=4]
ṣaḳal Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.
s.+ın 73b/04
[=1]

saḳāmet *Ar.* Bozukluk, ziyan, noksan, zarar, eksiklik.
s. 31b/05, 60a/15
[=2]
sāḳaṭ *Ar.* Bir tarafı bozuk, eksik veya asla bir işe yaramaz olan.
s.+ol- 37a/11
[=1]
ṣaḳın- Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek:
s.-alar 32a/03, 35a/04
s.-up 6a/13
[=3]
saḳıṭ *Ar.* Düşen, düşük. Kıymetsiz, sukut eden. Ölü olarak düşmüş çocuk.
s.+ı ʿalīl ol- 35b/12
[=1]
ṣaḳız Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çiğnendiğinde yumuşayan, hoş kokulu, beyaz renkli reçine.
s.+ı (çam saḳızı) 20b/07, 21b/12, 21b/14, 32a/04, 46a/12, 46b/13, 46b/14, 51a/09, 59a/11
[=9]
saḳīm *Ar.* Hasta, keyifsiz, sağlam olmayan.
s. 43a/11
s.+ol- 54a/12
[=2]
sākin *Ar.* Hareketsiz, kendi hâlinde, durgun.
s.+ol- 75a/08
s.+tur- 30b/08
[=2]
saḳla- Elinde bulundurmak, tutmak:
s.-yacaḳ 11a/04
s.-yalar 12b/11
[=2]
ṣal- 1. Yollamak, göndermek.
s.-alar 24b/06
2. Ulaştırmak.
s.-a 20b/15
[=2]
salata *İt.* Genellikle bazı çiğ ot ve sebzelerle yapılan, yağ, limon vb. maddeler konulan, yemeklerle birlikte yenen yiyecek, salata.
s.+it- 56b/02
[=1]
sāle *Far.* Yıllık, senelik.
s. 44b/15, 44b/15, 60a/10
[=3]
sālim *Ar.* Sıhhatli. Sağ. Noksansız, eksiksiz.
s. 14a/03
s.+(emīn ve sālim ol-) 2a/07, 6a/11, 71b/15, 74a/06, 75a/09
s.+ol- 41b/07, 42a/07
[=8]
ṣāliş *Ar.* Üçüncü.
s.+(el-bābü'ṣ-ṣālisü'aşer) 71b/04
s.+(el-bābü'ṣ-ṣāliş) 18a/08
s.+de (def'a-i ṣāliṣde) 33a/04
[=4]
ṣaman Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları.
s. 7a/12, 16b/02
s.+(ḥurda ṣaman ṭozı) 53a/09
[=3]
ṣāmin *Ar.* Sekizinci.
s.+(el-bābüs'ṣ-ṣāmin) 36a/07
[=1]
sanc- *Bk.* sanca-
s.-up 41a/10
[=1]
sanc *Bk.* sancu
s.-alar 56b/13
[=1]
sanca- Sancı vermek, ağrımak.
s.-yup 74b/14
[=1]
sancu İç organlarda batar veya saplanır gibi duyulan, nöbetlerle azalıp çoğalan ağrı.

s. 15b/04, 67a/01, 74b/06
[=3]

sanculan-Sancıya tutulmak.
s.-sa 15b/05, 66b/11
s.-ur 15b/07
[=3]

sanculu Sancıya tutulan, sancısı olan.
s.+ādem 73b/11
[=1]

ṣandal*Ar.*Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu bir ağaç *(Santalum album).*
s.+(ḳızıl ṣandal) 52b/06
[=1]

ṣanduḳa*Ar.*İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.
s. 70b/04
[=1]

ṣānī*Ar.* İkinci.
s.+(el-bābü'ṣ-ṣānī) 17a/06
[=1]

ṣap Çiçek, meyve veya sebzeyi dala bağlayan ince bölüm, sak.
s.+ı (ṣarımsaḳ ḳabıve ṣapı) 53a/09
s.+ı (ṣarımsaḳ ṣapı) 23b/08
s.+ından (ṣarımsaḳ ṣapından) 26a/05
s.+ını (ṣarımsaḳ sapını) 57a/02
[=4]

sar-Çevresini çevirmek, çepeçevre dolanmak, çevrelemek.
s.-a 57a/05, 57a/15
s.-alar 18b/09, 24b/02, 25a/14, 35a/07, 38a/05, 40a/06, 66a/07, 75b/01
s.-asın 65a/02
s.-up 20b/12, 24b/12, 25b/13, 29a/14, 35a/10, 37b/12, 51a/04, 54a/07, 59b/05, 63a/03, 63b/04, 65a/09, 65a/12, 75b/10
[=25]

ṣarf*Ar.* 1. Harcama, tüketme, kullanma.
s.+ı zihn7b/07
s.+ı zihn it- 43b/12
s.+it- 4b/11
2. Sırp.
s.+da (lisān-ı ṣarfda) 56b/10
[=4]

sarḫōş*Far. < ser-ḫōş* Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan, mest.
s.+it- 41a/02
[=1]

ṣarıYeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.
s.+(murdār-ı ṣarı) 39b/08
s.+(ṣarı ḳaṭrān) 39b/01
s.+(ṣarı rūgan-ı sāde) 31a/06
s.+(ṣarı ṣabır) 69b/05
s.+(ṣarı sünbül) 73a/06
[=5]

ṣarı ṣabır Zambakgiller ailesinden Aloe forex' in yapraklarından elde edilen, yapısında sürgüt etkili aloin glikozidi içeren, koyu renkli, acı tadında kurutulmuş özsu, aloes.
s. 69b/06
[=1]

ṣarılıḳKanda safra maddesinin artması sonucunda cildin, göz akının ve idrar, ter gibi bazı vücut sıvılarının sarı renk almasıyla beliren hastalık.
s. 72a/09
s.+ol- 72a/08
[=2]

ṣarımsaḳ Zambakgiller familyasından, toprak altında bir soğanı olan, gövdesi uzun, yassı ve sivri uçlu yapraklarla sarılmış, keskin kokulu, iştah açma, damar genişletme, mikrop öldürme, tansiyon ayarlama vb. pek çok tıbbi hassaya sahip, 30-100 santim yüksekliğinde otsu bitki. Allium sativum.

s. 17b/03, 24a/03, 26a/11, 49b/13
s.+ıla (ṣarımṣaġ-ıla) 49a/11
s.+(ṣarımṣaḳ ṣapı) 23b/08, 26a/04, 57a/02
s.+ḳabı ve ṣapı 53a/08
[=9]

ṣarḳıt-Yukarıdan aşağı doğru sarkmasını sağlamak.
s.-ur (ṣarḳıdur) 52b/01
[=1]

ṣarma Yayvan ve düz olmayan. Atın göbeğinin düzgün olması.
s. 6b/11
[=1]

ṣarmaşıḳSarmaşıkgillerden, koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki *(Hedera helix).*
s. 48a/09
s.+(yapraḳsız ṣarmaşıḳ) 48a/05
[=2]

ṣarmaşuḳ*Bk.* ṣarmaşık
s.+ından(dolaşuḳ ṣarmaşuġından) 62b/11
[=1]

ṣarp Çetin, şiddetli, kuvvetli, sert, keskin.
s. 17b/10, 23b/10, 24a/04, 56b/01, 64a/12
s.+(ṣarp sirke) 25b/10, 28a/12, 55a/04, 57b/09, 62a/06, 62a/15, 62b/06, 65a/04, 67b/11, 69b/06, 69b/13
[=16]

ṣaru 1. Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.*Bk.* ṣarı
s. 27b/06
s.+(ṣaru aġac) 31a/02, 62a/12
s.+(ṣaru zırnīḫ) 34a/07, 45b/06
2. Yumurtanın ortasındaki sarıkısım.
s.+sı (yumurṭa ṣarusı)25a/04, 46a/01
s.sı-y-ıla +(yumurṭa ṣarusı-y-ıla) 24a/15, 49a/02, 61b/12,76a/01
[=11]

ṣat-Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.
s. 11a/05
[=1]

saydarlıḳ*Far. < sāye-dār*Gölge eden, gölgesi olan, gölgeli.
s. 47a/07
[=1]

sazānSazangillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın tatlı sularında yaşayan, sırt yüzgeci uzun, eti beğenilen kılçıklı bir balık *(Cyprinus carpio).*
s.+(sazān balıġı) 6a/03
[=1]

sebʿa*Ar.* Yedi.
s.+dan (aḳālim-i sebʿadan) 7b/02
[=1]

sedd*Ar.* Baraj, set.
s.+(sedd ü bend ol-) 53b/06
[=1]

sefā*Ar. < safā*Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma.
s.+da 75a/09
[=1]

segirdim Koşu.
s.+e 6b/06
[=1]

segirgen- Koşturulmak.
s.-mekden 20a/12
[=1]

segirt- Koşturmak.
s.-mekden 20a/11, 21b/06
[=2]

seker*Ar.*Hurma şarabı.
s. 72a/01
[=1]

sekizYediden sonra gelen sayının adı.
s.+(ḳırḳ sekiz) 7b/12
[=1]

selāmet*Ar.*Esen olma durumu, esenlik.

s.+e 2a/09, 14b/14
s.+e çıḳar- 2a/09
[=1]

selb *Ar.*Zorla alma, kapma, soyma.
s. 8a/07
[=1]

selīm*Ar.*Sağlam, kusursuz. Refah ve selâmet üzere bulunan.
s. 60b/14
[=1]

sell*Ar.*Yavaşça çekip sıyırma. Sıyrılma.
s.+i seyf 14a/11
[=1]

semir-Besili, yağlı bir duruma gelmek, semizlemek, şişmanlamak.
s.-üp 55b/13, 70a/13, 70b/15
[=3]

semizŞişman.
s.+ol- 72b/14
[=1]

semüz*Bk.* semiz
s.+ol- 71a/10
[=1]

sene*Ar.* Yıl.
s. 9b/04, 43b/14
s.+de 9b/02
s.+den 10a/14
s.+i kāmile 7b/12
s.+i mübāreke 8a/02
s.+sine 9b/08
s.+yi ḳırḳ 44b/15
[=8]

seng*Far.*Taş, hacer.
s.+i mermer 9b/12
[=1]

serçeSerçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş.
s.+i41b/11
[=1]

serī*ʿ* *Ar.*Hızlı
s.+ü'l-ḥareket ol- 11a/11
[=1]

seri*ʿ* an*Ar.*Çabucak.
s. 43a/09
[=1]

serküle< *serkile* Mavi çiçeklerinden, kara boya çıkarılan ot.
s. 52b/07
[=1]

sert*Far.* < *serd*Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı.
s. 4a/02
[=1]

sev-Çok hoşlanmak.
s.-mez 37a/15
[=1]

sevindirt-Sevinmesine yol açmak, sevinmesini sağlamak.
s.-dük 8a/15
[=1]

ṣıbyan*Ar.*Çocuklar, sabiler.
s. 8a/08
[=1]

ṣıçan Sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan *(Rattus).*
s. 11b/08, 57a/08
s.+(ṣıçan otı) 37a/04, 37a/06, 40a/01, 45b/08
s.+(ṣıçan otu) 38a/01
[=6]

sıġ- Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.
s.-acaḳ 41a/07
[=1]

sıġırGeviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.
s. 4a/11, 4b/06, 4b/07
s.+(sıġır kuyruġı) 58a/12, 58a/15
s.+(sıġır necisi) 55a/06
s.+(sıġır yaġı) 46a/01, 54a/08
s.+(sıġır yoġurdı) 54b/08

s.+a 3b/12, 4a/10
s.+ın 4b/03, 32a/03
s.+uñ 17a/11, 17b/01, 18b/03, 21b/13, 37b/09
s.+uñ (eczā'-i sığıruñ) 34a/02
[=19]

ṣıḥḥat *Ar.*Sağlamlık. Doğruluk. Sağlık.
s. 2a/01, 33b/07, 38a/08, 49a/08, 56a/12, 63a/08, 69a/12, 73b/03, 74a/06, 75a/09
s.+(aḥvāl-i ṣıḥḥat) 43a/15
s.+(şifā ve ṣıḥḥat bul-) 36a/05, 73b/07
s.+bul- 16b/06, 17b/08, 22a/10, 32a/09, 32b/05, 33a/05, 35a/07, 35b/01, 35b/05, 35b/11, 35b/14, 36b/04, 37b/14, 38b/13, 42a/03, 46a/08, 46a/10, 46b/06, 49a/14, 49b/03, 49b/10, 50b/09, 51a/05, 51a/15, 51b/02, 51b/03, 51b/05, 52a/05, 53b/13, 55b/02, 57a/07, 57b/08, 58b/02, 59a/01, 59a/05, 59a/09, 59b/05, 62a/03, 63b/07, 65b/08, 66a/11, 66a/12, 66b/01, 67b/06, 68b/02, 76a/05, 76a/09
s.+ini 12b/02
s.+ve āḳıbet bul- 50a/04
s.+ve şifā bul- 62a/11, 65a/13, 75b/11
[=65]

sıḳ Aralıksız olarak, aralarında az aralık bırakarak.
s. 51a/12
[=1]

sıḳ- Bir şeyin suyunu, yağını, sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak.
s. 40b/15
s.-a 24b/02
s.-alar 16a/05, 31a/14, 74b/12
s.-up 63b/13
2. Dar gelmek.
s.-ar 31b/04
[=7]

sıḳıl- Sıkıntıya düşmek.
s.-masından 40a/10
[=1]

sıḳıṭ *Lat. Abortus* Yavru atma.
s. 4b/10
[=1]

sıra Yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi.
s. 36a/11, 37b/02
[=2]

ṣırlı Sırlama işlemi uygulanmış olan.
s.+çanaḳ 69a/01
[=1]

ṣırt Bir hayvanın ya da hayvanın bir parçasının üst yüzeyi.
s.+ı (balıḳ ṣırtı) 6a/02
[=1]

sırtlān Sırtlangillerden, genellikle leşle beslenen, etçil, postu benekli bir hayvan, yeleli kurt *(Hyaena)*
s.+(sırtlān yaġı) 59a/07
[=1]

sıtma Anofel türü sivrisineğin sokmasıyla insandan insana bulaşan, titreme, ateş ve ter nöbetleriyle kendini gösteren bir hastalık, ısıtma, malarya.
s. 52a/10, 52b/04
[=2]

sız- İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.
s.-mış 23a/04
[=1]

sızı Hafif ve ince ağrı.
s. 69b/09, 74b/06
[=2]

sidük İdrar, sidik.
s. 16a/13, 59a/14
s.+i (ādem sidügi) 59a/14
s.+i (sidügi) 16a/13, 19a/07, 19a/08, 19b/02, 65b/15, 66b/13, 74a/12
s.+in (sidügin) 74a/07
s.+inden (sidüginden) 25b/03

[=12]

sil-Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek.

s.-eler 28a/01

[=1]

sīne*Far.*Göğüs. Sadır. Kalb.

s.+i tefvīż 9a/08

[=1]

siñirDuyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet.

s.+i 6b/05, 6b/09, 27a/08

s.+ine 6b/04, 6b/05

s.+leri 6b/04, 6b/07, 27a/09

[=8]

siñirli İçinde sinir bulunan, damarlı.

s.+(siñirli otı) 62a/09

s.+(siñirli otı yapraġı) 62a/05

[=2]

sirāceDeride ve genellikle boyunda görülen, lenf düğümlenmelerinin şişkinliğiyle beliren tüberküloz türü bir hastalık.

s. 38a/09, 38a/11, 38b/12, 38b/14, 39a/06, 39b/04, 40a/14

s.+getür- 38b/01

s.+ol- 38a/13

s.+si 39a/12

s.+si-çün 38b/07, 38b/13

[=12]

sirke*Far.*Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu.

s. 17b/10, 21a/06, 23b/10, 23b/10, 24a/04, 28b/09, 30a/03, 34a/07, 48a/14, 55a/04, 56b/01, 57a/03, 57b/09, 64a/12, 65b/10, 68a/13, 69b/02, 72b/01, 72b/07, 74a/08, 74a/12, 74a/15

s.+(sarp sirke) 25b/10, 28a/13, 62a/06, 62b/01, 62b/06, 65a/04, 67b/11, 69b/06, 69b/13

s.+(şarʿabdan bozma bir vaḳıyye sirke) 54b/02

s.+de 24a/04

s.+den 67b/13

s.+i70a/01

s.+y-ile39b/15

[=36]

sis Hastalıktan dolayı atın tüylerinde oluşan alaca benekler.

s. 11b/06, 63b/09, 64a/05

[=3]

sisli Tüylerinde küçük alaca benekler olan.

s.+(sisli at) 11b/08

[=1]

siyāh *Far.* Beyaz karşıtı, kara.

s. 6b/14, 10b/13, 12a/05, 12a/06, 64a/09

s.+(siyāh at) 11a/14

s.+(siyāh İzmir ḳurı üzüm) 17b/15

s.+(siyāh ḳaṭrān) 25a/10

[=8]

siyāhī Siyaha çalan. Siyahımsı.

s. 9a/04

[=1]

ṣofra*Ar.*Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

s.+sına 16a/08

[=1]

ṣoġanZambakgillerden, yemeklere tat vermek için yumrusu ve yeşil yaprakları kullanılan güzel kokulu bitki *(Allium cepa).*

s. 19a/13

s.+(aḳ ṣoġan) 17b/04

s.+(ḳızıl ṣoġan) 55b/06

s.+(ṣoġan suyı) 55a/05, 74b/11

s.+ı 16a/12

s.+uñ 16a/13

[=7]

soġuḳ Isısı düşük olan, sıcak karşıtı.

s.+a (soġuġa) 7a/02, 10b/14

[=2]

ṣoġulcan Solucan.

s. 19b/03
[=1]

şoḳ-İçine veya arasına girmesini sağlamak.
s.-a 16a/08, 16a/11, 19b/08
[=3]

şoḳum*Bk.*ḳuyruḳşoḳumı
s.+ına(ḳuyruġu şoḳumına) 11a/08
[=1]

şolVücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.
s. 12b/08, 27b/02, 38b/02, 38b/03
[=4]

şolu- Nefes alıp vermek.
s.-ma 21b/03
s.-r 15b/11
[=2]

şoluġan Dar dar ve sıkıntı ile nefes alma.
s. 22b/07, 22b/15, 23a/07
s.+ol- 22a/10, 22b/03
[=5]
[=76]

şovı-Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek, soğumak.
s.-yınca 35b/08
[=1]

şovu-*Bk.* şovı-
s.-duḳdan 16b/10, 48b/01, 64a/15, 65a/09
s.-yup 65a/06
[=5]

şovuḳ*Bk.* şoġuḳ
s. 10a/04, 18a/09, 18b/06, 19a/06, 19a/10, 27a/11, 46a/11, 51a/06, 51a/14, 56b/14
s.+(şovuḳ varmış at) 53b/15
s.+a (şovuġa) 15b/07
s.+dan 66a/07
[=13]

şovuḳla- Soğuk algınlığına uğramak.
s.-sa 64b/12
[=1]

şovut-Soğumasını sağlamak, soğumasına sebep olmak, soğutmak.
s.-up (şovudup) 39a/10
[=1]

şoy-Bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar vb.ni çıkarmak.
s.-alar 59a/04
[=1]

şoyun- Soyulmak.
s.-mış66a/05
[=1]

sögütSöğütgillerden, sulak yerlerde yetişen, yaprakları almaşık ve alt yüzleri havla örtülü büyük bir ağaç *(Salix).*
s.+(sögüt aġacı) 45b/09
s.+(sögüt aġacı güli) 30b/15
s.+(yeşil sögüt aġacı) 34b/06
[=3]

sök-Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.
s.-üp 37a/11
[=1]

sökül-Yarılmak, parçalanmak. Hastalığın yok olması.
s.-üp 52a/09
s.-ür 39a/12, 51b/03
[=3]

şuHidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.
s. 15b/13, 17a/09, 18a/10, 18a/12, 18b/06, 18b/13, 21a/15, 21b/07, 22a/13, 23a/10, 23b/14, 25a/15, 25b/06, 26b/06, 27a/03, 27a/05, 27a/12, 27b/06, 27b/15, 28a/06, 28a/06, 28b/03, 29b/04, 32b/09, 32b/14, 34a/09, 36a/01, 36a/02, 38a/07, 40b/14, 41a/07, 42a/05, 45b/09, 45b/10, 46a/11, 49b/11, 51a/06, 51a/14, 52b/08, 53a/12, 54a/06, 55a/14, 57b/01, 58b/11,

63a/02, 63a/05, 64b/01, 65a/11, 66b/08, 70b/01, 71a/15, 73b/09

s.+(ayaġına şu in-) 25b/05

s.+(ḳara şu) 29a/12

s.+dan 32a/03, 74b/15

s.+i ayn 2a/03, 74a/06, 75a/06

s.+ḳoy- 70a/01

s.+lar 39b/09

s.+ü ḳarīn61a/01

s.+vir- 15b/06, 70b/07

s.+ya 17a/01, 17a/03, 17a/14, 17b/07, 27a/12, 36a/01, 52b/03, 55b/01, 74b/13

s.+yı 16a/13, 19a/06, 28a/06, 36a/02, 36a/04, 40b/15, 45b/10, 51b/09, 54b/13, 55b/12

s.+yı (ḳızmış kepek şuyı) 50b/04

s.+yı (şabun şuyı) 55b/10

s.+yı (şoġan şuyı) 55a/06, 74b/11

s.+yın 16b/13, 55a/15, 58b/11

s.+yını 16a/12

s.+yun 27a/15

s.+yunı 74b/12

[=93]

şubḥ *Ar.*Sabah vakti. Sabah. Tan vakti. Şafak zamanı.

s.+(şubḥ ve mesā) 46b/05

s.+(şubḥ ve şām) 51a/13, 54a/06, 57b/06, 76a/03

[=5]

şuḳ-*Bk.* şıḳ-

s.-up 16a/12

[=1]

sumāḳ*Ar.* < *summāḳ*Antep fıstığıgillerden, sıcak bölgelerde yetişen, kabuğu hekimlikte, yaprakları dericilikte kullanılan bir ağaç *(Rhus coriaria).*

s.+la 74b/07

s.+ıla74b/03

[=1]

şūşam*Ar.*Susamgillerden, sıcak bölgelerde yetişen küçük bir bitkinin yağ çıkarılan, öğütülerek tahin elde edilen ve simit vb.nin üzerine serpilen küçük sarımtırak tohumu.

s. 55b/11

[=1]

şusuzlıḳSusuz olma durumu, kuraklık.

s.+a (şusuzlıġa) 7a/02

[=1]

südük*Bk.* sidük

s.+ini (südügini) 42a/04

[=1]

sükker*Ar.* Şeker.

s.+(sükker başı) 58a/09

[=1]

süleymān Mührüsüleyman *(polygonatum)* türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, otsu ve rizomlu bitkilerdir. Çiçekler sarımsı ve yeşilimsi renklidir.

s. 26b/13

[=1]

sülügen Yanmış kalaydan ve kurşundan yapılan kırmızı bir boya.

s. 28a/08

[=1]

sümüklü ḳurt Karından bacaklılardan, akciğerli, otçul ve kabuksuz yer yumuşakçası.

s. 45b/14

[=1]

sünbül*Far.* Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 santimetre yüksekliğinde, çiçekleri keskin kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisi.

s.+(şarı sünbül) 73a/06

[=1]

sünger*Rum.*Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.

s. 31b/14, 51a/07

[=2]

sür- 1. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak

s.-e 28b/12, 30b/11, 36b/11, 36b/12, 36b/14, 65a/08
s.-eler 23b/13, 24a/09, 24b/11, 28a/15, 28b/01, 30b/02, 32b/04, 34a/10, 34b/15, 40a/04, 40a/05, 40a/06, 41b/03, 42a/02, 46b/06, 50b/09, 57b/07, 61b/06, 61b/06, 62a/11, 63a/08, 63b/03, 67b/05, 69b/03, 74a/13, 74b/01
s.-er 27b/04, 27b/04
s.-mek 18a/08
s.-meyeler 61b/08
s.-se 64b/06
s.-seler 72b/06, 73a/11, 73a/14, 73b/02, 73b/06

2. Önüne katıp götürmek.
s.-üp 14b/10, 31a/09, 41a/12, 55b/08, 63a/03, 64b/02, 67b/04
s.-ür 4a/08, 8b/15
[=51]

sürmekSürme mantarıgillerin yol açtığı ve tanelerin içini kurum karası bir tozla dolduran ekin hastalığı, rastık.
s.+ (sürmek ʿilletleri) 18a/08
[=1]

sürç-Yürürken yanlış adım atıp dengesini yitirmek.
s.-er 31a/12
[=1]

süreBir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman parçası, zaman aralığı, zaman bölümü, müddet.
s. 41b/06
[=1]

süri < *sürü* Çok. Birçok.
s. 67b/08
[=1]

sürme Kirpik diplerine sürülen siyah boya, sürme.
s. 31a/04
[=1]

sürūʿ *Ar.*Sirayet eden, bulaşıcı, geçici olan.
s.+it- 66b/04
[=1]

sütKadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.
s. 20a/04
s.+i (ḫāliṣ inek südi) 22a/07
s.+i (südi) 24b/09
s.+i-y-ile 19b/13
s.+ine (südine) 73a/03
s.+ini (südini) 72b/10, 73b/11
s.+ol- 30b/07
[=8]

süvār*Far.*Ata binmiş. Binici.
s.+(ata süvār ol-) 1b/07
s.+(selāṭīn-i süvār) 59b/08
s.+ol- 4a/15, 14a/12
s.+ve rükūb it- 10a/15
[=5]

süz-Bir sıvıyı, içindeki katı maddelerden ayırmak için bez veya delikli bir kaptan geçirmek:
s.-eler 16b/09, 17b/05, 19b/01, 20b/03, 21b/11, 22a/15, 52b/09, 58b/09
s.-üp 18a/04, 22b/11, 36a/02, 41a/01, 45b/10, 54b/03, 55a/09, 55a/15, 67a/15
[=17]

-Ş-

şāb*Ar.* Antiseptik bir cisim olup alüminyum ve potasyum sulfatından mürekkep, tadı buruk ve suda tuz gibi erir bir cisim.
ş. 29b/06, 30a/01, 32a/15, 37b/08, 59a/11
[=5]

şāf Fitil.
ş.+it- 16a/10
[=1]

şah Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi.
ş.+tamarları 65a/08
ş.+tamarın 64b/13
[=2]
şaḥm *Ar.* Etler arasında bulunan yağ, iç yağı. Don yağı.
ş.+ı 40a/13
[=1]
şaḳ *Ar.* Yarma, ikiye bölme.
ş.+it- 22b/08, 29a/13
[=2]
şām *Ar.* Akşam.
ş.+(ṣubḥ ve şām) 51a/13, 54a/06, 57b/06, 76a/03
[=4]
şam Çam.
ş.+(şām ṣabunı) 45b/15
[=1]
şarāb *Ar.* Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.
ş. 16b/02, 17b/04, 24b/12, 53a/12, 53b/12, 55a/04
ş.+(eṣer-i şarāb) 24a/06
ş.+a 13b/03
ş.+dan bozma bir vaḳıyye sirke 54b/01
ş.+eyle- 18a/02
ş.+ı 66b/07
ş.+ı-la 16b/09, 17a/12, 17a/13, 19a/15, 20b/02, 24a/05
[=17]
şarlaġan Susam yağı.
ş. 55b/01
[=1]
şeb *Far.* Gece.
ş. 29a/08, 63a/12, 65b/02, 65b/12
ş.+(firengi şeb) 66b/11
[=5]
şedīd *Ar.* Sert, sıkı, şiddetli.
ş. 37a/07, 39a/05, 66a/10
ş.+(nār-ı şedīd) 18a/03, 18b/13, 19b/01, 24a/05, 25a/11, 53a/12
[=9]
şefīḳ *Ar.* Sevecen, şefkatli, müşfik.
ş.+ım (refīḳ-i şefīḳım) 10a/13
[=1]
şefḳat *Ar.* Sevecenlik.
ş.+it- 61a/09
[=1]
şeker *Far.* Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.
ş. 58a/11
ş.+ü muşşır 54a/03
[=2]
şekil *Bk.* şekl
ş.+de 12b/05
ş.+inde (şeklinde) 21a/03
[=2]
şekl *Ar.* Biçim
ş.+i 12a/01
ş.+inde 11a/09
[=2]
şemiş Atın baldırının şişme hastalığı.
ş. 34b/01
[=1]
şerbet *Ar.* Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.
ş. 19b/14, 66b/09
ş.+i 22b/12,58b/08
ş.+i (ʿasel şerbeti) 39a/01
ş.+i (bal şerbeti) 49b/02
ş.+i şehādet 13b/03
ş.+it- 19b/13
[=8]
şırlaġan *Bk.* şarlaġan
ş. 52b/14, 57b/06, 64a/01
[=3]

şiddet *Ar.* Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik.
ş. 13b/15
ş.+(ʿaẓīm-i şiddet-i şitā) 9b/11
ş.+e 5a/09
ş.+lerde (ḍarb-ı şiddet) 11b/13
[=4]

şiddetlü Etkisi çok olan, zorlu.
ş.+ol- 6b/06
[=1]

şifā *Ar.* Hastalıktan iyi olma, iyileşme. Hastalıktan kurtulma.
ş. 15b/03, 24a/11, 24b/04, 25a/08, 27a/04, 29a/02, 33a/13, 33b/07, 35a/07, 39a/04, 56b/07, 63a/08, 73b/02, 76a/06
ş.+(devā ve şifā ol-) 33a/11
ş.+(ḫalās ve şifā bul-) 17b/13
ş.+(ṣıḥḥat ve şifā bul-) 62a/12, 65a/13, 75b/11
ş.+bul- 16a/03, 16b/14, 17a/02, 17a/06, 17a/15, 18a/07, 18a/13, 18b/10, 19a/05, 19b/11, 20a/01, 20b/04, 21a/01halas.ol-, 21a/14, 22a/05, 22b/02, 22b/06, 22b/14, 23a/06, 24a/01, 27b/01, 28a/04, 28b/01, 29a/11, 29b/12, 30a/05, 30b/03, 34b/05, 38b/04, 39a/12, 39b/04, 46a/09, 47b/03, 47b/05, 48a/11, 48b/08, 49a/04, 54a/09, 54b/11, 55b/07, 58b/09, 58b/12, 59a/12, 63b/10, 66b/10, 67a/01, 69b/04, 69b/12, 70a/12, 73a/14, 73b/, 74a/02, 74b/02, 75a/03, 76a/10
ş.+dur 64a/05
ş.+i küllī 27a/07
ş.+müyesser ol- 20a/07
ş.+ol- 74b/08
ş.+ve ṣıḥḥat bul- 36a/05, 73b/07
[=80]

şiḳāḳ Köstekten dolayı atın ayağında oluşan iltihaplanma.
ş. 32b/06, 34a/05
[=2]

şīrīn *Far.* Sevimli, cana yakın, tatlı, hoş.
ş. 11b/14
ş.+(laṭīf ve şīrīn ol-) 4a/05, 4a/07, 6b/03, 71a/11
ş.+(mevzūn veşīrīn ol-) 4b/15
ş.+ol- 55b/08, 71a/01
ş.+ve ḫūb ol- 4a/04
[=9]

şiş 1. Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk
ş. 14b/08, 23b/12, 25a/09, 25a/13, 57a/06, 68b/11
ş.+e 41a/10
ş.+in 68b/10, 69a/08
2. Şişmiş olan yer, şişlik.
ş.+ol- 50b/10, 69b/13
[=11]

şiş- Gerilmek, kabarmak, şişkin bir durum almak.
ş. 69b/03
ş.-en 73a/13
ş.-er 15b/09, 21b/08, 25b/07, 34b/01, 34b/03, 49b/01, 50a/13, 55a/01, 55a/02, 55a/14, 57a/01
ş.-se 69b/01
ş.-üp 23b/04, 24a/02, 35a/08, 39b/07
[=18]

şişe *Far.* İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap.
ş. 64a/01, 65b/01
[=2]

şitā *Ar.* Kış. Senenin soğuk mevsimi.
ş.+(ʿaẓīm-i şiddet-i şitā) 9b/11
[=1]

şitāf Koşturma. Koşturmak.
ş.+it- 71a/03
[=1]

şōm *Far.* Uğursuz.
ş. 6b/10, 11a/06, 11b/07, 11b/15, 12a/07
[=5]

-T-

taʿaffün*Ar.* ürüyüp kokuşma. Leş kokusu. Fena ve pis kokular.
t.+it- 58a/08
[=1]

ṭaʿām*Ar.*Yemek. Yenilen şey.
t. 56b/08
t.+(iştiḥā-i ṭaʿām) 56a/14
t.+ı 56a/08
[=3]

tabʿ *Ar.*Tabiat. Karakter.
t. 42b/08
t.+(celīs-i muhīn-i taḥvīl-i ṭabʿ) 61a/01
t.+ı pākleri 60b/14
t.+ına 33a/09, 44b/04
[=5]

ṭabaḳSıcaktan ya da taşlık yerde yürümekten hayvanın ayağında olan yara.
t.27b/03, 28b/11
t.+(ʿillet-i ṭabaḳ) 28b/07
t.+ol- 29a/07
[=4]

ṭabanAyağın alt yüzü, aya.
t. 6b/09
t.+ı 6b/10, 32a/11
[=3]

tabīʿat*Ar.*Yaratılış, huy, karakter.
t.+ı 54a/12
t.+ı insān 33a/07
t.+ı teferrüt it- 29a/04
[=3]

ṭaġ1. Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.
t.+(ṭaġ ḳunduzı) 34b/08
t.+(ṭaġ temüri) 46b/14
t.+larda 47a/07, 47b/13
t.+larında 47b/08
t.+larında (Arabistan ṭaġlarında) 47b/07

2.*Far.* < *dāġ*Kızgın bir demirle vurulan damga, nişan.
t.+ı 36b/13
t.+un 37a/04
t.+ur- 20b/15, 24b/06, 27a/02, 51b/12
[=12]

ṭaġıl-Ortadan kalkmak, kalmamak, zail olmak.
t.-up 27a/03
[=1]

ṭaġla- Hastalıklı kısımları kurutmak, akan kanı durdurmak için vücudun hasta veya yaralı yerini kızgın bir aletle veya yakıcı maddelerle yakmak.
t.-duḳdan 37a/04, 38a/01
t.-maḳdur 58a/11
t.-ya 46b/15
t.-yalar 26b/10, 39b/14, 50b/07, 50b/08, 57b/12
t.-yup 51b/13
[=10]

ṭaġlan-Dağlama işine konu olmak.
t.-an 26b/11, 38a/04
t.-maġ-ıla 47a/01
[=3]

taḥīn*Ar.*Şekerle karıştırılarak helvası yapılan öğütülmüş susam.
t. 30a/03
[=1]

taḥvīl*Ar.*Bir halden başka bir hale getirmek. Değiştirmek.
t.+(celīs-i muhīn-i taḥvīl-i ṭabʿ) 61a/01
[=1]

taḳ-Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.
t.-salar 74a/04
[=1]

ṭala-Ağrıyacak ve kızaracak biçimde sürtünmek, dalamak.
t.-mış 73a/10
[=1]

ṭalaḳ Omurgalı hayvanlarda lenf bezine benzeyen ve kan damarları çok olan bir organ.
t.+ı 21b/08, 72b/02
t.+ını 72b/01
[=3]

ṭamar Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.
t. 11a/15, 24b/15, 30b/05, 45a/11, 45a/13, 46b/10, 75b/07
t.+dan 30b/06, 45a/11, 45a/12
t.+dur 45a/11
t.+ı 46b/08, 47a/02
t.+ın (şah ṭamarın) 64b/13
t.+ından 57b/11
t.+lar 45a/15, 47a/01
t.+ları 55a/01
t.+ların 46b/14
t.+larına 38b/10
t.+larına (şah tamarlarına) 65a/08
t.+u 30b/04
t.+uñ 25a/05
[=23]

ṭamla- Damla durumunda tane tane düşmek.
t.-ya 41a/11
[=1]

ṭamlat- Damla damla akıtmak.
t.-alar (tamladalar) 74b/15, 75a/02
[=2]

ṭār *Far.* Karanlık.
t. 31b/03
t.+ol- 31b/01
[=2]

ṭara- Bir şeyin tellerini birbirinden ayırıp karışıklığını gidermek.
t.-yup 69a/05
[=1]

ṭaraf *Ar.* Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri.
t.+dan 44a/08, 53b/02
t.+ı cihān-dār-ı İskender 9a/13
t.+ın 64b/14
t.+ına 36a/15, 64b/02, 64b/09
t.+ında 12a/02
t.+ından 37b/05, 64b/09, 67a/04
t.+ınuñ 64b/08
[=12]

ṭaraḳ Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç.
t. 69a/05
[=1]

tarḥana *Far.* İçine domates, biber, soğan, kokulu otlar, süt veya yoğurt katılan, bulgur, mayalanmış ve kurutularak ufalanmış hamur vb.nden yapılan çorba malzemesi.
t. 29b/15
[=1]

taʿrīf *Ar.* Bir şeyi belli noktalar ve işaretlerle inceden inceye anlatıp bildirmek, tanıtmak.
t. 42b/09
[=1]

tarla Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası.
t.+ya 29b/03
[=1]

ṭas *Ar.* Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.
t. 69b/02
t.+(burun ṭası-y-(ı)la) 49b/08
t.+(burun ṭası-y-ıla) 50a/01
t.+ı (burun ṭası) 68a/12
t.+ı-y-ıla 22b/05, 25b/03, 41a/01, 66b/15
t.+ında (burun ṭasında) 68a/14
[=9]

taṣfiyye *Ar.* Saflaştırmak. Olduğundan daha temiz bir hâle getirmek.
t. 33b/12
[=1]

tasiʿ *Ar. < tisʿa* Dokuz.
t.+(el-bābü't-tāsiʿ) 38a/09
[=1]

ṭaş Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.
t. 15b/09, 19b/03, 72a/06
t.+(kār ṭaş) 28a/11
t.+havān 57a/09
t.+ı 72a/07
t.+ı (göz ṭaşı) 65b/02
[=7]

ṭaşlıḳ Taşla döşenmiş avlu, sofa, merdiven altı vb.
t.+(ṭaşlıḳ maḥallede) 10b/15
[=1]

ṭaşra Dışarı.
t. 30b/06, 40a/04
t.+dan 42a/01
[=3]

taṭhīr *Ar.* Temizlemek. Yıkayıp pâk etmek. Tâhir kılmak.
t.+it- 58a/05
[=1]

ṭav *Far.* İşlenecek bir nesnede bulunması gereken ısının, nemin yeterli olması durumu.
t.+ını 63b/12
[=1]

ṭava *Far.* Yağ kızdırma, yiyecek kızartma vb. işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap.
t.+(ḳalaylı ṭava) 49b/14
[=1]

tavar Binek hayvanı.
t. 7a/06
[=1]

tavıḳ Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı *(Gallus).*
t. 17b/10
[=1]

ṭavīl *Ar.* Uzun.
t. 14b/09
[=1]

ṭavlan- Kilo almak, şişmanlamak, semirmek.
t.-a 55b/13
t.-masın 55b/08
t.-sa 70a/13
t.-up 70b/15
[=4]

ṭavşan Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, postundan yararlanılan bir memeli türü (Lepus europeus):
t.+(ṭavşan ödi) 58b/06
t.+(ṭavşan derisi) 35b/06
[=2]

taze Kuru olmayan, körpe, kuru karşıtı.
t. 23a/04, 28a/06, 29a/15, 33a/02, 35a/08, 62b/09, 63b/12
t.+(taze ḳan) 73b/07
t.+den 26b/04
t.+ve yaş ol- 62b/11
t.+ye 26b/05
[=11]

tazece Tazeye yakın, taze gibi.
t. 30b/01
[=1]

tazele- Bir işi bir daha yapmak, tekrarlamak.
t.-ye 69b/11
[=1]

te'şīr *Ar.* Bir şeyde eser ve nişane bırakma.
t.+eyle- 33a/06
t.+it- 45b/05, 50a/07, 56b/15
[=4]

te'şirli Etkili.
t. 50a/07
[=1]

te'yīden *Ar.* Kuvvetlendirerek, sağlamlaştırarak.
t. 9a/12
[=1]

tebāşīr *Far.* Tebeşir.
t. 57a/11
[=1]

tedbīl *Ar.* Değiştirmek, değişmek.

t.+(mizāc-ı tedbīl) 55b/03
t.+i mizāc 61a/02
[=2]

tedbīr *Ar.* Bir şeyi te'min edecek veya def' edecek yol.
t.+(tedbīr-i muʿālece it-) 53a/05, 53a/06
t.+dür 65a/14
t.+i 45b/05
t.+i ʿilāc 32a/15
t.+i ʿilāc it- 32a/13
t.+ine 7b/09
t.+it- 37a/14
t.+lerine (fikr-i tedbīrlerine) 7b/07
[=9]

tedrīcen *Ar.* Yavaş yavaş, azar azar, derece derece.
t. 9b/01
[=1]

tedvīn *Ar.* Bir araya toplayarak tertipleme.
t.+olun- 60b/12
[=1]

tefa'ül *Ar.* Fal tutmak.
t.+it- 43a/10
[=1]

tekerlen- Yürürken ayağı takılıp dengesi bozulmak.
t.-mek 2a/07
t.-ür 6a/10
[=2]

tekne Kaplumbağanın kabuğu.
t.+sinüñ 41a/06
[=1]

tereyağı Sütten çıkarılan taze yağ.
t. 35a/09, 52b/10
[=2]

ters *Ar.* Hayvan pisliği.
t.+i 16a/09
[=1]

tersle- Hayvan için pislemek.
t.-mekde 19a/11
t.-ye 16a/05
[=2]

tertīb *Ar.* Tanzim etme. Dizme, sıralama, düzene koymak.
t. 33b/13, 37a/15
t.+ve terkīb it- 33b/04
[=3]

tevsiʿ Genişletme. Bollaştırma.
t.+it- 7b/04
[=1]

ṭılañuz Domuz *krş.* ḫınzīr
t.+uñ 28a/15
[=1]

ṭılısım *Ar.* Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç.
t. 38b/04
[=1]

tımār Binek hayvanlarının kıllarını, derisini temizleme.
t. 27b/03
t.+a 43a/10
t.+it- 51b/06, 51b/15, 70a/15
t.+olun- 39b/10
[=6]

tın *Far.* Ruh.
t.+ı maḥtūm 69b/01
[=1]

tıraş *Far.* Saç veya sakalı kesme işi, yülüme.
t.+it- 68b/06
[=1]

ṭırnaḳ Atın tırnağı, toynak.
t. 32b/03, 36b/01, 36b/02, 36b/11
t.+dan 34a/05
t.+ı (ṭırnaġı) 5b/08, 5b/09, 27b/05, 27b/09, 27b/10, 31b/05,32a/11, 32a/12, 32a/13, 35a/11, 36a/14
t.+ın (ṭırnaġın) 67a/05, 75a/04
t.+ına (ṭırnaġına) 5b/08, 31a/10, 31b/11, 36a/12
t.+ını (ṭırnaġını) 27b/04, 37a/11
t.+ınuñ (ṭırnaġınuñ) 36a/13, 36b/08
[=26]

tırnaḳlı Tırnağı olan.
t.+(top tırnaḳlı) 5b/10
[=1]

ṭırnaḳlu*Bk.* tırnaḳlı
t.+(ince yapraḳlu ṭırnaḳlu) 5b/11
t.+(yapraḳṭırnaḳlu at) 5b/12
[=2]

tiftik*Ar.*Tiftik keçisinin ince, yumuşak, parlak yünü, moher:
t. 69a/06
[=1]

tikenBazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri, diken.
t.+i (demür tikeni) 20a/15
[=1]

tireyaġ*Bk.* tereyaġı
t.+ı 54a/02
[=1]

tiryāḳ<*Yun. theriake* Bitkisel, madensel ve hayvansal 50 ile 70 kadar maddenin, özel bir yöntemle bala karıştırılmasıyla hazırlanan ve başlıca etkili maddesi afyon olan; birçok hastalığın tedavisinde ve zehirli hayvan sokmalarında panzehir olarak kullanılan macun kıvamında ilaç.
t. 15b/13
t.+(ḫāṣ tiryāḳ) 20b/03, 53b/11
[=3]

tīz*Far.* 1. Görece olarak kısa bir sürede; çabuk, süratli, acele.
t. 5b/12, 18a/10, 27b/03, 29a/06, 32b/05, 33a/13, 36a/06, 37a/06, 37a/09, 37a/10, 39b/09, 46a/09, 51b/03, 54a/09, 54b/13, 55b/13, 57b/08, 58b/02, 59b/05, 66a/11, 66a/12, 67a/03, 67a/06, 71b/02, 76a/09
t.+(āsān ve tīz it-) 71b/03
t.+(tīz tīz solu-) 15b/11
t.+ce 53b/13, 63b/10
t.+tīz solu- 15b/11
[=30]

ṭoġra- Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak, doğramak.
t.-yup 21a/05, 56a/10, 68b/14
[=3]

ṭoġrıBir ucundan öteki ucuna kadar kıvrılmadan uzanan; düz.
t. 46b/07
[=1]

ṭoġur-Yavru dünyaya getirmek, doğum yapmak.
t.-a 72b/11
t.-mayan (ṭoġurmayan avrat) 72b/10
[=2]

toḫum<*Far. tuḫm* Bitkilerde döllenme so- nunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.
t.+ı (gülḫatmī toḫumı) 25a/02
t.+ı (ḳara çalı toḫmı) 20b/01
t.+ı (keşnic toḫmı) 52b/08
t.+ı (ketan toḫmı) 62b/03, 62b/08, 69b/14
t.+ı (toḫmı) 48a/06, 70a/04
t.+ı (üzerlik toḫmı) 55b/15
t.+ın (ḳara çalı tohmın) 22a/11
[=10]

ṭoḳu-*Bk.*ṭoḳun-
t.-yuncaḳ 50a/15
[=1]

ṭoḳun- Sağlığını bozmak.
t.-maya 35a/01
t.-ur 35a/02
[=2]

ṭoḳuz Sekizden sonra gelen sayının adı.
t. 17b/09
[=1]

ṭol- Dolu duruma gelmek, boş olmaktan çıkmak.
t.-acaḳ 41a/13
t.-ar 32a/11
t.-up 21b/08
[=3]

ṭolaş- Karışmak, dolaşmak.
t.-ır 48a/05
[=1]

ṭoldur- (Boş bir şeyi) Dolu hâle getirmek, dolmasını sağlamak.
t.-up 32a/07
[=1]

ṭolı İçi epeyce dolu; kabarmış, şişkin, dolgun.
t. 4a/04
[=1]

ṭolu *Bk.* ṭolı
t. 55a/01
[=1]

ṭoñuz Domuzgiller familyasından, bütün dünyaya yayılmış, eti, yağı, derisiiçin beslenen, ağır, hantal, evcil, memeli hayvan. *Susacrofa domestica.*
t.+(ṭoñuz yaġı) 29a/03
[=1]

ṭop Yuvarlak biçimde olan, toparlak.
t. 5a/15
t.+dānesi 5b/05
t.+tırnaḳlı 5b/10
[=3]

ṭopalaḳ Hünnapgillerden, yapraklarından yeşil boya çıkarılan bir bitki.
t. 72a/11, 73a/06
[=2]

ṭopraḳ Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.
t. 39a/10, 58a/04, 58a/06
t.+ından (ṭopraġından) 69b/02
[=4]

ṭopuḳ Atgillerde ve gevişgetirenlerde bacakların incikle bukağılık arasında kalan ve ana bilek ya da tarakkemiğinin ilk parmakkemiği ve iki büyük susamsı kemikle yaptığı ekleme dayanan bölge.
t.+çal- 34a/13, 34a/15
t.+dan 36b/09
t.+ı (ṭopuġı) 24b/05
t.+ından (ṭopuġından) 36b/07
[=5]

ṭor Toy, işe alışkın olmayan (insan ya da hayvan için).
t.+(ṭor at) 11a/01
[=1]

ṭorba Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı büzülüp bağlanabilen araç.
t. 48a/03, 49a/12
t.+sını 49b/09
[=3]

ṭortu Çökelti.
t.+sın 27a/14
[=1]

ṭoru *Bk.* ṭor
t. 6b/13, 10a/12
[=1]

ṭoy Deneyimsiz, acemi, çaylak.
t.+lar 10a/01, 10a/03
[=2]

ṭoz Ezilen, dövülen, öğütülen katı bir maddenin çok küçük taneciklere bölünmüş durumu.
t. 58a/04
t.+ı 7a/11
t.+ı (ḥurda şaman ṭozı) 53a/09
[=3]

ṭuġla *Rum.* Balçığın kalıplara dökülüp güneşte kurutulduktan sonra özel ocaklarda pişirilmesiyle yapılan ve duvar örmekte kullanılan yapı malzemesi.
t.+(kiremīd-i ṭuġla) 58b/15
[=1]

ṭulum Kimi yiyecek ve içecekleri korumak için kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş ya da torba biçiminde dikilmiş hayvan derisi.
t. 50b/03

t.+ı (peynir-i ṭulumı) 24b/11
t.+ı (peynir ṭulumı) 34b/03
[=3]

ṭur- 1. Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak.
t.-dugı 31a/12, 32b/07, 57b/13
t.-maġ-ıla 57a/01
t.-maḳ 24a/12
t.-mamaḳ 5a/15
t.-mayan 75a/13
t.-mayup 75b/04
t.-maz 18a/14
t.-up 47b/01, 56a/01, 67b/07
t.-ur 15b/08, 18a/13, 26b/08, 75b/01
t.-ur (yatup tur-) 58b/13
2. Belli bir süre beklemek.
t.-a 17b/11, 20b/13, 21a/07, 22b/10, 23b/13, 24a/09, 24b/03, 25a/07, 25a/14, 25b/14, 26a/01, 26a/07, 26a/15, 27a/13, 28a/03, 28a/06, 28b/08, 28b/12, 29a/11, 29a/14, 30a/02, 30b/08, 32a/08, 33a/02, 33a/03, 37b/13, 38a/06, 40a/03, 45b/13, 50b/05, 51a/01, 55b/12, 57a/05, 57b/03, 59b/02, 61b/14, 63a/07, 65a/03, 65a/11, 66a/08, 68a/03, 68b/07, 69a/09, 70a/12
[=61]
ḳarşu ṭur- 5a/15
sākin ṭur- 30b/08

ṭuraḳ Dereotu *(anethum graveolens)* , rezene; bir yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitki.
t.+(ṭuraḳ otı) 21b/10
[=1]

ṭurp<*Far. ṭurub*Turpgillerden, yaprakları tüylü, çiçekleri beyaz, sarı, mor renkli bir bitki (Raphanus sativus).
t.+a (ṭurba) 56a/08
[=1]

ṭurup*Bk.* ṭurp
t. 56a/14
[=1]

ṭut- 1. Varsaymak.
t.-arlar 6a/04
2. Bir yerde kalmasını sağlamak.
t.-mayalar 11b/14
3. Sarmak, bürümek.
t.-muş 46b/08
t.-sa 35b/15
t.-up 18b/08, 61b/02, 64b/07
[=7]
arpa ṭut- 35b/15
muʿteber ṭut- 6a/04

ṭutamAvuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.
t. 17b/02, 64b/07
[=2]

tutul-Tutuk duruma gelmek.
t.-maḳ 19a/07
t.-up 19a/09
[=2]

tuvāna*Far.* Güçlü, kuvvetli.
t. 60a/05
[=1]

ṭuz Çeşitli metal veya metal eş değerlerinin klorürleri, sülfatları, fosfatları, laktatları, sitratları veya kalsiyum kazeinatta olduğu gibi proteinlerle birleşimlerinde bir asidin hidrojen atomunun yerini bir metalin veya metal-eş değerinin almasıyla oluşan bileşikler sınıfı, yemek tuzu, sodyum klorür.
t. 16a/14, 17a/03, 19b/02, 24a/07, 24b/09, 25b/11, 26a/06, 26b/01, 29b/06, 30a/07, 32a/01, 34a/06, 51a/02, 55b/01, 56a/15, 58a/12, 58b/01, 59a/08, 62a/10, 62a/13, 63a/12, 70b/10
t.+ek- 50b/14
t.+ḳat- 24a/15, 67b/12
t.+yalat- 58a/01
[=26]

tüfenkTüfek.
t. 5a/15

[=1]

türbe *Ar.* Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.
t. 10b/09
[=1]

tüy İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.
t. 17a/09, 75b/08
t.+bitür- 61b/09
t.+den 75a/14
t.+i 30a/07, 30a/11, 52a/14, 57a/08, 57b/03, 57b/04, 59a/07, 61b/01, 61b/13, 67a/05, 71a/11
t.+i bit- 57a/07, 61b/07
t.+ini 74b/10
t.+leri 41b/13, 59b/03
t.+ün 75a/12, 75b/02
[=22]

tüysüz Tüyü olmayan.
t. 61b/06, 64b/08
[=2]

-U-

uç Genellikle uzun bir nesnenin incelerek biten son ve sivri noktası.
u.+ı-ıla (ucı-ıla) 67a/06
u.+ına (ucına) 36b/08
[=2]

uçuḳ Ateşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık.
u. 71b/11
[=1]

uçuḳlu Uçuğu olan kimse.
u. 72a/04
u.+(uçuklu kimesne) 71b/10
[=2]

ufaḳ Boyutları normalden küçük.
u. 39b/06
[=1]

uġursuz Kendinde uğursuzluk bulunan, yomsuz, kadersiz.
u. 12a/07
[=1]

uġrat- Maruz kılmak, dûçar etmek.
u.-mayalar 11b/08, 11b/09
[=2]

ulaş- 1. İlerlemek, varmak.
u.-up 46b/07
2. Bulaşmak.
u.-up 45b/05
u.-ur 50a/08
[=3]

un Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri.
u. 18b/02, 18b/15, 27b/11, 39a/01, 49a/05, 51a/11, 65b/13, 66a/05
u.+ı 19a/02, 24a/14
u.+ı (arpa unı) 21a/01, 25a/01, 26a/10, 26b/01
u.+ı (leblebi unı) 21a/10
u.+ı (pirinç unı) 54a/03
u.+ın 16b/15
u.+ından (mermer unından) 35b/02
u.+unı 20a/03
[=19]

ur- Sürmek, çalmak.
u.-a 25a/14, 28b/07, 34a/04, 35b/08, 35b/09, 36a/14, 46a/06, 48b/02, 59a/08
u.-alar 16b/04, 20b/12, 20b/15, 24b/06, 25b/15, 26a/14, 26b/04, 26b/06, 27a/01, 27a/15, 29a/01, 29b/08, 29b/12, 29b/15, 30a/05, 30a/06, 31b/10, 33a/04, 35a/07, 35b/05, 45b/12, 45b/14, 47a/04, 48b/15, 49a/03, 51a/04, 51b/09, 51b/12, 54b/11, 57a/15, 57b/02, 58a/14, 59b/05, 62a/01, 62a/03, 62b/02, 63b/05, 68b/06, 69a/09, 69a/11, 75a/15
u.-dugı 36a/15
u.-maġ 14b/01

u.-maġ-(ı)-la29a/05
u.-maḳdan 20a/10
u.-salar 59a/13
u.-up 14b/02, 28a/02, 30a/09, 33a/02, 34b/15, 37b/12, 50b/05, 50b/09, 53b/07, 57a/04, 59a/05, 59b/02, 62a/11, 66a/03, 67a/07, 68a/02, 70a/11, 75b/09
u.-urlar 27a/03
[=74]
mülceme ur- 51b/09
taġ ur- 51b/12
yaġ ur- 50b/09
ʿusret*Ar.*Zorluk, güçlük. Darlık, sıkıntı. İşlemezlik.
u.+i 19b/06
[=1]
uyḳuDış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.
u.+sunda 73b/15
[=1]
uyu-Uyku durumunda olmak.
u.-maḳdur 50b/12
[=1]
uyuş-Soğuk, basınç vb. yüzünden vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak.
u.-mışdur56b/14
[=1]
uyuzUyuz böceğinin, üst derinin altına girerek yaptığı kaşındırıcı, bulaşıcı bir deri hastalığı.
u. 30a/10, 30a/13, 39a/13, 74a/14
u.+ların 50a/11
u.+larına 62a/11
u.+ol- 62a/04, 67a/11, 67b/03
[=9]
uzunİki ucu arasındaki uzunluk çok olan ya da benzerlerine oranla daha çok olan.
u. 4b/15, 6a/01, 6b/02, 53b/03, 56a/07
[=5]
uzunluḳ Uzunlamasına.
u.+unca (uzunluġunca) 27b/08
[=1]

-Ü-

üç 1. Üç sayısı ile elde edilen sıfat. Sayı sıfatı.
ü. 3b/11, 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13, 4a/10, 4b/13, 5b/15, 17b/06, 17b/11, 17b/11, 17b/12, 18a/05, 18b/05, 19a/04, 19a/14, 19b/07, 20b/14, 22a/03, 22a/13, 22b/01, 27a/02, 28a/02, 28b/08, 29a/01, 29a/11, 30a/02, 31b/10, 32b/01, 33a/02, 33a/03, 36b/05, 37a/01, 37b/05, 38b/08, 39a/03, 42a/05, 47a/12, 48a/02, 48a/08, 49a/05, 49a/08, 50b/07, 52b/09, 52b/11, 52b/11,55b/06, 55b/15, 56b/13, 57a/05, 57b/01, 57b/02, 58a/15, 59b/06, 61b/15, 62b/02, 65b/07, 66a/09, 67a/06, 67b/09, 68b/06, 69a/09, 69a/11, 69b/11, 69b/13, 70a/07, 70a/11, 75a/02
2. İkiden sonra gelen sayının adı.
ü.64b/15, 68b/07
ü.+ünci 4a/05, 4b/06, 5b/07
ü.+üni 30a/01, 30a/04, 49b/06, 62a/07
[=77]
üçerÜç sayısının üleştirme sayı sıfatı.
ü. 17b/13, 39a/11
[=2]
üçünciÜç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.
ü. 6b/04, 9b/10
[=2]
üfür-Üfleyerek bulunduğu yerden ileri sürmek.
ü.-eler 49a/06

[=1]

ürper- Üşüme, korku, endişe, ürkme vb. sebepler yüzünden vücuttaki tüyler dikilip deri nokta nokta olmak.
ü.-ir 52a/14
[=1]

üst Bir şeyin aşağı sayılan yerine göre yukarı tarafı.
ü.+i 24b/14
ü.+üne 65b/14
ü.+üni 51b/13
[=3]

üstübeç Kurşun, çinko, benzeri metallerin oksitlerinden hazırlanan beyaz toz.
ü. 67a/12
ü.+i 67b/01
[=2]

üşengin ol- Tembellik ettirmek, ihmale yol açmak.
ü. 51b/11
[=1]

üşüt- Üşüyüp hasta olmak, soğuk almak.
ü.-ür (üşüdür) 52a/14
[=1]

üvez Üvez ağacının muşmulaya benzeyen yemişi.
ü. 18b/14
[=1]

üzerlik Sedef otugillerden, acı tohumları susama benzeyen, beyaz çiçekli, çok dallı, halkarasında tütsü olarak kullanılan sıcak bölge bitkisi. Peganum.
ü.+(üzerlik toḫmı) 55b/14
[=1]

üzüm Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak taneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tazesi ve kurusu yenen meyvesi.
ü.+(datlu üzüm pekmezi) 22b/04
ü.+(siyah izmir ḳurı üzüm) 18a/01
ü.+i (it üzümi) 20b/05
ü.+i (ḳurı zerrāḳī üzümi) 58b/05
ü.+i (zerrāḳī üzümi) 71a/07
ü.+in (it üzümin) 58b/10
[=6]

-V-

vadi *Ar.* İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak.
v.+nde (Cerim Vādisinde) 41a/08
[=1]

vāfirce Bolca. Çokça.
v. 37b/07
[=1]

vaḳār *Ar.* Ağırbaşlılık.
v. 8b/11, 9a/13
[=2]

vāḳıyye *Ar.* Dörtyüz dirhemlik tartı.
v. 19a/15, 20b/02, 20b/07, 21a/05, 22a/13, 22b/04, 22b/09, 23a/04, 25a/10, 53b/12, 59a/15, 65a/03, 65a/04, 67b/11, 67b/11, 70b/07
v.+den 36b/06
v.+sin 56b/06
[=18]

vaḳūr *Ar.* Ağırbaşlı, temkin sahibi. İzzetli, vakarlı.
v. 5a/08
[=1]

var Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.
v. 19b/06, 44a/06, 51a/07, 58b/14, 74b/06
v.+dır 24b/15
v.+du 60b/09
v.+dur 3b/09, 11a/15, 27b/02, 30b/04, 34b/01, 34b/09, 47a/05, 47b/14, 47b/15, 56a/06, 74a/09
[=18]

var- 1. Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

v.-ınca 11a/08, 37b/05, 64b/09
v.-ıncaya 36b/08
v.-mamaḳ 5a/14
v.-maz 75a/02
v.-up 26b/10
2. Ulaşmak. Malik olmak.
v.-mış (sovuḳ varmış at)54a/01
[=8]
vāṣi‘ *Ar.*Geniş, enli. Bol. Engin.
v. 65b/01
[=1]
veca‘ *Ar.*Ağrı.
v. 32a/11, 60a/15
[=2]
vefādarlıḳ Vefalılık etme, vefa gösterme.
v. 5b/13
[=1]
vefāt*Ar.*Ölüm
v.+eyle- 44a/03
v.+it- 43b/13
[=2]
vir- 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek:
v.-e 56a/11
v.-eler 16b/12, 16b/13, 16b/13, 22a/02, 27b/01, 38a/15, 48a/04, 48a/07, 53b/10, 55a/11, 55a/13
v.-esin 39a/11
v.-ir 4a/09
v.-irler 15b/06, 48a/07, 54b/14, 55a/12
v.-mekden 17a/09, 18a/11, 21b/07
v.-meye 71b/11
v.-meyeler 18a/13, 35b/14, 48a/09, 53b/11
v.-üp 16b/07, 39a/15, 48a/10, 49b/08, 70b/07
v.-ür 14b/11, 32a/14, 33a/12, 56a/14
v.-ürler 25b/06
2. Meydana gelmek, oluşmak.
v.-ir 24a/14
3. Düşünmek, kararlaştırmak.
v.-dükden 7b/09
4. İlave etmek, eklemek.
v.-ür 14b/11
[=38]
baş vir- 24a/14
ḳarar vir- 7b/09
noḳṣan vir- 4a/09
su vir- 15b/06, 70b/07
terġīb ve taḳviyet vir- 14b/11
zaḥmet vir- 16b/07, 32a/14, 33a/12, 71b/11
vücūd*Ar.* 1. İnsan veya hayvan gövdesi, beden.
v.+ı 72b/15, 73a/13, 74a/10
2. Var olma, varlık.
v.+ı insan 56b/02
[=4]

-Y-

yaban fesleġāniSütleğengiller familyasından, bütün ve karşıt yapraklı, biryıllık ya da çokyıllık, dik saplı, tazesi zehirli, küçük yeşilimsi çiçekli, tarlalarda yetişen ve zararlı sayılan otsu bitki; yer fesleğeni, sultan otu. *Mercurialis annua.*
y.52b/13
[=1]
yaġ Hayvanlardan ya da bitkilerden çeşitli yöntemlerle elde edilen, besin maddesi olarak tüketilmesinin yanı sıra tıbbi olarak da kullanılan, yumuşak ya da sıvı madde.
y. 17a/12, 23a/04, 40a/03, 41a/13, 67a/15
y.+ı 17b/01, 18b/03, 41a/11, 41a/15
y.+ı (bādem yaġı) 17b/06
y.+ı (bezir yaġı) 20b/08, 21b/13
y.+ı (gül yaġı) 74b/13
y.+ı (ḥanẓal yaġı) 27b/12
y.+ı (iç yaġı) 37b/09
y.+ı (ḳaplubaġa yaġı) 42a/09
y.+ı (ḳuyruḳ yaġı) 30b/10, 31a/05

y.+ı (neft yaġı) 29b/10, 63a/13
y.+ı (sıġır yaġı) 46a/01, 54a/08
y.+ı (zeyt yaġı) 15b/14, 28a/11, 28b/10
y.+ı-y-ıla 23a/04, 31a/07, 64a/01
y.+dur (ṭoñuz yaġıdur) 29a/04
y.+ın (bögrek yaġın) 32a/04
y.+ın (sırtlan yaġın) 59a/08
y.+ına (bezir yaġına) 16a/08
y.+ına (iç yaġına) 34a/02, 38a/02
y.+ına (zeyt yaġına) 16a/07
y.+ından 28b/01
y.+ından (iç yaġından) 17a/11, 21b/13, 76a/06
y.+ını 28a/12, 42a/02
y.+ını (ḳuyruḳ yaġını) 67a/15
y.+ını (neft yaġını) 63a/15
y.+ını (zeyt yaġını) 28a/13
y.+ınuñ 69a/08
y.+in- 68b/09
y.+ur- 50b/09
[=47]

yaġırYük ve binek hayvanlarının, özellikle de atların sırtında eyer vurmasından açılan yara.
y. 57a/14, 59b/04, 61b/07
y.+ı (bögrek yaġrı) 52a/02
y.+ı (yaġrı) 57a/07, 71a/12, 71b/03
y.+ın (yaġrın) 51a/13, 71a/15
y.+ında 61b/01
y.+ol- 50b/10, 51a/05, 59a/09, 60b/01
[=14]

yaġırlu Eyeri olan (at.)
y.+(yaġırlu maʿrūf at) 59b/07
[=1]

yaġmurluAtmosferdeki su buğusunun yoğunlaşmasıyla oluşan ve yer yüzün düşen yağışın sıvı durumda olanı.
y. 52a/13
[=1]

yaḳ-Şu ya da bu sonucu elde etmek için ateşin etkisine bırakmak.
y.-alar 62a/06, 64a/08, 75b/04
y.-ar 74a/10, 74a/11
y.-up 28b/05, 29b/05, 31a/03, 34b/06, 34b/07, 38b/15, 46b/15, 75b/02
[=13]

yaḳıBazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp deri üzerine uygulanan, beden ısısıyla vücuda yapışan, koyuca lapa.
y. 28a/02, 67b/15, 69a/09
y.+it- 20b/11, 25a/05, 25a/13, 25b/12, 26a/06, 26a/14, 26b/03, 26b/05, 28b/07, 28b/15, 29a/10, 33a/01, 37b/11, 51a/03, 54b/10, 57a/14, 65b/12, 68b/05, 69b/10, 70a/10, 76a/08
y.+sı 66a/01
[=25]

yalat-Yalamak işini yaptırmak.
y.-alar 58a/01
tuz yalat- 58a/01
[=1]

yanBir şeyin alt üst, ön arka ya da ortasına karşıt olarak sağı veya solu.
y.+ı 15b/10
y.+ına 45b/03, 50a/08
y.+ında 24b/14, 38b/02, 38b/03, 38b/03, 38b/03, 63b/06, 64b/08, 64b/13
y.+ındadur 30b/05, 30b/06
y.+ından 16a/04, 20a/13, 45a/14
y.+ları 53b/04
y.+larından 16b/04, 39b/10
[=19]

yan-Şu ya da bu sonucu elde etmek için ateşin etkisinde bırakılmak, kömürleştirmek.
y.-up 66a/05
[=1]

yanacıḳ Yanak.
y.+ları 4a/03

[=1]

yap Yavaş.

y.+(yap yap) 46b/12, 46b/12

[=1]

yap-Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.

y. 64b/14

y.-anda 58a/14

[=2]

yapça Yavaşça.

y.+(yapça yapça) 24a/13, 24a/13

[=2]

yapdur-Yapmasını sağlamak, yapmasına imkân vermek.

y.-up 36a/11

[=1]

yapışdur- Yapışmasını sağlamak.

y.-a 24b/02

y.-alar 25a/06, 61b/12, 61b/14, 65b/06, 65b/14

[=6]

yapraḳ 1. Bitkilerde solunum, karbon özümlenmesi, terleme vb. olayların oluştuğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler.

y.+ı (çöküṅdür yapraġı) 52b/13

y.+ı (defne yapraġı) 53a/06

y.+ı (havuç yapraġı) 35b/13, 36a/06

y.+ı (ısırgan yapraġı) 62a/14

y.+ı (mersin yapraġı) 51a/09, 53a/07

y.+ı (yapraġı) 47a/08

y.+ın (çüküṅdür yapraġın) 55a/14

y.+ın (gülḫatmi yapraġın) 23b/07

y.+ın (siñirli otın yapraġın) 62a/05

y.+ın (yapraġın) 71a/13

y.+ına (yapraġına) 47a/09

y.+ından (yaş baldıran otı yapraġından) 62b/09

y.+ları 56a/06

2. Kat kat ayrılabilen şeylerde kat.

y.+(yapraḳ tırnaḳlu at) 5b/12

[=15]

yapraḳlu Katlı.

y.+(ince yapraḳlu tırnaḳlu) 5b/11

[=1]

yapraḳsızYaprağı olmayan.

y.+(yapraḳsız sarmaşıḳ) 48a/04

[=1]

yar- Uzunlamasına bölüp ayırmak.

y.-alar 35a/06, 59a/03

y.-dukları 47a/03

y.-up 64b/10

[=4]

yaraKeskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik.

y. 39b/09, 50a/09, 51b/13, 52a/07, 59b/01, 65b/09, 65b/14, 66a/10, 66b/03, 75a/13

y.+lar 46b/11

y.+lardan 2a/06

y.+larından 66b/01

y.+ol- 75b/07

y.+sı 65b/06

y.+sında (ḳurşun yarasında) 66b/02

y.+sınuñ 66a/12

y.+yı 66a/09

[=18]

yara-Bir şey yararlı olmak, yarar sağlamak.

y.-mayup 33b/11

y.-r 73b/10

y.-yan 33b/10

[=3]

yaralan-Yaralama işi yapılmak.

y.-sa 65a/14

y.-up 69a/15

[=2]

yāre*Far.* Yara.

y. 75b/12, 76a/07

[=2]

yarıḳYarılarak açılmış, aralık duruma gelmiş yer, geniş çatlak, rahne.

y. 35a/15, 35a/15

y.+da 35a/12

[=3]

yarıl- Üzerinde yarık açılmak.

y.-sa 35a/11

y.-up 32b/08, 73b/01

[=3]

yarım Bir bütünün ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.
y. 16b/14, 17a/03, 20b/01, 22b/09, 23a/04, 45b/08, 48a/13, 48a/14, 53b/12, 59a/15, 67b/11
[=11]

yarpuz Ballıbabagiller familyasından, sulak çayırlarda ve dere kenarlarında yetişen, az ya da çok tüylü yapraklı, yaprakların koltuğunda toplu bulunan, leylak rengi çiçekli, 10-40 cm boyunda, sindirimi kolaylaştırıcı, balgam söktürücü ve adet getirici etkiye sahip, çokyıllık otsu bitki. *Mentha pulegium*.
y. 53a/07
[=1]

yaslı- Bir şeyi bir yere dokunur duruma getirmek ve bu durumda bırakmak veya tutmak, dayamak.
y.-dup 69a/06
[=1]

yaşşı Yayvan ve düz.
y. 6b/09
y.+ca 58b/14
y.+ol- 4a/11, 6b/10
[=4]

yaş 1. Gözyaşı.
y.+(gözlerinden yaş aḳ-) 52b/03
2. Nemli, ıslak, kuru karşıtı. Taze.
y.+(taze ve yaş ol-) 62b/11
y.+(yaş baldıran otı yapragı) 62b/09
[=3]

yat- Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.
y.-acaḳ 4b/03
y.-an 38a/12
y.-up 5b/04, 15b/11, 19b/07
y.-up tur- 58b/13
y.-ur 15b/08
[=7]

yataḳ Hayvanlarda üzerine yattığı yeri.
y.+ı (yatagı) 4b/05
[=1]

yavaş Hızlı olmayan, ağır, çabuk karşıtı.
y. 55b/14
[=1]

yavru Yeni doğmuş hayvan veya insan.
y.+(sıçan yavrusı) 57a/08
[=1]

yayıl- Hastalığın artması, bulaşmak.
y.-mazın 63b/10
y.-up 30a/11, 40a/13, 46b/07, 53b/08, 74a/12
y.-ur 39b/07
[=7]

yaz İlkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
y. 70b/05
y.+güninde 52a/11, 55b/03
[=3]

ye- Yemek yeme, karın doyurma işi.
y.-dükden 18a/10
y.-düreler (yeydüreler) 73a/08
y.-mek 8b/01
y.-mekden 17a/10, 27a/09
y.-mese 55b/04
y.-r 49b/01
y.-rler 73a/04
y.-se 71b/11, 72a/09, 74b/04
y.-seler 71b/13
y.-sün 48a/04
y.-ye 55b/15
y.-yeler 74b/08
y.-yüp 58a/06
[=16]

yedi Altıdan sonraki, sekizden önceki sayının adı.
y. 20b/13, 24b/03, 46a/11, 61a/06
[=4]

yedinci Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen.
y.+(yigirmi yedinci) 8a/02
[=1]

yedür- Yemesini sağlamak.

y.-e 39a/15
y.-eler 36a/06, 41b/15, 69a/14, 70b/13, 72b/02
y.-mek 56a/02
y.-seler 72a/04
y.-üp 35b/13
y.-ürler 7a/12
[=10]
yegBir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah.
y.+dür 44b/08
[=1]
yek*Far.*Bir, tek.
y. 40b/14
[=1]
yelRüzgâr.
y.+den 65a/10
y.+dür 50a/14
[=2]
yeleAt, aslan vb. hayvanların ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar.
y.+si 6b/14, 10b/13, 11a/07
y.+sinden 11a/08, 69a/04
y.+sine 38a/14
[=6]
yemHayvan yiyeceği.
y. 18a/12, 21b/07
y.+den 49b/08
y.+in 16b/12, 18a/10, 22a/02, 27a/15, 34b/15, 55b/04, 55b/15
y.+inde 17a/09, 49a/15
y.+inden 22b/01
y.+ine 55b/14, 56a/10, 57b/07
y.+ini 49b/09, 52a/15, 53b/09, 55a/11, 55a/13, 55b/14, 58a/03, 71a/05
[=24]
yemişMeyve
y.+i (zeynel yemişi) 31a/02
[=1]
yeniKullanılmamış olan, eski karşıtı.
y. 49b/14, 65b/05
[=2]
yeniceOldukça yeni.
y. 28a/01
[=1]
yer 1. Durum, konum, vaziyet.
y.+de 36b/03, 49b/07, 50b/07, 51b/12, 52a/13, 57a/01, 62a/03, 67b/09, 75b/07
y.+den 20a/11, 37a/03
y.+e 28b/12, 52a/12, 56b/12
2. Bölüm, kısım, mahal.
y.+den20b/15
y.+i 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13, 4b/03, 4b/13, 5b/15, 31b/13, 32a/07, 32b/14, 36a/13, 48b/03, 51b/07, 53a/14, 53b/05, 56b/12, 57a/07, 67a/09
y.+in 3b/13, 4a/10, 36a/15, 36b/13, 61b/11, 64b/09
y.+inde69b/12
y.+inden 22b/08, 27b/10, 31b/01
y.+ine 36a/14, 37a/04, 37b/05, 64b/04
y.+lere 74b/01
y.+lerinde 36b/02, 40b/04
y.+lerine 41b/02
3. Vaktinde, uygun durumunda.
y.+inde 11b/04
[=52]
yeşilSarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.
y.+sögüt ağacı 34b/06
[=1]
yetmişAltmış dokuzdan sonra gelen sayının adı.
y. 71a/07
y.+(yetmiş iki) 9b/03, 9b/04
[=3]
yeydür-Yemesini sağlamak.
y.-eler 48a/10, 55b/07, 56a/11, 57b/08, 72a/14
[=5]

yıl Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.
y.+ında 9b/10
[=1]

yılan Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.
y.+(yılan derisi) 69a/14
y.+ı 35a/05
[=2]

yıllan- Üzerinden bir veya daha çok yıl geçmek.
y.+(yıllanmış ruġān-ı zeyt) 49b/13
[=1]

yıllıḳ Bir yıl için, senelik, senevi.
y. 16b/02
[=1]

yımışaḳ Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, katı karşıtı.
y. 32a/09
[=1]

yımurṭa Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi. Tavuk yumurtası.
y. 17b/13, 24a/15, 70b/12, 76a/01
y.+nuñ 35b/03
y.+sın 17b/10
[=6]

yıraḳlu Yaralı.
y. 39b/12
[=1]

yi- Yemek yeme, karın doyurma işi.
y.-r 52a/15, 55b/14, 58a/08
y.-se 76a/04
y.-ye 72a/07
[=5]

yigirmi On dokuzdan sonra gelen sayının adı. Yirmi.
y. 17b/14, 17b/15, 18b/14, 19a/13, 19b/13, 21a/09, 21a/09, 23a/02, 26a/09, 28a/08, 35b/12, 46a/14
y.+(yigirmi dört) 21a/06, 22a/07, 24a/09, 24b/13, 26a/01, 26a/07, 26a/14, 28a/06, 28a/07, 32b/09, 51a/01, 55b/11, 62b/05, 65a/03, 65a/10, 65b/07, 69b/06, 74b/15
y.+(yigirmi iki) 60a/09
y.+(yigirmi yedi) 8a/02
y.+(yigirmi dört) 68a/02, 69b/10, 74b/10
[=35]

yir Gezinilen, ayakla basılan taban.
y.+de 24a/12, 24b/06, 31a/12, 32b/07, 47a/12, 53b/15, 57b/14, 67a/05, 67a/06
y.+de (ḳuru yirde) 38a/05
y.+e 15b/11, 26b/11, 31a/11, 31a/13, 47a/03
y.+e (ḳuru yire) 31a/09
y.+i 39b/11, 61b/07
y.+in 32a/01
y.+inde 54b/06, 58a/07
y.+ine 12a/04, 12a/05
y.+lerde 47a/08
[=24]

yoġrıl- Yoğurma işi yapılmak veya yoğurma işine konu olmak.
y.-mış 28a/01
[=1]

yoġun Hacmine oranla ağırlığı çok olan, kesif.
y. 45a/15
y.+ol- 6b/08
[=2]

yoġur- Hamur durumuna getirmek için üzerine basa basa karmak.
y.-a 32b/02, 45b/11
y.-alar 18b/03, 21a/03, 27b/14, 62b/01
y.-up 25a/04, 70b/11
[=8]

yoġurt Maya katılarak koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı bir süt ürünü.
y.+ı (sıġır yoġurdı) 54b/08, 63b/15, 65b/05

[=3]

yoḳ Olmayan, bulunmayan şey.
y.+dur 23a/14, 30b/05, 41a/03, 41b/04, 56b/15, 76a/11
[=6]

yoḳuşAşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, iniş karşıtı.
y.+(yoḳuş yuḳaru) 50a/01
[=1]

yolKarada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılan uzaklık, tarik.
y.+a 6b/06, 67b/07
y.+bul- 51b/10
y.+da 67a/04, 67b/07
y.+dan 15b/06, 25b/02, 68a/11
[=8]

yoldaş Yol arkadaşı.
y. 10b/15
y.+ım 7a/08
y.+ımdır 10a/13
[=3]

yoldaşlıḳ Yoldaş olma durumu.
y. 5b/13, 10b/01
[=2]

yordur-Yorulmasını sağlamak.
y.-alar 50a/02
[=1]

yorġanYatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.
y.+(yorġan ignesi) 38b/08
[=1]

yorġunÇalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliği yavaşlayan, yorulmuş olan.
y. 21b/06
[=1]

yorul-Yorgun duruma gelmek.
y.-maḳ 68a/04
y.-sa 6a/09
[=2]

yöreBir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.
y.+sinden 27b/05
[=1]

yu-Yıkamak.
y.-duḳdan 27b/15
y.-maġa 51b/15
y.-rlar 71a/04
y.-ya 63a/06
y.-yalar 18b/06, 23b/14, 24a/10,25a/15, 27b/15, 28b/03, 28b/13, 29b/04, 30a/13, 32b/15, 46a/11, 51a/06, 59a/10, 63a/02, 65a/12
y.-yarlar 62a/10
y.-yup 34a/10, 51a/14, 54a/06, 57b/02, 63b/03, 64b/01, 70b/01, 71a/01, 71a/05, 71b/01
[=30]

yufḳa 1. Oklava ile açılan ince, yuvarlak hamur yaprağı.
y. 21a/03, 21a/05
2. İnce, çabuk kırılır, dayanıksız
y.31b/09, 68b/14
[=4]

yuġur- *Bk.* yoġur-
y.-up 19a/02
[=1]

yuḳaruÜst tarafa doğru.
y. 34a/05, 52a/15
y.+(yoḳuş yuḳaru) 50a/02
[=3]

yumruVücuttaki şiş, ur, kabarcık.
y. 47a/10
y.+(yumru demür) 26b/10
y.+ol- 25b/07
[=3]

yumrulan-Yumru durumuna gelmek, şişmek.
y.-up 24a/13, 40a/04
y.-ur 34b/03
[=3]

yumurṭa*Bk.* yımurṭa

y. 25a/04, 39b/02, 66b/11, 68b/15, 69a/02
y.+(yumurṭa ağı) 65b/04
y.+(yumurṭa şarusı) 46a/01
y.+(yumurṭa şarusı-y-ıla)49a/02, 61b/11
y. +i39a/15, 70a/07
y.+nuñ 65a/15, 68b/12
[=13]

yun-Yıkanmak.
y.-up 16a/10
[=1]

yutdur- Yutma işini yaptırmak veya yutmasını sağlamak.
y.-alar 19a/04
[=1]

yuvaKuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütmek veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.
y.+sına (ḳarınca yuvasına) 72b/08
[=1]

yuvarlan-Kendi üzerinde dönerek hareket etmek.
y.-ur 15b/08
[=1]

yüce Yüksek, büyük, ulu, ulvi.
y. 47b/08
[=1]

yügrükKoşucu at.
y. 6a/05
y.+ol- 2a/08
[=2]

yükAraba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi.
y. 20a/10
y.+e 6b/12
[=2]

yüksekAltı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karşıtı.
y. 20a/11
[=1]

yün Koyun tüyü.
y. 17a/09
[=1]

yürekKarın, mide, bağırsak.
y. 29a/15
y.+i (yüregi) 18a/08
y.+in (yüregin) 29a/13, 72a/03
y.+inde (yüreginde) 74b/05
y.+inden (yüreginden) 72a/06
[=6]

yürü- Adım atarak ilerlemek, gitmek.
y.-mekde 25b/08
y.-mekden 25b/07
y.-mesi 55a/03
y.-r 39b/08
y.-ye 29b/03
y.-yeler 16b/05
y.-yemez 27a/10
y.-yüp 13b/01
[=8]

yürüdür-Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.
y.-eler 17a/05
[=1]

yürükİyi yürüyen, koşan (at vb. için).
y. 4a/12, 7a/04, 11a/11, 15a/13
y.+(hüner-mend ve yürük ol-) 15a/10
[=5]

yürüt-Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.
y.-eler (yürüdeler) 16b/11, 19b/10, 34a/12
y.-üp (yürtüp) 7a/04
[=4]

yüz Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
y. 17a/12, 19b/12, 20b/07, 21a/02, 22a/11, 33b/02, 42b/02, 54a/08, 55b/05
y.+(iki yüz) 31a/05
y.+(yüz biñ) 8a/04
[=11]

-Z-

żabṭ*Ar.*Sıkıca tutmak, kavramak.
z.+(żabṭ u rabṭ) 42a/09
z.+ol- 42a/12
[=2]

zāc*Ar.* Kükürtle demirin bileşimlerinden biri.
z. 27b/11
[=1]

zaʿfirān *Ar.*<*zaʿfərān*Safran.
z. 20a/15, 22a/06
z.+ı ḫāṣ19a/14
[=3]

zaḥmet*Ar.*Sıkıntı, eziyet. Yorgunluk
z. 15b/12, 33a/14, 39b/07, 51b/11, 52a/06
z.+çek- 19a/12, 25b/08, 34b/04, 37a/12, 49a/10, 51b/01, 52b/05
z.+e 6b/12, 51b/04
z.+inden 32a/12
z.+vir- 16b/06, 32a/14, 33a/12, 71b/11
[=19]

zaḥmetlüZahmetle yapılan, yorucu, sıkıntılı, eziyetli, güç.
z.+ol- 52a/03
[=1]

żaʿīf*Ar.*Güçsüz, iktidarsız, kuvveti az, kuvvetsiz, tâkatsız.
z. 71b/06, 72b/13
[=2]

zebḥ*Ar.*Kesme, boğazlama. Kurban kesme.
z.+it- 41a/04
[=1]

zencār*Ar.*Bakır sülfat; göztaşı.
z. 29b/06
[=1]

zencebīl*Ar.* Zencefilgiller familyasından, Hindistan ve Malezya'da yetişen, eti kök saplı, saz duruşlu büyük ot. *Zingiber officinale.*
z. 20b/05
[=1]

zerābih Dağ kunduzu.
z. 34b/08
[=1]

zerdālü*Far.*Kayısı ağacının Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen üzeri hafif tüylü ve küçük meyve veren doğal bir türü (Armeniaca vulgaris) ve bu ağacın çekirdeği acı, etli, sarı meyvesi.
z.+yi 62b/05
[=1]

zerrāḳī Bir üzüm çeşidi.
z.+(ḳurı zerrāḳī üzümi) 58b/05
z.+üzümi 71a/07
[=2]

zeynel yemişi Bir çeşit yemiş.
z. 31a/02
[=1]

zeyt*Ar.*Zeytingiller familyasından, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, gümüş renkli, uzunca oval yapraklı, yenebilen ya da yağ veren etli meyveli ağaç. *Olea.*
z.+(ruġān-ı zeyt) 28b/14, 46a/14, 56b/01, 57a/11, 57b/04, 61b/05, 64b/14, 65a/01, 65b/15, 66b/14, 68a/13
z.+(yıllanmış ruġān-ı zeyt) 49b/14
z.+(zeyt yaġı) 15b/14, 16a/07, 28a/11, 28a/13, 28b/10
[=17]

zırnīḫ <*Far. zernīḫ* Doğal arsenik sülfür.
z. 32b/11, 63a/14
z.+(ṣaru zırnīḫ) 34a/07, 45b/06
[=4]

zībā*Far.*Güzel, süslü, yakışıklı.
z. 60b/12
[=1]

zift*Ar.* Petrol, taşkömürü ve odun katranının ya da diğer organik maddelerin damıtılması veya buharlaştırılması sonunda geride kalan kolay kırılan, az ısı ile

eriyen, katı, siyah, parlak madde; kara sakız.

z. 29b/09, 59a/14, 69a/01

z.+i 20b/07

[=4]

żik*Ar.*Darlık, sıkıntı. Gam. Kalbe sıkıntı veren.

z.+u'n-nefes 21b/03, 22b/15, 73b/12

z.+u'n-nefes ol- 22b/07

[=4]

zirnīḫ *Bk.* zırnīḫ

z. 48a/09

z.+i 48a/03

[=2]

ziyāde*Ar.*Çok bol. Fazladan

z. 5b/10, 6a/04, 6a/05, 7a/09, 10a/12, 10a/14, 10b/15, 15b/12, 16b/06, 18b/08, 19a/10, 36b/06, 39b/03, 40a/09, 41a/14, 52a/03, 56b/14, 65a/10, 66a/07, 68a/13, 70a/03, 70b/11

z.+ce 58a/04

z.+dür 7a/03

z.+ol- 36b/01, 39b/06

[=26]

zor*Far.* Sıkıntı, güçlük, rahatsızlık.

z. 19a/10

[=1]

ẓuhūr*Ar.*Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma.

z.+(sebeb-i ẓuhūr) 23b/01, 36a/08, 38a/09

z.+eyle- 3b/07, 37a/13, 38b/14, 39a/06, 39b/05

z.+ı (sebeb-i ẓuhūrı) 18a/09, 19a/09, 40a/09, 40b/06

z.+it- 15a/15, 15b/02, 21b/09, 38b/02, 38b/03, 60a/15, 62a/04, 63a/07, 63b/09

[=21]

KAYNAKÇA

Ak, Mustafa, *Mehmed b. Çerkes'in Kitabu Baytarname Tercümesi (60b-109a, Giriş-Metin-Dizin) Yüksek Lisans Tezi*, 2008.

Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, 3. cilt, Kubbealtı Neşriyâtı, İstanbul, 2005

Kunul, Bahar, *Belġrādlı Ken'ān'ın Baytarnāmesi (Metin- İnceleme-Sözlük) Yüksek Lisans Tezi,* 2010.

Clauson, Sir Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford,1972.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, 22. Baskı, Ankara, 2005.

Derleme Sözlüğü, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

Divan-ı Lûgati't-Türk Dizini, Türk Dil Kurumu, 2003.

Erk, Nihal, *Bir Baytarname İncelemesi, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi C.6 S. 1.2*, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1959.

Erk Nihal-Ferruh Dinçer, *XV'nci ya da XVI'ncı Yüzyıla Ait Olduğu Sanılan Bir Baytarname İncelemesi,* A.Ü Veteriner Fakültesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü.

Geyikoğlu, Nilay, *Hacı Ali bin Hacı Muhammed Aksarayi'nin Kitabu Baytarname Tercümesi (İnceleme - Metin - Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2010.

Redhouse, Sir James W., *Türkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2011.

Steingass, F., *A ComperehensivePersian- English Dictionary*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.

Şahin, Hatice, *Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesinde Bulunan Bir Baytar-nâme,* Kebikeç, 2007, sy.24.

Şen, Mesut, *Baytarnameler, Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atcılık.* Türkiye Jokey Kulübü, Resim Matbaacılık A.R, 1995. sy. 177-263.

Tarama Sözlüğü, 8. Cilt, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1996.

Timurtaş, Faruk K., *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Alfa basım yayım, İstanbul, 1995.

Türkçe Sözlük, 2 cilt, Türk Dil Kurumu TTK Basımevi, Ankara 1998.

Türkiye'de ve Dünya'da Sözlük Yazımı ve Araştırmaları Uluslararası Sempozyumu Bildirileri (İlhan Ayverdi Anısına), Kubbealtı Neşriyat, No. 167, İstanbul, Ekim 2010, 454 s.

Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Ankara Üni. Basımevi, Ankara, 1983.

Yeşilova, Lale, *Mehmet bin İskender Edirnevī'nin Kitābu Bayṭarnāme tercümesi (İnceleme-Metin - Dizin)*,Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2009.

Yiğit, Ali, *"İlm-i Fürusiyet İsimli Baytarnâme'nin Veteriner Hekimliği Tarihi, At Yetiştiriciliği ve Hastalıkları Açısından İncelenmesi",* Doktora Tezi, 2011.

ÖZGEÇMİŞ

8 Temmuz 1987 tarihinde İstanbul'da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi İstanbul Göztepe'de aldım. 2005-2009 yılları arasında Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans öğrenimimi tamamladım.2009-2010 yıllarında Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sosyal Alanlar Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans öğrenimi görüp, 2010 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

TIPKIBASIM

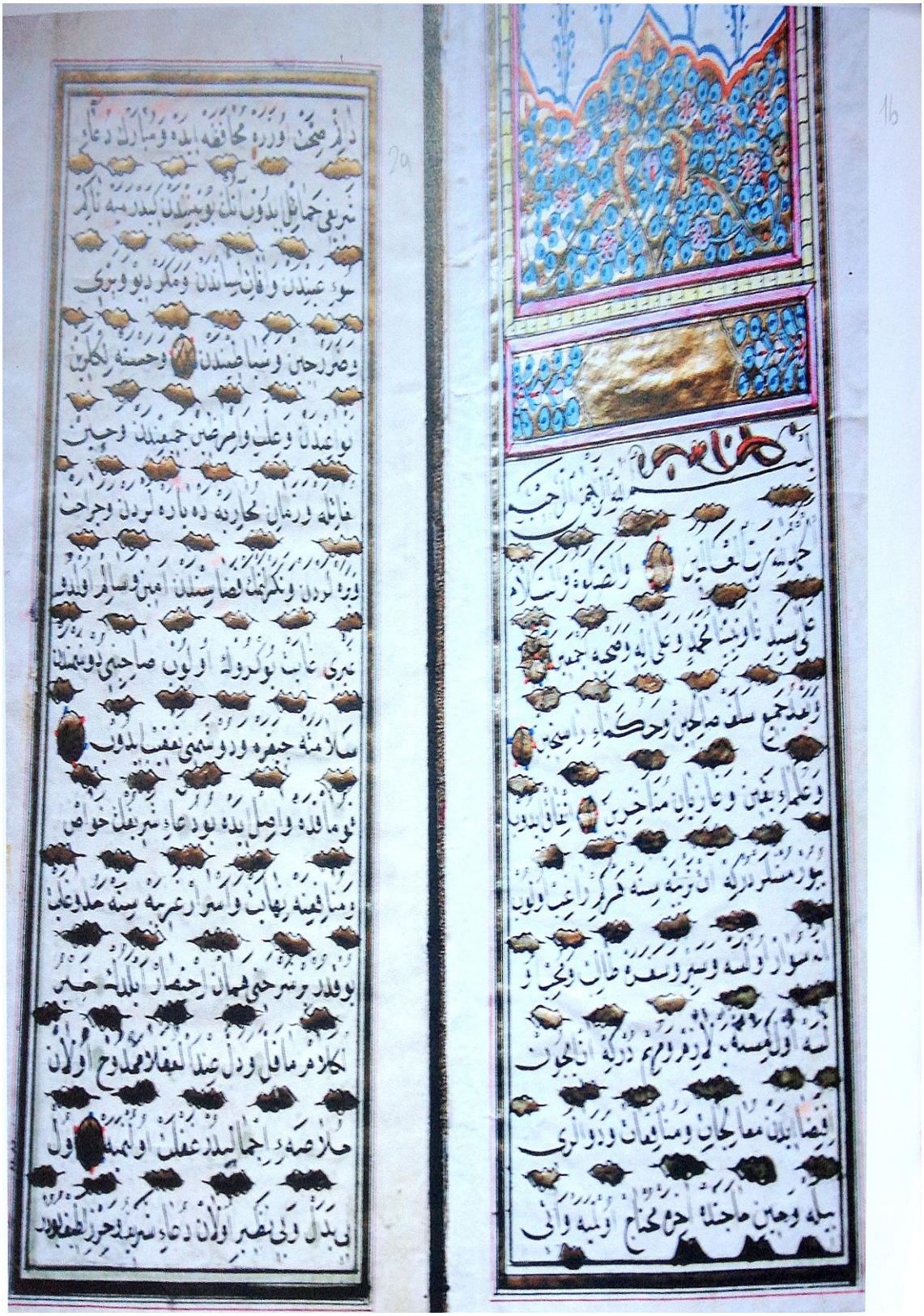

-2a- -1b-

بسم الله الرحمن الرحيم

يا الله يا الله يا الله • يا رحمن يا رحمن • يا رحيم
يا رحيم يا رحيم • يا الاله الا انت اللهم انى اسئلك
يا الله الرحمن الرحيم • يا الله الملك القدوس •
يا الله المهيمن العزيز • يا الله الجبار المتكبر • يا الله
الخالق البارئ • يا الله المصور الغفار • يا الله القهار
الوهاب • يا الله الفتاح العليم • يا الله القابض
الباسط • يا الله المعز المذل • يا الله السميع البصير
• يا الله الحكم العدل • يا الله اللطيف الخبير •
يا الله الحفيظ العليم • يا الله الحليم العظيم •
يا الله الغفور الشكور • يا الله المقيت الحسيب
الجليل • يا الله الكريم الرقيب • يا الله الواسع
الحكيم • يا الله الودود المجيد • يا الله الحى
القيوم • يا الله السلام المؤمن • يا الله يا مجيب
• الدعوات يا الله يا رفيع الدرجات •

يا الله يا ولى احسان يا الله يا عظيم البركات •
يا الله يا سامع الاصوات • يا الله يا رافع البليات
• يا الله يا عالم السر والخفيات يا الله سبحانك
يا الاله الا انت حفظا من وقاية الدنيا والاخرة
يا الله يا خير الراحمين • يا الله يا خير الحافظين
يا الله يا خير الناصرين • يا الله يا مستعان يا معين
اعصمت بذى الملك والملكوت واحتجبت وتحصنت
بذى القدرة والجبروت وتوكلت على الحى الذى
لا ينام ولا يموت • ورميت من ارادنى بسوء بلا
حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم سبحان الذى
سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين • وانا الى ربنا لمنقلبون
• يا حافظ يا رافع انه من سليمان وانه
بسم الله الرحمن الرحيم • الا تعلوا على وائتونى
مسلمين برحمتك يا ارحم الراحمين •

بسم الله الرحمن الرحيم

-2b-

-3a-

-3b-

-4a-

وَاكَرْ دُوشَمَنِي قُوَّارْسَمْ اِيرْ بِشُوبْ هَلَاكْ اِيدَرُمْ
دَيُوبْ عَظِيمْ اِفْتِخَارْ وَسُرُورِ اِظْهَارْ اِيدَرْلَرْ اِيدِي
اِيكِنْجِي اَثَرْ فُورُوقْ يَنَاجَقْ يَرِي صِغِرِينْ كِبِي كَنِشْ
وَاخِقْ اُولُوبْ دَارْ اُولُمَقْ كَرَكْدُرْ اَكَرْ اَنَكْ
فُورُوغِي بَنَاغِي دَارْ اُولُورْ اِيسَهْ فَنِي مَذْمُومْ وَعَيْبْ
اُولُجَقِي اَثَرْ يِلَكِي اُوكُوزِ صِغِرِ يِلَكِي كِبِي اُولُمَقْ كَرَكْدُرْ
وَهَمَانْ صِغِرِ يِلَكِينَهْ مُشَابِهْ قِصَّهْ جِقْ اُولُوبْ
ثَمَامْ بَكْزَهْ مَكْدُرْ اَكَرْ كِيمْ اُوكُوزِينْ يِلَهْ كِنَهْ بَكْزَهْ مَيُوبْ
قَبُولْ يِلَهْ كِنَهْ بَكْزَرْ اِيسَهْ اُولْ آتْ اَصْلِنْدَهْ عِلَّتْ
اِيلَهْ سَقَطْ دُوغْمَشْدُرْ دِيرْلَرْ زِيرَا اَهْلِي اُولَانْ
وَعُمُرِ بَنِي آتْ اَحْوَالِنَهْ صَرْفْ اِيدَنْ بَهَادِرْ رُسْ
وَرُسْتَمْ وَدِلِيرْ وَشُجَاعْ غَازِيلَرْ تَجْرِبَهْ اِيلَهْ تَحَقُّقْ
اِيتْمِشْلَرْدُرْ اَمَّا اُوجْ يَرِيكِهْ فَاطِرَهْ بَكْزَرْ اَمَّا اُولَاْ بِرِي
اَثَرْ قُولَاْ كَرَكْدُرْ كِهْ فَاطِرَهْ بَكْزَرْ اِينْجَهْ اُولَهْ
وَاوْرُوزْ اُولَهْ وَمُورُوزْ وَشِيرِينْ اُولُمَقْ كَرَكْدُرْ

اَثَرْ قُولَاْ غِي كَدِي قُولَاْ غِي كِبِي فِصَّهْ جِقْ اُولُوبْ اِيسَهْ
اُولْ آنْ بِي هُشْ اُولُورْ بَهَادِرْ اُولَمَازْ اِيكِنْجِي اَثَرْ فُورُو
غِي هَمَانْ فَاطِرْ فُورُوغِنَهْ مُشَابِهْ اُولُوبْ بَكْزَمَزْ
كَرَكْدُرْ قَبَهْ وَبَرِيشَانْ اُولَمْبُوبْ فَمِي فُورُوقْلُو اُولُقْ
كَرَكْدُرْ زِيرَا مُجَرَّدْ بَكْزَكَهْ قَبَهْ وَبَرِيشَانْ فُورُوقْلُو آنْ
هَرْ مَنْدْ اُولَمَازْ تَكَمْ قُوسِنْ قَبَهْ وَبَرِيشَانْ بِيقْلُو اَدَمْلَرِينْ
هِيچْ بِرِيسِي بَهَادِرْ وَشُجَاعْ وَهَرْ مَنْدْ وَدِلِيرْ وَصُبُورْ
وَوَقُورْ اُولَمَازْ بِيقْلَدَنْ اَدَمْ اَصْلَقْ تُمَكْسِنْ اُولَاْنْ
لِفَاقْلَرِي مَحَلِّ مَعْرَكَهْ وَقِتَالَدَهْ شِدَّتَهْ تَحَمُّلْ اِيمْيُوبْ
بِي عَارْلِقْ وَعَبَرَتْ سِزْلِقْ اِيدُوبْ كَنْدِي فِرَارْ اِيلَدُوبْ
كَنْدِينْ بَشْقَهْ يَنَجَهْ اَدَمْلَرِينْ حَوْفِ قُلُوبَهْ بَاعِثْ
اُولُوبْ فِرَارِ هَزِيمَتِلَرِينَهْ سَبَبْ اُولْمَشْدُرْ يَنَجَهْ
يَنَجَهْ جَنْكَلَرْدَهْ وَيَنَجَهْ سَفَرْ لَرِنْدَهْ تَجْرِبَهْ اُولْمَشْدُرْ
مِيرْ لِسَهْ وَارْمَاقْ وَدِينْ دُوشْمَنِهْ قَارْشُوطُورْ
مَامَقْ وَثُوبْ وَتُوفَنْكْ صَدَاسِي اِيشِتْمَهْ مَكْ

-5b-

-6a-

-6b-

-7a-

-7b-

-8a-

-8b-

-9a-

-9b-

-10a-

-10b-

-11a-

اول وجهدن اکثری بدخوی اولور ● تجربه ایدن
اهل قراسندن روایت ونقل وحکایت اولنمشدر
اما الاجه آن معتبر دکلدر مگر جمع نشان
واوصلولی برنده اوله اول وقت مبارکدر ●
اما جفر آن حوشدر هر مندا اولور اما مضول اشر
طله کم اشاغی رود اغنده آقی اوله ● اما سیس
آن شوم وقبیح ومذموم اصلا اوین بجنه
اوبله سیسلی آنی اوغرنمیه ● اما صیحان رنکنده
اولان آنی اوین بجنه اوغرنمیه مقبول ومعتبر
دکلدر اندن دخی بعید اولوب لکه کرتا مناسبدر
حندایه کوشری غالب وکیتردر ● سرور آن
سابقین ودلیران سالفین سفر کرده وجنکه
وضرب شدید تکرده تجربه ایتمشلردر اما جفر کور
لوآن شرین باشدر رنکهار رنکهار اخورده طومیه
کرغابنده شوم ونامبارک ومذموم حدد

-11b-

اولنه ودخی معلوم اولدکه انک سکلی بی
صرقنده اولوکرکدر ● وهم نافع آباغنده
اولمکرکدر زیرا شرط بودرکه اون قره آباغ
قلدورروب بریه قیچ آق آباغین بصه اکرآق آباغین
قلدورروب بریه سیاه آباغین بصرایسه یعنی اون
آباغی اوقیچ آباغی سیاه اولورایسه اهل تجربه
ایتمشلردرکه اولآت غابنده اوغرسور وشوم
وخیر سزدر هریه حاجه کیملک الجون اوزریه
رکوب ایدرلرایسه بحکمة الله تعالی قصد وطلب
ایتدکی حاجت روا اولمیه ومقصودی میسر اولیوب
مأیوس ومحروم اولکه امانعوذ بالله تعالی
من شر ذلک اکرکه اول صاحبنک حاجتی روا اولمرا
دی سزا اولوب طلبی میسر اولورایسه اکنده
صاحبنک عمری قلیل وکوناه اولدوغنه
دلیلدر زیرا عرب وعربان سرور لری

-12a-

-12b-

-13a-

-13b-

-14a-

-14b-

-15a-

-15b-

-16a-

-16b-

-17a-

-17b-

اگر کم صغرلق ایچ یاغی بولمامق ایسه روغن
ساده دخی مجرب ومبارکدر ویرمدخی بر طوغرم اوجا
قفورومندر آلوب واون درهم صرمساق ویرمانه
اوصوغان بوجمله کفایت مقداری شراب ایچمه
فایندروب بعده اشلمک ایندروب سوزه لر
اندن صکره بر قشق عسل واوچ قشق بادم یاغی قوب
بر ازصویه اندن اتک بوغازنه یاخود بورنیه دو
که لر صحت بولمه حلاص اولمه بقراط حکیملک
منقولدرکه آن اکراوکسورك اولسه فقور دانه
طاوقبورطه سین آلوب سرب کسکین سرکه
ایچمه قویه لر تا اوچ کون طوره بعده اوچ کوندن
صکره اوچ کونه دک بری بری یه دنجه هرکون
اوچر مورط اتک بوغازینه آنه حلاص وشفا
بولمه مجربدر ویرمدخی اکر یکرمی درهم
بوبان ویکرمی دانه قره ایجیر والکی درهم سیاه

ازمیر قوری اوزوم بوجمله یرداننه جدیده
جوالک ایچنده شراب ایله کچه کفایت قدر اوله
غایت قار شدید اوزره قاینده لر اندن ایندوروب
یالمه برآخر جدیده جوملکه سوزوب اوجاق کناریده
قویلر ناکم اعتدال بوله اوچ کونه دک هرکون
برکره جناق اتک بوغازینه ایلیجاق ایلیجاق دوکه ان
شاء الله الهادی شفا بولمه حلاص اولمه مجربدر

الباب الثالث اتک یورکی سورمك علتلری ودوا

یری بیتمه سبب ظهوری انه صووق
کلمکدن اولور ویمین بلکدن صکره بیز اوزره صو
ویرمکدن اولور علاجی بودرکه اتک اولا قویروغی
دیبین محکم بغلیه لر اولکون واول کیجه یم وصوا
ویرمیلر ان شاء الله طوره وشفا بولور
اکر طوزماز ایسه مرسین ویلاموده ویلوط
اغاجندن فایلرندن برمقدار اون ویرمقدار دخی

-18a-

وَاوَّل

-18b-

وَاوَّل فِرنجی بجنه قانوب حل ایده لر بعده
کفایت مقداری آرزیه اولی ایله یوغورولوب
المائده جه حب ایده لر احشام وصباح ایکشر
دانه حب انك یوغاریده آنوب یوندوره لر اوج
کونه دلك حلاص اولر وشفا بولمه غایت مجربدر
وهم صولی صوف بجوره لر

-19a-

الباب الرابع
انك سدوکی طوتولمق علتنك سببی ومعالجه سنده

وردوالری بیانندر

اکثریا انك سدوکی طوطولوب قاشمسه یوعلتنك سبب ظهوری
آنه صوف کمکدن وباحود قبض اولوب زیاده زور
ایله انمنی یعنی برشکلکد فاوغی دوزاول جهدن
فاشانه مزرحمت حکمی ایمدی علاجی بودرکه
فرل صوغان قاینده بر مقدار آنوب بعده یکرمی
درهم فرل یوبا واوج درهم زعفران خاص
یوجمله برجوملك ایچنده برو قیه شرابله نار

-19b-

-20a-

-20b-

-21a-

-21b-

-22a-

وَاجْ قُرْنِيَهْ لَمِذْنَ اَقْدَمْ اوْجْ صَبَاحْ آنَكْ بُورْنِيَهْ
دُوكَهْ لَرْ اِنْشَا اَللّٰهْ حَلَاصْ اُولُوبْ شِفَا بُولَهْ
مُبَارَكْ دَوَادَرْ بِرْ دَخِي اَكَرْ بِرْ آتْ صُولُوغَانْ
اُولْسَهْ جَايْرُوقْشِيَهْ بِرْ وَقِيَهْ دَانْلُو اُورُوقْ بِكَرْ
بِي بُورُونْ طَاسِلَهْ آنَهْ اِيجُورَهْ لَرْ اِنْشَا اَللّٰهْ
اَلرَّحْمٰنْ شِفَا بُولُورْ مُجَرَّبْدَرْ ● بِرْ دَخِي اَكَرْ آتْ
صُولُوغَانْ يَاخُودْ ضِيقْ اَلنَفَسْ اُولْسَهْ بِرْ اُولَمْشْ
فَارْيُورِي اُورْنَهْ بَرْ بِلَكْ شَقْ اِيدُوبْ نِصْفِنَهْ
بَارِمْ وَقِيَهْ بِكَرِي قُيُوبْ بِرْ كِيجَهْ اِبَارَهْ قُويُهْ سِلْ
كِهْ طُورَهْ صَبَاحْ اُولْدُقْدَهْ بِرْ شَقْ اُولُوبْ جُمْلَهْ
جِكِرْدَكِي اِيلَهْ جِقْرُوبْ بِرْ بَرْدَنْ سُورُوبْ
حَلْ اِيدَهْ لَرْ حَاصِلْ اُولَانْ شَرْبَتِي بُورْ تِلَكْ اِيجُوبْ
رَهْ كَرْ بِرْ جَهْ دَفْعَهْ بُوعَمَلِي اِيدَهْ لَرْ اِيسَهْ اِنْ
شَاءَ اَللّٰهْ حَلَاصْ اُولُوبْ شِفَا بُولَمْقْ مُقَرَّرْدَرْ
بِرْ دَخِي اَكَرْ ضِيقْ اَلنَفَسْ اَكَرْ صُولُوغَانْ

هَمَرَهْ عِلَتْ اُولُورْ اِيسَهْ بِرْ مُبَارَكْ دَوَادَرْ جُورَكْ
اُونِي اُونُورْ دِرْهَمْ قَرْكُونَلَكْ بِكْرِي زِرْهَمْ هَوَانْدَهْ قَنِي
مُحْكَمْ سَحْقْ اِيدُوبْ عُبَارْ دَقِيقْ اِيدَهْ لَرْ بَعْدَهْ اِيجْ
بَاغِي لَهْ نَازَهْ وَبَالَكْ سِيرْمِشْ اُولَهْ بَارِمْ وَقِيَهْ بَاغْ
اِيلَهْ اَجْزَالِرِي فَارِشْدُورُوبْ حَلْ اِيدَهْ لَرْ
وَآنَهْ اِيجُورَلَرْ اِنْ شَاءَ اَللّٰهْ شِفَا بُولَمْقْ مُيَسَّرْدَرْ
غَايَتَهْ جُوقْ مُجَرَّبْدَرْ ● بِرْ دَخِي صُولُوغَانْ آنَهْ
عِلَاجْ يَنَجَهْ دَفْعْ بُونِي تَجْرِبَهْ اِيتْمِشْلَرْدَرْ نَاكَهْ
فِرْ اُوغْلَانْ خَبِيصْ كُورْدُكَدَهْ اُولْ فَانْدَكْ
بِرْ مِقْدَارْ آلُوبْ صُوَ اِيلَهْ فَارِشْدُورُوبْ آنَهْ
اِيجُورَلَرْ قُدْرَتِ اللّٰهِ اِيلَهْ بَا اُولْدَرْ يَاخُودْ
فَالْدِرُورْ اُولْمَازْ دَكْلَدَرْ بَرْحَالْ اِيكِي حَالْدَنْ
بِرِي وَاقِعْ اُولُورْ عَجَبْ حِكْمَتْدَرْ حَاصَهْ فِرْ
فَاتِنَهْ دَرْدَرْ آخَرْ خَايِضَهْ فَاتِنَهْ خَبَرْ بُولُمَدَهْ
فَهِمْ اُولُنَهْ ● اَلْبَابُ اَلسَّابِعُ اَنْلَغْ اِيَاقْلَرِنَهْ وَ

قولنجده اولان انواع علتلری وسبب ظهور وعلامتلری

بیانده در

ایمدی اولا یتحه دیر لرکه اون بافقلر

ثم حقر ومادهٔ اولوب دوکولور علامتی بو

درکه مادهٔ اولورایسه قولی شیشوب قالیر

کوتك کبی اولور • اباقلرین دیر یمز اولور

علاج اوّل ایکی قیندن فان اله لرواندن صکره

کل خطمی یاغی وبابانیه واسیرغن یکی وکل

دیدکلری جاموز وصرمساق صابی هر بریندن

برر مقدار اولوب برجدید جوملك ایچنده

صرب شرکه ایله شولفدر قباده لرکه شرکه

کیده وبوندن صکره بعده اکحل ایدوب جك

فلدر اولده اسپیجق ایکن اول شیشش اولان محل

سورمه لر برکون وبرکیجه طوره اندن باك اسپی

صو وصابون ایله یوبه لر اکر دفع اولمازایسه

برایکی نقعه ایده لر ان شاالله خلاص میسّر

اولوب شفا بوله مجربدر برذخی اکر انك

اباقلری فالیق شیشوب حرکتنه مجالی ولمسه اوغلان

اشی وقاضی وصرمساق همربریندن کفایت مقداری

آلوب صرب شرکه ده قابنده لربعده شرکه کیده

فالمازنکرارکفایت قدر شرابله نارشدیدا ورز

ریاده اولفدر قابندلرکه اثری شراب قلیوب تمام

مرهم کبی اولنه بعده ایچنه برآز طوز وبرآز زوفن

برز قویوب آل ایله محکم حل ایدوب علت اولان

محل برخوشنجه سوره لربکرمی دن ساعت طوره

اندن بوبلر اکر مرض برد فعه ده دفع اولمازا

ایسه برد فعه دخی ایده لر شفا میسّر اولور •

وآن برپیرده طوره من ابوده کلدیبوب •

باایچه باایچه کزرمك در • واکر مادهٔ بمرولنوب

باش وبرز ایسه دشمك لازمدر • اندن اولی

یموزط صار وسیله قارشدوروب وبرآز طوز

-24b-

-25a-

-25b-

-26a-

-26b-

-27a-

-27b-

-28a-

-28b-

-29a-

-29b-

-30a-

-30b-

-31a-

-31b-

-32a-

-32b-

-33a-

-33b-

-34a-

-34b-

-35a-

-35b-

-36a-

-36b-

-37a-

-37b-

-38a-

-38b-

-39a-

-39b-

-40a-

زمان قدیمدن بروا ربابجریه بونی تحقیق ایمشلر

در فنی ظاهر و ذوی العقوله مبرهن و باهر در

وزهن ملایم و موافقدر ایمدی سفرلرده جناح

برلرندن حذر ایدوب هرنه محلده کرک ایسه

کرک انذری اولنلامیه قبو و برمیه لر مجربدر

الباب عشرا تلی آبرص علتلری و سبب ظهوری

و علامتی و معالجه و دوالری بیانندهدر

ابرص آنه کرکدرکه اول ابرد انه قیلو بغه بلوب

حاضر ایده سین بعده برسوله فارپوز آلوب

دیه سینی کسه سین بعده قایلو بغه اول فار

پوز اورمیه طوروب بوغاز لیوب قانی

فارپوز ایچنه اقیده سین و برمحله اوک

فارپوزی دورت بش حفظ ایده سین تاکم

اول فارپوز بکاره صو اوله بعده فارپوزن

ایچندن قانایله محلوط اولانصوبی برسیفی

برمدن سوزوب بورک طاسیکه اول برصانه

ایچوره آنی برمقدار سرخوش ایدر امامضر

بوقدر صفین خوفی ایدوب کم حکمیه لر کلدن

قایلو بغه تلن جسدنه رنج ایدوب قانی فارپوز

ایچنه کدقدن صکره همان درعقب دسترده

ایله ارقه سندکی تکنه سیلان اورنه سندن

برفنجان صوه کیروب تمام صبغه حق قدر کسوب

بورما یوب صدف فنی جرمه وادیسنده او

لور آنی اول حالده اوجاق باشنده آتش کاریده

خاصرجه قویه وقیلو بغه سینه صان جوب

بسوره وقناکه باغی طاملیه باشلیوب

افدفجه کسدوکی قابی آلینه سورموب دونه

ناکم باغ اکا اقوب جمع اوله فنجان طوله حق

قدر درج اولندقدن صکره زیاده افیمیه

نزلی ایده کفایت ایدر بعده اول باغی اول

-41b-

-42a-

پادشاه بخارا یه اینسانلی و اول خاندانه دن
سیني و میرحوریلر نیمو رکی زنج یوزخدمه
و بنده سی اولوب و بنده سینك آدنا تورکری
اولمق جایز امکاندن دور و مجور ایکن
شایسته نعم جلیله رحمانیه رحیم و عفور
اولمغله بعض مقبول انکره علت عارض اولدقده
اطرافدن دائم تحری و طلب و بیطرهسندن
بولنمغه سعی غیور لرایکن نیمو رلنك
گندو نفسني اولیبطرطبیبنه اولنلره تعریف
انلرده حتی میراخور پادشاهیه توصیف ایلدك
گلرندن نیموری احضاره فتنی استیحال و گلوب
حضور میراخور جهاندارینه نیمو افیال
و تعظیم احلال اولنوب رعایتدن صگره
میراخور کشف مافی الضمیر ایدوب بیدرکه
ولی النعم عالم پادشاه جم سلطان مکرم

وحان معظم حضرتلرینك مقبول و معتبر
بی و هر جهتله ممدوح و محترمی اولان فرسانده
بعضیه آفت و مرض و علتا صابت ایدوب
بزی حزن و غم و مشقت ایله مرتبه هلاکه
قریب ایلکه موتی هیئت و راحت سعادت ایله
جانمزه تقریب ایمکده یوز اکر آکلر یوعلتاری
رفع ایمکلرایسه جهت حضرتلرینه راجع در
دینجه نیمورهٔ فنی عرایب کلوب بن سئل مقام
و مرتبه سریعا ان شا الله واصل اولورمدیو
حال در و ندن تفاءل ایدوب آنلری نیمار مباشرت
و ملك قریب ده بحکمت الله تعالی سقیم اولان
آنلرك جمله سی استقامت بولوب میراخور
اول آنلری بشاشت و سرور ایله حضور نظر
ملوکه عرض ایدرلر غایتده سفا سندن آحوال
صحت دوابحیلدن استخبار و آحوال نیمور

-43b-

-44a-

-44b-

-45a-

-45b-

-46a-

وَضع ابدوب يرذن اربكه كرفار بشوب حل
اولمه بعده سائر اجزا كرى دخى دقيق كبى
سحق ابدوب بجنه • قيوب غايت قارشدرو
رك كرناكم مرهم اولمه اذن حفظ ايده كر
وكوندره ايكى دفعه صبح ومساعلت اوزريه
سوره كر صحت بوله مجربدر • لكن باقوب كوره
كراكركه بابلوب انلر كندينه طوغرى اولسون
طونمسن ايسه همان اول طمرى انلر فلاغى
آردندن بولوب صول ايله كسه كراكر اول
طمر بولنمازايسه آنى محكم بصه كر وكوكسنى
وكوكسنى بوركانله باره كر بجنه بالق
كبى بزكر اولور اول بزكرى باب بابا ريدون
جفاره كر پاك اولمه بعده براز چام سفرى
حاضر كبوب طاغ يمورى ايله سفرى طمرلرين
اوزريه قيوب طاغلمه امتا باقوب اول

طمر كر اوزريه دوكله كم طاغ لمغله قابى
دينه واكر اول طمرى ابرشم ايله باغلمه
بلور ايسه دخى ايودر واول باردق فارى يديره
قارشوكرج وقطران اوره كر لكن بزه عجايب
اوت واردركم قوم عرب اول اوته يخمديو
كر ومنتره دخى بركر اول زمان ومبتشه بسان
طاغلره جالبلر دينده واكثر سابدارلق
بركره واغاچلر اكنده اولور بيراغى همان را
زبانه بيراغنه بكزر باشى همان قاسر غالق
باشنه بكزر بومرو اولور اونك دينى فاره كر
حنام كبى كور كوز جفين جفين اولور اول
اونى بوله كر واول اونك بندوكى بيوره اوج
كره آنى جويره كر بعده اونى جفاروب بر پاره
پاك بزه باغلوب انك بوينه بوندره ايله
باغلمه كر ودبه كرمكبو اوت انك بوينده

-47b-

-48a-

-48b-

-49a-

-49b-

-50a-

-50b-

-51a-

-51b-

-52a-

-52b-

-53a-

-53b-

-54a-

-55a- -54b-

-55b-

-56a-

-56b-

-57a-

-57b-

-58a-

-58b-

-59a-

-59b-

-60a-

-60b-

-61a-

-61b-

-62a-

-62b-

-63a-

-63b-

-64a-

-64b-

-65a-

-65b-

-66a-

-66b-

-67a-

-67b-

-68a-

-68b-

-69a-

-69b-

-70a-

-70b-

-71a-

وصابون ايله برخوشنجه بويوب بوغبا ردن
اوزرينه اكه كرغايت اسان وتيز اوكولدر
بوجمله دن اسان وتيز دفع ايدر وياغري قورو
در مجربدر • الباب الثالث عشر انك جمع اعضا
سنك اجزاء متفرقه سنده اولان حواص و
منافع بياننده در بركون نوري ضعيف كسنه
انك بيتندن برآز آلوب وبال ايله قارشدوروب
كوزي اوزرينه فوسه حكمت اله ايله كوزي
غايت قوتلو وروشن وصافي اولوب ضعف
وعلت دفع اولور مجربدر • واوجقلو كسنه
برودرهم يسنه برد خي وجوز حمت ويرميه
دفع اولور • مجربدر اكر انك دلني بربان
ايدوب عسل ايله يسه لرحفقان مرضين
دفع ايدر ومبتلا اولميان كسنه جمع عمرنده
آمين وسالم اولوب حفقان علتي كورميه

وآكر بركسه انك صاغ كوزيني سكر ومسك
ايله قورودوب اوزرينه كوزسه خلق ايجنده
شريف وحرمتلو اولور وآكر انك بوركه كبن
قورودوب وجقلو كسنه يه برمثقال بدرسه
لرنافع اولور وآكر بركسنه نك مثانه سنده
طاش اولسه برپاره بوركندن آله وعسل
ايله يشوروب يه طاشي ريدوب پاره پاره
ايدر جفره اكر انك بغرني يشوروب صاريلق
اولان كسنه برمقدار يسه دفع اولوب صا
ريلق علتيندن خلاص اولور مجربدر اكر انك او
دوني برمقدار كونلك وطوبلاق ايله قارشدو
روب حب ايله لرو قورودوب حفظ ايدر لر
حين حاجتده قان ايشين كسنه يه برچق دانه
بيدوره لردفع اولور وقان اشمكدن خلاص
اولور غايت نافع ومجربدر •

-72b-

-73a-

وَيَا فُلْرِي بَارِ يِلُوبْ جَانْلَايَانْ آدَمَهْ آنَكْ
فَايْنِي بُرُخْ دَفْعَهْ سُوزْ سَكْرَدِغْ اُولُوبْ شِفَا
وَصِحَّتْ مُيَسَّرْ اُولَهْ مُجَرَّبْدُرْ اَكَرْ دَاءِ الثَّعْلَبْ
دِيدِ كُلْرِي عِلَّتِكَهْ آدَمْ صَاچِينْ وَصْفَا
لِكْ دُوكُوبْ وَقِرْ اُولْ عِلَّتْ اُوزَرِيَهْ بُرْنِجَهْ
دَفْعَهْ سُوزْ سَكْرْ غَايَتْ فَايْدَهْ اِيدَرْ وَحَلَّاصْ
اُولُوبْ شِفَا وَصِحَّتْ بُولَهْ مُجَرَّبْدُرْ اَكَرْ تَازَهْ
قَانْ بُولُنْمَازْ اِيسَهْ فَانِي فُورُودُوبْ حِفْظْ
اِيدَهْ كَرْجِينْ حَاجَتَدَهْ صُو اِيلَهْ اِصْلَاحْ كَرُو
اِسْتِعْمَالْ اِيدَهْ كَرْ اِيسَهْ بِرَازْ هَمَانْ اِهْمَالْ اِيمَهْ كَرْ
اَكَرْ اَنَكْ سُودِينِي بُرُخْ دَفْعَهْ سُنْجُو لُوَادَمْ وَ
ضِيقُ النَّفَسْ اَدَمْ اِيچْسَهْ بِعَوْنِ اللهِ تَعَالَى
حَلَّاصْ اُولَهْ وَشِفَا بُولَهْ بِرْدَخِي اُولْ
عِلَّتَهْ مُبْتَلَا اُولَنِيَهْ مُجَرَّبْدُرْ ● اَكَرْ اَنَكْ
اُوبْقُوسِنَكْ خُورْكَانْ كِمْسَنَهْ نَكْ بَاشِي

-73b-

اَلْنِي قُوسَهْ كَرْ بِرْدَخِي خُورْكَارْ اُولَهْ وَاُولْ
عِلَّتَدَنْ حَلَّاصْ اُولَهْ حَلَّاصْ اُولَهْ وَشِفَا بُولَهْ
مُجَرَّبْدُرْ ● اَكَرْ صَغِيرْ مَعْصُومْ كَرْ بِشِكِنَهْ بَاغْلَهْ
سَكْرْ يَاخُودْ كُومُشْلُوبْ بَاشِنَهْ طَاشْلَكْرْ
اُولْ مَعْصُومْ جَمِيعْ آفَاتْ وَبَلَيَاتْدَنْ اَمِينْ
وَسَالِمْ اُولَهْ ضَرَرْ جِنْدَنْ وَسُوءْ عِينْدَنْ صِحَّتْ
اُوزَرَهْ مَحْفُوظْ اُولَهْ اَكَرْ اَنَكْ سِدُوكِينْ بَرْآزْ
سِرْكَهْ اِيلَهْ قَارِشْدُرُوبْ قِرَامُوقْ عِلَّتِنَهْ وَآتَشْ
بُرْدُرِكْلَرِي بُرْنُوعْ مَرَضْ دَخِي وَارْدُرْكَهْ هَمَانْ
قِرَامُوقْ كِبِي غَايَتْ اَحْمَرْ اُولُورْ وَوُجُودِي
آتَشْ كِبِي بُخَارْ وَاِحَاطَهْ اِيدُوبْ جَمِيعْ اَنْدَامَهْ
يَا بِلُوبْ اُولْ عِلَّتَهْ اَنْ سِدُوكِي سِرْكَهْ اِيلَهْ
سُورَهْ كَرْ دَفْعِ اِيدَرْ ● وَقَانْ جِبَانْ اُزَرِيَهْ وَ
كِجِكْ وَاُوبُورْ وَمُخَالِفْ قَبَارْ جِقْدَكَهْ غَايَتْ
نَافِعْدُرْ هَمَانْ سِرْكَهْ اِيلَهْ مَخْلُوطْ اِيدُوبْ

-74a-

-74b-

-75a-

صارەء لر غايت نافعدر همان فالجه كسر طورر
دفع البدر مجربدر ● اكر آنك توبون يا
قوب وكلين آلوب حفظ ايدەء لر حين حما
جنده بورنى فالجه طور ما بوب فن كمسنه
بورنيه برنج دفعه جكسه فالجه بيوب
يرده خى آقمه غايت نافع ومجربدر ● واكر
برمخالف برده ياره اولسه وطمر دشيلوب
ياكسيلوب فالجه قوب دمسه همان بوتوى
كولندن اورزيه برمقدار اورروب باصدو
ره لر واكه لر وصارروب ياغليه لر في الحال
قوريدوب فالجه كسر وصحت وشفا بولوب
دفع اولور سائر ياره وجراحتين جمله سنه
نافعدر ● اكر آنك كوكندن بزيارەء
كوك آلوب آشنا يفه لر تاركه بياض اولنجه
بعده هوا نده دقيقى بى اولنجه سحق ايدەء لر

وكلين بمورطه صارو سيله فارشد وروب
حبلر ايدەء نخود قدر اوله بعده قورو
روب محفظ ايدەء لر وقت حاجتده صبح وشام
بشر دانه حبه سنه هال اولان كمسنه يسه
صحت بوله واسهال دفع اوله وكسيلوب
شفا ميسر اوله واكر آنك ايچ ياغندك
آلوب حفظ ايدەء لر وقت حاجتده بريارەء
وجراحت اورزيه باقى ايدەء لر برنج دفعه
بوعمى ايدر لر ايسه نبز صحت بوله وخلاص
اوله شفا بوله ايمدى آنك حواصر ومنا
فعنه حدو غايت ونهايت يوقدر لكن
بوقدر ايله اكتفا اختيار اولندى وبيطار
نامەء صحيحه بوندن تمام اولوب ختام
ميسر اولدى بوبيطار نامەء لطيفه نك
جامعى ومؤلفى جامع شريف صاحبى سلطان

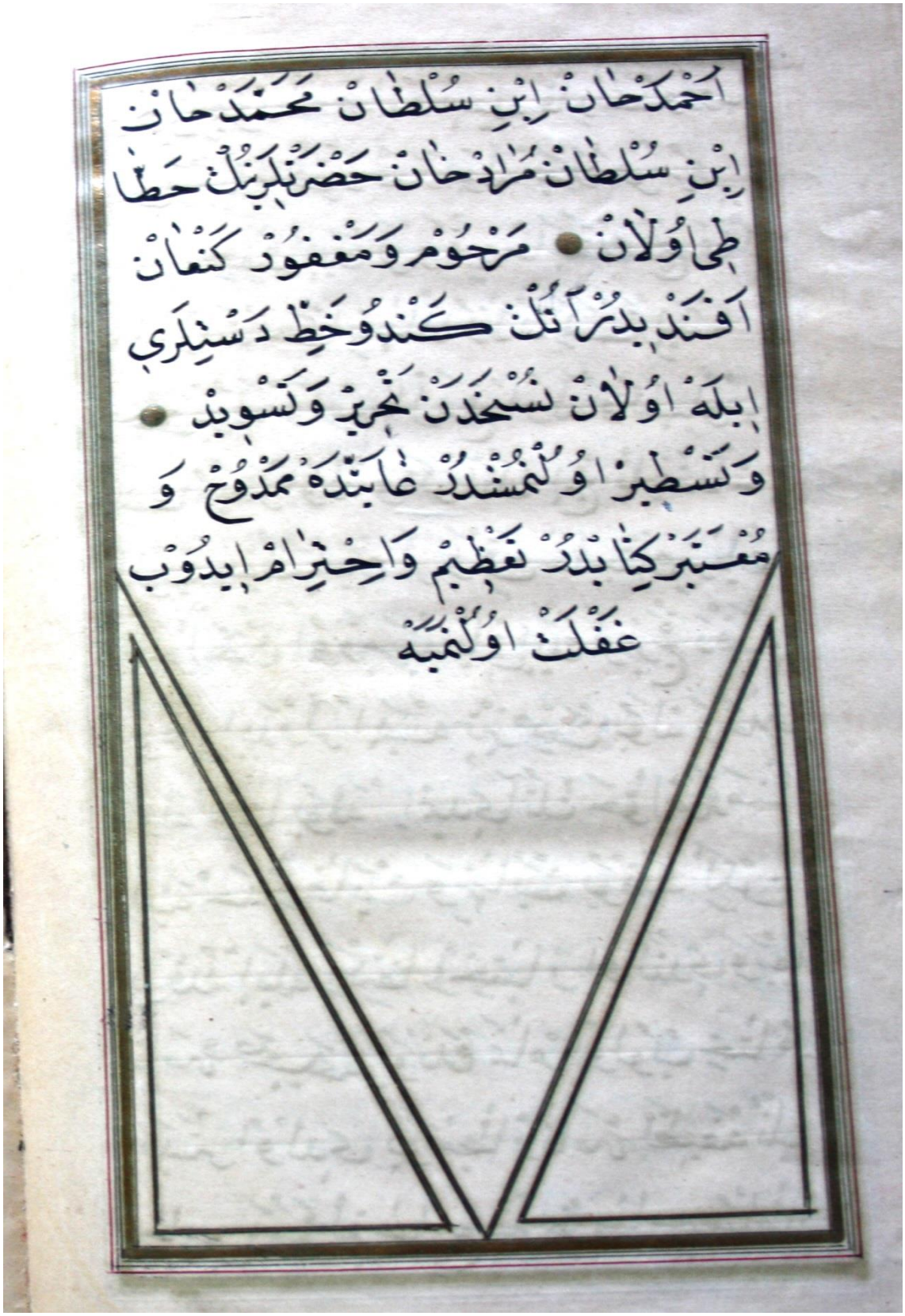
احمد خان ابن سلطان محمد خان
ابن سلطان مراد خان حضرتلرینك خطا
طی اولان ● مرحوم ومغفور کنعان
افندی بدرآتك کندو خط دستلری
ایله اولان نسخه ثلث وتحریر وتسویید ●
وتسطیر اولنمشدر غایتده ممدوح و
معتبر کتابدر تعظیم واحترام ایدوب
غفلت اولنمیه